C:\Users\Plazma\Desktop\300\Strugacti-Kulhavy osud.pdb

PDB Name: Strugacti-Kulhavy osud
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 9.5.2007
Modification Date: 9.5.2007
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Arkadij a Boris Strugačtí
Kulhavý osud

Motto:
Jak světélko tančí! Skrze zavřená okna do domu jeseň se dere.
Raidzan

1. FELIX SOROKIN. VÁNICE

Uprostřed ledna, asi tak ve dvě hodiny odpoledne, jsem seděl u okna a místo abych se věnoval scénáři, popíjel jsem víno a rozjímal o několika věcech současně. Za oknem to fičelo, auta se ulicí jen bázlivě plazila, po stranách vozovky se vzdouvaly sněhové bariéry a za oponou splašených bílých vloček se na bezútěšné pláni mezi paneláky nejasně černaly shluky stromů a štětinaté skvrny i celé pruhy křo-vin.
Moskva mizela pod sněhem.
Moskva mizela pod sněhem, jako bohem i lidmi zapomenuté nádražíčko někde u Akťubinska. Uprostřed ulice už asi půl hodiny marně prokluzoval uvízlý taxík, který se neopatrně pokusil otočit do protisměru, a já si mimoděk představil, kolik jich asi prokluzuje po celém městě — taxíků, autobusů, nákladňáků a dokonce i černých blyskotavých limuzín, jejichž pneumatiky mívají v zimě protismy-kové hřeby.
Mé myšlenky plynuly v několikapatrovém proudu, lenivě a ochable potlačujíce a střídajíce jedna druhou. Přemýšlel jsem například o domovnících. O tom, že před válkou neexistovaly žádné buldozery, žádné brontosaurovité křiklavě vybarvené sněžné pluhy, sněhové nakladače a sněžné frézy, zato všude byli domovníci v zástěrách, s košťaty a obdélníkovými překližkovými hrábly. Ve válenkách. A sněhu na ulicích, pokud se dobře vzpomínám, bylo nepoměrně míň. Pravda, není vyloučeno, že ani ty živly nebyly tenkrát takové jako dneska…
Dále jsem přemítal o tom, že poslední dobou mě stále častěji potkávají jakési kormutlivé, nesmyslné, řekl bych až podezřelé události, jako by ten, jenž je povolán řídit mé osudy, už nudou načisto zmagořil a jal se nezodpovědně černokněžničit, ale je to moula, jinak se tomu říct nedá, a ta jeho kouzla jsou taky pitomá, tedy taková, že v nikom, šprýmaře samotného nevyjímaje, nevyvolávají jiné emoce než pocit trapnosti, z něhož se vám až krčí prsty v botách.
Ale mimo všechno to jsem nepřestával uvažovat ani o záležitostech kolem stranou odsunutého psacího stroje značky Typpa, jehož litera „l“ zůstává zřejmě už od zrodu tohoto mechanismu každou chvilku viset a v němž vězí nedokončená stránka, na které se dočítáme: „…Věže tanků jsou otočeny doleva, pálí z kanónů po partyzánských pozicích; tanky pálí metodicky, jeden po druhém, aby jeden druhému nekomplikovaly zastřelování na cíl. Za věží čelního stroje přidřepl poručík SS Rudolf, velitel tankového oddílu. Je to mozek a dirigent tohoto orchestru smrti, a gesty diriguje esesácké samopalní-ky, kteří postupují za tanky. O pancíř co chvíli cvrnknou kulky z partyzánských zbraní, rozstřikují bláto těsně vedle pásů a zvedají fontánky tmavé vody v loužích.
Odstavec.
Předsunutá partyzánská hlídka v maličkém okopu u močálu. Na blížící se tanky znejistěle hledí dva muži — starý muž a mladík. Bum! bum! bum! zní výstřely z tankových hlavní.“
Je mi padesát šest let, v partyzánském oddíle jsem nikdy nebyl a dostat se do tankové palby jsem neměl příležitost. Přísně vzato mi však na druhé straně původně bylo souzeno zahynout na Kurském oblouku. Tam totiž padlo celé naše učiliště, zůstal jen Rafka Rezanov (bez obou nohou), Vasja Kuzněcov z kulometného praporu a já, vycvičený jako minometník.
Mě a Kuzněcova týden před vyřazením převeleli do Kujbyševa. Ten, jemuž náleží řídit mé osudy, tehdy ještě v mém případě překypoval elánem a chtěl se podívat, co by tak z mé další existence v tomto světě mohlo vzejít. Vzešlo z ní, že jsem celé své mládí strávil v armádě a vždy jsem považoval za svou povinnost psát o branné moci, o tankových útocích, o důstojnících, přestože s přibývajícími léty mě stále častěji napadalo: právě proto, že jsem naprostou náhodou přežil, bych právě já o takových věcech vůbec psát neměl.
Ano, i o tomhle jsem přemýšlel, když jsem hleděl z okna na Třetí Řím, zanášený sněhem, a dopřával si další poctivý doušek. U uvízlého taxíku přistály dva další vozy a vánicí se přihrbeně ploužilo pár smutných postav s lopatami.
Můj pohled se přestěhoval na regály s knihami.
Bože můj, napadlo mě náhle a do srdce se vkradl chlad, tak tohle je moje poslední knihovna! Jiné knihovny už mít nebudu. Je pozdě. Tato má knihovna je v pořadí pátá a dozajista poslední. Z té první mi zbyl jediný svazek — P. V.

Makarov: Pobočník generála Maj-Majevského. Podle této knížky byl mimochodem docela nedávno natočen televizní seriál Pobočník Jeho Excelence, slušný, dokonce dobrý seriál, až na to, že s knihou nemá téměř nic společného. V knížce je všechno mnohem důkladnější a podrobnější, i když dobrodružství a hrdinských skutků je tam podstatně méně. Ten Pavel Va-siljevič Makarov byl, jak zřejmo, významný muž, a je příjemné přečíst si na druhé straně titulního listu dedikaci vepsanou inkoustovou tužkou: „Drahému soudruhovi A. Sorokinovi. Ať je tato knížka upomínkou na živého pobočníka gen. Maj-Majevského, zástupce velitele Krymské povstalecké armády. S upřímným partyzánským pozdravem P. V. Makarov. 6. 9. 1927, Leningrad.“ Umím si představit, jak si asi té knížky vážil můj otec Alexandr Alexandrovič Soro-kin. I když si nic takového ani v náznaku nevybavuji. A vůbec mi nejde do hlavy, jak si ta knížka zařídila, že přežila i bombardování v Leningradě, kdy celá naše tamní knihovna vzala za své.
Z druhé knihovny nezůstalo vůbec nic. Tu jsem shromáždil v Kansku, kde jsem dva roky, až do vypuknutí toho mého skandálu, přednášel na vojenské škole. Okolnosti chtěly tomu, aby můj odjezd z Kanska byl překotný a řízený shůry — nekompromisně a neodvolatelně. Sbalit knihy jsme tenkrát s Klárou stihli, stihli jsme je i odeslat dráhou do Irkutska, jenže my sami jsme se v Irkutsku ohřáli pouhé dva dny; o týden později už jsme se ocitli v Korsakovu a po dalším týdnu jsme se na rybářském člunu plavili do Petropavlovska Kamčat-ského, takže má knihovna mě už nikdy nenašla a nedohonila.
Dodnes jsem jí nepřestal želet, radši bych se neviděl. Měl jsem tam kupříkladu čtyři svazky Tarzana v angličtině, které jsem si o dovolené koupil v leningradském antikvariátě na Litějné, a taky Stroj času a sborník Wellsových povídek s Fitongofovými ilustracemi z edice Světoběžník, a svázaný ročník časopisu Kolem světa za rok 1928… Vášnivě jsem tehdy miloval čtivo tohoto ražení. A také jsem v této své knihovně opatroval několik svazků s naprosto výlučným osudem.
Ve dvaapadesátém vyšel pro celou sféru působnosti ministerstva obrany rozkaz odepsat a fyzicky likvidovat veškeré tiskoviny ideologicky závadného obsahu. Do skladu knih naší školy kdosi kdysi prostě vyklopil trofejní knihovnu, která původně patřila nejspíš nějakému hodnostáři u dvora mandžuského císaře Pu I. A samozřejmě nikdo neměl ani dost elánu, ani elementární schopnost zorientovat se v těch tisícovkách jmen a titulů v japonštině, čínštině, korejštině, angličtině a němčině, vyznat se, kde v té plísní chycené haldě hledat koukol a kde pšenku, a tak bylo rozhodnuto vše spálit jak to leží a běží.
…Byl počátek léta, vedro na padnutí, vazby se v hořících černokr-vavých hromadách vrásnily a kroutily, mezi jednotlivými hranicemi pobíhali posluchači černí jako čerti v pekle a nad celým pozemkem školy se vznášely nehmotné vločky papírového popela; po nocích jsme se my pedagogové s důstojnickými distinkcemi přes superpříš-ný zákaz kradli k hranicím připraveným na zítra, dravě se na ně vrhali, zmocňovali se všeho, co nám přišlo pod ruku a odnášeli si to domů. Mně se například poštěstilo ukořistit báječné Dějiny Japonska v angličtině, Dějiny detektivní služby v epoše Meidži… ále, ono je to nakonec jedno, stejně jsem ani tehdy ani nikdy později nenašel čas, abych si to důkladně přečetl.
Třetí knihovnu jsem daroval paranajskému kulturnímu domu, když jsem se v pětapadesátém vracel z Kamčatky na pevninu.
Jak já se tenkrát vůbec odhodlal podat si žádost o propuštění do zálohy? Co já tehdy byl — nýmand, absolutně nic jsem neuměl, v civilním životě jsem nebyl schopen na cokoli sáhnout, a k tomu na krku vrtošivou ženu a zlatíčko Káťu… Ne, nikdy bych nic takového neriskoval, kdyby mi v armádě kynula aspoň sebemenší šance. Jenže mně v armádě žádná šance nekynula, a přitom jsem byl tehdy mladý, ctižádostivý a představa, že po dlouhá a dlouhá léta budu pořád jen týž poručíček, pořád jen týž tlumočník a překladatel, mi připadala příšerná.
Zvláštní je, že o téhle době nepíšu nikdy. A přitom je to materiál, který by musel zajímat snad každého čtenáře. A ten každý čtenář by mi zmíněný materiál trhal z rukou, zvlášť kdybych text pojednal v takovém tom chlapáckém módním duchu, který já osobně už léta
nemohu ani cítit, ale který se neznámo proč kdekomu neobyčejně zamlouvá. Například:
„Paluba Koniej-Maru byla kluzká a páchla rybinou a kvašenou zeleninou. Okna na kapitánském můstku byla popraskaná a přelepená papírem …“
(Nevěřili byste, jak nesmírně užitečné je do omrzení opakovat „byly“, „bylo“, „byl“ — Okna byla popraskaná, huba byla celá zkroucená…)
Valentin s rukou na závěru samopalu rozrazil dveře. ‚Vylez,‘ houkl přísně. Ze dveří vyšel kapitán. Byl starý, sehnutý, tvář měl holou, jen z brady trčel řídký šedivý vous. Na hlavě měl šátek s červenými hieroglyfy, na pravé straně hrudi byly taky hieroglyfy, jenomže bílé. Na nohou měl teplé ponožky s odděleným palcem. Došel až k nám, zkřížil ruce na hrudi a uklonil se. ‚Zeptej se ho, jestli je mu známo, že vplul do našich vod,‘ přikázal mi major. Zeptal jsem se. Kapitán odpověděl, že to mu známo není. ‚Zeptej se ho, jestli je mu známo, že pro cizince je rybolov v našem dvanáctimílovém pásmu zakázán,‘ přikázal major.
(Vida, další moc šikovná věc — přikázal, přikázal, přikázal …)
Zeptal jsem se. Kapitán odpověděl, že tohle ví — rty se od sebe odlepily a obnažily drobné žluté zuby s velkými mezerami. ‚Řekni mu, že ho zatýkáme s lodí i s mužstvem,‘ přikázal major. Přeložil jsem to. Kapitán usilovně zakýval hlavou, ačkoli — možná se mu tak roztřásla. Znovu sepjal ruce před prsa a rychle a nesrozumitelně něco zadrmolil. ‚Co to mele?‘ otázal se major. Pokud jsem správně rozuměl, kapitán prosil, abychom jeho kocábku propustili. Říkal, že se nesmějí vrátit domů bez ryb, že by všichni pomřeli hlady. Mluvil příšerným dialektem, místo ‚ki‘ říkal ‚ksiú‘ místo ‚pu‘ zase ‚tu‘, rozumět mu bylo málem nad lidské síly…“
Někdy mám dojem, že takové věci bych mohl psát na metráky. Nejspíš to však bude docela jinak. Metráky papíru se dají popsat jen o tom, co je vám naprosto lhostejné.
Za týden, když jsme se loučili, mi kapitán věnoval svazeček Kiku-tikana a Edogawova Člověka a stín. Támhle stojí, ty

staré knihy, pa-ranajskému kulturnímu domu by byly k ničemu. Člověk a stín je první japonská kniha, kterou jsem přečetl od začátku až do konce. A
Hirai Taro se mi moc líbí — už pro ten pseudonym Edogawa Rampo, rozuměj Edgar Allan Poe, což samozřejmě není jen tak pro nic za nic…
No a čtvrtou knihovnu jsem zůstavil Kláře. Pánbu s nima, s oběma. Hrome, ale tohle jsem neměl, to jsem opravdu neměl — zabrousit do oblasti tak choulostivé. Kolikrát já už si přísahal, že ani v myšlenkách nebudu obcovat s lidmi, kteří se domnívají, že jsem je urazil a ponížil. I beztak jsem stále někomu něco dlužen, nesplnil jsem komusi daný slib, jiného jsem zklamal, jindy jsem zkřížil čísi plány… není to náhodou proto, že si sám hraji na velkého spisovatele, kterému je vše dovoleno?
A stačilo jen v myšlenkách zavadit o toto mé nevykořenitelné prokletí, aby se vzápětí rozdrnčel telefon a ve sluchátku se ozval náš předseda Fjodor Michejič, který se s hravě zjistitelným podrážděním v hlase zajímal, kdy se už konečně rozhoupu a zajedu do té Lázeňské.
Co to má znamenat, Felixi Alexandroviči, tenhle šlendrián, plísnil mě. Volám ti už počtvrté, oznamoval, ale to je jako když hrách na stěnu hází. Koneckonců jsi člověk od pera a nikdo tě nehoní někam do skladů ovoce a zeleniny přebírat shnilé brambory. Od toho tu koneckonců jsou doktoři věd a další specialisté, zatímco v tvém případě jde jen o to, že tě všichni co nejpokorněji prosíme, abys zajel do Lázeňské ulice a vzal s sebou takových deset strojopisných stránek z nějakého hotového textu, pro které by ti snad ruce neupadly. Což není jen tak pro něčí plezír nebo z něčího stupidního rozmaru, domlouval mi, sám jsi přece hlasoval, že vědě bychom pomoct měli, že bychom těm lingvistům, kybernetikům a matematikům měli vyjít vstříc… a teď neplníš… zklamal jsi důvěru… ohrožuješ… hraješ si na…
Co mi zbývalo? Znovu jsem svatosvatě slíbil, že tam zajedu, ještě dneska, a na druhém konci drátu bylo s hněvivě dotčeným třeskem zavěšeno. Chvatně jsem dolil zbytek láhve do poháru a vrazil to do sebe, abych se trochu uklidnil… a s jistotou rovnající se záchvatu zoufalství jsem si uvědomil, že jsem včera neměl kupovat tohle prabídné víno, ale pořádný koňak. A vůbec nejlepší by určitě byla pšeničná vodka.
Aby bylo jasno: náš sekretariát se už loni na podzim rozhodl vyhovět žádosti jistého Ústavu, pokud se nemýlím lingvistických či jiných příbuzných výzkumů, aby každý moskevský spisovatel poskytl zmíněnému ústavu několik rukopisných stran ze své tvorby coby vzorek, který bude podroben speciální analýze, mluvilo se o jakési teorii informací, a taky o té… o jazykové entropii. Nikdo z nás si o řečeném neuměl udělat ani přibližnou představu, snad s výjimkou Garika Aganjana, který údajně porozuměl, ale stejně nikomu z nás nic osvětlit nedokázal. Jasné nám bylo jen to, že ústav potřebuje co nejvíc spisovatelů, kteří dodají ukázky, na ostatním nesejde: nesejde na tom, kolik přinesou stránek, jaké ty stránky budou a úplně jedno je i to, o čem budou pojednávat — stačí kterýkoli pracovní den mezi devátou ranní a pátou odpolední zajít na pracoviště ústavu v Lázeňské ulici. Tehdy nikdo nic nenamítal a leckdo se cítil spíš polichocen, že i on může napomáhat vědeckotechnickému pokroku, a zanedlouho se proslechlo, že zpočátku byly v Lázeňské snad i fronty a snad tam měly propuknout i drobné výtržnosti. Pak ale vášně opadly a utichly, na vše se pozapomnělo a chuděrka Fjodor Michejevič teď jednou měsíčně, a možná ještě častěji, nás nepořádníky osobně i telefonicky peskuje, popohání a citýruje.
Samozřejmě není příjemné žít s vědomím, že se stáváte brzdou vědeckotechnického pokroku, ale na druhé straně jsme přece lidi, obyčejné částečky člověčenstva — jednou se mi stane, že už sice jdu Lázeňskou a vzpomenu si, že bych se měl zastavit v ústavu, ale jako na potvoru s sebou nemám ani čárku; jindy zase už málem držím desky s rukopisem v podpaždí a vypravuji se ven s jediným cílem — dojít do Lázeňské, jenže jakýmsi podivným řízením osudu nakonec nedospěju do ústavu, ale k nám do Klubu. Všechny tyto záhadné deviace si vysvětluji tím, že tento záměr našeho sekretariátu podobně jako spoustu jiných člověk zkrátka nemůže brát vážně. Uznejte sami: jaká asi může zavládnout jazyková entropie na březích staroslavné řeky Moskvy? Ale především — co já s tím, prosím vás, mám společného?
Ať je to jak chce, před takovými záležitostmi nakonec není úniku, a tak jsem se rozhodl vyhledat desky, do nichž jsem, pokud se dobře pamatuju, někdy před čtrnácti dny uložil staré šmíráky. Měly by tedy
být k nalezení někde na povrchu — a vtom jsem si vzpomněl, že naposledy jsem se v Lázeňské chtěl zastavit cestou z redakce Zahraničního invalidy, kam jsem společně s Ivanem Ivanyčem mašíroval s jediným cílem — řádně vycinkat Petru Petrovičovi za ten článek. Jenže po odchodu z Invalidy už jsme se do Lázeňské nedokolíbali, neboť jsme všichni vespolek dokolíbali do restaurace Pskov. Kterýmžto pádem hledat právě tyto desky s největší pravděpodobností nemělo smysl.
Na nedostatek šmíráků si zaplaťpánbu už dávno stýskat nemusím. Zasupěl jsem, namáhavě se zvedl z křesla, přistoupil k poslednímu dílu sektorové stěny a s novým zašupěním se posadil rovnou na podlahu k nejspodnějším dvířkům. Ach bože, kolik úkonů dnes dokážu provádět jedině s udřeným supěním — myslím jak fyzických, tak duševních.
(Supíce s jitrem se shledáváme. Supíce si navlékáme šat. Supěním i mysl svoji provázíme. Supíce se zaposloucháme do ohnivého živlu, ač už nejsme v stavu vládnout vlnám plamene. Supíce. To budou upanišady. Ačkoli, možná ne tak docela. Možná vůbec ne.)
Se supěním jsem odsunul dvířka spodní skříňky a na kolena se mi vysypaly staré rukopisy, sešity v tvrdých deskách potažených barevnou koženkou, zažloutlé, hustě popsané lístky nenormalizovaného formátu, sepnuté zrezivělými svorkami. Sáhl jsem hned po prvním, co mi přišlo pod ruku — byly to kancelářské desky s rohy stářím zkřehlými a olámanými a jedinou umolousanou tkanicí, počmárané na titulu přečetnými, zpola smazanými hesly a nápisy, z nichž se dalo spolehlivě rozluštit jen šestimístné telefonní číslo, začínající, jak bývalo kdysi zvykem, velkým písmenem, a řádek hieroglyfů vyvedených zeleným inkoustem: Seinen dzidaj-no suku. — Tvorba mladých let. Zmíněnou umolousanou tkanici jsem nerozvazoval už dobrých patnáct let. Všechno tu bylo velmi staré, z dob kamčatských a ještě dřevnějších, tedy z dob kanských a kazaňských — papíry vytrhané z linkovaného sešitu, sešity vlastní výroby, stažené ve hřbetu režnou nití, volné listy nažloutlého šustivého papíru, snad balicího, snad stářím tolik sešlého, a všechno popsané

výhradně rukou nikde ani řádka, ba ani litera strojopisu.
„Hřmotný černoch vynesl z pracovny křeslo s lidskou troskou. Šéf za ním důkladně přirazil dveře …“
Proboha, jaký černoch? A co má znamenat ta troska? To mi naprosto nic neříká.
„A propos, nevšiml jste si, zda byli mezi bolševiky taky Číňani,“ otázal se zničehonic šéf.
„Číňani?… Nnno… Řek bych, že ano. Číňani, nebo Korejci. Nebo možná Mongolové. Zkrátka žlutý…“
Taktak! Na tohle si vzpomínám! To jsme se pokoušeli o takový politický pamflet… Ačkoli ne, nevzpomínám si na nic.
„Pevnost padla, ale posádka zvítězila…
Mhm.
‚Už tě merčím, namoutě!‘ zařval Králičí Vejce, když zaznamenal teď již zřetelného protivníka… A další výstřel ze tmy nahoře …“
Ach ano, tohle jsme přece překládali Kiplinga, Stalky a spol., to je rok 1953, Kamčatka. Seděl jsem a překládal Kiplinga, neboť jsem jako tlumočník a překladatel s ohledem na totální absenci zřetelného protivníka neměl vůbec nic na práci. Králičí Vejce. Rabbit’s Eggs. A nekřeňte se přiblble, přátelé. Kdyby měl Kipling na mysli totéž co vy, napsal by Rabbit’s Balls. Ano, jasně si vzpomínám, že s tímhle překladem jsem se hromsky potrápil, ale škola to pro mě byla skvělá, protože pro překladatele není lepší školy než talentované dílo, popisující dokonale neznámý svět, přesně lokalizovaný v prostoru a čase…
Aha, a tady máme Případ ve stráži. Taky rok 1953 a taky Kamčat-ka.
„Později si Berkutov, který střežil vchod strážnice, zaboha nemohl vzpomenout, co ho poprvé přinutilo zbystřit pozornost, sevřít zbraň pevněji a napjatě se zaposlouchat do nezřetelných zvuků teplé červencové noci. Do šelestu listí, praskotu vlastních kroků a ospalého poskřipování větví se přimísilo…“ a tak dále a tak podobně. Zkrátíme epickou část a vysvětlíme, že nepřítel se pod příkrovem noci přikradl až ke strážnému, napadl ho a ten, když viděl, že není úniku, hrdinně soustředil palbu nepřítele na sebe.
Podstatou svého literárního názoru jsem tehdy byl především moralista, a nadto též nadšený apologeta reglementovaných zásad vo-
jenské disciplíny. Proto jsem, soudruzi vojáci, za nejvýznamnější myšlenku Případu ve stráži považoval následující: „Jak se mohlo stát, že se Linko, který tak skvěle ovládal veškeré předpisy, dopustil hrubého narušení řádu posádkové a strážní služby? A co ty, Berkutove? Copak ses taky ty neprojevil jako pěkný lajdák, když sis nevšiml, kdy odešel Simakov? Ale vyznamenali jsme se vlastně všichni — a je to vůbec myslitelné, nevšimnout si, že jeden muž schází, když ti stráž nastupovala k rozvodu do zaměstnání?“
Jak zvláštní je pročítat si tyto řádky dnes: Jako by vám někdo dojatě vykládal, jak jste to ve třech letech před plným bytem hostí nevydržel a pokakal jste se. Až na to, že mně v daném „případě“ nebyly tři, ale celých a poctivých osmadvacet. Jak trýznivě jsem si asi musel přát vidět své jméno vytištěné, cítit se spisovatelem, jak moc jsem asi musel chtít vystavovat na odiv cejch miláčka Múz, miláčka Apolló-nova! A jak trpkého jsem se dočkal zklamání, když mi Suvorovský nápor, dej mu pánbu věčnou slávu, rukopis zabil pod zdvořilou záminkou, že Případ ve stráži není pro naši armádu typický. Svatá slova! Za svůj život jsem ve stráži prochodil a prostál nějakých dvě stě hodin, a za tu dobu se do šelestu listoví, praskotu mých vlastních kroků a zejména pak ospalého poskřipování větví jen jednou jedinkrát přimísily podezřelé zvuky, což se odehrálo takto: V černočerné tmě se kdosi urputně a strašlivě dral skrz plot z ostnatého drátu a nikterak nereagoval na mé zoufalé kvílení „Stůj!“, „Stůj, kdo tam!“ a „Stůj, nebo střelím!“ Strážní generálka, která vzápětí přispěchala nalákána mou palbou, objevila v ostnatém drátu horského kozla zasaženého přímo na komoru. V prvním návalu vzteku mi bylo přislíbeno „pěknejch pár vostrejch“, ale později se celá aféra sama od sebe utišila.
Tak tohle prosím ne. Případ ve stráži jim k rozpitvání nepředho-dím. Jen ať si tu leží. A znovu jsem se zamyslel nad tím, jak praštěný je to nápad, s tou jazykovou entropií, když je jim údajně jedno, co budou analyzovat — zda Případ ve stráži nebo křeslo s lidskou troskou.
Odložil jsem Tvorbu mladých let a chopil se jiných desek, tentokrát zcela zánovního vzhledu, s pěkně zachovalými a pečlivě zavá-
zanými rudými tkanicemi. Na optickém středu svítil bělostný štítek, který oznamoval: „Úryvky, nepublikované věci, náměty, plány.“
Sotva jsem desky otevřel, naskytl se mi útěšný pohled na povídku Narcis z roku sedmapadesátého. O této próze mám dodnes velmi detailní představu. Vyjmenujme si protagonisty — doktor Laubet, Chois du Griselle, hrabě d’Enceur, baronka Lustová… Z vedlejších postav si připomeňme alespoň Cartese Chanoixe, „bezmezného troupa, pozbyvšího mužné síly v pouhých šestnácti letech“, a také Stellu Bois-Cousteauovou, tetičku hraběte d’Enceura, jinak sadistku a vy-znavačku lesbické lásky. Šťáva celého dílka pak tkví v tom, že zmíněný Chois du Griselle, aristokrat a hypnotizér schopností přímo nebývalých, napadl vlastní obraz v zrcadle, když „sám sobě adresoval pohled plný touhy, vášně, pánovité a zároveň neskonale něžné výzvy k pokoře a lásce“. Nu a protože „vůli Choise de Griselle nebyl s to vzdorovat ani Chois de Griselle“, ten nebožák se šíleně zamiloval sám do sebe. Jako Narcis. Je to zkrátka ďábelsky elegantní a aristokratická povídka. Najdeme v ní například i takovouto pasáž: „K jeho převelikému štěstí chodil mimo Narcise po světě taky pastýř Onan. Náš pan hrabě dnes žije sám se sebou, vyvádí se do společnosti a oddává se lehkému flirtování s dámami, vyvolávaje tak v sobě příjemně dráždící žárlivost vůči vlastní osobě.“
Můj ty smutku a zármutku! Jaká to manýristická, slizká, vyloženě nechutná, poklesle salonní literární krmě! Hrůza pomyslet, že vznikla ve stejných zákoutích mé duše, v nichž o půldruhé desítky let později rašily mé Moderní pohádky, z nichž dnes raší mé Modré Desky…
Ne, svého Narcise jim taky nedám. Už proto, že ho dnes vlastním v jediném exempláři. A pak — nikdo nemusí vědět, že Felix Alexan-drovič Sorokin, autor románu Soudruzi důstojníci a úspěšné divadelní hry Napravo vyrovnat!, o scénářích

k válečným filmům a črtám na vojenskovlastenecká témata ani nemluvě, smolí také — světe, div se! — všelijaké pornografické fantasmagorie.
Já jim radši předhodím takovýto opus. Rok osmapadesátý. Korja-ginovi. Hra ve třech jednáních. Osoby: Sergej Ivanovic Korjagin, vědec, stáří asi 60 let, Irina Petrovna, jeho žena, asi 45 let, Nikolaj Sergejevič Korjagin, jeho syn z prvního manželství, demobilizovaný
důstojník, asi 30 let. A ještě sedm dalších postav — studenti, malíři, posluchači vojenské akademie. Děj se odehrává v současné Moskvě.
AŇA: Poslyš, mohla bych se tě na něco zeptat?
NIKOLAJ: Zkus to.
AŇA: A neurazíš se?
NIKOLAJ: Přijde na to… Ale ne, neurazím. Jde o mou ženu?
AŇA: Ano. Proč se s ní nerozvedeš?
Skvělé. Anton Pavlovič. Konstantin Sergejevič. Vladimír Ivanovic. Hlavně že to není dokončeno a nikdy dokončeno nebude. Vsuneme jim tohle — a basta!
Odložil jsem rukopis za sebe a všechno ostatní jsem začal soukat a směstnávat zpátky do skříňky, a v tom mi do ruky přišel tlustý sešit v hnědých deskách, zbytnělý z přemíry dalších volných listů založených mezi stránkami. Blaženě jsem se rozesmál a sešit oslovil: „Tak tady jsi, poklade můj milovaný!“, protože tohle byla velká vzácnost, spíš svátost — můj pracovní deník, který jsem ztratil loni, když jsem naposledy dělal pořádek ve svém archivu.
Sešit se mi v rukou sám otevřel a vyklouzla z něj česká mikrotuž-ka, věc ne jen tak ledajaká, ale přímo rituální, šťastná: měl jsem za to, že by se slušelo veškeré náměty zaznamenávat jen jí a žádnou jinou, přestože se s ní psalo dost nepohodlně; mechanismus se nějak pokazil a už při nepatrném tlaku se tuha bořila dovnitř.
No prosím, kdo by to řekl, že první záznam do deníku jsem pořídil už téměř před jedenácti lety — 30. března. Psal jsem tehdy zrovna větší novelu Ocelová rodina, pojednávající o dnešních, mírových tankistech. Vznikala do slova a do písmene v bolestech, tahle novela, nechal jsem na jejích stránkách hodně potu a krve. Dodnes si pamatuji, jak jsem tehdy několikrát vyjížděl na tvůrčí pobyty přímo k vojskům, jak mi omrzlo pravé ucho, ale co naplat, užitek žádný. Novela nakonec lektorským řízením neprošla. Ještě štěstí, že nakladatel aspoň nechtěl zpátky zálohu. Listoval jsem stránky s jednotvárnými záznamy:
2.4. Naps. 5 str. Večer naps. 2 str. Celk. 135 str.
3.4. Naps. 4 str. Več. 1 str. Celk. 140 str.
Tohle je prosím v případě mé maličkosti neklamná známka — jakmile se v pracovním deníku neobjeví jiné záznamy než statistické,
jde práce buď báječně nebo naopak pod psa. 7. 4. se mimochodem objevuje velmi bizarní poznámka: „Napsal stížnost vládnoucímu senátu.“ A tady další, z 19.4.: „Odporný jako nedopalek v pisoáru.“ Nebo tohle: 3.5. „Nic nevychovává k dospělosti tolik jako lidská zrada.“
A tady je konečně zaznamenán den, kdy jsem začal vymýšlet Moderní pohádky.
„21.5. 1972 Dělníkův nový byt… Při stěhování a úpravách pomáhají parketář, stěhovák a instalatér, všichni tři kandidáti věd. Nový byt všechny tři nějak uvězní. Parketář si přiskřípne prst mezi parkety. Stěhovák zůstane přimáčknut za skříní. Instalatér si místo čistého lihu lokne elixíru a stane se neviditelný. A domácí skřítek. A zedník zazděný do ventilační šachty. A přichází Káťa.“
Tohle ještě nejsou Moderní pohádky v pravém slova smyslu, ty byly tehdy ještě v nedohlednu. Vypořádat se s námětem se mi nakonec nepodařilo a dnes už ani pořádně nevím, jak do toho. Jaký nový byt? Proč ten domácí skřítek? Co je to elixír?
A další syžet z té doby:
„28.10. 72 Člověk (kouzelník) všeobecně považovaný za návštěvníka z vesmíru.“ V té době všichni kolem mě doslova šíleli nad létajícími talíři. O ničem jiném se nemluvilo — samí vesmírní bratři, samé baalbecké terasy, tasilské kresby… A já si tenkrát vymyslel takovýto příběh: Žije si na světě člověk, který je povoláním kouzelník, mimochodem velmi dobrý kouzelník. A ten si najednou povšimne poněkud znepokojivého zájmu o svou osobu. Soused na patře se s ním pouští do podivných debat, každou chvíli se u něj staví okrskář a pouští se do mlhavých meditací nad zákonem zachování energie. „To mizející vejce, vážený pane, se podle mě neslučuje s moderními představami o zákonu zachování toho…“ Nakonec si ho zavolají na kádrovku a tam si ho vezme do parády nějaký člověk, který vypadá jako jeden známý, jenže tenhle má jedno oko. Kádrovák se mého hrdiny začne vyptávat, kolik je kostelů v jeho rodné Juchajdovce, a jestli se nepamatuje, kolik oken vede do náměstí z budovy okresního výboru strany. Hrdina si přirozeně nic takového nepamatuje, atmosféra všudypřítomné podezíravosti neustále houstne, a už se kolem něj potajmu šuška o důrazně doporučené psychiatrické prohlídce… V
co by měla celá tahle rafinovaná expozice vyústit, jsem si vymyslet nedokázal — nějak jsem k námětu ochladl. Což je mi teď moc líto.
Druhého listopadu mám poznamenáno jen: „Nepracoval, bolí bři-cho.“ Třetího dokonce pouze lakonické: „Na půl žerdi.“
S vřelým smutkem jsem si deník prohlížel stránku po stránce: „Člověk je dušička obtěžkaná mrtvolou. Epiktétos.“
„Kvítek voňavé prérie Lavrentij Pavlovič Bérije.“
„Proti komu se přátelíte?“
„Rektální literatura.“
„Světlo šíří pouze ty vědy, které napomáhají naplňování vrchnostenských ediktů. Saltykov-Ščedrin.“
„Pálí líh z nehtů alkoholiků.“

A tady máme kostru další moderní pohádky:
„Kocour Elegán. Pes jménem Věrný, jinak též Věrka. Zázračné dítě, kluk, který si s oblibou pročítá Maninovy Kubické formy, nosí brýle a při mytí nádobí si procítěně prozpěvuje Vysockého. Je mu dvanáct let v osmičkové soustavě. Cituje dlouhé pasáže z prací Illiče-Svjatiče. Když se kocour k ránu vrací ze zkoušky pěveckého sboru, přepírá si rukavice. Psa se snaží naučit, aby u jídla nemlaskal a používal příbor. Ten společnou tabuli na protest opouští a uraženě a hlučně ohryzává pod schody kost. O jednom z hostí kocour Elegán poznamenává: „Ten Petrovskij-Zelikovič se nápadně podobá buldo-ku Ramsesovi, jemuž jsem letos na jaře za přisprostlé dorážení rozdrásal tlamu do krve."
A ještě pár frází:
„Pletl si element s ementálem."
„Marie Pavlovna donášela kožich po Ostrovském šestnáct let, já ho od ní koupila a našla jsem v něm tři vešky, jednu už starou jako Metuzalém, a ta vám brebentí po anglicku …"
Nacpal jsem zbylé desky a papíry do skříňky a přesunul se zpět ke stolu. Někdy to zkrátka na člověka přijde: chopím se starých rukopisů nebo deníků a jsem rázem ochoten se domnívat, že tohle všechno je můj pravý život — počmárané a poškrtané papíry, nějaké náčrtky, na kterých jsem si schematicky naznačoval, kam kdo patří a kam kdo směřuje, útržky vět, synopse scénářů, pracovní verze dopisů nejrůznějším institucím, superdetailně propracované osnovy připravovaných děl, která nakonec nikdy nevznikla, i suché poznámky: „Naps. 5 str., več. naps. 3 str." — kdežto manželky, děti, semináře, tvůrčí pobyty, jeseter po moskevsku, spřátelení breptové a spřátelení ne-mluvové, to vše je jen sen, fata morgána, přelud v rozpálené poušti, něco, co se mi možná přihodilo, ale možná taky ne.
Ale tohle je, prosím pěkně, moc dobrý námět. Přesné datum kdo-víproč chybí, ale je to rok třiasedmdesát.
„… Lázeňské městečko v horách. Nedaleko města jeskyně. A v té kapkapkap — kane do kamenné prohlubně živá voda. Za rok se v důlku nashromáždí jedna jediná zkumavka. Ví o tom jen pět lidí na světě. Dokud tu vodu pijí (stačí náprstek jednou za rok), jsou nesmrtelní. Na společné tajemství téhle pětice náhodou přijde šestý. Živé vody je však dost jen pro pět. Šestý je bratr pátého a spolužák a starý kamarád čtvrtého. Třetí, mladá žena Káťa, horoucně miluje čtvrtého a nenávidí podlého druhého. Je to spletité klubko. Věc nejvíc znesnadňuje šestý, který je nenapravitelný altruista a nepovažuje za hodná nesmrtelnosti ani sebe, ani těch pět ostatních…"
Tuhle novelu jsem, pokud se nemýlím, nenapsal proto, že jsem se do námětu dokonale zašmodrchal. Systém mezilidských vztahů tu byl příliš komplikovaný a má ubohá hlava ho jednoduše nedokázala obsáhnout. Aby z toho něco bylo, musel by příběh být nadmíru vypjatý — žádalo by si to špehování šestého, pohrůžky, atentáty, a to vše by musilo tonout v umně našlehané filozoficko-psychologické omáčce. Můj altruistický pacifista by se musel postupně proměnit ve zvíře tak líté, až na něj radost pohledět, zvíře zrozené z ušlechtilých zásad, odkojené vzletem epochálních záměrů…
V okamžiku, kdy jsem si pročítal poznámky a skici k tomuto námětu, ozval se v předsíni zvonek. Už je to tu, zjevila se ona, má předrahá, toužebně očekávaná kouzelnice, z mrazu celá ruměná, sněhem připrášená. Klavočka. Vstoupila, zablýskala zoubky, letmo mě pozdravila a odkvačila rovnou do kuchyně, kdežto já klopýtal přes pantofle ve spěchu ztrácené pro občanku, a bylo z toho sto devadesát šest rublů (vedle podpisu vypište slovy) jedenáct kopejek (stačí čísly) z redakce Literární poradny za lektorské posudky na ty jejich bezmocné slátaniny, slétající se do časopisu ze všech stran. Jako obyčejně jsem Klavočce rubl nechal, ona ho jako obyčejně nejdřív odmítla
a pak jako obyčejně s povděkem přijala, a když odcházela, já jí jako obyčejně řekl: „Stavte se častěji, Klavočko!" na což ona jako obyčejně opáčila: „Musíte víc psát."
Kromě peněz mi Klavočka na kuchyňském stole nechala dlouhou červenomodrobíle orámovanou leteckou obálku posetou pestrými známkami a nálepkami. Z Japonska. Vážený Pan Felix Alexandrovič Sorokin. Vzal jsem do rukou nůžky. Ostřihl jsem kratší stranu obálky a vylovil z ní dva listy tenkého rýžového papíru. Psal mi jistý pan Takami, a to rusky: „Tokio, 25. 12. 1981. Velevážený Pane Felixe Alexandroviče Sorokine! Pokut si vzpomínáte mě, seznámili jsme na jaře 1975 v Moskvě. Bil jsem v japonské spisovatelské derigaci, Vi seděl jste vedle mě a laskavě mi věnoval Vaše knihu Moderní pohádky. Kniha se moc mi líbila ihned. Nejednou jsem obracel na naše vydavatelství Hajakawa a Journal SF-magazin, ale naši vydavatele jsou konzervativní. Avšak teď díky tomu, že Vaše kniha Moderní pohádky velmi je populární v US, naše nakladatelství konečně začaly všímat na Vaše knihu a patrně mít záměrem vidat Vaše knihu. To znamení, že naše nakladatelská kultura pod silným je vlivem americké a to je naše skutečnost. Ale ať je to jakkoli, nové větry v našem nakladatelském světě radostný je pro Vás i pro mě. Podle plánu mé práce končím překlad Vaší knihy v únoru příští rok. Ale bohu žel já nechápemu některý slova a vírazy. Najdete v příloze. Proto chtěl bych prosit Vást pomoct. Na začátkech každé pohádky ocitováno jest fráze z děl různých autorů. Jestli nic Vám nebude plést, prosím Vám sdělit mně, v jakých titulech a jakých jejich místnostech v nich já můžu je nelézti. Chtěl bych seznámit Vás a Vaši literární činnost s našimi čtenáři co nejpodrobněji, ale bohužel teď vůbec neznám zprávy o nich. Byl bych proto velmi rád, kdybyste mi oznámil současný stav Vaší práce a životu a poslal Vaše fotografie. A také přeju číst články a kritiky o Vaší literatuře a dovědět, kde (v kterých časopisech, novinech, knizech) bych je našel. Chtělo by se mi prosit Vás poskytnout mně mnohé pomoci, které jsem Vás prosil výše. Předem vermi vděčný jsem Vám za pomoc. S upřímnou úctou (podpis hiero-glyfický)."
Dopis jsem si přečetl dvakrát a po nějaké chvíli jsem se přistihl, jak se blahosklonně uculuju a oběma rukama si nakrucuju knír.
Upřímně řečeno mi ten Japonec dočista vypadl z hlavy, což ovšem neznamenalo, že bych k němu nechoval ty nejvřelejší sympatie a snad i pocity vděku. Tak prosím, mé pohádky už se dostaly až do Japonska. Inu, boku no otogibanasi va Nippon made mo jatto tassi-mata…
Zmítala mnou hnutí dosti protichůdná, nadšení vlastní maličkostí nevyjímaje. A mezi vlnami těchto hnutí se zároveň vinul zřetelný ledový pramínek kruté zlomyslnosti. Znovu jsem si vybavil ironické pošklebečky a nechápavé rétorické

otázky v kritických přehledech, opilé poťouchlosti i obhrouble přátelské domluvy: „Co blázníš, dědku. To už ti dočista přeskočilo?“ Teď už je to přirozeně hudba dávné minulosti. Ale nic není zapomenuto. Nikdo není zapomenut. A taky jsem si při té příležitosti vzpomněl, že když někdy stanu na jevišti kulturního domu, tak pokud mě někdo z obecenstva vůbec zná, rozhodně si mě nespojuje s desítkami vojenskovlasteneckých črt, ale právě s Moderními pohádkami. Tu a tam dokonce dostanu papírek s písemným dotazem: „Nejste vy náhodou příbuzný toho Sorokina, co píše Moderní pohádky?“

Vzpomněl jsem si na druhou, podstatnější část dopisu, rozložil i tu a zběžně přelétl text. Nejdřív mě problémy pana Takamiho docela pobavily, ale neuplynulo ani pět minut a já už věděl, že to, co mě čeká, nebude procházka růžovou zahradou.

Neboť mě čekalo vysvětlování, a to písemné, a ještě ke všemu Japonci, co značí například takovéto výrazy: „Pěkně se mnou vyběhli“, „mrkat na drát“, „zahnout kramle“, „mít děsnou slupku“, „bejt na větvi“, „nasypat si za kravatu“, případně „zmrskat se pod vobraz“. Ale to by koneckonců bylo to nejmenší, ono nemůže být tak těžké vyložit cizinci, i když je to Japonec, že koule, bomba neboli bajle, často též sardel zvaná, znamená v žákovském žargonu pětku, tedy nejhorší klasifikační stupeň, v závorce nedostatečnou, zatímco „by-telnej“ je zase toliko totéž co „senza“ čili „epe žrádes“ ve smyslu „velkolepý“. Ovšem jak naložit se slovním spojením „takovýhle ko-ko“? Za prvé je naprosto nezbytné co nejdůraznějším způsobem poukázat na skutečnost, že ono „koko“ (v zapeklitějších případech nejednou nahrazované lobogem) nemá nic společného se samicí kura domácího, aby si náš milý Takami náhodou nemyslel, že výraz „tako-

výhle koko“ označuje plemeno velkých slepic. Za druhé bychom neustále měli mít na zřeteli, že výše uvedený idiom Rusové na rozdíl od mezinárodně srozumitelného gesta rukou ohnutou v lokti nahrazují palcem prostrčeným mezi ukazováčkem a prostředníkem, tedy mi-mickým obrazem, jehož v Japonsku kdysi užívaly pouliční dámy, aby tak klientovi naznačily ochotu všestranně vyhovět…

Ani jsem si sám nevšiml, s jakou chutí jsem se do té práce zabral.

Po pravdě řečeno píšu dopisy jen velmi nerad a zavedl jsem si takové pravidlo: odpovídám jen na korespondenci obsahující nějaké otázky. Dopis pana Takamiho navíc neobsahoval otázky prosté, alébrž otázky povýtce pracovní, navíc ve věci, na níž jsem byl osobně zainteresován. Proto jsem od stolu vstal až v okamžiku, kdy byla odpověď hotova, přepsána na stroji (z něhož jsem předtím byl vytrhl nedopsanou stránku rozdělaného scénáře), vložena do obálky a opatřena adresou.

Takže jsem najednou měl dva velmi dobré důvody domácnost opustit.

Oblékl jsem se, se supěním vecpal nohy do kozaček a zatáhl zipy, vrazil do kapsy padesát rublů — a rozdrnčel se telefon.

Kolikrát já už si umiňoval: neber telefon, když jsi obutý a oblečený a chystáš se někam pryč. Jenže náhoda je potvůrka — co když se třeba vrátí ze služební cesty Rita, a já nezvednu sluchátko? Tak jsem ho zvedl a hned jsem si krutě lál, anžto samozřejmě nevolala žádná Rita, ale Ljoňa Barinov, zvaný též Pišiš.

Mám několik přítelíčků, kteří se na takovéto mimořádně nešikovné telefonáty vysloveně specializují. Třeba Sláva Krutojarskij mi volá zásadně ve chvílích, kdy jím polívku — a nemusí to být jen obyčejná nudlovka nebo bujón z kostky, týká se to i specialit typu boršče nebo soljanky. Pro celý tento jev je typické, že polovina obsahu talíře už je pozřena, což znamená, že ta druhá během hovoru beznadějně vystydne. Garik Aganjan si zase vybírá okamžik, kdy sedím na záchodě a očekávám důležitý telefonát. Nu a pokud jde o Ljoňu Barinova, ten volá jedině tehdy, když stojím v zimníku a beranici ve dveřích, nebo jsem úplně nahý a jednou nohou už jsem vkročil do vany, ale nejčastěji se ozve brzo ráno, dejme tomu tak v sedm, a tlumeným ilegálním hlasem se dotáže stejně jako tentokrát:

„Jak se vede?“

„Zrovna se chystám pryč,“ snažil jsem se ho suše odbýt, ale to nebyl správný tah.

„Kam?“ vystřelil další otázku rychlostí blesku Ljoňa.

„Ljoňo,“ zkusil jsem to tentokrát prosebně. „Že bychom si zavolali až pak? Nebo máš něco urgentního?“

Ano, Ljoňa samozřejmě měl něco urgentního. Tohle. Doneslo se mu (tomu se vždycky něco donese), že všichni spisovatelé, kteří v posledních dvou letech nic nepublikovali, mají být vyloučeni. Neslyšel jsem o tom něco? Opravdu ne, taky jsem nic určitého neslyšel? Nebo možná slyšel a jen tomu nevěnoval patřičnou pozornost? Já přece nikdy ničemu nevěnuju tu správnou pozornost, proto se taky všechno dovídám poslední a u všeho jsem s křížkem po funuse… A co když rovnou vylučovat nebudou, co když se omezí jen na odebrání průkazky do Klubu? Co si o tom myslím?

Řekl jsem, co si o tom myslím.

„Hele, nebuď sprostej, hlavně nebuď sprostej,“ požádal mě smířlivě. „A kam teda jdeš?“

Vysvětlil jsem mu, že jdu na poštu s doporučeným dopisem a pak do Lázeňské. Ale to Ljoňu nezajímalo.

Řekl jsem mu, že pak se asi stavím v Klubu.

„A co tam dneska chceš hledat za štěstí?“

To už jsem málem vřel a hrubě jsem odsekl, že tam mám spousty práce: musím tam naštípat dříví a profouknout jim tam ústřední topení.

„No vidíš, zase už jsi sprostej,“ usadil mě smutně Ljoňa. „Proč vy jste všichni takový sprostý? Ať člověk zavolá kamkoli, všude narazí na hulváta. Ale nešť — když nechceš nic vykládat do telefonu, nemusíš. Řeknem si to v Klubu. Hlavně počítej s tím, že prachy nemám …“

Zavěsil jsem a pohlédl oknem ven. Už se skoro setmělo, nejvyšší čas rozsvítit. Seděl jsem u stolu v kabátě a beranici, nazutý do těžkých, nepříjemně teplých bot. A najednou jsem věděl, že se mi nikam nechce. Dopis do Japonska přece nemusím posílat doporučeně, naplácám na něj víc známek a normálně ho vhodím do schránky. A Lázeňská počká do

zítřka, když už čeká tak dlouho, bez mého textu
se tam určitě nezblázní… Podívejme se, jak se nám ta vánice utrhla ze řetězu, venku už není vidět vůbec nic. Ani dům naproti, ve tmě jen slabě žhnou kalné žluté body. Ale sedět jen tak na sucho se dvěma stovkama v kapse taky není nejmoudřejší, to by bylo přímo opovrhování báječnou příležitostí. Zaběhnu si dolů, když už jsem se oblékl.
A zaběhl jsem si pěkně dolů, do naší cukrárny. Do naší nevšední cukrárny, kde na pultě vlevo rozkvétají krémové růže dortů a po pravé straně se inspirativně třpytí řady lahví s ohnivými nápoji. Kde se vlevo tísní hloučky stařenek, dam a dětí, a vpravo trpělivě vyčkává důstojná fronta solidních aktovkistů a kloboukonošů volně proložených poněkud animálními vyznavači stejné víry, kteří ve slastné předtuše věcí příštích euforicky halasí. Kde jsem od strany levé nepožadoval a neočekával ani to nejmenší, kdežto vpravo jsem si ruče zakoupil flašku koňaku a láhev limonády Saljut.
A když jsem se výtahem vracel zpět do patnáctého patra, tiskl nákup loktem k boku a volnou dlaní stíral z tváře tající sníh, už jsem věděl, jak naložím s dnešním večerem. Snad byla příčinou tohoto rozhodnutí slepá a zároveň oslepující vánice, která spolykala poslední zbytky okolního světa, nebo možná ona slastná předtucha, která mi stejně jako všem ostatním vyznavačům stejné víry není cizí, ale teď bylo vše jasné: Když už je mi souzeno loučit se s tímto dnem u domácího krbu a když už se ta moje Rita zase nevrátila, nebudu volat ani Gogovi Čačuovi, ani Slávkovi Krutojarskému, ale uzavřu tento den tak trochu výlučně — ve společnosti sebe sama, ovšem nikoli toho, jehož tak dobře znají v komisích, na seminářích, po redakcích a z klubového restaurantu, nýbrž toho, jehož nezná nikdo.
S tímhle člověkem si teď otřeme kuchyňský stůl, rozestavíme na pletené prostírání lahve a fóliové misky s hovězím v aspiku z hotelu Progres, v celém bytě rozsvítíme — budiž světlo! — přitáhneme si sem z pokoje stolní lampu, otevřeme spolu jedinou uzamykatelnou zásuvku v bytě, vyjmeme z ní Modré Desky, a až přijde ten správný okamžik, rozvážeme zelené tkanice.
Zatímco jsem ze sebe oklepával sníh, převlékal se do domácích šatů, zatímco jsem realizoval celé tyto prostinké přípravy, nepřetržitě jsem se zabýval myšlenkou, co uděláme s telefonem. Najednou jsem si uvědomil, že teď večer by mi mohl leckdo zavolat, ba co víc, četní
leckteří by zavolat přímo měli, včetně lidí přinejmenším užitečných. Na druhé straně jsem ale přece na nic z řečeného ani nevzdechl, když jsem se před půlhodinou chystal strávit večer v Klubu, a i kdybych si býval vzpomněl, bezpochyby bych veškeré tyto telefonáty za tak strašně důležité nepovažoval. Zkrátka a dobře — když byl tento cyklus vnitřních kolizí v nejlepším, ruka se sama natáhla k zástrčce a telefon vypnula.
A po celé domácnosti se rozhostilo skutečné útulno a ticho domova, i když ze zdí stejně jako předtím drnčelo neumělé piáno a puklinou ve stropě sem doléhalo brumlání a chrapot magnetofonového písničkáře.
A pak ten okamžik nastal, ale já nikam nespěchal, dával jsem si na čas a sledoval, jak se suchým šelestem buší z černoty do okenního skla vánice utržená ze řetězu. A bylo mi namouduši líto, že tam žádné vánice nemám. Ačkoli, takových věcí tam nemám víc. Zato tam mám mnohé z toho, na co se nedá narazit tady.
Zvolna jsem rozvázal tkanice a odklopil horní desku. Bezděky jsem si se zármutkem a zároveň s potěšením uvědomil, že podobné chvíle si nedopřávám zrovna často, a dneska bych si je rozhodně nedopřál taky, kdyby… kdyby co? Kdyby nebylo vánice? Nebo Ljoni Pišiše?
Název jsem na titulní stranu zatím nevepsal žádný. Bylo tu jen motto:
„Vím o tvých skutcích, o tvém úsilí i tvé vytrvalosti; vím, že nemůžeš snést ty, kdo jsou zlí, a vyzkoušel jsi ty, kdo se vydávají za apoštoly, ale nejsou, a shledal jsi, že jsou lháři.“
A ještě jsem měl na titulním listě nalepenou prabídnou fotorepro-dukci: pod hrozivými nočními mračny se na svahu holého návrší krčí město strnulé hrůzou, protože kopec i s městem ovinul obrovský spící drak s mokře lesklou hladkou kůží.
Já však před očima neměl tenhle notoricky známý výjev, já viděl něco, co kromě mne nemohl spatřit nikdo na celém božím světě. Nikdo v celém vesmíru. Zplna jsem vtlačil záda do opěradla, zapřel se rukama o stolní desku a zahleděl se do ulic, do mokrých, šedivých a prázdných ulic, do úzkých předzahrádek, kde přemírou vláhy tiše umíraly jabloně… viděl jsem pobořené ploty, domy se zatlučenými
dveřmi a okny, pod okenními římsami bělavé skvrny plísně, vybledlé barvy, a déšť, který tomu všemu neomezeně vládne. Prší a prší, déšť se rozstřikuje ze střech v podobě droboučké vodní tříště, déšť se stáčí do mlhavých pokroucených sloupů, křepčících od stěny ke stěně, déšť vrčivě chlístá z okapových rour… Černošedé mraky se pomalu plouží těsně nad střechami, a v ulicích nikde ani noha, v takových ulicích je člověk nezvaný host, kterému déšť rozhodně nepřeje.
Lidí v tom městě mám na deset tisíc — hlupáků, entuziastů, zhr-zenců, lhostejných zevlounů, a taky plno úředníků, oficírů, spořádaných měšťanostů, policajtů a fízlů. A dětí. Řídit a usměrňovat jejich osudy, vhánět je do střetů vzájemných i do střetů s ponurými zázraky, do nichž jsem je z vlastní vůle zapletl, mi působí nepopsatelnou rozkoš…
Ještě docela nedávno se mi zdálo, že jsem s nimi skoncoval, každý ode mě dostal svůj díl, každému jsem vykřičel všechno, co si o něm myslím. A zřejmě to byla ta ukončenost a definitivnost, co mi postupně stoupalo do hrdla, co ve mě vyvolávalo dusivý nepokoj a jistou neukojenost. Potřeboval jsem ještě něco. Jako by celému obrazu chyběl ještě nějaký detail, výjev, už poslední, který bych ještě měl přikreslit. Nevěděl jsem však jaký, a tohle pomyšlení mě chvílemi přímo děsilo a mátlo. Co když se to nedovím nikdy? Ale nevadí, třeba tuhle věc nikdy nedokončím, ale budu o ní přemýšlet, dokud ne-zabřednu do stařeckého marasmu, a možná dokonce i pak.
Přísaháš, že budeš i nadále přemýšlet a vymýšlet své město, dokud nezabředneš do stařeckého marasmu a možná dokonce i pak?
Co jiného si mám počít? To se ví, že přísahám, řekl jsem a rukopis otevřel.

2. VIKTOR BANEV, V KRUHU RODINY A PŘÁTEL

Když Irma vyšla a opatrně a za sebou zavřela dveře — hubená, nohatá, s dospělým zdvořilým úsměvem na výrazných rtech velkých úst, tolik připomínajících matčina — Viktor si začal soustředěně zapalovat cigaretu. Už to zkrátka není dítě, omílal si v duchu ohromeně. Takhle děti nemluví. Ale hrubost bych tomu neříkal, to je spíš krutost a možná ani to ne, jí je prostě všechno související s námi lhostejné. Jako by nám tu dokazovala matematickou větu — všechno si v klidu přepočítala, proanalyzovala, suše oznámila výsledek a potřásajíc copánky se bohorovně vzdálila. Viktor se pokusil přemoci útrpný ostych a pohlédl na Lolu. Ve tváři jí naskákaly rudé skvrny, nápadná ústa se chvěla, jako by se v příští vteřině měla rozplakat, jenže tuhle ženskou přirozeně ani nenapadne brečet, ta je jen vzteky bez sebe.
„Taks to viděl!“ vyjekla vysokým přeskakujícím hlasem. „Taková holka usoplená… Mrcha… Nic jí není svatý, co slovo, to urážka, jako bych nebyla matka, ale hadr na podlahu, o kterej si kdokoli může opucovat boty. Člověk aby se styděl vystrčit před sousedama nos! Potvora jedna nevděčná…“
No vida, napadlo Viktora, a s touhle ženou jsem léta žil, toulal se po horách, předčítal jí Baudelaira, když jsem se jí dotýkal, celý jsem sladce trnul, něžně choval v mysli její vůni… a dokonce se kvůli ní i pral, jestli se nemýlím. Dodneška nepochopím, co se jí asi honilo hlavou, když poslouchala toho Baudelaira. Ale stejně je to zázrak, že se mi povedlo před ní utéct. Jak se mohlo stát, že mě vůbec pustila z drápů? To je u boha. Asi to se mnou taky nebyl žádný med. Ani teď to se mnou nebude žádný med, jenže tehdy jsem chlastal ještě příšer-něji než teď a ke všemu se pokládal za velkého básníka.
„Ty máš samozřejmě jiný starosti, kampak my se na tebe hra-bem,“ pokračovala Lola. „Velkoměstská noblesa, všelijaký baletky, herečky… Všechno vím. Hlavně nemaluj, že my tady se ničeho ne-domáknem. Víme i o těch příšernejch prachách, co vyděláváš, o děv
kách, i o těch hroznejch skandálech… Ale to je mi fuk, abys věděl, nikdy jsem ti nepřekážela, žil sis, jak jsi chtěl…“
Popravdě řečeno ji nejvíc ničí, že moc mluví. Jako děvče byla tichá, mlčenlivá, tajemná. Některé dívenky vědí už od narození, jak si počínat. Ona to věděla rozhodně. Ještě dneska vypadá docela k světu, když takhle sedí a vystavuje kolena na odiv… nebo když najednou založí ruce za hlavu a protáhne se. Dejme tomu na provinčního pana advokáta to musí zabírat stoprocentně… A Viktor si představil takové intimní večerní posezení: tenhle konferenční stolek se jen přisune k pohovce, v číších šumí nalévané šampaňské, na stolku leží bonboniéra převázaná ozdobnou stuhou, pan advokát je naškrobený a u krku má motýlka, všechno je jak se sluší a patří, a do toho jako hrom do police vrazí Irma… Hrůza, uznal v duchu Viktor. Nešťastná ženská…
„Sám si snad uvědomuješ, že o peníze nejde, peníze nejsou všechno,“ řečnila Lola dál. Už se stačila uklidnit, rudé skvrny se ztratily. „Já vím, ty jsi svým způsobem čestnej chlap, zpovykanej, zka-ženej, ale špatnej nejsi. Vždycky jsi nám pomáhal, v tomhle ohledu si na tebe rozhodně nemůžu stěžovat. Jenže teď bych potřebovala trochu jinou pomoc… Nemůžu tvrdit, že bych byla šťastná, ale do neštěstí jsi mě taky nevehnal. Ty máš svůj život a já taky svůj. Zatím nejsem žádná bába a ledacos mě třeba ještě čeká …“
Ale holku si budu muset vzít k sobě, usoudil Viktor. Ta paní už se, jak vidno, rozhodla jednou provždy. Kdybych tu Irmu nechal, stane se tahle domácnost oběma peklem… No dobře, ale kam ji dám? Hlavně na rovinu, chlapče, navrhl si. Jedině na rovinu. A jednat sám se sebou na rovinu není žádná legrace… Na rovinu si probral svůj dosavadní život v metropoli. Vypadá to bledě, musel konstatovat. I když bych si vlastně mohl vzít hospodyni. To by ovšem znamenalo sehnat stálé bydlení. Což by taky nic neřešilo — děvče musí žít se mnou, a ne s hospodyní. Nadarmo se přece neříká, že nejlepší děti jsou ty, které vychová otec. A pak — moc se mi zamlouvá, i když je tak zvláštní. A vůbec, tohle zkrátka musím. Jako čestný muž a jako otec musím. Protože jsem se na ní provinil. Za to za všechno může literatura. Ale co kdybychom to zase zkusili na rovinu? Kdybychom to zkusili na rovinu, tak se bojím. Protože se přede mě postaví, zase se bude dospěle usmívat těmi velkými ústy — a co já jí pak dokážu
říct? Čti, hlavně čti, čti každý den, zatím nemáš jiné povinnosti, tak čti. Jenže to ona ví i beze mě a já jí nic lepšího poradit neumím. Nemám co… A propos, ani tohle ještě není úplně na rovinu. Nechce se mi, v tom to je. Zvykl jsem si žít sám. A jinak si žít nepřeju… Takhle to vypadá, když si to probereme na rovinu. Dost odporně, jako každá pravda. Cynicky, egocentricky, bezohledně… Když to uvážíme na rovinu.
„Proč prosím tě mlčíš?“ vybuchla Lola. „To chceš celou dobu jen mlčet?“
„Ale ne, ne, poslouchám tě,“ pospíšil si s odpovědí.
„A co posloucháš? Už půl hodiny tu čekám, až budeš tak laskav a konečně se vymáčkneš… Koneckonců je to taky tvoje dítě!“
A co s ní, s ní mám taky jednat na rovinu? polekal se. To se mi tedy ani trochu nechce. Asi si představuje, že o tak důležité věci rozhodnu z fleku, mezi dvěma cigaretami.
„Pochop,“ naléhala dál, „já tě přece nenutím, abys ji vzal k sobě. Dobře vím, že to nikdy neuděláš, a zaplaťpánbu, že si ji nenastěhuješ k sobě, protože něčeho takovýho stejně nejsi schopen… Mám na mysli tvoje styky, známosti, kdyby nic jinýho, tak jsi známej člověk, tak bys mi snad moh pomoct někam ji upíchnout… Máme všelijaký privilegovaný vyučovací ústavy, internátní a výběrový školy. Holka je to šikovná, třeba na jazyky určitě má, je nadaná výtvarně, matika jí jde sama …“
„Penzionát,“ zareagoval konečně Viktor. „No jistě… Penzionát… Nebo sirotčinec… Samozřejmě žertuju. Ale za úvahu to stojí.“
„Nad čím bys prosím tě ještě uvažoval? Každej normální člověk by byl rád, kdyby moh dítě upíchnout do solidního penzionátu nebo výběrový školy s internátem. Třeba panička našeho ředitele …“
„Podívej se, Lolo,“ přerušil ji Viktor, „nápad to není špatný, pokusím se něco podniknout. Ale to není tak jednoduché, chce to čas. Nebude problém někomu napsat …“
„Napsat! To jseš celej ty! To nechce psát, ale jet, žádat osobně, nosit flašky! Stejně se tu jen flákáš! Akorát tu paříš a

taháš se se štět-kama. Jako by to bylo tolik práce, kvůli vlastní dceři…“
Zatracená práce, té tak něco vysvětlovat! Znovu si zapálil, vstal a prošel se po pokoji. Za oknem se smrákalo a dál lilo jako z konve,
déšť byl rovnoměrný, hustý a neuspěchaný — kam by taky chvátal, když ho bylo tolik…
„Kdybys ty aspoň tušil, jak už tě mám dost!“ vydštila na něj s nečekanou zlobou. „Kdybys tak věděl, jak příšerně mi lezeš na nervy!“
Měl bych jít, napadlo ho. Protože tady se právě rozhořívá spravedlivý mateřský hněv, zuřivost opuštěné ženy atakdále. Stejně už jí dnes nic pozitivního nesdělím. A slibovat jí taky nic nebudu.
„Na tebe se člověk zkrátka v ničem nemůže spolehnout. Jako manžel k ničemu, jako otec zbytečnej… zato je pán módní spisovatel, abyste tomu rozuměli! Vlastní dceru ovšem vychovat nedokáže… Prosím tě — každej normální chlap se v lidech vyzná líp než ty! Co já si teď počnu? Z tebe je užitek mizivej. A sama se budu akorát štvát a stejně nic nedokážu. Pro ni jsem nula, pro tu je kdejakej mokroch stokrát důležitější než já. Ale to nic, eště si na mě vzpomeneš! Když ji nic nechceš naučit ty, naučej ji jiný! Však se dočkáš, že ti plivne do ksichtu stejně jako mně …“
„Nech toho, Lolo,“ svraštil trpitelsky čelo. „Ty s ní přeci jen umíš tak nějak… Já jsem otec, to je fakt, ale ty jsi matka… Ty jsi zkrátka ochotna vidět v každém jen nádobu hříchu…“
„Táhni!“ hlesla unaveně.
„Podívej se, hádat se s tebou nehodlám. A rozhodovat z jedné vody načisto taky ne. Rozmyslím si to. A ty…“
Stála vzpřímená jako svíce a celá se chvěla v sebemrskačsky toužebném očekávání nějaké křivdy, připravená ke stejně toužebně očekávané slovní půtce.
„… se snaž nebýt nervózní,“ dokončil klidně větu. „Něco vymyslíme. Zavolám ti.“
Vyšel do předsíně a natáhl si plášť. Byl ještě mokrý. Nahlédl do Irmina pokoje, že se rozloučí, ale nikoho tam nenašel. Okno bylo dokořán, na parapet cákal déšť. Přes celou zeď se táhl kaligraficky zhotovený nápis na pruhu papíru: „Prosím nikdy nezavírat okno.“ Transparent už byl celý pomačkaný, místy natržený a posetý tmavými skvrnami, jako by ho někdo už několikrát strhl a dupal po něm. Viktor dveře od pokoje tiše přivřel.
„Ahoj, Lolo!“ křikl za sebe. Neodpověděla mu.
Venku už se úplně setmělo. Dešťové kapky mu zabubnovaly po ramenou a po kapuci. Celý se nahrbil a ruce vrazil hloub do kapes. V tomhle parčíku jsme se poprvé líbali, vzpomněl si. Tenhle dům tu tehdy ještě nestál, byla tu proluka — vlastně spíš zbořeniště, kde jsme stříleli z praků po kočkách. Po městě se prohánějí celé armády koček, to až dnes nezavadíte o jedinou… A nečetli jsme nic, kdežto Irma má knížek plný pokoj. Co taky byla v těch dobách dvanáctiletá holka? Pihovaté chichotavé stvoření, samé mašle, panenky, obrázky se zajíčky a Sněhurkami, a vždycky v párečcích nebo ve trojicích — šušušu, ňuňuňu, sáčky karamelek a zkažené zuby. Samé fiflenky a žalobnice, jen ty nejlepší z nich vypadaly stejně jako my — kolena samý šrám a modřina, divoké rysí oči a k tomu vášnivá chuť někomu podrazit nohy. Že by skutečně nastaly ty nové časy? Ale ne, to nebude dobou. Tedy — dobou samozřejmě taky… Nebo že bych měl v rodině zázračné dítě? To se někdy stává. A já bych najednou byl otcem takové rarity. Což je velká čest a radost, ale taky starost, a vlastně spíš starost než radost, přesněji řečeno to radost není vůbec žádná… Tuhle uličku jsem míval vždycky rád, protože je v městě nejužší. No prosím, už se tu zase někdo rve. Správně, u nás by to ani jinak nešlo, bez toho se neobejdem. Takhle to u nás chodí odjakživa. A samo sebou dva na jednoho…
Na rohu se tyčila pouliční lampa. Těsně u hranice osvětleného prostranství mokl nákladňák se zaplachtovanou korbou a hned vedle něj dva v lesknoucích se zmáčených pláštích ohýbali až k zemi třetího v nezřetelném černém mokrém oblečení. Všichni tři přešlapují s jakousi upachtěnou toporností. Viktor zůstal chvilku nerozhodně stát, ale pak došel až k nim. Zatím nebylo jasné, co se to tu odehrává. Na rvačku to moc nevypadalo, nikdo nikoho nemlátil. Na pubertálně bujaré škádlení z přebytku mladistvých sil teprve ne — chybělo zaujaté povykování a hříběcí řehot… Třetí v černém se náhle vytrhl, upadl na záda a ti dva v pláštích se pohotově svalili na něj. Až teď si Viktor všiml, že dveře auta jsou otevřené a napadlo ho, že pána v černém ti dva buď z vozu vytáhli, nebo se naopak snaží nasoukat ho dovnitř. Přistoupil až těsně k nim a „Končíme, vážení!“
Dva v pláštích se hbitě otočili a několik vteřin vetřelce bedlivě sledovali zpod kápí naražených hluboko do čela. Viktor stačil po
střehnout, že jsou mladí a ústa mají napjatě pootevřená, ale vzápětí se neuvěřitelnou rychlostí vnořili do kabiny nákladňáku, zabouchli, auto se rozeřvalo a prudce vyrazilo do tmy. Muž v černém se pomalu zvedl a když si ho Viktor konečně mohl prohlédnout pořádně, mimoděk o krok ucouvl. Byl to pacient leproserie, mokroch neboli brejlovec, jak se jim také říkalo pro žluté kruhy kolem očí, s pevně utaženou černou rouškou zakrývající spodní část obličeje. Zbytky obočí měl trpitelsky povytažené a dýchal ztěžka a mučivě. Po lysé hlavě mu stékala voda. „Co se tu stalo?“ zeptal se ho Viktor.
Brejlovec se nedíval na něj, ale někam za jeho rameno. Oči mu málem vylézaly z důlků. Viktor se užuž chtěl obrátit, ale v tu chvíli ho někdo udeřil do týla, až to zapraštělo… Když se probral, zjistil, že leží tváří vzhůru pod okapovou rourou. Voda mu stříkala do úst, zdála se dost teplá a měla rzivou pachuť. S vysíleným odkašláváním a frkáním se odsunul kousek stranou, posadil se a opřel se zády o cihlovou zeď. Voda, která se mu nabrala do kapuce, vytekla na límec a plazila se teď po celém těle. V hlavě mu hučely a zvonily zvony, vytrubovaly horny a rachotily bubny. Skrz všechen ten rámus a hřmot před sebou rozeznal vyhublou tmavou tvář. Známou. Zahlédl ji těsně před tím, než mu tak děsivě cvakly zuby… Opatrně pohnul jazykem a čelistmi. Zuby byly v pořádku. Chlapec nabral do dlaní vodu pod rourou a chrstl mu ji do obličeje.
„To by snad stačilo, milánku,“ přál si Viktor.
„Měl jsem dojem, že jste se ještě neprobral,“ odpověděl mu vážně chlapec.
Viktor opatrně prosunul dlaň pod kapuci a ohmatal si zátylek. Měl tam jen bouli, jinak nic hrozného, rozhodně se

nemusí bát prolomené spodiny lebeční a dokonce mu ani neteče krev.
„Kdo mě to asi takhle křísnul?“ otázal se zadumaně. „Doufám, žes to nebyl ty.“
„Dokážete jít sám, pane Baneve?“ zeptal se chlapec. „Nebo mám někoho zavolat na pomoc? Pro mě byste, abych pravdu řekl, byl dost těžký.“
A Viktor se rozpomněl, kdo to je.
„Tebe přece znám,“ ožil, „ty jsi Bol-Kunac, kamarád mé dcery, že?“
„Ano.“
„No výborně. Tak nikoho nevolej a taky nikomu nic nevykládej. Radši si tu chvilku posedíme a trošku se z toho zmátoříme, domluve-no?“
Teprve teď si uvědomil, že Bol-Kunac taky není úplně v pořádku. Na tváři se mu černala čerstvá jizva, horní ret měl naběhlý a kanula z něj krev.
„Radši bych přece jen někoho zavolal,“ nevzdával se Bol-Kunac.
„A má to cenu?“
„Abych pravdu řekl, nechce se mi líbit, jak vám poškubává tvář, pane Baneve.“
„Opravdu?“ Viktor se dotkl obličeje. Mokrá pokožka se ani nepohnula. „To se ti jen zdá…. Tak. A teď zkusíme vstát. Co musíme v takovém případě podniknout? Především přitáhnout nohy pod tělo …“ Přitáhl nohy pod tělo a měl dojem, že ty nohy nejsou tak docela jeho. „Dalším krokem budiž lehký odraz od zdi, kterýmžto způsobem přeneseme těžiště …“ Přenést těžiště se mu však nikterak nedařilo, něco mu v tom překáželo. Čímpak mě to asi majzli? meditoval si pro sebe. Udělali to šikovně…
„Šlápl jste si na plášť,“ oznámil mu chlapec, ale Viktor už si mezitím sám poradil s rukama i nohama, s cípem pláště i se symfonickým orchestrem pod lebeční kostí. Vstal. Zpočátku se musel přidržovat zdi, ale pak se chůze začínala dařit čím dál líp.
„Aha,“ zakýval hlavou. „Takže tys mě odtáhl odtud až pod tu rouru. Díky.“
Lampa si dál stála na svém místě, ale už tu nebylo ani auto ani brejlovec. Jen malý Bol-Kunac, který si po svých odřeninách jemně přejížděl mokrou rukou.
„Kam se všichni zdejchli?“ zeptal se Viktor.
Hoch neodpověděl.
„To jsem tu ležel sám?“ naléhal Viktor. „Jinaks tu nenašel niko-ho?“
„Já vás radši doprovodím,“ navrhl Bol-Kunac. „Kam chcete radši jít? Domů?“
„Počkat,“ zarazil se Viktor. „Viděls, jak chtěli dostat toho brejlov-ce?“
„Viděl jsem, jak vás praštili.“
„Kdo?“
„To jsem nezjistil. Stáli ke mně zády.“
„A kde jsi byl ty?“
„No, já jsem ležel tady za rohem …“
„Tomu nerozumím,“ zakroutil hlavou Viktor. „Že by mi ještě strašilo ve věži?… A proč jsi ležel za rohem? Ty tam bydlíš?“
„Abych pravdu řekl, tak jsem tam ležel, protože mě praštili chvíli před váma. Ale ne ten, co praštil vás, ten druhý.“
„Brejlovec.“
Postupovali pomalu a snažili se držet středu vozovky, aby na ně necrčelo ze střech.
„Nnne,“ pronesl po krátkém zaváhání Bol-Kunac. „Řekl bych, že brýle neměl ani jeden z nich.“
„Pane na nebesích,“ zvrátil Viktor oči k obloze, sáhl si rukou pod kapuci a opatrně nahmátl obrovskou bouli. „Mluvím o malomocném, těm se tu říká brejlovci. Myslím ty z leproserie. Mokrochy …“
„To nevím,“ pronesl zdrženlivě Bol-Kunac. „Řekl bych, že tihle byli úplně zdraví.“
„To snad ne!“ zapochyboval Viktor. Zmocnil se ho podivný neklid, až se z toho zastavil. „Přece mě nebudeš přesvědčovat, že tam žádný malomocný nebyl! S černou rouškou, a vůbec, celý byl čer-ný…“
„To ovšem není žádný malomocný,“ vypálil s netušenou zaujatostí Bol-Kunac. „Ten je možná zdravější než vy …“
Poprvé za celou tu dobu v něm zajiskřilo cosi klukovského, ale hned se to zase vytratilo.
„Asi dost dobře nechápu, kam to jdem,“ pronesl po krátké odmlce tím původním, nezúčastněně vážným tónem. „Zpočátku jsem měl dojem, že směřujete domů, ale teď vidím, že jste se vydal přesně na opačnou stranu.“
Viktor stále ještě stál a nedůvěřivě si chlapce měřil. Vrána k vráně sedá, pomyslel si, všechno zvážil a prokalkuloval a věcně se rozhodl, že výsledek šetření oznamovat nebude. Tenhle mi asi tak bude vykládat, co se tu odehrálo! Ale proč by mi to neřekl? Že by vysloveně kriminální záležitost? To sotva. Anebo přece? Marná sláva, máme tu ty nové časy… Ale houby, nesmysl, všechny místní raubíře dobře znám…
„Máš pravdu,“ řekl a vyrazil dál. „Jdeme do hotelu, teď bydlím tam.“
Přísně vzpřímený a mokrý kluk kráčel po jeho boku. Viktor v sobě konečně přemohl nerozhodnost a objal ho kolem ramen. Nic zvláštního se nestalo, chlapec si to nechal líbit. Zřejmě se ovšem jen usnesl, že jeho rameno bylo využito z čistě utilitárních důvodů, jako opora pro zraněného.
„Musím ti říct,“ oznámil mu Viktor co nejdůvěrnějším tónem, „že ty a Irma máte velmi zvláštní způsob konverzace. Ve vašem věku jsme mluvili úplně jinak.“
„Skutečně?“ podivil se uctivě Bol-Kunac. „A jak jste mluvili?“
„Například tvůj poslední dotaz by zněl asi takhle: Jó? A jak teda?“
Bol-Kunac pokrčil rameny.
„Chcete naznačit, že by to tak bylo lepší?“

„Chraň pánbu! Chtěl jsem jen říct, že by to bylo přirozenější.“
„Právě to, co máme za nejpřirozenější, člověku sluší nejméně,“ poučil ho Bol-Kunac.
Viktora jako by zevnitř potáhla jinovatka. Takový neklid to byl. Možná až strach. Jako by se mu přímo do očí vysmála kočka.
„Vše přirozené je vždy primitivní,“ pokračoval mezitím Bol-Kunac. „A člověk je bytost složitá, přirozenost mu prostě nesedí. Chápete, pane Baneve?“
„Ano,“ pospíšil si s odpovědí Viktor. „Jistě …“
V tom, jak jeho ruka otcovsky spočinula na rameni chlapce, který žádný chlapec nebyl, bylo cosi neuvěřitelně falešného. Až mu zatrnu-lo v lokti. Opatrně ruku odtáhl a zasunul ji do kapsy.
„Kolik je ti let?“
„Čtrnáct,“ odpověděl roztržitě Bol-Kunac.
„Ach tak …“
Kterýkoli kluk na místě Bol-Kunace by se rozhodně zajímal o hlubší smysl onoho dráždivě neurčitého „Ach tak…“, ale tohle nebyl kterýkoli kluk. Provokující citoslovce ponechával bez povšimnutí. Přemýšlel o vztahu přirozeného a primitivního v přírodě a ve společ-
nosti. Litoval, že mu do rány musel přijít tak neinteligentní společník, k tomu ještě praštěný po hlavě.
Vyšli na Prezidentovu třídu. Zářily tu stovky lamp a všude kolem spěchali lidé, muži a ženy, které jako by ten mnohadenní a mnohatý-denní déšť ohýbal k zemi. Míjeli také dobře osvětlené výlohy i neonově prosvícený vchod velkého kina, v jehož pasáži se tísnili velice stejní mladí lidé neurčitého pohlaví, v lesklých pláštích až na paty. A nad tím vším skrz déšť hořela modrá a zlatá zaklínadla: PREZIDENT JE OTEC NÁRODA. DOBRÝ LEGIONÁŘ SVOBODY JE VĚRNÝM SYNEM PREZIDENTOVÝM. ARMÁDA JE NAŠE STRAŠLIVÁ SÍLA…
Ani si neuvědomili, že ještě pořád jdou středem vozovky, dokud je na chodník nevyhnalo krátké zabučení automobilové houkačky, a vzápětí se dočkali špinavé sprchy z velké louže.
„Já si myslel, že je ti aspoň osmnáct.“
„Cožé?“ zamečel protivným hlasem Bol-Kunac a Viktor se úlevně usmál. Tak je to nakonec opravdu kluk, normální zázračné dítě s hlavou napěchovanou Heyborem, Zurzmansorem, Frommem a snad i Spenglerem.
„Měl jsem v dětství kamaráda,“ pokračoval Viktor, „který se rozhodl, že si přečte Hegela v originále, a taky si ho přečetl, ale stal se z něj schizofrenik. Ty jsi sice ještě mlaďas, ale nepochybuju o tom, že víš, co je to schizofrenik.“
„Ano, to vím.“
„A nebojíš se?“
Došli až k hotelu a Viktor navrhl:
„Nechceš se stavit u mě a trochu se osušit?“
„Děkuji mnohokrát. Právě jsem se chystal, že vás o takovou laskavost poprosím. Nebude vám to na obtíž?“
Viktor ho ujistil, že v žádném případě. Prošli otáčivými dveřmi kolem portýra, který před Viktorem uctivě zasalutoval, a kolem ma-catých karyatid s elektrickými svícny v rukou do naprosto pusté haly prosycené vůněmi blízké restaurace a Viktora se pozvolna zmocňovala euforie spojená s vidinou blížícího se večera, kdy zase bude možné pustit se do nemírného pití a bezuzdného žvanění a lehkomyslně odsunout loktem na zítra to, co tak dotěrně útočilo na mysl dnes, těšil se na Yula Golema i na doktora R. Quadrigu… a třeba se seznámím s někým dalším, třeba se večer stane ještě něco, strhne se nějaká rvačka, v hlavě svitne nový námět — ale hlavně si k večeři objednám nakládané úhoře, a aby rozkoš byla úplná, rozjedu se posledním autobusem k Dianě.
Zatímco si v recepci vyzvedával klíč, za jeho zády se odehrával rozčilený dialog. Bol-Kunac mluvil s portýrem. „Co se sem cpeš?“ syčel portýr. „Čeká mě tu taková debata s panem Banevem.“ „Já ti ukážu debatu s panem Banevem,“ nepřestával svištivě šeptat portýr. „Flákáš se po putykách …“ „Čeká mě debata s panem Banevem,“ opakoval Bol-Kunac, „restaurace mě nezajímá.“ „Ještě aby tě zajímala restaurace, ty mlíčňáku… Jen počkej, jak já tě vocuď vykopu …“ Viktor strčil klíč do kapsy a obrátil se.
„É…,“ začal neurčitě. Zase si na jméno toho chlapa nemohl vzpomenout. „Ten mládeneček opravdu přišel se mnou, to je v pořádku.“
Portýr už nedodal nic, ale tvářil se nespokojeně.
Vyšli nahoru do pokoje. Viktor s požitkem shodil plášť a sklonil se k vlhkým tkaničkám bot. Do hlavy se mu navalila krev a její tep na sebe bolestivě upozornil přímo v bouli na zátylku, těžké a kulaté jako olověný lívanec. Okamžitě se vztyčil, opřel se o veřej a začal si polobotky zouvat špičkami nohou. Bol-Kunac stál vedle něj, klidně ho sledoval a kapala z něj voda.
„Svlékni se,“ vyzval ho Viktor. „Všechno si to pověs přes radiátor, hned ti podám ručník.“
„Mohl bych si s dovolením zavolat?“ zeptal se chlapec, ale zatím se nepohnul z místa.
„Jen do toho,“ Viktor už si sešlapal i druhou botu a v mokrých ponožkách se odebral do koupelny. Během svlékání slyšel, jak chlapec s někým rozmlouvá — tiše, klidně a nesrozumitelně. Jen jednou pronesl zřetelně a nahlas: „Nevím.“
Viktor se důkladně otřel ručníkem, hodil přes sebe župan, pak vytáhl čistou osušku a vrátil se do pokoje. „Na,“ podal ji svému hostovi, ale hned si uvědomil, že to nemá smysl. Bol-Kunac dál stál u dveří a dál z něj crčela voda.
„Děkuji vám,“ řekl chlapec. „Abych pravdu řekl, už bych měl jít. Jen bych ještě potřeboval…“
„Nastydneš se,“ varoval ho Viktor.
„Ale ne, nedělejte si starost, děkuji vám mockrát. Já určitě nenastydnu. Jen bych ještě s vámi chtěl upřesnit jednu takovou záležitost. Irma vám nic neříkala?“
Viktor rozmrzele odhodil osušku na pohovku, přidřepl u baru a vylovil z něj láhev a sklenici.
„Irma mi vykládala ledacos,“ připustil dosti chmurně. Nalil si asi tak na palec ginu a dolil sklenici vodou.

„A vyřídila vám naše pozvání?“
„Ne, to mi nevyřídila. Na, napij se.“
„Děkuji vám, bez toho se obejdu. Když to nevyřídila Irma, vyřídím vám to sám. Chtěli bychom se s vámi setkat, pane Baneve.“
„Kdo jako?“
„Gymnazisté. Abych pravdu řekl, četli jsme vaše knížky a považujeme za nutné položit vám několik otázek.“
„Mhm,“ zamumlal Viktor pochybovačně. „A jseš si jist, že by to zajímalo všechny?“
„Řekl bych že ano.“
„Nemám dojem, že píšu zrovna pro gymnazisty,“ vedl Viktor dál svou.
„Nevadí,“ ujistil ho Bol-Kunac hlasem už mírně naléhajícím. „Tak souhlasil byste?“
Viktor zamyšleně roztočil průzračnou směs v sklenici.
„Nechceš se přece jen něčeho napít? Neznám lepší prostředek proti nachlazení. Ne? Tak se teda napiju sám.“ A sklenici do sebe obrátil. „Tak dobře, ujednáno. Ale mám podmínku — žádné plakáty, žádná zbytečná reklama. Sejdeme se takříkajíc v úzkém kruhu. Jen vy a já. A kdy by to mělo být?“
„Jak se vám to bude hodit. Rádi bychom ještě tenhle týden. Rá-no.“
„Dobře, řekněme tak za dva za tři dny. Ale zase ne moc brzy. Co třeba v pátek v jedenáct, šlo by to?“
„Jistě. Tak v pátek v jedenáct. V gymnáziu. Mám vám to ještě připomenout?“
„Rozhodně,“ přikývl Viktor. „Pozvání na recepce, koktejly a bankety, jakož i na mítinky, setkání, porady a shromáždění se zásadně pokouším pustit z hlavy.“
„Dobře, ještě se ozvu,“ řekl Bol-Kunac. „A teď, když dovolíte, bych šel. Na shledanou, pane Baneve.“
„Počkej, doprovodím tě,“ zarazil ho Viktor. „Aby tě ten mizera portýr… zase neotravoval. Nemá dneska den, však víš, co je to za spolek, tenhle hotelový personál…“
„Děkuji za ochotu, ale nedělejte si starost,“ odmítl pomoc Bol-Kunac. „To je můj otec.“
A odešel. Viktor si dopřál ještě jednu přesně stejnou dávku ginu a svalil se do křesla. No prosím, pomyslel si. Chudák portýr. Jak on se to jmenuje? Člověku je to až žinantní, že to pořád zapomíná, zvlášť když se ukazuje, že jsme spolutrpitelé, kolegové. Musím si s ním promluvit, vyměnit si zkušenosti. On jich jistě bude mít víc… A stejně je to zajímavé, tak nápadně zvýšená koncentrace zázračných dětí zrovna v mém promáchaném rodném hnízdě. Že by to bylo právě tím nadbytkem atmosférické vláhy?… Zaklonil hlavu a stáhl obličej do bolestné grimasy. Pěkná bestie, čím mě to asi takhle zrychtoval? Opatrně zasažené místo přejel prsty. Vypadá to na gumový obušek. Co dokáže například secesní židle v Pečeném Pegasovi, máme vyzkoušeno, a účinky samopalové nebo revolverové pažby bychom znali taky. A což taková láhev šampusu, případně od šampusu… Musíme se na to vyptat Golema… Stejně je to zapeklitá historie, v tom bychom si měli zjednat jasno. A jal se zjednávat si jasno v téhle historii, aby tak zaplašil z mlhavého podvědomí vyplouvající úvahy o Irmě, o nutnosti buď se něčeho zříct a začít se tak či onak omezovat, nebo někomu někam psát a někoho o něco prosit… „Promiň, že otra-vuju, kamaráde, ale najednou jsem zjistil, že mám dvanáctiletou dcerku, ohromnou holku, která má ohromnou smůlu na husu matku a troubu tatíka, a tak by potřebovala umístit někam co nejdál od těch dvou ignorantů …“ Tímhle se dnes zabývat nechci, promyslíme to zítra. Podíval se na hodinky. Stejně už té intelektuální aktivity bylo až dost. Dost!
Vstal a začal se před zrcadlem oblékat. Kruci, ale že mi to břicho roste. Kde já asi přišel k břichu? Vždycky jsem býval takový štíhlý, šlachovitý chlap… Ačkoli, tohle vlastně není břicho, to není spořádaně nabytý projev poklidného života o dobrém jídle a pití, spíš takový zatracený opozičnický mozůlek. Pan prezident má břicho jistě jiné.
Pan prezident se jistě honosí ušlechtilou vzduchoodí, obtaženou lesklou černou látkou…
Když si uvazoval kravatu, zvedl oči k zrcadlu a najednou si připomněl, jak asi musela vypadat tahle sebevědomá, pevná tvář, tolik zbožňovaná ženami jistého druhu, nehezká, ale mužná tvář reka s hranatou bradou, jak ta asi musela vypadat ke konci onoho historického setkání. Tvář pana prezidenta, rovněž poznamenaná prvky mužnosti a hranaté pravoúhlosti, totiž na konci historického setkání připomínala mírně řečeno kanci rypák. Pan prezident se ráčil vytočit na nejzazší mez, ze zubaté tlamy odletovaly sliny, na což jsme odpověděli tím, že jsme vytáhli kapesník a demonstrativně si otřeli tvář, což byl patrně nejodvážnější kousek našeho života, pokud ovšem nepočítáme epizodu, kdy jsem se sám utkal se třemi tanky. Jenže ten boj s tanky si nepamatuju, to znám jen z vyprávění očitých svědků, zatímco kapesník jsem tasil s chladnou myslí a plně jsem si uvědomoval, do čeho se pouštím… V novinách se o tom nepsalo. Noviny jen poctivě, odvážně a s drsnou otevřeností sdělily, že „literát Viktor Banev panu prezidentovi upřímně poděkoval za veškeré poznámky a komentáře ke své tvorbě, které v průběhu debaty zazněly“.
Je to až zvláštní, jak přesně si to všechno vybavuju. „Zjistil, že mu zbledly tváře a špička nosu.“ A přesně tak jsem tehdy vypadal já, na takového i sám pánbu káže řvát. On přece chudák nemohl vědět, že neblednu strachy, ale vzteky, jako Ludvík XIV.… Ale proč se ohánět pěstmi, když už je po rvačce? Jaký je v tom rozdíl, z čeho konkrétně jsem zbledl?… No dobrá, opusťme toto téma. Ale abych se uklidnil, abych se před tím, než vyrazím mezi lidi, dal trochu do pořádku, abych vrátil nehezké, ale mužné tváři normální barvu, musím vám, pane Baneve, připomenout, že kdybyste panu prezidentovi nedemonstroval svůj kapesníček, mohl jste se dnes svrchovaně úspěšně promenovat po naší staroslavné metropoli, a ne hnít v téhle mokré díře…
Viktor naráz vypil gin a seběhl dolů do restaurace.
„Mohli to samozřejmě být i normální výtržníci,“ pokrčil rameny Viktor. „Jenže za našich mladých let by se žádný pouliční otrapa a rváč nezahazoval s brejlovcem. Mrsknout po něm šutrák, to snad, to prosím, ale snažit se ho chytit, někam ho táhnout, prostě se ho jen dotknout… Báli jsme se jich jako morové rány.“
„Pokolikáté už vám mám vykládat, že v tomto případě jde o dědičnou chorobu,“ ozval se mrzutě Golem. „U genetických poruch žádná nákaza nehrozí.“

„Hlavně mi nevykládejte, že nákaza nehrozí, když z nich naskaku-jou bradavice, jako když sáhnete na ropuchu," bránil se Viktor. „To ví každý."
„Z ropuchy vám žádné bradavice nenaskáčou," odtušil shovívavě Golem. „A z mokrochů taky ne. To je ale hanba, pane spisovateli. Ačkoli, co se čilím — vy spisovatelé jste spolek nezajímavý."
„Jako každý spolek. Třeba lid — lid je šedivý, ale moudrý. A když lid tvrdí, že z ropuch a mokrochů naskakujou bradavice …"
„Á, támhle se blíží můj pan inspektor," přerušil ho Golem.
Přistoupil k nim Pavor ve zmoklém plášti, asi přicházel rovnou zvenku.
„Dobrý večer," pozdravil. „Jsem celý zmáčený a rád bych se na-pil."
„Zase smrdí žabincem," vyplivl své upřímné opovržení doktor R. Quadriga, který se na okamžik probral z deliriálního transu. „Věčně smrdí žabincem. Jako rybník."
„Co pijete?" zajímal se nevzrušeně Pavor.
„Přijde na to kdo," poučil ho Golem. „Například já piju jako vždycky koňak. Viktor pije gin. A doktor to pije jak to chodí na stůl, jedno přes druhé."
„Hnus!" vyslovil se štítivým odporem doktor R. Quadriga. „Šupiny! Rybí hlavy!"
„Pane vrchní, dvojitý koňak!" zavolal Pavor.
Hlavu měl celou mokrou, husté vlasy slepené a po spáncích a vyholených tvářích se klikatily lesklé stružky vody. Tohle je taky tvrdá tvář, kterou mu asi kdekdo závidí. Kdepak asi zdravotní inspektor přijde k takovéhle tváři? Tvrdá tvář přece patří docela jinam, třeba někam, kde se do tmy řine déšť, svítí reflektory a po mokrých vagónech se míhají nalomené stíny… všechno je černé a lesklé, jen černé a jen lesklé, a žádné zbytečné řečičky, žádné žvanění, jen povely, kterým se všichni podrobují… a nemusí to být jen vagóny, mohla by to být i letadla, letiště, a nikdo neví, odkud ten muž přišel, slečny se kácejí naznak, kdežto pánové by nejraději vykonali něco chlapácké
ho, například rozložili ramena a vtáhli břicho. Tady Golemovi by taky neškodilo vtáhnout břicho, jenže to se mu sotva povede, protože tam, co by ho případně chtěl vtáhnout, už má všechno obsazeno. Doktor R. Quadriga by to snad zvládl, ale ten zase nenarovná ramena, protože je už dlouhé a dlouhé dny celý zborcený a zkroucený a už mu to asi zůstane navždy. Večer je zkroucený u stolu, ráno nad záchodovou mísou a přes den ho stáčejí do preclíku bolavá játra. Což znamená, že v této společnosti jsem schopen vtáhnout břicho a malebně rozložit ramena jen já, ale já do sebe radši mužně vrazím další gin.
„Nymfomane," oslovil Pavora teskně doktor R. Quadriga. „Rusal-komane! A vodní řasy."
„Držte hubu, doktore," okřikl ho Pavor. Utíral si tváře papírovými ubrousky a ty pak zmuchlané odhazoval. Nakonec si osušil i ruce.
„S kýmpak jste se to popral?" zeptal se Viktor.
„Byl jsem znásilněn, zprznil mě mokroch," oznámil dr. R. Quad-riga a zoufale se pokoušel vrátit šilhající oči od kořene nosu do běžnějších míst.
„Zatím s nikým," odpověděl Pavor a upřel pohled na doktora, ale R. Quadriga si toho nevšiml.
Číšník přinesl sklenku, Pavor pomalu koňak vypil a vstal.
„Půjdu se umýt," oznámil bezbarvým hlasem. „Za městem je strašné bláto, připadám si jako od sraček." Otočil se a kráčel pryč, tu a tam naráželeje na nezastrčené židle.
„S tím mým inspektorem se něco děje," zakroutil hlavou Golem a zamyšleně cvrnkl do ubrousku zmačkaného do kuličky. „Něco epochálního. Nemáte představu, co přesně?"
„To byste měl nejlíp vědět vy," odpověděl Viktor. „Kontroluje tu vás, a ne mě. A pak — vy přece vždycky všechno víte. Když už jsme u toho, Goleme, odkud to všechno víte?"
„Nikdo neví nic," namítl Golem. „Někteří tuší. A těch je málo — zásadně jsou to ti, co se jim vědět chce. Ale ptát se, odkud to tuší, už nemůžete, to by bylo znásilňování mateřštiny. To je jako kdybyste se ptal, odkud běží to, oč běží. Případně kam. Odpustil byste Shakespearovi, kdyby něco takového napsal? Ačkoli Shakespearovi byste to asi odpustil. Shakespearovi odpouštíme mnohé, na rozdíl od Ba
neva… Poslyšte, pane slovesný umělce, měl bych takový nápad. Já dopiju koňak a vy skoncujete s tím ginem. Nebo jste snad už hotov?"
„Goleme," oslovil Viktor spolustolovníka procítěně, „je vám známo, že jsem muž z ocele?"
„Napadlo mě to."
„A z toho plyne co?"
„Že se bojíte zrezivět."
„Dejme tomu," začal zkoumat i tuto možnost Viktor. „Ale já měl na mysli něco jiného. To, že můžu pít hodně a dlouho, aniž bych ztrácel intelektuální a morální rovnováhu."
„Ach tak," utrousil Golem a nalil si z malé karafky. „Myslím, že se k tomuto problému ještě vrátíme."
„Teď si nevzpomínám," prohlásil najednou jasným hlasem doktor R. Quadriga. „Představil jsem se vám nebo ne, pánové? Pokud ne, bude mi ctí, pánové! Rem Quadriga, malíř, doktor honoris causa, čestný člen… Tebe si pamatuju," ujistil Viktora. „Studovali jsme spolu… a pak jsme… to… Ovšem vy, pane, vy se neračte hněvat…"
„Jmenuji se Yul Golem," pronesl nedbale Golem.
„Moc mě těší. Vy jste sochař?"
„Ne. Lékař."
„Chirurg?"
„Jsem hlavní lékař leproserie," vysvětlil trpělivě tázaný.
„Ach ano!" zvolal doktor R. Quadriga a koňsky pohodil hlavou. „Samozřejmě. Promiňte, Yule. Jenom nechápu, proč to

tajíte. Jaký vy jste prosím vás doktor? Vy se přece zabýváte chovem mokrochů… Představím vás… Takové lidi potřebujeme… Pardon, panstvo," ustal najednou uprostřed věty. „Hned se vrátím."
Vypachtil se z křesla a pomalu se mezi řadami prázdných stolů kymácel k východu. Odněkud k němu pohotově přiskočil číšník a doktor R. Quadriga ho objal kolem krku.
„To všechno ty deště," řekl Golem. „Vdechujeme vodu. Jenže nejsme ryby, takže buď pomřeme, nebo odsud utečeme."
Zadíval se na Viktora vážně a truchlivě. „A déšť bude dopadat na pusté město, rozhlodávat ulice, prosakovat shnilými střechami… a pak spláchne všechno, rozmělní město na prapočáteční prsť, ale stejně neustane a bude se snášet dál a dál…"
„Apokalypsa," poznamenal Viktor, aby něco řekl.
„Ano, bude to apokalypsa… Déšť se bude snášet dál a dál, až země nasákne a nabobtná, a vzejde nové osení, jaké tu ještě nikdy nebylo, a nebude již plevele v čistých lánech obilí. Ale nebudem tu ani my, abychom se kochali novým kosmem…"
Kdyby tak nebylo těch šedivých pytlíků pod očima a povislého huspeninového břicha, kdyby tak ten velkolepý semitský nos tolik nepřipomínal detail plastické mapy… Jenže když se to tak vezme, museli být všichni prorokové opilci, protože to je snad až příliš strašné soužení — víte všechno, ale nikdo vám to nevěří. Kdyby se ve vládních úřadech zavedla systemizovaná funkce proroků, museli by dostávat hodnost minimálně tajného rady — v zájmu zvýšení autority. A stejně by to asi nepomohlo…
„Za systematický pesimismus, vedoucí až k podlamování služební disciplíny a víry v racionální budoucnost přikazuji: tajného radu Golema ukamenovat v mučírně."
Golem jen opovržlivě broukl.
„Jsem jen kolegiátní rada," oznámil po chvíli. „Jacípak prorokové v naší době, můj drahý? V naší epoše už se nedá budoucnost předvídat — to by bylo násilí páchané na jazyku. A co byste řekl tomu, kdybyste u Shakespeara našel takovouto myšlenku — předvídání přítomnosti? Copak se dá předpovědět almara ve vlastním pokoji?… Aha, tamhle už se vrací můj milý inspektor. Jak se cítíte, inspek-tore?"
„Báječně," ujistil ho Pavor a sedl si. „Pane vrchní, dvojitý koňak! Venku v hale se našeho mistra štětce zmocnili nějací čtyři chlápko-vé," sdělil společnosti. „Vysvětlují mu, kde je vchod do restaurace. Rozhodl jsem se, že raději nebudu zasahovat, protože nikomu nevěří a pořád se chce prát… O jakých almarách to mluvíte?"
Byl suchý, elegantní, svěží a vznášela se kolem něj vůně kolínské.
„Mluvíme o budoucnosti," vysvětlil Golem.
„A jaký to proboha má smysl, mluvit o budoucnosti?" namítl Pa-vor. „O budoucnosti se neřeční, budoucnost se dělá. Tady přede mnou je kupříkladu sklenka koňaku. Je plná. A já ji učiním prázdnou. Takto. Jeden moudrý člověk kdysi řekl, že budoucnost nelze předpovídat, ale dá se vynalézt."
„Jiný moudrý člověk zase řekl," poznamenal Viktor, „že budoucnost neexistuje vůbec a že uznává jedině přítomnost."
„Na klasickou filozofii si dvakrát nepotrpím," zamračil se Pavor. „Ti lidé nic neuměli a nic nechtěli. Zkrátka se jim líbilo uvažovat, stejně jako se Golemovi líbí pít. Budoucnost, to je do důsledku zneškodněná minulost."
„Když se stanu svědkem toho, že civil začne v mé přítomnosti uvažovat jako voják, zmocňuje se mě takový divný pocit," ozval se Golem.
„Vojáci přece neuvažují," oponoval Pavor. „U vojáků lze zpravidla zjistit jen reflexy a dosti omezený rejstřík emocí."
„U většiny civilů jakbysmet," dodal sarkasticky Viktor a dotkl se zátylku.
„Dnes nemá na dlouhé meditace čas nikdo," řekl Pavor. „Ani vojáci, ani civilové. Člověk se hlavně musí umět obracet. Když nás zajímá budoucnost, musíme ji vynalézat rychle, v tempu a rytmu emocí a reflexů."
„Jděte mi s těmi vašimi vynálezy k šípku," mávl rukou Viktor. Připadal si hodně opilý a veselý. Všechno se vracelo na svá místa. Už se mu nikam nechtělo, přál si zůstat tady, v tomhle liduprázdném šerém sále, ještě ne zcela zchátralém, ale už se škvírami v omítce, s rozviklanými dveřmi a s trvalými kuchyňskými pachy, které se nedaly vyvětrat; chtělo se mu zůstat tu, zvlášť když si uvědomil, že celý svět venku je pod nadvládou deště, prší na kočičí hlavy v ulicích, prší na vysoké špičaté střechy, prší na hory i na roviny a jednou déšť všechno spláchne, ale to se stane až za hodně dlouho. Ano, milí moji, už dávno minul ten čas, kdy budoucnost byla jen opakováním minulosti, a všechny změny se podobaly blýskám na časy daleko za obzorem. Golem má pravdu, budoucnost už není, splynula s minulostí a nikdo nerozezná, kde je co.
„Á, tady ho máme, tu oběť mokrošské chlípnosti!" prohodil Pavor uštěpačně.
Ve dveřích restaurantu se zastavil doktor R. Quadriga. Pár vteřin se jen pokyvoval a s olověným zájmem obhlížel vyrovnané řady neobsazených stolků, pak se jeho tvář projasnila, prudce se zhoupl kupředu a nekontrolovanými kročeji se valil ke svému místu.
„Proč jim říkáte mokroši?" zeptal se Viktor. „To se vám tu v těch deštích namočili?"
„Proč ne, prosím vás?" pokrčil rameny Pavor. „Jak bychom jim tedy podle vás měli říkat?"
„No brejlovci," vysvětlil Viktor. „Odjakživa se jim tu říká brej-lovci."
Doktor R. Quadriga už byl na dosah ruky. Zpředu byl celý umáchaný, asi jak ho oplachovali v umyvadle, a vypadal utrápeně a zklamaně.
„To jsou věci," brblal temně už zdálky. „Něco takového se mi teda ještě nestalo, pánové — nebyl tam vchod! Všude jen samá okna… Obávám se, že jsem vás nechal čekat příliš dlouho, pánové." Upadl do svého křesla a v jeho zorném poli se tak ocitl Pavor. „Už je tu zas," oznámil spikleneckým šepotem. „Doufám, že vám nepřekáží… Musím vám sdělit, že se mi stala neuvěřitelná věc — někdo mě celého polil."
Golem mu šplíchl do sklenky koňak.
„Jste velmi laskav," poděkoval doktor R. Quadriga, „ale soudím, že bych měl pár rund vynechat, musím se trochu

vzpamatovat.“
„Vždycky jsem byl pro staré dobré zvyky,“ prohlásil Viktor. „A brejlovci by měli zůstat brejlovci. A vůbec — všechno by mělo zůstat beze změny. Jsem konzervativec… Pozórr!“ zařval neočekávaně. „Navrhuji, abychom si připili na zdraví konzervatismu. Okamžik…“ Nalil si gin, povstal a opřel se rukou o opěradlo křesla. „Jsem konzervativec, vážení. Konzervativec rok od roku konzervativnější, ovšem nikoli proto, že stárnu, ale proto, že to tak cítím…“
Střízlivý Pavor se sklenkou ve zdvižené pravici k němu vzhlížel s okázalou soustředěností. Golem pomalu pojídal úhoře a doktor R. Quadriga se patrně marně snažil zjistit, odkud se to k němu line ten hlas a komu patří. Atmosféra byla báječná.
„Lidé s velkým zaujetím kritizují vládu za konzervativní postoje,“ pokračoval Viktor. „S velkým zaujetím vynášejí až do nebe takzvaný pokrok. A to mají být ty nové proudy, ostatně stejně hloupé jako každá novinka. Lidé by udělali mnohem líp, kdyby se pomodlili k bohu, aby jim seslal co nejzkostnatělejší a nejzatvrzelejší konformis-ty, když už je řeč o případných členech vlády …“
Teď zvedl zraky od talíře i Golem a zahleděl se na řečníka, také Teddy za barovým pultem nechal leštění sklenic a poslouchal, jenže Viktora náhle prudce bodlo v temeni a nezbylo mu, než sklenici postavit a promnout si bouli.
„Státní aparát, pánové, považoval vždy a za všech dob za svůj nejdůležitější úkol uchování státu quo. Neumím posoudit, nakolik opodstatněné to bylo dřív, ale dnes je takováto funkce státu prostě nezbytná. A já bych teď tuto funkci upřesnil: Stát má především všemožně překážet chapadlům budoucnosti v pronikání do naší epochy, utínat tato chapadla a čerstvé rány zaškvařit rozžhaveným železem… Musí bránit vynálezcům a podporovat scholasty a žvanily… V gymnáziích bych zavedl všeobecné výlučně klasické vzdělání. Do nejvyšších funkcí ve státě je nejlepší dosadit starce obtěžkané rodinami a dluhy, lidi, kterým by bylo nejmíň šedesát, brali by úplatky a spali na zasedáních …“
„Co to blábolíte?“ osopil se na něj vyčítavě Pavor.
„Ale ne, nechte ho,“ zastal se Viktora Golem. „Je naopak velice příjemné slyšet tak umírněné, loajální myšlenky.“
„Ještě jsem neskončil, pánové!… Z talentovaných vědců nasekat úředníky s vysokými platy. Všechny vynálezy bez výjimky přijímat, registrovat, špatně za ně platit a hlavně je okamžitě někam založit a držet pod pokličkou. Zavést drakonické daně na každou zbožní i výrobní novinku …“ Proč já vlastně stojím? pomyslel si a posadil se. „Tak co tomu říkáte?“ obrátil se ke Golemovi.
„Naprosto s vámi souhlasím,“ ožil Golem. „Protože dneska je to tu samý radikál. Dokonce i ředitel gymnázia. Jedině v konzervatismu je naše spása.“
Viktor usrkl ginu a trpce si postěžoval:
„Spásy se nedočkáme. Protože všichni ti vrtáci radikálové v pokrok nejen věří, oni ho přímo zbožňují a tupohlavě si namlouvají, že by se bez něj neobešli. Protože pokrok — to jsou mimo jiné levné automobily, spotřební elektronika, a vůbec možnost míň dělat a víc dostávat. Proto je každá vláda nucena jednou rukou… vlastně ne, rukou samozřejmě ne… jednou nohou šlapat na brzdu, a druhou na plyn. Jako automobilový závodník v zatáčce. Na brzdy, aby se nám vláda nevymkla z rukou, a na plyn, abychom neztratili dynamiku,
protože jinak nás nějaký nezodpovědný demagog a věrozvěst pokroku od volantu vyšťouchne.“
„S vámi se těžko diskutuje, Viktore,“ usoudil zdvořile Pavor.
„Tak nediskutujte,“ poradil mu Viktor. „To není dobré, protože v diskusi se rodí pravda, aby ji čert vzal.“ Jemně si pohladil bouli v týle a dodal: „Ostatně v mém případě asi všechno, co jsem říkal, plyne z nevzdělanosti. Všichni vědci jsou bojovníci za pokrok, kdežto já vědec nejsem. Jsem jen poměrně známý kupletista.“
„A proč se pořád chytáte za ten krk?“ zeptal se Pavor.
„Nějaká svině mě praštila po palici,“ vysvětlil Viktor. „Boxerem… že ano, Goleme. Byl to boxer?“
„Řekl bych, že boxer,“ usoudil rozšafně Golem. „Ale stejně dobře to mohla být cihla.“
„Co to proboha vykládáte?“ užasl Pavor. „Jaký boxer? V tomhle zapadákově?“
„No vidíte,“ zakýval mravokárně hlavou Viktor. „Takhle to pak dopadá, ten pokrok… A proto si ještě jednou připijme na konzerva-tismus.“
Přivolali číšníka a ještě jednou zvedli číše na zdraví kon-zervatismu. Hodiny odbily devět a nepočetné osazenstvo v sále doplnila už známá dvojice — mladý muž v silných brýlích a jeho vy-čouhlý společník. Usadili se ke svému stolku, zapnuli lampu, spořádaně se rozhlédli kolem sebe a pustili se do studia jídelního lístku. Mladý muž opět dorazil s aktovkou a postavil ji na volnou židli vedle sebe. Vůči své aktovce býval vždy nesmírně pozorný a galantní. Nadiktovali číšníkovi objednávku, napřímili záda a mlčky se zahleděli do prostoru.
Zvláštní pár, řekl si Viktor. Jak bizarní nesoulad. Vypadají jako v pokaženém dalekohledu — jeden jako by byl přesně v ohnisku, kdežto druhý je rozmazaný. A když se zadíváte na druhého, je to zase naopak. Totální neslučitelnost. S tím mladším by se jistě dalo poklá-bosit o pokroku, kdežto se starším, s tím čahounem, sotva. Čahouna si uměl představit s napřaženým boxerem, mladíka ne… Ale já si vás sloučím, mládenečkové. Jak to udělat, hrome? Třeba takhle by to šlo… Dejme tomu státní banka, hluboká sklepení… ocel, železobeton, poplašná signalizace… Čahoun vytáčí tajnou kombinaci na číselníku,
ocelová čočka rotací o čtvrt obrátky vytváří průchod, oba muži vstupují do srdce podzemí, dlouhán manipuluje s dalším číselníkem, dveře hlavního sejfu pomalu povolí, a mladík noří po lokty ruce do briliantů.
Doktor R. Quadriga se rozplakal a chytil Viktora za ruku.
„Půjdeme spát,“ zaprosil. „Ke mně. Co ty na to?“
Viktor mu neprodleně dolil gin. Rem Quadriga ho pozřel a utřel si nos hřbetem ruky.
„Ke mně. Do vily. Mám tam i fontánu. Co ty na to?“
„Tos vymyslel moc pěkně, s tou fontánou,“ pochválil ho Viktor vyhýbavě, „a co máš ještě?“
„Sklep,“ hlesl zničeně doktor R. Quadriga. „A stropy. Bojím se. Strašně. Jestli chceš, tak ti tu vilu prodám.“

„Radši mi ji věnuj," poradil mu Viktor.
„To je mi líto."
„Škrte," zatvářil se Viktor dotčeně. „Vždycky jsi byl hamoun, už od malička. Vily by mu bylo líto. Tak se s ní udav, s tou svojí vilou."
„Ty mě nemáš rád," konstatoval smutně doktor R. Quadriga. „Nikdo mě nemá rád."
„A co pan prezident?" zeptal se agresivně Viktor.
„Prezident je otec národa," ožil Rem Quadriga. „Skica ve zlatistém tónu… Prezident v první linii. Fragment obrazu Prezident na ostřelovaných pozicích."
„A co bys měl na skladě ještě?" zajímal se Viktor.
„Prezident v plášti," hlásil doktor R. Quadriga bez váhání. „Panoramatická freska."
Viktor si znuděně odkrojil kousek úhoře a soustředil se raději na Golema.
„Víte co, Pavore, vy mi dejte pokoj," říkal právě tlustý lékař. „Co já můžu ještě podniknout? Uzávěrky jsem vám předložil. Vaše hlášení jsem ochoten podepsat. Pokud si chcete stěžovat na armádu, tak prosím, poslužte si. A jestli si chcete postěžovat na mě …"
„Já si přece na vás nehodlám stěžovat," přerušil ho Pavor s pravicí úpěnlivě přitištěnou k hrudi.
„Tak si nestěžujte."
„Ale musíte mi něco poradit. To pro mě skutečně nemáte žádnou rozumnou radu?"
„Je s vámi děsná otrava, mládenci," zvedl se Viktor. „Půjdu."
Nikdo si ho nevšímal. Odstrčil židli, uvědomil si, jak katastrofálně je opilý a vydal se k baru. Plešatý Teddy otevíral lahve a příchozího sice sledoval, ale vcelku bez zájmu.
„Jako obvykle?" zeptal se úsečně a nalil mu režnou.
„Máme tu pěkně hnusné počasí," poznamenal Viktor a opřel se o pult. „Copak říká tvůj barometr?"
Teddy sáhl pod pult a vytáhl odtud „počasník". Všechny tři ručičky pevně spočinuly na lesklém, jako nalakovaném opěrném kolíku na kraji škály.
„Zataženo, trvalej déšť," hlásil Teddy a nespouštěl z počasníku oči. „Je to ďáblův vynález." Zamyslel se a dodal: „Už mě kolikrát napadlo, že je to třeba dávno rozbitý, jak si to mám zkontrolovat, když věčně věků prší?"
„Zajeď si s tím na Saharu," navrhl Viktor.
Teddy se ušklíbl.
„Je to psina. Váš pan Pavor, to by jeden nevěřil, mi za ten krám nabízí dvě stovky."
„Asi z opilosti," konstatoval Viktor. „Co by s tím dělal …"
„Přesně to samý jsem mu řek." Teddy zatočil počasníkem v ruce a přiložil si ho k pravému oku. „Nedám!" prohlásil rozhodně. „Ať si sežene jinde." Strčil počasník pod pult, podíval se, jak Viktor hladí skleničku, a sdělil mu: „Byla tu ta tvoje Diana."
„Už je to dlouho?" zeptal se Viktor, jako by o nic nešlo.
„Tak v pět hodin. Brala si karton koňaku. Rosheper pořád paří, ňák to nemůže zastavit. A mančaft si honí pro chlast, držka jedna narvaná. To je mi teda poslanec… Nemáš vo ni strach?"
Viktor pokrčil rameny. Náhle spatřil Dianu vedle sebe. Zhmotnila se přímo u barového pultu v modré pláštěnce se staženou kapuci, ale na něj se nedívala, takže se mohl v klidu kochat jejím profilem a šťastně dumat o tom, že ze všech žen, s nimiž měl kdy co společného, je Diana nejkrásnější a že na takovou ženskou už se nejspíš nikdy v životě nezmůže. Stála opřená o kovovou leštěnou desku, tvář měla velice bledou a velice lhostejnou a byla nejkrásnější. Krásné na ní
bylo všecko. A vždycky. Když plakala, když se smála, když se vztekala a dokonce i když byla promrzlá jako preclík, ale obzvlášť báječná mu připadala, když to na ni přišlo… Pane bože, jsem já to ochlas-ta, pomyslel si Viktor, určitě ze mě musí táhnout jako z doktora R. Quadrigy. Vysunul spodní ret a dýchl si pod nos. Necítil nic.
„Na silnicích je mokro a kluzko," říkal Teddy. „A mlha… A ještě něco ti řeknu — ten Rosheper bude pěknej děvkař a starej kozel."
„Rosheper je impotent," namítl Viktor a nepřítomně spolkl zbytek režné.
„To ti říkala vona?"
„Neblbni a dej pokoj, Teddy," okřikl ho Viktor. „Dej pokoj!"
Teddy se na něj upřeně zadíval, povzdechl si, zafuněl, klesl do podřepu, chvilku se hrabal pod pultem a nakonec před Viktora postavil lahvičku čpavku a načatý balíček čaje. Viktor pohlédl na hodinky a potom už sledoval Teddyho — jak pomalu bere do rukou čistou sklenici, nalévá do ní sodovku, kape do ní čpavek a nakonec míchá směs skleněnou tyčinkou. Když považoval nápoj za hotový, přistrčil sklenici Viktorovi. Ten ji do sebe obrátil a zamhouřil oči. Svěží a odporný, odporně svěží pramínek čpavku jako by šlehl rovnou po mozku a potom se rozptýlil někde za očima. Viktor hlučně vtáhl vzduch nosem, který mu v tu chvíli připadal nesnesitelně studený, a zabořil prsty do balíčku čaje.
„Prima, Teddy," pokýval uznale hlavou. „Díky. A všechno mi to napiš. Oni už ti řeknou, co máš na mě napsat. Já bych šel."
Snaživě žvýkaje čaj se vrátil ke svému stolku. Brýlatý mladý muž s vytáhlým společníkem chvatně polykali večeři. Stála před nimi jedna jediná láhev, s místní kyselkou. Pavor s Golemem poklidili trochu stůl a přímo na ubruse hráli v kostky, kdežto doktor R. Quad-riga si objal nečesanou hlavu a monotónně drmolil: „Legie Svobody — spolehlivá opora Prezidentova. Mozaika… Ve šťastný den narozenin Vaší Vysoce Vážené Excelence… Prezident — otec našich dětí… Alegorický výjev …"
„Jdu pryč," oznámil Viktor společnosti.
„Škoda," broukl Golem. „Ale jinak přeju hodně štěstí."

„A pozdravuj Roshepera," mrkl na něj Pavor.
„Člen parlamentu, poslanec Rosheper Nant," ožil doktor R. Quad-riga. „Portrét. Do pasu. V životní velikosti. Nebude to drahé."
Viktor sebral ze stolu svůj zapalovač a krabičku cigaret a zamířil k východu. Za zády se mu rozezněl jasný hlas: „Mám takový dojem, pánové, že je nejvyšší čas, abych se představil. Jsem Rem Quadriga, doktor honoris causa, ale vás si, vašnosti, nějak nemohu vybavit…" Ve dveřích se Viktor srazil s tlustým trenérem fotbalového týmu Vesmírní bratři. Byl velmi ustaraný, velmi mokrý a Viktorovi zdvořile udělal místo.
Autobus zastavil a řidič oznámil:
„Konečná."
„To je sanatorium?" zeptal se Viktor. Venku byla jen mlha, hustá mléčná mlha. Světlo reflektorů se v ní bezmocně rozptylovalo do všech stran, vidět nebylo nic.
„Ale jo, to víte, že sanatorium," zabručel šofér, který si už zapaloval cigaretu.
Viktor došel ke dveřím, šlápl na první schůdek a otřásl se:
„To je ale mlíko. Nevidím na krok."
„Však to nějak zvládnete," prorokoval mu nezúčastněně šofér. Odplivl si z okénka. „Ty si teda našli místo, kde postavit sanatorium. Přes den mlha, v noci mlha…"
„Šťastnou cestu," popřál mu Viktor.
Neodpověděl. Motor zavyl, dveře sykly, zabouchly se a obrovský prosklený autobus, prázdný a osvětlený zevnitř jako obchodní dům v noci, se otočil, v mžiku se změnil v rozmazaný nejasný mráček záře a odvalil se zpátky do města. Viktor přeručkoval po mřížové ohradě až k vratům, vstoupil dovnitř a více méně naslepo tápal alejí k budově. Teď, když si oči na tmu jakž takž zvykly, nejasně před sebou rozeznával rozsvícená okna pravého křídla a jakousi zvlášť hlubokou tmu místo křídla levého, kde by teď měli spát Vesmírní bratři, po uplakaném dni jistě pěkně utrmácení. Z mlhy bylo jako skrz vatu slyšet tradiční zvukovou kulisu — hrálo rádio, řinčelo nádobí, kdosi osípěle řval. Viktor se váhavě posouval kupředu a snažil se udržet zhruba ve středu pískem vysypané cesty, aby náhodou nesrazil některou ze sádrových váz. Láhev ginu tiskl láskyplně k hrudi a postupo-
val co nejopatrněji, ale přesto brzy klopýtl o cosi měkkého, takže dalších pár metrů nedobrovolně urazil po čtyřech. Za ním kdosi mdle a ospale zaláteřil, že by snad bejvalo stačilo rozsvítit, né… Viktor v šeru nahmatal vypadlou láhev, znovu ji přitiskl na původní místo a pokračoval dál, tentokrát s volnou rukou nataženou před sebe. Zanedlouho se srazil s autem, po hmatu ho obešel a vrazil do dalšího. A proklatě, tady jich bude celé stádo! Viktor nadával, motal se mezi zaparkovanými limuzínami jako v labyrintu a ještě dlouho nebyl schopen vykličkovat k matnému půloblouku světla, vyznačujícímu vchod do haly. Hladké boky aut v mlze zvlhly. Někde kousek stranou právě docházelo k dychtivému chichotání, přestrkování a odstrkování.
Hala byla tentokrát prázdná, nikdo si nehrál na schovávanou, nikdo tu nepobíhal v bombarďácích, natřásaje špekatou zadnicí, nikdo nepospával v klubovkách. Všude se válely zmuchlané pláště a nějaký šprýmař pověsil na fikus klobouk. Viktor vystoupal po schodech pokrytých běhounem do druhého patra. Muzika tu hřměla jako o život. Všechny dveře po pravé straně chodby, vedoucí do apartmá člena parlamentu, byly dokořán a vanuly z nich mastné pachy jídel, drahého kuřiva a rozpálených těl. Viktor zabočil doleva a zaklepal na Dianiny dveře. Nikdo se neozval. Bylo zamčeno a ve dveřích trčel klíč. Vstoupil dovnitř, rozsvítil a láhev postavil na telefonní stolek. V chodbě se rozlehly kroky, a tak rychle vyhlédl. Chodbou se doprava vzdaloval urostlý muž v černém společenském obleku. Nad schody se zastavil před zrcadlem, zvedl bradu, upravil si kravatu (Viktor si stihl prohlédnout jeho zažloutle snědý orlí profil a hranatou spodní čelist) — a náhle jako by se v něm něco zlomilo: nahrbil se, lehce se zkřivil ke straně a plavně komíhaje boky zmizel v jedněch otevřených dveřích. Gigolo, pomyslel si trochu nejistě Viktor. A byl se vyblít… Podíval se na druhou stranu. Byla tam tma.
Stáhl si plášť, zavřel za sebou a vydal se hledat Dianu. Nezbývá mi než nakouknout k Rosheperovi, pomyslel si s nevolí. Kde jinde by byla?
Rosheper Nant si na patře obsadil tři propojené pokoje. V tom prvním zřejmě nedávno skončila velkožranice — na stolech s pocákanými ubrusy se vršily špinavé talíře, popelníky, lahve, zmačkané
servítky, ale jinak tu nebyla ani noha, pokud nepočítáme osiřelou zpocenou pleš, spokojeně chrupající v míse s hovězím v rosolu.
Ve vedlejším pokoji se cigaretový a doutníkový kouř dal zrovna krájet. Na obrovské Rosheperově posteli se zmítalo několik polonahých holek, které rozhodně nebyly místní. Hrály nějakou neobvyklou hru s mrtvičně brunátným panem starostou, který se v nich hbitě přehraboval jako prase v žaludech, taky sebou škubal a pochrochtával blahem. Dále byli přítomni: pan policejní ředitel, už bez služebního saka, pan městský soudce s očima dýchavičně vypoulenýma a jakési neznámé čiperné individuum v obleku šeříkové barvy. Tihle tři vášnivě zápolili nad dětským kulečníkem, instalovaným na toaletním stolku, a v koutě seděl s bezvládně roztaženýma nohama pan ředitel gymnázia — opřený o zeď, s idiotským úsměvem na rtech, navlečený do pobryndaného profesorského mundúru. Viktor už chtěl odejít, ale vtom ho někdo chytil za nohavici. Pohlédl dolů a odskočil. Pod ním stál na čtyřech člen parlamentu, rytíř mnoha řádů, autor až skandálně proslulého projektu zarybnění Kitchinganských jezer Rosheper Nant.
„Chci si zahrát na koníčky!" zaržál prosebně. „Pojď si se mnou hrát na koníčky! Ihahá!" O světě nevěděl nic.
Viktor se opatrně vymanil z jeho objetí a nahlédl do poslední místnosti. A tam spatřil Dianu. Nejdřív si vůbec neuvědomil, že je to ona, až po chvíli mu kysele šlehlo myslí: Jak roztomilé! Bylo tu plno lidstva, vesměs pánové a dámy, které moc neznal, všichni stáli v kruhu a rytmicky tleskali a uprostřed řádila Diana s tím gigolem, s tím vlastníkem orlího profilu. Oči i tváře jí jen hořely, dlouhé vlasy poletovaly kolem ramen a vůbec— satan byl její bráška. Orlí profil se taky snažil ze všech sil, aby to bylo stylové.

Zvláštní, řekl si překvapeně Viktor. Čím to asi je?… Něco tu bylo jinak. Tančí báječně, ten chlápek, prostě obrovsky. Jako taneční mistr. On netančí, ten předvádí, jak se tančit má… Dokonce ne jako mistr, ale jako zkoušený žák, který chce dostat výbornou… Ale ne, to taky nebude ono. Podívej se, kamaráde, teď přece tančíš s Dianou! Copak sis toho nevšiml? A Viktor — jako obyčejně v podobných případech — vyburcoval profesionální obrazotvornost. Je to herec, který tančí pro publikum: všechno je skvělé, všechno je úžasné,
všechno se daří bez jediného zádrhele, a doma je zatím zle… Nebo ne, nemusí tam být zrovna zle, doma jen všichni čekají, až se vrátí z práce, a on už se taky nemůže dočkat, kdy už konečně spadne opona a rampa zhasne… ale taky by to mohlo být ještě jinak, není to herec, ale indiferentní jedinec, předstírající herce v roli beznadějně indiferentního jedince… Copak to Diana necítí? Tohle je přece čistá faleš. Manekýn. Ani zdání nějaké blízkosti mezi těmi dvěma, ani kapka nádherné hry, ani stín touhy… Vyměňují si nějaké útržky frází, ale co konkrétně si říkají, to ví bůh… Nezadýchal jste se?… Ale ano, četl, dokonce dvakrát… Ale to už si Viktor povšiml, jak Diana rozhrnuje kruh pánů a dam a utíká k němu.
„Pojď si taky skočit!“ křičela na něj už z dálky.
Kdosi jí zastoupil cestu, jiný ji chytil za ruku, ale ona se se smíchem vytrhla. Viktor mezitím očima hledal toho žlutého, nemohl ho najít, bylo to nepříjemné a dělalo mu to starosti.
Přiskočila k němu, zaťala dlouhé nehty do jeho rukávu a táhla ho do středu kruhu.
„Tak jedem, dělej! Tohle jsou samý naše lidi — vošousti a vochlasti… Předveď jim, jak to má vypadat! Ten kluk neumí nic …“
Zavlekla ho do středu kruhu, někdo v davu zařval: „Ať žije Mistr Banev!“, rádio, které na okamžik zmlklo, se znovu rozeřvalo, zahýkalo a zařinčelo, Diana se k němu přitiskla, pak zase odskočila, voněla parfémem a vínem, dýchal z ní žár a Viktor už neviděl nic kromě její nádherné vzrušené tváře a poletujících vlasů.
„Tancuj!“ vydechla a on se k ní připojil.
„Jsi bezva, žes přijel.“
„Ano. Ano.“
„Ale proč jsi zase střízlivěj? Věčně jsi střízlivěj, když ti na to nikdo není zvědav.“
„Budu opilý.“
„Dneska tě potřebuju ožralýho.“
„Rád vyhovím.“
„Abych si s tebou mohla dělat co chci. Ne ty se mnou, ale já s te-bou.“
„Jak si přeješ.“
Spokojeně se usmála a dál tančili mlčky, nic kolem neviděli a na nic nemysleli. Jako ve snu. Jako v boji. Taková teď byla — jako sen, jako boj. Diana, Na Kterou To Přišlo… Kolem tleskal a vykřikoval dav, někdo se k nim pokoušel přidat, ale Viktor ho vyhnal, aby nepřekážel, a Rosheper táhle úpěl: „Ó můj ubohý zchlastaný lide!“
„Je opravdu impotentní?“
„To bych prosila. Já ho totiž koupu.“
„A jak asi?“
„Naprosto.“
„Ó můj ubohý zchlastaný lide!“ sténal člen parlamentu.
„Pojď pryč,“ zůstal stát Viktor.
Uchopil ji za ruku a odváděl ven. Vošousti a ochlastové pročpělí česnekem a alkoholem se před nimi rozestupovali, ale ve dveřích jim nenadále zastoupil cestu pyskatý adolescent s ruměnými tvářemi a vychrlil na ně nějakou nestoudnost, asi ho svrběly pěsti, Viktor však utrousil jen „Pak, pak, později“, a adolescent zmizel. Ruku v ruce proběhli chodbou, Viktor, aniž by pustil její dlaň, odemkl, aniž by pustil její dlaň, zevnitř zamkl, a bylo horko, nesnesitelné horko, dusno, a pokoj byl nejdřív prostorný a široký, to až pak se prudce zúžil a zmenšil, a tak Viktor vstal, otevřel okno dokořán a jeho nahá ramena a hruď zaplavil černý syrový vzduch. Vrátil se do postele, nahmatal ve tmě láhev ginu, nahnul si a podal ji Dianě. Pohodlně se uložil, zleva přitékal chladný vzduch a zprava s ním sousedil žár a hedvábná jemnost. Uvědomil si, že pitka pokračuje — hosté řičeli sborem.
„Bude to trvat ještě dlouho?“
„Cože?“ reagovala ospale Diana.
„Jak dlouho prosím tě můžou takhle výt?“
„Nevím. A co je nám taky do toho.“ Obrátila se na bok a přitiskla tvář k jeho rameni. „Je mi zima,“ postěžovala si.
Oba se zahemžili a uvelebili se pod přikrývku.
„Nespi,“ nařídil jí.
„Nojo.“
„Je ti dobře?“
„Nojo.“
„A co kdybych tě vytahal za ucho?“
„Nojo… Neblázni, to bolí.“
„Co myslíš, nemohl bych se tu na týden ubytovat?“
„Moh.“
„A kde?“
„Chci spát. To nemůžeš nechat chudinku namazanou ženskou chvilku prospat?“
Umlkl a ležel bez hnutí. Už spala. A já udělám totéž. Tady bude dobře, ticho a klid. Až na ty večery. Ale třeba se to poddá i po večerech. Přece tu nebude dennodenně takhle řádit, přijel se sem léčit… Tady tak strávit tři čtyři dny…

nebo pět šest… míň pít, případně nepít vůbec a místo toho pracovat… už dávno jsem pořádně nepracoval… Ovšem když chce člověk začít pracovat, musí se nejdřív chvíli pořádně nudit, aby se mu do ničeho jiného nechtělo… V polospánku se neklidně ošil. Irma… Tu záležitost s Irmou svěříme Rotz-Tussowovi, napíšeme mu, takhle to uděláme. Jen aby se nám milý Rotz-Tussow nerozklepal, je to zbabělec. A je mi dlužen devět stováků… Jedině když přijde řeč na pana prezidenta, je všechno jinak — tohle všechno přestává mít význam, protože zbabělec je rázem z každého. Proč asi jsme všichni takoví zbabělci? Čeho se to bojíme? Inu změny se bojíme. Aby se třeba nestalo, že už si nebudeme moct vyrazit do spisovatelské knajpy a hodit si tam za kravatu panáka režné… vrátný se nám nebude klanět… protože tenhle už tam nebude, protože vrátného udělají ze mě. A ještě horší by bylo, kdyby nás hnali do dolů… to by teda bylo moc šeredné… Ale to se dnes stává zřídka, tyhle časy už jsou pryč… a zvyklosti jsou dnes mírnější… Člověk si to probral snad už stokrát a stokrát dospěl k tomu, že přísně vzato není čeho se bát, a stejně se bojím. Protože proti mě stojí tupá síla… Je to příšerné… když proti člověku stojí tupá síla, prasečí štětinatá síla, nezranitelná síla, nezasažitelná emocemi či logikou… A Diana taky nebude…

Lehce zdříml, ale zase se probudil, protože pod oknem někdo hulákal a rámusil jako divá zvěř. Zapraskaly keře.

„Já je nemůžu jen tak strčit do chládku," ozval se opilý hlas pana policejního ředitele. „Takovej zákon neexistuje …"

„Ale bude," ujistil ho Rosheperův hlas. „Jsem poslanec, nebo ne?"

„A takovej zákon existuje, abysme hned za městem museli trpět semeniště nákazy?" vykvikl pan starosta.

„Bude!" stál paličatě na svém člen parlamentu Rosheper Nant.

„Oni nejsou nakažliví," zabečel falzetem ředitel gymnázia. „Čímž chci naznačit, že z čistě lékařského hlediska …"

„Jářku, gymnázium!" přerušil ho Rosheper. „Hlavně si nezapomeň rozepnout poklopec!"

„A takovej zákon snad platí, aby byli zbídačovaný poctivý lidi?" skřehotal dál starosta. „Existuje snad nějakej zákon, že je povolený ožebračování?"

„Však ti říkám, že bude!" ubezpečil ho Rosheper. „Jsem poslanec, nebo ne?"

Co bych tak po nich mrsknul, zauvažoval Viktor.

„Roshepere!" ozval se znovu policejní ředitel. „Seš muj kamarád, nebo ne. Na těchle rukou jsem tě nosil, hajzla jednoho. A eště jsem tě, hajzla zasranýho, taky volil. A teď se mi tu ta pakáž malomocná bloncá po městě a já nemůžu hnout prstem. Poněvač na to není zákon, rozumíš?"

„Bude," zopakoval ještě jednou Rosheper Nant. „Já ti říkám, že bude. V souvislosti se zamořováním atmosféry …"

„Ano, především mravní, mravní," vložil se do toho ředitel. „Mravní a morální."

„Cože?… Já říkám v souvislosti se zamořováním atmosféry a z důvodu nedostatečného zarybnění umělých vodních nádrží… ohnisko nákazy zlikvidovat a přemístit do odlehlých oblastí… To by vyhovo-valo?"

„Ukaž, já ti dám pusinku," rozněžnil se policejní ředitel.

„Jsi zkrátka formát," přidal se starosta. „A hlavička. Ukaž, já taky …"

„To jsou maličkosti," blábolil Rosheper. „Prkotiny… Co kdybys-me si zazpívali? Nebo ne, to ne. Pudem zpátky a dáme si každej eště jednoho malýho."

„Správně, každej jednoho malýho, a domů."

Křoviny znovu zapraskaly, Rosheper už někde opodál upozornil „Hele, gymnázium, teď sis ten poklopec zase zapomněl zapnout!" ale pak zavládlo ticho. Viktor se už podruhé propadl do neklidného spánku, podíval se na nějaký bezvýznamný sen — a rozezvonil se telefon.

„Prosím," ozvala se do sluchátka osípěle Diana. „Ano, to jsem já…" Odkašlala si. „Ale ne, to nic, poslouchám… Všechno je v pořádku, zdá se, že byl spokojen… Cože?!"

Mluvila převalená přes něj a Viktor náhle pocítil, jak se její tělo křečovitě napjalo.

„To je zvláštní," zamumlala. „Dobře, hned se na to podívám… Ano… Dobře, řeknu mu to …"

Zavěsila, přelezla přes Viktora zpátky na svou postel a rozsvítila lampičku.

„Co se stalo?" otázal se rozespale.

„Nic. Spi, hned se vrátím."

Skrz přimhouřená víčka se díval, jak sbírá poházené prádlo a tvář má přitom tak soustředěnou a vážnou, až mu to začalo dělat starosti. Rychle se oblékla a vyšla ven, urovnávajíc si už v chůzi spěšně navlečené šaty. Rosheperovi je asi špatně, usoudil Viktor a zaposlouchal se do ticha. Už se upil dočista, ten starej valach. Celá obrovská budova napjatě mlčela, a tak zřetelně slyšel Dianiny kroky v chodbě. Nezabočila však vpravo, jak očekával, ale doleva. Nato skříply nějaké dveře a kroky utichly. Převrátil se na druhý bok a pokusil se usnout, ale spánek nepřicházel. Pochopil, že čeká na Dianu a že neusne, dokud se nevrátí. Posadil se a zapálil si. Boule na zátylku zapul-sovala, až zkrabatil čelo. Diana nešla. Maně si vzpomněl na tanečníka s orlím profilem. Proč asi zrovna na něj?… Herec, který hraje jiného, a ten ještě jiného… Aha, a jsme doma — vyšel právě odtud, zleva, kam teď mířila Diana. Normálně došel ke schodům a tam se proměnil v laciného frajera. Nejdřív předváděl lva salonů, a pak se převtělil do úlohy klackovitého hejska… Ještě jednou se zaposlouchal… Jak vzácný klid a mír, všichni asi spí… dokonce je slyšet, jak někdo chrápe… Ale to vzdálené dveře skříply podruhé a Dianiny kroky se vracely zpátky. Vstoupila do pokoje a tvářila se stejně zasmušile, jako když odsud vyběhla. Nic neskončilo, událost zřejmě pokračovala. Zvedla sluchátko a vytočila číslo.

„Není tu," řekla. „Ne, to ne, šel pryč… A já taky… Ale kdepak, tím se netrapte. Dobrou noc."

Zavěsila, chvíli postála zahleděná do tmy za oknem a teprve pak se posadila vedle Viktora. V ruce držela velkou válcovou baterku.

Viktor si zapálil cigaretu a nabídl ji Dianě. Mlčky zatáhla, o čemsi napjatě zauvažovala a nakonec se zeptala:

„Kdy jsi usnul?"

„Nevím, těžko říct."

„Ale až po mně, viď?"

„To ano.“
Otočila se k němu.
„Neslyšel jsi nic? Myslím nějakou hádku nebo rvačku …“
„Ne,“ zakroutil hlavou. „Já bych řekl, že všechno probíhalo ve vší počestnosti. Nejdřív sborově pěli, pak nám Rosheper s celou svojí svitou močil pod okno a pak jsem usnul. Vypadalo to, že se už začnou rozjíždět.“
Vyhodila cigaretu oknem a vstala.
„Obleč se.“
Viktor se ušklíbl a natáhl se pro spodky. Slyším a poslouchám, blesklo mu hlavou. Stejně je to dobrá věc, taková tupá poslušnost. Hlavně se na nic neptat. A zeptal se:
„Pojedem, nebo půjdem?“
„Cos říkal?… Nejdřív půjdem a pak se ukáže.“
„Někdo se ztratil?“
„Vypadá to tak.“
„Rosheper?“
Zachytil na sobě její pohled. Pochybovačný. Asi si vyčítala, že se rozhodla vzít ho s sebou. Asi už si kladla otázku: Co ten s tím má společného, abych ho do toho zasvěcovala?
„Jsem připraven,“ řekl prostě.
Stále ještě váhala a pohrávala si s baterkou.
„No tak dobře… jdem.“ Nehnula se z místa.
„A neměl bych třeba utrhnout nohu od židle?“ navrhl Viktor. „Nebo od postele …“
Vzpamatovala se.
„Ne. Na to by noha nestačila.“ Vytrhla stolní zásuvku a vyjmula z ní obrovskou černou pistoli. „Na.“
Nejdřív se trochu polekal, ale ukázalo se, že je to jen sportovní malorážka. Navíc bez zásobníku.
„Ještě střelivo,“ připomněl jí.
Nechápavě se na něj zadívala, pak pohlédla na zbraň a zakroutila hlavou:
„Ne. Střelivo nebudeš potřebovat. A pojď.“
Viktor pokrčil rameny a pistoli vrazil do kapsy. Seběhli do haly a vyšli před dům. Mlha prořídla, mírně mžilo: auta už tu nebyla. Diana zabočila do alejky mokrých keřů a rozsvítila baterku. Nemožná situace, řekl si. Člověk by se tak strašně rád zeptal, co se děje, a nemůže! Měl by něco vymyslet. Zkusit to nějak nenápadně, oklikou. Ne položit otázku, spíš jen tak prohodit nějakou nezávaznou poznámku s otazníkem v podtextu. Nebude se nakonec muset rvát? To by se mu nechtělo. Dnes by se mu nechtělo. Udeřím pažbou. Rovnou mezi oči… A co naše boule? Byla na místě a pobolívala. Stejně je zvláštní, jak rozsáhlé povinnosti může mít taková zdravotní sestra v nóbl sanatoriu… Ale stejně jsem jednička. Na nic se nevyptávám. Slyším a poslouchám.
Obešli vrata, na druhé straně cesty prolezli šeříkem a ocitli se u mřížové ohrady. Diana na ni posvítila. Tady jedna tyč chybí.
„Viktore,“ řekla mu tiše. „Teď půjdem po téhle pěšince. Postupuj těsně za mnou. Koukej si pořádně pod nohy a ani krůček stranou. Jasný?“
„Jasný,“ ubezpečil ji pokorně. „Stačí krok vlevo nebo vpravo, a zahajuju palbu.“
Diana ohradou prolezla jako první a posvítila Viktorovi. Oba se obezřetně vydali z kopce. Byl to východní svah, na kterém sanatorium stálo. Kolem v dešti šelestily neviditelné stromy. Diana najednou podklouzla a Viktor ji až v poslední chvíli stačil zachytit za ramena. Netrpělivě se mu vytrhla a kráčela dál. Minutu co minutu opakovala: „Koukej pořádně pod nohy… A drž se přesně za mnou.“ Viktor se tedy poslušně díval dolů, na Dianiny nohy, míhající se v hopsavém kruhu světla. Zpočátku neustále čekal ránu do týla, přesně do té boule, nebo něco podobného, ale pak si řekl: To sotva. Nedávalo to smysl. Nejpravděpodobnější bude, že jim zmizel nějaký cvok — například Rosheper, jehož popadl deliriální amok, takže nezbývá než pohrozit mu nenabitou pistolí a přivést ho násilím zpátky…
Diana najednou zastavila a něco řekla, ale smysl jejích slov mu nedošel, protože v následující vteřině spatřil vedle pěšinky čísi lesklé
oči, nehybné, obrovské, upřeně hledící zpod mokrého vypouklého čela — jen oči a čelo, nic víc, ani ústa, ani nos, ani trup, prostě nic. Všude vlhká těžká tma a v kruhu světla lesklé oči a nepřirozeně bílé čelo.
„Bestie,“ sykla Diana přiškrceně. „To jsem si mohla myslet. Zví-řata.“
Poklekla, paprsek baterky sklouzl podél černého těla a Viktor zahlédl v trávě nějaké lesklé kovové oblouky s kusem řetězu. Diana už mezitím zavelela: „Rychle, Viktore!“ On se posadil do dřepu vedle ní a teprve teď pochopil, že se dívá na železa a ta železa že svírají lidskou nohu. Oběma rukama zabral za čelisti a pokusil se je roztáhnout, jenže ty povolily jen nepatrně a znovu sklaply. „Pitomče!“ zavrčela tlumeně Diana. „Vem to pistolí!“ Zaťal zuby, až to zaskřípělo, chytil čelisti železa šikovněji, napjal svaly, až mu zapraštělo v ramen-ních kloubech a čelisti se od sebe pomalu vzdálily.
„Táhni,“ zasípěl. Noha zmizela, ocelové oblouky znovu sklaply a přivřely mu prsty. „Podrž mi baterku,“ nařídila už klidněji Diana. „Nemůžu,“ přiznal se provinile Viktor. „Ptáček se lapil. Sáhni mi do kapsy a vytáhni tu pistoli…“ Diana tiše zaklela a vytáhla z Viktorovy kapsy malorážku. Roztáhl železa ještě jednou, ona je zajistila pažbou a Viktor se konečně vymanil.
„Podrž mi baterku,“ opakovala ještě jednou. „Podívám se, co s tou nohou má.“
„Kost bude rozdrcená,“ ozval se ze tmy nepřirozeně křečovitý hlas. „Odneste mě do sanatoria a sežeňte auto.“
„Správně,“ přikývla Diana. „Hned to bude. Viktore, dej mi tu baterku a zvedni ho.“
Posvítila mu. Muž seděl stále na stejném místě, opřený o kmen stromu. Spodní část jeho obličeje ukrývala černá rouška. Brejlovec, zděsil se Viktor. Mokroch. Jak se sem dostal?

„Tak dělej," pobídla ho. „Nalož si ho na záda."
„Jo," ozval se. Vybavil si ty žluté kruhy kolem očí. Zvedl se mu žaludek. „Hned …" Posadil se vedle mokrocha na bobek a otočil se k němu zády. „Chyťte se mě kolem krku."
Ukázalo se, že mokroch je vyzáblý a lehký. Během transportu se ani nepohnul, nesténal a chvílemi se zdálo, že snad už nedýchá, ale
když Viktor tu a tam uklouzl, tělem zraněného vždycky projela křeč. Pěšinka sem byla mnohem strmější, než se při sestupu zdálo, a když se konečně dostali k ohradě, byl pořádně zadýchaný. Protáhnout mokrocha dírou v ohradě nebylo nijak snadné, ale nakonec si s tím poradili.
„Kam ho dáme?" zeptal se Viktor, když se blížili ke vchodu do budovy.
„Zatím do haly," nařídila Diana.
„To ne," ozval se týmž křečovitým hlasem mokroch. „Nechte mě tady."
„Ale tady prší!" namítl Viktor.
„Nechte toho žvanění," osopil se na něj unaveně mokroch. „Zůstanu tady."
Viktor už neodpověděl a pokračoval dál ke schodům.
„Nech ho tady," řekla Diana.
Viktor se zastavil.
„Co blázníš, leje jako z konve."
„Nebuďte takový trulant," ozval se mokroch. „Nechtě mě… ta-dy…"
Viktor si další námitky odpustil, a překonávaje schody po třech vstoupil i s podivným břemenem do haly.
„Kreténe," vydechl tiše mokroch a jeho hlava bezvládně klesla Viktorovi na rameno.
„Blboune," dohnala ho i Diana a chytila ho za rukáv. „Takhle ho zabiješ, idiote! Okamžitě ho vynes před dům a polož ho na déšť! Okamžitě, slyšíš? No tak co stojíš?"
„Vy jste se všichni zbláznili," řekl rozzlobeně a nechápavě Viktor.
Otočil se, kopl do dveří a vyšel zpátky na terasu před vchodem. Déšť jako by čekal jen na to. Zatímco až do této chvíle jen líně mžilo, teď propukl nefalšovaný liják. Mokroch tichounce zasténal, zvedl hlavu a najednou začal prudce a přerývavě dýchat jako štvaný. Viktor stále ještě váhal a instinktivně se rozhlížel po nějakém přístřešku.
„Položte mě," řekl mokroch.
„Do louže?" vložil Viktor do otázky co nejvíc trpké jízlivosti.
„Na tom nesejde… Položte mě."
Opatrně ho uložil na keramické dlaždice terasy, mokroch okamžitě rozpjal paže a jeho čelo nepřirozeně ztuhlo. Pravou nohu měl nemožně vyvrácenou, obrovské čelo se ve světle silné elektrické lampy nad vchodem zdálo namodrale bílé. Viktor se posadil vedle něj na schody. Moc by se mu bývalo chtělo odejít zpátky do haly, ale nešlo to — copak může frnknout do teplíčka a zraněného nechat napospas takové slotě? Kolikrát mi to asi dneska tihle dva vynadali do hňupů a pitomců? pomyslel si a otřel si obličej dlaní. Řekl bych, že mockrát. A řekl bych, že kus pravdy v tom bude, alébrž takový hňup, troup, kretén či idiot atd. atp. — to je omezenec lpící na své omezenosti. Hleďme hleďme, ono je mu na dešti namouduši líp! Už otevřel oči, a vůbec je nemá tak příšerné, jak se zdálo… Je to mokroch, řekl si. Tak, tohle bude spíš mokroch než brejlovec. Ale jaké řízení osudu ho asi přivedlo do těch želez? A kde se tu vůbec berou, ta děsná železa? Dneska potkávám už druhého mokrocha a oba mají potíže. Oni mají potíže, a já mám potíže kvůli nim…
Diana stála v hale a s někým telefonovala. Viktor naščpicoval uši.
„Ano, noha!… Ano, má rozdrcenou kost… Dobře… Jistě… Ale pospěšte si, čekáme na vás."
Skrz prosklené dveře viděl, jak zavěsila a rozběhla se po schodišti nahoru. Kolem mokrochů je ve městě dost neblahý a nepříjemný rozruch. Jako by začali všem najednou překážet, dokonce i řediteli gymnázia. Dokonce i Lole, uvědomil si najednou. Ta na ně, pokud se nemýlím, taky nadávala jako špaček… Pohlédl na mokrocha. Ten se díval na něj.
„Jak se cítíte?" zeptal se Viktor. Mokroch mlčel. „Potřebujete ně-co?" zeptal se Viktor ještě jednou a zvýšil hlas. „Co třeba hlt ginu?"
„Neřvěte," usadil ho zraněný. „Nejsem hluchý."
„Bolí to?" netajil se soucitem Viktor.
„A co byste tak řekl?"
Mimořádně nepříjemný chlap, pomyslel si Viktor. Ačkoli, čert ho vem — setkali jsme se náhodou a zase se rozejdem. Ale bolet ho to musí…
„Ještě chvilku vydržte. Brzy už si pro vás přijedou."
Mokroch nechal poslední Viktorovu větu bez odpovědi, jen svraštil čelo a utrápeně zavřel oči. Začal se podobat mrtvole, jak tu tak
ploše a nehybně ležel v neustávajícím dešti. Na terasu mezitím vyběhla Diana s lékařským kufříkem, přidřepla k mokrochovi a soustředěně se věnovala jeho zle pošramocené noze. Mokroch přidušeně zaskučel, ale Dianu ani nenapadlo utíkat se k chlácholivým slovům, jakých v podobné situaci užívají lékaři. „Mám ti pomoct?" zeptal se Viktor.
Nereagovala. Zvedl se tedy, ale Diana, dál skloněná nad ránu, tiše prohodila: „Počkej, nechoď nikam."
„Já nikam nejdu," ubezpečil ji Viktor, který se díval, jak obratně přikládá k poraněnému kotníku dlahu.
„Ještě tě budu potřebovat," řekla Diana.
„Nikam nejdu," uklidnil ji ještě jednou.
„Nahoru si vlastně vyběhnout můžeš. Skoč si nahoru, něčeho si cvakni, dokud je čas, ale pak se hned vrať."
„Ale ne, to ne. To vydržím."
Potom kdesi za clonou deště zaryčel motor auta a deštěm se probila záře reflektorů. Viktor zahlédl nějaký džíp, opatrně zabočující do vrat. Dojel až ke vchodu a z jeho útrob se neohrabaně vysoukal Yul Golem ve svém nemožném plášti.

Vyšel po schodech na terasu, sklonil se nad mokrochem a uchopil ho za zápěstí. Mokroch dutě hlesl:
„Ale žádné injekce.“
„Jak račte,“ pokrčil rameny Golem a pohlédl na Viktora. „Zvedněte ho.“
Viktor opatrně uchopil zraněného do náruče a vykročil s ním k džípu. Golem ho předběhl, otevřel dvířka a sám si vlezl dovnitř.
„Podejte mi ho sem,“ ozval se ze tmy. „Takhle ne, prosím vás, nohama napřed… Jen se nebojte… A podržte mi ho za ramena …“
Namoženě funěl a pachtil se po autě. Mokroch znovu bolestně sykl a Golem k němu prohodil pár skoro nesrozumitelných slov, možná jen tak hartusil, bylo to něco jako: „Šest úhlů na krku …“ Pak vylezl ven, zabouchl dvířka, posadil se k volantu a zeptal se Diany:
„Volala jste tam?“
„Ne. A měla bych?“
„Teď už to nemá cenu,“ usoudil Golem, „zbytečně by začali trojčit. Na shledanou.“
Džíp se odlepil z místa, objel kruhový květinový záhon a zmizel v aleji vedoucí k bráně.
„Tak jdem,“ otočila se Diana k Viktorovi.
„Spíš poplavem,“ opravil ji Viktor. Teď, když všechno skončilo, cítil jen celkové podráždění.
Ve vestibulu ho Diana důvěrně uchopila v podpaždí.
„To nic,“ konejšila ho. „Teď se pěkně převlékneš do suchého, dáš si panáka a všechno bude zase v pořádku.“
„Leje ze mě jako z toulavého psa,“ postěžoval si dopáleně. „A taky bys mi snad konečně mohla aspoň v hrubých rysech přiblížit, co se to tu stalo.“
Diana si unaveně povzdechla.
„Ale nic zvláštního. Zapoměls tam tu baterku, to se nemělo stát.“
„Aha. Takže železa na pěšině, kudy chodí lidi, jsou u vás normální, jo?“
„Líčí je starosta, zrůda jedna hnusná …“
Vyšli do prvního patra a zabočili do chodby.
„A nezešílel takhle náhodou?“ nadskočil vzteky Viktor. „Koneckonců je to žalovatelné. Nebo je to doopravdy cvok?“
„Ne. Je to prostě hajzl a nenávidí mokrochy. Stejně jako celé měs-to.“
„To jsem už zaznamenal. My jsme je kdysi dávno taky neměli rádi, ale abysme je chytali do želez… A co jim vlastně udělali?“
„Někoho přece nenávidět musej,“ pokrčila rameny Diana. „Někde si lidi vybíjej vztek na židech, jinde na černoších, a tady u nás zase máme mokrochy.“
Zastavili přede dveřmi. Diana otočila klíčem, vstoupila dovnitř a rozsvítila.
„Počkej,“ zarazil se Viktor. „Kams mě to přivedla?“
„To je laboratoř,“ odpověděla. „Hned to bude …“
Viktor zůstal stát ve dveřích a díval se, jak přechází po obrovské místnosti a zavírá okna, pod kterými se černaly velké louže.
„A co tu dělal, takhle v noci?“ zeptal se Viktor.
„Kde?“ zeptala se Diana, otočená k němu zády.
„No na té pěšině… A neříkej mi, žes nevěděla, že je tady …“
„To máš tak,“ vysvětlila po malém zaváhání. „V leproserii jsou na tom prabídně s léky. Někdy zajdou sem k nám, takže …“
Zavřela poslední okno, zamyšleně se prošla laboratoří a prohlížela si stoly zastavěné přístroji a chemickým nádobím.
„Je to všechno odporné,“ vyhrkl Viktor. „To je mi stát. Kam se člověk hne, všude narazí na nějakou verbež… Jdem, jsem hrozně promrzlý.“
„Hned,“ řekla Diana.
Zvedla ze židle nějaký tmavý kus oděvu a protřepala ho. Byl to pánský oblek. Pečlivě ho urovnala do skříňky na pracovní pláště. Kde se tu vzal pánský oblek, nechápal Viktor. A ještě ke všemu tak povědomý…
„Hotovo,“ oznámila mu. „Nevím jak ty, ale já si dám horkou kou-pel.“
„Ty, Diano,“ začal opatrně. „A kdo byl ten… ten… s takovýmhle raťafákem… Ten žluťas. Co jsi s ním tancovala …“
Vzala ho za ruku.
„To máš tak,“ řekla mu po krátké odmlce. „Byl to můj manžel. Bývalý.“

3. FELIX SOROKIN. DOBRODRUŽSTVÍ

Večer jsem si nevzal svoje švýcarské prášky na srdce, a to prosím nikoli proto, že bych zapomněl, nýbrž proto, že jsem si byl dobře vědom neblahé kontraindikace tohoto medikamentu na alkohol. Proto jsem se od samého rána cítil velmi zvadlý a neustále jsem byl nucen překonávat sama sebe: myl jsem se jen s největším sebezapřením, se stejným sebezapřením jsem se i oblékal, uklízel, snídal… Koňaku mi zbylo přes půl láhve a Saljutu bylo na poctivou sklenici taky jistě dost, a tak jsem na okamžik zaváhal, jestli bych se třeba neměl napravit tím, čím jsem se zvečera zmařil, ale vzápětí jsem si krajně nevhod uvědomil, že moderní lékařská věda považuje za hlavní příznak alkoholismu právě nutnost zažehnávání kocoviny, tak jsem od toho napravování abstrahoval. Bože můj, napadlo mě, jaká slast, že už nade mnou nebdí Klára, že jsem sám!
A přesně v tomhle okamžiku samo sebou zavolala Káťa a samo sebou se hned starostlivě, leč zároveň jeduplně informovala: „Tak co, zase jsme si trošku rozšiřovali cévy, co?“ A mně samo sebou nezbylo nic jiného než lhát a trapně

se ospravedlňovat, zvlášť u vědomí, že stran ušití jejího kožichu v našem kožešnictví jsem zase nepodnikl ani to nejmenší. Naštěstí volala kvůli něčemu úplně jinému: dneska nebo zítra se u mě staví a přinese mi potraviny, které jsem si objednal. Nic víc a nic míň. Načež jsme oba zavěsili, já si ze samé radosti šplíchl do sklenice na palec koňaku a lehce jsem se přinapravil.
A za oknem se mezitím ujalo vlády báječné počasí. Po včerejší vánici ani památky, vykouklo sluníčko, které jsme neviděli už někdy od Nového roku, rafinovaně vytvarovaná a vykroužená závěj v lodžii vesele jiskřila a asi i přituhlo, protože za každým autem dole na silnici se táhl proužek bílé páry. Tlak se ustálil a nebyl tu tudíž žádný důvod, který by mi bránil usednout ke scénáři.
Předtím jsem mimochodem třikrát volal do kožešnictví — ve všech třech případech naprosto bezvýsledně. Je ovšem třeba podotknout, že tyto telefonáty měly význam čistě rituální: když se totiž člověk opravdu rozhodne nechat ušít dceři kožich, jest mu kráčeti do
kožešnictví osobně, konati tam veletucty alegorických pohybů a pronášeti veletucty alegorických frází a přitom neustále riskovati, že narazí přímo hubou buď na nepokryté hulvátství, nebo na slizce odporné vytáčky a vykrucování.
Pak jsem se posadil ke stolu a tvůrčí proces tentokrát zahájil myšlenkou, již jsem vlastně zplodil už včera, ale ušetřil jsem si ji takříkajíc na semeno, abych se dnes měl od čeho odrazit: „To nepálej po nich, to dostávaj co proto kluci na pravým křídle …“ A zpočátku šlo všechno jako na drátkách, svižně, vesele a s vervou, pěkně po suvo-rovsku, ale asi po hodině jsem zjistil, že sedím v ochable tupé póze a kdoví pokolikáté pročítám poslední napsaný odstavec. „A Komisař nespouští oči z hořícího tanku. Zpod brýlí kanou slzy, ale on si je neotírá, jeho tvář zůstává nehybná a klidná.“
Už jsem si jasně uvědomoval, že jsem v rejži, a to nadlouho a bez sebemenších vyhlídek na nápravu. Nešlo o to, že bych neměl představu, jak se události budou vyvíjet dál — to jsem měl promyšleno na dobrých pětadvacet stránek dopředu. Ne, věci se měly mnohem tragičtěji: postihlo mě cosi jako mozková nevolnost.
Ano, zřetelně jsem v duchu viděl jak Komisařovu tvář, tak polose-sutý okop a hořící německý tank. Ale jako by to všechno bylo jen nakašírované. Z kartonu a pomalované překližky. Jako někde na jevišti periferního zaplivaného kulturního domu.
A už bůhví pokolikáté jsem si s ponurým zadostiučiněním pomyslel, že psát se dá buď o tom, co člověk zná velmi dobře, nebo o tom, co nezná nikdo. Většina z nás je jiného názoru, ale co na tom? Jak jednou moc pěkně poznamenala moje Katka — člověk má vždycky zůstávat v menšině.
Takováto zabředáni do rejže během pracovního procesu nesnáším přímo fyzicky, jsem z nich nemocný. Bleskově jsem se proto rozhodl, že se do stresu vehnat nenechám. Koneckonců mám i plno jiných starostí, tak nač bych tu vysedával a zbůhdarma malomyslněl? Například už se mě nemůžou dočkat v Lázeňské.
Chvatně muchlaje stránky jsem pracovní verzi scénáře vrazil do příslušného plastikového pouzdra a začal jsem se oblékat. „V pohybu mlynář musí žít…,“ broukal jsem si a se supěním nazouval boty. „Voda nám budiž příkladem! …“
Zapěl jsem tentokrát zplna hrdla a
přitom ukládal do nových desek skvostnou divadelní hru Korjagino-vi. Zaháněl jsem strach. „V krajním případě vrátím zálohu!“ řekl jsem si nahlas, když jsem si zapínal bundu. Ale nešlo o zálohu. Podobné výpadky, či, mám-li k sobě být naprosto upřímný, záchvaty odporu k práci, která mě živí, mě poslední dobou začínaly přepadat na můj vkus až příliš často.
Jak jsem tak stál na chodbě u výtahu, jal jsem se — nejspíš ve snaze rozptýlit chmury — přemýšlet o tom, že je to vlastně už tři dny, co se mi nepřihodilo nic nesmyslného a praštěného; zdá se, že ten, jemuž přísluší usměrňovat mé osudy, je už zcela vyčerpán a nezmůže se ani na běžné zlomyslnosti… Jenže výtahy nejely, ani malý ani velký, tak jsem zabušil na oboje dveře a zaposlouchal se. Zdola dutě zaznívaly nejasné hlasy. Zaklel jsem a vydal se dolů po schodech.
V devátém patře jsem zjistil, že dveře bytu Kosti Kudinova, básníka, jsou dokořán a couvají z nich úctyhodná záda v bílém plášti. No prosím, už zase, pomyslel jsem si. A nemýlil jsem se. Kosťu Ku-dinova vynášeli na nosítkách a velký výtah už mu otevřel svou náruč, aby ho pozřel a snesl dolů. Kosťa byl bledý, vlastně spíš dozelena, kalné oči chvílemi zajížděly pod horní víčka, pak zase klouzaly ke kořeni nosu, potřísněná ústa měl ochable pootevřená.
Zpočátku jsem si řekl, že Kosťa asi upadl do bezvědomí, což ovšem neznamenalo, že by mnou podobná podívaná nějak otřásla nebo mi třeba pokazila náladu. Byli jsme více méně jen známí — sousedi z domu a členové stejné spisovatelské organizace, čítající několik tisíc členů. Někdy před deseti lety mě v rámci jakési kampaně veřejně napadl — byl to samozřejmě stupidní a nesmyslný útok, nicméně ťal do živého. Pravda, už zanedlouho ke mně přispěchal s tisícerými omluvami a dušoval se, že si mě spletl s jiným Sorokinem, s tím ze sekce literatury pro děti a mládež, a od té chvíle se při každém setkání srdečně zdravíme, vyměňujeme si klepy a mrzíme se na osud, že nám nepopřeje aspoň jedno klidné společné posezení. Jinak pro mě ovšem byl jen vzduch, nehledě k tomu, že jak jsem se teď tak na něj díval, býval bych přísahal, že prostě překročil svoji obvyklou míru. Zkrátka a dobře, zřízenci by Kosťu Kudinova, básníka, prostě vnesli do otevřeného výtahu, jehož dveře by se zabouchly, ukryly ho
před mými zraky, já bych se ještě lékaře od záchranné služby vyptal, co se opravdu stalo, a večer bych tuto bezvýznamnou událost vylíčil někomu v Klubu. Jenže ten, jemuž je dáno řídit mé osudy, byl kupodivu ještě plný sil.
„Felixi!“ pronesl Kosťa hlasem tak úpěnlivým, že saniťáci okamžitě zůstali stát a dychtivě čekali, co bude dál. „Tebe mi snad seslal sám pánbu, Felixi…“
Oči zmizely pod víčky a on umlkl. Saniťáci tedy nečekali, co bude dál a zase se pohnuli, ale sotva tak učinili, promluvil znovu. Mlel páté přes deváté, nepříliš zřetelně, to skřehotání často přecházelo ve vysílený šepot, a pořád po mně požadoval, abych si to zapsal, a já, jak jinak, poslušně otevřel desky, vytáhl propisku a začal si na jejich rub poznamenávat: Malé Sokolniky, Bogorodská silnice, autobus 239, Ústav, Ivan Davydovič Martinson, mafusallin.“ Což znamenalo, že se mám neprodleně harcovat na druhý konec Moskvy, vyhledat někde na Bogorodské silnici jakýsi mně

naprosto neznámý ústav, v ústavu vyhrabat jistého Martinsona a poprosit ho, aby mi dal pro Kosťu ten nešťastný mafusallin. („Aspoň dvě tři kapky… Zatím jsem dostat neměl, nejsem na řadě, ale nevadí, jen ať trochu pošle… Jinak umřu …“) Dveře výtahu zaklaply a já zůstal na patře sám.
Budu naprosto upřímný. Nenacházel jsem ve svém nitru ani špetku nějaké lítosti a tím spíš přání prodělávat tak velesložité evoluce v prostoru a v mém osobním čase. Proč prosím vás? Kvůli zchlastané-mu veršotepci, se kterým se sotva znám? Kvůli člověku, který proti mně veřejně vystupoval — dobře, dejme tomu, že omylem, ale stejně nikoli pro, ale proti mně! Samozřejmě bych se neharcoval nikam, ani na tu Lázeňskou, natolik mě to všechno popudilo a vyvedlo z konceptu. Jenže v tom vyšel z Kosťova bytu k výtahu ještě jeden muž v bílém plášti. Soudě podle fonendoskopu a rohovinových brýlí to byl lékař, dobrý pan doktor Bolíto s nezapálenou bělomorkou v koutku úst. Tak jsem se ho zeptal, jak to s Kosťou vypadá, a on mi odpověděl, že to vypadá na botulismus, na těžkou otravu konzervami. Polekal jsem se. Sám jsem se kdysi na Kamčatce taky otrávil konzervou, div jsem tehdy duši nevypustil.
Dveře výtahu se úslužně rozjely do stran, vstoupili jsme s doktorem dovnitř a já, když jsem si nejdřív ověřil správnost názvu na rubu
desek, jsem se ho zeptal, jestli by Kosťovi nepomohl ten mafusallin. Nechápavě na mě pohlédl a já mu to ještě jednou pečlivě přeslabiko-val — ma-fu-sal-lin. Lékař o takovém preparátu nevěděl nic, z čehož jsem vydedukoval, že to bude prostředek zbrusu nový.
U sanitky jsme se rozešli. Smolaře Kosťu odvezli do birjulevské nemocnice a já zamířil k metru.
Stejně jako předtím se mi vlastně nikam jet nechtělo. Poctivě, jako bych se chtěl dát na pokání, jsem si přiznal, že Kosťa mi nikdy nebyl sympatický. Naopak, pro mě to byl katastrofálně cizí, beznadějně hloupý chlap bez špetky talentu. Jeho botulismus sice vyvolával jistý soucit, ale podráždění taky, podráždění s každou další minutou silnější než soucit. Proč bych se u všech všudy zrovna já, starý a nemocný člověk, měl vláčet přes celé město do úplně neznámého vý-zkumáku k úplně neznámému Martinsonovi pro úplně neznámý ma-fusallin, o němž nemá ponětí ani praktický lékař?… Bloudit od čerta k ďáblu, vyptávat se, hledat a nakonec se podlézavě doprošovat, vždyť Kosťa sám se přiznal, že na ten lék nemá nárok… a to nemluvím o tom, že se nakonec ukáže, že žádný takový ústav neexistuje a pokud by náhodou existoval, nebude v něm pracovat Ivan Davydovič Martinson… že to všechno je jen Kosťův blábol, polomrákotné blouznění, však je stižen otravou, a dost silnou…
Brodil jsem se neodklizeným sněhem, zrádnými ledovými stružkami jsem se smýkal k metru a během té strastiplné cesty jsem si vymýšlel nové a nové důvody, proč tam nejet, přestože jsem už naprosto spolehlivě věděl, že čím víc takových důvodů si vymyslím, tím neodvratněji povedou mé cesty přes celou Moskvu až za Sokol-niky k Ivanu Davydoviči Martinsonovi, a pak se třemi kapkami drahocenného mafusallinu zpátky přes celé město do Birjuleva, abych tam zachránil mně osobně naprosto neužitečného a nesympatického Kosťu Kudinova, básníka…
Do Sokolnik se od nás metrem cestuje naštěstí bez přesedání, lidí jede tou dobou (bylo kolem druhé) jen pár, a tak jsem se vmáčkl do koutka a zavřel oči. Mé myšlenky sklouzly do poněkud jiného, lze-li tomu tak říkat profesionálního řečiště. Už několikrát mě napadlo, že literatura, a to i ta nejrealističtější, odpovídá realitě jen velice přibližně, kdykoli mluvíme o člověkově
vnitřním světě. Pokusil jsem se vybavit si alespoň jedno literární dílo, jehož hrdina by se tváří v tvář situaci, v jaké jsem se právě nalézal, odhodlal k tomu, aby srozumitelně a bez uměleckých kudrlinek vyjádřil svou neochotu k takovéto cestě. Čtenář by mu to nikdy ne-prominul. A náš hrdina by se pak klidně mohl na cestu vydat, překonat tisíce překážek a vykonat učiněné zázraky lidského hrdinství a srdnatosti, a přece by ona nepěkná skvrna na jeho celkovém obraze zůstala — v očích čtenářových rozhodně, o očích nakladatelových ani nemluvě.
Přísně vzato se v našich liberálních dobách kladnému hrdinovi dovoluje mít ty nejrůznější nedostatky. Může klidně být opilec, může dokonce štípnout něco, co zrovna špatně leží, aby ho husa kopla (samozřejmě z nezištných pohnutek). Může si dovolit být špatným otcem rodiny, může být nepořádník a lempl, může to být člověk nanejvýš lehkovážný a povrchní. Zakázáno je mu jediné — aby se stal praktikujícím misantropem. Snazší je pro velblouda prolézt uchem jehly než pro literárního hrdinu stát se typickým klaďasem, pokud by si třeba jen jednou dovolil lhostejně minout ptáčka s přeraženým křidélkem. Z čehož plyne, že já, Felix Alexandrovič Sorokin, musím být z hlediska literárních kánonů, a to jak domácích, tak světových, v nejlepším případě morální invalida.
Tento závěr mě vyloženě rozveselil a spravil mi náladu. Za prvé jsem dnes mohl opět nejet do Lázeňské pod záminkou nejen plně oprávněnou, ale také svrchovaně humánní. A za druhé… Za druhé pro dnešek stačí to za prvé. Zpátky si vezmu taxíka, peníze zaplaťpá-nbu mám. Zajedu do Birjuleva, předám tam ten mafusallin a týmž taxíkem vyrazím rovnou do Klubu…
Začal jsem podřimovat a už v polospánku jsem si ještě stačil pomyslet, jaký že to ten nový lék má podivný název. Mafusallin. Vyvolává zajímavé asociace. Turecko. Nebo Blízký východ vůbec. Ma-fusail. Není to z bible?…
Ústav jsem našel bez obtíží. Autobus zastavil přímo naproti vrátnici, od níž se pustou ulicí na obě strany táhl nekonečný vysokánský plot. Vedle vchodu, jak se u podobných utajovaných institucí sluší a patří, nevisela žádná tabule a před vchodem stál s rukama vraženýma v kapsách nějaký chlap bez kabátu, jen v ušance s vyhrnutými klap kami. Krátce si mě změřil pohledem, ale neřekl ani slovo a já vstoupil do přetopené kukaně. Asi jsem měl nekoukat napravo nalevo a prostě jít dál, jenže to já neumím. Vsunul jsem hlavu do malého okénka a pochlebnicky jsem se dotázal:
„Prosím vás pěkně, jak se dostanu k Ivanu Davydoviči Martinso-novi?“
Za okýnkem usrkával čaj z talířku přes kostku skousnutou v zubech svraštělý dědula v umaštěném vojenském saku. Beze spěchu odložil dýmající talířek na stůl, vytáhl odněkud ze spodního šuplete zamaštěnou brigadýrku a pečlivě si ji narazil na pleš.
„Ukaž propustku.“

Řekl jsem, že žádnou propustku nemám. Toto mé přiznání potvrdilo jeho nejhorší obavy. Jako by už od samého rána věděl, že dneska se mu sem bude cpát nějaký mezulán bez propustky a že ho v žádném případě nesmí pustit dovnitř. Vyhrabal se od stolu, vyšel do chodbičky a zahradil průchod vrátnicí vlastním tělem. Zkusil jsem skučet a žadonit. Čím žalostněji jsem skučel, tím byl ten krutý dědek neoblomnější, což trvalo až do chvíle, kdy jsem si uvědomil, že na mé cestě vyvstala nepřekonatelná překážka, takže můžu s klidnou myslí uhánět do Lázeňské a odtud nejkratší cestou do Klubu. S rozkoší jsem dědkovi vyspílal do hnid reliktních, vykopávkových, nad-obyčej spokojen jsem se otočil a odkráčel jsem středem.
Jenže člověk míní, a pánbu mění.
„Nepustil vás, žejo," odtušil zkušeně chlap v ušance s vytaženými klapkami.
„Hnida jedna starobylá, perská," vysvětlil jsem mu.
A ten muž, kterého se nikdo o nic neprosil, mi s velkou ochotou vyložil, že přes vrátnici se tady už dávno nechodí, protože všichni chodí plotem, asi sto kroků odsud je v plotě díra a tou teď lidi chodí, protože komu by se chtělo mátožit se tři kiláky kolem území ústavu, když se dá prolézt dírou, přeštrádovat pěkně rovnou přes ústavní pozemek, tam zase prolézt dírou — a jste přesně před krámem Pivo víno lihoviny.
Co mi zbývalo? Poděkoval jsem tomu dobrému muži a postupoval přesně podle jeho pokynů. Od tohoto provizorního průchodu oplocením vedla přes rozlehlé prostranství dobře vyšlapaná pěšina. Vpravo
od pěšiny bylo vidět nějakou dočasně zastavenou stavbu a vlevo se vypínala čtyřpatrová budova z bílých cihel a s velkými, jakoby školními okny. Zřejmě ústav. Tím spíš, že od základní tepny se ke vchodu do budovy odvětvovala další pěšinka, taky dobře prošlapaná.
U vchodu do budovy (široké prosklené dveře pod širokým betonovým kšiltem) otevírali tři další maníci bez kabátů a v ušankách s nestaženými klapkami kontejner polepený cizojazyčnými nálepkami. Klidně jsem je minul, vyběhl po několika schodech ke dveřím a vstoupil do ústavu. Vkročil jsem do rozlehlé haly zalité světlem výbojkových lamp. Bylo tu plno lidí, kteří se podle mého názoru ničím konkrétním nezabývali, jen tu postávali v hloučcích a kouřili. Poučen trpkými zkušenostmi jsem se nikoho na nic nevyptával a hrnul se rovnou k šatně, kde jsem si s chmurně ustaraným výrazem ve tváři stáhl kabát a snažil se přitom co nejvíc vystavovat na odiv své desky.
Pak jsem se před zrcadlem učesal a vystoupal po schodišti do prvního patra. Proč právě do prvního, to bych vysvětlit nedokázal, a taky se mě na to nikdo neptal. Také tady se do všech stran rozbíhala dlaž-dičková podlaha, zářily výbojkové žárovky, také tady postávaly skupinky lidí s cigaretami. Vyhlédl jsem si jednoho mladého muže, který postával sám. Také on se vyznačoval chmurně ustaraným výrazem ve tváři a mě napadlo, že tenhle člověk jistě nezačne vyzvídat, co jsem zač, co tu dělám a zda na to mám vůbec právo.
Nemýlil jsem se: roztržitě, aniž by mi věnoval jediný pohled, mi vysvětlil, že Martinson bude nejspíš v tom svém hajzlíku, což je ve druhém patře, za kostrami hned vpravo, a číslo toho hajzlíku je pokud se nemýlí 37.
Ve druhém patře jsem na žádné kostry nenarazil, takže nevím, co ten mladý muž s nápadně metaforickým vyjadřováním oním výrazem mínil, ale z hajzlíku číslo 37 se vyklubala velká, přímo marnotratně světlá místnost. Bylo tam plno skla a blikajících kontrolek, na monitorech a stínítcích se úhledně klikatili nazelenalí hádci křivek, vonělo to tu umělým životem a moudrými stroji a uprostřed místnosti seděl zády ke mně nějaký muž a s někým velmi hlasitě telefonoval.
„Neblázni!" hřměl. „Jakej zákon? Radši se do toho pořádně vopři! A tohle si schovej pro babičku! Co do toho pleteš Lomonosova a Lavoisiera? Jak říkám, hlavně se do toho vopřít!"
Pak sluchátko hodil do vidlice, otočil se ke mně a štěkl:
„Přijďte na výbor, přijímám jedině na výboru!"
Vysvětlil jsem mu, že bych potřeboval mluvit s Ivanem Davydo-vičem. Zbrunátněl. Byl obrovský, ramenatý, s mohutnou šíjí a rozbouřenou, jakoby grošovanou hřívou.
„Už jsem snad řek, že máte přijít na výbor!" zaburácel znovu. „Mezi třetí a pátou. Tady se s váma o ničem bavit nebudu, jasný?"
„Posílá mě Kosťa Kudinov," zkusil jsem to ještě jednou.
Jako by najednou zakopl.
„Kudinov? Oč se jedná?"
Řekl jsem mu to. Zatímco jsem mluvil, vstal, obešel mě a pečlivě zavřel dveře.
„Kdo vy vlastně jste?" zeptal se. Nach mu z obličeje vyprchal a teď se zdál spíš bledý. Do očí se mi ani jednou nepodíval.
„Jsem jeho soused a …"
„To jsem pochopil," přerušil mě podrážděně. „Já se vás ale ptám, co jste zač …"
Představil jsem se.
„Jméno mi nic neříká," prohlásil a zahleděl se někam doprostřed mého čela. Oči měl černé, posazené blízko od sebe — hotová namířená dvouhlavňovka.
To mě rozzuřilo. Krucipráce! Už zase mě někdo nutí, abych se málem omlouval, že vůbec žiju.
„Mně vaše jméno mimochodem taky nic neříká," odsekl jsem. „A táhnu se k vám přes celou Moskvu …"
„Máte u sebe nějaký průkaz?" přerušil mě znovu. „Aspoň něco …"
Průkaz jsem neměl. Nic takového nenosím. Zamyslel se.
„No dobře, podívám se na to. Kde jste to říkal, že leží?"
Zopakoval jsem adresu nemocnice.
„Aby ho taky …," zabručel otráveně. „To je opravdu opačný konec Moskvy… No tak běžte, podívám se na to."
Uvnitř jsem celý vřel, ale potlačil jsem to v sobě, otočil se a užuž jsem bral za kliku, když se najednou vzpamatoval:
„Počkat počkat!" zarachotilo to jako z kulometu. „A jakpak jste se sem dostal? Bez propustky. Když ani nemáte

doklady!“
„No dírou!“ opáčil jsem jedovatě.
„Jakou dírou?“
„No v plotě!“ vmetl jsem mu mstivě do tváře a poroučel se.
Když už jsem sbíhal po schodech dolů do haly, zamrazila mě v zádech příšerná představa: a co když ten kruťas Martinson právě vytáčí tajné číslo a už v příští minutě poběží po všech dírách v plotě závodní stráž doprovázená řemeslníky, kteří závady odstraní, a já tu zůstanu v dokonalém kotli, jako nějaký generál Paulus těsně před definitivní porážkou… Neudržel jsem se, rozběhl se ještě rychleji a v duchu znovu a znovu proklínal Kosťu Kudinova s jeho botulismem i celý ten svůj kulhavý osud. Teprve když jsem si uvědomil, že lidé se po mně ohlížejí, dokázal jsem se ovládnout a přibrzdit, takže před šatnářem už jsem stanul jak se sluší a patří na zaneprázdněného, zasmušile ustaraného člověka s kapsami naditými propustkami a legitimacemi.
Už před budovou mi to nedalo a ohlédl jsem se. Sám nevím, co mě to napadlo. A uviděl jsem tohle. Za skleněnými dveřmi, s obrovskými tlapami přitištěnými ke sklu mi do zad upřeně zíral osobně Ivan Davydovič Martinson. Jako vlkodlak, vyprovázející pohledem o vlásek uniknuvší oběť.
Stydím se to přiznat, ale znovu jsem nasadil do poklusu. Bez ohledu na krevní oběh. Bez ohledu na břicho. Bez ohledu na občasné napadání na nohu. Teprve když jsem skočil do spásné díry a vynořil se na chodníku v Bogorodské, převážil ve mně smysl pro vlastní důstojnost a já přešel do kroku, zapínaje si teprve teď bundu a narovnávaje čepici, která mi během ústupu sklouzla ke straně. Celá ta věc se mi ani trochu nezamlouvala, zvláště pak Ivan Davydovič Martinson, a já už zase proklínal Kosťu s jeho botulismem a přísahal si, že příště už nikdy a za žádnou cenu…
Po všech těchto otřesech jsem na nějakou Lázeňskou neměl ani pomyšlení. Jedině do Klubu. Jedině do Klubu! Do naší restaurační místnosti obložené hnědým dřevem. Do atmosféry vábných vůní. K mému oblíbenému stolku s naškrobeným ubrusem! Pod Sašenkovo ochranné křídlo… vlastně ne, dneska máme lichý den, takže pod Alenčino! Správně — nejdřív jí zaplatíme tu sekeru od posledka, objednáme si slanečka, slanečka mastně pableskujícího, pěkně tučného, rozsýpavého, sypaného drobně nasekanou zelenou cibulkou, a
k tomu slanečkovi si poručíme takové tři až čtyři horké křehké brambory a k tomu všemu ještě kostičku másla, čerstvě vylovenou z ledové vody, a samozřejmě břichatou karafku s něčím ostrým (protože jinak to dneska nepůjde, dneska jsme si svoje tvrdě zasloužili)… a k tomu nakládané ryzce, krásně oslizlé, i s nálevem, a k tomu pokrájený pórek, nu a minerálku podle momentální potřeby… nebo spíš pivo?… ne, radši minerálku… A jakmile v sobě utišíme nejhorší pocit hladu a vyprovokujeme v sobě skutečnou chuť k jídlu, uchýlíme se k tradiční soljance s masem, kterou u nás v Klubu naštěstí ještě vařit umějí, a tu dostaneme v matném kovovém kotlíku, jantarově žlutou, svůdně kouřící a ukrývající pod lesklou hladinou lahůdková masa všeho druhu a také černé, jakoby leštěné olivy. Propáníčka, a na to nejdůležitější bychom málem zapomněli! Přece na koláček! Na náš slavný klubový koláček se zvláštním držátkem — krásně nadýchaný, měkký, do zlatova vypečený… hlavně nesmím zapomenout nechat si jich pár zabalit domů. No, a teď bychom se mohli věnovat hlavnímu jídlu…
Hlavní chod jsem však už nevychutnal, protože jsem si zničehonic uvědomil, že mi něco vadí, že něco není, jak by mělo být — vrátil jsem se tedy do reality, našel jsem se v uhánějícím metru, nade mnou se klátili dva kolohnáti s adidaskami přes rameno a mezerou mezi nimi na mě skrze skla brýlí civěly neodbytné světlé oči. Zahlédl jsem je jen na okamžik, což platí i o ryšavé norské bradce a šále mezi klopami kostkovaného kabátu, jenže vlak začal právě brzdit, dlouháni se k sobě přitiskli a ten zvědavec mi zmizel z dohledu.
Měl jsem pocit, jako by mě sledoval s neslušnou neomaleností, jako by se kochal pohledem na nějaký defekt na mém oblečení či šmouhu v obličeji. Pro každý případ jsem si nenápadně překontroloval, jestli jsem si v tom zmatku nenarazil čepici obráceně. Ostatně když se škvíra mezi kolohnáty rozevřela znovu, zvědavec mírumilovně podřimoval s rukama složenýma na břiše — byl to muž středních let — brýle v kovové obroučce a kostkovaný kabát, který byl v módě před několika lety. Vzpomněl jsem si, jak mě šokovalo, když jsem zjistil, že tyhle pláště se dají obracet a nosit z obou stran — z jedné strany byly dejme tomu černé se šedivou kostkou a z druhé naopak šedé s černou.
Tato zvláštní epizoda mě zbavila báječných gastronomických přeludů a já si kdovíproč vzpomněl, jak jsem ležel v nemocnici a celý měsíc mě tam krmili odporně sterilní, úmyslně vyvařenou potravou, ze které šla taková hrůza, až lékaři nakonec Katce dovolili, aby mi přinesla studené kuře tabako, slavnou to gruzínskou specialitu. Bylo příšerné si jen pomyslet, co všechno otráveného Kosťu v tomto ohledu čeká. Na další úvahy už mi nezbyl čas, protože souprava zastavila ve stanici Kropotkinská a já spěchal k východu.
Přisleplá vrátná ve dveřích Klubu požadovala, abych předložil členský průkaz, a já se jí snad už posté snažil vyložit, že do spisovatelské organizace patřím jistě už čtvrt století a že kolem ní, semetriky jedny starý, procházím do Klubu nejmíň pět let. Neuvěřila jedinému mému slovu, ale v tom z hlubin šatny zahučel strejda Kolja. „Neboj, Marjo Trofimovno, to je náš člověk!“, a já byl vpuštěn.
Beze spěchu jsem se svlékal a přitom jsem se strejdou Koljou okázale a nahlas probíral počasí, vzal jsem si z jeho pultu výtisk klubových novin a nechal tam místo něj minci, učesal jsem se, projel hřebenem i knírek, vkročil do lokálu, uklonil se všem odrazům známých v zrcadlech i známým osobně a s předtuchou slastného a útulného tepla, které mě tu čeká, jsem bodře křižoval sálem, zbavuje se posledních zbytků nepříjemných a znepokojivých zážitků dnešního dne.
Dál už vše probíhalo přesně podle předem stanoveného programu, snad jen s tou odchylkou, že kuchyň tentokrát nebyla schopna dodat nakládané ryzce. Když jsem dojídal soljanku, začala se na mě postupně nabalovat obvyklá společnost. První přišel Garik Aganjan, kterému za hodinu začínal ten jejich seminář. Proto nic nepil a objednal si jen nějakou bezvýznamnost. Než jsme si stačili vyměnit pár slov, už se od stolku v temném koutě sálu zvedal Žora Naumov a kulhal k nám. V jedné ruce držel poloprázdnou karafku s čirým obsahem, v druhé misku se zbytky lahůdkového salátu Metropol. Ukázalo se, že se zrovna dnes ráno cestou z Krasnojarska do Tallinnu zastavil v Moskvě. Úroda se u nich na

jihu očekává dobrá, nu a pokud jde o to ostatní, to je již tradičně v rukou božích. Ale to už se na obzoru zjevil další nepostradatelný, Valja Děmčenko, svírající v podpaždí novou špacírku s rukojetí ve tvaru lví hlavy.
Projednali jsme tuto hůl, pak jsme pohovořili o výnosech ozimů a o vpádu okurkové plísně, potom Garik chvíli kreslil vidličkou po ubruse a snažil se nám vysvětlit, jak rozumět článku, který dnes vyšel v novinách pod názvem Díry v kosmu, a nakonec jsem se svou troškou do mlýna přišel i já a vylíčil své dnešní trampoty s Kosťou Ku-dinovem.
Mé sdělení vyvolalo reakci dosti chabou a z mé strany ne zcela očekávanou. Garik pohrdavě zabrumlal něco jako „to nic, ten vyplave, hovno se neutopí“. Valja lenivě ocitoval vlastní letitý šprým: „Včera ve večerních hodinách asistent předsedy zahraniční komise soudruh Kudinov přijal v bílém sále za zvuků paraquayské hymny skupinu uruquayských spisovatelů…“ A Žora Naumov, zkoumající okolní svět skrze plnou sklenku, nám převyprávěl vystoupení studenta Literárního institutu Konstantina Kudinova, tehdy ještě ruměného junáckého abstinenta, na společném zasedání ročníku v památném roce devětačtyřicátém. Když skončil, jeho posluchači chvíli jen zaraženě mlčeli, až se nakonec se zájmem otázal Valja: „A co ty?“ „Co já?!“ ohradil se agresivně Žora. „Nejdřív jsem mu chtěl dát přes držku, jenže tenkrát to byl hromotluk, vzpěrač a držitel první výkonnostní třídy, rozumíš tomu, kdežto já měl obě nohy prostřelený a plandal jsem se mezi berlema jako nudle v bandě.“ „Zato později, když jsi ty berle zahodil… neřkuli v požehnaném roce devětapadesát… Neomluvil se ti tehdy čistě náhodou?“ „No to bych prosil! Dokonce mi dedikoval verše v Litgazetě. Skoro jako Puškin, o přátelství ze školních škamen.“ Hořce jsme se tomu zasmáli, rozpovídali se o poezii vůbec a z té jsme se nepozorovaně přenesli až do Lázeňské.
Ukázalo se, že až na mě už toto vědecké pracoviště všichni přítomní navštívili.
Disciplinovaný Garik tam šel okamžitě, už někdy v říjnu. Absolutně nic zajímavého, natožpak mimořádného. Dosti ubohoučký počítač, snad EC 1020, ale možná to byl dokonce nějaký předpotopní Minsk. U něj sedí povaleč v černém plášti, rukopis od vás převezme a stránku po stránce ho nabízí k pozření vstupové štěrbině. Pak se na displeji rozsvítí nějaké číslice a vy zase kliďánko můžete putovat k domovu.
Žora, který tam byl těsně před Silvestrem, namítl, že tam žádný počítač neviděl, zato tam zahlédl nějaké šedivé plechové almary, povaleč neměl černý plášť, nýbrž bílý a voněly tam smažené brambory. Pokud chcete znát můj názor, uzavřel Žora Naumov, vlastním jménem Hirš Naumovič, tak je to docela jednoduché: Nějaký židáček z Akademie věd omámil našeho Teodora Michejiče a teď si z našeho tvůrčího potu vaří velký doktorát.
Na tento nepokrytý antisemitský výpad Valja Děmčenko namítl, že to by ještě nebylo to nejhorší. Skutečná pohroma tkví někde docela jinde (pravil tajemným hlasem), totiž v tom, že v ústavu už léta vzniká kybernetický redaktor. Vlastně ne, je to ještě horší, ten robot už je vyvinut a teď ho na našich rukopisech drezírujou. No a až se tahle mašinka dostane do praxe, tak je s námi konec, pánové, protože ta mašinka bude nejen korigovat pravopisné chyby a případně i styl, ta, pánové, odhalí jakýkoli podtext do hloubky až dvou metrů pod textem. Ta, pánové, okamžitě odhadne, kde je kdo a proč to tak je.
Pohlédl jsem na Valju s úctou, protože jsem v tom jeho oduševně-lém blábolu vycítil stopy jistého ušlechtilého, a mně proto blízkého a důvěrně známého šílenství. Garik se neomaleně pochechtával, kdežto Žora, člověk odkojený venkovem, se jen nabručeně zeptal, jak to zrovna on, Valentin, může všechno tak dobře vědět.
„Člověku se musíme dívat do očí!“ prohlásil zvěstovatelsky Valja. „Přímo do očí, pánové! Ne jaký má plášť, jestli černý nebo bílý — do očí. Což jsem taky udělal, a okamžitě mi bylo jasno.“
Garik mu nalil pivo a Valja pokračoval. Kybernetický redaktor je jen úsvit nadcházející epochy. Zatím je to přístroj nemotorný, stacionární a hodně drahý. Ovšem pánové, už dneska jsou na spadnutí zvláštní psací stroje, pokud by vás to náhodou zajímalo — zatím jen pro nás prozaiky. No a do těchto strojů budou montovány elektronické cenzurní omezovače. Umíte si to představit? Vy se třeba snažíte vydatlovat nějakou tu prdel, a na papíře místo toho naskakuje pozadí, zadnice, zadek, zadeček, konečník, v krajním případě pr…
A najednou jsme zjistili, že mezi námi sedí Peťulka Brzobohatov, lidovými vrstvami zvaný Žužu Všesvazové. Ještě před pár vteřinami jsme o něm neměli potuchy. A najednou sedí mezi Garikem a Valjou a nalévá si moji vodku. Oči má jako obvykle krhavé a neklidné, tváře
se mu jako obvykle loupou a naskakují mu na nich tradiční rudé skvrny.
Jako vždy přímo puká přemírou zvěstí a fám, které se zpočátku zdají důležité a věrohodné, ale jakmile se z jeho úst dostanou na volné povětří, okamžitě se kazí a zavánějí nabubřelou lží. Naděje na pokračování naší debaty se rozplynuly, a tak jsme ho z hoře začali poslouchat.
Pro začátek nám sdělil, že pokud jde o tu Lázeňskou, má naprosto spolehlivé informace přímo ODTAMTUD. (A zavrtal tlustý ukazovák někam ke stropu.) Valja to říká správně — dneska se veškeré důležité záležitosti svěřují technice, protože tady je všechno prolezlé korupcí a nikomu se nedá věřit. Elektronický kádrovák už je v provozu a pro začátek vydal pokyn odvolat všechny moskevské ředitele a šéfredaktory nakladatelství. Proto si on osobně, tedy Peťulka Brzo-bohatov, radši počká, než podepíše ty dvě smlouvy, co mu nedávno přišly. Ptáte se proč? Protože teď by to nemělo smysl. Stejně budou jmenováni noví ředitelé a šéfredaktoři a všechny smlouvy se budou revidovat…
„Kruci a nepřerušujte mě pořád! Zítra jedu do Zambie a ještě musím stihnout očkování, a vy mi věčně skáčete do řeči… Radši si nechtě vysvětlit tu Lázeňskou — protože to je zařízení skutečně unikátní. Tahle mašina měří talent. V absolutních jednotkách. A víte, co jí vyvedl Saša Tolokonnikov? Strčil do stroje místo těch svých slátanin pět stránek Tichého Donu! Mašině to samozřejmě odpálilo všechny čidla a budíky, protože takovou úroveň tam nikdo nečekal, a Šaška už je předvolanej na koberec. Za čin nedůstojný sovětského spisovatele… Ale dobře, Šaška je Šaška. Jenže ona se tam nakonec vypravila sama velká Iraida a odnesla tam nějaký svoje šmíráky. Byla přesvědčená, že ji ta mašina náležitě oslaví a potvrdí její genialitu, a místo toho bác — kulový celý nula desetin! A vona do nich do všech parapletem, mládeži, umíte si to představit? Vy si tady klidně vysedáváte, nemáte představu, co se po světě děje, a já se tam včera ženu, do tý Lázeňský, a tam je to obšancovaný jízdní policií… Michejič se celej třese jako ratlík a je

votrávenej, že si to vůbec vymyslel, protože on sám tam teď bude muset taky… Tak mu povídám: Jářku, Michejiči, čeho se bojíš? Nechceš si třeba pučit nějakej můj šmírák, povídám mu …“
Tak takovýhle asi je, náš Peťulka Brzobohatov, Žužu naše přemi-lené Všesvazové. Naráz jsem do sebe hodil sklenku vodky a začal jsem přemýšlet o tom, že na světě se nedá vymyslet nic opravdu původního. Všechno už je vymyšleno. Vzpomněl jsem si, jak mi před patnácti lety Anatolij Jefremovič, dej mu pánbu nebe, jednou naprosto nečekaně otevřel srdce a vykládal mi námět chystané komedie. Odehrávalo se to v jednom domově spisovatelů, kam nějaký vynálezce přiveze přímo fantastický přístroj… Jak on mu to tenkrát říkal? Vím jenom, že to znělo strašně nemotorně… Už to máme! Měřlina! Měřič literárního nadání. A milí spisovatelé se ve své zabedněnosti nejdřív ohromně zaradují — konečně se všichni dovědí, že Ivanov je literární nádeník a já jsem génius. Ale pak, když je Měřlina začala obšťastňovat objektivní pravdou… Zkrátka a dobře, ten přístroj nakonec rozebrali do šroubku a rozkradli a na vynálezce, pokud se dobře pamatuju, sepsali kolektivní udání, které se přirozeně neminulo účinkem… Jak strašně byl Anatolij Jefremovič zklamán, když jsem mu s omluvami a rozpaky dal přečíst Akutagawovu Menzuru Zoili, napsanou už v šestnáctém roce a rusky vydanou někdy uprostřed let třicátých? Nic se nedá vymyslet. Všechno, co si člověk takzvaně vymyslí, už někdo vymyslel před vámi, nebo to prostě máte opsáno ze života.
Klepl jsem klouby prstů po stole, pohlédl Peťulkovi Brzobohatovi přímo do těch jeho prasečích očeka citoval na celý sál:
„Od chvíle, kdy byla vynalezena tahle věcička, jsou všichni ti škrabáci a patlalové, co obchodují psím masem a říkají mu skopové, v hajzlu!“
Načež jsem povstal a odrazoval na toalety. Už jsem měl pořádně pod čepicí. Věděl jsem svoje, protože tváře už mi znecitlivěly a pořád jsem měl tendenci výhružně vystrkovat spodní čelist. Věděl jsem, že pro dnešek toho bylo až dost. Nejvyšší čas myslit na navrátila, tím spíš že může přijít Katka s nákupem, a pak mě v rodných zdech něco očekávalo, minimálně půl láhve koňaku. A ještě mě v rodných zdech něco čekalo, něco, co jsem měl rozhodně udělat — ale co to bylo?
Vzpomněl jsem si až cestou ze záchodku. Měl jsem rozhodně zavolat do nemocnice a vyptat se, jak se daří Kosťovi Kudinovovi,
básníkovi, zda náhodou neráčil natáhnout bačkory. Já si tady dumlám vodečku s Peťulkou Brzobohatovem, s tím naším přemileným Žužu Všesvazovým, a Kosťa možná mezitím dodýchává, možná už mele z posledního. To se nedělá.
Sluchátko v Kosťově bytě zvedla jeho žena. Hlas měla celkem klidný a vyrovnaný. Představil jsem se a hned přešel k věci:
„Tak jakpak je na tom, ten náš Kosťa?“
„Jéje, to jsem ráda, že jste zavolal, Felixi Alexandroviči! Zrovna jdu od něj, sotva jsem vlezla do bytu… Felixi Alexandroviči, moc vás prosí, ale opravdu moc, abyste se za ním stavil.“
„To v každém případě,“ ujistil jsem ji horlivě. „Ale jak se mu ve-de?“
„Všechno naštěstí dobře dopadlo. Takže se tam stavíte?“
„Nno, upřímně řečeno …,“ zamumlal jsem. „Myslím, že nějak zítra touhle dobou by to snad šlo.“
„To ne! Ne, Felixi Alexandroviči, moc prosil, abyste tam rozhodně zašel ještě teď hned! Přesně takhle mi to řek: Jakmile zavolá Felix Alexandrovič, řekni mu, ať URČITĚ přijde dneska. Že to hrozně spěchá a že je to hrozně důležitý…“
„No tak dobrá …,“ svolil jsem bez nadšení a rozloučili jsme se.
Člověk nemá konat dobré skutky, říkal jsem si, když jsem se vracel zpátky do restaurace. Stačí jednou začít, a konce nevidět. A povšimněte si laskavě jedné věci — nedočkáte se ani slůvka vděku. Já se kvůli tomu simulantovi celý den plahočím po Moskvě — a prosím, už abych zase štrádoval někam ke všem čertům, bez jediné vyhlídky, že mi někdo řekne aspoň děkuju mockrát…
Garik už u stolu nebyl, odešel na ten svůj seminář, a na jeho židli seděl Peťulkův kamarád. Od vidění ho znám, několikrát mi byl představen, ale jméno si nepamatuji a jaký má vztah k naší literatuře taky nevím. Já bych řekl, že celé dny protrčí u klubového kulečníku, což bude asi to jediné, co má se současnou sovětskou literaturou společného. Kromě toho se během mé nepřítomnosti na stole objevila velká láhev pšeničné a v její bezprostřední blízkosti, jak se ostatně stává i jindy, můj dobrý kamarád z vedlejšího domu Sláva Krutojarskij, vy-
záblý, temnolící, dlouhovlasý, celý v umělé kůži, cele pohlcený svým tradičním sklonem k teoretizování.
„Co je to vůbec kritika?“ tázal se Žory Naumova, který už si stáhl huňaté sako a přehodil ho přes opěradlo židle.
„Samozřejmě teď nemám na mysli tu kritiku, s níž se u nás setkáváme dnes a denně, to snad chápeš?“
Sláva se vždy po dvou, třech větách svého protějšku tázal, zda mu bylo rozuměno.
Žora vážně přikývl na znamení toho, že ano, že porozuměl, zá-dumčivě přikývl i Valja Děmčenko, také já jsem pro každý případ kývl hlavou, když jsem si sedal, a družně kývali i Peťulka a jeho kamarád, ti dva tak energicky, až jim vodka vyšplíchla ze sklenek.
„Kritika, to je věda,“ pokračoval Sláva s očima hypnoticky upřenýma na Žoru. „Jak vyjádřit relaci jisté tvůrčí hysterie a potřeb společnosti, rozumíš mi? Pojmenovat vztah mezi zničující trýzní tvůrce a každodenním životem komunity — to je úkol kritiky. Chápeš?“
Tato myšlenka připadala komunitě natolik zdravá a zajímavá, že všichni okamžitě začali jeden na druhém požadovat kousek papíru a propisku. Aby si ji zapsali. Nikdo neměl ani papír ani propisku, a tak přivolali Alenku, vyžebrali od ní nepatrného špačka tužky a účtenku a Peťulka Slávu poprosil, aby tu báječnou sentenci zopakoval. Sláva se poctivě pokusil sentenci zopakovat, ale už ji nedal dohromady. Žora Naumov to taky nedokázal, připletl do toho nějakou kvintesen-ci, a zatímco všichni rámusili a skákali jeden druhému do řeči, pomyslel jsem si, že ať už je kritika definována jakkoli, užitek z ní neplyne pražádný, zato škod už napáchala nepočítaně. Naše kritika se totiž nezabývá žádnou kvintesenci tvůrčí hysterie, anžto se zabývá nivelizací literatury za účelem vyřizování osobních účtů se

spisova-telstvem a vnucováním čichsi subjektivních voluntaristických představ lidu obecnému. Takhle je to.
Napil jsem se a zajedl doušek kouskem vystydlého bifteku. Spor z oboru literárněkritické terminologie se mezitím zcela přirozeně přeorientoval na honorářovou politiku.
Můj vlastní postoj k honorářové politice je svrchovaně nedvojsmyslný a prostý: čím víc, tím líp. Veškeré spisovatelské mudrování o stipendiích, tvůrčích podporách a jiných metodách hmotné situace
považuji za nezodpovědný blábol. To jen naše přemilé Všesvazové Žužu věčně věků huláká, že kdyby mu platili jako Alexejovi, psal by jako Lev. Lže, ničema jeden. Tomu můžete platit kolik chcete, a stejně bude mydlit jen ty svoje bezduchosti. Ať mu dáte třeba pět set nebo dokonce sedm set za arch, bude jen do omrzení mentorovat: Dobře se učit, milé děti, to je moc hezké. Ale učit se špatně, vy jedni bakaní, to je hrůza hrůzoucí, a taky maličkým se nesmí ubližovat. A stejně bude mít o chleba postaráno, protože každá redakce dětské literatury má dejme tomu třicet procent edičního plánu vyhrazeno pro literaturu o škole a školácích, i když jestli těch třicet procent naplní spisovatelé dobří nebo špatní, to už je otázka docela jiná. Všichni se tváří tak, že literaturu tohoto druhu píší jen autoři dobří. Zato Valjovi Děmčenkovi můžete platit dvě stě a můžete mu platit třeba jen sto, a stejně bude psát perfektně. Přece nezačne být slabší jen proto, že s jeho kritickým urbanismem se předem nepočítá v žádných edičních plánech, a když mu někde přece jen něco otisknou, recenzenti se na něj vrhají jako vzteklí psi…
V tom se někdo dotkl mého ramene, já se obrátil a spatřil Lydii Nikolajevnu, klubovou provozářku. Ta mi suše oznámila, že mě hledá už dobrou hodinu, že mi z nemocnice volal Konstantin Iljič Kudi-nov a že mě prosí, abych za ním okamžitě přijel. Co přesně jí ten simulant nakukal, to jsem samozřejmě netušil, ale byla přímo ďábelsky nepříjemná. Podle mého názoru si vzala do hlavy, že jsem trpícímu příteli slíbil návštěvu, jenže místo toho jsem zahájil kvartál, pro který bych dokázal zaprodat cokoli a kohokoli. A zase jsem padouch. Ale proč, prosím vás?
Strčil jsem Slávkovi peníze, aby za mě zaplatil, a pevným krokem jsem po běhounu odpochodoval do vestibulu.
Náš jasně osvětlený restaurační sál už byl plný, nezůstalo tu jediné volné místo; tu a tam si větší společnosti srazili několik stolů, nad hlavami publika se v několika vrstvách rozestýlal tabákový dým, v pozvedaných číších se třpytila požehnaně průzračná tekutina, družně tu pocinkával kov o porcelán a sklo, rozléhala se plamenná ujištění o přepevném přátelství, a v tmavém koutě u falešně žhnoucího krbu kdosi šedovlasý v rozmařile chlupatém roláku s diakonským rykem chrlil verše, zatímco v protějším rohu stál v dokonalém pozoru šik
osobních gardistů s vrchovatými poháry přesně na úrovni prsou a naslouchal přípitku, vyjadřujícímu ty nejúpěnlivější tužby a naděje a litoval patrně jen toho, že po vyprázdnění pohárů už nebude možné, jako to bývalo za původního ředitele, praštit tímto již nepotřebným sklem o podlahu a střepy ještě přidrtit kramflekem; a od stolu ke stolu už se přesouval přívětivě rozzářený Šura Pekljovannyj, jehož čtenáři téměř neznají, ale tady je to postava všemi milovaná, náš Šura, který popleskává sedící po zádech, sklání se k dámským ručkám a odmítá jedno pozvání ke stolu za druhým, protože jeho přesuny sálem jsou vždy přesně cílené — on a jen on umí s absolutní jistotou určit, u kterého z mnoha stolů je právě dnes přistání nejpříjemnější a nejužitečnější; a z dřevěné galerie sestupuje do sálu po dřevěném schodišti kohorta kritiků a literárních vědců, kterým zrovna skončilo zasedání, aby se okamžitě po sestupu s halasem rozplynula po sále mezi stolky, zdravila a odpovídala na pozdravy, přisedala, případně se loučila a odcházela; a uprostřed tohoto kolotání, přímo v centru velkého sálu horda literární omladiny hostí šéfredaktora provinčního časopisu, čtvercového, či spíše kubického Orientálce v ťubetějce a konfekčním saku, jehož klopy jsou posety nepochopitelnými odznaky…
Nádherný život tu tryskal jako ze zřídla, a já abych se zase táhl někam bůhví kam — a tak jsem sklesle přemítal o tom, co všechno mi asi ještě může vyvést ten, jemuž je přáno řídit mé osudy…
Měl jsem štěstí — taxíka jsem chytil hned a po půlhodině společné snahy jsme se šoférem vypátrali birjulevskou nemocnici. Když jsem vstoupil do nemocničního pokoje, seděl Kosťa na posteli s nohama po turecku zkříženýma a s odporem z misky vyškraboval poslední zbytky krupičné kaše. Byl celý v nemocničním, ocejchovaný na každém kusu prádla erárními razítky, ale jinak rozhodně nevypadal špatně. Jako o ruměném pořízkovi bych o něm v tuto chvíli přirozeně mluvit nemohl, na to měl hubu přece jen pobledlou, ale z potenciálního umrlce v něm nezbylo taky nic, i když bradu měl zase potřísněnou, tentokrát tou krupičnou kaší.
Pokoj byl šestilůžkový, u okna ležel kdosi s kapačkou, ale jinak už tu nebyl nikdo, všichni se šli dívat na hokej.
Jakmile mě zahlédl, živě vyskočil z postele a vrhl se po mně tak vehementně, až jsem se vyděsil, zda mě náhodou nechce obejmout. Omezil se však na mohutný stisk a stejně mohutné potřásání mou pravicí. Při tom stisknutí a potřásání pořád něco mlel jako kolovrátek a neznámo proč přitom vytrvale pokukoval po nehybné postavě pod kapačkou. Mě prakticky nepustil ke slovu. Vyprávěl mi, jak se mu nejdřív zvedl žaludek, jak se mu navalovalo, jak začal zvracet a jak ho nakonec prohnal strašný průjem, jak mu taky vypláchli nejdřív žaludek a pak střeva, jak mu dávali injekce, masáže a kyslík. A přitom se pořád rozhlížel, šlapal mi na nohy a tlačil mě ke dveřím.
„Kruci, co do mě šťoucháš?“ ohradil jsem se už na chodbě.
„Pojď si sednout,“ vybídl mě. „Třeba tamhle, na tu lavičku pod palmou.“
Sedli jsme si. Chodba byla liduprázdná, jen někde v dálce cinkala sestra zkumavkami. A Kosťa mluvil a mluvil, i když teď už se znatelně menším elánem. Jeho zběsilou radost ze setkání se mnou jsem přičítal euforii z nespoutaného pocitu vděku, až mě jednu chvíli napadlo: No vida, zvíře, a taky může mít v těle cit. Využil jsem prvního náznaku pauzy a blahosklonně se zajímal.
„Takže to pomohlo, ano?“
„Co máš na mysli?“ přeptal se rychle.
„No, ten tvůj… mafusail…“
„Ano!“ zvolal hlasem staženým blahem a znovu mě chytil za ruku. „Ano! Hochu, nebýt toho… Ale stejně, to by se člověk zbláznil, výplach žaludku, a pod tlakem, umíš si to představit? Takovej klystýr mi napařili, prevíti! Až dneska jsem, kamaráde, pochopil, jaký to bylo příšerný inkviziční mučení, tohle pumpování vody do zadnice… Ty tomu třeba

nebudeš věřit, ale mně z toho lezly oči z důlků, nakonec abych se tu objednal eště k očnímu …“
A zahájil druhé kolo: zvracení, průjem atakdále. Vyprávění prokládal vtípky, někdy dokonce dost zdařilými, a vůbec se snažil všechno předestřít v humorné poloze, až z toho začínala přímo trčet nezdravá křeč, a mně velice brzy došlo, že to, čeho jsem svědkem, není žádná euforie z přemíry vděku, ale že v něm kvasí a teď zřejmě i prýští ven na světlo boží prožitá hrůza ze smrti; užuž jsem se ho-
tovil popleskat ho konejšivě po koleni, když najednou ustal v půli slova a téměř šeptem se mě zeptal:
„Co se na mě tak díváš?“
„Jak?“ nepochopil jsem. „Jak se dívám?“
Jeho pohled bleskově překličkoval po celém mém obličeji a pak unikl někam do šera za palmou.
„Ale ne, nijak…,“ vyhnul se odpovědi a znovu si mě začal prohlížet. „Ale ty máš dneska slušně nakoupeno, co? Někdes nasával, žejo?“
„Něco maličko ano,“ přisvědčil jsem, ale pak jsem se neovládl a nabručeně dodal: „Nebýt tebe, tak jsem tam s potěšením nasával dál…“
„Snad bys pro to nebrečel!“ odbyl mě lehkomyslným gestem. „Zítra nebo pozítří mě odsud pustí a posedíme si spolu. To budeš koukat, jakej koňaček ti nabídnu. Dostal jsem ho z Kavkazu …“
A už mi vykládal, jaký že koňaček mu poslali známí z Kavkazu. Vyprávět o koňaku je činnost stejně nesmyslná a nepřirozená, jako když slovy zkoušíme líčit krásu hudby. Neposlouchal jsem ho. Najednou se mi udělalo nevolno. Ty bílé zdi, ten pach, snad karbolky, ale možná taky odpadků, bílý plášť sestry míhající se v dálce, prázdné kapačky na stojanech vystrčených z pokojů do chodby… inu nemocnice, tíseň, pásmo odcizení… Proč já tu vůbec sedím? Já se přece neotrávil, když už jsme u toho!
„Podívej se,“ přerušil jsem ho rázně. „Nezlob se na mě, ale večer se má zastavit dcera …“
„Ale no jistě!“ zvolal. „Jen běž, běž! A moc ti děkuju, žes při-šel…“
Vstal. Já taky, a nerozuměl jsem už vůbec ničemu. Chvíli jsme jen tak stáli a koukali jeden druhému do očí. Žasl jsem, protože jsem nemohl pochopit jedno: To mě s takovou naléhavostí — prostřednictvím ženy a klubového personálu — tahal do nemocnice jen proto, aby mi dvakrát po sobě do nejmenších podrobností vylíčil, jak mu vyplachovali žaludek a střeva? A Kosťa byl, myslím si, taky trochu v rozpacích. Viděl jsem mu to na očích. Pak se najednou zeptal, zase pološeptem:
„Co blázníš?“
Otázka věru nečekaná. A tak jsem odpověděl hodně opatrně:
„Ale ne, to nic… Hned půjdu.“
„Nojo, běž,“ zamumlal. „A díky …“
I on se zdál opatrný a řekl bych nejistý, jako by ode mě něco čekal.
„Jinak mi nechceš říct nic?“ zeptal jsem se.
„A co jako?“ hlesl sotva slyšitelně.
„No to já nevím — co!“ vybuchl jsem, protože už jsem ten vztek nedokázal ovládnout. „Já nevím, proč jsi mě šťáral až z Klubu. Bylo mi řečeno, že je to naléhavé, že je třeba ještě dnes, okamžitě… Tak co je naléhavé, co potřebuješ?“
„Kdo ti to řekl?“ zeptal se Kosťa a jeho oči už zase kličkovaly.
„Tvoje žena… A ta megera Lydie Nikolajevna v Klubu taky…“
A v tu chvíli vyšlo najevo, že mu asi špatně rozuměly. Žena mu rozuměla špatně a Lydie Nikolajevna mu nerozuměla vůbec, protože on se v žádném případě nedožadoval nějaké okamžité návštěvy ještě dnes, a o naléhavé záležitosti už vůbec nemohla být řeč… Bylo jasné, že lže, na to člověk ani nepotřeboval moc zkušeností, aby to poznal, ale proč lhal a co se vlastně seběhlo, mi zůstávalo nadále nepochopitelné.
„No dobře,“ vzdal jsem to nakonec. „Když ti nerozuměly, tak ti nerozuměly. Jen když ses z toho vylízal. Ale já abych už opravdu šel.“
Zamířil jsem rezolutně k východu a on cupital po mém boku, chvíli mě zkoušel chytit za loket, pak mi zase tiskl rameno, a pořád mi děkoval, a pořád se omlouval, a pořád se mi snažil pohlédnout do očí, a na odpočivadle mezi patry došlo k něčemu zcela nepochopitelnému. Najednou zarazil ten nesouvislý proud bezobsažných žvástů, křečovitě zaťal prsty do svetru na mé hrudi, přirazil mě zády ke zdi, hned vedle telefonního automatu, a syčivě mi vyprskl rovnou do obličeje:
„Pamatuj si, Sorokine: Nic se nestalo, rozumíš?“
Bylo to tak nečekané a řekl bych až děsivé, že se mě zmocnil stejný záchvat hrůzy, jako když jsem prchal před vlkodlakem Ivanem Davydovičem Martinsonem.
„Počkej, co blázníš?“ zabručel jsem a pokoušel se odtrhnout jeho ruce, nečekaně silné a jakoby zkamenělé. „Kruci, táhni mi k šípku, to ti ruplo v kouli, nebo co?“ zařval jsem na celé kolo, konečně jsem se vyprostil ze sevření toho bledého pavouka, s potížemi ho odkázal alespoň do minimálního odstupu a zaryčel jsem: „A už se laskavě vzpamatuj, ty strašáku! Co šílíš, prosím tě?“
Byl jsem mnohem silnější než on a pochopil jsem, že ho dokážu udržet, kdy budu potřebovat, případně ho můžu srazit na zem, takže záchvat paniky pominul a zůstal tu jen štítivý strach, ne o vlastní kůži, spíš strach z trapnosti okamžiku, z pitomé situace — nedej bože, aby nás někdo zahlédl, jak tu přešlapujeme po kachlících a sípavě jeden druhému funíme do obličeje…
Chvíli se ještě třásl jako ratlík a dál prskal: „Nic se nestalo, jasný? Nic!…“ ale pak náhle ochabl a začal mi blekotavě a uslzeně vysvětlovat, že ten ústav je tajnej, že o něm neměl nic vědět a já tím spíš, že to není nic pro nás, že z toho může bejt hroznej průšvih, že už dostal pěkně vycinkáno a že jestli někde jen ceknu, stačí třeba nevinná narážka…
Pustil jsem ho. Komicky krčil čelo, mnul si zrudlá zápěstí a pořád plačtivě brebentil a brebentil, aniž by hledal nějaká nová slova, bylo jasné, že je beznadějně demoralizovaný a že zase lže — od a až do zet. A zase jsem nechápal, proč lže

a co se s ním skutečně stalo. Dopídil jsem se jen toho, že zřejmě opravdu šlápl vedle: tam u výtahu byla hrůza ze smrti tak silná, že mi Kosťa vyzvonil něco, co neměl… I když kde by se na druhé straně zrovna on, veršotepec Kudinov, odborník na jubilejní a státně sváteční rýmovánky, dostal k něčemu, co musí zůstat utajeno? Že by snad ten horrorový Martinson v hajzlí-ku za kostrami tajně destiloval narkotika a Kosťa byl jejich tajným distributorem? Ale co, to je nakonec jedno. Necítil jsem už nic kromě štítivého odporu a nezkrotného přání být od něj co nejdál.
„No dobře, dobře," pronesl jsem co nejbohorovněji. „Co se pořád škubeš? Uvaž sám, co mně je nakonec do toho… Když se nic nestalo, tak se nic nestalo. Já se přece nehádám."
Zahájil třetí vysvětlovací kolo, já ho odstrčil a už bez jakékoli lítosti jsem se rozběhl po schodech dolů — nejvyšší rychlostí, jaké jsem byl v tu chvíli mocen. Nohy se mi třásly, cítil jsem nepříjemné
vystřelování do pravého kolena a potřeboval jsem si odplivnout. A když za mnou shora slétlo ještě syčivé: „Mysli taky na sebe, Soroki-ne! Já nežertuju!", už jsem se ani neohlédl. Abstrahujeme-li od výhružné intonace, bylo to doporučení opravdu k věci. Když si člověk pomyslí, že nebýt telefonátu Ljoni Pišiše, mohl jsem si tohle všechno odpustit… Ano ano, hybatel mých osudů se dnes vynasnažil, jen co je pravda… Tak přátelé, a teď domů, domů k domovu našemu, ke ko-ňáčku a k Modrým Deskám!
Když už jsem si dole v šatně zatahoval hrubý zip na bundě, zpozoroval jsem v hloubi zrcadla cosi známého. Přímo za mými zády seděl na lavici černý kabát s velkou šedou kostkou. Otočil jsem se, ještě s rukou na zdrhovadle, a upřeně se na něj zadíval. Byl to ten chlap z metra — ryšavá bradka, brýle v lesklých kovových obroučkách, kostkovaný oboustranný plášť — osaměle seděl na dlouhé bílé lavici v už téměř prázdném vestibulu birjulevské nemocnice a četl nějakou knížku.

4. VIKTOR BANEV. ZÁZRAČNÉ DĚTI

„Už jsem vás ve městě dost dávno neviděl," řekl nastydlým hlasem.
„To snad ne," namítl Viktor. „Nebyl jsem tu sotva dva dny."
„Můžu si k vám přisednout, nebo chcete zůstat jen sami dva?"
„Posaďte se," vybídla ho s obřadným gestem Diana.
Pavor si sedl naproti ní a křikl: „Pane vrchní, dvojitý koňak!" Stmívalo se a recepční právě zatahoval závěsy na vitrínových oknech. Viktor rozsvítil lampu na stole.
„Obdivuji vás," oslovil Pavor Dianu. „Žít neustále v takovém podnebí, a přesto si uchovat tak nádhernou pleť…"
Kýchl. „Promiňte prosím. Tyhle deště mě zničí… Jak jde práce?" obrátil se k Viktorovi.
„Prabídně. Když je takhle psovsky, nejradši jen piju."
„A co jste to zase ztropil za poprask u policejního ředitele?" vyslýchal ho dál Pavor.
„Ale, ani se neptejte. Prahl jsem po spravedlnosti."
„A co se tedy stalo?"
„Ten dobytek starosta chytá mokrochy do železa. Byl jsem u toho, když v nich jeden skutečně zůstal, šeredně mu to pocuchalo nohu. Tak jsem ta železa vzal, odnesl jsem je na policii a žádal, aby se to vyšetřilo."
„Aha," přikývl moudře Pavor. „A dál?"
„V tomhle městě platí zvláštní zákony. Vzhledem k tomu, že poškozený případ nehlásil a žalobu nepodal, chápe se to tak, že k porušení zákona nedošlo, že je to typická nešťastná náhoda, na níž kromě poškozeného nikdo žádnou vinu nenese. Řekl jsem policejnímu řediteli, že to vezmu v potaz, on prohlásil, že to je vyhrožování, a s tím jsme se taky rozešli."
„Hm. Kde že se to mělo stát?" zajímalo Pavora.
„U sanatoria."
„U sanatoria? A co prosím vás mokroch pohledával u sanatoria?"
„Já bych řekla, že do toho nikomu nic není," vstoupila do dialogu ostře Diana.
„Ale samozřejmě," souhlasil Pavor. „Jen mě to překvapilo a…," svraštil tvář, přimhouřil oči a zvonivě kýchl. „Zatracená …" ulevil si. „Omlouvám se."
Sáhl do kapsy a vytáhl velký kapesník. Něco zvučně zazvonilo o podlahu. Viktor se sehnul. Byl to boxer. Zvedl ho a podal Pavorovi:
„Proč s sebou taháte tohle?"
Pavor ukryl obličej do kapesníku a sledoval boxer zrudlýma očima.
„To všechno kvůli vám," dostal ze sebe přiškrceně a vysmrkal se. „Hrozně jste mě vyděsil těmi vašimi povídačkami… Mimochodem, říká se, že tu řádí nějaká místní banda. Gangsteři, nebo snad chuligáni. Abych se přiznal, nemám moc rád, když mě někdo bije."
„Býváte bit často?" zeptala se Diana.
Viktor se po ní podíval. Seděla nenuceně v křesle, nohu přes nohu a s očima sklopenýma k zemi kouřila. Nebožáčku Pavore, napadlo ho, teď to teda schytáš… Téměř bezděčným pohybem jí narovnal sukni na koleně.
„Já?" nepochopil hned Pavor. „Vypadám snad na člověka, který by byl často bit? S tím se musí něco udělat. Pane vrchní, ten dvojitý ještě jednou!… No a tak jsem hned příští den zaběhl do dílny a tam mi raz dva vyhotovili tuhle věcičku." Spokojeně si zbraň prohlédl. „Šikovná hračka, dokonce i Golemovi se zamlouvala …"
„A do leproserie vás nakonec nepustili, co?" spíš konstatoval, než se zeptal Viktor.
„Ne. Nepustili. A jak to tak vypadá, asi ani nepustí. Už jsem přestal věřit. Napsal jsem už stížnosti na tři ministerstva a teď sedím a cucám si z palce hlášení. Kolik prostředků vynaložila leproserie v loňském roce na nákup spodního prádla. Mužské zvlášť a ženské taky zvlášť. Řeknu vám, že je to po čertech zajímavé čtení…"

„Napište tam taky, že nemají dost léků," poradil mu Viktor. Pavor povytáhl užaslé obočí a Diana mu lenivě doporučila: „Nejlíp byste udělal, kdybyste ty svoje čmáranice nechal plavat, dal si sklenici svařáku a šel se pořádně vypotit."
„Vaši mlhavou narážku jsem pochopil," povzdechl si Pavor. „Mám vypadnout… Víte, kde bydlím, Viktore? Zastavte se někdy."
„Dvěstětřiatřicítka, že… Spolehněte se."
„Na shledanou," rozloučil se Pavor a vstal. „Přeji příjemný zbytek večera."
Dívali se, jak přistoupil k pultu, koupil si láhev červeného a odebral se k východu.
„Máš zbytečně neposedný jazyk," vyčinila mu Diana.
„Asi ano," zkormoutil se Viktor. „Mea culpa. Nevím, čím to, ale ten chlap se mi svým způsobem zamlouvá."
„To mně ne."
„Doktoru R. Quadrigovi taky ne. Čertví, čím to je …"
„Tou odpornou tlamou," udělala mu jasno Diana. „Normální plavá bestie. Tuhle rasu dobře znám. Praví muži. Beze cti, bez špetky svědomí, ideální, přesvědčení velitelé pro hordy blbců."
„A to se podívejme," užasl Viktor. „Já si pořád myslel, že právě takoví by ti měli imponovat."
„Skuteční muži už nejsou," zdrtila ho Diana. „Dneska potkáš buď fašistu, nebo bábovku."
„A co jsem potom já?"
„Ty? Ty máš příliš rád nakládané úhoře. A zároveň spravedlnost."
„Správně. Ale to je podle mě v pořádku."
„Mohlo by být. Jenže kdybys byl postaven před nutnost volby, vybral by sis ty úhoře, a to už v pořádku není. Ještě štěstí, že máš taky talent."
„Co že jsi najednou tak naštětěná?"
„Já jsem naštětěná pořád. Ty máš talent, já zase vztek. Kdyby tebe někdo připravil o talent a mě o vztek, zůstanou tu jen dvě pářící se nuly."
„Není nula jako nula," poznamenal filozoficky Viktor. „Třeba z tebe by i nula byla k pohledání — skvěle rostlá, ztepilá nula. A kdyby tě někdo zbavil toho vzteku, tak bys asi byla hodná, a to taky není k zahození…"
„Kdyby mě někdo připravil o vztek, zůstane tu jen medúza. Abych byla hodná, musel by ve mně někdo vztek nahradit dobro-tou…"
„Je to komické," zauvažoval Viktor. „Ženy obvykle netíhnou k nějakému filozofování. Ale když pak jednou začnou, jsou zpravidla podivuhodně kategorické. Jaks na to, prosím tě, přišla, že je v tobě
jen vztek a ani kousek dobra? To se nestává. Dobrotu v sobě určitě máš taky, jenže není tak nápadná jako ten vztek. V každém člověku je namícháno od všeho trošku, to až život si z té směsi vyloví něco konkrétního a vytáhne to na povrch …"
Do sálu vtrhla parta mladých lidí a vnesla sem zmatek a rámus. Na uvítanou seřvali vrchního, hnali ho pro pivo, zabrali stůl v tmavém koutě a začali se hlasitě bavit a řehonit na celé kolo. Narvaný pyskatý habán s ruměnými tvářemi zaluskal prsty a tanečním krokem se přiblížil k barpultu. Teddy mu něco podal, on sklenku uchopil do dvou prstů, graciézně odtáhl malíček, otočil se k pultu zády, opřel se lokty, zkřížil nohy a vítězoslavně obhlédl celý lokál. „Zdravíme Dia-nu!" zařval. „Jak se vede, krásko?" Diana se lhostejně usmála.
„Co je to za zázrak?" zeptal se Viktor.
„Nějaký Flamin Juventa. Synoveček pana policejního ředitele."
„Toho jsem už někde viděl."
„Kašli na něj," mávla netrpělivě rukou. „Lidi jsou opravdu jen medúzy, nic jiného v nich namícháno není. Zřídkakdy narazíš na toho pravého, co v sobě má aspoň něco opravdu vlastního — dobro, talent, nebo aspoň ten vztek… Jenže když jim to sebereš, nezbude z nich nic, jsou z nich taky medúzy. Nenamlouváš ty si náhodou, žes na mě udělal dojem svou vášní pro nakládané úhoře a spravedlnost? To by byla pěkná pitomina. Máš za sebou řadu knih, máš talent, jsi dost známý, ale ve všem ostatním jsi ňouma jako kdekdo mnohem nenápadnější."
„To, co říkáš, je natolik zmatené, že se ani neurazím," prohlásil Viktor. „Ale pokračuj, moc zajímavě se ti mění tvář, když mluvíš." Zapálil pro ni cigaretu, úslužně ji Dianě nabídl a řekl: „Jen pokra-čuj!"
„Medúzy," sykla opovržlivě. „Kluzké hloupé medúzy. Jen se tlu-čou od ničeho k ničemu, kasají se, střílejí, sami nevědí co chtějí, nic neumějí, nic nemají doopravdy rádi… jako červi v žumpě."
„Tohle je nepřístojnost," pokáral ji. „Je to vykresleno plasticky, ale snad až nechutně. Miláčku, z tebe myslitel asi nevyroste. Být to v minulém století někde v hodně zapomenutém kraji, tak by to ještě jakž takž vyznělo — lepší společnost by byla mírně šokována a bledí mladíci s hořícíma očima by se ti plazili v patách. Zatímco dneska jsou tohle všechno samozřejmosti. Dnes už ví každý, co člověk obnáší. Otázka je, co si s takovým člověkem počít. A téhle otázky už má taky kdekdo plné zuby."
„A co se dá udělat s medúzami?"
„A kdo by s nimi měl co udělat? Medúzy?"
„Ne. My."
„My s nimi pokud vím neděláme nic. Ačkoli, možná je strkáme do nějakých konzerv."
„No dobře," uzavřela toto téma Diana. „Udělal jsi něco aspoň trochu kloudného za celý ten čas?"
„To bych prosil. Napsal jsem neuvěřitelně dojemný dopis svému příteli Rotz-Tussowovi. Jestli ani po tomhle dopise nedostaneme Irmu do penzionátu, znamená to, že jsem k ničemu."
„A to je všechno?"
„Ano. Ostatní jsem chtě nechtě musel zahodit."
„Proboha svatýho!" zhrozila se Diana. „A já se tolik snažila, abys měl klid, i Roshepera jsem od tebe odháněla …"

„Koupalas mě …“ připomněl jí Viktor.
„No vidíš, koupala jsem tě, napájela tě kávou …“
„Počkat,“ přerušil ji Viktor, „ale já tebe taky koupal …“
„To sem nepleť.“
„Jak to — nepleť! Ty si myslíš, že je to jen tak, vykoupat tě a sednout si k práci? Pořídil jsem celkem šest variant líčení tohoto rituálu, a ani jedna nestojí za nic.“
„Dej mi to přečíst.“
„To je čtení výhradně pro starší pány. A stejně jsem to všecko zahodil, tím jsem přece začal. Bylo v tom tak málo vlastenectví a národního uvědomění, že bych to stejně nemohl nikomu ukázat.“
„Víš co mi řekni? Jak to děláš — to věc nejdřív napíšeš, a pak do ní vlastenectví a národní uvědomění docpáváš?“
„Ne,“ zklamal ji Viktor. „Nejdřív se národním uvědoměním do hloubi duše prodchnu: čtu si projevy pana prezidenta, bifluju se nazpaměť bohatýrské ságy, navštěvuju vlastenecká shromáždění. A pak, když už je z toho člověku na blití — slabo kolem žaludku nestačí, musí ti být na blití — pouštím se do práce… Ale snad bysme si
mohli povídat o něčem jiném. Například o tom, co budeme dělat zí-tra.“
„Zítra tě čeká setkání s gymnazisty.“
„To sfouknu bleskově. A pak?“
Neodpověděla a podívala se někam za něj. Obrátil se. K jejich stolku se blížil mokroch v celé své kráse: černý, mokrý, s rouškou přes obličej.
„Dobrý den,“ pozdravil Dianu. „Golem se ještě nevrátil?“
Viktor nechtěl věřit svým očím, když si uvědomil, jaký výraz se jí usadil na tváři. Jako na starém plátně. Ale co na plátně, jako na svatém obrázku! Ta zvláštní nehybnost rysů, že si až nejste jisti, zda je to záměr mistra či bezmoc mazalova! Neodpověděla. Mlčela a mok-roch ji pozoroval taky mlčky, ale v tom mlčení se nedal vytušit ani stín nějaké trapnosti — byli spolu, ti dva, a Viktor a všichni ostatní se ocitli mimo. Což se Viktorovi ani trochu nezamlouvalo.
„Golem tu nejspíš bude hned,“ odpověděl za Dianu.
„Ano,“ přikývla. „Posaďte se u nás a počkejte tu na něj.“
Hlas zazněl zcela fádně a také úsměv byl jen z kategorie profesionálně přívětivých. Všechno se vrátilo na svá místa — zase tu byl Viktor s Dianou, kdežto mokroch a zbytek světa se ocitli někde docela jinde.
„Jistě, prosím!“ zvolal vesele Viktor a ukázal na křeslo doktora R. Quadrigy.
Mokroch se posadil a složil ruce v černých rukavicích do klína. Viktor mu nalil koňak. Muž v černém elegantně zběhlým pohybem sklenku uchopil, lehce jí zahoupal, jako by ji vážil, a vrátil ji zpátky na stůl.
„Doufám, že jste nezapomněla,“ oslovil Dianu.
„Ne. Hned vám to přinesu. Viktore, dej mi, prosím tě, klíč od po-koje.“
Vzala si klíč a rychle vykročila k východu. Viktor si zapálil. Co je to s tebou, kamaráde? řekl si v duchu. Poslední dobou si připouštíš všelijaké nesmyslnosti, asi jsi moc přecitlivělý… Nebo žárlivý. A zbytečně. Tohle se tě přece nikterak netýká — všichni ti bývalí manželé, ty spousty záhadných kontaktů a známostí… Diana je Diana a ty jsi ty. Je Rosheper impotent? Je. Čímž to pro tebe hasne… Věděl, že
nic ani zdaleka není tak jednoduché, že jed pochyb už ho stejně roze-žírá, ale přemohl se a přikázal si: Dost! A teď — právě teď a prozatím — se mu podařilo sebe sama přesvědčit, že pro dnešek už to stačilo.
Mokroch, nehybný a příšerný, proti němu seděl jako strašák. Vanul z něj vlhký chlad a ještě něco, snad pachy nějakých léčiv. Copak by mě bývalo napadlo, že jednou budu s mokrochem sedět v jedné putyce u jednoho stolu?… Pokrok, přátelé, se sice jen pomalu a nenápadně, ale přece jen prodírá kupředu. Nebo se z nás opravdu stali takoví všežravci, že bychom byli ochotni připustit platnost hesla Všichni lidé bratry jsou? Pozemšťane, příteli můj, jak já jsem na tě hrd… A co vy, pane, dovolil byste své dceři, aby se provdala za mok-rocha?…
„Jmenuji se Banev,“ představil se Viktor a zeptal se: „Tak jakpak se daří našemu pacientovi? Myslím toho, co se chytil do pasti.“
Mokroch na něj rychle pohlédl. Sleduje mě jako přes předprseň zákopu, pomyslel si Viktor.
„Uspokojivě.“
„Na jeho místě bych případ hlásil policii.“
„To by nemělo smysl,“ pokrčil rameny mokroch.
„Proč?“ nechápal Viktor. „Nemusí se přece obracet na místní úřady a zkusit to rovnou na okrese …“
„Nepotřebujeme to.“
Viktor zrozpačitěl.
„Ale z každého nepotrestaného zločinu vždycky klíčí další…“
„Ano. Ale to nás nezajímá.“
Následovala chvíle ticha, kterou přerušil mokroch:
„Jmenuji se Zurzmansor.“
„Slavné příjmení,“ opáčil zdvořile Viktor. „Nejste náhodou příbuzný toho legendárního sociologa, Pavla Zurzmansora?“
Mokroch přimhouřil unavené oči.
„Nejsme ani jmenovci. Slyšel jsem, Baneve, že zítra máte vystoupit v gymnáziu …“
Odpovědět už Viktor nestihl. Za jeho zády někdo hlučně posunul křeslo a junácký baryton zavrčel:
„Táhni vocuď, špíno jedna malomocná!“
Viktor se ohlédl. Nad ním se tyčil pyskatý Flamin Juventa, nebo jak že se to jmenoval, zkrátka ten synoveček. Viktor si ho prohlížel sotva vteřinu, ale i to stačilo, aby se ho zmocnilo chorobné podráždění.
„Ke komu jste to právě promlouval, mladý muži?“

„Tady k vašemu parťákovi," oznámil mu roztomile Flamin Juven-ta a vrátil se k původnímu tónu: „No tak, slyšels, ty kůže zmáchaná?"
„Tak okamžik," zvedl se Viktor. Flamin Juventa na něj s blahosklonným úsměškem shlédl z výšin své dvoumetrové postavy. Hotový mladý Goliáš ve sportovní bundě poseté četnými znaky a odznaky, trošičku prostomyslný sturmführer domácí provenience, věrná opora národa s krátkým gumovým obuškem v zadní kapse, postrach levice, pravice i středu. Viktor jakoby bezděky vztáhl ruku k jeho kravatě a zvědavě se zeptal: „Co to tady máte?" A když mladý Goliáš na ten prastarý trik skočil a sklonil automaticky hlavu, Viktor mu pevně skřípl nos palcem a ukazovákem.
„Au!" zaječel překvapeně mladý Goliáš a pokusil se železnému stisku uniknout, ale Viktor nepustil a s ledovým klidem a ledovou rozkoší tím drzým, energickým nosem kroutil a přidával i morální ponaučení: „Příště se koukej chovat slušně, štěně všivý, synovečku, lampasáku zasranej, sprostej…," Jeho momentální pozice byla kromobyčejně příznivá — mladý Goliáš kolem sebe kopal jako o život, ale stálo mezi nimi křeslo, mladý Goliáš vířil vzduch pěstmi, ale Viktor měl paže delší — a kroutil a kroutil, snad až z kořene vyvracel, až do chvíle, kdy mu nad hlavou zasvištěla první láhev. Otočil se: z kouta se už stoly nestoly židle nežidle hrnula k bojišti celá banda — pět fešáků, z nich dva vyslovení hrdlořezové. Na okamžik všechno strnulo jako na momentce: černý Zurzmansor, nezúčastněně zvrácený do křesla, Teddy, visící uprostřed skoku přes pult ve vzduchu, Diana s bílým balíčkem v rukou uprostřed sálu, v pozadí ve dveřích sveřepá kníratá tvář portýra a docela blizoučko vztekle rozevřené tlamy útočníků. Pak fotografie zmizela a rozběhl se film.
Prvního kolohnáta Viktor nadmíru úspěšně zdolal krátkým spodním hákem. Kolohnát zmizel z dohledu a nějaký čas se neukazoval. Druhý hrdlořez však stačil Viktora zasáhnout pěstí do ucha. Někdo z těch tří zbylých navíc přidal úder hranou dlaně do tváře — zřejmě se
snažil zasáhnout hrdlo, ale to naštěstí nevyšlo. Další — že by vysvobozený Goliáš? — na něj skočil zezadu. Všechno to byla neurvalá pouliční holota, opora národa, jen jeden z nich zřejmě uměl trochu boxovat, kdežto ostatním nešlo o to, aby se jen tak poprali, ale aby rovnou zmrzačili: vyrazili oko, roztrhli tvář, kopli mezi nohy. Kdyby byl Viktor býval na ně sám, roznesli by ho na kopytech, ale na bandu z týlu zaútočil Teddy, který svatosvatě ctil zlaté pravidlo všech barových vyhazovačů — každou rvačku je třeba utlumit a zpacifikovat hned v zárodku; a na křídle zase zasáhla Diana, Diana Šílená, s tváří znetvořenou nenávistí, sama sobě nepodobná, už bez balíčku, zato vyzbrojená těžkým demižonem, a přispěchal taky portýr, už starší člověk, ale soudě podle zkušeného grifu bývalý voják — ten operoval svazkem klíčů a oháněl se jím, jako by to byl řemen s bajonetem v pochvě. Takže když ku pomoci z kuchyně přispěchali ještě dva číšníci, už tu neměli co na práci. Synoveček se vypařil, jen tranzistor na stole tu po něm zůstal. Jeden z halamů zůstal ležet pod stolem, ten, kterého dostala Diana svým demižonem, ostatní čtyři Viktor s Teddym, kteří se navzájem podporovali udatným halekáním, z lokálu doslova vynesli na pěstech, prohnali je celou hotelovou halou a dobře mířenými kopanci nasměrovali do otáčivých dveří, setrvačností jimi sami taky prolétli až ven a teprve tam, na dešti, si uvědomili to drtivé vítězství a trochu se uklidnili.
„Sráči ničemný," ulevil si Teddy a zapaloval hned dvě cigarety najednou — jednu pro sebe, druhou pro Viktora. „To jsou mi zvyky. Poslední dobou si zvykli přijít si k nám každej čtvrtek zařádit. Posledně jsem na ně nedohlíd a odskákaly to dvě křesla. A kdo myslíš, že to nakonec zaplatí? No já!"
Viktor se jemně dotýkal otékajícího boltce.
„Synoveček mi utek," konstatoval lítostivě. „Škoda, že jsem se mu nedostal na kobylku."
„To je náhodou spíš dobře," mínil prakticky uvažující Teddy. „S tím pyskounem je lepší si nic nezačínat. Sám přece víš, kdo je jeho strejda, a tenhle smrad už si taky hraje na oporu vlasti a pořádku, nebo jak si to nadávaj… Teda ale prát ses naučil bytelně, pane spisovateli. A přitom jsi taky bejval takovej utřinos nedomrlej — stačila ti jedna, a už sis stlal pod stolem. Vopravdu bezvadný!"
„To bude tím povoláním," povzdechl si Viktor. „Zkrátka výsledek boje o holou existenci. Mezi námi se taky nosí tenhle systém všichni na jednoho. A pan prezident za všechny."
„Ale v takovejch kruzích to až do pěstí nedojde, ne?" otázal se trochu prostomyslně Teddy.
„To by ses divil. Přečteš si o sobě pochvalný článek, kde stojí, že nejsi prodchnut národním sebeuvědoměním, jdeš se podívat po recenzentovi, a ten už kolem sebe má partu mladých statných junáků, dětí prezidentových …"
„Koho by tohle napadlo," mumlal soucitně Teddy. „No a co se z toho nakonec vyklube?"
„Všelico, jednou to dopadne takhle, jindy docela obráceně."
Ke vchodu přijel džíp, dvířka se otevřela a do deště vylezl mladík v brýlích a s aktovkou a jeho vytáhlý společník, oba ukrytí pod jednou pláštěnkou. Od volantu se vyhrabal Golem. Dlouhán se s nápadným, až profesionálním zájmem díval, jak portýr prohazuje točitými dveřmi posledního výtržníka, který se ještě nestačil úplně vzpamatovat. „Škoda, že tu zrovna nebyl tenhle," pošeptal Teddy a očima ukázal na dlouhána. „To je skutečnej mistr, profík, ne jako ty, chápeš?"
„Až moc dobře," ujistil ho rovněž šeptem Viktor. Mladý muž s aktovkou a dlouhán překlusali kolem nich a vchod je pozřel. Golem se nespěchavě vydal za nimi a už zdálky se na Viktora usmíval, ale v tom mu cestu zastoupil pan Zurzmansor s balíčkem v podpaží. Něco mu polohlasně sdělil, úsměv z Golemovy tváře zmizel a on se vrátil zpátky k volantu. Zurzmansor se protáhl na zadní sedadlo, džíp otočil a zmizel.
„Ach jo!" posteskl si Teddy. „Asi jsme měli mlátit někoho jinýho, pane Banev. Lidi tu pro něj prolévaj krev, a von si klidně sedne do auta a jede pryč."
„Tos trochu přehnal," pohlédl na něj vyčítavě Viktor. „Je to nemocný člověk, nešťastník, dneska je to on, a zítra to můžeme být my dva."
„Však víme, kam ho vezou!" houkl nesmiřitelně Teddy. „Ty tomuhle našemu obyčejnýmu živobytí houby rozumíš, spisovateli."
„Zdám se ti snad odtržený od mas?"

„Masy nemasy, ale život neznáš. Jen to zkus, žít tady nějakej čas — leje už kolikátej rok, na polích všechno shnilo, děti nám přerůstaj přes hlavu… Darmo mluvit, a kočka ve městě taky nezbyla ani jedna, myši barákem hejbou… Ach jo!“ povzdechl si ještě jednou, beznadějně mávl rukou a vykročil ke dveřím.
Když se dostali zpátky do haly, Teddy se zeptal portýra, který už zase hlídkoval na svém místě:
„Tak co, roztřískali toho hodně?“
„Ale ne,“ potěšil ho vousáč. „Řek bych, že tentokrát se to přehnalo bez větších škod. Trošku nám polámali jednu lampu, zasvinili jednu zeď, a prachy jsem vyrazil z toho… no, z toho posledního, tady máš.“
Teddy zamířil zpátky do restaurace a v chůzi počítal peníze. Viktor ho následoval. Sál se znovu proměnil v oázu ospalého klidu. Mladý muž a čahoun se nudili nad načatou lahví minerálky a melancholicky pojídali jedno z několika hotových jídel. Diana seděla na svém místě, byla velice čilá, velice svůdná a proti svým zvyklostem se usmívala na doktora R. Quadrigu, který už také zakotvil ve svém křesle, přestože za normálních okolností ho nemohla ani cítit. Před Remem Quadrigou stála láhev rumu, ale ještě byl střízlivý, takže skýtal velice neobvyklou podívanou.
„Blahopřeji k vítězství!“ uvítal Viktora ponuře. „A lituji, že jsem se na něm nemohl podílet alespoň jako řadový poddůstojník.“
Viktor se svalil do křesla.
„Máš moc hezké ucho,“ pochválil mu nejnovější ránu doktor R. Quadriga. „Kdepak jsi k němu přišel? Vypadá jako kohoutí hřebí-nek.“
„Koňak!“ reagoval lakonicky Viktor. Diana mu nalila. „Jí a jenom jí vděčím za své vítězství,“ zadeklamoval a ukázal na Dianu. „Zapla-tilas ten demižon?“
„Nerozbil se,“ uklidnila ho. „Za co mě máš, prosím tě? Ale padal nádherně, co? Bože můj, jak ten se nádherně složil! Kéž bychom si tak poradili s každým a vždycky …“
„Začněme,“ přerušil ji pohřebním hlasem R. Quadriga a nalil si velkou sklenici rumu.
„Kutálel se jako kuželka,“ pokračovala Diana zasněně. „Jako panák… Viktore, jsi v pořádku? Viděla jsem, jak do tebe kopali.“
„To nejdůležitější bude určitě v pořádku,“ ujistil ji Viktor. „Na to jsem si dával zvláštní pozor.“
Doktor R. Quadriga do sebe vtahoval poslední kapky rumu z úvodní dávky a škvrčel při tom přesně jako kuchyňský dřez, když z něj odtéká zbytek vody po nádobí. Oči mu rázem zmalátněly.
„Známe se,“ informoval ho pohotově Viktor. „Ty jsi doktor Rem Quadriga, malíř, a já zase spisovatel Banev…“ .
„Neblázni,“ pohlédl na něj vyčítavě Quadriga. „Jsem úplně střízlivý. Ale dneska se zchlastám. To je jediná věc, jíž jsem si v tomto okamžiku jist. Vy si to zřejmě neumíte představit, ale před půl rokem jsem do tohoto města přicestoval jako naprostý abstinent. Mám nemocná játra, chronický střevní katar a taky něco se žaludkem. Mám absolutně zakázáno pít, a chlastám tu od rána do noci… Nikdo mě nepotřebuje… Něco takového jsem ještě v životě nezažil. Dokonce ani dopisy nedostávám, protože mí staří přátelé jsou internováni a nemají právo ani na normální korespondenci, a ti noví jsou negra-motní…“
„Státní tajemství si nechtě pro sebe,“ varoval ho Viktor. „Já jsem nespolehlivý.“
R. Quadriga si znovu nalil plnou sklenici a začal rum usrkávat jako chladnoucí čaj.
„Takhle to účinkuje líp,“ oznámil spolustolovníkům. „Zkus to, Baneve… To by se ti jednou mohlo moc hodit… A vy na mě tak ne-čučte …!“ rozkřikl se znenadání na Dianu. „Buďte tak laskavá a nevystavujte své pocity na odiv! No a pokud se vám snad něco nelí-bí…“
„Klid, klid …,“ tišil ho Viktor a doktor R. Quadriga pohasl.
„Nikdo na světě mi nerozumí!“ rozfňukal se. „Nikdo. Jen ty sem tam něco kapíruješ. Tys mi vždycky rozuměl, vždycky. Jenže jsi hrozně hruběj, Baneve, a zraňuješ mě. Už jsem samá rána… Teď už se bojej nadávat mi, jen mě chválej. Jenže jakmile tě pochválí nějaká svině, je to rána. A další svině — a další rána. Ale to už mám za sebou. Ještě nevědí… Poslyš, Baneve, ty máš ale fantastickou ženskou… Moc bych tě prosil… řekni jí, jestli by někdy nezašla ke mně do ateliéru… Ale ne, to ne, ty trdlo! Potřebuju modelku. Ničemu nerozumíš, po takovým modelu pasu už deset let…“
„Já vím, bude to taková alegorie,“ pokýval hlavou Viktor. „Prezident a Věčně Mladá Vlast…“
„Idiote,“ zasmušil se doktor R. Quadriga. „Všichni si myslíte, že se prodávám… Pravda, svého času na tom něco bylo! Ale prezidenty už nemaluju… Tohle bude autoportrét! Rozumíš?“
„Ne,“ přiznal se Viktor. „Nerozumím. To chceš pořídit svůj autoportrét podle Diany?“
„Idiote!“ zařadil R. Quadriga Viktora již podruhé během pár vteřin. „Bude to tvář umělce …“
„Asi moje zadnice,“ vyjádřila svůj názor Diana.
„Tvář umělce!“ opakoval doktor R. Quadriga. „Jsi přece taky umělec, Viktore… stejně jako všichni, co sedí bez práva na korespondenci… co leží bez práva na korespondenci… všichni, co žijou v mém domě… teda vlastně nežijou… Víš, Baneve, já mám strach. Už jsem přece taky prosil — přistěhuj se ke mě a aspoň na čas tam zůstaň. Mám vilu, fontánu… A zahradník vzal roha. Zbabělec… Sám tam bydlet nemůžu, to už je lepší ubytovat se v hotelu… Snad si nemyslíš, že chlastám pro tu svoji takzvanou prodejnost… Prdlajs, to je, hochu, složitější než moderní román… Až budeš u mě nějakej časek bydlet, tak to pochopíš… Možná je ani nepoznáš. Možná že to nejsou moji známí, ale tvoji. Tím by se vysvětlilo, jak je možný, že mě ne-poznávaj… Choděj bosí… smějou se …“ Jeho oči náhle zaplavily dojaté slzy.
„Pánové! Jaké štěstí, že tu s námi není ten Pavor. Na vaše zdraví!“
„Na vaše,“ opětoval přípitek Viktor a pohlédl na Dianu. Měřila si R. Quadrigu s neklidem a odporem. „Pavora tu nikdo nemá rád,“ pokračoval Viktor. „Jen já jsem takový zvrhlík…“
„Tichá tůň,“ prohlásil doktor R. Quadriga. „Vyskočila žába. Žvanil jeden. Pořád jen mlčí.“
„Je grogy,“ řekl Viktor Dianě.
„Pánové!“ povstal doktor R. Quadriga. „Madam! Považuji svou povinnost se představit! Rem Quadriga, doktor

honoris causa …“
Viktor přišel do gymnázia půl hodiny před stanoveným termínem, ale Bol-Kunac už na něj čekal. Naštěstí to byl mládenec taktní — jen Viktorovi oznámil, že beseda se koná v aule, odvolal se na nějaké neodkladné záležitosti a ihned se zase poroučel. Viktor zůstal sám a pomalu se loudal chodbou, nahlížeje do prázdných tříd, vdechuje zapomenuté vůně inkoustu a křídy, věčně zvířeného prachu, vůně rvaček, které končily, jakmile vytryskla první „červená“, vdechoval atmosféru vysilujících výslechů u tabule, pachy žaláře, bezpráví a lži povýšené na mravní princip. Stále doufal, že se podaří vydolovat k podvědomí taky sladké vzpomínky na dětství a mládí, na přátelství, na projevy rytířského ducha, na první čistou lásku, ale nic takového se mu nedařilo, přestože se neuvěřitelně snažil, a byl odhodlán slad-kobolně se rozněžnit při první trochu vhodné příležitosti. Všechno tu zůstalo jako kdysi — světlé zatuchlé třídy, poškrábané tabule, lavice zbrázděné vybarvenými iniciálovými rytinami a apokryfickými moudrostmi o ženě a pravé ruce, kasární stěny se spodní polovinou natřenou jásavě zelenou olejovou barvou, otlučená omítka na rozích — to vše mu připadalo stejně nenáviděné jako tenkrát, stejně odporné a inspirovalo to jen k někdejší bezvýchodné zlobě.
Našel i svou třídu, i když mu to chvíli trvalo, a pak taky své místo u okna, ale lavice už byla jiná, jen na parapetu se dal ještě stále rozeznat hluboko vyrytý znak Legie Svobody, a on si živě vybavil ohlupující, idiotské nadšení oné doby, červenobílé pásky na rukávech, plechové kasičky „na fond Legie“, nelítostné krvavé bitky s rudými, portréty ve všech novinách, ve všech učebnicích, na všech zdech — všude ta tvář, která se tehdy zdála nenahraditelná a báječná, a teď je stařecky scvrklá, její tupá a obrovská prskavá ústa s uslintanými řezáky navozují dojem kančího rypáku. Všichni tehdy byli takoví mladí, takoví šediví, takoví stejní… A hloupí, a z té hlouposti teď nemá žádnou radost, a nemá radost ani z toho, že dnes je možná o něco moudřejší — zbyl jen spalující stud za někdejšího Viktora Baneva, za to šedivé, pracovité ptáče, které samo sebe považovalo za nenahraditelnou, elitní osobnost… Vybavil si ostýchavé touhy, svíravý strach ze spolužačky, o níž toho kamarádům chvástavě nažvanil tolik, že už se prostě nedalo ustoupit, a taky otcův drtivý hněv, rudě planoucí uši — a tomu všemu, té šedi, nenaplněným touhám a idiot
skému nadšení by někdo chtěl říkat léta šťastného mládí… Je to s tebou na levačku, kamaráde. A teď si představ, že za nějakých patnáct let ti tvůj dnešní modus vivendi bude připadat stejně šedivý a nesvobodný jako dětství, ne-li horší, protože teď už se považuješ za zralého muže, který toho dost prožil a dost ví, aby si mohl osobovat důvody k sebeuspokojení a právo soudit.
Skromnost, jedině skromnost nás spasí, až k sebeponížení,… a pravda, nikdy nelži, aspoň sám sobě ne, ač je to skoro nepředstavitelné, ponižovat sám sebe, když kolem sebe člověk vidí tolik tupců, dobytků, vypočítavých lhářů, když jsou i ti relativně nejlepší poseti vředy a skvrnami jako malomocní… Ale stejně, chtěli bychom se vrátit do mládí? Ne. A chtěli bychom si na tomto světě ještě patnáct let pobýt? Jistě. Protože žít je dobré. Dokonce i když nám život uště-dřuje rány. Jen když nám tu a tam poskytne možnost taky nějakou vrátit… Ale skončeme to. Spokojme se s tím, že skutečný život je proces, který rozdává štulce, ale připouští i odvetu… A teď půjdeme a podíváme se, co nám z nich vyrostlo…
Dětí se v aule sešlo poměrně dost a panoval tam obvyklý školní halas, který utichl, jakmile Bol-Kunac vyvedl Viktora na scénu a usadil ho pod obrovský prezidentův portrét — dar doktora R. Quad-rigy — ke stolu potaženému červenobílým ubrusem. Chlapec pokročil až k okraji jeviště a oznámil:
„Dnes s námi bude besedovat populární spisovatel Viktor Banev, rodák z našeho města.“ Obrátil se na Viktora. „Pane Baneve, považujete za jednodušší, aby se vás publikum ptalo přímo, nebo máme klást dotazy písemně?“
„Mně je to jedno,“ prohlásil Viktor lehkomyslně. „Jen když jich bude co nejvíc.“
„Tak prosím, můžeme začít.“
Bol-Kunac seskočil do sálu a usadil se v první řadě. Viktor si poškrábal obočí a obhlédl zaplněné řady židlí. Bylo jich tu tak padesát, kluků a děvčat od deseti do čtrnácti let, a všichni na něj hleděli s klidným očekáváním. A zase to vypadá, jako by tu seděli samí malí géniové, blesklo mu myslí. Ve druhé řadě vpravo zahlédl Irmu a usmál se na ni.
„Také jsem studoval na tomhle gymnáziu,“ začal Viktor. „A na tomhle jevišti už mi jednou byla dána příležitost — měl jsem tu hrát Yoricka. Roli jsem se nenaučil a nezbylo mi, než ji dotvářet přímo tady, kde teď stojím. Byla to snad první věc, kterou jsem vytvořil jinak než pod tlakem hrozby špatných známek. Říká se, že dnes je tu studium těžší než v dobách mého mládí. Prý máte řadu nových předmětů a to, co jsme se my učili tři roky, musíte vy zvládnout za rok. I když vy si zřejmě ani neuvědomujete, že je to dnes obtížnější. Vědci předpokládají, že lidský mozek je schopen pojmout mnohem větší množství informací, než se normálnímu smrtelníkovi na první pohled zdá. Je jen třeba umět do něj ty informace napěchovat…“ Jo, tohle bude ono, zalichotil si v duchu, a teď bychom se jim mohli zmínit o hypnopedii. A přesně v tom okamžiku mu Bol-Kunac podal první papírek: „Úspěchy vědy nás obluzovat nemusíte. Mluvte s námi jako rovný s rovnými. Valerianc, sexta.“ „Tak,“ řekl Viktor, „sex-tán Valerianc mi navrhuje, abych s vámi jednal jako rovný s rovnými a upozorňuje mě, že vědecký pokrok si můžu strčit za klobouk… Musím se ti přiznat, milý Valerianci, že jsem se opravdu chystal pohovořit o možnostech hypnopedie. Rád se tohoto záměru vzdám, přestože považuji za svou povinnost ti sdělit, že většina dospělých na mé úrovni má o hypnopedii jen velmi mlhavou představu.“ Připadalo mu nevhodné mluvit vsedě, a tak vstal a prošel se po jevišti. „Přiznám se taky k tomu, mládeži, že besedy se čtenáři nemám ve zvláštní oblibě… Zpravidla je úplně nemožné odhadnout, s kým vlastně máte tu čest, co se od vás očekává a co publikum upřímně zajímá. Proto se hned od počátku snažím změnit své vystoupení ve večer otázek a odpovědí. Někdy to dopadne velmi roztomile. Ale zkusme to tentokrát tak, že se začnu ptát já. Takže… Četl někdo z vás mé knihy?“
„Ano,“ ozvaly se jasné hlasy. „Četli jsme… Všichni …“ „Výborně,“ pochválil je Viktor poněkud stísněně. „Jsem polichocen, ale upřímně řečeno taky překvapen. Dobře, pokračujme… Přeje si vážené publikum, abych vylíčil, jak vznikalo některé z mých děl?“ Bol-Kunac se skromně nadzvedl ze židle a poznamenal: „Abych pravdu řekl, pane Baneve, považovali bychom za užitečnější soustředit otázky bezprostředně související s technikou vašeho literárního rukopisu až na závěr naší debaty, až už bude jasný celkový myšlenkový a estetický obsah vaší tvorby.“

A posadil se. Viktor vrazil ruce do kapes a ještě jednou přešel po scéně. Začínalo to být pozoruhodné, přinejmenším neobvyklé.
„A nezajímaly by vás třeba literární anekdoty?“ zeptal se málem podlézavě. „Jak jsem střílel s Hemingwayem. Nebo jak mi Erenburg věnoval ruský samovar. Nebo jak mi Zurzmansor při setkání v tramvaji řekl…“
„Vy se znáte se Zurzmansorem?“ vyhrkl kdosi v publiku.
„Ne, to byl pokus o hloupý žert,“ přiznal se Viktor. „Tak co s tím uděláme, s těmi anekdotami?“
„Můžu se na něco zeptat?“ vstal uhrovitý kluk.
„Samozřejmě.“
„Jak si nás představujete za pár let?“
Bez těch uhrů, dralo se mu na jazyk, ale hned ten jalový žert zapudil, protože už viděl, že tu bude horko. Tomu říkám otázka na tělo. To je jako kdyby se mě někdo zeptal, jakého bych sám sebe chtěl vidět teď. Ale musíme odpovídat.
„Moudré,“ plácl nazdařbůh. „Čestné. Prostě dobré… Chtěl bych, abyste měli rádi svou práci… a pracovali ve prospěch jiných lidí. (To jsou ale žvásty, Mistře, pokáral se. A není divu, kdo by nežvanil.) Jestli vám to stačí…“
Sál tlumeně zahučel a někdo se z místa zeptal:
„Vy se opravdu domníváte, že voják je důležitější než fyzik?“
„Já?!“ rozhořčil se Viktor.
„Aspoň mně takhle vyzněla vaše novela Neštěstí přichází v noci.“ Byl to světlovlasý špunt, sotva desetiletý. Viktor si odkašlal. O téhle věci se dalo uvažovat jako o skutečně výtečné, někdo ji zase mohl mít za prabídnou, ale v žádném případě se nedala označit za titul pro děti a mládež. Byla natolik nedětská, že se v ní nezorientoval ani jediný kritik: všichni ji označili za pornografický škvár, naleptávající veřejnou morálku a národní sebeuvědomění. A nejpřísernější bylo, že světlovlasý pinďa považoval za možné tvrdit, že autor této novely vyvyšuje vojáka nad fyziky…
„To máš tak,“ spustil Viktor oduševněle, „ono totiž… jak bych ti to řekl… Inu, stává se ledacos …“
„Abychom si rozuměli — mně nejde o nějaké čistě fyziologické aspekty,“ upozornil ho světlovlasý špunt. „Mluvím o celkové myšlenkové koncepci knihy. Výraz ‚důležitější‘ ostatně zrovna vy můžete spojovat s jinými fenomény než já …“
„Také jsem neměl na mysli filozofický aspekt,“ pospíšil si s odpovědí Viktor. „Chci jen naznačit, že někdy se přiházívají věci, kdy úroveň vědomostí nehraje roli.“
Bol-Kunac mu podal dva další papírky, které došly z publika: Může se za čestného a dobrého považovat člověk, který svou prací prospívá věci války? Kdo je to moudrý člověk? Viktor se nejdřív vděčně chopil té druhé, připadala mu jednodušší.
„Moudrý člověk je ten, který si je vědom nedokonalosti a neúplnosti svých vědomostí, neustále se snaží je doplňovat a daří se mu to… Souhlasíte se mnou?“
„Ne,“ zvedla se hezounká holčička.
„A proč ne?“
„Vaše definice není funkční. Kdyby platila, mohl by se každý vrták považovat za mudrce. Zvlášť když ho v tom okolí bude utvrzo-vat.“
To je pravda, musel v duchu souhlasit Viktor, který pomalu začínal propadat mírné panice. Tohle, kamaráde, není opilé klábosení s našinci od pera.
„Svým způsobem máte pravdu,“ přikývl a v duchu se lekl, že bezděky začíná těm pulcům vykat. „V takovém případě ale musíme vzít v potaz, že pojmy ‚mudrc‘ a ‚vrták‘ jsou pojmy historické, přesněji řečeno subjektivní.“
„Chcete říct, že sám si netroufnete rozeznat moudrého od hlupá-ka?“ Zaznělo to odkudsi ze zadních řad — aha, tamhleta snědá bytost s nádhernýma biblickýma očima ostříhaná dohola to byla.
„Ale proč?“ namítl Viktor. „Na to si samozřejmě troufnu. Ale nejsem si jist, že se mnou ve všech konkrétních případech budete zajedno. Existuje takový starý aforismus: hlupák je každý, kdo uvažuje jinak než já …“ Toto úsloví obvykle vyvolávalo v sále smích, ale tentokrát sál mlčky čekal, co přijde dál. „Nebo jinak cítí…,“ dodal.
Zklamání v publiku si uvědomil přímo fyzicky a nevěděl, jak dál. Kontakt nenastal. Normální posluchačstvo zpravidla spontánně při
jímá postoje mluvčího a s jeho soudy souhlasí — všem je jasné, kde takové hlupáky hledat a stejně evidentní je, že v tomto auditoriu žádný nesedí. V krajním případě posluchačstvo nesouhlasilo a obrnilo se nevraživostí, což vlastně taky nebylo nijak nepříznivé, protože se tak sama sebou nabízela možnost provokovat a popichovat — pro jednoho nikdy není nesnadné přít se se skupinou lidí, protože takoví neorganizovaní odpůrci si zákonitě protiřečí, vždycky se mezi nimi najde jeden nejhloupější a nejhlučnější, a tomu pak můžete ke všeobecné potěše tancovat po hlavě.
„Asi vám úplně nerozumím,“ zdrtila ho ta hezounká dívenka. „Přál byste si, abychom byli moudří, tedy abychom v duchu vašeho aforismu myslili a cítili stejně jako vy. Jenže já jsem si po přečtení vašeho díla uvědomila, že jste nihilista. Nemáte žádný pozitivní program. Na druhé straně nás vyzýváte, abychom pracovali ve prospěch jiných lidí. Tedy fakticky ve prospěch těch špinavých a nepříjemných stvůr, jimiž jsou vaše knihy doslova zaplaveny. Vy přece zobrazujete realitu, že ano?“
Viktora se na okamžik zmocnil dojem, že konečně ucítil pevnou půdu pod nohama.
„To máte tak,“ začal opatrně a rozvážně. „Když mluvím o práci ve prospěch jiných lidí, míním těmi lidmi pravý opak typů, o nichž jste se zmínila. Toto mé vroucí přání nemá s mou tvorbou nic společného. V knihách se snažím vyobrazit všechno přesně tak, jak to je, nepokouším se hlásat nebo definovat, co by se dělat mělo. Někdy se snad snažím naznačit, kam napřít síly, obracím pozornost na to, s čím je třeba zápolit. Já neumím měnit lidi, kdybych to uměl, nebyl bych módní spisovatel, ale velký pedagog nebo sociopsycholog. Myslím si, že beletrii škodí, když chce poučovat nebo vést, když navrhuje konkrétní cesty nebo vytváří konkrétní metodologii. Snadno si to dokážeme na největších

světových spisovatelích. Skláním se před Lvem Tolstým, ale jen potud, pokud zůstává co do zobrazovací schopnosti naprosto unikátním zrcadlem skutečnosti. Jakmile mě začne učit chodit bosky a nastavovat tvář, zmocňuje se mě nuda a smutek… Spisovatel je barometr určující stav společenské atmosféry, ale jen v nepatrné míře to může být přístroj sloužící k její změně. Dějiny ukazují, že společnost nemůže být přetvářena literaturou, ný-
brž reformami nebo kulomety, v současné době taky za pomoci vědy. Literatura by snad někdy mohla naznačit, po kom střílet a co refor-movat…“ Udělal pauzu a uvědomil si, že je tu ještě Dostojevskij a Faulkner. Ale zatímco klopotně spekuloval, jak do toho všeho zamontovat úlohu literatury při poznávání člověkova vnitřního světa, ze sálu přilétla další námitka.
„Nezlobte se, ale to, co říkáte, jsou většinou triviality. O to přece vůbec neběží. Jde o to, že vaši hrdinové nechtějí, aby je někdo měnil. Jsou tak nechutní, zanedbaní a beznadějně dekadentní, že už by je ani nikdo měnit nechtěl. Rozumíte, prostě za to nestojí. Ať si klidně do-hnívají, ti už v ničem žádnou úlohu nehrají. Tak v čí prospěch bychom podle vás měli pracovat?“
„Ach tak, tohle vás zajímá,“ řekl pomalu Viktor.
Najednou se mu rozsvítilo: panebože, vždyť ten potěr si opravdu myslí, že píšu jen o netvorech, že mám za netvora každého a všechny, nic nepochopili, a jak by taky mohli, když jsou to děti, sice zvláštní děti, chorobně chytré děti, ale jinak děti, děti s dětskou životní zkušeností a s dětskou znalostí lidí, umocněnou hromadami přečtených knih, děti s dětským idealismem a dětskou snahou roze-strkat všechno do šuplátek s nápisy DOBRO a ZLO. Přesně jako to naše spisovatelské bratrstvo…
„Trochu mě zmátlo, že mluvíte jako dospělí,“ řekl. „Jednu chvíli jsem si už přestal uvědomovat, že dospělí ještě nejste. Jsem si vědom, že je nepedagogické takhle s vámi mluvit, ale nic jiného mi nezbývá, jinak se z toho nikdy nevymotáme. Vy asi nemůžete pochopit, že neholený, hysterický a věčně opilý chlap může vlastně být báječný člověk, kterého zkrátka musíte mít rádi, před kterým se upřímně skláníte a považujete si za čest stisknout mu ruku, protože prošel peklem všech pekel, a přesto zůstal člověkem. Vy všechny hrdiny mých knih považujete za špinavé padouchy, ale to by ještě nebylo žádné neštěstí. Horší je, že si myslíte, že stejně je vidím i já. A to už neštěstí je. Neštěstí v tom smyslu, že takhle nemáme šanci se domluvit.“
Čertví, jakou reakci na tuto svou dobromyslně velkorysou repliku očekával. Mohli by po sobě začít rozpačitě pokukovat, nebo se jejich tváře rozzáří náhlým prozřením, nebo sálem přeběhne vlna viditelné úlevy, že nedorozumění bylo šťastně zažehnáno a že se konečně dá začít znovu, na nějakém realističtějším základě… Nic takového se však nestalo. V zadní řadě znovu povstal chlapec s biblickýma očima a řekl:
„Nemohl byste nám říct, co je to pokrok?“
Viktor pocítil zklamání. No prosím… Pak se zeptají, jestli stroj lze naučit myslet a zda existuje život na Marsu. Všechno se vrací do normálních kolejí.
„Pokrok,“ pronesl mentorsky, „je směřování společnosti k takovému stavu věcí, kdy se lidé nezabíjejí, nezadusávají do bláta a nemučí se navzájem.“
„A co tedy dělají?“ otázal se tlustý hošík vpravo.
„Popíjejí a živí se co hrdlo ráčí,“ zabručel někdo na druhém konci řady.
„A proč nakonec ne,“ rýpl si trochu Viktor. „Lidské dějiny nemohou nabídnout příliš velký výběr epoch, kdy si lidé mohli jen tak popíjet a živit se co hrdlo ráčí. Pro mě je pokrok usilování o to, aby se neškrtilo a nezabíjelo. Je-li splněn tento předpoklad, už mě tolik nezajímá, co se dělá jinak, to není tak podstatné. Podle mě rozhodují dostatečné předpoklady pro pokrok, to ostatní už by mělo přijít sa-mo.“
„Mohl bych teď já?“ přihlásil se Bol-Kunac. „Zkusme se podívat na takovéto schéma. Automatizace se bude rozvíjet zhruba dnešním tempem. Což by znamenalo, že během několika desítek let se drtivá většina aktivního obyvatelstva Země dostane mimo sféru výrobních procesů, případně služeb, jako totálně nepotřebná. Dařit se společnosti bude báječně — všichni budou sytí, připravovat někoho o místo na slunci ztratí smysl, nikdo nebude nikomu překážet… a nikdo nebude nikoho potřebovat. Zůstane tu samozřejmě několik statisíců jedinců zajišťujících bezchybnou činnost strojního a přístrojového parku a jeho obnovu, ale ostatní miliardy se navzájem vůbec nebudou potřebovat. Je to dobře?“
„Nevím,“ přiznal se Viktor. „Tak docela asi ne… Leckomu to asi přijde líto… Ale přesto si myslím, že by to bylo o poznání lepší než to, čeho jsme svědky dnes. Jistý pokrok tedy bude obsažen i v tomto modelu.“
„A co vy sám, chtěl byste v takovém světě žít?“
Viktor se zamyslel.
„Víte, zatím si něco takového jen těžko dokážu představit, ale asi by nebylo špatné aspoň to zkusit.“
„A umíte si představit člověka, který si přímo kategoricky nepřeje v takovém světě žít?“
„Samozřejmě. Jsou lidé, a já takové znám, kteří by se tam k zešílení nudili. Moc tam nebude k ničemu, velet nebude komu, někoho deptat nebude proč. Pravda, ti by se svého sotva vzdali — možnost změnit ráj v prasečák nebo v kasárna je až příliš svůdná… Ti by takový svět s radostí bořili… Takže neumím.“
„A co vaši hrdinové, které máte tak rád, těm by tato budoucnost vyhovovala?“
„Ano, samozřejmě. Došli by tam zaslouženého klidu.“
Bol-Kunac se posadil, zato vstal uhrovitý mládeneček a hořce pokyvuje spustil:
„V tom to právě je. Ono je přece jedno, jestli takzvanému reálnému životu rozumíme, nebo ne. Nám jde o to, že pro vás a vaše hrdiny je taková budoucnost plně přijatelná, kdežto pro nás je to hřbitov. Konec nadějí. Konec lidstva. Slepá ulička. Proto vám tu říkáme, že nejsme ochotni plýtvat silami ve prospěch těch vašich pobudů bažících po klidu a umazaných až po uši. Vdechnout jim energii ke skutečnému životu už není možné, a vy si, pane Baneve, můžete myslet co chcete, ale ty vaše knihy — i když jsou dobré a zajímavé, to ano — rozhodně neukazují, kam napřít síly, maximálně

jste naznačil, že vaše generace to ani neví… Promiňte mi, ale vy jste všechnu svou energii vyplýtvali na vzájemné šarvátky, na lhaní a snad na boj se lží, do kterého se pouštíte, když si potřebujete prosadit nějaké nové lži… Jakpak se to u vás zpívá? Dřív než se naděješ, nosí tvý kalhoty lež. Dřív než se naděješ, má tvoje hodinky lež. Dřív než se naděješ, sedí ti na koni lež. To je ono, takhle vy se plahočíte ode lži ke lži. Vy prostě pořád nechcete a nemůžete pochopit, že už jste mrtvoly, že jste svýma rukama stvořili svět, který se vám stává náhrobním kamenem. Hnili jste v zákopech, vrhali jste se s výbušninou pod tanky, ale komu jste tím pomohli. Nadávali jste na vládu a na režim, jako byste nevěděli, že lepší vlády a lepšího režimu vaše generace není hodná.
Vy jste s prominutím dostávali po tlamě, a přesto jste nepřestávali dementně papouškovat, že člověk je ve své podstatě dobrý, nebo — co horšího — že člověk, to zní hrdě. A za člověka jste byli ochotni označit kdekoho!“
Uhrovitý řečník mávl rukou a posadil se. Sál mlčel, mládenec vstal znovu a ještě dodal:
„Tím jsem samozřejmě nemyslel vás osobně, pane Baneve.“
„Vřelé díky,“ procedil skrz zuby Viktor.
Lomcovalo jím podráždění: ten trudovitý usmrkanec nemá právo mluvit takhle bezohledně, to je drzost, a neomalenost… Mělo by se mu vrazit pár facek a za ucho ho vyvést na chodbu. Uvědomoval si obtížnost svého postavení — hodně z řečeného byla holá pravda, on sám si myslel totéž a teď se dostal do situace, kdy je nucen hájit něco, co sám nenávidí. Zmocnily se ho pochyby a nejistota — neměl nejmenší představu, jak by se měl chovat dál, jak pokračovat v rozhovoru, nevěděl, jestli má vůbec cenu v něm pokračovat. Rozhlédl se po sále a uvědomil si, že mladé publikum na jeho odpověď čeká, že na ni čeká Irma, že všechny tyhle pihovaté a růžolící zrůdičky smýšlejí stejně a uhrovitý drzoun jen vyslovil všeobecný názor, vyslovil ho upřímně, s hlubokým přesvědčením, a ne proto, že si včera někde přečetl zakázanou brožurku; Viktor chápal, že vůči němu nepociťují žádný vděk či alespoň elementární úctu za to, že se dobrovolně dal k husarům a se šavlí nad hlavou útočil na tankové svazy nepřítele, že v obklíčení div nezdechl na úplavici, že podřezával strážné vlastnoručně vyrobenou kudlou, a pak, už za občanské, zmlátil do krve zvláštního zmocněnce, který mu navrhoval, aby podepsal udavačský dopis, že se s proděravělou plící flákal bez práce a spekuloval s ovocem, přestože mu nabízeli velice výhodné a výnosné funkce… Proč proboha by si mě za to všechno měli vážit? Třeba za to, že jsem v sedle koně útočil na těžké tanky… Člověk přece musí být učiněný idiot, když přivolí, aby u moci byli lidé, kteří armádu přivedou do takové beznaděje… Až se uvnitř otřásl, když si představil, jak titán-ské rozumové úsilí musela vynaložit tahle ptáčata, aby dospěla k závěrům, jichž se dospělí dopracují jedině za nepředstavitelných útrap, jedině tehdy, když si z duše nadělají trosky a zmrzačí život vlastní a k tomu řadu životů těsně sousedících… a to ještě ne zdaleka
všichni, jen nemnozí, zatímco většina se dodnes domnívá, že to všechno bylo správné, ba úžasné, a že když bude třeba, jsou ochotni absolvovat to všechno ještě jednou, od začátku… Že by už opravdu nastaly nové časy? Díval se do sálu téměř s hrůzou. Jak to tak vypadá, budoucnosti se přece jen podařilo pustit kořínky přímo do srdce přítomnosti, a ta budoucnost je chladná, nešikovná, a na veškeré zásluhy minulosti kašle — jak na domnělé, tak na skutečné.
„Děti,“ zkusil to Viktor hodně důtklivě. „Vy si to zřejmě neuvědomujete, ale jste kruté, sice z těch nejlepších pohnutek, jenže krutost zůstane za všech okolností krutostí. To prosím mějte na paměti. A hlavně si nenamlouvejte, že říkáte něco převratného. Rozbořit starý svět a na jeho troskách vystavět nový — to je velice stará myšlenka. A zatím ani jednou nevedla k očekávanému výsledku. Totéž, co ve starém světě inspiruje k touze nelítostně ničit, se velmi snadno přizpůsobí samotnému procesu očistného boření, krutosti, uvědomělé nesmiřitelnosti, stává se to pro daný proces naprostou nezbytností, vždy to přetrvává, stává se to pánem nového světa a už v jeho podmínkách to nakonec likviduje i ony smělé prvobořitele. Vrána vráně oči nevyklove. Krutost se krutostí vykořenit nedá. Potřebujem ironii a lítost, děti, ironii a lítost!“
A vtom celá aula povstala. Bylo to naprosto nečekané a Viktora se na okamžik zmocnila pološílená naděje, že konečně ze sebe vypotil něco, co ty chladně skvělé hlavinky ohromilo. Jenže to už viděl, že ode dveří přichází dopředu mokroch — útlý, lehký, téměř nehmotný, jako stín — a všechny děti se na něj dívají, vlastně nejen dívají, jako by k němu málem chtěly vzlétnout; Viktorovi se rezervovaně uklonil, zamumlal jakousi omluvu a posadil se na kraj druhé řady, hned vedle Irmy. A všechny děti si taky sedly a Viktor se díval na Irmu a viděl, jak je šťastná, jak se snaží nedat to najevo, ale potěšení a radost z ní jen tryskají. Než se Viktor v nové situaci stačil zorientovat, promluvil Bol-Kunac:
„Obávám se, že jste nám špatně porozuměl, pane Baneve. Vůbec nejsme krutí, a pokud se vám zdá, že ano, platí to jen abstraktně. My se přece vůbec nechystáme bořit starý svět. Váš svět. My jen chceme postavit nový. To vy jste krutý, protože si dokážete představit jen takovou výstavbu nového, která by zároveň znamenala zboření toho předchozího. My své cíle vidíme jasně a vypadají zcela jinak. Dokonce vaší generaci pomůžeme vytvořit ten váš ráj, a vy si v něm pak pijte a jezte co hrdlo ráčí. Naše heslo je stavět, pane Baneve, jedině stavět. Nic nebourat a stavět.“
Viktor konečně odtrhl pohled od Irmy a soustředil se.
„Ano,“ přikývl. „No samo sebou. Jen stavte, jen do toho. Jsem všemi deseti pro. Dali jste mi dneska pěkně zabrat, ale stejně jsem s vámi zajedno… Když bude třeba, klidně se zřeknu i pití a jídla… Jenom nezapomínejte, že staré světy bylo třeba bořit proto, že překážely… překážely vzniku nového, neměly nové v lásce, vše nové dusi-ly…“
„Dnešní starý svět nám překážet nebude,“ konstatoval záhadně Bol-Kunac. „Spíš nám bude nápomocen. Někdejší dějiny zastavily svůj tok, na ty se neodvolávejte.“
„No co, tím líp,“ rezignoval unaveně Viktor. „A jsem moc rád, že vám to jedno do druhého tak krásně zapadá …“
Prima holky a kluci, řekl si. Divní, ale prima. Jen je jich škoda… ještě trošku povyrostou, začnou po sobě lézt, množit se, a vypukne boj o chléb náš vezdejší… A třeba ne, zkusil ze zoufalství uvěřit. Třeba to těmhle vyjde… Shrábl ze stolku písemné dotazy. Nahromadilo se jich poměrně dost: Co je to fakt? Lze považovat za dobrého a čestného člověka, který pracuje na válku? Proč tolik pijete? Co si myslíte o Spenglerovi?…

„Mám tu ještě několik dotazů, ale nevím, jestli…“
Uhrovitý nihilista vstal a řekl:
„Podívejte se, pane Baneve, nevím, jaké dotazy tam ještě máte, ale na tom už tolik nesejde. My jsme se hlavně chtěli seznámit s populárním a úspěšným současným spisovatelem. Každý známý spisovatel je zároveň hlasatelem ideologie společnosti nebo alespoň její části a my ideology této společnosti potřebujeme znát. Teď rozhodně víme víc, než před setkáním s vámi. Děkujeme.“
Sál se celý rozhýbal a zahlučel: „Děkujeme… Děkujeme, pane Baneve!“ Děti se začaly zvedat a prodírat se mezi židlemi, a Viktor jen stál, tiskl čárky papíru v hrsti, připadal si jako ten poslední tupec a věděl, že celý jen hoří, že se zmateně a politováníhodně zubí, ale nakonec se opanoval, vrazil papírky do kapsy a sešel z jeviště dolů.
Nejtěžším zjištěním pro něj bylo, že za celou dobu nenašel způsob, jak se chovat. Ty děti byly nereálné, nemyslitelné, jejich výroky, jejich vztah k tomu, co psal a co tu dnes říkal, nevykazovaly žádné styčné body s odstálými copánky, rozuchanými pačesy, s nemytými krky, s vřídky na hubeňoučkých pažích, s pisklavým rámusem, který se tu strhl. Jako by nějaká neznámá síla jen tak pro vlastní povyražení zkřížila v čase a prostoru mateřskou školu se zasedáním vědecké rady. Takhle se asi musela cítit pokusná kočka, když jí dali kousek ryby, podrbali ji pod krkem, a vzápětí zasadili silnou ránu elektrickým proudem, těsně u čenichu nechali vybuchnout nálož a na závěr ji oslnili výkonným reflektorem… Máš pravdu, řekl Viktor soucitně kočce, jejíž stav si teď uměl představit do nejmenších podrobností. Moje a tvoje psychika není k takovýmto šokům uzpůsobena, my dva bychom na takové šoky mohli klidně umřít…
A potom zjistil, že nemůže dál. Děti ho obstoupily. V prvním návalu děsu nevěděl, co si o tom má myslet. Nijak by ho nepřekvapilo, kdyby ho teď povalily na zem a jaly se ho pitvat za účelem seznámení se s podstatou jeho ideologického ledví. Jenže pitvat ho zřejmě nikdo nehodlal. Podávali mu otevřené knížky, laciné bločky i volné kusy papíru. A žadonili: „Prosímvás podepište se mi!“ Pištěli: „Pro-símvás, sem někam, jo?“ Sípali: „Pane Banev, buďte tak hodnej!“
A on sáhl pro plnicí pero, začal odšroubovávat kryt a se zájmem nezúčastněného naslouchal hlasům svého nitra — a nepodivil se, když se ozvala taky hrdost. Ocitl se mezi fantomy zítřka a bylo příjemné uvědomovat si vlastní popularitu v takovéto pospolitosti.
Když přišel do hotelového pokoje, neprodleně se vrhl po baru, nalil si pořádnou dávku ginu a hodil ho do sebe způsobem, jakým se jinak bere nepříliš chutný lék. Z vlasů mu po tváři i za límec stékala voda — až teď si uvědomil, že si venku zapomněl nasadit kapuci. Kalhoty měl zmáchané až ke kolenům a lepily se mu k nohám, zřejmě si cestu moc nevybíral. A taky se mu zvěrsky chtělo kouřit — za celé ty dvě a půl hodiny si ani jednou nezapálil…
Nojo, jak se říká vyhnaný práškama, přesvědčoval se, když shazoval na podlahu mokrý plášť, převlékal se a utíral si hlavu ručníkem. Typické projevy nepřirozené akcelerace, uklidňoval sám sebe
při prvních lačných zátazích z cigarety. Jenže když pak člověk zažije tu akceleraci v akci, vzpomněl si rozechvěle a vybavil si sebejisté dětské hlásky, které mu s klidem servírovaly jednu nehoráznost za druhou. Bože, ochraňuj dospělé, ochraňuj jejich rodiče, bože, osviť je a učiň je moudřejšími, teď je ta nejvhodnější příležitost, možná poslední… Pro tvůj vlastní prospěch tě o to snažně prosím, bože, jinak si vystavějí Babylónskou věž, náhrobní kámen všech blbů, které jsi nezodpovědně nechal rozplemenit po celé Zemi, aniž bys pořádně uvážil důsledky možné akcelerace… Jsi holt prosťáček, kamaráde…
Nedopalek cigarety vyplivl na koberec a hned sáhl po další. Co si to tak bereš? vyčinil si. Máš zbytečně bujnou fantazii… No tak dobře, jsou to chytré děti, předčasně rozumově vyspělé. A já se chovám, jako bych nikdy v životě nic takového neviděl. Proč si například namlouvám, že tohle všechno si vymyslely ony samy? Prostě se ve městě do omrzení musely dívat na kdejakou špínu, k tomu hltaly knížku za knížkou, všechno si to zjednodušily a přirozenou cestou dospěly k závěru, že je třeba vybudovat nový svět. Všichni tam určitě takoví nebudou. Mají své vůdce, takové křiklounky jako je Bol-Kunac… nebo ten uhrovitý… a ještě snad ta hezounká holčička. To jsou ti hecíři. Kdežto zbytek tvoří normální děti, které seděly, poslouchaly a nudily se… Věděl, že se obelhává. No tak dobře, dejme tomu, že se nenudily a poslouchaly se zájmem — však jsme na venkově, a najednou se ve škole objeví známý spisovatel… Mě by ale v jejich věku ani nenapadlo číst moje knížky. Ani by mě nenapadlo, abych v jejich věku šel někam jinam než do kina na kovbojku nebo do cirkusu, pokochat se holými stehny provazochodkyně. A zvysoka bych kašlal jak na starý, tak na nový svět, o takových věcech jsem neměl ani páru — já takhle honit merunu do naprostého vyčerpání, nebo vyšroubovat žárovku a praštit s ní o zem, nebo si někde v průjezdu počkat na nějakého troubu a pořádně mu nabančit… Viktor se pohodlně rozvalil v křesle a natáhl nohy. Stále jen s dojatým posmrká-váním vzpomínáme na události šťastného dětství a jsme si jisti, že od dob Toma Sawyera to takhle bylo, je a bude. Musí být. A když ne, znamená to, že dítě je nenormální, takže při letmém pohledu vyvolává lehkou lítost a při bezprostředním střetu pedagogické rozhorlení. A dítě se na vás plaše dívá a myslí si: Ty jsi samozřejmě dospělý,
velký, můžeš mi nařezat kdy chceš, a stejně — blbcem ses narodil, blbcem jsi zůstal a jako blbec umřeš, ale to ti nestačí, ty bys chtěl udělat blba i ze mě…
Viktor si nalil gin a začal vzpomínat, jak to všechno bylo, a nezbylo mu, než si chvatně loknout, aby nezavyl hanbou. Jak on se tam přiklackoval, mezi ty děti, samolibý a sebejistý, jak se na ně díval spatra, ťulpas, kterému náhodou štěstěna přála, jak neměl na práci nic lepšího než hustit do nich banality, blahomyslné nicotnosti a pseudomužné žvatlání, jak ho ihned setřeli, ale on si nedal pokoj a dál dával vyniknout své intelektuální nedostatečnosti, jak se ho poctivě snažili obrátit zpět na cestu pravou a zdvořile ho upozorňovali, aby nepřeháněl, ale on pořád krákoral ty své zhovadilosti a triviality, pořád si namlouval, že logická sinusoida ho nakonec vynese nahoru, nač si dělat starosti, tohle bude stačit, a když publiku došla trpělivost a uštědřilo mu řádnou ťafku, malomyslně se rozeštkal a postýskal si, jak jsou na něj ošklivi… a jak ostudně zajásal, když od něj z čiré lítosti žádali autogramy… Až temně zaryčel, když si uvědomil, že o tom, co se mu dnes stalo, se i přes svou málem až křečovitou čestnost neodváží nikomu ani zmínit a že sotva do půl hodiny už v zájmu uchování duševní rovnováhy všechno přeonačí tak, jako by ono dnes přestálé

zhanobení bylo naopak velkolepým triumfem jeho života, nebo aspoň dosti obyčejným a nepříliš zajímavým setkáním s venkovskými zázračnými dětmi, které — co si na nich taky člověk vezme? — jsou koneckonců jen děti a v literatuře a v životě se příliš nevyznají… Mě kdyby tak pustili na ministerstvo osvěty, pomyslel si nenávistně. Takové tam potřebovali odjakživa… Takže jedinou útěchou mi budiž, že je jich zatím jen velice málo, a když bude akcelerace pokračovat tímto tempem, pak ve chvíli, kdy jich bude hodně, mohl bych já, když pánbu dá, už úspěšně hnít pod drnem. Vida jak skvělé může někdy být včas zesnout!…
Na dveře někdo zaklepal. Viktor křikl „dále!“ a vstoupil Pavor ve falešném bucharském plášti, celý rozladěný a s naběhlým nosem.
„Konečně,“ vymáčkl ze sebe prostuzeným hlasem, vylovil ze zá-ňadří velký modrý kapesník a rozkýchal se. Žalostná podívaná — z normálního Pavora nezbyl kámen na kameni.
„Co konečně?“ naštětil se Viktor. „Chcete gin?“
„Ale, ani sám nevím…,“ ozval se smrkající a popotahující Pavor. „Tohle město mě zničí… Huuůůepčíií! Bože …“
„Pozdrav pánbu,“ popřál mu Viktor.
Pavor na něj vyvalil uslzené oči.
„Kde pořád vězíte?“ zeptal se ho dotčeně. „Už třikrát jsem se k vám hrnul, chtěl jsem si půjčit něco ke čtení. Vždyť tu málem hynu — člověk tady jen kýchá a smrká — v hotelu nikde ani noha, tak jsem se obrátil na portýra, ale ten paprika mi nabídl jen telefonní seznam a staré reklamní prospekty… Navštivte naše slunné město!… Nemáte něco ke čtení?“
„Sotva,“ zapochyboval Viktor.
„Zatracená práce, a to si říkáte spisovatel? Ačkoli chápu, jiné autory nečtete, nanejvýš občas prolistujete sám sebe… A kolem pořád všichni melou — Banev, Banev… Jak ono se to jmenuje, ten váš skvost? Smrt po poledni? Nebo Půlnoc po smrti? Pořád ne a ne si to zapamatovat …“
„Neštěstí přichází po půlnoci,“ napověděl Viktor.
„Jo. Jo. Půjčíte mi to?“
„Nepůjčím. Protože nemám,“ odbyl ho neústupně Viktor. „A kdybych měl, nepůjčil bych taky, zbytečně byste mi to posmrkal. Stejně byste ničemu nerozuměl.“
„Proč bych nerozuměl, prosímvás?“ ohradil se nakvašeně Pavor. „Slyšel jsem, že je to o teplouších, tak co by na tom mohlo být k ne-pochopení?“
„Vy totiž…,“ začal Viktor, ale myšlenku nedokončil. „Pojďte si radši dát panáka ginu. Chcete do toho vodu?“
Pavor kýchl, zavrčel, zoufale zakoulel očima po pokoji, zaklonil hlavu a dunivě kýchl.
„Bolí mě palice,“ posteskl si. „Tady… Kde jste byl? Slyšel jsem, že na besedě, jo? S místníma buzíkama?“
„Kdyby radši to,“ vzdechl Viktor. „Setkal jsem se s místními zázračnými dětmi. Víte, co je to akcelerace ve významu předčasné do-spívání?“
„Něco jsem zaslech. Jeden čas toho bylo plné ministerstvo, tak jsme pak vytvořili komisi, která prokázala, že jde o výsledek osobní zásluhy pana prezidenta, o jeho inspirativní vliv na dorůstající gene
raci lvů a snílků, a všechno se zase dostalo na svá místa. Ale vím, co přesně myslíte, už jsem ty místní dárečky taky viděl. Před takovými lvy nás bože chraň, pro ty je nejvhodnější místo někde v kabinetu kuriozit.“
„A nepatříme do takového kabinetu spíš my dva?“ nesouhlasil Viktor.
„Dost možná. Tady ovšem nemáme co do činění s normální akcelerací, to je záležitost biologická a fyziologická. Rozhodující je růst váhy novorozenců, kteří pak vyženou do dvoumetrové výšky jako žirafy a ve dvanácti už by se to pářilo. Kdežto na místním gymnáziu jsou k vidění jen docela normální dětičky, zato páni učitelé…“
„A co má být s učiteli?“
Pavor kýchl.
„No — profesorský sbor je tu zvláštní,“ podotkl Pavor huhňavě.
Viktor si vzpomněl na pana ředitele gymnázia.
„A co je na nich tak kuriózní? Zapomínají si zapnout poklopec?“
„Proč poklopec?“ zeptal se Pavor a vytřeštil na Viktora oči. „Já bych řekl, že ani poklopce nemaj.“
„No a dál?“ vyslýchal Viktor svého návštěvníka.
„Jak to myslíte?“
„Co ještě je na nich neobvyklého?“
Pavor dlouze smrkal. Viktor zatím usrkával gin a účastně vyčkával.
„Jak vidím, víte starou belu,“ řekl Pavor a prozkoumal posmrkaný kapesník. „Pan prezident to říká správně — hlavním charakteristickým rysem našich spisovatelů je chronická neznalost života a odtrženost od zájmů národa… Třeba vy, jste tady už týden. Byl jste taky někde jinde než v putyce a v sanatoriu? Mluvil jste s někým jiným, než je ten ožralý dobytek Quadriga? Mně až zůstává rozum stát, za co vy vlastně berete prachy …“
„Řekl bych, že tohle už stačí,“ upozornil ho Viktor. „Takových věcí si dost užiju v novinách. Pane usoplený kritiku, učiteli bez poklopce …“
„A vida, tak kritika nám nevoní,“ pochvaloval si Pavor. „Ale budiž, necháme vás dýchat… Radši mi vykládejte o té besídce se zázračnými dětmi.“
„Není co,“ pokrčil Viktor rameny. „Připadají mi všechny stejné.“
„Ale no tak…“
„No prosím, když to musí být. Přišel jsem. Dostal pár otázek. Zajímavé otázky, jako by je kladli dospělí lidé…“ Viktor se odmlčel. „Zkrátka, mám-li být upřímný, pěkně mi tam zasolili.“
„A jaké to byly otázky?“ zajímalo Pavora. Díval se teď na Viktora s dychtivým zájmem a snad i s jistou dávkou soucitu.
„Ono nejde ani tak o ty otázky,“ povzdechl si tázaný. „Abych pravdu řekl, nejvíc mě zarazilo, že jsou opravdu jako

dospělí, a to dospělí té nejelitnější kategorie… Bylo to peklo, ten nezdravý nesou-lad…“ Pavor s porozuměním pokyvoval. „Co bych vám vykládal, cítil jsem se tam hrozně. Radši na to nemyslet.“
„Chápu,“ broukl Pavor. „Nejste první ani poslední. Musím vám říct, že rodiče dvanáctiletého dítěte, to jsou vždycky bytosti politováníhodné, obtěžkané spoustou starostí. Jenže ti zdejší rodiče jsou kapitola sama pro sebe. Připomínají týl okupační armády v pásmu partyzánského odporu… Tak na co přesně se vás ptali?“
„Třeba co je to pokrok.“
„Aha. No a co je to podle nich, ten pokrok?“
„Podle nich? To je velmi jednoduché. Nás všechny by nejraději zahnali někam do rezervace, abychom se jim nepletli pod nohama, a sami by si tu pěkně v klidu pěstovali vědy, studovali Zurzmansora a Spenglera. Aspoň na mě takový dojem dělali.“
„No co, to je vlastně dost pravděpodobné,“ mínil Pavor. „Jaký páter, taková farnost. Tak vy říkáte Zurzmansor, akcelerace… A víte, co na to říká lid?“
„Kdo prosím?!“
„Lid!… Lid… Ten říká, že všechno to neštěstí přinesli mokroši. A děti se zbláznily taky z mokrochů …“
„Což je ovšem jen proto, že ve městě nejsou židi,“ poznamenal Viktor. Pak si vzpomněl na mokrocha, který vstoupil do auly, na to, jak děti vstaly, i na Irminy oči… „To myslíte vážně?“ zeptal se nakonec.
„Já ne,“ ujistil ho Pavor. „To je hlas lidu. Vox populi. Kočky z města utekly a haranti zbožňují mokrochy, táhnou se za nimi až do leproserie, trčí tam dnem i nocí, nikdo pro ně není autorita a nikoho
neposlouchají. Kradou rodičům peníze a nakupují knihy… Říká se tu, že nejdřív z toho každý normální rodič měl radost — děti netrhají kalhoty a nelezou po plotech, ale sedí tiše jako myšky doma a louskají knížky. Zvlášť když venku stejně pořád leje. Jenže teď už všichni vidí, kdo to spískal a kam to všechno vede. Teď už se neraduje nikdo. Ale mokrochů se lidi bojí stejně jako dřív a jen za nimi vrčí z uctivé vzdálenosti…“
Hlas lidu, pomyslel si Viktor. Hlas Loly a hlas pana starosty. To už jsme slyšeli, téhle hlas… Kočky, deště, televizory. Krev křesťanských neviňátek…
„Nerozumím vám,“ řekl po chvíli. „To myslíte vážně, nebo žvaníte z hladu?“
„Já rozhodně ne,“ zopakoval Pavor ještě důrazněji. „To se tvrdí po městě.“
„Co se říká po městě, vím i bez vás. Mně jde o to, co si myslíte vy.“
Pavor pokrčil rameny.
„Takový už je tok života,“ zameditoval mlhavě. „Žvásty s pravdou pěkně půl napůl.“ Prohlédl si Viktora přes kapesník přiložený k nosu. „A nemějte mě za idiota. Radši si vzpomeňte na ty děti. Už jste někdy někde takové viděl? Tolik na jednom místě?“
Ano, to ano, musel uznat Viktor, tolik a takových… Kočky pusťme z hlavy, ale ten mokroch v aule… Existuje takový výraz — zevnitř prozářená tvář. Právě takovou měla Irma, kdežto když mluví se mnou, nic takového nepozoruju. A s matkou nemluví vůbec, nanejvýš něco shovívavě utrousí… Pokud je to všechno pravda, pokud to sedí a nejsou to jen maloměšťácké tlachy, tak by to smrdělo něčím moc ošklivým. Co od dětí chtějí? Jsou to přece beznadějně, nevyléčitelně nemocní lidé… a vůbec, štvát děti proti rodičům je odporné, i kdyby to měli být rodiče tak mizerní jako já a Lola. On stačí pan prezident: Národ stojí nad rodinnými svazky, vaším otcem a vaší matkou je Legie Svobody — a moula mládeneček peláší na nejbližší štáb a tam hlásí, že otec označil pana prezidenta za divného brouka a maminka že říkala, že pochody Legie jsou pěkně drahý špás. A teď si klidně přijde ještě takovýhle černý mokrý kašpar a bez dlouhých cirátů prohlásí, že otec je dejme tomu propitý a zmagořelý ignorant a
matka zase hloupá husa a štětka. Dejme tomu, že má nakonec pravdu, ale stejně je to odporné, takovéhle věci se mají dělat jinak, a jim je do toho prdlajs, protože to není jejich věc a nikdo se jich neprosil, aby se zabývali osvětou takového ražení… To je patologická zrůd-nost, a ne osvěta… A co když je situace ještě mnohem horší? Dítě začne růžovými rtíky štěbetat o pokroku a vykládat příšerné, kruté pravdy, aniž by samo vědělo, co to povídá, a bude už od dětských plenek cepováno k intelektuální nadřazenosti, což je ta nejstrašnější nadřazenost, jaká se vůbec dá vymyslet, a ti s černými hadry přes opadávající ksichty stojí za scénou a tahají za provázky… no samozřejmě, žádná nová generace, naopak, pořád jen ta prastará špinavá hra s loutkami, a když jsem dneska trpěl na tom jevišti, byl jsem dvojnásobný osel… Jak mrzký je to nápad — tahle naše civilizace…
„… oči, ten to přece jasně vidí,“ řečnil mezitím Pavor a Viktor se znovu soustředil na něj. „Nás do leproserie nikdo nepustí. Všude ostnatý drát, vojáci. Ledacos se ale dá vidět i tady ve městě. Všiml jsem si, jak to vypadá, když se s dětmi baví mokroši, to jsou z nich ze všech andílkové a svatoušci, ale když se některého z nich zeptáš, kudy se jde k továrně, zkropí tě opovržením od hlavy až k patě …“
Nás do leproserie nepustí, to je pravda, souhlasil v duchu Viktor. A kolem je ostnatý drát, jenže mokroši si klidně špacírují po městě. Ale to si přece nemohl vymyslet Golem… Hrome, to je ale prevít, ten otec národa. To je hajzl! Samozřejmě, jeho práce! Nejlepší přítel dětí! Tak tak, tohle vypadá pravděpodobně, dokonce až moc pravděpodobně. Řeknu vám, pane prezidente, že na vašem místě bych volil trochu barvitější rejstřík zákulisních tahů. Váš pařát je poslední dobou příliš snadno rozeznatelný od těch dalších. Ostnatý drát, vojáci, propustky — to znamená, že v pozadí je pan prezident, to znamená, že se tu chystá něco pěkně šeredného…
„Proč je kolem leproserie ostnatý drát?“ zeptal se Pavora.
„Copak já vím? Nikdy dřív tam nebyl.“
„Takže vy už jste se tam dostal?“
„Proč? Nedostal. Ale nejsem první zdravotní inspekce, která sem přijela… Ono nejde jen o ostnatý drát, toho po světě je… Jenže děti tam pouštějí bez problémů, a mokrochy ven jakbysmet, zato vy nebo já se tam neprobijem ani zaboha — to je divné …“

Nene, tohle nebude pan prezident, usnesl se v duchu Viktor. Prezident a čtení Zurzmansora, a k tomu Baneva — to nějak nedává smysl. A ta destruktivní ideologie… Kdybych něco takového napsal, ukřižovali by mě. Je to nepochopitelné, nepochopitelné… A nečisté… Měl bych se zeptat Irmy. Prostě se jí zeptám a uvidíme, jak se zachová… Mimochodem, ledacos by mohla vědět i Diana.
„Vy mě neposloucháte!“ zvýšil hlas Pavor.
„Promiňte, zamyslel jsem se.“
„Říkám, že by mě nepřekvapilo, kdyby se město rozhodlo pro jistá opatření. Jak se na tohle město sluší a patří, pěkně tvrdá.“
„Taky by mě to nepřekvapilo,“ zabručel Viktor. „Dokonce by mě nepřekvapilo, kdybych se za ta tvrdá opatření přimlouval sám.“
Pavor vstal a přistoupil k oknu.
„To je mi počasíčko,“ vydechl zničeně. „Nejvyšší čas odtud vypadnout… Tak dáte mi tu knihu nebo ne?“
„Žádné nemám,“ řekl Viktor. „Všechno, co jsem si s sebou přivezl, jsem nechal v sanatoriu… Poslyšte, ale k čemu jsou mokrochům naše děti?“
Pavor rozhodil rukama.
„Jsou to nemocní lidé… Jak to máme vědět? Ale my dva jsme zdraví, nemám pravdu?“
Ozvalo se zaklepání a do pokoje vstoupil nemotorný a promočený Golem.
„Zeptáme se Golema,“ navrhl Pavor. „Goleme, k čemu mokroši potřebují naše děti?“
„Vaše děti?“ přeptal se Golem, který se plně věnoval vinětě na láhvi ginu. „Copak vy máte nějaké děti, Pavore?“
„Pavor tvrdí,“ vmísil se do hovoru Viktor, „že místní mokroši štvou děti proti jejich rodičům. Víte o tom něco, Goleme?“
„Hm…,“ odtušil Golem. „Máte někde čisté sklenice? Aha, tady… Mokroši že štvou děti? No… nebyli by první ani poslední.“ Dopadl v mokrém plášti na pohovku a očichal gin ve skleničce. „A co by vás v naší době tolik překvapovalo na popichování dětí proti rodičům, když se popichují třeba bílí proti černým, žlutí proti bílým, hloupí proti chytrým… Co vás na tom tolik zaráží?“
„Pavor tvrdí,“ zopakoval Viktor, „že vaši pacienti se poflakují po městě a učí děti všelijakým prapodivným zlotřilostem. Také jsem si něčeho takového všiml, i když zatím bych se neodvážil nic určitého tvrdit. Tak tedy, nic mě nezaráží, ale vás se ptám: je to pravda nebo ne?“
„Pokud vím,“ usrkl Golem labužnicky, „mokroši měli volný přístup do města odjakživa. Nevím, co máte na mysli, když mluvíte o prapodivných zlotřilostech, ale dovolte mi, abych se vás jako zdejšího rodáka zeptal — je vám známa hračka zvaná zlá káča?“
„Samozřejmě,“ přikývl Viktor.
„Měl jste někdy takovou hračku?“
„Já osobně ne… ale pokud si dobře vzpomínám, tak leckdo z kamarádů… No ano, máte pravdu. A kluci říkali, že jim káču daroval mokroch. Máte na mysli tohle?“
„Ano, přesně to. A taky počasník, a dřevěnou ruku …“
„Pardon,“ skočil jim do toho Pavor. „Mohl bych i já, přivandrova-lec z hlavního města, vědět, o čem to místní rodáci mluví?“
„Nemůžete,“ usadil ho Golem. „Nemáte to v popisu práce.“
„Jak vy můžete vědět, jak rozsáhlá je moje kompetence?“ ohradil se Pavor.
„Prostě to vím,“ řekl Golem. „Tuším to, protože chci… A přestaňte lhát, vždyť jste ho chtěl koupit pod rukou od Teddyho, ten jeho počasník, a moc dobře víte, co to je.“
„Aby vás husa kopla,“ zavrčel Pavor. „Teď jsem nemluvil o po-časníku …“
„Ustaňte, Pavore,“ okřikl ho netrpělivě Viktor. „Nezlobte se, Goleme, ale pořád jste ještě neodpověděl na mou otázku.“
„Ne? Měl jsem dojem, že ano… To máte tak, Viktore — mokroši jsou těžce a beznadějně nemocní lidé, jejich choroba je příšerná jako každý dědičný neduh. Normální lidskou dobrotu a rozum si však uchovali, tak proč jim ubližovat?“
„A kdo jim ubližuje?“
„Třeba vy — vy jim neubližujete?“
„Zatím ne, zatím spíš naopak.“
„V pořádku,“ kývl velkou hlavou Golem a zvedl se. „Tak jedem.“
Viktor vytřeštil oči.
„Kam?“
„Do sanatoria. Já jedu do sanatoria, vy, jak vidím, se taky chystáte do sanatoria, a vy, Pavore, si lehněte do postele. A neroznášejte chřipku.“
Viktor pohlédl na hodinky.
„Není ještě brzy?“
„Jak myslíte. Ale uvědomte si, že autobus ode dneška nejezdí. Nevyplácel se.“
„Že bychom se nejdřív naobědvali?“
„Jak myslíte,“ opakoval Golem. „Nikdy neobědvám. A vám to taky neradím.“
Viktor si sáhl na břicho.
„Nnno …,“ pohlédl na Pavora. „Asi pojedu.“
„Mně je to jedno,“ nechal se slyšet do hloubi duše zhrzený Pavor. „Hlavně mi přivezte ty knížky.“
„Rozhodně,“ slíbil Viktor a začal se oblékat.
Když nalezli pod vlhkou plachtu džípu pročpělého tabákovým dýmem, benzínem a léky, Golem se zeptal: „Jste schopen reagovat na narážky?“

„Někdy," připustil Viktor. „Když vím, že jde o narážky. Proč?" „Tak dávejte pozor, teď jedna přijde. Přestaňte zbytečně žvanit." „Aha," zabručel Viktor. „A jak tomu mám rozumět?" „Jako narážce. Přestaňte si pouštět hubu na špacír." „S radostí," slíbil Viktor a zamyšleně umlkl. Projeli celým městem, minuli konzervárny, pustý městský park, celý zanedbaný a poloshnilý z toho věčného sychravá, přehnali se kolem stadiónu, kde ublácení Vesmírní bratři umíněně bušili nabobt-nalými kopačkami do nabobtnalých míčů, a pak zabočili na silnici vedoucí k sanatoriu. Kolem se za clonou deště prostírala vlhká rovná step, rovná jako stůl a kdysi suchá, pichlavá, vyprahlá z věčného slunce — teď se pomalu měnila v neprostupný močál.
„Vaše narážka mi připomněla jednu rozmluvu s Jeho Excelencí referentem pana prezidenta pro státní ideologii. Jeho Excelence mě pozval do své skromné pracovničky o rozměrech asi dvacet krát třicet a tázal se: Victoire, chcete stejně jako dřív mít na kus chleba s
máslem? Přirozeně jsem přisvědčil. Tak přestaňte drnkat! zařval Jeho Excelence a vznešeným pokynutím ruky audienci ukončil."
Golem se ušklíbl.
„A jak jste to drnkal?"
„Jeho Excelence mi tak jemně naznačil, že se mu příliš nezamlouvá moje bendžové preludování po mládežnických klubech."
Golem lišácky přimhouřil jedno oko.
„Kde vy, člověče, v sobě berete jistotu, že nejsem špicl?"
„Neberu," namítl Viktor. „Já na to kašlu. A mimoto se dneska špicl neříká. Špicl je archaismus. Dnes všichni vzdělanci užívají výrazu fízlák."
„Necítím v tom rozdíl," poznamenal rezervovaně tlustý doktor.
„Já vlastně taky ne. Takže necháme planého řečnění. Co váš pacient, už se uzdravil?"
„Mí pacienti se neuzdravují nikdy."
„To máte jistě báječné renomé! Ale já se ptám na toho nebožáka, co se chytil do želez. Co jeho noha?"
Golem neřekl nic. Pak se zeptal:
„Koho z nich máte na mysli?"
„Nerozumím. Samozřejmě toho, co skončil u sanatoria v pasti."
„Byli čtyři," řekl Golem s očima upřenýma na silnici zaplavovanou deštěm. „Jeden se chytil do želez, druhého jste vlekl na zádech, třetího jsem odvezl v autě a kvůli čtvrtému jste vyprovokoval skandální rvačku v hotelové restauraci …"
Viktor ohromeně mlčel. Jeho společník taky. Obratně kormidloval mezi četnými výtluky ve starém asfaltu.
„No tak, přece nebudeme takoví nasupení," zabručel smířlivě. „Jen jsem žertoval. To víte, že to byl pořád jeden a ten samý. A noha se mu zahojila hned tehdy v noci."
„To je taky vtip?" sondoval opatrně Viktor. „Chachacha, teď už chápu, proč se vaši pacienti nikdy neuzdraví."
„Mí pacienti se nikdy neuzdraví ze dvou důvodů. Za prvé jako žádný poctivý lékař na světě neumím léčit dědičné choroby. A za druhé se ani uzdravit nechtějí."
„No to je až komické," zamumlal Viktor. „Už jsem toho o těch vašich mokroších slyšel tolik, že jsem ochoten věřit všemu: i tomu o
deštích, i tomu o kočkách, i třeba tomu, že rozdrcená kost může srůst od půlnoci do rána."
„Řekl jste o kočkách?"
„No ano. Víte, proč ve městě nejsou žádné kočky? Za to můžou mokroši. Teddy je málem pološílený z údajné myší invaze… Měl byste mokrochům poradit, že by bylo dobré zároveň s kočkami odlákat z města i myši."
„A la krysař hammelnský?" otázal se Golem.
„Jistě," přikývl lehkomyslně Viktor. Teprve pak si vzpomněl, čím příběh hammelnského krysaře končí. „Na tom není nic směšného. Dneska jsem zrovna vystupoval před gymnazisty. A měl jsem možnost poznat ty děti. Viděl jsem, jak uvítali jednoho vašeho svěřence. Teď už by mě vůbec nepřekvapilo, kdyby jednoho krásného dne vyšel na městské náměstí mokroch s tahací harmonikou a odvedl všechny děti někam do horoucích pekel."
„Tak vás by to nepřekvapilo? A co byste podnikl?"
„Nevím… Třeba bych mu sebral tu harmoniku."
„A začal na ni hrát sám?"
„Ano," povzdechl si Viktor. „Je to tak. Já tyhle děti neohromím ničím, ať dělám co chci, s tím už jsem se smířil. Ale zajímalo by mě, kdo a co je tedy dokáže nadchnout. A vy to víte, Goleme …"
„Přestaňte drnkat, Victoire."
„Jak si přejete," opáčil Viktor. „Velmi pečlivě a více méně obratně se vyhýbáte každé mé podstatnější otázce, toho už jsem si všiml dávno. Je to od vás neprozíravé. Stejně se to nějak dovím, a vy tak přijdete o možnost naservírovat mi tyto informace v takové podobě, která by pro vás byla výhodná."
„Víte vy, co je to respektování lékařského tajemství? A pak, já nic určitého nevím. Mohu se jen dohadovat."
Přibrzdil. Vpředu za závojem deště se objevily nějaké postavy stojící ve vozovce. Tři šedivé figury a šedivý sloup se směrovkami: Leproserie — 6 km. Sanatorium Teplé Prameny — 2,5 km. Trojice ustoupila na krajnici, byl to nějaký muž a dvě děti.
„Zastavte, člověče!" zvolal najednou Viktor ochraptěle.
„Co se stalo?"
Viktor neodpověděl. Díval se na ty tři u sloupu, na urostlého mok-rocha v černé teplákové soupravě prosáklé dešťovou vodou, na chlapce, který byl bez pláště, jen ve zmáčené bundě, kalhotách a sandálech, a na děvče v letních šatečkách, které se na mnoha místech lepily k tělu. Prudce rozrazil dveře a vyskočil na silnici. Do tváře ho ihned udeřil

vítr a déšť, až se málem zalykal, ale nevšímal si toho. Cítil, že se v něm zvedá příval neudržitelné zběsilosti, kdy se člověku chce všechno ničit, kdy ještě jakž takž kontrolujete, že se chystáte páchat strašlivé hlouposti, ale to vědomí vás kupodivu těší. Na ztuhlých nohou dokráčel až k mokrochovi.
„Co se to tu odehrává?“ procedil mezi zuby. Přejel očima k Irmě, která ho sledovala s nelíčeným údivem. „Okamžitě si vlez do auta!“ A znovu oslovil mokrocha: „Vás bych nejradši roztrh jako hada, co to s nima vyvádíte!“ A Irmu: „Marš do auta, neslyšelas?“
Ani se nepohnula. Celá trojice stála jako předtím, mokrochovy oči nad černou rouškou klidně pomrkávaly. Irma nakonec pronesla s těžko popsatelnou intonací: „To je můj otec,“ a on si náhle uvědomil — jako by se mu ta myšlenka zaryla až někam do míchy — že tady nejde řvát nebo dokonce na dceru zvednout ruku, tady nejde vyhrožovat, chytat za límec a potupně vléct… ani vztekat se tu nemůže. A velice klidně řekl:
„Irmo, prosím tě, běž do auta, jsi celá promočená. Bol-Kunaci, na tvém místě bych si taky přisedl k nám.“
Byl si jist, že Irma poslechne, a ona skutečně poslechla. Ale ne tak, jak by si býval představoval. Ne, nešlo o to, že nejdřív jako by pohledem požádala mokrocha o svolení, zda může odejít — zůstal v něm stín podezření, že tu proběhlo něco složitějšího, jakási blesková výměna názorů, jakási krátká porada beze slov, která rozhodla v jeho prospěch.
Pyšně zvedla nos a odešla k autu, ale Bol-Kunac slušně, leč rezolutně odmítl:
„Děkuji vám, pane Baneve, abych pravdu řekl, radši zůstanu ta-dy.“
„Jak chceš,“ odpověděl Viktor s lehkým srdcem. Bol-Kunac ho v tuto chvíli nijak zvlášť nezajímal. Teď bylo třeba na rozloučenou vmést něco přiléhavého do tváře tomu mokrochovi. Věděl předem,
že se určitě zmůže jen na nějakou ubohost, ale nebylo zbytí, už z čistě prestižních důvodů by jen tak odejít nedokázal. A tak řekl:
„Vás, vážený pane, nikam nezvu. Vy se tu zřejmě cítíte jako ryba ve vodě.“
Mrštil před sebe imaginární rukavici, otočil se a šel pryč. Hrabě pronesl ta slova, pomyslel si s odporem, a důstojně se vzdálil…
Irma se usadila v kabině, nohy zvedla nahoru a začala si ždímat copánky. Viktor se s ostýchavým funěním protáhl na zadní sedadlo a když se Golem znovu rozjel, řekl dceři:
„Hrabě pronesl ta slova a důstojně se vzdálil… Strč sem nohy, Irmo, trochu ti je namasíruju.“
„Proč?“ zeptala se zvědavě Irma, usadila se napříč a jednu nohu strčila dozadu.
Těšil se, že konečně vykoná něco přirozeného a prospěšného, a tak uchopil vyhublou holčičí nožku, mokrou a dojemnou, a už se chystal, že ji začne třít — doruda, do nachová, vlídnými otcovskými prsty, že začne masírovat ten špinavý kostnatý ledoveček, který se tak často stává původcem rým, katarů horních cest dýchacích a oboustranných zápalů plic — jenže zjistil, že má dlaně studenější než dceřina kůže. Ze setrvačnosti přece jen párkrát přejel po nártu a holeni a pak toho nechal. Ale to jsem přece tušil, už když jsem před nimi stál, tak jsem věděl, že je v tom nějaký podraz, že dětem nic nehrozí, žádné katary a bronchitidy, jenže to se mi nehodilo do krámu, já chtěl zachraňovat, vyrvat ze spárů a chvět se spravedlivým hněvem, chtěl jsem plnit nejsvětější povinnost, a už zase si ze mě někdo střílí, zase jsem trouba všech troubu, už podruhé za jediný den…
„Uhni s tou nohou,“ neovládl se.
Irma vtáhla nohu zpátky dopředu a zeptala se:
„Kam to jedem, do sanatoria?“
„Ano,“ přikývl a pohlédl na Golema — jestli si nevšiml té ostudy. Ten seděl pohodlně rozvalený u volantu a nezúčastněně zíral na silnici před kapotou, celý šedivý, zanedbaný a přihrblý.
„Proč?“
„Převlíkneš se do suchého a lehneš si do postele,“ odsekl.
„Ale prosimtě!“ podivila se. „Co sis to vzal do hlavy?“
„No tak dobře…,“ zatvářil se smířlivěji. „Dám ti nějaké knížky a budeš si číst.“
Má pravdu, k čemu ji tam vlastně vezu? pomyslel si. Diana… No, to se ještě uvidí. Ale jinak žádné pití a nic takového. Jak já tu holku pak dostanu zpátky? Ačkoli, půjčím si čikoli auto a bude to… Kruci, nebylo by špatné trošku si svlažit hrdlo…
„Goleme…,“ poprosil už málem doktora, ale včas se zarazil. Sssa-kra práce, to nejde, jak by to vypadalo?
„Ano?“ ozval se Golem, aniž se ohlédl.
„Ale nic,“ povzdechl si Viktor s očima hypnoticky připoutanýma k hrdélku trčícímu z kapsy doktorova pláště. „Irmo,“ oslovil unaveně dceru, „co jste tam dělali, na té křižovatce?“
„Přemýšleli jsme mlhu.“
„Co že jste?“
„Přemýšleli mlhu,“ opakovala holčička.
„O mlze,“ opravil ji Viktor. „V krajním případě nad mlhou.“
„A proč o mlze?“ nechápala Irma.
„Přemýšlet je sloveso nepřechodné,“ vysvětlil jí Viktor. „Proto vyžaduje předložkovou vazbu. Už jste probírali nepřechodná slove-sa?“
„Jak kdy,“ neodpověděla na poslední otázku. „Myslet mlhu je jedna věc a přemýšlet o mlze, to je něco docela jiného… a k čemu by to taky bylo, přemýšlet o mlze, to mi řekni…“
Viktor vytáhl cigaretu a zapálil si.
„Přemýšlet mlhu se prostě neříká, to je negramotné. Je taková skupina sloves — myslet, běhat, chodit, plavat — kterým říkáme nepřechodná a která vždy vyžadují předložkovou vazbu. Přemýšlet o… třeba …“
„Přemýšlet kolenem,“ napověděl Golem.

„No, to je výjimka," namítl znejistělý Viktor.
„Chodit rychle," posloužil Golem dalším příkladem.
„Rychle není substantivum," chytil se toho hned Viktor. „A nepleťte to dítě, Goleme."
„Tati, nemohl by sis tu cigaretu odpustit?" zeptala se Irma.
Ozvalo se krátké zaklokotání, které jako by uniklo z doktorova hrdla, ale mohl to také být motor, zdolávající prudký svah. Viktor
cigaretu zmačkal a rozdrtil ji podpatkem. Stoupali k sanatoriu a zdola ze stepi se dešti vstříc valila homogenní bělavá stěna.
„Tady ji máš, tu mlhu," kývl Viktor z okénka. „A můžeš ji přemýšlet. A taky čichat, běhat a chodit."
Irma chtěla něco říct, ale Golem ji předešel.
„Mimochodem, sloveso přemýšlet se jako přechodné užívá i v podřadných souvětích. Například: Přemýšlel jsem o tom, že …"
„To je ovšem něco docela jiného," nevzdával se Viktor. Už ho to přestalo bavit. Potřeboval si nutně zakouřit a něčeho se napít. Toužebně obdivoval to zatracené hrdlo.
„Není ti zima, Irmo?" otázal se s nejasnou nadějí v hlase.
„Ne. A tobě?"
„Trochu mě zebe," přiznal se Viktor.
„Měl byste se napít ginu, Viktore," poradil mu Golem.
„To by nebylo špatné… Vy nějaký máte?"
„Mám. Ale už jsme skoro na místě."
Džíp vklouzl do vrat a vzápětí vypuklo něco, co Viktora předem nějak nenapadlo a na co nebyl připraven.
Skrz mřížovou ohradu se proplétaly teprve ojedinělé chomáčky mlhy, takže viditelnost byla tentokrát výborná. Na příjezdové cestě leželo tělo v promočeném pyžamu, tak, jako by tu v této pozici dlelo už řadu dní a nocí. Golem ho opatrně objel, minul sádrovou vázu s neumělými prostinkými kresbami a symboly, doprovozenými příslušným slovním komentářem, a zařadil se do stáda aut shluklých před pravým křídlem. Irma otevřela dveře a dřív, než vůbec stačila vystoupit, z okénka sousedního vozu vypadla čísi vypitá tlama a zab-lekotala: „To je pěkný děvčátečko. Kdybys chtěla, ihned se ti od-dám!" Viktor zkoprněle vyskočil ven. Irma se kolem sebe zvědavě rozhlížela. Uchopil ji pevně za ruku a vedl ke vchodu. Na schodech seděly v objetí dvě děvky jen v prádle a vychlastanými hlasy prozpěvovaly písničku o mrše apatykáři, který nechce dodat herák. Sotva Viktora zahlédly, ihned zmlkly, ale když procházel kolem nich, jedna se pokusila chytit ho za kalhoty. Irmu do haly doslova vhodil. Byla tu tma, páchl tu tabákový dým a z kouta vanul kyselý puch, rachotila promítačka a po bílé zdi křepčily pornografické rošťačinky. Viktor zaťal zuby a šlapaje po čichsi nohou vlekl Irmu pořád dál. Až
na schody za nimi dolétaly dopálené nevybíravé kletby. Ty schody bral po třech. Irma nic neříkala, ale on se přesto neodvažoval ani na dceru pohlédnout.
Na odpočivadle na něj s otevřenou náručí čekal promodralý a oteklý člen parlamentu Rosheper Nant. „Victoire, příííteli!" zaskře-hotal. Teprve teď zahlédl Irmu a propukl v jásot: „Victoire! Tak ty taky…? Ty seš taky na tyhle holátka neopeřený…" Viktor vycenil zuby, dupl mu na nohu a vší silou mu vrazil do prsou — Rosheper se skácel jako prkno a v pádu porazil koš na odpadky. Viktor se řítil chodbou zbrocený studeným potem. Irma neslyšnými skoky ubíhala po jeho boku. O Dianiny dveře si div nerozbil hlavu, byly zamčené a klíč nikde. Zabušil jako smyslů zbavený a ona se okamžitě ozvala: „Táhni ke všem ďasům!" zařvala zuřivě. „Impotente zdechlá! Srač-káři, hovno jedno psí!" „Diano!" vyštěkl Viktor. „Okamžitě otevři!" Zaraženě umlkla a dveře se rozlétly. Stála na prahu a v ruce třímala jako kord nějaký zahraniční deštník. Viktor ji odhodil stranou, vtlačil Irmu do pokoje a zabouchl za sebou.
„Jéžiš, to jseš ty," pochopila konečně Diana. „Já myslela, že je to zase Rosheper." Táhl z ní alkohol. „Koho mi to sem vedeš, ty bláz-ne?"
„To je má dcera," vysoukal ze sebe. „Jmenuje se Irma. To je Diana, Irmo."
Zadíval se paní domu do očí s úpěnlivou nadějí. Zaplaťpánbu, zdá se, že zatím ještě není namol. Nebo okamžitě vystřízlivěla.
„Ty ses pominul," vyslovila úplně tiše.
„Je hrozně umáčená. Převleč ji do něčeho suchého, ulož ji do postele a tak …"
„Já si nelehnu," prohlásila Irma.
„Irmo!" zaryčel hrozivě. „Buď tak laskavá a poslouchej, nebo tu někdo dostane příšerně nařezáno …"
„No, někdo by tu opravdu potřeboval pořádně seřezat," utrousila vyhasle Diana.
„Diano… Moc tě prosím."
„No dobře," souhlasila s povzdechem. „Ale ty plav k sobě, už si nějak poradíme i bez tebe …"
S obrovskou úlevou vyšel na chodbu. Od Diany směřoval rovnou do svého pokoje, ale ani tam nedošel klidu. Nejdřív musel vyhodit roztoužený a rozdováděný páreček a potřísněné ložní prádlo. Na chodbu. Pak zamkl, svalil se na holé matrace, zapálil si zvlhlou cigaretu a jal se přemítat o tom, co všechno napáchal.

5. FELIX SOROKIN. „…A ŽIVOČIŠNÁ VÝROBA!"

Spal jsem prabídně, deptaly mě lepkavé noční můry: zdálo se mi, že čtu japonský text, všechna slova mi připadají známá, ale nikterak se nehodlají řadit v něco aspoň trochu logického a srozumitelného, což je trýzeň nevýslovná, protože mám právě dokázat, a to naprosto nezbytně a bez pardonu, že jsem ještě nezapomněl svou původní profesi; chvílemi jsem se napolo probouzel a s úlevou si uvědomoval, že je to jen zlý sen, pokoušel jsem se nicméně v krátkém

polospánku frázi dešifrovat, jenže po chvíli jsem se znovu propadal do bezmoci a zoufalství…
Když jsem se probudil docela, žádnou skutečnou úlevu jsem nepocítil. Ležel jsem v temném pokoji a díval se na kosodélníkovou skvrnu světla na stropě, kterou tam vytvářel reflektor osvětlující hlídané parkoviště dole před domem, poslouchal hluk zatím nepříliš četných jitřních aut a teskně dumal o tom, že takovéto vleklé demoralizující sny se do mě zakously teprve nedávno, asi tak před dvěma třemi lety, zatímco dřív se mi zdávalo většinou o ženských. Asi už se na mě valilo to pravé stáří — nadále už to zřejmě nebudou občasné ponory do apatie, ale nový, setrvalý stav, z něhož pro mě nebude úniku.
Brnělo mě pravé koleno, píchalo mě pod žebry, píchalo mě v levém rameni, píchalo mě všude a z toho všeho jsem se začínal litovat ještě víc. V okamžicích takovéhoto předjitřního úpadku sil, který mě potkával stále častěji, jsem nevyhnutelně zabředal do meditací o ne-perspektivnosti své další existence: dál už mě nečekalo nic, kvůli čemu by stálo za to přemáhat se a vstávat, škobrtat na záchod a zápolit s vrtošivým splachovadlem, pak vstoupit pod sprchu — už bez jediného záblesku naděje, že by studená voda mohla přinést alespoň náznak někdejší čilosti — a nakonec se pouštět do snídaně… Ne snad že by mi bylo proti mysli jídlo, ale dřív mě po snídani čekala cigareta, na kterou jsem se vždycky těšil, sotva jsem rozlepil víčka. Už nemám ani to…
Nemám nic. Dobře, dopíšu tenhle scénář, dobře, dramaturgie ho přijme a schválí a do mého života vtrhne mladý, energický a zákonitě také hloupý režisér, který mě začne vybraně a zároveň neurvale přesvědčovat, že film má svůj vlastní jazyk, že ve filmu je rozhodující obraz, nikoli slovo, a zákonitě se začne blýskat vlastnoručně zfušo-vanými aforismy typu „Z tohodle uděláme světověj názor“ nebo „Ani záběr na rodný hroudě, pane kolego“… Co je mi nakonec do něj a jeho malicherných kariéristických starostí, když předem vím, že film bude pod psa a že při předváděčce budu mučivě zápolit s přáním vstát a oznámit: „Já si přeji, vážení, abyste moje jméno z titulků vy-střihli!“
Jsem sám idiot, že to dělám, už dávno přece vím, že bych se takhle zahazovat neměl, ale jak vidno, já byl obchodník se psí flákotou odjakživa a už mi to zůstalo, už ze sebe nic lepšího neudělám, i kdybych napsal třeba sto Moderních pohádek, protože co já můžu vědět, třeba ta moje tichá pýcha v Modrých Deskách, ta moje tolik tutlaná naděje má k jemnému jehněčímu taky po čertech daleko a je to stejná psí flákota, jenom od jiného rasa…
Ale budiž, dejme tomu, že je to jehněčí té nejlepší kvality. No a co? Za mého života to nikdy nevyjde, protože široko daleko, rozuměj nikde, nevidím nakladatele, kterému by se dalo nakukat, že mé apokalyptické vize mohou být zajímavé pro víc než deset lidí na světě. A po mé smrti…
Ano, po autorově smrti se u nás nejednou publikují jeho neznámá, často zvláštní díla, jako by je teprve ona smrt zbavovala amorfně rosolovitých dvojsmyslností, nepříjemných aluzí a zrádných podtextů. Jako by neovladatelné a nedirigovatelné asociace umíraly společně s autorem. Inu což, dost možná. Ale co já s tím? Už dávno nejsem ten rozdychtěný mladík, už dávno pominuly časy, kdy jsem každým novým dílem hodlal obšťastnit nebo alespoň poučit celé lidstvo. Sláva mi stačí ta, co už mám, byť by byla sebepochybnější. Peníze se nakonec vydělávají snáz melouchařinou než poctivou spisovatelskou prací. A takzvanou radostí z tvorby jsem ani jednou v životě poctěn nebyl. Takže co nám ještě zbývá? Čtenář? Ale o tom přece nic nevím. To je pro mě jen mamutí množina neznámých a mně naprosto cizích lidí. Proč by mě mělo tížit, jaký vztah ke mně chovají nezná
mí, naprosto cizí lidé? Já si přece umím moc dobře spočítat, že kdybych teď jednou provždy zmizel, nikdo z nich by to nezaznamenal. Ba co víc, kdybych nikdy nebyl nebo zůstal štábním tlumočníkem, tak by se v jejich životě nic, ale vůbec nic nezměnilo — ani k lepšímu, ani k horšímu.
Jak jste to říkal — Ef Á Sorokin …? Dobře. Třeba teď je ráno. Co myslíte, kdo si asi v desetimilionové Moskvě během ranního vstávání vzpomene dejme tomu na El En Tolstého? Samozřejmě s výjimkou školáků, kteří se zapomněli nabiflovat na hodinu o Vojně a míru. A to byl uragán duší. Panovník rozumů. Zrcadlo ruské revoluce. Kdoví, možná z Jasné Poljany prchl právě proto, že se na samém konci života dostavila tato veleprostá, a proto tak demoralizující myšlenka.
A to přitom byl věřící člověk, napadlo mě zničehonic. Pro něj to bylo snazší, mnohem snazší. Zato my máme jinou skálopevnou víru: PŘED nebylo nic a PO nebude taky nic. A už se mě zmocnila důvěrně známá tíseň. Mezi dvěma NIC přeskakuje slaboučká jiskérka — a to je celé naše slavné bytí. V tom nadcházejícím NIC nás nečeká ani odměna ani odplata a není tu ani sebemenší naděje, že by jiskérka někdy někde přeskočila ještě jednou. A tak ze zoufalství zkoušíme pro jiskérku vymyslet nějaký důvod a smysl, jeden druhému sugerujeme, že není jiskérka jako jiskérka, že jedny opravdu uhasnou beze stopy, kdežto jiné zapalují a rozdmýchávají gigantické požáry idejí a skutků, pročež ty prvně jmenované zasluhují jen opovržlivé politování, zatímco ty jiné jsou příkladem hodným všemožného následování, samozřejmě když si přejete, aby zrovna váš život nějaký smysl měl.
A euforie mládí je tak obrovitá a mocná, že na tuto prostinkou návnadu bezpečně zabere každý zelenáč — samo sebou za předpokladu, že si podobné věci vůbec připouští — a teprve když překoná jistý vrchol a začne na druhé straně neodvratně sestupovat, najednou pochopí, že všechno jsou to jen slova, nesmyslná slova útěchy a účasti, jimiž tak rádi častujeme své bližní, kteří ztratili půdu pod nohama. Ve skutečnosti je ovšem jedno, zda jsme na tomto světě vybudovali mocný stát nebo vilu z nakradeného materiálu — to nemá s věcí nic
společného, protože je jen NIC PŘED a NIC PO, a váš život má smysl jen do chvíle, kdy si to definitivně uvědomíte…
Sklon ke chmurným logickým úvahám tohoto ražení jsem v sobě objevil taky poměrně nedávno. Tento sklon je podle mého názoru předzvěstí stařeckého marasmu, nebo přinejmenším stařecké impotence. Rozumí se v nejširším slova smyslu. Zpočátku mě podobné záchvaty přímo děsily: chvatně jsem se uchyloval k vyzkoušenému prostředku na všechny boly duševní i fyzické, naléval jsem se bohatýrskou dávkou lihovin a během několika minut se důvěrně známému obrazu jiskry zapalující plamen — a mohl to být plamínek nevelký, lokálního významu — vracela přesvědčivost neochvějného sociálního postulátu. Později jsem si na tyto pády do hlubin kosmického stesku zvykl, přestal jsem se jich děsit, neboť se ukázalo, že hlubiny kosmického stesku mají své dno, a jakmile jsem ho našátral a

odrazil se od něj, nevyhnutelně jsem vyplouval zpátky na povrch.
Šlo především o to, že apokalyptická logika kosmických hlubin vyhovovala toliko potřebám abstraktního světa všelidského konání, zatímco takový konkrétní život člověka se rozhodně neskládá ze skutků, jimž jediným lze připisovat nějaký smysl, ale z radostí a žalů, velkých i malých, pomíjivých i vleklých, čistě osobních i odvislých od celospolečenských pohrom. A zase — i kdyby se na člověka navalilo sebevíc pohrom naráz, vždy mu v zásobě zbývá něco pro zahřátí duše.
Zbývají mu třeba vnuci, dvojčata, střapatí rváči a banditi Peťka a Šaška a ničím nenahraditelné potěšení působit jim radost, z něhož se vám někdy až rozklepe brada. Nebo mu zbývá dcera Katka, smolař-ka, před níž se pořád cítí nějak provinile a ani neví proč: asi proto, že je to jeho dcera, krev jeho krve, a že zdědila jak jeho náturu, tak jeho osud. No a pak nám samozřejmě zbývá ta naše vodečka a nakládané ryzce v Klubu… Ano, je to banální, ta vodečka, to chápu, ale řekněte mi — která lidská radost není banální? Co takové nezávazné podroušené žvásty v Klubu, ty snad nejsou banální? Nebo bezdůvodná radost ze života, když si jen tak v trenýrkách vyjdete na lodžii do časného letního rána a koukáte na modré nebe, na zatím pustou silnici, na růžové stěny domů naproti, na dlouhé namodralé stíny, které se táhnou přes pustou pláň mezi paneláky, zarostlou bujnou plevelnou
vegetací, v níž vesele rámusí vrabčáci… To je taky banální, a stejně vás to nikdy nepřestane těšit…
Tu a tam se samozřejmě namanou osobnosti, jejichž jedinými radostmi i žaly mohou být pouze skutky, činy. Těm pak ovšem nestačí kus žvance, ti potřebují rovnou objevit střelný prach, v čele vojsk násilně překročit Leninské hory nebo si dosyta užít jinou podobnou krvavou událost. Inu nešť, ať slouží… My jsme lidé malí. Nám vrchovatě stačí vrabčáci po ránu. A ještě něco: hlavně nesmím zapomenout koupit banditům bonboniéru. Nebo nějakou hračku…
Jakmile jsem pocítil, že už jsem zase na hladině, jen tak vsedě jsem učinil několikero tělovýchovných pohybů, spíš jen aby se ne-řeklo, se supěním jsem vstal a našátral nohama pantofle. V několika následujících minutách mě čekala tato procedura: ustlat si postel, otevřít dokořán dveře lodžie a odtud se přesunout do koupelny ku provedení ranní toalety.
Jenže řád mých věcí byl narušen již v samém zárodku. Sotva jsem hodil polštář do křesla, zadrnčel telefon. Pohlédl jsem na hodiny, abych tak určil, kdo volá. Bylo sedm třicet čtyři, což znamenalo, že volá Ljoňa Pišiš.
„Těbuch," pronesl nízkým, ilegálně spikleneckým hlasem. „Jak se vede?"
„Ohajo," zjevil jsem mu. „Bocibocusa. Arigato."
„Nemoh bys mi to přetlumočit do nějakýho lidštějšího jazyka?" požádal mě.
„Mohl," ubezpečil jsem ho hbitě. „Everything is o'kay."
„No vidíš, to snad šlo rovnou, ne?" Odmlčel se. „Tak co, jaks včera dopad?"
„Co přesně máš na mysli?" zmobilizoval jsem všechny smysly.
„No ty tvoje záležitosti… Kam žes to včera jel?"
Konečně jsem pochopil, že tohoto muže zajímá výhradně má případná návštěva v Lázeňské.
„Hromský dílo," zděsil jsem se. „Já ty desky snad někde ztratil!"
A začal jsem horečně vzpomínat, kde jsem tak mohl nechat desky s nesmrtelným dramatickým dílem Korjaginovi, a on do mě mezitím hučel dál. Hučel, že se proslýchá, že pokud je někdo ze spisovatelů ženat víc než třikrát, bude vyškrtnut z pořadí na byt v novém svazovém domě a napříště může počítat jen s bytovou jednotkou, která se
nějakým způsobem uvolní. To by se Ljoni Pišiše týkalo zcela bezprostředně, protože on je ženat počtvrté.
„Aha, v restauraci," vydechl jsem ulehčeně.
„Cos říkal?" ustal s mimořádnou ochotou uprostřed slova.
„Ale desky."
„Jaký?"
„Kancelářský. S tkanicema."
„A co bylo vevnitř?"
„Hele… Dej mi pokoj, jo? Sotva jsem vstal, ještě ani nemám ustláno."
„Já taky ne!… A byl jsi včera v tý Lázeňský?"
„Nebyl jsem v Lázeňský! Nebyl!"
„A kde jsi teda byl?"
Bál jsem se jen pomyslet na to, že bych se Pišišovi slůvkem zmínil o svých včerejších dobrodružstvích. Nejen proto, že mi před očima zničehonic vyvstaly dvouhlavňové oči Ivana Davydoviče a dolehlo ke mně žlučovité syčení Kosti Kudinova, básníka, a dokonce ani proto, že se mi z toho všeho v ústech rozlila jakási hnusná pachuť. Mé důvody byly mnohem, mnohem prostší. Pišiš je člověk, jehož nikdy nezajímá CO. Toho vždy zajímá PROČ. Zaživa ze mě vyždíme duši, jak bude požadovat úplné a všestranné vysvětlení, a až ji ze mě vyždíme, našťouchá ji jen tak bez ladu a skladu zpátky a začne mi servírovat své vlastní ocelově neprůstřelné verze, z nichž každá jako z udělání objasňuje jediný aspekt problému, kdežto všem ostatním přímo fatálně odporuje…
„Ljoňo," ozval jsem se rozhodně. „Nezlob se, ale někdo mi tu zvoní. Má přijít instalatér."
A bez ohledu na jeho protesty jsem zavěsil.
Jinak mám ovšem Ljoňu Barinova rád. Ba co víc, vážím si ho. A tu přezdívku jsem mu neuštědřil za jeho lidský profil, ale za zevnějšek, za první dojem, jakým působí. Je to pišišvor — malý černý piši-švůrek, který se pořád něčeho bojí. Píše zoufale těžce, sotva po několika větách, ale možná slovech denně, protože o sobě permanentně pochybuje a s bezmeznou vírou hlásá onu pološílenou premisu čítankové literární vědy, že pro každý děj, jev či myšlenku vždy existuje jedno jediné slovo, které tyto fenomény nejúplněji a nejpřesněji vy
jadřuje, takže tajemství tvorby spočívá jen a jen v tom, abychom nebyli pohodlní, abychom nelitovali potu a to jediné slovo našli, protože jedině touto metodou lze psát literaturu, která by stála za řeč.
Jedno je však jisté — jeho literární vkus je neomylný, slabiny jakéhokoli beletristického textu vyhmátne okamžitě, jeho

analytické schopnosti jsou zázračné a musím říct, že mezi profesionálními kritiky neznám jediného, který by se Ljoňovi na tomto poli vyrovnal. Zároveň ho však analytický talent přímo osudově zbavuje schopnosti syntézy, což je tragédie, protože podle mého názoru nespočívá síla autora v tom, aby dokázal najít jedno jediné slovo, ale v tom, aby se uměl vzdát všech zjevně nepatřičných. Kdežto chudáček Ljoňa dřepí nad papírem a den za dnem v útrapách, až se mu z mozku kouří, váží na takových vnitřních vahách, zda bude přesnější „dotkla se jeho ruky“, nebo „maně zavadila o jeho ruku“?… Nakonec v naprosté krizi zavolá Valjovi a prosí ho o radu, a krutý Valja Děmčenko neváhá ani vteřinku a odpovídá slavným averčenkovským: „Popadla ho za pazouru a několikrát po sobě na něj zařvala: kam jsi zašantročil prachy, neřáde“… Celý zničený tedy vytočí moje číslo, jenže já taky nejsem žádný duchovní pastýř a jemu nezbývá, než mi skleslým hlasem vytknout přímo nechutnou hrubost…

A přesto… Přesto cítím, že jsme spolu nějak spřízněni. Jsem si jist, že kdybych mu přečetl pár řádek z Modrých Desek, pochopil by, oč mi jde, pochopil by přesněji než kdokoli jiný na světě, porozuměl by a uznal, že je to dobré. Jenže jemu se z Modrých Desek v žádném případě číst nedá. Je to katastrofální brebta, je jak děravý kbelík, nic se v něm neudrží. To je totiž jeho oblíbená kratochvíle: shromažďovat informace a pak je šířit, kde se dá a komu se dá, navíc s nepostradatelnými vlastními komentáři… Při jeho fenomenální paměti a s jeho typickou soumračnou obrazotvorností… Ne. Hrůza mě jímá, když si pomyslím, že by se jen dověděl o Modrých Deskách.

Naproti tomu on mi hned něco přečetl — ze své nové prózy, na níž pracuje už druhý rok: je to příběh běžce, geniálního sportovce a zároveň nešťastného člověka. Tento hrdina láme rekord za rekordem na všech středních tratích, všichni jsou jím nadšeni, všichni mu závidí, ale nikdo nemá potuchy, jak ty rekordy láme. A on je láme jen a jen proto, že na tartanovém oválu se v něm probouzí atavistický děs

štvaného zvířete. Pokaždé se dere k cíli jako o život a zapomíná na vše rozumné a lidské, co v sobě má, s jedinou utkvělou představou: za každou cenu přežít, uniknout smečce, která se ho snaží dostihnout, skočit mu po krku, zaživa ho rozdrásat a sežrat. A tak získává ceny, medaile, světový věhlas, vysoké pocty, získává je za svou pudovou zbabělost — a přitom je to vzácně čestný člověk, jehož miluje báječná dívka…

Na takovéhle kotrmelce v literatuře si potrpím. Redaktorům se to nelíbí, ale mně ano. To je panečku něco jiného, než bouřlivý románek mezi ženatým vedoucím hlavní správy a vdanou technoložkou na pozadí kypícího kovu a neplnění plánu kontinuálního lití.

S hlavou plnou úvah o literatuře, nosných námětech a Pišišovi Ba-rinovovi jsem se posadil ke snídani. V tu chvíli už mě plně zaujala ta moje vlastní jedovatost s bouřlivým galantním dobrodružstvím. Desetiletí běží jedno za druhým, ročně jsou popsány tisíce a tisíce stránek, ale s výjimkou nepokrytého fušerství, v nejlepším případě dojemné bezmocnosti, nám literatura tohoto druhu nic nepřináší.

A víte, co je na tom nejpodivuhodnější? Ten námět přece reálně existuje. Kov se odlévá, plány se neplní a na pozadí toho všeho nebo dokonce v přímé souvislosti s tím vším ženatý vedoucí hlavní správy skutečně může potkat vdanou technoložku, seznamují se a prostá známost se rozrůstá v milostný příběh, rodí se prekérní situace, zrají a pukají ložiska eticko-organizačního hnisu, a vše dokonce může skončit před komisí stranické kontroly…

To, co jsme tu právě vyjmenovali, se v životě odehrává, možná až trapně často, a už proto je to jistě hodno literárního zaznamenání přinejmenším stejně jako bouřlivý románek mezi předrevolučním šlechtickým povalečem a provinční milostslečnou, na jehož konci hrdinu a čtenáře čeká souboj. Ale končívá to fiaskem.

A vždycky to fiaskem končilo, mimochodem nejen v dílech našinců sovětských otroků pera. I takový Hemingway ironizuje snahy nebožáka podvodníka, který píše román o stávce a pokouší se smířit problémy odborářské práce s vášnivým vztahem k mladé Židovce-agitátorce… Cítíte to? Vdaná technoložka, Židovka-agitátorka… Jakoby i přirozený tok jazyka protestoval proti takovým spojením,

zvlášť když jde o vztah mezi mužem a ženou… Vyrobíme kompresoři, odfoukneme agresoři…

Třeba v mých Soudruzích důstojnících láska rozkvétá v atmosféře odpovědné politickovýchovné práce mezi důstojníky tankového pluku. Což je příšerné. Z tohoto důvodu se bojím tuto svou knihu číst. K něčemu takovému je totiž zapotřebí zcela specifických čtenářů, čtenářů, kteří by byli s to číst i takové knihy. A my je máme! Buď jsme si je podobnými díly sami vychovali, nebo se nějak vyvinuli sami, ale ať už je to jak chce, na knihkupeckých pultech se nic dlouho neohřeje.

Pil jsem kefír a stál u okna. Svítalo a mrzlo. Všechno bylo bílé — i stromy a keře. V domě naproti zhasínala světla, černé postavičky spěchaly závějemi na neproházených a neprohrnutých chodnících k zastávce autobusu. Oběma směry uhánělo stále víc aut, některá už se zhasnutými světly.

Protože dnes už lásku neznáme, napadlo mě. Galantní dobrodružství a románky ano, ale lásku ne. Ono dnes taky není kdy milovat — autobusy jsou přecpané, v obchodech fronty, když seženete jesle, tak pokud možno na druhém konci města, a tak musíte být velmi mladí a velmi bezstarostní, abyste byli schopni lásky. Dnes se opravdu milují jen páry středního věku, kterým se poštěstilo udržet čtvrtstoletý svazek a vyhnout se katastrofám bytových problémů, neokorat v záplavách všepožírajících všednodenních trampot. Třeba jako Valja Děm-čenko se svou Soněčkou. Ale opěvování takové lásky není u nás v módě. Naštěstí. Opěvování je vůbec k ničemu. Ať si opěvuje Kosťa Kudinov. Nebo Všesvazové Žužu…

„Zabředáme do planého filozofování, pane bratře, nebylo by lepší pustit se do práce?“ oslovil jsem se nahlas.

A pustil jsem se do mytí nádobí. Já nesnáším, když mám ve dřezu třeba jen jeden špinavý talíř. K normální práci potřebuju, aby dřez byl prázdný a čistý. Zvlášť když jde o práci na scénářích a článcích. Scénáře píšu rád. Ze všech typů literární nádeničiny jsou mi nejvíc po chuti překlady a scénáře. Možná proto, že v obou jmenovaných případech nejsem nucen brát na svá bedra plnou odpovědnost.

Přece jen je příjemné uvědomovat si, že za příští film bude v poslední instanci odpovídat režisér, člověk zpravidla mladý, energický

a do všech nuancí chápající, že film má svou vlastní řeč a jeho těžištěm nejsou slova, která v potu tváře smolím já, ale obrazy, které vytváří on. A když se mu něco nebude zdát úplně v pořádku, mávne rukou a bezstarostně prohlásí: „Berme to jako světověj názor!“ No a pokud jde o ten jeho druhý aforismus — „Ani záběr na rodné hrou-dě!“ — tak ať si klidně zkusí natočit solidní tankový útok někde na Elysejských polích… Film ovšem nakonec jistě nějak splichtí. Nebude to ani Ejzenštejn, ani Tarkovskij, o tom není pochyb, ale lidi na něj chodit budou, i já sám se na něj se zájmem podívám, protože mě zajímá, jak se mu vydaří ten můj tankový útok.
(Jsem člověk prostý a mám rád, když ve filmu — ale jen ve filmu! — najdu šikovný páreček sturmbannführerů SS, když je palba v obraně i v útoku vedena pokud možno ze všech pěchotních zbraní a když se najde příležitost pro ale pěééknej tankovej útok, pokud možno tvrdej a soustředěnej!… Můj filmový vkus je skutečně dost primitivní, Valja Děmčenko tomu říká infantilní militarismus.)
Posadil jsem se ke stroji a prakticky bez zastávky psal dobré dvě hodiny, dokud znovu nezadrnčel telefon.
Do pokoje se už dávno vesele opíralo sluníčko, bylo mi horko a připadal jsem si v plné ráži, takže jsem do sluchátka nepromluvil, ale zasyčel. Jenže to volal náš vážený Fjodor Michejič a mně jako japa-nistovi vyznávajícímu konfucianismus nezbylo než sáhnout po hlase o tercii nižším.
Naštěstí tentokrát nešlo o Lázeňskou, nýbrž o něco úplně jiného. Fjodor Michejič se nejdříve obřadně informoval, zda je mi známo něco o tom konfliktu mezi Olegem Orešinem a Semjonem Kolesni-čenkem. Několik vteřin jsem spotřeboval na to, abych se plně přeorientoval, a pak jsem mu sdělil, že ano, že o tom konfliktu mi něco známo je, tuhle nepříjemnou tahanici jsme absolvovali v komisi někdy minulý měsíc. Na to mi Michejič sdělil, že Orešin podal na Ko-lesničenka oficiální stížnost sekretariátu a že on, Michejič, by chtěl znát můj, tedy Sorokinův názor na tento nepříjemný konflikt.
„Je to kretén a skandalista, ten Orešin,“ vyhrkl jsem neuváženě, protože jsem opět — pokolikáté už! — pustil ze zřetele své pevné rozhodnutí nikdy se do ničeho nemíchat a nikoho se nezastávat.
Michejič mě přísně poučil, že to není odpověď a že se ode mě neočekávají vulgární nadávky, protože ode mě se očekává seriózní, objektivní názor na celý případ.
Uvažte však sami, jaký seriózní, objektivní názor jsem mohl na celý případ mít? Na minulém zasedání přijímací komise tento Oleg Orešin, pěstěný, obtloustlý, asi tak padesátiletý pán v bezvadně pad-noucím obleku, se třpytivými manžetovými knoflíčky, masivním prstenem a zlatým zubem neočekávaně požádal o slovo a přednesl stížnost na prozaika Semjona Kolesničenka, který se dopustil flag-rantního plagiátorství. A kdo se stal obětí plagiátu? Inu on sám, Oleg Orešin, básník a bajkář, člen přijímací komise a nositel zvláštní ceny časopisu Kovácká záře. Oleg Orešin otiskl před dvěma lety ve zmíněném časopise satirickou bajku Medvědí starosti. Jaký byl Orešinův údiv, když si před pár dny přečetl v prosincovém čísle časopisu So-větiše Hejmland novelu Vlak naděje, přeloženou z hebrejštiny, ale především přesně kopírující fabuli, námět a celý rejstřík protagonistů Orešinovy bajky Medvědí starosti! Všecek konsternován se pustil do vyšetřování na vlastní pěst a zjistil, že původcem onoho plagiátu je výšeuvedený Semjon Kolesničenko, který tento „výtvor“ podstrčil redakci časopisu jakožto překlad z hebrejštiny. Semjon Kolesničenko redakci hrubě mystifikoval, když tvrdil, že překlad novely pokrokového izraelského spisovatele toho a toho pořídil jeho přítel trvale upoutaný na lůžko atakdále a tak podobně. Proto nyní on, Oleg Ore-šin, vážené kolegy z přijímací komise žádá, aby byli tak laskavi a pomohli a tak dále a tak podobně.
Nejfantastičtější na téhle schizofrenické historii bylo ale to, že dobrá třetina členů komise si vzala zmíněnou stížnost k srdci a ihned se předháněli v návrzích sankcí — jeden byl krutější než druhý. Naštěstí rozum nakonec zvítězil. Náš předseda si hravě spočítal, že by celý tenhle stupidní skandál musel vláčet na vlastním hrbu, a tak velmi striktně prohlásil, že on osobně rozhořčení s. Orešina plně chápe, ale že tato záležitost nespadá do kompetence přijímací komise a komise se jí proto nemůže zabývat.
Já bláhový si tehdy myslel, že tím je celá lapálie sprovozena ze světa. Jenže lidská hloupost zřejmě nezná hranic. A ze světa nic sprovozeno nebylo. Michejič měl nicméně pravdu: křikem a nadáv-
kami, ale ani neplodnými duchaplnostmi o hranicích hlouposti se v tomto případě nic nepořídí. Vzpamatoval jsem se a pečlivě zvažuje každé slovo jsem se vyjádřil v tom smyslu, že argumenty Olega Ore-šina zní mému uchu dosti nepřesvědčivě. Přetvoření bajky v rozsáhlou prózu — pokud by se něco takového skutečně stalo — nelze považovat za plagiátorství. Dále by mě jako hodně pamatujícího překladatele zajímalo, jak se Kolesničenkovi podařilo vydávat vlastní dílo za překlad. Něco takového je podle mého názoru nemožné.
Tak. Tohle už nebylo povykování nerozumného kluka, ale promluva celého muže. Michejič ji vyslechl bez poznámek, poděkoval a zavěsil. O Lázeňské nepadlo ani slovo.
Vstal jsem od stolu, otevřel dveře lodžie a chvíli jen tak postál v paprscích slunka. Připadal jsem si prázdný, utahaný a uspokojený. Dnešní penzum bylo splněno, dokonce překročeno. Teď jsem mohl scénář s klidným svědomím strčit do stolu, zavřít psací stroj do pouzdra a zaběhnout si dolů do schránky pro noviny. Což jsem také učinil.
Kromě novin došly také dva dopisy. Jeden oficiální, z Klubu, jímž jsem byl zván na koncert písničkáře, jehož jméno mi nic neříkalo, a tak mě napadlo, že bych pozvánku mohl nabídnout Katce, tu to třeba bude zajímat.
Druhá obálka byla neuměle, podomácku vyrobená ze silného hnědého papíru, přelepená izolepou a adresu s dodatkem „do vlastních rukou“ kdosi pečlivě napsal černou tuší — jedině že přitom zapomněl uvést adresu zpáteční.
Dopisy bez zpáteční adresy nesnáším. Nepřicházejí nijak často, ale pokaždé obsahují nějakou ohavnost nebo nepříjemnost, případně zdroj zbytečných starostí a trampot. Otráveně jsem sáhl po nůžkách, ale zazvonil telefon.
Tentokrát se ozvala Zinaida Filippovna, plaše mi připomněla, že další zasedání přijímací komise se koná za deset dní a že jsem si dosud nepřevzal k obeznámení tvorbu uchazečů. Zeptal jsem se, kolik lidí máme na pořadu dne. Celkem to byli dva prozaici, dva dramatici, tři kritici a publicisté a jeden básník malých forem — podtrženo a sečteno osm kusů.
Zeptal jsem se, jak mám rozumět slovnímu spojení „básník malých forem“. Dostalo se mi odpovědi, že to zatím nikdo pořádně neví, ale že právě v souvislosti s tímto básníkem se očekává skandál. Slíbil jsem, že se co nejdřív stavím.

Zase skandál. To by panečku byl námět, napadlo mě. Takové typické zasedání přijímací komise. Nejdřív, aby nám to pěkně odsejpa-lo, se probírá žádost nějakého outsidera ze sekce populárněvědné literatury. Referent pronáší rozhořčenou, zdrcující řeč, neustále si přitom plete biosféru se stratosférou a batyskaf s pyroskafem. Komise naslouchá v tiché hrůze, někteří se kradmo křižují a málem je slyšet tiché: „Odstup, satane!“ Celkové vyznění je jasné: Co má prosím vás tohle společného s literaturou? Druhý referent je upřímný a stručný: Ani jedinou uchazečovu knížku nedokázal dočíst do konce, těm jeho infuzoriím a leproseriím nerozumí, ale uchazeč je přece doktor věd, tak k čemu by mu bylo členství ve svazu?… A uzavřel to předseda: Vesmír, století MTZ (jako obvykle si popletl zkratky, takže ze století vědeckotechnické revoluce udělal století materiálně technického zásobování), a pak, soudruzi, nesmíme zapomínat, že prestiž naší organizace… velká literatura… Anton Pavlovic… Lev Nikolajevič… Alexandr Sergejevič… Pisoár Pisoárovič… Prvního uchazeče jsme zkrátka svorně zabili — v tajném hlasování byl jediný hlas pro.
Druhý kandidát je pro změnu lékař, chirurg, srdce na dlani a pěvec ruského venkova. Referent s podezřele nevyspalýma očima se hlučně opájí touto láskou k rodné hroudě a rozhodne se převyprávět stručný obsah dvou povídek. Motiv první: Jede mužik lesem — a proti němu najednou tygr. (Děj se odehrává ve středoruském Masojedkinu, nedaleko Rjazaně.) Mužik se dá na útěk. Tygr za ním. Mužik skočí do díry v ledě, tygr se k ní posadil a celou noc nad ním ryčel. Nakonec se ukázalo, že tygr utekl ze zoologické zahrady, ale protože už si život bez lidí neumí představit, z hoře přilnul v pusté krajině k tomu mužikovi… Všeobecné nadšení, dobrosrdečný smích, uznalé hýkání osobní gardy. Motiv druhý: Mužik si přijde k lékaři stěžovat na bolesti břicha a ten ho požádá, aby nejdřív přinesl výsledky z laboratoře. Mužik si vezme do hlavy, že je na něm vymáhán úplatek, a oznámí to prokuratuře. Nakonec se ukáže, že šlo o rakovinu, lékař úspěšně operuje, mužik je zachráněn, ale lékaři přináší poštovní do-ručovatelka přímo na operační sál soudní obsílku… A znovu nadšení
a pochvalné výkřiky v sále, jeden z gardistů pláče smíchy s obličejem zabořeným do mého ramene. Druhý referující pohnutým hlasem předčítá z uchazečova nepublikovaného rukopisu popis venkovské krajiny, a nadšení a všeobecná přízeň náhle dostává podobu melodramatických vzdechů a vodopádových vzlyků, načež je uchazeč znovu zabit, tentokrát však už s celými třemi hlasy pro. Členové komise se tváří zaraženě. Příslušník osobní gardy po mém boku mi vysvětluje: „Teda tomu nerozumím. Já byl hned pro a taky jsem pro hlaso-val…“
Pak se komise pouští do jednoho exministra místního hospodářství jedné zakavkazské autonomní republiky, který vydal v bibliofilské úpravě přepychový svazeček, něco jako Rozvoj národního prá-delnictví od časů královny Thámar po dnešek.
Tok mých myšlenek opět přerušil zvonící telefon. Fjodor Michejič nasadil tradiční starostlivý tón:
„Nezlob se, Felixi Alexandroviči, že tě zase vytrhuju od práce… Byl jsi včera v Lázeňské?“
„Ano,“ přisvědčil jsem. „Samozřejmě… Všechno jsem jim to tam zavezl a předal, málem převázané pentlí.“
„Moc ti děkuju, to je všechno.“
Fjodor Michejič zavěsil, já taky — a šel jsem rovnou do předsíně, obouvat se. A teprve když jsem se oblékl, omotal si krk šálou a narazil si čepici, natáhl si rukavice a už otáčel kolečkem bezpečnostního zámku, v poslední chvíli jsem si vzpomněl, že můj experimentální rukopis zůstal včera nedopatřením ležet v Klubu… takže když se pro něj teď do Klubu rozjedu…
Vrátil jsem se do pokoje, s těžkým supěním jen tak nazdařbůh vytáhl nějaké desky z příručního archivu, který mám pod stolem (hru-bopisy čerstvých překladů, kopie anotací na japonské patenty, konspekty lektorských posudků a podobně), převázal je provázkem, aby se papíry nerozsypaly, nedbale strčil hnědou obálku bez zpáteční adresy do kapsy (to si přečteme cestou) a byt jsem opustil.
Dům v Lázeňské byl betonový, šedivý a čtyřpatrový. Jeho levé křídlo bylo zamřížováno lešením zavátým sněhem a zřejmě již dlouho opuštěným. Centrální část fasády vypadala celkem zachovale, ale
pravé křídlo už opět volalo po novém nátěru. Vstupní portál byl velkolepý, měl celkem šestery obrovské dveře a podle projektu tedy mohl vpouštět celkem šest proudů vcházejících a vycházejících, ale jak už to v podobných případech bývá, ze šesterých dveří byly v provozu jedny, zatímco ostatní se viditelně už léta nepoužívaly a ty poslední dokonce někdo zakryl bedněním, koketně potřísněným všemožnými barvami jako paleta bohémského malíře. A jak už to v podobných případech bývá, po pravé i levé straně monumentálního vchodu se leskly skleněné tabule s názvy institucí sídlících uvnitř, takže než jsem objevil skromnou vývěsku Ústav lingvistických problémů AV SSSR, chvíli mi to trvalo.
Nikoli bez obtíží jsem se protáhl fungujícími dveřmi a po jistou dobu jsem bloudil společně se zástupy dalších takových nešťastníků jako já mezi nějakými kulisami. Bylo tu tma, nevlídno a pod nohama čvachtalo tolik naneseného rozbředlého sněhu, že jsme se ze strachu, abychom neuklouzli, přidržovali jeden druhého.
Když jsem se konečně probil do míst, o nichž se dalo mluvit jako o volném poli působnosti, ocitl jsem se pod grandiózním schodištěm, které mě vyvedlo do obrovité dvorany se stropem ve výši čtvrtého patra. Střed této prostory byl rozparcelován na přečetné překližkové chlívečky a shora sem skrz silné drátované sklo prosakovala trocha šedivého denního světla. Po levé straně jsem zaznamenal prosklený kiosek, kde se prodávaly barevné reprodukce uměleckých děl, vpravo pak v podobném stánku byly k mání smažené pirožky a sušenky se zavařeninou.
Neměl jsem nejmenší představu, kam se teď dát, a když jsem se pokusil domoci se nějakých informací od těch, s nimiž jsem se bok po boku probíjel kulisami, zjistil jsem, že si všichni přišli koupit ty sušenky, až na jednoho stařečka, který šel pro pirožky.
Babka ve stánku mi řekla, že tu dělá teprve druhý den. Až zmalovaná panička bez kabátu a s poštovní knihou v podpaždí mě poslala vpravo a nahoru, a tam už jsem na prvním odpočivadle odhalil ukazatel.
Já se potřeboval dostat do druhého patra, a tak jsem zahájil další výstup, tentokrát po kovovém točitém schodišti, stejně tmavém a nevlídném jako vchod, podrážky mi po různě vysokých stupních
klouzaly, proti mně kdosi ztěžka a strašlivě funěl a snažil se srazit mě dolů, a pak zase s přidušeným ženským kvikotem

v pádu hbitě pře-drncal kolem, aniž by o mě zavadil. Zdola mě naopak tlačilo vzhůru cosi tvrdého, neživého, soudě podle tlaku v zádech dřevěného a neustále vyvrhujícího nesrozumitelné nadávky.
Ale všechno na světě jednou skončí. Když jsem se ocitl ve druhém patře, začal jsem celý uštvaný a udýchaný zvažovat, jestli bych neměl sáhnout po nitroglycerinu, ale to už mě někdo — tentokrát do míst kousek pod zády — nabral naposledy a ten temně mumlající hlas se otázal naprosto zřetelně: „Jak dlouho tu chceš smrdět, vole?“ A dva muži kolem mě pronesli dřevěné štafle takové délky, že jsem nechtěl věřit vlastním očím — jak dokázali provléct něco takového tím toboganem?
Vsunul jsem si pod jazyk tabletu nitroglycerinu a rozhlédl se. Z odpočivadla dál vedly jako v pohádce troje dveře — vpravo, vlevo a přímo. Tabulka mě posílala doprava, tak jsem šel doprava, za dveřmi nalezl stolek, na stolku lampu a pod lampou stařenku s pletením. Pohlédla na mě s tázavou dobromyslností a trošku jsme si popovídali.
Byla dokonale informována. Spisovatelé se mají dostavovat do místnosti číslo to a to, musíte přes konferenční sál, pane, to se de tajdletou chodbou, a nikam nezahejbejte, vono vlastně ani neni kam, leda do bufetu a ten je eště zavřenej. Poděkoval jsem a znovu se dal na pochod; babička za mnou ještě křikla: „Teda vona je tam zrovna ňáká schůze …“ a já, i když této poznámce jsem už ani trochu nerozuměl, se pro jistotu otočil a vděčně jsem pokýval hlavou.
Chodba. Na takovou chodbu už dnes hned tak nenarazíte. Byla úzká, bez oken, s tajemnými zamřížovanými průduchy u stropu, s těžkými ocelovými dveřmi, zjevujícími se hned po jedné hned po druhé straně, s podlahou z prošlapaných starých a skřípavých prken, která se pod každým krokem nebezpečně prohýbala. Navíc nebyla rovná, vyznačovala se klasickými fortifikačními zákruty a zlomy, přičemž žádný z jednotlivých úseků nebyl delší než dvacet metrů. Všechno jako by tu počítalo s eventualitou, že pancéřovaná pěchota protivníka zlomí náš hrdinný odpor na točitém schodišti, vtrhne do těchto prostor, převrátí stolek s babičkou a pletením a soustředí se do
chodby, protože nebude vědět, jak strašlivá past je tu pro ni zchystá-na: z okének pod stropem se na ni polijou potoky vroucí smoly, ocelové dveře se postupně otevřou a z nich se vysunou četná kopí se zubatými hroty velikosti dlaně, prkna pod nohama se budou hroutit a propadat do hlubin a zpoza každého dalšího zlomu chodby začnou vyletovat nelítostné šípy… Propocený do poslední nitky jsem se konečně probil až na konec.
Chodba ústila přesně podle věštby té pravdomluvné staré paní v konferenčním sále. A teprve tady jsem plně pochopil dosah jejího posledního výroku. V sále opravdu probíhalo jakési shromáždění, nejspíš veřejné, protože tu byl takový nával, že by jablko nepropadlo. Dál cesta nevedla.
Zpočátku se nezdálo, že by shromáždění mohlo být mým záměrům nějak na překážku. Byla to dosti běžná schůze, na jevišti stál stůl potažený zeleným suknem, uprostřed karafa s vodou, od řečnického pultu někdo deklamuje a tomu všemu jsou přítomny dobré tři stovky borců a borkyň (místo aby usilovnou prací hnaly kupředu vědeckotechnický pokrok)… Stoupl jsem si na špičky a obhlížel moře hlav — až do chvíle, kdy jsem v protějším koutě sálu objevil dveře s nápisem Spisovatelé sem. Teprve teď jsem si začal připouštět skutečný rozsah nezdaru, který mě postihl.
Na to, že bych se snad k vytouženým dveřím mohl probít tímto davem, nebylo ani pomyšlení — nejsem Benkej, abych dokázal v přeplněném chrámu kráčet po hlavách a ramenou, to neumím a nemám to rád. Jenže na to, že bych se snad hrdě otočil na podpatku a odkráčel, taky nebylo ani pomyšlení, protože už jsem zašel příliš daleko. Logicky vzato mi tedy zbývalo jen jedno: čekat a spoléhat na to, že žádná schůze netrvá věčně.
Na tomto místě popisovaného myšlenkového pochodu se mi zcela přirozeně vybavil bufet. Někde za mnou, za jedněmi z těch příšerných plechových dveří se daly sehnat kremrole, housky se salámem, pepsikola a možná dokonce i pivo. Pohlédl jsem na hodinky: je za deset minut tři, takže pokud je bufetu dnes souzeno otevřít, mělo by se tak stát právě za těch deset minut. A to se přece dá nějak přetrpět. Přenesl jsem váhu těla na druhou nohu, opřel se ramenem o veřej a zaposlouchal se.
Velmi brzy jsem pochopil, že jsem přítomen jednání soudružské-ho soudu. Obžalovaný, jistý Žukovickij, si zvykl přivádět do maléru mladé kolegyně ze svého oddělení. Nejdřív mu to procházelo úplně hladce, ale po třetím či čtvrtém případu došla veřejnosti trpělivost, protože šlo o zločiny donebevolající — poškozené se však rozhodly dovolávat se spravedlnosti na stranickém výboru. Obžalovaný Žuko-vickij, muž nápadné, ba vyzývavé krásy v lesklé kožené bundičce, nasupeně seděl na osamělé židli vlevo od předsednictva a celým svým vzezřením dával najevo vzdor a nepokornost, přestože jinak už se asi se svým osudem smířil.
Vcelku mi to celé připadalo pěkně uhozené. Bylo jasné, že až domluví člen stranického výboru, vyleze na tribunu vedoucí oddělení, přibije odsouzence na kříž rozhořčení celého pracovního kolektivu, a hned vzápětí, bez jakéhokoli přechodu, soud požádá o shovívavost, protože má v oddělení samé ženské a pracovníci mužského pohlaví se u nás dnes vyvažují zlatem, soudruzi. Nakonec vše řečené ještě jednou shrne předsedající a všichni vespolek se vyřítí do bufetu.
V očekávání tohoto dle mého názoru osudově nevyhnutelného vývoje událostí jsem začal zrakem bloudit od tváře ke tváři, což je při podobných příležitostech moje oblíbená kratochvíle. A už po minutě pozorování jsem ke svému nebývalému údivu objevil v páté řadě, přímo proti předsednictvu, zpola oloupanou tlamičku mého přemile-ného Žužu Všesvazového, Peťulky Brzobohatova, a vedle něj bezbarvý profil jeho kulečníkového přítelíčka. Oba se tvářili, jako by tu dleli od samého začátku, zcela samozřejmě a plným právem. Kuleč-níkář seděl málem v pozoru a třeštil oči do předsednictva — bylo vidět, že to zelené sukno v něm vyvolává velmi příjemné asociace. Žužu moje znejmilejší, jinak Všesvazové zvané, si počínalo neuvěřitelně aktivně. Peťulka se minutu co minutu otáčel ke své sousedce vpravo a něco jí přesvědčeně vtloukal do hlavy, pomáhaje si přitom vztyčeným tlustým ukazovákem; pak se zase celým tělem nakláněl kupředu, vsouval hlavu mezi hlavy v řadě před sebou a stejně přesvědčeně cosi vtloukal do nich, přičemž jeho přizvednutá tlustá zadnice konala složité pohybové kreace; a nakonec, plně uspokojený neobyčejnou chápavostí svého okolí, pohodlně dosedal zpátky na
svou židli, zkřížil ruce na prsou a s mírně natočeným uchem blahosklonně naslouchal tomu, co mu našeptávali ti v řadě

za ním.
Z tribuny mezitím znělo:
„… a právě dnes, v době jako je ta naše, kdy by každý z nás měl vynaložit veškeré své síly na další rozvoj konkrétních lingvistických výzkumů, na rozvoj a prohlubování kontaktů s příbuznými, případně hraničícími vědními obory, v době, kdy je třeba upevňovat a prohlubovat pracovní disciplínu každého z nás, ale také mravní profil každého z nás, duchovní čistotu, osobní poctivost…“
„… a živočišnou výrobu!“ vykřikl náhle důrazně Peťulka Brzobo-hatov a vytrčil pravici s výmluvným ukazovákem daleko kupředu a vzhůru.
Posluchačstvem přeběhla vlna nesrozumitelného šumu. Předsednictvo zkoprnělo.
„Jistě… to bezesporu …,“ zakoktal řečník. „Na paměti musíme mít i zájmy naší živočišné výroby… Ale pokud jde konkrétně o soudruha Žukovického, nesmíme zapomínat, že je to náš kolega a soudruh …“
Panečku — a pak se řekne Všesvazové Žužu! Ba ne, říkejte si co chcete, ale cosi lidského, cosi z Člověka s velkým Č v něm bezesporu dříme. Nehledě na ta jeho prasečí, věčně nevyspalá očka. Nehledě na trvalý odér požitého alkoholu, který jako by kolem něj vytvářel jeho vlastní mikroklima. Nehledě na katastrofální nedostatek talentu a vyloženě podvodnickou úroveň těch jeho opusů pro děti školou povinné. Nehledě na jeho děsný zvyk přisedat si ke stolu bez pozvání a nalévat si bez ptaní… Ačkoli, to ne, to bych mu ubližoval. Žužu je věčně bez peněz, protože je věčně v lihu. Ale když pak jednou ty peníze má!… To si k němu může přisednout kdokoli, jíst a pít až do úpadu a ještě si něco nechat zabalit domů. A je to recesista, a to ho omlouvá. Je to pohotový realizátor těch nejnemožnějších a nejfantastičtějších zápletek, které se jinak vyskytují jen v anekdotách.
Jednou například ve spisovatelském domově v Muraších blbec Rogožin veřejně vypeskoval chudáka Žužu za to, že se do jídelny dostavil v podroušeném stavu, a nádavkem mu ještě uštědřil krátkou přednášku o mravním profilu sovětského spisovatele. Žužu to všechno vyslechl s podezřelou pokorou, ale nazítří ráno se na obrovské hromadě shrabaného sněhu přímo před vchodem do budovy objevil
nápis: Miluji Vás, Rogožine! Tento nápis byl proveden sytě žlutým tryskavým pramínkem, patrně dosti horkým, jak se dalo usoudit podle hloubky jeho průniku do sněhu.
A teď si prosím představte následující výjev: Mužská část osazenstva se prohýbá smíchy. Mezi rozjařenými pány se s pobouřeně zkormoucenou tváří prochází Žužu a tu a tam poznamená: „Nezlobte se na mě, ale tohle už je trošku moc. Nevím jak vy, ale já si myslím, že takhle by se spisovatel chovat neměl…“ Ženská část zhnuseně krčí nosíky a nosy a tvrdě požaduje, aby nápis byl neprodleně zneškodněn. Taková ohavnost… Jenže podél nápisu už sem a tam, jako šelma za mřížemi pobíhá Rogožin a je odhodlán až do příjezdu vyšetřovací skupiny nikoho k němu nepustit.
Vyšetřovací orgány nespěchají, zato se hned najde někdo, kdo Rogožinovi (a samozřejmě sobě) úslužně pořizuje fotodokumentaci: Nápis, Rogožin na pozadí nápisu, Rogožin sólo, a zase nápis. Rogožin si od dotyčného vyžádá film a řítí se s ním do Moskvy. Což je maličkost, tříčtvrtěhodinka cesty pantografem.
S kazetou v jedné kapse a rozsáhlým udáním na Peťulku v druhé se Rogožin žene na náš sekretariát, žádá o kárné opatření za nactiutr-hání. Ve fotolaboratoři klubu mu na počkání zhotovují dva tucty fotografií a on je rozhorlen na nejvyšší míru háže na stůl Před Fjodora Michejiče. Pracovna našeho předsedy je zrovna nacpaná k prasknutí členy vedení svazu, kteří se tu sešli u příležitosti oslav jakéhosi jubilea. Propuká bezuzdný řehot. A do toho Polina Zlatopolskichová (oči snivě zahleděné ke stropu): „Pěkné to není, ale ten střik!“
Fjodor Michejič s kamennou tváří konstatuje, že v nápisu neshle-dává důvod vinit někoho z nactiutrhačství. Rogožin ztrácí hlavu. Di-famace je v tomto případě dána způsobem a nástrojem, jímž je nápis pořízen, prohlašuje. Fjodor Michejič s kamennou tváří konstatuje, že i za těchto okolností nevidí důvod, proč by měl být obviněn právě Peťulka Brzobohatov. Rogožin bez váhání požaduje grafologickou expertízu. Všichni přítomní se svíjejí v konvulzích hysterického smíchu. Fjodor Michejič s kamennou tváří vyjadřuje pochyby o smysluplnosti takové expertízy v tomto konkrétním případě. Rozvášněný Rogožin poukazuje na úspěchy moderní kriminalistické vědy a odvolává se na její tvrzení, že specifika lidské ideomotoriky je toho druhu,
že rukopis každého jedince zůstává identický bez ohledu na to, čím právě tento jedinec píše. Pokouší se tento fakt doložit prakticky, bere do zubů propisku a pokouší se podepsat nějaké papíry, které právě leží před Fjodorem Michejičem, a nakonec vyhrožuje, že to tak nenechá, že to požene až na ÚV, jedním slovem se chová nemožně.
Fjodor Michejič je pod tímto hrubým nátlakem donucen k ústupu a na místo činu odjíždí zvláštní komise. Peťulka Brzobohatov je velkorysým rozmachem událostí mírně zaskočen a lehké zděšení ho přiměje k tomu, aby se přiznal, že autorem nápisu je on. „Ale nenapsal jsem to tak, jak si myslíte vy, sprosťáci! Copak je to vůbec v lidských silách?“ Je pozdě večer. Komise stojí v plné pohotovosti ve dveřích budovy. Hromada sněhu byla během dne překopána a je znovu panensky bílá. Peťulka Brzobohatov pomalu postupuje podél hromady a obratně krouží porcelánovou konvičkou s čajovou esencí: „Jsem zhrzen, Rogožine!“ Komise je spokojena a odjíždí. Nápis zůstává.
Takový je, přátelé, Peťulka Brzobohatov, Žužu moje převzácné, jinak též Všesvazové.
Hromová replika „… a živočišnou výrobu!“ mě vrátila do přítomnosti. Replika se vydrala z hrudníku kulečníkáře, který se náhle probudil k netušené aktivitě. Zatímco jsem se oddával vzpomínkám, něco se tu změnilo. Z tribuny se neznámo proč řečnilo o nějakém kožichu. O drahém kožichu, o kožichu z dovozu. A ten kožich byl odcizen. Odcizen drze a vyzývavě. Měl jsem takový dojem, že na ctěné shromáždění je tu apelováno, aby napříště nekradlo kožichy. O obětech mrzkých a chlípných vášní už nepadlo ani slovo, případ s kožichem původního obviněného jaksi rehabilitoval. Už tu neseděl s výrazem odevzdaného očekávání věcí příštích, napřímil se, dlaněmi se energicky opřel o rozkročená kolena a obžalobně pohlížel směrem k předsednictvu. Ti za zeleným stolem se od něj kradmo odvraceli a jeden z nich byl o poznání červenější než zbytek.
Pohlédl jsem na hodinky. Tři pryč. Teď už by asi mělo smysl poohlédnout se po tom bufetu — a v tom se kolem mě do

chodby protáhli dva juni bledolící s hledem síly plamene, vytáhli cigarety, zapálili si a s požitkem vtáhli první dým. Do očí vysloveně bila jejich nepřirozená živost, bodrost, činorodý zápal. Žádná únava či bezbřehá
nuda ve tváři — naopak, zjevně se snažili spolykat svou dávku nikotinu co nejrychleji a zase se moci vrátit do sálu. Ještě nikdy v životě jsem neviděl, aby schůze normálního smrtelníka tak zaujala.
Zeptal jsem se jich, jak dlouho ještě podle jejich zkušeností může trvat tato slovolepsie. Nijak neskrývali, že ten výraz se jim nelíbí. Velmi suše mi vysvětlili, že schůze zrovna začíná být v nejlepším a že sotva skončí před závěrem pracovní doby. Teprve teď jeden z nich pochopil: „Vy asi budete spisovatel, že?“ „Bohužel,“ přiznal jsem se. „A jak se jmenujete?“ vyhrkl s mladistvou bezprostředností ten druhý. „Jesenin,“ sdělil jsem mu důvěrně a vydal se na cestu k domovu.
Během ústupu jsem svolával ta nejstrašnější prokletí na všechny schůze, až jsem z hoře zašel do hračkářství na Petrovce, koupil banditům každému po autíčku a do bytu jsem vstupoval už plně ve formě. V kuchyni se oháněla Katka. Můj do hladova vyvětraný nos se euforicky zachvěl a bez meškání důvod svého jásotu sdělil zbytku organismu — v kuchyni na plotně se evidentně dusilo maso po burgundsku.
Než jsem si stačil odložit, vyběhla Katka z kuchyně ven, nastavila mi horkou tvář a s rukama lesklýma od vaření, které měla zvednuté jako chirurg před operací, mi rovnou ode dveří temperamentně začala vykládat o nějakých záležitostech od ní z práce.
Nejdřív jsem poslouchal jen tak na půl ucha, protože jsem i při této příležitosti už zase ztumpachověle žasl: Taková hezká, taková krucipísek šarmantní mladá dáma, taková borkyně — a přitom taková smolařka! Jak je to možné? To mi snad někdo dělá naschvál. Vždycky jsem věřil tomu, že žena s jiskrou, a to ona jistě je, by měla být k úspěchu přímo odsouzena — a zatím tumáš. Je jí třicet. Má dvě děti. První manžel zmizel neznámo kde. Druhý je budižkničemu a špína chlap, nýmand z mokré čtvrti. V práci má neustále nějaké problémy. Disertační práci má hotovou tři roky, a ne a ne ji obhájit. Nerozumím tomu, nedokážu si to vysvětlit…
Automaticky jsem ji následoval do kuchyně a najednou jsem si uvědomil, že to, co mi vykládá, jsou nějaké divokosti, které se bezprostředně týkají i mé osoby.
Dneska po obědě si ji prý předvolal kádrovák a uspořádal jí učiněný křížový výslech. Otázky byly většinou dost fádní, dotazníkové,
ale tu a tam, jakoby docela nahodile, bez hlubšího záměru, přeskakovaly i takové, že z nich zůstával rozum stát. Bystrá Katka je samozřejmě ihned registrovala, aniž by na sobě dala cokoli znát, a teď mi je jednu po druhé poctivě opakovala… Od jakého věku si pamatuje svého otce (tedy mě)? Byla někdy v Leningradě, jeho rodišti? Zná někoho z otcových předválečných přátel? Setkal se otec s některým z těchto přátel v její přítomnosti? Vyprávěl jí někdy otec o osudech leningradského domu, ve kterém před válkou vyrostl a žil?…
Když mi to všechno předrmolila, umlkla a vyčkávavě se na mě zadívala. Také jsem mlčel a s hrůzou si uvědomoval, jak se má tvář polévá nachem a oči tím nejpodezřelejším způsobem unikají někam do kouta. Choval jsem se jako ten poslední idiot.
„Tati, neproved jsi zase něco?“ zeptala se o poznání nižším hlasem.
Byla dost vyděšená a má reakce na její líčení ji vyděsila ještě víc. Místo přímé odpovědi jsem prozatím jen bezmocně funěl. Na jazyk se mi draly tisíce slov, všechna však byla jako na potvoru teatrální, neupřímná a automaticky předpokládala velkotragédská gesta typu vzpínání dlaní, obracení očí v sloup a veškeré další náležitosti tohoto schillerovského arsenálu. Pak mě náhle jako zčista jasna nebe hrom zasáhl strašlivý dohad — a co když mi za kopečkama zase něco otiskli bez vědomí naší velevážené autorské organizace VAAP! Má ta sběř svědomí? Už jsem se neudržel:
„Takový hovadiny!“ zařval jsem. „To neexistuje, a ani existovat nemůže! No co na mě čumíš jako tele na nový vrata? Už zase na mě nějakej hajzl poslal udání… Však to znáš… Ale proč kvůli tomu buze-rujou i tebe? Řekl ti aspoň, kvůli čemu tě tam volá?“
„Na pohovor,“ řekla Katka. „Měla bych jet do Ghandy.“
„Cože? Do Ghandy? Myslíš do Afriky? A co banditi?“
Jenže Katka už měla všechno promyšlené do nejmenších detailů. Bandity si vezme Klára, byt se půjčí Ščukinovům a knížky, které chodí na dobírku, budu platit já. Nic z toho se mi ani trochu nezamlouvalo. Kdy bandity uvidím já, když budou u Kláry? Já se nehodlám setkávat ani s Klárou ani s jejím generálem, a taky se nehodlám starat o knihy na dobírku… A co Albert? Myslela na Alberta? Toho chce taky přibalit Kláře? Ach tak, manžela stejně přeřazují do Syzraně? No výborně! Gratuluju! Zase to zkoušíme v maminčiných stopách, žejo? Ačkoli, to je tvoje starost. Ale měla by sis laskavě uvědomit, že v Ghandě se teď střílí.
Jenže ona to holt se mnou umí. Zatímco jsem syčel a nenávistně se odpařoval, nalila mi na dva palce koňáčku a usadila mě ke stolu. Pobouřeně jsem si odkašlal, napil se, malátně jsem zvlídněl, vrhl po ní poslední pohled obtěžkaný rodičovskými výtkami a chopil se vidličky a nože.
„A co ty?“ vzpamatoval jsem se jako obyčejně až s plnými ústy.
„Už jsem si vzala,“ ubezpečila mě, klekla si na židli, vystrčila oblý zadeček vzhůru, opřela se lokty o stůl a spokojeně sledovala, jak se živím.
„Když máš jet do té Ghandy, tak už si s tím nelam hlavu,“ zamlaskal jsem na ni. „Ten trouba kádrovák už roupama neví, co by z tebe ještě tahal za rozumy… A co matka, na tu se nevyptával?“
„Jo.“
„No tak vidíš! Ukroj mi, prosím tě, ještě kousek veky.“
„Ptal se, proč se s tebou rozvedla,“ odpověděla mi od kráječe chleba.
Dalo mi hodně práce, abych nepraštil příborem o stůl. Takové svinstvo, co je mu do toho, čmuchalovi? Ale pak jsem se

uklidnil: Ať se třeba podělaj, co mně je do nich? A kdyby náhodou Katku do Ghandy neposlali, tím líp. To by mi tak scházelo, aby se Katka najednou ocitla v Ghandě, kde se střílí a kde se obrovské bandy černochů navzájem skrápějí napalmem…
„Stejně ti to byly zvláštní otázky," hlesla Káťa nejistě. „Hrozně zvláštní. Opravdu je s tebou všechno v pořádku, tati? Netutláš něco?"
Vidíte — a tohle je důvod, proč i své jediné a horoucně milované dceři nedovolím třeba jen podívat se na moje Modré Desky. Když mě po tom Slintinově zdrcujícím článku o mých Moderních pohádkách poprvé odvezli s opravdu vážným záchvatem stenokardie, ožehl ji takový strach, že je jím poznamenaná navždy. Teď taky — usmívá se, žertuje, hraje si na hrdinku, ale v očích má tu tehdejší hrůzu. Však já si dobře vzpomínám na ten pohled, když seděla vedle mého nemocničního lůžka…
Uklidnil jsem ji, jak nejlépe jsem dovedl, a zahájili jsme čajový dýchánek. Katka vyprávěla o banditech, já jí zase o schůzi, atmosféru jsme navodili velmi domáckou a bylo nepříjemné si jen pomyslet, že za čtvrt hodiny se Káťa zvedne a odejde. Naštěstí jsem v sobě našel dost duchapřítomnosti, abych jí předal autíčka i pozvánku na písničkářův koncert. Pozvánku přijala s jásotem a začala mi líčit, jaký že je to dnes idol, a já poslouchal a přemítal, jak co nejdelikátněji naznačit, že na kožešníka a kožich (prosím, zase kožich!) jsem rozhodně nezapomněl, že ten kožich nosím v hlavě, i když Katka mi ho noblesně nepřipomíná… A v mé mysli zadoutnala nechutná naděje, že chystaný pobyt v Ghandě problém kožichu automaticky řeší — uvažte sami, co by v Ghandě dělala s kožichem?
Když už jsem se oblékal, zazvonil telefon. Nezbylo než se v chvatu rozloučit a pak jsem zvedl sluchátko. Kyrie eleison. Spas nás, pane, a smiluj se nad námi. Byl to O. Orešin.
Volal mi proto, abych okamžitě, bez průtahů, jednoznačně a neu-hýbavě formuloval své pozitivní stanovisko k páně Orešinovu spravedlivému boji proti nechutnému plagiátorovi Semjonu Kolesničen-kovi. Protože si je jist mým postojem, nepovažuje za nutné tajit, že nejsem první, na koho se obrací, plnou podporu v nesmlouvavém boji proti plagiátorům mu již přislíbilo několik vlivných a všemi vážených členů sekretariátu, neboť bez takové podpory je jakákoli vyhlídka na úspěch v odhalování plagiátorské mafie nemyslitelná…
Se zvědavostí až zvrhlou jsem očekával, jak z téhle syntaktické Brunovy spirály vybruslí a byl jsem ochoten se vsadit, že zapomněl, čím ona velkolepá perioda začala, ale šeredně jsem se mýlil.
Tak tedy, pokud si skutečně může být jist mým jednoznačně pozitivním postojem, mohl by tento Orešin na nejbližším zasedání sekretariátu nastolit s rezolutností a nesmlouvavostí, která nám často tak nápadně chybí, když jde o lidi, které alespoň formálně musíme považovat za své kolegy, ovšem z hlediska obecně uznávaných mravních norem…
Opatrně jsem sluchátko odložil na stůl a přinesl jsem si sklenici vody, abych mohl zapít prášky. Oleg Orešin bublal dál. Znovu jsem se pokusil porozumět jeho psychologii. Ještě před měsícem, kdy se celá tahle bouře ve sklenici vody rodila, bych ho považoval za běž
ného animálního antisemitu, jako jsou třeba příslušníci osobní gardy. Teď jsem ale pochopil, jak hluboce jsem se mýlil. Tohle není antisemita. A není to ani politický demagog. On je patrně opravdu do hloubi duše otřesen tím, že v těžkých tvůrčích mukách, ba snad v poryvu ojedinělé životní inspirace vytvořil jistou vzorovou mravní situaci, přišpendlil k literárnímu pranýři jak hrubé, nenasytné medvědy, tak ty vykuky a křiváky zajíce, a najednou si zničehonic přijde Kolesničenko, ten šmejdil, přelétavý motýl a literární parazit, který nemá ponětí, co jsou to tvůrčí muka a co je to inspirace, zato má bystré oko a nenechavou ruku, která ochotně popadne cokoli, co zrovna špatně leží, neprodleně to semele a sestříhá po svém — a hotovo! A aby se mu to snadněji kamuflovalo, vydá tenhle padělek za překlad z exotického jazyka a doufá v to, že v daném jazyce stejně nikdo číst neumí.
Je to blb, tenhle Orešin, jinak to nebude. A to blb ne v normálně užívaném zaběhaném slova smyslu, ale blb jakožto reprezentant zvláštního lidského typu. Připadá mi jako přivandrovalý mimozemšťan — uznává naprosto jinou hierarchii hodnot, je vybaven zcela neznámou a nám obyčejným smrtelníkům cizí psychologií, uznává jiné cíle existence a to, co my ostatní považujeme za zkostnatělý, zaležený komplex méněcennosti a hypertrofovanou odchylku od všeobecně uznávané normy, je ve skutečnosti odvěká, zdravá kostra jeho chápání světa.
„„… protože v opačném případě nikdo z nás, poctivých literárních tvůrců — a těch je přece většina, Kolesničenkové jsou jen nápadní, kdežto většinu literární obce představují lidé jako vy nebo já, dříči, pro něž je tím nejpodstatnějším poctivá práce, detailní studium materiálu, umělecká úroveň v mukách vznikajícího díla …"
„„… a živočišná výroba!" osvítila mě spásná myšlenka.
Celou vteřinu, ale možná i dvě, sluchátko mlčelo. Nakonec Orešin nerozhodně pronesl:
„Živočišná výroba?… Ano… vlastně ano, živočišná výroba, to nepochybně… Ale pochopte, Felixi Alexandroviči, jakou okolnost musím v tomto klání mít za stěžejní já …"
A kolovrátek se rozběhl od začátku.
Zkrátka a dobře, domluvili jsme se tak, že se s celým případem seznámím důkladněji — přečtu si bajku, pak si přečtu novelu, pohovořím s Kolesničenkem — a potom si zavoláme a budeme v tomto zajímavém a užitečném dialogu pokračovat.
Uff! Jako Šťastný Jim jsem odhodil sluchátko, vyskočil na pohovku a začal jsem se zběsile drbat oběma rukama v podpaždí a vysílat na všechny strany příšerné grimasy… Není spásy, honilo se mi hlavou. Pro ně není spásy, opakoval jsem si a zároveň křepčil a ksichtil se dál. Není a nebude pro ně spásy ani dnes ani napříště, a tak na věky věkův! Amen! Celý udýchaný jsem se skácel a rozhodil vysíleně ruce.
Až teď jsem si povšiml, že v pokoji už je skoro tma. Byl večer, sice časný, ale přece jen večer a já si trochu posmutněle pomyslel, že sotva před několika lety jsem touhle dobou ještě usedal k psacímu stroji a nadatlovával dvě až tři plnohodnotné strany, zatímco teď už máte utrum, soudruhu Sorokine, teď už v tuhle denní dobu nic aspoň trochu respektovatelného nenadatlujete, jen si takovými pokusy zkazíte náladu, a to je tak všechno, co dokážete…

A zase zazvonil telefon. Se supěním jsem se zvedl a sáhl po sluchátku. Dřív než jsem se stačil potěšit znovu rozhořelou nadějí, že teď už je to určitě Rita, oslovil mě tichý mužský hlas:
„Prosil bych Felixe Alexandroviče."
„U telefonu."
Po kratičké pauze se hlas otázal:
„Nezlobte se, Felixi Alexandroviči, ale dostal jste náš dopis?"
„Jaký dopis?"
„Aha… Tak asi ještě nedostal… Nezlobte se, prosím… v takovém případě zavoláme za dva dny… Ještě jednou se omlouvám. Na shledanou …"
A zavěsil.
Co to má znamenat? Chvatně jsem si probral korespondenci posledních dnů a najednou jsem si vzpomněl na hnědou obálku bez zpáteční adresy… Kam jsem to vrazil? Aha! Do kapsy u bundy jsem to vrazil a slavně na to zapomněl… Znovu jsem se ocitl v zajetí nepříjemné předtuchy, která se dostavila při zjištění, že chybí zpáteční adresa.
Rozsvítil jsem, zašel do předsíně pro obálku, usadil se s ní ke stolu a nejdřív zahájil průzkum razítek. Nic pozoruhodného jsem neodhalil. Moskva G—59, kde by to tak mohlo být? Papír je tuhý a silný, proti světlu není nic vidět, ale i po hmatu se dá zjistit, že uvnitř bude jen dopis. Vzal jsem nůžky a po straně obálku opatrně rozřízl. Uvnitř jsem našel taky obálku, taky pečlivě zalepenou, ale tahle už byla docela fádní s předtiskem a obrázkem. Místo adresy už tu bylo napsáno jen: Felix Alexandrovič Sorokin — osobně. Jen do vlastních rukou!
Přistihl jsem se, jak sedím s nerozhodně vyšpuleným spodním rtem a nevím… Takže telefonát… Ještě zavoláme… A ten Kátin kád-rovák… Celé mé bytosti se zmocnila představa, jak se chápu dopisu a nesu ho na patřičná místa, která mě obratem vybízejí, abych poskytl všemožná vyjádření, písemná nevyjímaje… Nebo snad… Jenže co pak? „Ale ano, možné to je. Nějaký nesmysl. To si nepamatuju. Víte, já toho dostávám plno a nemám čas reagovat na každou pitomost…"
A už bez váhání jsem rozřízl i druhou obálku.
V té jsem našel list dopisního papíru s bleděmodrou ořízkou. Úhledným, dokonce nádherným rukopisem v černém inkoustu se v něm — bez oslovení — sdělovalo toto:
„Již dávno jsme pochopili, kdo jste. Ale zachovejte klid, Váš osud je nám tak drahý a zároveň tak srozumitelný, že o nějakém odhalení či prozrazení z naší strany nemůže být řeči. Jsme naopak odhodláni vynaložit veškeré naše síly a možnosti na to, abychom utlumili fámy, které již kolují v souvislosti s Vaší osobou, a důvody, z kterých jste se mezi námi ocitl. Pokud nemůžete naši planetu (nebo náš čas) z technických důvodů opustit, věřte, že naše technická vybavenost a potence není sice nijak velká, ale je plně k Vašim službám. Zavoláme vám. Pracujte klidně." Čert aby je vzal, žertéře slabomyslné.

6. VIKTOR BANEV. POBÍDKA K AKTIVITĚ

Viktor se probudil pozdě, byl už nejvyšší čas chystat se k obědu. Hlava sice pobolívala, ale náladu měl nečekaně dobrou.
Včera večer zlikvidoval balíček cigaret, pak seběhl dolů, otevřel dámskou sponkou něčí auto, vyvedl Irmu z budovy vchodem pro personál a odvezl ji k matce. Uvnitř se ještě celý klepal z těch katastrofálních zážitků, kdežto Irma klidně seděla vedle něj, čistá, upravená, učesaná podle poslední módy, tedy bez copánků, a snad měla i jemně přimalované rty. Moc by býval chtěl dát se s ní do řeči, jenže v takovém případě by musel zahajovat přiznáním své donebevolající hlouposti, a to mu připadalo nepedagogické. Dopadlo to tak, že mu Irma nečekaně dovolila kouřit — „za předpokladu, že okna budou otevřená" — a začala mu vykládat, jak to pro ni bylo zajímavé, jak nápadně to připomínalo všechno, co zná z četby, ale čemu moc nevěřila, jaký je kabrňák, že jí tohle nečekané a nanejvýš poučné dobrodružství zprostředkoval, že je vůbec vcelku solidní chlap, že nepěstuje nudu a zbytečně nežvaní hlouposti, že Diana „je téměř náš člo-věk", všechny a všechno nenávidí a že škoda je snad jen to, jak málo má faktických vědomostí, a navíc si ráda přihne, což ovšem není tak strašná tragédie, ty přece taky rád piješ, a klukům a holkám ses líbil, protožes mluvil poctivě a nesnažil ses tvářit jako nějaký ochránce nejvyšších pravd a jistot, což je v pořádku, protože ty samozřejmě ani žádný ochránce být nemůžeš, takže dokonce i Bol-Kunac prohlásil, že jsi snad jediný člověk, který stojí ve městě za pozornost, pokud samozřejmě nepočítáme našeho doktora Golema, i když ten už vlastně s městem nemá nic společného, a pak, Golem není spisovatel, a nemůže tudíž být ani nositelem ideologie, á propos, co si myslíš o ideologii, je k něčemu dobrá, nebo je lepší obejít se bez ní, kdekdo se dnes domnívá, že budoucností světa je deideologizace…
Vyústilo to v báječnou debatu, obě strany se předháněly v projevech pozorné úcty a po návratu do hotelu (s autem Viktor zacouval do nějakého zaneřáděného dvora) byl Viktor málem přesvědčen, že být otcem zase není tak strašně nevděčná věc, zvlášť když se v životě
trochu vyznáte a umíte pro výchovné účely využít i jeho stinných stránek. Na což si neprodleně připil s Teddym, který byl také otec a také se tudíž zajímal o výchovu, protože tomu jejich klazanovi je zrovna čtrnáct, těžkej puberťák, však si to s tou svojí cácorkou ještě užiješ… V Teddyho případě šlo ovšem o prvorozeného vnuka — výchovou syna se nezabýval, protože ten dětství strávil v německém koncentráku. Děti se bít nemaj, tvrdil Teddy. I bez tvýho přičinění je celej život bude votloukat každej, komu zrovna nebude líno, takže kdybys někdy dítěti chtěl nějakou přišít, vraž ji radši sám sobě, to bude určitě užitečnější.
Po ixté sklence si však Viktor uvědomil, že se Irma ani slůvkem nezmínila o jeho nemožném chování na křižovatce a dospěl k závěru, že holka je kůže podšitá a vůbec — využívat pomoci milenky pokaždé, když nevíme, jak se vyhrabat ze

svízelné situace, do níž jsme se zahnali sami, je přinejmenším nečestné. Toto poznání ho zkrušilo, ale naštěstí se právě dostavil doktor R. Quadriga a objednal si svou obligátní láhev rumu, a tak tu láhev vypili a Viktorovi se vše opět začalo jevit v růžových barvách, protože mu už bylo nad slunce jasnější, že Irma ho nechtěla zarmucovat — no není to nejlepší důkaz, že Irma si otce váží a možná ho dokonce má ráda…? Pak přišel ještě někdo a objednal ještě něco. A pak šel Viktor asi spát… Pravda, hlava uchovala ještě jeden zážitek: kachlíková podlaha celá zalitá vodou, ale co to bylo za podlahu a kde se tam vzala voda, to byste se moc ptali. A k čemu taky …?

Dal se do pořádku, sešel dolů, vyzvedl si u recepčního ranní noviny a ztratil s ním pár slov o tom zatraceném počasí.

„Co včera, jak jsem to absolvoval?“ zeptal se jen tak mimochodem. „Šlo to?“

„Celkem ano,“ připustil recepční zdvořile. „Účet vám předloží Teddy.“

„Aha,“ kývl Viktor, pro tuto chvíli se rozhodl, že detaily zatím upřesňovat nebude, a odešel do restaurace. Hned při vstupu do lokálu ho praštilo do očí, jak nápadně ubylo lamp na stolech. A hrome — zarazil se. Teddy tu ještě nebyl.

Viktor se uklonil mladému muži v brýlích a jeho vytáhlému společníkovi, usedl ke svému stolku a otevřel noviny. Jeden stát zadržel obchodní lodě jiného státu a ten jiný

stát vyslovil rozhodný protest. Země, které se panu prezidentovi líbily, vedly spravedlivý zápas ve jménu demokracie a nezadatelných zájmů svých národů. Země, které se panu prezidentovi nelíbily, vnucovaly mírumilovným národům uchvatitelské války, ale mnohem častěji se spíš než o válkách mluvilo o aktech loupeživé zvůle či věrolomných vpádech. Sám pan prezident pronesl dvouhodinovou řeč o nutnosti jednou provždy skoncovat s korupcí a bez pohromy absolvoval operaci mandlí. Známý kritik — jinak pěkná zrůda bezpáteřná — vychvaloval novou Rotz-Tussowovu knížku, což byla učiněná záhada, protože ta knížka se opravdu povedla.

Přistoupil k němu číšník — nějaký nový, neznámý — přátelsky mu doporučil ústřice, poznamenal si objednávku, otřepal ubrus ser-vítkem a odešel. Viktor odložil noviny, zapálil si, uvelebil se v křesle co nejpohodlněji a začal přemýšlet o práci. Po vydařeném tahu se mu vždycky moc pěkně přemýšlelo o práci. Nebylo by špatné napsat takovou vlídnou, optimistickou prózu… O tom, jak někde na světě žije člověk, který má rád svou práci, není to žádný ťulpas, váží si svých přátel a ti si váží jeho, zkrátka o tom, jak je mu dobře — a vůbec, jaký je to senza mužský, trošku podivín, ale se smyslem pro humor… Jenže tohle není námět. A když chybí námět, je téměř zaručena nuda. A pak, když už by se taková novela měla psát, bylo by třeba vyznat se v tom, proč je tomu dobrému člověku dobře, a v takovém případě se obvykle doberete zjištění, že je mu dobře jako každému člověku, který na světě uznává jen svou milovanou práci a na všechno ostatní kašle. Nu a odtud už není daleko k oprávněnému závěru, že to asi nebude moc dobrý člověk, když dokáže kašlat na všechno s výjimkou milované práce… Dalo by se samo sebou psát například o člověku, který považuje za smysl svého života lásku k bližnímu, o člověku, jemuž je dobře proto, že miluje své okolí a nedá na svou věc dopustit, ale o takovém člověku už před pár tisíciletími napsali pánové Lukáš, Matouš, Jan a ještě jeden — celkem byli čtyři. Vlastně jich bylo mnohem víc, ale jen tihle čtyři byli v pořádku, ostatním chybělo tu národní sebeuvědomění, tu právo na korespondenci… a muž, o kterém ti čtyři psali, byl bohužel napůl blázen… Ale jinak by bylo moc zajímavé napsat o takovém Kristově příchodu dnes, jenže ne tak, jak to zkoušel Dostojevskij, nýbrž právě v duchu Lukáše a spol…. Kristus vstupuje do prostor generálního štábu a navrhuje: Milujte bližního svého. A tam, jak jinak, sedí nějaký zarytý judofob…

„Dovolíte, pane Baneve?“ zabublal nad ním příjemný bas.

Pan starosta v celé své kráse. Už ne ten mrtvičnatě zbrunátnělý kanec, chrochtající nezdravým blahem na obšírném loži člena parlamentu Roshepera Nanta, ale elegantně oblý, ideálně vyholený a dokonale oblečený reprezentativní muž se skromnou řádovou stužkou na klopě a se štítkem Legie Svobody na rameni.

„Prosím,“ ukázal Viktor bez zvláštního potěšení na sousední křeslo.

Pan starosta se posadil, rozhlédl se a ruce volně položil před sebe na stůl.

„Vynasnažím se neobtěžovat vás svou přítomností příliš dlouho,“ spustil plynně, „pokusím se příliš nerušit vaše stolování, ale problém, s nímž se na vás hodlám obrátit, už nažral natolik, že my všichni, velcí i malí, všichni komu je drahá čest a další plný zdar našeho města, bychom teď měli být ochotni odložit veškeré své osobní záležitosti a zasadit se za jeho co nejrychlejší a nejúčinnější vyřešení.“

„Poslouchám vás,“ odpověděl Viktor.

„Setkáváme se spolu právě zde, pane Baneve, v atmosféře spíše neoficiální, neboť jsem s ohledem na vaši zaneprázdněnost neměl to svědomí obtěžovat vás během práce, zvláště pak přihlédneme-li k tomu, jak specifická ta práce je. Přesto svou misi zároveň považuji za plně oficiální a mluvím k vám jak z titulu vlastního úřadu, tak jménem celé městské rady …“

Číšník přinesl ústřice a láhev bílého vína. Starosta zvedl ukazovák a nenechal ho odejít.

„Poslyšte, příteli. Prosil bych poloviční porci kitchiganského jesetera a sklenku peprmintky. Toho jesetera bych prosil bez omáčky… A my můžeme pokračovat,“ otočil se zpátky k Viktorovi. „Obávám se sice, že jen stěží bude možno tuto naši rozmluvu považovat za příjemnou stolní konverzaci, neboť se hodlám zmínit o věcech a okolnostech nejen neveselých, ale i — nezbývá mi než nebát se takového označení — nechutných. Chystám se pohovořit si s vámi o takzva-

ných mokroších, o tomto zhoubném nádoru, který už dlouhá a dlouhá léta naleptává naše nešťastné město i jeho širé okolí.“

„Ano, jistě,“ přikývl Viktor. Začalo ho to zajímat.

A starosta přednesl distingovaný, do detailu promyšlený a stylisticky vybroušený projev. Vykládal o tom, jak před dvaceti lety, hned po okupaci, vznikla v Koňské Úžlabině leproserie neboli karanténní kolonie pro osoby postižené takzvaným žlutým malomocenstvím neboli brýlovou nemocí. Přísně vzato, ale to je panu Banevovi jistě dobře známo, je tato choroba v naší zemi známa už odnepaměti, přičemž, jak ukazují specializované výzkumy posledních let, zvlášť

často ze zatím neznámých příčin postihovala právě obyvatele našeho kraje. V posledních letech byla této nemoci osobní péčí a úsilím pana prezidenta věnována soustavná, systematická pozornost a díky jeho velkorysému pochopení a na jeho osobní pokyn byli ti chudáci, až doposud rozesetí po celé zemi, zbavení často základní lékařské péče a nejednou dokonce vystavení odporným štvanicím pořádaným především zaostalými vrstvami (okupanti se pak neštítili ani přímé fyzické likvidace), nakonec soustředěni na jednom místě a byla jim dopřána snesitelná existence, odpovídající jejich postavení ve státě i společnosti. To vše by jistě sotva vyvolávalo nějaké námitky a vý-šeuvedená opatření lze jen vítat, avšak, jak už se někdy stává, ty nejlepší a nejušlechtilejší pohnutky se najednou obracejí proti nám. Hledat viníka by nemělo smysl. Stejně tak by nestálo za to zkoumat dosavadní činnost pana Golema, činnost možná úctyhodnou a obětavou, nicméně, jak se dnes ukazuje, zároveň doprovázenou těmi nejnepříjemnějšími důsledky. Už vůbec by pak nebylo správné propadat přemrštěnému kritikaření, přestože postoje některých dosti vysokých instancí, úporně ignorujících naše protesty, se zdají být nepochopitelné, ba záhadné. Ale přejděme k faktům… Pan starosta vypil sklenku peprmintky, s chutí ochutnal svého jesetera a hlas dostal přídech ještě sametovější — tak sametový, až se zdálo nepředstavitelné, že by právě tenhle člověk mohl na jiné lidi líčit železa. Tento dále zhebklý hlas mnohomluvně vyjádřil přání neobtěžkávat mysl pana Baneva fámami, které zaplavily celé město a které, to si bez vytáček a nedvojsmyslně přiznejme, jsou výsledkem nedostatečně přesného a svorného plnění zásad doporučených panem prezidentem — a tak je
tomu na všech stupních státní správy. Na mysli máme především úporně přižívovaný a dnes již pevně zakořeněný názor na osudovou úlohu tzv. mokrochů v otázce pronikavé změny místního podnebí, jejich podíl na zvýšení počtu samovolných potratů a procenta bezdětných manželství, na co do rozsahu neslýchané vymizení některých domácích zvířat a například i na pohromu, jakou se pro město stává zcela nový druh štěnice domácí, takzvaná štěnice létavá…
„Pane starosto," přerušil ho s povzdechem Viktor, „musím se vám přiznat, že je pro mě nesmírně svízelné sledovat vaše květnaté periody. Zkusme si promluvit prostě, jako dobří synové jednoho národa. Nemluvme o tom, o čem nechceme, mluvme o tom, o čem mluvit máme."
Starosta po něm přejel rychlým pohledem, něco si spočítal, něco v duchu porovnal — hrom ví, co ten tak mohl porovnávat a zvažovat, ale na přetřes asi přišlo všechno: že Viktor flámoval s Rosheperem, i to, že vůbec flámoval rád a hlučně, aby o tom pokud možno věděla celá země, i to, že Irma je zázračné dítě, i to, že je tu Diana a zřejmě ještě spousta věcí dalších — pak noblesy v jeho zracích nápadně ubylo a on křikl na vrchního, že by si dal sklenku koňaku. A Viktor taky křikl na vrchního, že by si dal sklenku koňaku. Starosta se ušklíbl, přehlédl již pustý sál, lehce klepl pěstí po stole a spustil od plic:
„Máte pravdu, k čemu tyhle elegantní kličky. Žít ve městě je dneska skoro nemožné, za což můžeme poděkovat tomu vašemu slavnému Golemovi — mimochodem, víte, že Golem je skrytý komunista …? Ale ano, můžete mi věřit, materiálů na něj máme dostatek… už visí na vlásku, ten váš Golem… Ale jak říkám — děti nám ta pakáž kazí přímo před očima. Prosákli nám už i do škol a z dětí nadělali nezvládnutelnou sebranku… voliči jsou nespokojení, kdekdo už město nadobro opouští, pod povrchem to tu jen kvasí a obávám se, aby veřejnost nezačala brát spravedlnost do svých rukou, tím spíš, že okresní úřady složily ruce do klína, taková je tu dneska situace," a starosta do sebe převrhl svůj koňak. „Musím se vám přiznat, že tu sběr olezlou nenávidím, zubama bych to rval, kdyby se mi už jen při pomyšlení na něco takového nedělalo zle. Vy mi to možná nebudete věřit, pane Baneve, ale já už došel tak daleko, že na ně líčím železa…
Ale copak to kažení dětí, nad tím bych nakonec mávl rukou. Děti jsou děti, a ať je kazíte jak chcete, pořád se jim to zdá málo. Teď se ovšem pokuste vžít do mé situace. Ty deště určitě budou jejich práce, jak to dělají, nevím, ale je to tak. Postavili jsme tu sanatorium, celé lázně, jsou tu léčebné prameny, peníze by se tu daly hrabat lopatou. Hosté už nám sem jezdili až z hlavního města — a jak to dopadlo? Deště, mlhy, naši návštěvníci si tu tak nanejvýš uhnali rýmu, a jako by ani toho nebylo dost, jeden známý fyzik, příjmení už jsem zapomněl, ale budete ho znát… tu byl sotva dva týdny, a tumáš: brýlová nemoc, leproserie… Pěkná reklama pro naše lázně! Krátce nato další případ, pak ještě jeden — a bylo po klientele. Tahle restaurace už je na dně a sanatorium se sotva drží nad vodou, ještě štěstí, že se našel idiot trenér, který tu připravuje reprezentanty pro zápasy v zemích s deštivým podnebím… No a taky pan Rosheper nám pomáhá, pokud může… Chápete mě? Zkoušel jsem se s tím Golemem nějak domluvit, ale to je, jako když hrách na stěnu hází, rudí jsou rudí, to jim nikdo neodpáře… Psal jsem tedy nahoru, výsledek žádný. Napsal jsem ještě výš, totéž. Tak jsem se obrátil nejvýš a odtud mi přišel připiš, že mé hlášení berou na vědomí a že se záležitost svěřuje kompetentním místům… Už jsem vám říkal, jak je nenávidím, ale nakonec jsem se do leproserie rozjel sám. Pustili mě tam. Prosil jsem, dokazoval… V životě jsem neviděl tak odporné pozitúry: mrkají na vás těma svýma olezlýma očkama, jako byste byl opelichaný vrabčák, vlastně spíš jako byste nebyl vůbec…" Naklonil se až k Viktorovu uchu a pošeptal: „Jen aby to neskončilo vzpourou, aby nakonec netekla krev. Chápete mě?"
„Ale chápu. A co s tím mám společného já?"
Starosta se zvrátil do opěradla, vyjmul z hliníkového pouzdra načatý doutník a zapálil si.
„V mém postavení mi zbývá jediné. Nasadit všechny páky. Potře-buju publicitu. Městská rada už sestavila petici pro ministerstvo zdravotnictví, pan Rosheper se pod to jistě podepíše, vy doufám taky, ale to ještě nic neznamená. Potřebujeme publicitu! Potřebujeme kvalitní článek v ústředních novinách, podepsaný zvučným jménem. Vaším jménem, pane Baneve. Uznejte, že materiál je to svrchovaně aktuální — přesně pro takového tribuna jako jste vy. Moc vás pro
sím. Jménem vlastním, jménem městské rady i jménem všech těch nešťastných rodičů… Musíme dosáhnout toho, aby se leproserie přestěhovala někam k ďasu. Kamkoli, jen když tady u nás po té bandě mokrošské nezbude ani památky. Tohle jsem vám chtěl říct."
„Ano, ano, rozumím vám," odpověděl pomalu Viktor. „Moc dobře vám rozumím."

Jsi sice dobytek a nechutný kanec, pomyslel si, ale tvým starostem se porozumět dá. Jedině mokroši mě překvapují. Vždycky byli tiší, shrbení, kradli se stínem a moc se o nich nemluvilo, nanejvýš se utrousilo, že smrdí, že jsou prudce nakažliví, že umějí vyrábět krásné hračky a všelijaké dřevěné věcičky… Pokud si dobře vzpomínám, Fredova matka o nich taky říkávala, že mají uhrančivé oči, že z nich kysne mléko a že na nás jednou přivolají válku a mor… Teď se ocitli za ostnatým drátem, ale co tam dělají? Asi toho bude dost. Dělají počasí, předcházejí si děti (ale proč?), zapudili kočky (taky neznámo proč), štěnice naučili létat…
„Vy si možná myslíte, že sedíme s rukama v klíně," vstoupil znovu do jeho úvah starosta, „ale to byste nám křivdil. Jenže uznejte sám, co můžeme dělat? Pokoušíme se například připravit soudní při proti Golemovi. Pan zdravotní inspektor Pavor Suman už přislíbil své zkušenosti a pověst soudního znalce. Stavět hodláme na tom, že otázka nakažlivosti brýlové nemoci zůstává dodnes otevřená, a Golem jako zakuklený komunista toho zneužívá. To je jedna věc. Stejně tak se pokoušíme odpovídat na teror terorem, na to máme naši městskou Legii, naši pýchu, a chlapce tam máme zlaté, to mi věřte, učiněné orly… ale nějak to pořád není ono. Pokyny shora žádné. I policie se ocitla v hloupé situaci. Je to k zbláznění… Takže jim zatím vytváříme překážky, jak se dá. Zdržujeme například zásilky, které tam jdou… samozřejmě soukromé, ne třeba potraviny nebo ložní prádlo… zato takové knížky, to ano, a řeknu vám, že si jich objednávají tisíce… Zrovna dneska jsem nechal zadržet celý náklaďák, a hned se cítím líp. Pořád si ale uvědomuji, že jsou to malichernosti, jen tak aby člověk nepropadal chmurám, kdežto doba od nás očekává radikální zásah …"
„Taktak," pokýval hlavou Viktor. „Říkáte orli, naši zlatí hoši. Myslíte třeba toho… toho Flamendu, nebo jak se to jmenuje…? Ten synovec, však víte…"
„Flamin Juventa," opravil ho starosta, „můj zástupce v Legii. To je panečku orel! Už jste měl tu čest?"
„Trochu ano," připustil Viktor. „Ale proč zadržujete ty knihy?"
„Jak to, proč? Ona je to samo sebou hloupost, ale všichni jsme jen lidi, toho se nezbavíme…" Starosta se stydlivě zazubil. „Určitě je to nesmysl, ale říká se, že bez knih se neobejdou… jako normální lidi bez jídla a pití…"
Nastalo ticho. Viktor se znechuceně vrtal vidličkou v bifteku a uvažoval. O mokroších toho vím málo a to málo ve mně rozhodně nevzbuzuje žádné sympatie. Možná je to tím, že je nemám v lásce už odmalička. Ale tady pana starostu a celou tu jeho kumpanii znám až moc dobře — tuk a špek národa, prezidentovi darmožrouti, rasistická reakční sběř… A když zrovna tihle brousí na mokrochy nože, tak v těch mokroších musí něco být…
Na druhé straně by se případný článek dal napsat tak drsně, že by ho stejně nikdo neotiskl, starosta by byl na vrcholu blaha, já bych si tu mohl říct, oč bych chtěl, a žil bych si tu jako v bavlnce… A kdo z opravdových spisovatelů se může pochlubit, že si žije jako v bavln-ce? Pak bych se tu usadil, získal nějakou šikovnou sinekuru, dejme tomu místo inspektora městské rady pro místní plovárny a pláže, a psal a psal co hrdlo ráčí… o tom, jak dobře se žije dobrému člověku, který je cele pohlcen milovanou prací… a besedoval na toto téma se zázračnými dětmi… Kdepak, v životě jde nakonec jen o to, abychom si uměli otřít tvář. Někdo nám plivne do ksichtu, a my jen tu hnusnou slinu setrem. Nejdřív se za to do hloubi duše stydíme, pak se začneme tvářit užasle a než se nadějeme, už se otíráme klidně a důstojně a dokonce se pro nás tento úkon stává zdrojem potěšení…
„Samozřejmě na vás nijak nespěcháme," dodal spěšně starosta. „Jste člověk zaneprázdněný, to všichni chápeme. Co byste řekl dejme tomu týdnu? Platí? Veškerý faktografický materiál vám dodáme, a mohli bychom dokonce připravit jistou osnovu, takových pár bodů, jak bychom si celou věc představovali a co je žádoucí… vy se toho už jen dotknete zkušenou rukou a text vám začne pod perem jen hrát. A
pod článek by se podepsali hned tři významní synové našeho města — člen parlamentu Rosheper Nant, slavný a známý spisovatel Viktor Banev a státní laureát doktor Rem Quadriga …"
Tak takhle ono se to dělá, pomyslel si Viktor. To u nás levičáků byste takový buldočí stisk hledali marně. Pořád bychom jen planě přešlapovali a mudrovali, chodili kolem horké kaše a dělali si starosti, jak to navléct, abychom se dotyčného nějak nedotkli, abychom na něj nevykonávali nepřípustný nátlak nebo abychom nedejbože nevyvolali podezření, že naše úmysly jsou nepočestné a zištné… Významní synové…! A tenhle pacholek si je jist, že napíšu a podepíšu, že mi nic jiného nezbývá, že Banev stižený klatbou a hněvem metropole jen zapanáčkuje a poběží si svůj další bezstarostný pobyt ve městě v potu tváře odpracovat… To se na něj podívejme, on se ani nestydí mluvit o osnově, o pár bodech… to známe, osnovy a body, jimiž se Banev postříkaný prezidentskou slinou musí řídit, aby ho někdo otiskl. Inu to víš, pane Baneve, na koňáček si potrpíš, na děvčata taky, na nakládané úhoře jakbysmet, tak si to všechno musíš odsloužit…
„Váš návrh si promyslím," odpověděl s úsměvem. „Ten záměr mi připadá nevšední a zajímavý, ale jeho realizace si vyžádá jistou úmluvu s vlastním svědomím…" A nechutně na starostu mrkl.
Tomu jen zaklokotalo v hrdle.
„Ale ano, samo sebou. Svědomí národa je tím nejdokonalejším zrcadlem — atakdále… Vzpomínám si, vzpomínám…"
Spiklenecky se naklonil k Viktorovi. „A na zítřek vás srdečně zvu ke mně," zabublal basově. „Večírek pouze pro zvané. Bez manželek. Co vy na to?"
„Tento návrh jsem bohužel nucen rovnou a jednoznačně odmít-nout," řekl Viktor a vstal. „Mám ještě něco neodkladného v sanato-riu." A ještě jednou vulgárně přimhouřil oko.
Loučili se téměř jako přátelé. Spisovatel Banev byl přiřazen k městské elitě, a aby si dal do pořádku nervy pocuchané prokázanou ctí, musel do sebe vrazit další dávku koňaku ihned, jakmile záda pana starosty zmizela za dveřmi. Mohl bych odsud samozřejmě odtáhnout, uvažoval Viktor. Za hranice by mě sice nepustili, ale co za hranicemi, tam ani nechci, co bych tam dělal, ono je to nakonec všude stejné. A tady doma je jistě k mání přinejmenším deset míst, kam se člověk v případě potřeby může ztratit a v klidu tam přečkat to nejhorší. Představil si slunečný kraj, bukové háje, opojný vzduch, ml-čenlivé farmáře, vůni mléka a medu… a hnoje, a komáry… a smrad venkovského záchoda někde uprostřed dvora, a tu nudu… a prastaré televizory, a místní vzdělance: sukničkářsky orientovaného pana faráře a pana řídícího,

který s oblibou holduje domácí pálence… Ale vcelku kam zmizet je, o to nic. A to je přesně to, co potřebují — abych odjel, abych světu zmizel z očí, zahrabal se někam do nory, a to prosím sám, bez nucení, protože posílat mě do vyhnanství by přineslo jen starosti, byl by kolem toho zbytečný rozruch a řeči… Jasně, to bych jim učinil po vůli a oni by si jen zamnuli ruce — vida, už odtáhnul do háje, už tu nevymáchanou hubu zavřel a jakmile přestal s drnkáním, lidi na něj zapomněli…

Viktor zaplatil, vyšel nahoru na pokoj, navlékl si plášť a vyrazil ven, do deště. Znenadání se mu zachtělo znovu vidět Irmu, podeba-tovat si s ní o pokroku, vysvětlit jí, proč tolik pije (pravda to je, proč vlastně tolik piju?), a možná tam bude i Bol-Kunac a jediný, na koho tam spolehlivě nenarazí, je Lola… Ulice byly mokré, šedivé, prázdné, v předzahrádkách přemírou vláhy tiše hynuly jabloně. Viktor si poprvé všiml, že některé domy jsou zatlučené a opuštěné. Město se přece jen hodně změnilo — prohnilé ploty se kácely, pod okenními římsami naskákaly skvrny bílé plísně, barvy pobledly a v ulicích neomezeně vládl déšť. Déšť padal jen tak, déšť se snášel ze střech v podobě vodní tříště, a na volných prostranstvích se stáčel do mlhavých rotujících sloupů, které křepčily od chodníku k chodníku, déšť vrčivě vystřikoval z rezavých okapových rour, rozléval se po vozovce a odtékal žlábky vymletými vodou mezi kočičími hlavami. Černošedá mračna se pomalu ploužila těsně nad střechami. Člověk byl v ulicích nevítaným hostem a déšť mu nic nedaroval.

Viktor vyšel na náměstí a spatřil nějaké lidi. Stáli pod stříškou nad vchodem úřadovny městské policie — dva policajti ve stejnokrojových pláštích a malý černovlasý mladík v promaštěné kombinéze. Kousek od nich krotce odpočíval nemotorný kamión krytý plachtou, zaparkovaný levými koly na chodníku. Z jednoho policajta se vyklubal pan policejní komisař: vystrčil mohutnou spodní čelist a zíral někam stranou, a zoufale gestikulující mládeneček mu zatím uslzeným hlasem cosi dokazoval. Druhý policista také mlčel a s nespokojeným výrazem ve tváři pocucával cigaretu. Viktor už se k nim blížil a na takových dvacet kroků začal rozumět každému chlapcovu slovu. Křičel na ty dva:

„A co já s tím mám společnýho? Porušil jsem předpisy? Neporušil. Mám papíry v pořádku? Mám. Náklad je taky v pořádku, tady jsou papíry. Přece sem nejedu prvně, žejo …“

Komisař si mezitím všiml Viktora a jeho tvář se potáhla chmurami ještě hrozivějšími. Odvrátil se a jako by tu ten šofér vůbec nebyl, přikázal druhému policajtovi:

„Tak jak jsem řek — tady budeš stát! A ručíš mi za to. Do kabiny nelez, nebo ti to tu lidi všechno rozkradou. K auťáku nikoho nepouštět, jasný?“

„Jasný,“ přikývl policajt. Tento vývoj situace se mu evidentně vůbec nechtěl líbit.

Pan komisař několika chvatnými kroky přeběhl ke svému vozu a odjel. Černovlasý chlápek si vztekle odplivl a zavolal na Viktora:

„Řekněte mi aspoň vy, pane — proved jsem něco nebo ne?“ Viktor zastavil a to řidiči dodalo kuráž. „Normálka si jedu. Vezu knížky do zvláštní zóny. Už jsem tam byl snad tisíckrát. A najednou mě zastavěj a prej ať hned šupajdím na komisařství. Ale proč, pane? Porušil jsem předpisy? Neporušil. Mám papíry v pořádku? Mám, to se rozumí — tady jsou. A voni mi klidně zabavěj licenci, abych jako neutek. Uznejte sám, pane, kam já bych utíkal?“

„Nech si to vyřvávání,“ okřikl ho policajt.

Chlapec se k němu živě obrátil.

„No tak, co jsem udělal? Řekněte mi to. Překročil jsem povolenou rychlost v uzavřený osadě? Nepřekročil. A kvůli nezdůvodněnýmu prostoji mi strhnou prémie. A to nemluvím o tom, že mi klidně seberete papíry…“

„Však se to zase dá do pořádku,“ chlácholil ho policajt. „Proč ty si z toho prosímtě pořád děláš vrásky? Běž támhle do hospody, tohle není tvoje starost.“

„Páni inženýři!“ vykřikl chlapec a s odevzdanou bezmocí si narazil šoférskou kšiltovku na hlavu. „Tady se jeden spravedlnosti nedovolá. Zahneš vlevo, zastavěj tě, zkusíš to vpravo, a už je taky zle.“

Už byl skoro na odchodu, ale nakonec zůstal stát a zkusil to s prosíkem: „Hele, a co kdybyste mi napařil pokutu, nebo tak nějak že bys-me to udělali.“

„Jen hezky plav, mladej,“ odbyl ho policajt.

„Nojo, ale já měl dostat expres příplatek, celou noc se sem ženu jako blázen.“

„Co jsem říkal — plav!“

Chlapec si ještě jednou odplivl, přistoupil k autu, dvakrát kopl do přední gumy, pak se nahrbil, vrazil ruce do kapes a pustil se někam na druhou stranu náměstí.

Policajt pohlédl na Viktora, na náklaďák, potom na oblohu, cigareta mu zhasla, on nedopalek vyplivl, stáhl si kapuci a vstoupil do budovy.

Viktor chvíli jen tak nečinně postál a pak si naklaďák pomalu obešel. Byl obrovský, zřejmě výkonný, dřív se přesně na takových přepravovaly motostřelecké jednotky. Rozhlédl se. Několik metrů před autem mokl policejní harley s předním kolem stočeným ke straně, ale jinak tu bylo pusto a prázdno. Doženou mě samozřejmě hravě, ale aby mě zastavili? To bych se na to podíval. Najednou mu bylo ohromně veselo. To bude ono, pochvaloval si v duchu: Známý spisovatel Banev, již tradičně v silné podnapilosti, jen tak z rozmaru odcizil nákladní automobil. Výtržnost se naštěstí obešla bez obětí… Chápal, že to, do čeho se pouští, není tak jednoduché a že nebude první, kdo úřadům poskytuje plně zdůvodnitelnou příležitost, aby strčily za mříže člověka úplně nevinného, ale teď si nechtěl nic rozmýšlet, teď si přál podlehnout okamžitému impulsu. Když bude nejhůř, nadrá-sám tomu hajzlovi ten článek, mihlo se mu hlavou.

Rychle otevřel dveře kabiny a posadil se k volantu. Klíče v zapalování nebyly, tak musel vytrhat ze spínací skříňky dráty a zapojit je nakrátko. Když motor naskočil a Viktor za sebou chtěl zabouchnout, ještě jednou se ohlédl ke vchodu na komisařství. Policajt už tam zase stál, se stále týmž nespokojeným kukučem a s cigaretou v ústech. Bylo vidět, že zatím ničemu nerozumí. Viktor práskl dvířky, opatrně sjel do vozovky, přeřadil na vyšší rychlost a prudce zabočil do nejbližší ulice.

Bylo příjemné hnát se prázdnými ulicemi, rozstřikovat koly gejzíry vody z hlubokých louží, plavně otáčet volantem a pomáhat si přitom celým tělem — kolem konzervárny, kolem parku, kolem stadiónu, kde Vesmírní bratři jako nějaké mokré mechanismy čutali a čutali do svých míčů, a dál, po silnici plné výmolů, nadskakuje na sedadle a poslouchaje, jak vzadu na korbě haraší špatně upevněný náklad. Zpětné zrcátko zatím žádné pronásledování nehlásilo, ale to se v takovém dešti stejně bude zjišťovat jen těžko. Viktor si připadal velmi mladý, komusi velmi potřebný a hodně opilý. Ze stropu kabiny na něj svůdně pomrkávaly časopisové nahotinky, ve schránce v palubní desce nahmátl balíček cigaret a bylo mu tak dobře, že div neminul odbočku, ale nakonec stačil přibrzdit a zahnout tam, kam směřoval ukazatel s nápisem Leproserie — 6 km. Připadal si hned jako průkopník a badatel, protože po téhle silničce ještě nikdy nejel. Byla úzká, ale perfektní, ne jako normální veřejné komunikace — nejdřív úzkostlivě udržovaný asfalt a o kus dál dokonce betonka; když zahlédl ten beton, hned si vzpomněl na ostnatý drát a na vojáky a po pěti minutách jízdy už to všechno viděl na vlastní oči.
Drátěný plot se táhl do obou stran od silnice a ztrácel se v dešti. Vozovku tu přehrazovala vysoká brána se strážní budkou, jejíž dveře byly otevřené a na prahu stál voják v přílbě, holínkách a stanovém dílci, zpod něhož výhružně trčela hlaveň samopalu. Další voják, bez přílby, vyhlížel ven okénkem. „Nikdy jsem v lágru neseděl," zazpíval si Viktor, „ale to mi neříkej …" Ubral plyn a těsně před vraty zastavil. Strážný vyšel z budky ven a došel až k němu — byl to úplný holobrádek s pihovatým obličejíkem, sotva osmnáctiletý.
„Dobrý den," pozdravil přívětivě. „Co že dneska tak pozdě?"
„Ale, nějaké problémy," vysvětlil bezstarostně Viktor a v duchu se podivil té familiérnosti.
Voják si ho prohlédl pozorněji a náhle jako by ztuhl.
„Vaše doklady bych prosil," pronesl koženě.
„Jaký doklady?" opáčil rozjařeně Viktor. „Vždyť vám to říkám, drobné problémy …"
Voják sevřel rty.
„Co vezete?"
„Knihy."
„A máte propustku?"
„Kde bych ji vzal?"
„Aha," kývl spokojeně voják a jeho tvář se projasnila. „Mně to bylo hned divný… Tak tady počkejte. Budete muset počkat."
„Ale uvědomte si, že mě třeba může někdo pronásledovat," zvedl Viktor významně ukazovák.
„Nebojte se, hned jsem zpátky," slíbil voják, sevřel v prstech neklidnou hlaveň samopalu a zadupal holínkami k budce.
Viktor vylezl z kabiny na stupátko a ohlédl se dozadu. V dešti se zatím nic podezřelého nerýsovalo. Nasoukal se tedy zpátky k volantu a zapálil si. Začínalo to být dost legrační. Vpředu, za plotem a za vraty taky vířil déšť, za jehož záclonami se daly tušit jakési tmavé stavby — snad domy, snad věže — ale rozeznat odsud něco úplně spolehlivě se Viktorovi zdálo nemožné. Copak mě ani nepozvou dovnitř? To by od nich bylo svinstvo, kdyby nepozvali. To bych se musel odvolávat na známost s Golemem, jistě tu teď někde bude… A tak to taky uděláme. Přece si nebudu hrát na hrdinu jen tak pronic zanic.
Vojáček už se z budky vracel a za ním se hnal Viktorův starý známý, ten uhrovitý gymnaziální nihilista, jen v trenýrkách, ale tentokrát nečekaně veselý, bez sebemenších stop vesmírného stesku. Předběhl vojáka, vyskočil na stupátko, nahlédl dovnitř, muže u volantu okamžitě poznal, překvapeně vykřikl a zasmál se:
„Dobrý den, pane Baneve, To jste vy? No to je bezva… Určitě jste přivezl knihy, že? Už se nemůžeme dočkat …"
„Tak co, je to v pořádku?" zeptal se vojáček, který mezitím taky došel až k vozu. „Ano, to je naše auto."
„Tak si s ním zajeďte dovnitř. Ale vy, pane, si budete muset vystoupit a počkat tady."
„Chtěl bych vidět doktora Golema," zkusil to Viktor.
„Můžu vám ho zavolat sem," navrhl strážný.
„Hm," zabručel Viktor a výmluvně se zadíval na chlapce. Ten jen provinile rozhodil rukama.
„Nemáte propustku," vysvětlil mu. „A bez propustky sem nikdo nesmí. Jinak bysme vás s radostí vzali dovnitř, věřte mi…"
Nezbylo než vylézt do deště. Viktor seskočil na silnici, nasadil si kapuci a díval se, jak se vrata pomalu otevřela, náklaďák sebou zbě-
sile škubl a trhaně odskákal do objektu. A vrata se zase zavřela. Chvíli bylo ještě slyšet vytí motoru a ufukování vzduchových brzd, ale pak se veškeré zvuky rozplynuly ve šramotu a pleskání deště. To jsou mi věci, řekl si Viktor, já jsem vosk, nebo co? Rozladilo ho to. Teprve teď si přiznal, že se celého toho ztřeštěného kousku dopustil s úmysly mírně zištnými, protože doufal, že díky němu mnohé uvidí a pochopí, pronikne takříkajíc rovnou do epicentra. Ohlédl se na be-tonku za svými zády. Na křižovatku je to šest kilometrů, a odtud do města dobrých dvacet. Taky by se z křižovatky dalo jít do sanatoria, to mohou být slabé dva kilometry. Bestie nevděčný… Nechat ho tu v takovém slejváku… A vzápětí si uvědomil, že déšť slábne. I za to dík…
„Chcete zavolat toho pana Golema?"
„Golema?" ožil Viktor. Ono by nebylo špatné prohnat toho starého papriku deštěm až sem a zase zpátky, nehledě na to, že má k dispozici auto a gin. „No tak dobře, zavolejte ho."
„To pro vás udělat můžu," zaradoval se vojáček. „Brnkneme mu. Ale pochybuju, že by přišel. Určitě řekne, že má moc práce."
„Nevadí, nevadí," uklidňoval ho Viktor. „Řekněte mu, že ho shání Banev."
„Banev? No dobře, já mu to vyřídím. Ale stejně nepřijde. Zavolat mu můžu, to mi nic neudělá. Tak Banev, říkáte …" A vojáček odešel, moc sympatický vojáček s obličejem samá piha.

Sotva si Viktor zapálil další cigaretu, ozval se z vodní clony třesk motocyklového motoru. Z deště se šílenou rychlostí vyřítil harley s přívěsným vozíkem, přihnal se až k vratům a tam zastavil. Řídil ten policajt s nespokojeným kukučem, kdežto druhý, celý zachumlaný do plachty, seděl ve vozíku. Teď to začne, uvědomil si Viktor a stáhl si kapuci hlouběji do čela. Jenže to nepomohlo. Policista s nespokojeným výrazem ve tváři přistoupil až k němu a vyhrkl:
„Kde je naklaďák?“
„Jaký naklaďák?“ zeptal se překvapeně Viktor, aby získal čas.
„Jen se nedělejte!“ zařval policajt. „Viděl jsem vás. Na tohle máme paragrafy, váženej pane! Krádež zadrženého vozidla, maření úředního výkonu!“
„Moc na mě nehulákejte,“ poradil mu Viktor důstojně. „Taková sprosťárna. Budu si na vás stěžovat.“
Druhý policajt už se taky blížil, v chůzi se vymotával z celty a zeptal se:
„Je to von?“
„No jasně, kdo jinej!“ odsekl mu ten nespokojený a už tahal z pláště pouta.
„Opatrně, pánové!“ poodstoupil o krok Viktor. „To je zvůle. Co si to dovolujete?“
„Když budete klást odpor, bude to pro vás ještě horší,“ upozornil ho druhý policajt.
„Nic jsem neudělal,“ ohradil se troufale Viktor a strčil ruce do kapes. „S někým jste si mě spletli, mládenci.“
„Odcizil jste nákladní auto,“ trval na policejní verzi znovu ten druhý.
„Jaké nákladní auto?“ rozeřval se Viktor. „Co to plácáte, člověče? Já jsem tu na návštěvě, čekám na pana Golema, můžete se zeptat ostrahy. Co to pořád máte, s tím naklaďákem?“
„Co když to opravdu není on …,“ zapochyboval druhý policajt.
„Ale jakto že ne!“ trval na svém zakaboněný. Zvedl pouta do výše pasu a pomalu postupoval proti Viktorovi. „No tak nastav pracky!“ vybídl ho věcně.
Za Viktorem bouchly dveře strážní budky a vysoký pronikavý hlásek křikl:
„Copak je to tam za srocení?“
Viktor i policisté strnuli. Na prahu budky stál pihovatý vojáček a z mokré celty trčela nesmlouvavá hlaveň samopalu.
„Koukejte odsud zmizet!“ zapištěl ještě jednou.
„Jářku, mladej, uklidni se,“ ozval se jako první policajt s nespokojenou tváří. „Policie.“
„V oblasti zvláštní zóny platí zákaz shromažďování. Shromažďováním se rozumí pohyb více než jedné nepovolané osoby v bezprostřední blízkosti ohrazení. Po třetí výzvě zahajuju palbu. Vykliďte prostor!“
„Má pravdu, vykliďte prostor,“ přidal se k vojáčkovi starostlivě Viktor a jakoby mimoděk začal do policistů jemně strkat. Policajt,
kterému pořád něco vadilo, se na něj nejdřív nechápavě zadíval, pak do Viktorovy ruky vztekle vrazil a rozběhl se k vojákovi.
„Hele, chlapečku, a nezbláznil ses náhodou? Ten chlap ukrad ná-klaďák.“
„Mě naklaďáky nezajímaj!“ zaječel táhle a pronikavě sympatický, laskavý vojáček. „Poslední výstraha! Dva muži, kteří sem dorazili jako poslední, okamžitě ustoupí na sto metrů od vrat!“
„Ty, Rochu,“ ozval se druhý policista. „Tak těch pár metrů popo-jedem. Stejně nám neuteče.“
Policista s nespokojenou tváří zbrunátnělý rozhořčením už chtěl něco odseknout, ale vtom se ve dveřích budky objevil tlustý seržant s nakousnutým krajícem chleba v jedné ruce a se sklenicí v druhé.
„Vojín Džura,“ oslovil podřízeného plnými ústy, „jak to že jste nezahájil palbu?“
Pihovatý obličejík se změnil ve zvířecí mordu. Policisté se vrhli k motocyklu, pohotově ho osedlali, obkroužili Viktora stojícího v póze dopravního strážníka a vyrazili pryč. Brunátný na Viktora jen ještě něco zařval, ale v řevu motocyklového motoru nebylo ničemu rozumět. Asi po padesáti krocích zůstali stát.
„To je blízko,“ rozhodl nesmlouvavě seržant. „Co koukáš? Řek jsem, že tohle je blízko.“
„Ještě dál!“ zapištěl snaživě vojáček a zamával samopalem. Policisté poodjeli ještě dál a ztratili se v dešti.
„To je mi móda — voni se nám tu nepovolaný začnou srocovat přímo na bráně!“ zahučel seržant směrem k vojáčkovi a loupl očima po Viktorovi. „Tak jo, pokračujte, vojín Džura.“ Vrátil se do budky a pihovatý voják, který už stačil mírně vychladnout, přešel párkrát sem a tam.
Viktor několik minut vyčkal a pak se opatrně dotázal:
„Moc se omlouvám, ale jak to dopadá s tím doktorem Golemem?“
„Není tu,“ broukl vojáček.
„To je škoda,“ řekl Viktor. „Tak to abych šel…“ Pohlédl do mlhy a deště, kde se skrývali policajti.
„A jak to chcete udělat?“ zeptal se rozrušeně voják.
„Copak to se taky nesmí?“ otázal se tentokrát Viktor stejně poplašeně.
„Nesmí, nesmí — proč by se nesmělo?“ odsekl vojáček. „Jenže vy tu máte naklaďák. Vy se klidně spakujete a zmizíte, a co my s ním. To si ho máme naložit do láku? Každý automobil musí od brány okamžitě zmizet.“
„Jistě, to chápu, ale co já s tím mám společného?“
„Jak to, co vy s tím máte společného… Vy jste s ním přijel, vy jste ho… to… Tak se to tu dělá vždycky, tak co?“
Krucifix, pomyslel si Viktor. Kam já ho dám? Ve vzdálenosti nějakých sta metrů blafal ve volnoběžných otáčkách motocyklový motor.
„A opravdu jste ho ukrad?“ zeptal se vojáček zvědavě.
„Vlastně ano. Policie zadržela řidiče, a já trouba ve snaze po-moct…“
„Nojo…,“ povzdechl si soucitně strážný. „Opravdu nevím, co vám teď poradit…“
„No a co kdybych se teda sebral a šel,“ otázal se Viktor pátravě. „Střílel byste?“
„Nevím,“ přiznal se chlapec. „Asi bych neměl. Mám se zeptat?“

„Zeptejte se," vybídl ho Viktor a rychle odhadoval, jestli se za těch pár vteřin stačí ztratit z dohledu nebo ne.
Jenže mezitím se za vraty ozval klakson. Brána se otevřela a ze zóny se pomalu vyvalil ten zpropadený kamión. Zastavil vedle Viktora, dveře se otevřely a ukázalo se, že u volantu už nesedí uhrovitý kluk, jak očekával, ale shrbený lysý mokroch, který se na něj upřeně dívá. Viktor se ani nehnul, a tak mokroch jednou rukou pustil volant a rukou v černé rukavici výmluvně poplácal po sedadle vedle sebe. Ó, jaká to čest nám prokázána, pomyslil si trpce Viktor. Vojáček zajásal:
„No výborně, vidíte, jak se to všechno krásně vyřešilo. Teď můžete s klidem jet."
Viktor si na okamžik pohrál s myšlenkou, že když už je mokroch ochoten dopravit náklaďák do města sám a sám absolvovat oplétačky s policií, bylo by nejlepší rozloučit se s ním hned tady, vyrazit přes pole a luka rovnou k sanatoriu a vyhnout se tak policejní patrole číhající na silnici.
„Kousek odtud na mě čekají policajti," varoval mokrocha.
„Nevadí, jen se posaďte," pobídl ho mokroch.
„Abyste tomu rozuměl — ten náklaďák byl zadržen a já jim ho vyfouk."
„To vím," poznamenal trpělivě mokroch. „Posaďte se."
Vhodná příležitost už byla ta tam. Viktor se zdvořile a srdečně rozloučil s vojáčkem, vylezl do kabiny a zavřel dvířka. Náklaďák se rozjel a ani ne po minutě spatřili harleye. Stál napříč přes silnici, oba policisté vedle sebe před ním a mávali rukama — ukazovali, aby auto zajelo ke krajnici. Mokroch přibrzdil, zhasl motor a vystrčil hlavu z okénka.
„Dejte tu motorku stranou, překážíte mi."
„Koukej zajet ke škarpě!" vybafl věčný nespokojenec. „A předložte doklady."
„Jedu na policejní komisařství," řekl mokroch, „nebylo by jednodušší promluvit si tam?"
Policajt mírně znejistěl a zabručel něco jako „to známe, tyhle vaše ty". Mokroch klidně čekal.
„No dobře," souhlasil nakonec policista. „Ale vůz budu řídit já, a tenhle si sedne do sajdkáry."
„Beze všeho," souhlasil mokroch. „Ale pokud by to bylo možné, posadím se do toho vozíku raději já."
„Vida, ještě lepší nápad," zavrčel policajt s nespokojenou tváří, která snad poněkud zesvětlela. „Tak si vystupte."
Vyměnili si místa. Policista zlověstně zamžoural po Viktorovi, jak si upravoval plášť, neklidně se kroutil a posedával, Viktor ho kradmo sledoval, ale hlavně se díval, jak mokroch, který se nahrbil ještě víc, těžce šmajdá k motocyklu, podobný zezadu obrovské vychrtlé opici, a nakonec nepříliš obratně nalézá do postranního vozíku. Znovu se rozpršelo jako z konve a policista pustil stěrače. Malá karavana se dala do pohybu.
Jak tohle asi dopadne, zauvažoval s nejasnými obavami Viktor. Jistou naději ovšem skýtal mokroch a jeho záměr jít na policii taky. Ti dnešní mokroši jsou ale pěkně drzí… Pokutu ze mě určitě vyrazej, tomu se nevyhnu. Policie tu přece není od toho, aby se vyhýbala možnosti vyrazit z občana nějakou tu pokutu… To už mi koneckonců může být jedno, stejně se odsud popakuju. Ale je dobře. Přinejmen-
ším jsme se trochu povyrazili… Vytáhl balíček cigaret a nabídl i policajtovi. Ten nejdřív jen pohrdavě odfrkl, ale pak si vzal. Zapalovač mu nějak nefungoval, a tak si musel odfrknout ještě jednou, když mu Viktor připaloval svým. Celkem se mu dalo rozumět, tomuhle nepříliš mladému, asi tak pětačtyřicetiletému strejdovi, který byl pořád jen obyčejný maník a šlapač chodníků; vypadal na někdejšího kolabora-cionistu, asi tehdy zavíral nesprávné lidi a lezl do nesprávných zadnic, jenže jak se v tom taky má jeden vyznat, která ta zadnice je správná a která ne… Kouřil a už nevypadal tak otráveně, všechno se nakonec jakž takž obracelo k lepšímu. Ještě tak nějaká lahvinka kdyby byla, zasnil se Viktor. Dal bych mu cvaknout, vysypal na něj pár irských anekdot, zanadával na vrchnost, která pustí k lizu jen svoje miláčky a oblíbence, pak bych nenechal nitku suchou na študákách, a než bychom se nadali, byl by policajt naměkko.
„To je hrůza, tyhle věčný ceďáky," prohodil pro začátek jen tak do neurčita.
Policajt zhnuseně zachrochtal — vyloudil však ten zvuk dost neutrálně a beze zloby.
„A to si vzpomeňte, jaký tady bejvalo klima," vypustil Viktor další pokusný balónek a najednou dostal nápad. „Ale jedny věci si všimněte: v tý jejich kolonii málem ani nekápne, a sotva je město na dohled, už leje jako o život."
„To teda máte pravdu," zabral spolehlivě policajt. „Ty si to tam holt uměli zařídit."
První kontakt byl navázán. Nejdřív probrali počasí — jaké kdysi bývalo a jaké je, aby do něj hrom bacil, dneska. Pak si vyjasnili, jaké mají ve městě společné známé. Pár slov ztratili i o životě v hlavním městě, o minisukních, o té zatracené homosexualitě, o dovozové brandy a taky o pašovaných narkotikách. Přirozeně dospěli k závěru, že veřejný pořádek je ten tam, ne jako to bylo před válkou nebo dejme tomu ještě těsně po ní. Že ten policejní chlebíček je akorát pro zlost, i když se po novinách věčně vytrubuje o přísných, ale spravedlivých strážcích pořádku, kteří jsou neodmyslitelnou součástí státního mechanismu. Jenže penzijní věk se pořád zvyšuje, důchody snižu-jou, za zranění během výkonu služby vám daj pár halířů a teď ještě ke všemu odebrali celému sboru osobní zbraně — to mi teda řekněte, pane, kdo bude za takovejch podmínek ochotnej nasazovat krk… V kabině zkrátka a dobře zavládla taková atmosféra, že by stačilo pár hltů a policajt by nakonec řekl: „A víš ty co, kamaráde, vem tě ďas. Já tě neviděl, a ty mě jsi taky neviděl." Jenže zmíněných pár hltů na skladě nebylo a okamžik příhodný k nabídce bankovky nestačil patřičně rozkošatět, takže když kamión zastavil před komisařstvím, policista se znovu zasmušil a suše Viktorovi doporučil, aby ho následoval a zbytečně to nezdržoval.
Mokroch odmítl poskytnout dozorčímu jakoukoli informaci a požadoval, aby ho okamžitě zavedli rovnou k panu policejnímu komisaři. Dozorčí odpověděl, že beze všeho, vás osobně pan komisař zřejmě přijme, ale pokud jde o tohoto pána, tak ten je obviněn z krádeže motorového vozidla, u pana komisaře nemá co pohledávat a navíc je třeba ho vyslechnout a sepsat s ním protokol. Ne, opáčil klidně, ale tvrdě mokroch, nic takového se tu nestane, pan Banev na žádné dotazy odpovídat nebude a protokoly pan Banev podepisovat taky nebude, už z ohledem na okolnosti spadající výlučně do kompetence pana policejního komisaře. Dozorčí, kterému to upřímně řečeno bylo fuk, pokrčil rameny a šel to hlásit. Zatímco hlásil, dostavil se do služební místnosti mrňavý řidič v promaštěné kombinéze, který nevěděl nic a už

byl řádně pod parou, takže okamžitě spustil pokřik o spravedlnosti, nevině a veškerých dalších osudových pravdách. Mok-roch mu opatrně vytáhl z prstů dodací listy, jimiž ten ubožáček mával, posadil se na přepážku a přesně podle předpisu stvrdil svým podpisem příjem zboží. Šofér ohromeně umlkl a právě v tom okamžiku byli mokroch s Viktorem vybídnuti, aby vstoupili do pracovny komisařovy.
Ten je uvítal chladně a chmurně. Mokrocha sledoval s odporem a pohledu na Viktora se pečlivě vyhýbal.
„Co si přejete?“ otázal se nerudně.
„Mohu se posadit?“ reagoval na otázku otázkou mokroch.
„Ale ano, prosím,“ ozval se po rozpačité pauze přiškrceně komisař.
Všichni si sedli.
„Pane policejní komisaři,“ pronesl mokroch obřadně. „Jsem zmocněn vyslovit vám oficiální protest proti opakovanému nezákonnému zadržení nákladů adresovaných našemu ústavu.“
„Ano, něco jsem slyšel,“ připustil komisař. „Řidič byl opilý, a tak nezbylo, než ho zadržet. Jsem přesvědčen, že během několika málo dnů se všechno vysvětlí.“
„Nezadrželi jste řidiče, ale náklad,“ namítl mokroch. „To však v tuto chvíli není podstatné. Díky laskavému porozumění pana Baneva byl náklad do zóny dopraven jen s nevelkým zpožděním, a vy byste měl být zde přítomnému panu Banevovi povděčen, protože podstatné zdržení nákladu z vaší viny, pane policejní komisaři, by se pro vás mohlo stát zdrojem dosti rozsáhlých nepříjemností.“
„K smíchu,“ zašklebil se komisař. „Nechápu a ani nechci chápat, o čem to mluvíte, protože jako úřední osoba nehodlám snášet vaše pohrůžky. Pokud jde o pana Baneva, máme tu trestní zákoník, kde jsou takovéto případy jasně precizovány.“ Ještě pořád neuznal Viktora za hodná pohledu.
„Vidím, že si skutečně neuvědomujete, v jak frapantní situaci jste se ocitl,“ pokrčil mokroch lhostejně rameny. „Jsem ovšem zmocněn také k tomu, abych vás informoval, že v případě dalšího zdržení jakéhokoli zboží určeného leproserii budete mít co do činění s generálem Pferdem.“
Nastalo ticho. Viktor nevěděl, kdo je to generál Pferd, zato komisaři bylo toto jméno dozajista dobře známo.
„Řekl bych, že se znovu jedná o pohrůžku,“ poznamenal nepříliš přesvědčeně.
„Ano,“ přikývl mokroch. „A je to pohrůžka víc než reálná.“
Policejní komisař křečovitě povstal. Viktor a mokroch taky.
„Vezmu v potaz všechno, co jsem tu dnes vyslechl,“ sdělil jim pán této pracovny. „Váš tón, vážený pane, mohl být poněkud méně příkrý, ale i přesto mohu vašim zplnomocnitelům slíbit, že celou záležitost přešetřím a že případní viníci budou potrestáni. Což v plné míře platí i o panu Banevovi.“
„Pane Baneve,“ obrátil se mokroch na Viktora, „pokud byste ve spojitosti s touto aférou měl mít nějaké oplétačky s policií, obraťte se
neprodleně na doktora Golema. Na shledanou,“ uklonil se lehce policejnímu komisaři.
„Má úcta,“ odvětil komisař suše.
V osm večer sešel Viktor dolů do restaurace a zamířil rovnou ke svému stolku, kde ho očekávala tradiční společnost, ale křikl na něj Teddy.
„Ahoj, Teddy,“ pozdravil ho a opřel se důvěrně o pult. „Jak se ve-de?“ Konečně si vzpomněl. „Ach tak, účet. Nepřehnal jsem to tu včera trochu?“
„Copak účet,“ zavrčel Teddy. „To nebylo tak hrozný, i když ti k tomu přirazím rozmlácený zrcadlo a stržený umejvadlo. Ale co ten policejní komisař, na to si pamatuješ?“
„A co s ním mělo být?“ podivil se Viktor.
„No to jsem si mohl myslet. Tys měl, kamaráde, voči jako vařený sele. Nevěděl jsi vo světě… Tak hele. Ty,“ a Teddy zapíchl ukazovák do Viktorovy hrudi, „jsi ho na hajzlu zamknul do kabinky, zapřel jsi dveře smetákem a nechtěls ho pustit ven. Jenže tady nikdo nevěděl, kohos to tam zašpéroval, pořád jsme si mysleli, že je to Quadriga. Tak jsme si řekli, ať si tam posedí, žádná škoda… A pak jsi ho vod-tud vytáh a začal jsi vyřvávat: Nebožáček malej, von se nám tam celej zaflákal! A vrazils mu hlavu do umejvadla. Umejvadlo jsi ulomil… měli jsme co dělat, abysme tě vodtáhli.“
„Vážně?“ zakroutil Viktor nevěřícně hlavou. „To jsou mi radosti. Proto on na mě celý den kouká jako vrah.“
Teddy soucitně pokýval hlavou.
„Krucifix, to je mi lapálie,“ zahučel Viktor. „Měl bych se mu omluvit… Ale že mi to vůbec dovolil? Je to přece chlap jak hora …“
„Mám strach, aby z toho nechtěli uplácat nějakej případ,“ pokračoval Teddy. „Dneska ráno už tady jeden fízlák v civilu čmuchal a sháněl se po svědeckejch výpovědích… takže paragraf třiašedesát máš jistej — utrhání na cti, a za přitěžujících okolností… Možná to bude eště horší. Terorismus. Víš čím tohle smrdí, milej zlatej? Teda já bych na tvým místě …“ Ale nedopověděl.
„Co bys na mým místě?“
„Říká se, že si k tobě dneska přišed starosta.“
„Ano.“
„A co chtěl?“
„Ale, takovou blbost. Abych napsal článek. Proti mokrochům.“
„Ahá!“ skoro zajásal Teddy. „No tak to je opravdu blbost. Napiš mu ten článek, a bude to v suchu. Když bude pan starosta spokojenej, pan policejní komisař nebude moct ani ceknout, a ty ho můžeš vrážet hlavou do hajzlmísy třeba každej den. Toho má starosta tadyhle …“ A Teddy ukázal obrovskou kostnatou pěst. „Takže všechno máme v lati. A dovol, abych ti při tý příležitosti nalil jednu na účet podniku. Režnou?“
„Může to být i režná,“ řekl Viktor roztržitě.

Páně starostova vizita se mu teď jevila ve zcela novém světle. To se na ně podívejme, jak to se mnou sfoukli, pochopil znenadání. Tak-taktak… Buď potáhneš ke všem rohatým, nebo budeš tancovat, jak my budem pískat — jinak tě zkroutíme do kozelce. Ani odtáhnout nemusí být snadné. Terorismus je terorismus, vyhlásí po něm celostátní pátrání a dopadnou ho. Hochu hochu, ty už jsi takový ochlasta, že je hrůza se na tebe jen podívat. A ty si musíš vybrat ne jen tak ledaskoho, ale rovnou pana policejního komisaře. Jinak to ovšem nebylo vymyšleno a vykonáno nejhůř. S výjimkou kachlíkové podlahy polité vodou si nepamatoval nic, ale tu scénu si uměl představit do posledního detailu. Ano, Viktore Baneve, ty můj miláčku sladká, ty moje sele vařený, opozičníku kuchyňská, či vlastně hospodská, oblíbence pana prezidenta… ano, už je asi řada i na tobě, aby ses probral… Rotz-Tussow je člověk zkušený, a ten k tomuto problému říká: Prodat by se člověk měl lehko a draho — čím poctivější bylo až do okamžiku prodeje tvé pero, tím vyšší cenu za něj mocipáni musí zaplatit, takže i když se prodáváš, způsobuješ tím protivníkovi další škody, a je jen na tobě, aby ty škody byly co největší… Viktor do sebe obrátil sklenku režné, ale nepocítil žádný požitek.
„No tak jo, Teddy. Díky. Dej mi ten účet. Dělá to hodně?“
„Tvoje kapsa to snese,“ ušklíbl se Teddy a vyjmul z kapsy tuhou účtenku. „Takže to máme: zrcadlo toaletní sedumdesát sedům, umyvadlo porcelánové velké šedesát čtyři, takže si snadno spočteš, že dohromady to koštuje stojedenačtyřicet. Eště tam byly ňáký lampy, ale ty jsme přimázli k tý poslední rvačce. Vzpomínáš si… Jedny věci ale nerozumím,“ pokračoval a sledoval, jak Viktor odpočítává peníze. „Čím jsi to zrcadlo rozbil? Víš vůbec, jak šíleně tlustý je to sklo? Snad dvoupalcový… Tos do něj mlátil hlavou, nebo co?“
„Čí hlavu máš na mysli?“ zeptal se chmurně Viktor.
„Nojo, už se na to vyflajzni,“ mávl barman rukou a peníze si vzal. „Napíšeš článek, rehabilituješ se, vysolej ti slušnej honorářík a všechno bude ólrajt… Neštymovala by ti eště jedna?“
„Zatím ne, až pak… Stavím se tu, až se navečeřím,“ řekl Viktor a s konečnou platností se odebral ke svému stolku. V restauraci bylo všechno při starém — šero, známé vůně, cinkání nádobí v kuchyni, obrýlený muž s aktovkou, bidlovitým společníkem a lahví minerálky, shrbený doktor R. Quadriga, Pavor, bez ohledu na silné prostuzení vzpřímený a plně soustředěný, a taky Golem rozteklý v křesle, Golem s houbovitým nosem upitého proroka. A číšník.
„Dal bych si úhoře,“ objednal si Viktor. „Láhev piva… a snad nějaké maso, nebo co …“
„Tak jste doskákal,“ oslovil ho jako první Pavor s výtkou v hlase. „Jako bych vám neříkal, že byste toho chlastu měl nechat.“
„A kdy prosím vás? To si nějak nepamatuju.“
„Na co jsi vlastně doskákal?“ informoval se zvídavě doktor R. Quadriga. „Že bys někoho zabil?“
„Ty si taky nic nepamatuješ?“ zeptal se ho Viktor.
„Myslíš ze včerejška?“
„Ano, myslím ze včerejška… Nacamral jsem se jako dobytek,“ řekl Viktor a otočil se ke Golemovi, „zahnal jsem pana policejního komisaře na záchodky a …“
„Prosímtě!“ nenechal ho domluvit Rem Quadriga. „To všechno jsou jen žvásty. A tak jsem to taky vyšetřovateli řek. Dnes ráno mě totiž navštívil vyšetřovatel. Umíte si to představit, pánové — žáha pálí, hlava se mi rozskakuje, koukám z okna ven a najednou si přijde ten moula a začíná to na Viktora šít…“
„Jak jste to řekl?“ otázal se Golem. „Šít?“
„No ano, šít,“ přisvědčil Rem Quadriga a propíchl imaginární jehlou imaginární látku. „Jenže ne kalhoty, ale žalobu… Tak jsem mu to vpálil přímo a nekompromisně: Všechno samé lži, včera jsem v restauraci proseděl celý večer, všechno probíhalo ve vší počestnosti, tiše a slušně jako vždycky, žádné skandály, zkrátka nuda… Neboj, to se přežene,“ povzbudil Viktora. „To je najednou řečí… A proč jsi to udělal? Ty ho nemáš rád?“
„Víte co, nebudem o tom mluvit,“ přál si Viktor.
„A o čem teda?“ zeptal se dotčeně Rem Quadriga. „Tihle dva se pořád hašteří, kdo koho nechce pustit do leproserie. Za takovou dobu konečně něco trochu zajímavějšího, a pán si poručí rovnou nemluvme o tom.“
Viktor ukousl kus úhoře, rozžvýkal sousto, napil se piva a zeptal se:
„Kdo je to generál Pferd?“
„Kůň,“ poučil ho R. Quadriga. „Koník. Der Pferd… Nebo možná das.“
„Ale stejně,“ postavil si hlavu Viktor, „zná někdo toho generála?“
„Kdysi jsem taky sloužil v armádě,“ nebyl k zastavení doktor R. Quadriga, „naší divizi velel Jeho Excelence generál Arschmann.“
„No a co?“ nechápal Viktor.
„Arsch je německy prdel,“ sdělil mu Golem, který až do této chvíle zachovával hrobové mlčení. „Doktor žertuje.“
„A kde jste slyšel o generálu Pferdovi?“ ozval se Pavor.
„V pracovně pana policejního komisaře,“ odpověděl Viktor.
„No a?“
„To je všechno. Takže nikdo nic neví? Výborně. Jen jsem se ze-ptal.“
„A feldvébl se jmenoval Buttock,“ prohlásil Rem Quadriga. „Feldvébl Buttock.“
„Vy ovládáte i angličtinu?“ zajímalo Golema.
„Ano, zhruba v tomto rozsahu.“
„Napijem se, přátelé,“ navrhl Viktor. „Pane vrchní, láhev koňa-ku!“
„Proč láhev?“ nerozuměl Pavor.
„Aby bylo dost pro všechny.“
„Zase spácháte nějakou nepředloženost.“

„Ale jděte, Pavore," odbyl ho Viktor. „Hlavně že vy jste takový abstinent."
„Nejsem abstinent," ohradil se Pavor. „Napiju se naopak rád a nikdy si nenechám ujít vhodnou příležitost, jak se koneckonců sluší na
správného chlapa. Ale nechápu, proč bych se měl nalévat jako sud. A už úplně zbytečné mi připadá ožírat se večer co večer."
„Už je tu zas!" zvolal zničeně R. Quadriga. „Jak to stihnul?"
„Nebudem se ožírat," slíbil mu Viktor, nalévaje koňak. „Jen se trochu napijem, přesně tak, jak to v tuto chvíli dělá polovina národa. Ta druhá polovina se opravdu ožírá, a bůh jí to přej, ale my se opravdu jen napijem."
„O to mi právě jde," nedal se Pavor. „Když celá země chlastá jako jeden muž, ale co celá země, celý svět! — měl by každý slušný člověk zachovávat jistou zdrženlivost."
„A vy nás opravdu považujete za slušné lidi?" zeptal se Golem.
„V každém případě vás mám za vzdělance."
„Já bych řekl, že kulturní a vzdělaní lidé mají pro pití podstatně víc důvodů než ti nevzdělaní."
„Možná," přikývl Pavor. „Ale vzdělaný člověk musí respektovat jistá pravidla. K tomu ho zavazuje jeho úroveň… Kdežto my tu vysedáváme každý večer, žvaníme, pijeme, hrajeme v kostky. Ale řekl někdo z nás za celou tu dobu něco alespoň trochu inteligentního, nebo dejme tomu skutečně závažného? Jen samé pošklebky a špr-ťouchlátka… pošklebky a šprťouchlátka."
„A proč bychom měli říkat něco vážného?" nepochopil Golem.
„Protože všechno kolem nás se řítí do propasti, a my se pochichtáváme a vtipkujem. Hodujeme v době moru. To je podle mého názoru ostuda, pánové."
„No tak dobře," volil smířlivější tón Viktor. „Tak řekněte něco závažného, podstatného. Ani to nemusí být moudré, postačí, když to bude závazné."
„Já si nepřeju nic závažného," prohlásil R. Quadriga. „Pijavice. Kočky. Fuj!"
„Drž hubu a chrápej!" okřikl ho Viktor. „Je to pravda. Goleme, promluvme si aspoň jednou o něčem doopravdy světodějném. Pavo-re, vy byste mohl začít a vykládat nám o té propasti."
„Zase se pošklebujete?" řekl Pavor vyčítavě.
„Ne," opáčil Viktor. „Čestné slovo ne. Možná jsem ironický, to prosím. Ale vysvětlím vám to tím, že řečičky o propastech poslouchám celý život. Všichni tvrdí, že se lidstvo řítí do propasti, a přitom
nikdo není s to něco pozitivního dokázat. Když si to pak pořádně rozeberete, zjistíte, že všechen tento filozofický pesimismus pramení z rodinných rozmíšek, konfliktů nebo z nedostatku finančních pro-středků…"
„Ne," nesouhlasil Pavor. „To ne… Lidstvo se hroutí do propasti, protože zbankrotovalo."
„To už tu bylo, nedostatek financí," broukl Golem.
Pavor mu nevěnoval pozornost. Obracel se teď výlučně k Viktorovi, mluvil se skloněnou hlavou a pohlížel na svého odpůrce ztěžk-lým zrakem.
„Lidstvo zbankrotovalo biologicky — porodnost klesá, šíří se rakovina, demence, neurózy, lidé propadají narkomanii. Polykají stovky léků, alkohol, nikotin, narkotika jako taková, začali jsme hašišem a kokainem a skončili LSD a heroinem. Prostě zanikáme. Naturální přírodu jsme vyhladili a ta umělá vyhlazuje nás. Dále jsme zbankrotovali ideologicky — postupně jsme vystřídali všechny filozofické soustavy a postupně je všechny zdiskreditovali, vyzkoušeli jsme všechny myslitelné mravní kodexy, ale zůstali jsme stejně nemorálním dobytkem jako nějací troglodyti. A nejhorší na tom všem je, že celé to bezbarvé lidské stádo je pořád stejná pakáž, jak to bylo odjakživa. Trvale baží po bozích, vůdcích a pořádku, a pokaždé, když bohy, vůdce a pořádek dostane, zmocňuje se stáda nespokojenost, protože ve skutečnosti nic takového nepotřebuje, ani bohy, ani pořádek, protože stádo stojí o chaos, anarchii, chléb a hry. Teď je například spoutáváno nezbytností dostávat týden co týden sáček s výplatou, ale tato nezbytnost se mu příčí, a tak se před ní večer co večer utíká k alkoholu a drogám. Ačkoli, čert je vem, tu hromadu hnijícího hnoje, co jen čpí a páchne už devět tisíc let a k ničemu jinému se za celou tu dobu nehodila. Hrozná je jiná věc — že ten rozklad postihl i nás, Lidi s velkým L, osobnosti. Rozklad si plně uvědomujeme, ale tváříme se, jako by se nás to netýkalo, jenže rozklad nás stejně otravuje beznadějí, podemílá naši vůli, vsává nás… A když k tomu nakonec přistoupí takové prokletí jako demokratická výchova? Rovnost, svornost, bratrství! Všichni lidé bratry jsou! Všichni jsme z jednoho těsta! Neustále se snažíme připodobnit se verbeži a masochisticky se trýzníme, když se nedopatřením zjistí, že jsme moudřejší než ona, že máme
jiné potřeby a požadavky a vytyčujeme si jiné cíle. Už bychom to konečně měli pochopit a vyvodit z toho ponaučení — je třeba zachránit se."
„Je třeba se napít," oponoval Viktor. Už litoval, že připustil seriózní debatu se zdravotním inspektorem. Jen dívat se na řečnícího Pavora bylo nepříjemné. Jak se rozpálil, začínal málem šilhat. Ztrácel soudnost a blábolil příšerné banality jako ostatně všichni potenciální zvěstovatelé pádů do propastí. Nejradši by mu v tu chvíli řekl: Přestaňte si kálet na hlavu, Pavore, ukažte nám svůj mužný profil a ironicky se usmějte!
„To je všechno, co mi k tomu můžete říct?" zeptal se Pavor rozechvěle.
„Mohl bych vám ještě něco poradit, chce to víc ironie, Pavore. A nečilte se tolik. Stejně nic nedokážete. A i kdybyste takovou možnost měl — stejně byste nevěděl, co si počít."
Pavor si ironicky ušklíbl:
„Ale věděl, to mi můžete věřit."
„Ale no to snad ne!"
„Je jen jeden prostředek, jak zastavit rozklad…"
„Ano ano, to známe," skočil mu lehkomyslně do řeči Viktor. „Na-vlíknout všechny ty pitomečky do zlatých košil a

nechat je mašírovat. Celá Evropa nám leží u nohou. To už tu bylo.“
„Ne,“ zakroutil hlavou Pavor. „To co říkáte vy, byl jen odklad. Opravdu spolehlivé řešení je jiné — zničit masu.“
„Dneska máte báječnou náladu,“ pochválil ho Viktor.
„Zničit devadesát procent obyvatelstva,“ pokračoval Pavor. „Možná dokonce pětadevadesát. Masa už svůj úkol splnila — zplodila výkvět lidstva, který stvořil civilizaci. Teď je mrtvá jako shnilá bramborová hlíza, která dala život novému keříku. A když nebožtík začne hnít, musí se zakopat.“
„Proboha!“ zhrozil se Viktor. „A to všechno jen proto, že máte rýmu a naopak nemáte propustku do leproserie? Nebo v tom mají prsty rodinné rozmíšky?“
„Nedělejte ze sebe blbečka,“ vyplísnil ho Pavor. „Proč se nechcete zamyslet nad věcmi, které jsou vám tak důvěrně známy? Co je důvodem zmrzačení i těch nejúžasnějších nápadů a myšlenek? Tupost
šedivé masy. A co působí války, chaos, zmatky? Tupá šedivá masa, která si volí vlády k obrazu svému. Proč je Zlatý věk lidstva stejně daleko jako kdykoli dřív? Protože šedivá masa je nevzdělaná a omezená. Hitler měl v zásadě pravdu, podvědomě tušil, cítil, že na zemi je mnoho zbytečného. Jenže on sám byl zplozencem této šedivé masy a všechno zkazil. Ničení podle rasových znaků je nesmysl. A pak — ten člověk neměl k dispozici opravdu výkonné, efektivní prostředky masové likvidace.“
„A podle jakých znaků se chystáte likvidovat vy?“ zeptal se Viktor.
„Podle stupně nenápadnosti,“ odpověděl Pavor. „Když je někdo nenápadný, šedivý, znamená to, že je třeba ho odstranit.“
„A kdo bude určovat, který jedinec je nenápadný a který ne?“
„Prosím vás, to jsou detaily. Chci vám přiblížit princip — kdo, co a jak, to už jsou podružnosti.“
„Kvůli čemu jste se vlastně spřáhl se starostou?“ zaútočil Viktor, jehož Pavor přestával bavit.
„Jak to myslíte?“
„K čemu vám je ten soudní proces? Jste příštipkář, Pavore! U vás nadlidí je to takhle vždycky. Chystáte se přeorat celý svět, méně než tři miliardy mrtvých vám nic neříkají, ale zároveň si děláte vrásky pro funkce, léčíte si tripla, nebo za pár mizerných grošíků pomáháte podivným existencím kultivovat jejich špinavé rejdění.“
„Pozor na výrazivo,“ varoval ho Pavor. Bylo vidět, že se rozběsnil na nejvyšší míru. „Vy sám jste jen povaleč a ochlasta…“
„V každém případě se nepouštím do špinavého politikaření a nechystám se předělávat svět.“
„Jistě,“ přikývl Pavor. „Ani byste něčeho takového nebyl schopen, Baneve. Jste jen bohém, přesněji řečeno holomek, laciný křikloun a sráč. Sám nevíte, co chcete, a děláte jen to, co jiní chtějí po vás. Přitakáváte představám stejných holomků, jako jste sám, a jen proto si namlouváte, že jste bořitel základů a svobodný umělec. Ve skutečnosti jste jen podělaný pisálek, stejný jako ti, co čmárají své oplzlosti po veřejných záchodcích.“
„To všechno je v pořádku,“ odsouhlasil mu jeho výpad Viktor. „Škoda jen, že jste to neřekl dřív. Musel jsem vás urazit, abych to z
vás dostal. Tak vidíte, Pavore, vy taky nejste právě charakter, spíš naopak. Jste jen jeden z mnoha. A až se bude likvidovat podle vašich představ, dojde i na vás. Podle stupně nenápadnosti. Cože, filozofující zdravotní inspektor?! Do pece s ním!“
Stejně musí být zajímavé, jak asi vypadáme v očích nezúčastněného pozorovatele. Pavor je odporný. To je mi úsměv! Co se to s ním dneska děje? Quadriga spí, ten to má nejlepší, co by si lámal hlavu s pseudomoudrými spory, se šedivou masou a celou touhle filozofií… Zato Golem se v křesle rozvalil jako někde v divadle, sklenku lehce třímá v prstech a druhá ruka mu volně visí dolů, jako by čekala, komu ji vrazit. Ten Pavor ale nějak dlouho mlčí. Že by hromadil další argumenty?
„Jak je ctěná libost, vážení,“ uzavřel to Pavor. „Popovídali jsme si a to by pro dnešek mohlo stačit.“
Strnulý úsměv zmizel a nahradil ho pohled sturmbannführera. Hodil na stůl kreditní kartu, dopil koňak a bez rozloučení odešel. Viktor pocítil příjemné zklamání.
„Řeknu vám, že na spisovatele se v lidech vyznáte prabídně,“ odtušil Golem.
„To taky není moje věc,“ odpověděl bezstarostně Viktor. „V lidech ať se vyznávají psychologové a ministerstvo vnitra. Mým úkolem je zjitřeným citem umělce zachycovat tep a tendence doby… Ale proč to říkáte? Už zase ‚Victoire, přestaňte drnkat‘?“
„Několikrát jsem vás upozorňoval, abyste Pavora nechal na poko-ji.“
„Co blázníte?“ dohřál se Viktor. „Za prvé jsem mu nic nedělal. To on dělal mně. A za druhé je to prase. Copak vy nevíte, že vás společně se starostou chtějí tahat po soudech?“
„Tuším to.“
„Aha. Ale starosti si s tím neděláte, pokud vám dobře rozumím.“
„Nedělám. Na to mají moc krátké prsty. Jak starosta, tak soud.“
„A co Pavor?“
„Ten má prsty dlouhé. Proto před ním laskavě přestaňte drnkat. Za tu dobu už jste si mohl všimnout, že já před ním nedrnkám.“
„A před kým drnkáte?“ zabručel nakvašeně Viktor.
„Někdy před vámi. Protože mám pro vás slabost. Nalejte mi ještě koňak.“
„S radostí. Neměli bychom vzbudit Quadrigu? Ten je teda ohromný, vůbec se mě před Pavorem nezastal.“
„Víte co, nebuďte ho. A promluvme si. Proč se pletete do takových věcí? Kdo se vás prosil, abyste kradl náklaďák?“
„Chtělo se mi,“ pokrčil rameny Viktor. „Zadržovat knihy je svinstvo. A taky mě pěkně naštval starosta… Zaútočil na mou svobodu. A já začínám dělat výtržnosti, když někdo omezuje mou osobní svobodu… Když už jsme u toho,

Goleme, může za mě generál ztratit slovo u starosty?“
„Ten kašle na vás i na starostu, má svých starostí dost.“
„Tak mu řekněte, ať za mě to slovo ztratí. Jinak napíšu zdrcující článek o vašem ústavu — jak aplikujete při léčení brýlové nemoci krev křesťanských neviňátek. Myslíte si, že nevím, proč mokroši zavlékají do toho vašeho ležení děti? Za prvé jim sajou krev a za druhé je kazí. A vás zostudím před celým světem. Vy krvelačníku, upíre a prznitelí dětských dušiček, převlečený za lékaře.“ Přiťukli si a Viktor se napil. „Mimochodem, teď mluvím úplně vážně. Starosta po mně takový článek žádá. Ale to vy jistě taky víte.“
„Ne,“ odpověděl Golem. „To není důležité.“
„Jak na to tak koukám, pro vás není důležité skoro nic. Celé město je proti vám, ale to není důležité. Hrozí vám soud, což taky není důležité. Zdravotní inspektor je vaším chováním konsternován, jenže to není důležité. Není náhodou generál Pferd pseudonym pana prezidenta? A ví ten všemocný generál, že jste komunista?“
„Pročpak je pan spisovatel Banev tak nervózní?“ otázal se klidně Golem. „Hlavně tolik neřvěte, Teddy už po nás kouká.“
„Teddy je náš člověk,“ namítl Viktor. „Ale je taky nervózní — otravujou ho myši.“ Nasupil obočí a zapálil si cigaretu. „Počkat, na co jste se mě to ptal… Aha, už to mám. Jsem nervózní, protože jste mě nepustil do leproserie. A to jsem vykonal dobrý skutek. Sice hloupý, ale hloupé jsou všechny dobré skutky. A předtím jsem nesl mokrocha na zádech.“
„A bil jste se za něj jako lev.“
„Přesně tak. A bil jsem se za něj jako lev.“
„S fašisty.“
„Správně, s fašisty.“
„A máte propustku?“ zeptal se Golem.
„Propustku… Pavora taky nechcete pustit, a ten se přímo před našima očima změnil v demofoba.“
„Ano, Pavor tady nějak nemá štěstí,“ připustil Golem. „Jinak je to schopný odborník, ale tady se mu nedaří. Pořád čekám, že začne dělat hlouposti. Řekl bych, že už začíná.“
Doktor R. Quadriga zvedl rozcuchanou hlavou a řekl:
„A fest! Ale půjdu a pak se uvidí. Dodýchám.“ A hlava znovu klapla o stůl.
„Tak co, Goleme,“ ztlumil Viktor hlas a naklonil se přes stůl. „Je pravda, že jste komunista?“
„Pokud se nemýlím, je u nás komunistická strana zakázána,“ poznamenal Golem.
„Proboha!“ sepjal ruce Viktor, „a která strana je u nás povolena. Já se přece neptám na stranu, nýbrž na vás …“
„Já, jak račte vidět, povolen jsem.“
„No, jak chcete,“ rezignoval Viktor. „Mně osobně je to jedno. Ale panu starostovi… Jenže na toho vy kašlete. A co když se přizná generál Pferd?“
„Nic mu neřekneme,“ špitl spiklenecky Golem. „Proč bychom generála zasvěcovali do takových podrobností? Ví, že existuje leprose-rie a v té nějaký doktor Golem, nějací mokroši, a to stačí.“
„Podivný generál,“ zamumlal zamyšleně Viktor. „Generál lepro-serie. Mimochodem — s mokrochy bude mít generál brzy nepříjemnosti. Napovídá mi to mé zjitřené cítění umělcovo. V našem městě už se doslova všechno točí kolem mokrochů.“
„Kdyby jen u nás v městě.“
„A o co vlastně jde? Jsou to přece jen nemocní lidé, kteří, jak vy sám tvrdíte, ani nejsou nakažliví.“
„Nechytračte, Viktore. Vy moc dobře víte, že to nejsou normální pacienti. A stejně dobře víte, jak je to s jejich nakažlivostí. Ta taky není obyčejná …“
„Což znamená …“
„Což znamená, že například náš přítel Teddy se od nich rozhodně nakazit nemůže. Pan starosta taky ne, o panu policejním komisaři ani nemluvě. Kdežto leckdo jiný ano.“
„Například vy.“
„Já taky ne. Už ne.“
„A co já?“
„To nevím. A upozorňuji vás, že to je zatím jen moje hypotéza. Takže si to radši neberte moc k srdci.“
„Neberu,“ ujistil ho smutně Viktor. „A čím ještě jsou neobyčej-ní?“
„Čím jsou neobyčejní,“ opakoval po něm Golem. „Mohl jste si za ta léta co jste na světě povšimnout, Viktore, že lidé se dělí na tři skupiny. Přesněji řečeno na dvě skupiny velké a jednu malou… Jsou lidé, kteří nemohou žít bez minulosti, cele v ní vězí, v minulosti více či méně vzdálené. Žijí tradicemi, obyčeji, odkazem předků, čerpají z minulosti radost i vzor. Dejme tomu náš pan prezident. Co ten by si počal, kdyby nebylo naší velké minulosti? Na co by se odvolával, a kde by se vůbec vzal?… Pak jsou lidé, kteří žijí výhradně přítomností a nezajímá je ani minulost ani budoucnost. To jste například vy. Veškeré vaše názory na minulost vám zkazil pan prezident, protože ať se ohlédnete, do které chcete etapy naší historie, všude narážíte na to samé, na pana prezidenta. No a pokud jde o budoucnost, nemáte o ní nejmenší představu a podle mého se prostě bojíte si ji vytvořit… Ale jsou také lidé, kteří žijí budoucností. Od minulosti naprosto oprávněně nečekají nic dobrého a přítomnost je pro ně jen surovina, materiál pro výstavbu budoucnosti… Sami už vlastně v budoucnosti žijí… na takových ostrůvcích budoucnosti, které kolem nich vznikly v této přítomnosti…“
Golem se s prazvláštním úsměvem zadíval ke stropu. „Jsou moudří,“ pronesl něžně. „A jeden vedle druhého neuvěřitelně nadaní, Viktore. Mají vesměs podivné tužby a přání, zato obyčejné emoce a vášně se jim zcela vyhýbají.“
„Ty obyčejné emoce a vášně, to je podle vás například zájem o ženy?“
„V jistém smyslu ano.“
„Nebo chlast a hezká podívaná?“

„Bezesporu.“
„Příšerná nemoc,“ otřásl se Viktor. „Tu bych chytit nechtěl… A stejně je to nepochopitelné… Ničemu nerozumím. Tedy — to že chytré a vzdělané lidi strkají za ostnatý drát, to bych ještě zvládl. Ale proč je pouštějí ven, a nikdo nesmí k nim…“
„A co když za tím ostnatým drátem nesedí oni, ale vy?“
Viktor se zaškaredil.
„Počkejte, Goleme. Já nerozumím ještě spoustě dalších věcí. Jak s tím vším souvisí třeba Pavor? Nedivím se, když tam nechcete pustit mě, který s tím skutečně nemá nic společného. Ale někdo přece musí čas od času zkontrolovat čistotu ložního prádla a hygienického zařízení. Jestli tam nemáte nějaké hygienické závady.“
„A co když ho hygienické závady vůbec nezajímají?“
Viktor si Golema zmateně změřil.
„Zase špásujete?“
„Zase ne,“ opáčil Golem.
„Takže podle vás je to špión, nebo co?“
„Špión je příliš všeobecný pojem.“
„Počkejte, Goleme… Nalejme si čistého vína. Kdo kolem leprose-rie natáhl ostnatý drát a postavil na bránu ozbrojenou ostrahu?“
„Ten už se nás nasoužil, ten drát,“ povzdechl si Golem. „Toho šatstva, co se o něj potrhalo… A vojáci věčně mají průjem. Víte, co je nejlepší lék proti průjmů? Tabák s portským, lépe řečeno portské s tabákem …“
„Dejme tomu, že za tím vším stojí generál Pferd,“ přerušil ho Viktor. „Dobře… A co ten mladý pán s aktovkou? Aha, a jsme doma! Vy tam prostě máte docela obyčejné vojenské výzkumné pracoviště. Už je mi to jasné… A Pavor není voják. Patří k jiné složce. Nebo že by to nebyl náš špión, ale zahraniční?“
„Chraň bůh!“ zvolal zděšeně Golem. „To by nám tak scházelo…“
„Tak… A ví, kdo je to ten s aktovkou?“
„Řekl bych, že ano,“ usoudil Golem.
„A ten mládenec ví, kdo je Pavor?“
„Myslím, že ne.“
„Vy jste mu to neřekl?“
„Co je mi do toho?“
„A generálu Pferdovi jste to taky neřekl?“
„Ani mě nenapadlo.“
„To není fér,“ zakroutil nesouhlasně hlavou Viktor. „To byste měl.“
„Podívejte se, Viktore, dovolil jsem vám na toto téma tak dlouho brebentit jen proto, abyste se polekal a nestrkal nos, kam nemáte. Vy z toho můžete mít jenom další nepříjemnosti. Beztak vás už dávno mají na mušce a můžou vás přidusit, že ani nestačíte vyjeknout.“
„Vylekat mě není těžké,“ povzdychl si Viktor. „Jsem pěkně vyjukaný už od dětství. Ale stejně mi pořád nejde na rozum, co všichni od těch mokrochů očekávají a chtějí…“
„Koho tím máte na mysli?“ zeptal se apaticky a trochu vyčítavě Golem.
„Pavora. Generála Pferda. Toho junáka s aktovkou. Jakož i všechny ty ostatní krokodýly.“
„Panebože,“ zahleděl se ke stropu Golem, „co by asi v našich časech mohli krokodýlové chtít od moudrých a talentovaných lidí! Jediné, co nejde na rozum mně, je, co od nich chcete vy! Proč se pořád mícháte do mých záležitostí? To nemáte dost vlastních malérů? Pan prezident vám asi nestačí, co?“
„Stačí,“ přiznal se Viktor. „Mám ho po krk.“
„No tak výborně. Jeďte do sanatoria, vezměte si s sebou balík papíru… Nemám vám třeba věnovat psací stroj?“
„Píšu takovým dost historickým stylem. Jako Hemingway.“
„Sláva, o to to bude jednodušší. Věnuju vám jen kousek tužky. Pracujte, milujte Dianu… Nechcete třeba ještě napovědět nějaký námět? Pokud byste náhodou už byl vypsaný …“
„Náměty se rodí z událostí,“ vysvětlil mu vážně Viktor. „A já zatím studuju ty události.“
„V tom vám nikterak nechci bránit, Viktore. Studujte si, co hrdlo ráčí. Ale nezasahujte do procesů!“
„To není možné,“ namítl Viktor. „Každý přístroj nevyhnutelně ovlivňuje celkový průběh a výsledek experimentu. To už jste zapomněl, co jste se učil ve fyzice? My přece nepozorujeme svět jako takový, my vidíme svět ovlivněný osobností pozorovatele.“
„Jednou už jste dostal po lebce boxerem, příště do ní můžete chytit rovnou kulku.“
„To máte tak, Goleme… Za prvé to vůbec nemusel být boxer, mohla to být cihla. A za druhé nám lebku může rozkřápnout kdokoli a kdykoli. A kdekoli. No a co — to se mám kvůli tomu zabarikádo-vat v hotelovém pokoji?“
Golem si skousl spodní ret. Měl žluté koňské zuby.
„Tak mě poslouchejte, vy zázraku laboratorní techniky. Tehdy jste do zmíněného experimentu zasáhl čirou náhodou. A bez meškání vás majzli po palici. Takže když teď začnete zasahovat vědomě…“
„Já do žádného experimentu nezasahoval,“ ohradil se Viktor. „Klidně si jdu od Loly a najednou koukám…“
„Vy jste ale idiot,“ užasl Golem. „Tak on si klidně jde a najednou kouká… Měl jste rychle přejít na druhou stranu, vy vráno nerozum-ná!“
„A proč bych prosím vás měl přecházet na druhou stranu?“
„Přece proto, že jeden váš dobrý známý zrovna plnil své služební povinnosti, a vy jste se mu do toho připletl jako ten beran!“

Viktor se narovnal a ztuhl.
„Jaký dobrý známý? Tam žádný známý nebyl, abyste věděl.“
„Známý k vám přikvačil zezadu s boxerem v pravici. Máte nějaké známé, kteří nosí boxer?“
Viktor naráz dopil svůj koňak. Ten obraz mu před očima vytanul jako na obrazovce: Pavor s nosem zrudlým rýmou vytahuje z kapsy kapesník a o podlahu klepne boxer — těžký, takový matný, moc šikovný do ruky.
„Neblázněte,“ znejistěl a odkašlal si. „To je nesmysl, Pavor by přece …“
„Nikoho jsem nejmenoval.“
Viktor položil ruce na stůl a prohlédl si své sevřené pěsti.
„Zkouším tomu uvěřit. Ale proč do toho pletete jeho služební po-vinnosti?“
„Někdo zřejmě potřeboval živého mokrocha. Byl to únos.“
„A já jsem tomu zabránil?“
„Pokusil jste se.“
„Takže ho nakonec přece jen dostali?“
„Ano. A odvezli. Buďte rád, že si vás nepřibalili s sebou. Naštěstí se chtěli vyhnout zbytečnému úniku informací. A osudy literatury je nezajímají.“
„Takže Pavor…,“ pronesl pomalu Viktor.
„Nejmenovat,“ připomněl mu důtklivě tlustý doktor.
„Zkurvenec jeden!“ procedil Viktor skrz zuby. „No dobře, na to se ještě podíváme… Ale k čemu prosím vás potřebovali mokrocha?“
„Jakto, k čemu? A co údaje přímo od pramene? Kde by je jinak splašili? Sám jste viděl ten ostnatý drát a armádu.“
„A teď ho tam někde vyslýchají?“
Golem dlouho mlčel a pak řekl:
„Už zemřel.“
„Umlátili ho?“
„Ne. Naopak.“ Golem se zase odmlčel. „Jsou to tupci, nenechali ho číst a on zemřel hlady.“
Viktor na něj rychle pohlédl. Tlustý doktor se smutně usmíval. Nebo možná plakal hořem. Viktora se zmocnil ničivý příval hrůzy a smutku, dusivého smutku. Světlo lampy na stole pohaslo. Bylo to něco jako srdeční kolaps, nedostávalo se mu vzduchu a křečovitě zkroucené prsty jen s obtížemi povolily uzel na kravatě. Bože můj, to je ale svině, takovej ksindl, gangster, chladnokrevnej zabiják… a sotva hodinu nato si klidně umyje ruce, postříká se kolínskou, spočítá si, jaké požehnáníčko mu za to kápne od vrchnosti a klidně se posadí vedle mě, přiťukává si se mnou, baví se jako s kamarádem, ten hnusák — a přitom to všechno byla jedna velká lež, vychutnával si mě, posmíval se mi a když jsem se otočil, tiše si smíchy prskal do dlaně, spiklenecky pomrkával sám na sebe a nakonec se mě ještě soucitně zeptal, co to mám s hlavou… Jako skrz černou mlhu se díval, jak doktor R. Quadriga pomalu zvedl hlavu, v neslyšném skřeku rozevřel okoralá ústa a třesoucíma se rukama konvulzívně zašátral po ubruse, jako slepý, a oči měl taky jako slepý, jak tak kroutil hlavou a vytrvale křičel, ale Viktor nic neslyšel… Je to tak v pořádku, já jsem přece kus hadru, který nikdo nepotřebuje, malý človíček, který si zaslouží nanejvýš pořádných pár přes hubu a zkopat holínkama a držet ruce za zády, abych si nemohl utřít krev, k čemu mě kdo potřebuje, měl jsem dát větší ránu, aby už nevstal, a já se tam potácel jako ve snách, a ty
vatové pěstičky, prokristapána, pak proč žiju, proč u všech všudy všichni žijeme na tomhle světě, když je to tak jednoduché přikrást se zezadu a praštit do hlavy kusem železa, a nic se nezmění, nic na světě se nezmění, přesně ve stejné vteřině se o tisíc kilometrů dál narodí jiný, ale vlastně úplně stejný magor… Tučná Golemova tvář povisla ještě víc a jako by zčernala náhle naskočivším strništěm, oči skoro zmizely, doktor ležel nehybně v křesle jako kožený měch se žluklým olejem a pohybovaly se jen prsty, které ze stolu braly sklenku za sklenkou, beze zvuku ulamovaly nožku, upouštěly zbytky skla na zem, a zase braly, zase lámaly a zase upouštěly… A nikoho nemám rád, nemohu milovat ani Dianu, nejde přece o to, s kým chrápu, to by dokázala každá, ale copak to jde, milovat ženu, která k vám nic necítí, jenže žena nemůže milovat, když vy nemilujete ji, a takhle se to všechno motá v tom zatraceném nelidském kolotoči, jako když se zkroutí zmije a pronásleduje vlastní ocas, jako když se páří ta boží hovada a zase se rozbíhají každé po svém, jenže zvířata aspoň nevymýšlejí slova a nepíší básně, ta se prostě spojí a zase se rozejdou… A Teddy plakal s lokty opřenými o pult, s kostnatou bradou v kostnatých pěstech, jeho lysé čelo se šafránově lesklo pod lampou a po vpadlých tvářích se nezadržitelně koulely slzy a ty se v záři žárovek taky leskly… A to všechno jen proto, že jsem takový hadr, žádný spisovatel, jaký já jsem prosím vás spisovatel, když nemám na skutečné psaní dost trpělivosti, když psát je pro mě trest a muka, ostudná, nepříjemná činnost, něco jako bolestivý fyziologický úkon, něco jako průjem, něco jako unikání hnisu z vředu. Nenávidím to a je obludné si jen pomyslet, že se tím budu nucen zabývat až do konce svých dnů, že ortel už byl vysloven, že teď už mě z drápů nepustí a budou jen tvrdě požadovat: makej! makej! a já budu makat, ale teď to nejde, ani myslet na to nemůžu, jinak bych se z toho poblil… Za zády doktora R. Quadrigy stál Bol-Kunac a díval se na hodinky — útlounký, celý mokrý, s vlhkou svěží tváří a kouzelnýma tmavýma očima a do všech stran se z něj vazkým horkým dusnem probíjela čerstvá vůně, vůně trávy a pramenité vody, vůně lilií, slunce a vážek nad jezerem… A svět se vrátil. A matná vzpomínka, nebo snad pocit, nebo vzpomínka na pocit zděšeně uskočila za roh: čísi zoufalý, náhle
přervaný křik, nepochopitelné skřípění, zvonění, zvonění a křupání drceného skla…
Viktor si olízl rty a natáhl se po láhvi. Doktor R. Quadriga ležící na ubruse osípěle huhlal: „Nic nepotřebuju… Ale schovejte mě… Už je nechci…“ Golem ze stolu pečlivě smetal skleněné střípky. Bol-Kunac řekl:
„Nezlobte se, pane Goleme, ale nesu vám dopis,“ a položil před Golema obálku a znovu pohlédl na hodinky. „Dobrý večer, pane Ba-neve,“ dodal ještě.

„Dobrý večer," odpověděl Viktor a nalil si koňak.
Golem se soustředil na dopis. Teddy za barpultem hlučně smrkal do kostkovaného kapesníku.
„Ty, Bole-Kunaci," oslovil Viktor chlapce. „Nevšiml sis, kdo mě tuhle praštil?"
„Ne," odvětil chlapec a pohlédl mu do očí.
„Jakto že ne," zachmuřil se Viktor.
„Stál ke mně zády."
„Ty ho určitě znáš," trval na svém Viktor. „Kdo to byl?" Golem vyloudil jakýsi neurčitý zvuk. Viktor sebou trhl a podíval se po něm. Doktor však nikomu nevěnoval pozornost, jen s nepřítomným pohledem trhal vzkaz na maličké kousky. Útržky pak schoval do kapsy.
„Mýlíte se," řekl chlapec. „Neznám ho."
„Baneve," sotva pletl jazykem Rem Quadriga. „Moc tě prosím… Tam sám nemůžu. Pojď se mnou… Na mě z toho šahá smrt…"
Golem vstal, prohrabal kapsičku u vesty a křikl:
„Teddy! Napište mi to na futro… a nezapomeňte, že jsem rozbil celkem čtyři štamprlata… Já bych šel," obrátil se k Viktorovi. „Popřemýšlejte si o tom, co jsem vám řekl, a pro něco rozumného se rozhodněte. Nejlepší by asi bylo, kdybyste odjel."
„Na shledanou, pane Baneve," pozdravil Bol-Kunac. Viktor by mohl málem přísahat, že chlapec sotva znatelně zavrtěl hlavou.
„Na shledanou, Bole-Kunaci," řekl mu srdečně. „Na shledanou."
Golem s chlapcem odešli. Viktor dopil koňak jako ve snách. Přišel číšník s opuchlou tváří, pokrytou rudými skvrnami. Začal sklízet ze stolu a jeho pohyby se zdály nezvykle nejisté a těkavé.
„Vy tu nejste dlouho, co?" zeptal se Viktor.
„Od dnešního rána, pane Baneve."
„A co Peter. Je nemocný?"
„Ne, pane Baneve. Odjel. Už to nemohl vydržet. A já asi taky od-cestuju…"
Viktor pohlédl na Rema Quadrigu.
„Pak ho prosím vás odveďte na pokoj," požádal číšníka.
„Spolehněte se, pane Baneve," odpověděl číšník rozkolísaným hlasem.
Viktor zaplatil, na rozloučenou ještě zamával na Teddyho a vyšel do haly. Vystoupil do prvního patra, našel Pavorovy dveře, už zvedl ruku, aby zaklepal, chvíli tak zůstal stát, ale potom si to rozmyslel, nechal ruku klesnout zpátky k tělu a vrátil se dolů do haly. Portýr si zrovna překvapeně prohlížel vlastní ruce. Měl je mokré, polepené chomáči vlasů a na obou tvářích mu rychle nabíhaly čerstvé škrábance. Podíval se na Viktora — oči měl pološíleně užaslé. Teď ovšem nebylo možné rozptylovat se takovými drobnostmi, už proto, že by to bylo netaktní a kruté, naopak se Viktor snažil tvářit, jako by se nic nestalo, tohle musíme odložit na později, na zítřek nebo možná na pozítří. A Viktor se zeptal:
„Kde bydlí ten… no, ten mladý muž v brýlích, pořád chodí s ak-tovkou."
Portýr zbledl a zrozpačitěl. Pohlédl na desku s klíči, jako by chtěl odpověď najít tam, ale potom se přece jen rozhoupal:
„Je to dvěstědevatenáctka, pane Baneve."
„Děkuju," řekl Viktor a položil na pult minci.
„Rád bych vás upozornil, že nemaj rádi, když je někdo ruší," upozornil ho nerozhodně portýr.
„Já vím," ubezpečil ho Viktor. „A taky je nehodlám rušit. Ptám se vlastně jen tak, znáte to, člověk bývá pověrčivý. Řekl jsem si, že když to bude sudé číslo, je všechno v pořádku."
Portýr se bledě pousmál.
„Jaký vy byste moh mít nepříjemnosti, pane Baneve."
„Všelijaké," vzdechl si Viktor. „Velké i malé. Dobrou noc."
Tentokrát vyšel až do druhého patra a chodbou se pohyboval úmyslně pomalu, snad proto, aby všechno stihl promyslet a probrat, zvážit a posoudit případné důsledky na tři roky dopředu, ale ve skutečnosti přemítal jen o tom, že běhoun na schodišti už dávno měli vyměnit, protože je celý olezlý a sešlapaný. A teprve když se chystal zaklepat na dveře s číslem 219 (bylo to apartmá, dvě ložnice a salón, televizor, hi-fi přijímač, lednička a domácí bar), div nahlas nevyhrkl. „Jste krokodýlové, pánové. Velice mě těší. A teď pěkně jeden druhého sežerete, to vám garantuju."
Klepat musel poměrně dlouho — nejdřív zdvořile, lehce, kloubem ohnutého ukazováku, a když se nikdo neozýval, zabušil rozhodněji, pěstí; když se nedostavila reakce ani na tento signál, uvnitř jen zaskřípaly parkety a klíčovou dírkou bylo slyšet čísi dech, Viktor se ke dveřím otočil zády a několikrát do nich hrubě kopl podpatkem.
„Kdo je tam?" zeptal se konečně hlas za dveřmi.
„Soused," ozval se Viktor. „Otevřete na okamžik."
„A co chcete?"
„Potřeboval bych s vámi prohodit pár slov."
„Přijďte ráno," odpověděl hlas za dveřmi. „Už spíme."
„Aby vás husa kopla," naštval se Viktor. „To chcete, aby mě někdo viděl u vašich dveří? Přece se nebudete bát, člověče…"
Klíč v zámku cvakl a mezi dveřmi a veřejí vznikla úzká skulina. Z té se pátravě dívalo pohaslé oko vytáhlého profesionála. Viktor mu málem až k nosu přistrčil roztažené dlaně.
„Jen na pár slov," slíbil mu.
„Tak pojďte dál," řekl neochotně dlouhán. „Ale žádné hlouposti."

Viktor vstoupil do předsíně, dlouhán za ním okamžitě přirazil dveře a rozsvítil světlo. Předsíň byla maličká, ve dvou se do ní sotva vešli.
„Mluvte," vybídl příchozího čahoun. Měl na sobě pyžamo, kabátek byl vpředu čímsi potřísněný. Viktor překvapeně zavětřil — z čahouna táhlo nějaké pitivo. Pravou ruku, jak se dalo předpokládat, si uložil do vyboulené kapsy.
„To budeme vyjednávat tady?" otázal se Viktor.
„Ano."
„Ne," zakroutil hlavou Viktor. „Tady s vámi jednat nebudu."
„Jak si přejete …"
„Jak si přejete," opakoval po dlouhánovi Viktor. „Mně je to nakonec jedno."
Oba se odmlčeli. Vytáhlý chlap už nic netutlal a zběhle Viktora prohmatával pohledem.
„Vy jste, zdá se, pan Banev."
„Zdá se."
„Aha," konstatoval dlouhán podmračeně. „Tak proč říkáte soused. Vy přece bydlíte o patro níž."
„Myslel jsem to tak, že jsme spolubydlící z jednoho hotelu."
„Aha… A co chcete, to teda nechápu."
„Chtěl jsem vám sdělit pár zajímavostí. Jsou to solidní informace. Ale teď si to začínám rozmýšlet."
„No tak dobře," přikývl profesionál. „Pojďme do koupelny."
„A víte co?" řekl mu Viktor. „Já radši půjdu."
„A proč nechcete do koupelny? Co je to za rozmary?"
„Abych pravdu řekl, rozmyslel jsem si to. Máte pravdu, vrátím se do svého pokoje. Koneckonců mi do toho opravdu nic není," a pohnul se směrem ke dveřím.
Dlouhán málem zaskučel, zmítán protikladností pocitů, které se v něm svářily.
„Vy jste ten spisovatel, nemýlím-li se. Nebo si vás s někým ple-tu?"
„Spisovatel, spisovatel," přisvědčil Viktor. „Na shledanou."
„Ale ne, co vás nemá. Že jste to neřekl rovnou. Pojďte dál, sem…"
Vstoupili do salónu ověšeného závěsy — vpravo byly závěsy, vlevo závěsy, obrovské okno proti dveřím taky zakrýval zatažený závěs. Obrovský televizor v koutě hrál všemi barvami duhy, ale zvuk byl stažený. Z měkkého ušáku v druhém koutě, osvětleném stojací lampou, na ně přes horní okraj novin pohlédl obrýlený mladý muž, také v pyžamu a pantoflích. Na nízkém konferenčním stolku vedle něj se vypínala hranatá láhev a sifon. Aktovku kupodivu nebylo nikde vidět.
„Dobrý večer," pozdravil Viktor.
Mladý muž mlčky pokynul.
„Půjdeme sem," ukázal před sebe rukou dlouhán. Vstoupili do ložnice vpravo a hostitel se posadil na postel. „Támhle je křeslo. Sedněte si a vykládejte."
Viktor se posadil. V ložnici to sytě zavonělo nevětraným tabákovým kouřem a důstojnickou kolínskou. Dlouhán seděl na posteli a s rukou stále vraženou do kapsy kabátku Viktora upřeně sledoval. V salónu zašelestily noviny.
„Zkusím to," slíbil mu Viktor. Ne že by se mu plně podařilo překonat živelný odpor vůči tomuhle individuu, ale když už sem přišel, tak něco říct musel. „Alespoň zhruba si umím představit, co jste zač. Není vyloučeno, že se ale mýlím — v takovém případě by všechno bylo v pořádku. Pokud se však nemýlím, bylo by pro vás dobré vědět, že jste sledováni a může se stát, že někdo bude chtít vaše plány zkřížit."
„Dejme tomu," pronesl zdrženlivě dlouhán. „A kdo nás má sledo-vat?"
„Živě se o vás zajímá muž jménem Pavor Šumán."
„Cože?" ožil dlouhán. „Myslíte toho zdravotního inspektora?"
„To není žádný inspektor. A to je vlastně všechno, co jsem vám chtěl říct." Viktor povstal, ale dlouhán se ani nepohnul.
„Dejme tomu," opakoval ještě jednou. „A jak to vlastně všechno víte?"
„Je to důležité?" zeptal se Viktor.
Čahoun chvíli uvažoval.
„Dejme tomu, že není," pronesl nakonec.
„Prověřit už si to budete muset sám. Já totiž nic víc nevím. Na shledanou."
„Ale kampak byste spěchal, počkejte ještě." Dlouhán se sklonil k nočnímu stolku a vytáhl z něj láhev se sklenicí. „Tolik jste se k nám hrnul, a teď byste nejradši vypad jako cukrář… Nevadí vám, že musíme pít z jedné sklenice?"
„Přijde na to," prohlásil Viktor a znovu si sedl.
„Byla by tu skotská. Vyhovuje?"
„Pravá skotská?"
„Scotch whisky. Originál. Račte se přesvědčit," a natáhl láhev k Viktorovi.
„To se tak někdo má," poznamenal uznale Viktor, když se napil a postavil sklenici na noční stolek.
„Kam se hrabem na spisovatele," vrátil mu to dlouhán a taky se napil. „Víte co, zkuste mi to vyklopit všechno, a pěkně po pořádku."
„Tohle na mě nezkoušejte," usadil ho Viktor. „To je váš džob, vy za to berete peníze. Jméno jsem vám řekl, kde bydlí, víte sám, tak se do toho pusťte. Já opravdu nic víc nevím. Leda snad…" nakousl Viktor a zatvářil se, jako by ho zrovna něco napadlo, ale neví, zda to může vyslovit. Dlouhán mu to spolkl se vším všudy.
„No! Tak copak?"
„Vím určitě, že se zmocnil jednoho mokrocha a že mu s tím pomáhala městská Legie. Ten… ten Flamenta… Nebo

Juventa …“
„Flamin Juventa,“ napověděl netrpělivě profesionál.
„Jo, to bude ono.“
„To s tím mokrochem, to je stoprocentní?“ zeptal se rychle dlou-hán.
„Nabeton,“ přikývl Viktor. „Pokusil jsem se jim v tom zabránit a pan zdravotní inspektor mě praštil boxerem po hlavě. A zatímco jsem se válel v blátě, odvezli ho autem někam pryč.“
„Podívejme, podívejme,“ pronesl zadumaně dlouhán. „Takže Su-man… Teda vy jste kabrňák, Baneve, to vám řeknu… Dáte si ještě jednu?“
„Dám,“ přikývl Viktor. Ať si namlouval co chtěl, ať ve vlastní prospěch argumentoval seberafinovaněji, byl si odporný. Jedno je jasné, řekl si. Jasné je, že na práskače nejsem typ. Ale stejně mi nedělá radost, když si představím, jak se začnou navzájem požírat. Golem to říkal správně — neměl jsem se do toho míchat… Nebo že by Golem byl mazanější, než si myslím?
„Tak prosím,“ vytrhl ho z úvah čahoun a podal mu vrchovatou sklenici.

7. FELIX SOROKIN. MĚŘLINA

Tu noc jsem spal dobře, bez nočních můr a děsů. Zdálo se mi jen jméno — Káťa. Jen to jméno a nic víc.
Probudil jsem se pozdě a rozhodl se, že posnídám v Perlorodce. Takové restaurační zařízení u nás na sídlišti opravdu máme, stojí přímo proti naproti Domu pionýrů. Zvenčí vypadá tento podnik dosti podivně a ze všeho nejvíc připomíná bělofinský bunkr Milión, zničený přímým zásahem tisícikilogramové letecké pumy: nedbale poházené balvany fádního šedivého betonu, pospojované a propletené klubky armovacího drátu, která mají podle architektova záměru znázorňovat mořské rostlinstvo, a na úrovni chodníku se pak táhnou uzoučké střílny oken. Uvnitř je to však poměrně slušný lokál neob-těžkaný zbytečným přepychem: vestibul se šatnou a za vestibulem přívětivý a dobře osvětlený kruhový sál, kde mají vždycky pivo, běžná studená jídla, z hotových teplých většinou guláš a specialitu šéfa kuchyně, maso zapékané v rendlíku; jedině raky jsem tam ještě nikdy neviděl. Čas od času tam zajdu posnídat — to když mi vařená vejce a ovocný kefir začnou lézt krkem.
Přišel jsem přesně v otvírací hodinu, rychle jsem si odložil a zabral stolek u zdi, pod úzkým oknem. Číšník, v jehož zjevu se podivuhodně snoubila hubatá neomalenost s ponurou ospalostí, mi přinesl pivo a já si u něj objednal maso v rendlíku. Kolem mě už hlučeli první návštěvníci. A kouřili. Nalačno.
K mému stolku si zatím nikdo nepřisedl, přestože židle proti mně byla prázdná. Na jedné straně mi to — proč to nakonec tajit — plně vyhovovalo. Bratříčkování s cizími lidmi teď bytostně nesnáším. Na druhé straně jsem si však nemohl nepřiznat, že tohle se mi stává dost běžně: v trolejbusech, v metru i v takovýchto příjemných hospůdkách, kde mě nikdo nezná, ti ostatní obsazují místa v mé blízkosti až nakonec, když už je všude jinde plno. Někde jsem si přečetl, že jsou takoví lidé, jejichž zevnějšek vnuká těm v okolí snad ostych, snad odpor, snad nevyjádřitelné, instinktivní přání držet se pokud možno opodál. A jakmile jsem tuto myšlenku opustil, ihned jsem se v duchu vrátil k tomu včerejšímu dopisu. No prosím, další faktíček, i když je druhotný, zprostředkovaný, který potvrzuje, že ten dopis nebyl pokusem o vtip, nýbrž důkazem, že ve mně kdosi skutečně postřehl cosi cizorodého, co inspiruje k tak fantastickým představám. Ale na tom nakonec nesejde, důležité nejsou tyto maličkosti, ale mé Moderní pohádky.
Můj bože, tahle knížka se namouduši chová jako pravé dítě — nepříjemností a zklamání mi přinesla rozhodně mnohem víc než radosti a potěšení. Redaktoři ji rozemílali na prášek, sekali ji na nudličky, mixovali na rajský protlak a nebýt Mirona Michajloviče, zohavili by ji navždy. A když konečně vyšla, sešikovali se proti ní recenzenti.
Fantastika se v těch letech pracně vyhrabávala z dětských plenek, byla nemotorná, bezmocná, obtěžkaná chronickými chorobami let čtyřicátých a profesionální literární arbitři na ni pohlíželi jako na hliněnou figurínu, na níž rejtaři konají své šavlové prostocviky. Pročítal jsem kritické ohlasy na Moderní pohádky, utýraně sykal a před mýma očima vyvstával jako na filmovém plátně bledý krasavec v čerkesce a s vyhaslýma očima zasloužilého machnovce, jak dokuřuje papirosu až k náústku, pak opatrně dvěma prsty odlepuje usliněný papír od rtů, přimhouřenýma očima si měří mou bezbrannou knížku, beze spěchu obnažuje šavli, pružně se vytahuje na špičky a modravou ocel napřahuje daleko za hlavu…
Psalo se tenkrát, že napodobuji druhořadé americké vzory. (Dnes jsou tyto vzory označovány za nejlepší.) Psalo se, že lidé se v mých příbězích ocitají ve stínu strojů. (Jediné, co se v Moderních pohádkách dalo považovat za stroj, byl autobus.) „Kde autor viděl takové hrdiny?“ ptali se recenzenti kohosi neznámého. „Čemu může taková literatura našeho čtenáře naučit?“ tázal se jeden druhého. „Falešným akordem v jinak bezchybné ediční činnosti nakladatelství bylo vydání umělecky bezmocné knížky Sorokinovy…“
Pak se rozburácel Kejhalinův roční přehled a Slintinův fejeton v Dobrovolném informátorovi a já skončil v nemocnici; teprve za tohoto stavu věcí se rozhoupali i moji příznivěji naklonění šéfové, kteří pochopili, že je tu přímo před jejich očima čtvrcen a rozsápáván docela slušný člověk, který jen z nerozumu trošku přestřelil, a rozhodli se vše uvést na pravou míru. Na tuhle epizodu vzpomínám moc nerad.
Tehdy jsem ještě nečetl Marťanskou kroniku a neměl jsem potuchy, že taková kniha existuje. Psal jsem si své pohádky a ani ve snu mě nenapadlo, že je to vlastně taková Marťanská kronika naruby: cyklus komických a tragikomických příběhů o tom, jak se mimozemšťané seznamují s životem na naší planetě. Za nejdůležitější v této své práci jsem považoval pokus podívat se na náš život, na naše každodenní tužby, vášně a naděje tak trochu z nadhledu, očima vetřelců, ovšem vetřelců bez nepřátelských záměrů, vetřelců prostě lhostejných, jinak smýšlejících a jinak cítících. Měl jsem dojem, že je to hlavně příjemné zábavné čtení, jenže někteří kritici mě pro Moderní pohádky přiřadili k renegátům velké literatury a někteří čtenáři mě dokonce považují za jednoho z hrdinů této knihy…

Číšník mi přinesl maso v rendlíku, já si objednal ještě jedno pivo a pustil jsem se do jídla.
„Dovolíte?“ zazněl mi nad hlavou nevtíravý, trochu osípělý hlas.
Zvedl jsem hlavu a zjistil, že u mého stolku stojí s rukou na opěradle volné židle vyčouhlý hrbáč ve svetru a odřených džínsách, poměrně mladý muž s úzkou bledou tváří orámovanou vlnitými zlatavými vlasy splývajícími až na ramena. Bez jediného náznaku nějaké přízně jsem kývl a on se hned posadil bokem ke mně, hrb mu při sezení na normální židli zřejmě dost překážel. Sotva dosedl, položil před sebe na stůl hubené černé desky a jal se po nich tichounce bubnovat prsty. Číšník mi přinesl další pivo a s očekáváním v oku pohlédl na hrbáče. Ten jen broukl: „Přineste mi to samé, pokud by to šlo …“ Dojedl jsem maso, chopil se půllitru a vtom jsem si uvědomil, že mě hrbáč soustředěně sleduje a na jeho dlouhých rudých rtech bloudí úsměv, který bych označil jako roztomilý, nebýt té jeho nerozhodnosti. To už jsem věděl, že se se mnou chce dát do řeči, a taky ano.
„Abyste tomu rozuměl,“ spustil bez dlouhých úvodů, „bylo mi doporučeno, abych se na vás obrátil.“
„Na mě?“
„Abyste tomu rozuměl, tak ano. Právě na vás.“
„Aha,“ pokýval jsem hlavou. „A kdo vám to poradil?“
„No támhleten…,“ pohotově se obrátil, natáhl krk a rozhlížel se po celé místnosti, jako by se snažil vyhledat mezi všemi těmi hlavami jednu konkrétní. „To je divné, ještě před chvilkou tu seděl… Kde je?“
Prohlédl jsem si ho. Celý mi připadal takový ušmudlaný. Z rukávů šedivého popadaného svetru trčely zašlé manžety košile, límec košile se taky zdál mastný a špinavý, ruce s dlouhými prsty už dávno neviděly vodu a totéž platilo o zlatých vlnitých vlasech, bledé vyhublé tváři a bělavě plavém strništi na skráních a bradě. Šířil se kolem něj takový drůbežárenský smrádek, jakási nakyslá zatuchlost. Byl to věru nezvyklý zjev — na alkoholika vypadal řekl bych příliš úctyhodně a na takzvaného slušného člověka zase příliš zpustle.
„Někam odešel,“ oznámil mi provinile. „Ale to je snad jedno… Víte, řekl mi, že když už mi nebudete věřit, tak mi aspoň porozumíte — právě vy.“
„A copak máte na srdci?“ zeptal jsem se a z prsou se mi vydral výmluvný povzdech.
„Vlastně… vlastně tohle!“ Postrčil ke mně po stole černé desky a s důrazným pohybem ruky mě pobídl, abych je otevřel.
„Nezlobte se,“ ohradil jsem se rozhodně, „ale cizí rukopisy zásadně nečtu. Obraťte se …“
„Nejde o rukopis,“ přerušil mě kvapně. „Tedy — nenajdete tam to, co očekáváte …“
„To je jedno,“ nedal jsem se.
„Prosím vás, neodmítejte mě… Bude vás to zajímat!“ Když viděl, že se k ničemu nemám, otevřel desky sám.
Uvnitř ležely noty.
„Poslyšte …,“ spustil jsem odhodlaně.
Jenže poslouchat neměl v úmyslu. Ztlumil hlas, naklonil se ke mně přes stůl a začal mi líčit, oč tu běží; proslov provázel složitými řečnickými gesty a chrlil na mě komplikovanou směsici pachů menší slepičárny a pivního sudu.
Hodlal mě obšťastnit záměrem postoupit mi do plného a nedílného vlastnictví — a to za pouhopouhých pět rublů! — partituru Trub posledního soudu. Originál osobně transponoval do moderního notového záznamu. Kde partituru vzal? To je dlouhá historie, která by se nadto jen velice těžko vykládala v obecně srozumitelných pojmech.
On sám je totiž… no, jak to nejlépe nastínit… ale dobře, dejme tomu padlý anděl. Ocitl se tady dole naprosto bez prostředků, doslova a do písmene jen s tím, co měl po kapsách. Sehnat někde práci je v jeho případě téměř vyloučeno, protože doklady, jak jistě chápu, nemá žádné… Samota… Marnost… Bezútěšnost… Pouhých pět rublů, to je přece vyložená láce! Budiž, tak tedy tři, i když on se bez toho bůra vlastně nesmí vrátit…
Už mockrát jsem měl to pochybné potěšení naslouchat více či méně srdcervoucím příběhům o ztracených lístcích na vlak, ukradených legitimacích a bytech vyhořelých do mrtě. Tyto zkazky ve mně už dávno přestaly vyvolávat soucit, a dokonce i elementární despekt. Mlčky jsem do natažené ruky vsouval padesátník a co nejhbitěji místo debaty opouštěl. Příběh, který mi přednesl zlatovlasý hrbáč, mi však z čistě profesionálního hlediska připadal úchvatný. Ten ušmudlaný padlý anděl byl zkrátka talent! Taková literární fikce by dělala čest dejme tomu i H. G. Wellsovi. O osudu pětirublovky bylo rozhodnuto, o tom nemělo smysl pochybovat. Ale ještě jsem si chtěl přezkoušet, jak je celá historka vystavěna, jak je odolná.
Přitáhl jsem si noty k sobě a pozorně prozkoumal titulní list. Tyhle tečičky a čárečky nikdy nebyly mou silnou zbraní.
„Dobře. Tak vy tvrdíte, že kdyby se tahle melodie zahrála kupříkladu někde na hřbitově …“
„Ano, samozřejmě. Ale raději bych to nezkoušel. Bylo by to příliš kruté …“
„Vůči komu?“
„Vůči těm mrtvým, to dá rozum. Odsoudil byste je k tisícům a tisícům let bezcílného bloudění světem. Ale myslete taky na sebe. Jste vůbec na takovou podívanou připraven?“
Železná logika sledu jeho myšlenek se mi zalíbila a zeptal jsem se ho, k čemu by mi podle jeho názoru mohly ty noty být dobré.
Upřímně se podivil. Copak by pro mě nebylo zajímavé mít v držení něco takového? Copak já bych nechtěl vlastnit třeba hřeb, jímž byla ruka Učitelova přibita k příčnému břevnu kříže? Nebo kupříkladu kamennou desku, v níž Ďábel zanechal vytavené stopy svých kopyt, když stál nad rakví papeže Řehoře VII. Hildebranta?
Příklad s kamennou deskou mě vyloženě potěšil. Takhle může uvažovat jen člověk, který o panelákovém bytě nemá ponětí.
„Zkusme to ještě jinak,“ navrhl jsem. „Co kdyby se ta melodie nehrála na hřbitově, ale třeba v Parku kultury a oddechu Maxima Gorkého?“
Padlý anděl nerozhodně pokrčil rameny.

„Lepší by bylo nic takového nezkoušet. Co vy víte, nač se v tom parku dá narazit tři metry pod asfaltem …“
Vytáhl jsem pětirublovku a položil ji před hrbáče.
„To je honorář,“ vysvětlil jsem. „A klidně to v tomhle duchu stříhejte dál. Fantazii máte.“
„Nemám nic,“ namítl teskně hrbáč.
Nedbale zastrčil bankovku do zadní kapsy džínsů, zvedl se a beze slova rozloučení se uličkou mezi stoly vydal pryč.
„Ty noty si vemte!“ křikl jsem za ním.
Ani se neohlédl.
Čekal jsem na vrchního, abych zaplatil, a jen tak z nudy jsem zalistoval partiturou. Byly to jen čtyři listy, ale na rubu posledního jsem objevil poznámku, kterou kdosi nedbale načmáral propisovací tužkou: „Granovského tř. č. 19, Perlorodka, kostk. kabát.“
Asi jsem měl poslední dobou nervy napjaté jako lana, události se na mě jedna za druhou valily až příliš rychle, ten, jemuž je dáno řídit mé osudy, byl ke mně až příliš štědrý. A tak stačilo dočíst tu poznámku o kostk. kabátě, a vyskočil jsem jako uštknutý, abych se okenní střílnou podíval ven, nejdřív doleva, pak doprava. Stihl jsem to v posledním okamžiku — můj známý neznámý v oboustranném kostkovaném plášti pevně svíral loket zlatovlasého hrbáče navlečeného do nevzhledného utíkáčku a oba mi svorně zmizeli z dohledu.
Dopadl jsem zpátky na židli a přitiskl půllitr ke rtům.
Takové vyústění komické, i když vlastně nepříliš příjemné historky, mě zdeptalo natolik, že se mě okamžitě zmocnila touha vrátit se domů a už dneska nikam nechodit. Má obrazotvornost chrlila jedno nejasné podezření za druhým, ta se ihned zhmotňovala v malé epické etudy otřesného obsahu, které se vzápětí rozsýpaly jako domeček z karet, ale nakonec triumfovala ta nejzdravější a nejrealističtější myš-
lenka: „A co řeknu našemu nehynoucímu Fjodoru Michejičovi, když tam nepůjdu?“
Vrchní konečně přišel, já bez reptání zaplatil maso, svá piva i nedopitou sklenici padlého anděla. Pak jsem uchopil své desky, vložil do nich noty, prázdné desky hrbáčovy jsem nechal ležet na stole a zamířil jsem k šatně.
Celou cestu do Lázeňské jsem kradmo pokukoval kolem sebe, zda někde neuvidím postavu v kostkovaném plášti, ale nic jsem nevy-koukal.
Konferenční sál byl tentokrát prázdný a halil se do polotmy. Prošel jsem mezi řadami židlí až ke dveřím s nápisem Spisovatelé sem a zaklepal jsem. Nikdo se neozval, tak jsem opatrně otevřel dveře a vstoupil do jasně osvětlené prostory, o níž se dalo mluvit snad jako o krátké chodbě. Na konci chodby se vyskytovaly ještě jedny dveře, opatřené malým semaforkem, připomínajícím takové ty zasklené ptákovinky, jež často vídáme nad vchodem do místnosti s rentgenem. Horní rozsvícená polovina semaforku hlásila NEVSTUPOVAT. Spodní část byla tmavá, ale i na ní se poměrně snadno dal přečíst nápis VSTUPTE. Při pravé zdi stálo několik židlí a na jedné z nich, celý shrbený a zkroucený až do nemožnosti a opřený dlaněmi o kdysi přepychové, dnes už ovšem značně omšelé kožené pouzdro na úřední listiny, postavené na ostrá kolínka, seděl sám Hnisavý Vřed, osobně.
Jako vždy při pohledu na něj mi pod klíčními kostmi zafičel mrazivý průvan a já si jako vždy pomyslel: No to je k nevíře, žije! Pořád ještě žije!
Pozdravil jsem. Odpověděl a pak němě zahýbal propadlými ústy. Posadil jsem se přes dvě židle od něj a začal zkoumat zeď před sebou. Neviděl jsem nic kromě úděsně otřískané omítky, nedbale pře-máznuté světlezelenou olejovou barvou, ale přímo fyzicky jsem cítil, jak mě z boku cíleně a soustředěně prošetřují vybledlá stařecká očka, jak sotva na krok ode mě probíhá navyklá intelektuální aktivita — paměť strojovou rychlostí listuje v kartičkách, kde je zaznamenáno všechno: byl, nebyl, je člen, není člen, zúčastnil se, nezúčastnil se, veškerá fakta, veškeré drby i všemožné interpretace obého, nezbytné komentáře k drbům, a už se rodí první spekulace, třídí se první hod-
nocení a formulují první závěry, které se možná už co nevidět budou hodit.
Samozřejmě jsem si plně uvědomoval, že je to z mé strany zbytečná hysterie. Ta stará stvůra mě jen těžko bude znát, a i kdyby mě znala, tak tohle všechno se dělá úplně jinak, a taky časy už jsou docela jiné, a už je moc starý, nikdo ho nepotřebuje a nikomu není nebezpečný. Upřímně řečeno nepamatuju rok, kdy by se nerozkřiklo, že konečně zesnul v pánu, v obecném povědomí žije spíš jen jako postava historických anekdot než jako člověk z masa a kostí — ten hnisavý stín, který se desetiletími natáhl až do naší doby. A přesto jsem si nedokázal poručit. Bál jsem se.
Znenadání promluvil. Hlas měl skřípavý a zároveň huhňavý, asi díky špatné protéze. Přesto se mi z těch zvuků podařilo vydedukovat, že tuto zimu pokládá za abnormálně bohatou na sníh, a pak říkal ještě něco o klimatu a počasí všeobecně.
Poprvé v životě se dal se mnou do řeči. Jeho slova byla dokonale banální, taková, jaká by mohl pronést kdokoli. Já však musel zápolit s utkvělým přáním zvednout v obranném gestu ruce před obličej a zavřeštět jako v té staré anekdotě: „Vono to mluví!“
Před mnoha a mnoha lety, když jsem byl ještě relativně mlád, vnitřně naprosto počestný a totálně, neskonale hloupý, mi jednoho krásného dne došlo (jako bych dostal ledovou sprchu), že všichni ti horroroví a odporní hrdinové příšerných ústně šířených příběhů, černých epigramů a krvavých legend neobývají abstraktní prostor anekdot, houby! Jeden právě sedí tamhle u sousedního stolku, už má notně nabráno, dobromyslně láteří a prsty loví olivu z polévky. Nebo támhleten, co napadaje na nohu prožranou revmatismem opatrně slézá dolů po širokém bělostném mramorovém schodišti. A což teprve tenhle, ten kulaťoučký, věčně zpocený, co se s elánem vskutku záviděníhodným prohání po chodbách Mossovětu a mává seznamem spisovatelů, kteří urgentně potřebují nějaké bydlení.
Když mi to konečně došlo, vyvstal mučivý problém — jak se k nim chovat? Jak se chovat k lidem, kteří byli v duchu všech mnou uznávaných mravních zásad zločinci, či spíš katani, či ještě spíš zrádci! Tradovalo se, že tu a tam byli někde zfackováni, že jim v restauracích byla na hlavu vylévána polévka a též jim bylo pliváno
rovnou do tváře. To se tradovalo. Na vlastní oči jsem takový akt nikdy neviděl. Tradovalo se, že se jim nepodávají

ruce, že při setkání se jim je ostentativně vyhýbáno a že na zasedáních a schůzích jsou jim adresována ostrá slova. Ano, něco takového se zřejmě občas odehrávalo, ale já neznám snad jediný takový incident, aby v jeho podhoubí netkvělo něco pohříchu neromantického — zpod nosu vyfouknutý poukaz na rekreaci, nebo superbanální lektorský posudek, jehož nevraživý tón určený pro vnitřní potřebu se stal věcí veřejnou.
Chodili mezi námi s rukama po lokty smočenýma v krvi, s pamětí potřísněnou hnisem stěží myslitelných podrobností, s přiškrceným či dokonce k smrti zardoušeným svědomím, ti dědici pozůstalostních bytů, pozůstalostních rukopisů, pozůstalostních funkcí. A my nevěděli, jak s nimi naložit. Byli jsme mladí, čestní a horkokrevní, chtělo se nám mrštit jim do tváře rukavici, jenže oni byli staří, jejich scvrklé či naopak odulé tváře brázdily vrásky a dupat po povalených veličinách se nám nezdálo důstojné; chtěli jsme je hnát na pranýř a veřejně je cejchovat, jenže se zdálo, že na pranýři už jsou a cejchy už mají, že se ocitli na smetišti dějin a nikdy víc už hlavy nezvednou. Příštím generacím pro poučení. Takové hrůzy už se přece stejně nemohou opakovat, tak k čemu by příštím generacím bylo ponaučení? Zkrátka se nám zdálo, že postačí ještě rok dva, netvoři definitivně zmizí v propadle a otázka, zda jim při setkání podat ruku, nebo se demonstra-tivně odvrátit tak padne sama sebou…
Jenže uplynul rok, uplynuly dva, a všechno se nenápadně, nepozorovatelně změnilo. Někteří z nich opravdu zmizeli někde v ústraní, ale většinu ani nenapadlo, že by snad měla mizet v nějakých propadlech. Jako by se nechumelilo lovili s dobromyslným láteřením olivy z polívky, belhavě spěchali po mramorových schodištích na zasedání, se záviděníhodným elánem se prohánělí po chodbách nejvyšších instancí a mávali seznamy, které si sami sestavili, sami schválili a sami potvrdili. V propadle dějin místo nich začaly mizet černé epigramy a krvavé skazky a jejich hrdinové, kteří po zhlédnutí zblízka ztratili i poslední zbytky onoho čítankového antilesku, se znovu smísili s dalšími prvky a aspekty našeho životního prostředí a lišili se od nás leda tak věkem, styky a neomylným čichem na to, co se právě nosí a s čím je rozumnější počkat.
A už jsme z nich mámili poukazy, jednorázové půjčky, stěžovali si jim na nakladatelskou zvůli, psali shovívavé posudky a recenze na jejich produkci, zajišťovali si jejich blahovolnou podporu v různých komisích a dilema, zda se soudruhu tomu a tomu má či nemá podat ruka, najednou vypadalo vysloveně divoce. Tak vy říkáte, že to on nechal v roce tom a tom bídně zahynout Ivanova, Petrova a dva Ra-binoviče? Nezlobte se na mě, ale nepřeháníte trochu — to se dneska vykládá skoro o každém. Polovina našich nestorů připisuje druhé polovině takové hříšky, a pravdu nejspíš mají obě poloviny. Už to začíná být otravné. Copak ti dnešní jsou lepší?
Nesuďte a nebudete souzeni. Nikdo nic neví, dokud to nepocítí na vlastní kůži. Aneb na zrcadlo neláteř. Natož abys plival do studně a močil proti větru.
Protože na člověka z toho jde strach. A vždycky šel. Od samého počátku.
Ten nechutný dědek, co seděl ob dvě židle ode mě, mohl proti mně podniknout cokoli. Mohl napsat. Mohl nadhodit. Vyjádřit údiv. Nebo přesvědčení. V mém chápání to byl rudiment jiné epochy. Nebo zcela jiných podmínek existence. Přejdete na přechodu na červenou — a stvůra vám ukousne nohy. Nebo v rukopise užijete nevhodného výrazu — a stvůra vám ukousne ruce. No a pokud byste vyhráli v loterii první cenu, stvůra vám ukousne hlavu. Především ale jste před ní naprosto bezmocní, protože neznáte a nikdy nepoznáte zákony a zásady, podle nichž loví, ani důvody a cíle jejího bytí. Jeden z našich klasiků vědecko-fantastické literatury — snad Jefremov, nebo možná Beljajev — popisuje obludné zvíře gišu, které požíralo prehistorické slony a přežilo až dodneška. Člověk se mu neuměl bránit, protože neznal jeho zvyky, nechápal mentalitu, která vznikla v dobách, kdy on sám tu ještě nebyl a ani být nemohl. Gišuovi se člověk mohl ubránit jediným způsobem — spojit se s jinými lidmi a zabít ho…
Podebatovali jsme o počasí. Pak jsme se odmlčeli a ještě jednou si popovídali o počasí. A on se začal rozčilovat, jaký je tohle skandál — do druhého patra bez výtahu, a ještě ke všemu po točitém schodišti. Pro jistotu jsem neřekl nic, toto téma mi připadalo příliš choulostivé.
V tom se dveře pod semaforkem otevřely a do chodbičky se vyvalil Peťulka Brzobohatov.
„Kristepane, co je to s tebou?“ vykřikl jsem a vrhl se mu naproti.
Peťulka měl celou hlavu omotanou bílým obvazem — jako by si nasadil turban. Levá ruka, taky převázaná a tlustá jako kláda, bezvládně visela na šátku. Co oni to tu s ním provedli? pomyslel jsem si zděšeně.
Vzápětí se však ukázalo, že ONI mu nic neudělali, a že včera, když odcházeli z té schůze, zabral se Peťulka Brzobohatov, Žužu moje milované, potažmo Všesvazové, do hovoru s předsedou místní stranické organizace tak vášnivě, že nějak přehlédl začátek točitého schodiště a sjel po něm z druhého patra až do přízemí. Tři další oběti této nehody byly převezeny do nemocnice a ještě tam leží. Trepanaci lebky už mají za sebou. Zato Peťulka pomalu ani škrábaneček.
„… Čoveče, já ti celý ty dvě patra prokotrmelcoval. Hlava, nohy, hlava, nohy… A málem ani škrábaneček. Kliku jsem teda měl, kamaráde, já se chytil toho jejich předsedy, to je takovej bagoun tlustej, a pěkně měkkej…“
Usadil se pohodlně vedle mě a pochroumanou nohu natáhl před sebe. Ten se umí oklepat z každé šlamastiky. S takovými maličkostmi jako natržené ucho, vykloubené rameno a natažený sval se vůbec nezatěžoval, a už mi vesele lhal, jak ho včera večer pozvali na Státní výbor pro záležitosti nakladatelství a navrhli mu, jestli by nestál o dvoudílný výbor z díla v dárkové vazbě. Ilustrovat by to měly Kukryniksy a o tisk se dere nějaká špičková tiskárna z Lipska…
Stačilo, abych zaslechl slovo Lipsko, a automaticky jsem zašilhal doprava. Hnisavý Vřed už byl naštěstí pryč.
„Jářku, chlape, a co je tohle?“ zaječel najednou Peťulka a vytrhl mi desky. „Jo ták! Pán začal dělat taky do muziky!“ zvolal rozšafně, když uviděl noty. „To bych ti, hochu, nedoporučoval, to je ztracený.“ A strčil mi desky zpátky do rukou. „Ovšem já osobně… Hochu zlatej, nad něčím takovým jsem užasnul sám. Vyhodilo mi to šílenej index. Prostě šílenej. A ten čápek mi rukopis ani nevrátil. Prej nedám, tohle tu budem používat jako mustr. Tak mu povídám: prosím vás, jakej mustr, to jsem nasápal jen tak mezi jinou prací, nahodilá sociální objednávka… A on na to: pro vás nahodilá objednávka, pro nás mus-tr. Kdepak, Felixi, techniku neoblafneš, to teda ne.“

Pod semaforkem se znovu otevřely dveře a do chodbičky se vrátil Hnisavý Vřed. Překročil práh, pečlivě za sebou zavřel dveře a hned za nimi zůstal stát. Několik vteřin se jen strnule opíral jednou rukou o zeď a druhou tiskl k hrudníčku to kožené pouzdro. Tvář mu zezelenala jako slušně zaleželému nebožtíkovi, ústa se zmučeně pootevřela, oči nepříčetně vytřeštěné…
„Jak je tohle možné?“ zasyčel náhle krásně artikulovaně a zřetelně. „Jak je to možné? A to jsem …“
Zapotácel se a já s Peťulkou jsme se k němu vrhli ve snaze zachytit ho, když bude třeba. Rukou svírající pouzdro nás odstrčil.
„Přece jsem osobně…“ zasyčel sviš tivým šepotem a vytřeštil oči do prázdna mezi námi. „Osobně… Sám!“
„To jsou detaily,“ povzbudil ho bodře Peťulka a rukou třímající hůl starce objal kolem pasu. „Nic mimořádného. Stávalo se to i dřív, a stane eště mockrát, Metoději Cyrilovi či…“
„Uvědomujete si, co vůbec říkáte, mladý muži?“ zeptal se ho Metoděj Cyrilovič hlasem plným zoufalé odevzdanosti. „Nebo snad už zahřměly trouby posledního soudu?“
„Ale kdež!“ uklidňoval ho Peťulka Brzobohatov. „To vám teda můžu zaručit. Žádny trouby, dneska tak nanejvejš plynový potrubí o velkém průměru. Ale radši si trochu hačneme, Metoději Cyrilovi či, a vydejcháme se…“
„Osobně!…“ zaskřípěl ještě jednou staroch a poslušně se posadil. „A nakonec jsem dokonce sám předčítal…“
„Vy jste ale určitě čet normálně, řádek za řádkem, Metoději Cyri-lovi či, a tady je šikovnější číst mezi nima,“ poučil ho Peťulka a bezo-styšně na mě pomrkával. „Asi jste tam měl nějakej podtext, kterej jste sám nepostřeh. A ta mašina vás vymákla …“
„Jaký podtext? Jaká mašina? Uvědomujete si vůbec, o čem mluvím, mladý muži?“
Bylo mi málem na mdloby a vůbec se mi to nezamlouvalo, odvrátil jsem se od těch dvou a díky tomu jsem zjistil, že nade dveřmi už svítí návěst VSTUPTE. Jako náměsíčný jsem vykročil ke dveřím a pokynu se podrobil.
Do výpočetních středisek jsem se nejednou podíval už i dřív, takže matové šedivé skříně, panely, blikající kontrolky, jakož i další četné monitory, displeje a ciferníky v té dobře osvětlené místnosti na mě žádný zvláštní dojem neudělaly. Mnohem kuriózn ější a zajímavější mi připadal muž, který tu seděl za stolem zavaleným rolemi papíru, průsvitkami a deskami.
Mohl být tak v mých letech, hubený, s rusými jemnými rozsýpa-vými vlasy a celkem fádním obličejem, jehož rysy však zároveň jevily známky jakési zanedbatelné ojedinělosti. Cosi v tom člověku nutilo k obezřelosti, bylo v něm něco, co mobilizovalo, najednou jste cítili potřebu soustředit se, odpovídat stručně, vybraným literárním jazykem a bez pozérské přetvářky. Přes šedý oblek si natáhl modrý plášť, košile byla sněhobílá, kravata se staromódním uzlem nenápadná.
„Ty dveře, prosím, zavřete pořádně,“ pronesl měkkým, příjemným hlasem.
Ohlédl jsem se a zjistil, že jsem skutečně nechal pootevřeno. Omluvil jsem se, rychle to napravil a představil se. V jeho obličeji se něco nepatrně změnilo a já pochopil, že mé jméno zná. Sám ovšem dal přednost inkognitu a jen řekl:
„Velice mě těší. Když dovolíte, mohli bychom se hned podívat, co jste nám přinesl. Pojďte prosím sem a posaďte se.“
V těchto prostých, ba víc než prostých slovech zazněla, jak se mi zdálo, určitá převaha, a to převaha natolik očividná, že jsem náhle pocítil potřebu něco vysvětlit, omluvit se, říct, že jsem se svým povinnostem nevyhýbal, že mi to poslední dobou jen nějak nevycházelo, nehledě k tomu, že například včera už jsem byl až tady v budově, sotva dvacet kroků od jeho dveří, ale až k nim jsem se neprobil, a opět z důvodů, které jsem sám nemohl ovlivnit.
Tento záchvat provinilé uctivosti — ostrý, téměř fyziologický stav — ostatně rychle pominul a samozřejmě jsem mu nic takového neře-kl, jen jsem došel až k jeho stolu, položil před něj své desky a sám se usadil do dosti pohodlného křesílka. A najednou jako by mě cosi ponoukalo k pravému opaku, nejradši bych klackovsky přehodil kotník jedné nohy přes koleno druhé, s hranou roztržitostí se rozhlédl
kolem sebe a prohodil nějakou frivolní banalitu typu: „Řeknu vám, že vy páni vědci se umíte zařídit, žijete si tu jak baroni!“
Nakonec jsem neřekl ani to, nohu přes nohu jsem samozřejmě taky nepřehazoval, alébrž jsem slušně, klidně, vzorně seděl a díval se, jak si mé desky přitahuje k sobě, opatrně a beze spěchu rozvazuje tkanice, jak se jeho dlouhé tenké rty tvarují do náznaku úsměvu a jak si mě nenápadně prohlíží skrz oponu těch rozsýpavých, neposlušných vlasů — snad zvědavě, možná s jemným ostnem, ale v každém případě přívětivě.
„Řeknu vám, že v takovýchhle archívních spisovatelských materiálech se někdy namanou moc zajímavé papíry.“
K žádné oduševnělé odpovědi jsem se nevzchopil, on zřejmě ani žádnou nečekal a už rychle, ale opatrně listoval kopiemi lektorských posudků na dílka z redakce prvotin, která jsou již dávno pohřbena někde pod prachem nakladatelského archívu, kopiemi anotací japonské patentové literatury, rukopisy mých překladů z japonských technických časopisů a dalším podobným šuntem, který se mi doma povaluje od dob, kdy mě přestali vydávat a začali mě hanobit…
Listoval těmi lejstry patrně v naději, že i v takové hromadě starého papíru se nakonec dá narazit na něco alespoň zdánlivě stravitelného, a já se do hloubi duše styděl a připadal si jako ten poslední vyvrhel — tady přede mnou sedí seriózní neveselý muž, jistě žádný podvodník a laciný konjunkturalista, člověk, který Sorokina četl a čekal od Sorokina odpovídající materiál, se kterým by se dalo vědecky pracovat, očekával od Sorokina přinejmenším elementární lidskou slušnost, a místo toho mu Sorokin přitáhne pytel papírového smetí, vyvalí mu ho na stůl, a hotovo, tady máš, udav se tím.
Asi takováto hnutí mysli mnou zmítala, než konečně ostudné desky zavřel, položil na ně bledé dlaně s dlouhými hubenými prsty a znovu na mě pohlédl.
„Jak vidím, Felixi Alexandroviči, vás objektivní hodnota vaší tvorby naprosto nezajímá.“
Nemohu tvrdit, že by jeho výrok obsahoval nějakou výtku, ale z plebejské potřeby vzdoru jsem se okamžitě naštětil:
„Proč myslíte?“

„A co jiného si mám myslet?“ zaklepal nehtem po deskách. „Z textů, které jste nám nabídl, vyplývá jen to, že máte šeredný rukopis a že v Japonsku se už dlouhá léta pracuje na palivových článcích.“
Démon přízemní hašteřivosti se ve mně vzedmul a snažil se ze mě vymáčknout zbabělé výmluvy: To mě nezajímá, jednou bylo řečeno jakýkoli rukopis, tak tady ten jakýkoli rukopis máte… Taky nevědí, co by si ještě navymýšleli, a ke všemu budou člověka citýrovat… Ale nic takového jsem na povrch nepropustil, jen jsem sklopil hlavu a hlesl:
„Nějak jsem neměl šťastnou ruku …“
A aniž bych to býval sám od sebe očekával, dodal jsem:
„Nezlobte se, prosím.“
„Ale běžte,“ odtušil klidně a obdařil mě nečekaným, zvláštním, teskně laskavým úsměvem. „Jak bych se na vás mohl zlobit, Felixi Alexandroviči? Mám-li být upřímný, vy to potřebujete víc než my.“
Teprve teď jsem začínal chápat dosah toho, co mi řekl asi před minutou. Byla to neuvěřitelná myšlenka.
„Promiňte laskavě,“ oslovil jsem ho bezděky tlumenějším hlasem. „Vy jste nejspíš žertoval, že? Jak jste to myslel s tou objektivní hod-notou?“
„Přesně tak, jak jsem to řekl,“ odvětil a přestal se usmívat.
„Ale copak je to možné. To by přece znamenalo, že jste tu vynalezli Menzuru Zoili…“
„A proč ne? Nejen Menzuru, i plno jiných věcí…“
„Nezlobte se na mě, ale to je evidentní nesmysl! Jakou objektivní hodnotu může mít umělecké dílo?!“
„Proč by nemohlo?“
„Přinejmenším už proto… Odpusťte, že se pouštím do takových banalit: Mně se třeba bude nějaké literární dílo k zbláznění líbit, a vám se z každého slova bude dělat zle. Dnes je to celosvětový šlágr, a zítra po tom neštěkne pes…“
„To všechno je samozřejmě pravda, Felixi Alexandroviči, ale co to má společného s objektivní hodnotou?“
„Inu především to,“ začal jsem se rozehřívat, „že dílo objektivně hodnotné musí být stejně hodnotné pro mě jako pro vás, včera jako zítra, a to se nestává, protože to se ani stát nemůže!“
Pohotově mi namítl, že si pletu hodnotu objektivní s hodnotou věčnou. Věčné hodnoty opravdu neexistují, v literatuře a v umění všeobecně se nedá narazit na nic, čeho by si vážili všichni a pro všechny časy. Ale cožpak jsem si nikdy nevšiml, že mnohá díla, která zdánlivě odehrměla a která už mají plnokrevný život za sebou, se po staletích neznámo proč obrodí a hřmí a žijí znovu, možná ještě zvučněji a energičtěji než původně? Nedala by se právě tato schopnost znovuzrození považovat za měřítko objektivní hodnoty? A to by byl jen jeden z myslitelných přístupů k problému objektivní hodnoty uměleckého, v našem případě literárního díla… Existují i jiné, mnohem funkčnější a také přístupnější příslušným algoritmizačním postupům.
Poslouchal jsem ho a fyzicky pociťoval, jak můj polemický zápal uniká jako voda do písku. Mám spory velmi rád, zvlášť na takováto nepraktická, abstraktní témata. Moje představa o abstraktních sporech však zároveň automaticky počítá s jistou velmi specifickou atmosférou: lehká euforie, příjemná komorní společnost, přirozeně lahvička a také zaručená perspektiva, že po jejím vyprázdnění se na stole objeví další, pokud si to okolnosti vyžádají. Tady, mezi plechovými almarami, v mrtvolném světle zářivek, mezi skládačkami počítačového papíru, bez důvěrného prostředí dobré party, zato ve společnosti člověka, který ve mně vyvolával přinejmenším ostych…
Ne, přátelé, takovéto podmínky ve mně ohnivého diskutéra ne-probouzejí.
Jako by mé myšlenky uhodl, řekl mi:
„Ono ani nemá smysl si s něčím takovým lámat hlavu, Felixi Ale-xandroviči. Přístroj na měření objektivní hodnoty uměleckých děl neboli Menzura Zoili, jak tomu říkáte vy, už je v provozu. A to dosti dlouho. Když vznikl, Felixi Alexandroviči, byla tu zničehonic jiná otázka, otázka mnohem důležitější: Potřebuje někdo znát objektivní hodnotu díla? Mimořádně poučný je proto osud prvního prototypu zmíněného přístroje… a také jeho vynálezce… Pardon — neunavuje vás to?“
To už se mě pomalu zmocňovala neblahá předtucha, ale chvatně jsem zakroutil hlavou a celým svým vzezřením dal najevo, že ani trochu a že naopak dychtivě čekám, jak to bylo dál.
Předtucha mě nezklamala. Vyprávěl mi, jak mladý snílek-vynálezce přivezl před třiceti lety na motocyklu do spisovatelského domova Kukaččí Hnízdo první model Měřliny (Měřič literárního nadání), jak Zachar Kupidonovič tajně podstrčil do stroje rukopis Sidora Amenhotepsoviče a pak v jídelně slavnostně zadeklamoval hodnotící výrok Měřliny, který mimochodem nikoho nepřekvapil; líčil mi, k jak skandální rvačce došlo v přítomnosti lhostejného mechanismu mezi Flaviem Vespasianovičem a beztaktním šéfredaktorem nakladatelství Moskevský literát, a také to, jak beznadějně byly pokaženy oslavy významného životního jubilea Haussiany Nikifo-rovny, při kteréžto příležitosti přišlo nazmar sto sedm porcí jesetera na špízu a stejného počtu filetů a la Suvorov, které sem soukromý zis přivezl přímo z Klubu, a jak se Lukjan Ljubomudrovič marně snažil vynálezce podplatit, aby v tom svém safraportském aparáte něco nějak přišteloval — nejdřív sliboval kartón vodky, pak peníze a nakonec přepychový byt v jednom ze dvou moskevských obytných mrakodrapů… vyprávěl zkrátka a dobře o tom, jak se útulný spisovatelský domov Kukaččí Hnízdo na osm dní změnil v učiněné peklo, jak v noci dne devátého slovesní umělci roznesli přístroj na kopytech a konečně jak v den desátý Metoděj Cyrilovič sprovodil celou aféru ze světa podle pravidel likvidace konfliktů, která jsou dnes již dávno zapomenuta.
Dychtivě jsem vyprávění vyslechl a sotva umlkl, hned jsem se ho zeptal:
„Takže vy jste Anatolije Jefremoviče taky znal?“
„Přirozeně!“ odpověděl s jistým údivem a bylo vidět, že je překvapen. „Ale proč jste si na něj vzpomněl zrovna teď?“
„Nedivte se. Všechno to, co jste mi právě vylíčil, je fabule komedie, kterou se nebožtík Anatolij Jefremovič chystal napsat.“
„Ach ano, to ano,“ zakýval hlavou, jako bych mu něco připomněl. „Vtip je ale v tom, že ji nejen napsat chtěl, nýbrž —

pokud to nevíte — ji doopravdy napsal. A sám v ní vystupuje, samozřejmě pod jiným jménem. Ta historie se v Kukaččím Hnízdě odehrála v roce dvaapa-desát…“
Jako by mě něco v té poslední větě řízlo, jenže mezitím mě úslužný mozek upozornil na další nesoulad.
„Počkejte — jak to, napsal!“ namítl jsem. „Přesně jak jste to vykládal, mi to sotva měsíc před smrtí líčil osobně Anatolij Jefremovič. Jako záměr.“
Nevesele se ušklíbl.
„Nene, Felixi Alexandroviči. Když vám to vyprávěl, byla hra už čtvrt století na světě. A ležela ve třech exemplářích, upravených a zredigovaných do definitivní podoby, v zásuvce jeho psacího stolu, jen ji inscenovat. Vzpomínáte si na jeho psací stůl? Takový kolosální, starožitný, se spoustou šuplat. No a v levém dolním ležela komedie, které dal název Měřlina.“
Pronesl to tak významně a zároveň truchlivě, že mi nezbylo, než na pár vteřin zachovat ticho. Tak jsme mlčeli oba a on opět otevřel mé desky a jal se listovat v papírech.
Cítil jsem, že se na Anatolije Jefremoviče dodatečně trochu zlobím, že se mi s touto pasáží svého životopisu nesvěřil, měl jsem totiž za to, že mě má rád a vyloženě mě preferuje. Ačkoli, kdo já pro něj byl a co jsem pro něj znamenal, aby ke mě musel chovat takovou důvěru? Snad by mi mohlo stačit, že mě vždycky přijímal v kuchyni u šálku čaje, což byl obřad, jímž vyznamenával jen své nejbližší…
Vedle této lehké nevole se však dostavil i podiv. Překvapilo mě nejen to, že Menzura Zoili je dávno vynalezena a odzkoušena. Ještě víc mě zarazilo, že mě tento fakt nijak zvlášť nezaráží. Kdyby nic jiného, tak reálná existence takového zařízení stavěla na hlavu mnohé mé představy o tom, co možné je a co ne…
Asi hlavně proto, že už sama osobnost mého společníka natolik vybočovala z rámce těchto mých představ, se mi všechno ostatní jevilo zvláštní a podivuhodné jen do té míry, do jaké to bylo odvozeno ze zmíněné osobnosti. K zešílení rád bych se býval zeptal, jestli ten mladý vynálezce, který uspořádal týden hrůzy v Kukaččím Hnízdě a nakonec se stal protagonistou vzpomínané hry, není náhodou on sám. Už jsem si odkašlal a málem otevíral ústa, abych tak učinil, jenže stačilo, aby ke mně zvedl průzračné světlešedé oči a já věděl, že k takové otázce se nikdy neodhodlám. A tak jsem nazdařbůh plácl:
„Jak tomu mám rozumět? Neznamená to, že všechny tyhle skříně jsou zase vaše Měřlina? Snad nakonec opravdu neplatí to, co se říká mezi spisovateli — že tady měříte úroveň našeho talentu …“
Tentokrát se jeho tvář ani nepohnula.
„To jistě ne. Ačkoli — v jistém smyslu snad. Ale obecně se tu zabýváme docela jinými problémy, velmi specifickými a spíš lingvis-tickými… přesněji řečeno sociolingvistickými…“
Zeptal jsem se tedy, mám-li jeho slovům rozumět tak, že matově šedivé truhly jsou sice schopny poměřovat míru mého literárního nadání, ale v současné době jsou přeorientovány na jiné úkoly. Odpověděl, že obecně vzato je to právě tak.
Trošku zlomyslně jsem se otázal, v jakýchpak jednotkách se ten talent měří: je stupnice pětibo-dová jako třeba ve škole, nebo dvanáctistupňová, jaké se užívá dejme tomu při charakteristikách síly zemětřesení… Namítl, že by bylo naivní se domnívat, že tak složitý společensko-psychologický jev by se snad dal vyjadřovat v jednotkách tak primitivních. Talent je fenomén neobyčejný a musí být tudíž vyjadřován v neobyčejných jednotkách…
„Víte co, ono bude jednodušší, když vám ukážu, jak to funguje v praxi. Údaje, které aparatura poskytuje, mají k talentu jen hodně zprostředkovaný vztah, ale přesto… Vyzkoušejme si to třeba na této stránce, je to váš lektorský posudek na nějaký román, který jeho autor nazval Zrození holubičky… Jaká je to asi próza, můžeme koneckonců soudit už podle toho titulu… Stroj se však nebude zabývat románem, ale vaším posudkem, Felixi Alexandroviči.“
Se značnými obtížemi oddělil od papíru beznadějně přirezlou kancelářskou svorku, vzal první stranu mého posudku a uložil ji do mělké truhličky o velikosti papíru běžného formátu. Pak truhličku vsunul do štěrbiny, s ležérní elegancí cvakl několika páčkami a přepínači na panelu a ukazovákem stiskl zářící tlačítko. Žárovka uvnitř tlačítka zhasla, zato se rozsvítily a zamrkaly četné kontrolky na kontrolní desce a ožily dvě velké obrazovky po stranách. Zaklikatili se po nich zelení hádci křivek a rozeskákala se všelijaká čísla, tikaly a tichounce bzučely všemožné klistrony, kenotrony a veškeré další elektronické vnitřnosti. Inu, epocha vědeckotechnické revoluce.
To všechno trvalo sotva půl minuty. Pak bzučení a tikání ustalo a na kontrolní panel i monitory se navrátil mír a klid. Svítily na nich jen dvě nehybné křivky a obrovské spousty všelijakých čísel.
„Tak prosím, hotovo,“ řekl ten pán, vyjmul truhlíček a list z mého rukopisu uložil zpátky do desek.
Než jsem stačil překvapením otevřít hubu, už mi vysvětloval, že ta čísla vyjadřují entropii mého textu, tahle zase charakterizují cosi, co by mi musel dlouho vysvětlovat, tahle křivka je grafickým znázorněním přibližného koeficientu něčeho, čemu jsem neporozuměl vůbec, a tato pak naznačuje distribuci něčeho, čemu jsem porozuměl hned napoprvé a zdálo se, že bych si to i mohl pamatovat, ale než jsem se tímto zjištěním stačil potěšit, zase mi to z hlavy vypadlo.
„Povšimněte si laskavě tohoto údaje,“ pokračoval muž v plášti a poklepal bříškem prstu po indiferentní čtyřce, která se osířele krčila v pravém dolním rohu číselného monitoru. „Mezi vašimi kolegy neznámo proč panuje přesvědčení, že právě tohle by měla být ta slavná známka čili index geniality, jak tomu říká ten divný patron omotaný obvazy.“
„Žužu Všesvazové,“ uklouzlo mi mechanicky.
„Snad. Ačkoli dneska se mi představil jako Kozluchin a je tady už poněkolikáté, pokaždé s jiným rukopisem a pod jiným jménem. A právě ten tohle číslo paličatě považuje za index geniality a domnívá se, že čím je vyšší, tím je autor skvělejší…“
Vyprávěl mi, jak se to našemu nezapomenutelnému Žužu Všesva-zovému pokoušel rozmluvit, jak jednou jen tak nazdařbůh vytrhl z novin fejeton o podvodnících v obchodní síti a nabídl stroji tento vzorek textu, stroj nabídl v levém dolním rohu obrazovky sedmi-místné číslo a přestože bylo už na první pohled zřejmé, jak propastně vzdálen je tento novinářský polotovar genialitě, Peťulku Brzo-bohatova to nikterak neodradilo, mazaně přimhouřil očka a s úctou až

dojemnou vložil výstřižek do nabobtnalého zápisníku.
„A co znamenala ta vaše sedmimístná číslice?“ zeptal jsem se zvědavě.
„Nechci vás poučovat, Felixi Alexandroviči, ale číslice může být jen jednomístná. Sedmimístné je číslo. Tak tedy, číslo, které naskočí
na této řádce displeje,“ a znovu poklepal po mé čtyřce, „je populárně řečeno nejpravděpodobnější počet čtenářů textu.“
„Čtenářů textu?“ otázal jsem se s krotkou pomstychtivostí.
„Jistě, brilantní stylista asi bude konfiguraci ‚čtenář textu‘ považovat za ohavnou, ale v našem případě označuje pojem ‚čtenář textu‘ jedince, který si alespoň jednou přečetl nebo v budoucnu přečte daný text. Takže ta čtyřka není žádný mýtický index vaší geniality, Felixi Alexandroviči, ale pouhopouhý nejpravděpodobnější počet čtenářů vašeho posudku. Je to ukazatel NPČT neboli prostě ČT…“
„A co znamená to NP?“ zeptal jsem se, abych vůbec nějak udržoval konverzaci — hlava mi z toho šla kolem.
„NP je nejpravděpodobnější počet.“
„Aha,“ odtušil jsem významně a zase jsem umlkl, ale vtom jako bych alespoň na okamžik prozřel a rozhodl jsem se neskrývat své pobouření: „Ale jaký vztah může to vaše NPČT mít k talentu, ke schopnostem, koneckonců ke kvalitě, jak jste se sám ráčil vyjádřit, daného textu?“
„Už jsem vás přece upozorňoval, že vztah, na který se ptáte, je jen dost zprostředkovaný …“
„Zprostředkovaný! Tohle na mě nehrajte!“ osopil jsem se na něj a cítil jsem, jak se dostávám do obrátek. „Počet čtenářů je jednoznačně závislý na nákladech!“
„A náklady?“
„Podívejte se, takovéhle věci mi už vůbec nevykládejte! Kdyby nikdo, tak my spisovatelé moc dobře víme, na čem a hlavně na kom jsou závislé náklady! Jestli si to opravdu přejete, můžu vám na místě přednést dlouhý seznam bezbřehých žvástů, které vyšly v půlmiliónových nákladech …“
„Nepochybně, nepochybně, Felixi Alexandroviči! Ale teď se chováte přesně jako ten ofáčovaný Kozluchin — neznámo proč úporně a dost prostomyslně hledáte přímou úměru mezi hodnotou NPČT a kvalitou textu.“
„Tu nehledám já, ale vy! Já si naopak myslím, že žádná taková relace neexistuje — ani přímá, ani nepřímá.“
„Ale jakpak ne, Felixi Alexandroviči? Tady máme text,“ a dvěma prsty přizvedl růžek titulní strany mého nešťastného posudku, „který
vykázal NPČT čtyři, jak jste se sám mohl přesvědčit. Máte proti takovému hodnocení nějaké námitky?“
„Dovolte, ale… To snad dá rozum, že když si vezmu jako příklad takový text jako lektorský posudek… Ten si přečte redaktor, nanejvýš ještě šéfredaktor, a možná sám autor lektorované věci… pokud mu to dá někdo přečíst …“
„Výborně. Takže námitky nemáte.“
Najednou jako kouzelník eskamotérsky vylovil z mých desek starý školní sešit ve vybledlé, žlutě skvrnité obálce a přisunul mi ji těsně k očím tak zhurta, až jsem se lekl.
„A copak to máme tady?“ zeptal se.
Tady jsme měli již od útlého dětství dojemně známý obrázek — vousatý bohatýr se loučí s dlouhohřívým mohutným koněm: „Chystá se k pomstě kruté moudrý Oleg …“
„No a co má být?“ popudila mě jeho demagogie. „To jsou mimochodem skvělé, epochální verše… Ty by rozhodně žádné hodině literatury neublížily…“
„Souhlasím, souhlasím… Ale na to jsem se vás neptal. Co myslíte — co se stane, když stroji předložíme tuto ukázku textu?“
Trochu mě zaskočil.
„Nnno …,“ zabručel jsem, „asi by to ukázalo hodně… už když si vezmete jen ty školáky… Tak deset dvacet miliónů, ne?“
„Přes miliardu,“ zdrtil mě, „přes miliardu, Felixi Alexandroviči!“
„No tak přes miliardu, proč ne,“ připustil jsem schlíple, „však jsem sám říkal, že to bude hodně.“
„Takže si to uzavřeme. V případě rutinního, víceméně pracovního textu se ČT rovná čtyřem. Skvělým epochálním veršům, abych užil vaší definice, stroj předpovídá více než miliardu čtenářů. A vy byste mi chtěl tvrdit, že v tom žádnou úměrnost hledat nelze.“
„No dobře,“ zamával jsem rukama a rozčileně luskal prsty, „ale ta vaše Píseň o Olegovi… Kolikrát ta už vyšla tiskem! Ta se dokonce skutečně zpívá!“
„Zpívá,“ přikývl. „A bude se zpívat. A tisknout a vydávat se taky bude, dál a dál.“
„No prosím! Kdežto můj posudek…“
„Kdežto váš posudek se zpívat nebude. A vydávat taky ne. Nikdy. Proto taky ČT rovnající se čtyřem. Pro časy minulé i budoucí. A nakonec zpráchniví a rozpadne se, aniž by ho někdo další někdy pročí-tal.“
Zmocnil se mě prapodivný pocit. Jako by mi ten člověk chtěl něco napovědět, přivést mě k nějaké zcela konkrétní představě. Jako by ťukal na nenápadná dvířka mého vědomí, o nichž já sám nemám potuchy: Otevři! Pusť mě dovnitř! Jenže všechna slova, která jsme pronesli, i všechny nahlas vyslovené myšlenky, které zatím zazněly, byly tak pusté a prázdné, až byly bezbarvé, a žádnou odezvu ve mně nevyvolávaly. Jako když někdo zkouší bouchat prachovým polštářem na spolehlivě zajištěné ocelové dveře trezoru.
„To je snad v pořádku …,“ usoudil jsem nerozhodně. „A pánbu s ním, s posudkem. Takové dílko si ani jiný osud nezaslouží…“
Neřekl nic a promnul si kůži nad obočím.
„Žertoval jsem, Felixi Alexandroviči,“ přiznal se najednou téměř provinile. „Samozřejmě máte pravdu. Naprostou.“

A zase umlkl. Já byl také zticha a snažil jsem se rozlousknout záhadu, v čem že to mám pravdu, a ještě ke všemu naprostou. Navíc jsem, i kdybyste mě zabili, netušil, v čem spočíval osten onoho žertování. Teprve když bylo mlčení tak trapné, až začínalo být neslušné, pronesl jsem:
„No nic… já abych šel…“
„Ano, jistě… a moc vám děkujeme.“
„Ty desky si můžu vzít?“
„Přirozeně, prosím, tady jsou.“
„Takže už je asi nebudete …“
„Ne, to ne, a ještě jednou vám moc děkuju. Dostali jsme z nich všechno co šlo.“
„Už tedy sem k vám nemusím?“
Zvedl ke mně neveselé oči.
„Vždycky vás rád uvidím, Felixi Alexandroviči. Zítra tady ale nebudu. Když tak přijďte pozítří, pokud by se vám chtělo.“
Netroufám si tvrdit, že vím, jak to myslel, ale pro mě to pozvání vyznělo spíš jako rozkaz. A mně se v prsou — pokolikáté už! — opět začal vzpínat na zadní démon umíněné hašteřivosti, tentokrát jsem mu však nepovolil. Omezil jsem se jen na to, že jsem němě pokrčil rameny a pomalu zavázal tkaničky, a on najednou povídá:
„Prosím vás, nezapomeňte si tu ty noty.“
Namouduši, tu pitomou partituru jsem div nenechal ležet na jeho stole. Díval se, jak ji přidávám do desek, jak desky ještě jednou zavazuji, a když už jsme se rozloučili a já se důstojně bral k východu, zavolal za mnou:
„Felixi Alexandroviči! S takovou partiturou bych se po venku moc netoulal. Stát se může ledaco.“
Rozhodl jsem se, že tentokrát si nic upřesňovat nebudu. Tohle stačilo. Vyšel jsem do chodbičky, jako bych býval nic nezaslechl, a s úlevou zamáčkl dveře do veřejí. V chodbičce bylo prázdno.
Z Lázeňské k metru jsem šel pěšky. Opatrně jsem se sunul po zledovatělých chodnících, prodíral se davy venkovanů před módními obchody, kličkoval shluky aut na křižovatkách a zároveň téměř nic z toho nebral na vědomí. Mé myšlenky se neodbytně vracely k debatě s tím mým novým zvláštním známým. Je to zajímavé, ale za celou tu dobu se mi nepředstavil! Jak se mu to podařilo? Věru podivné, moc podivné…
I když, říkal jsem si, co je na tom zase tak výjimečného? Prostě se setkali dva intelektuálové. V pracovní záležitosti. Seznámili se. Co na tom, že se jeden z nich nepředstavil a druhý si to uvědomil, až když se rozešli? To není na celé věci to nejpodivnější. Ti dva intelektuálové na sebe bezpochyby navzájem udělali příznivý dojem a vyměnili si pár dosti abstraktních názorů na záležitosti tak omšelé a otřískané, jako je genialita, umělecká tvorba, čtenáři, náklady atd…. Ale proč mám po tom rozhovoru dojem, jako by se mi do mozku zaryly nějaké třísky? Někde tady to musí být, za ušima, a svrbí to. Ale co přesně to je, a proč?…
Už v metru, sevřený mezi dvěma kočárky (v jednom bylo dítě, v druhém protektory na moskviče) jsem skrze rachot a skřípění kol zřetelně zaslechl jeho měkký hlas: „Anatolij Jefremovič nejen chtěl tu komedii napsat, on ji skutečně napsal.“ A v květnu roku 1952 se tento příběh v Kukaččím Hnízdě odehrál.
Tak. Tohle byla ta první tříska. Nejdřív to napsal, a pak se to všechno stalo. Vyloučeno, nesmysl, prostě jsem se přeslechl, určitě.
Nebo se on přeřekl. Podstatnější je, co měl společného s Anatolijem Jefremovičem. A kdy to stihl. Anatolij Jefremovič byl na rozdíl od drtivé většiny mých kolegů člověk uzavřený, řekl bych až nevrlý. Schůze a zasedání házel za hlavu, dokonce i ty nejdůležitější. Umělecké salóny nenavštěvoval a sám doma nic podobného nepořádal — chraň bůh! V Klubu se téměř neobjevoval, alkohol neměl rád a potrpěl si spíš na dobrý čaj, který si sám připravoval, zase výlučně v domácích podmínkách. Přátelé mu nezůstali téměř žádní: jedni zahynuli již před válkou, jiní za války a ti zbylí, jak se jednou sám vyjádřil, „si sami vybrali účast svatou“. V podstatě byl sám, to mě napadlo pokaždé, když jsem v koutě jeho pracovny spatřil hromadu nerozbalených balíků s autorskými výtisky četných reedic jeho trilogie, ano, správně, právě té, ověnčené všemi dosažitelnými vavříny — nerozdával ani autorské exempláře, neměl komu je rozdat.
Mimo mě přijímal doma ještě dalších sedm lidí. Všechny jsem je znal a jsem přesvědčen, že o Měřlině nikdo z nich ani neslyšel. Kdežto můj nový známý o ní nejen slyšel, ale dokonce komedii četl! Zvláštní, zvláštní… Možná se znali někdy mnohem dřív, než jsem se objevil já, a pak se rozkmotřili. Ale ten člověk je starý zhruba jako já, mohl by být synem Anatolije Jefremoviče, tak kdy by tohle všechno stihli?…
Nic jsem nevymyslel a celý propletenec úvah a spekulací mou hlavu naráz opustil, když jsem skoro před naším domem kapitálně uklouzl, předvedl jsem přímo fantastickou piruetu, skácel se na bok, a aby se to nepletlo, srazil k zemi ještě nějakou dámu s psíčkem, která se tam zrovna motala.
Zvedat nás přispěchalo asi šest lidí a bylo u toho plno funění, hekání, povzbudivých hesel i naprosto zbytečných lamentací, že naše právo na práci zřejmě automaticky neznamená také právo na chodníky posypané pískem, kdykoli je toho zapotřebí. Podle mého odhadu utrpěl největší újmu psíček, kterému v tom blázinci někdo nešetrně šlápl na tlapku, ale i můj pád byl výkon utěšený. Stál jsem, tiskl si dlaň k boku a pokoušel se popadnout dech, zatímco kolem mě se konverzovalo asi v tom smyslu, že něco takovýho Moskva eště nezažila… bordel, pane… konec světa… jako o posledním soudu…
Když jsem ten dech popadl, s obtížemi jsem svým šlechetným zachráncům vypověděl slova díků a nešťastné dámě s nešťastným psíč-kem slova nekonečných omluv za spáchané příkoří. Rozešli jsme se v pokoji a já se odbelhal k našemu vchodu obloženému černými kachlíky.
Eschatologické reminiscence, které zazněly v rozhořčeném sboru bojovníků za právo na práci i pro domovníky a personál městských komunikací, usměrnily mé myšlenky do docela jiných sfér. Vzpomněl jsem si na padlého anděla a jeho zatracené noty, a pak jsem si v logickém asociativním řetězci vybavil varovná slova svého dnešního známého: „S

takovou partiturou bych se po venku moc netoulal. Stát se může ledaco …“ Ale co? Jaká je to asi partitura, že s ní není radno korzovat po ulicích? Že by carská hymna Bože, cara chraň? Nebo Horst Wessel Lied? Ale ani tentokrát jsem nesesumíroval nic, co by stálo za řeč, samozřejmě s výjimkou naprosto nepravděpodobného, i když na druhé straně vše vysvětlujícího předpokladu, že jde skutečně o notový záznam fanfár posledního soudu.
Naštěstí jsem si včas uvědomil, že na podobné případy mám odborného poradce. Nevyjel jsem proto až nahoru do patnáctého, ale vystoupil z výtahu už v pátém. Tam ve čtyřpokojovém bytě žil a pracoval populární skladatel populárních písní Georgij Luarsabovič Ča-čua, skvělý hostitel, epikurejec a nezdolný pracant, se kterým jsem si tykal snad už od chvíle, kdy se do našeho domu nastěhoval.
Za dveřmi bohatě čalouněnými koženkou hřměl klavír a trylkoval nádherný ženský hlas. Čačua zřejmě pracoval. Zaváhal jsem. Za dveřmi zaburácel výbuch smíchu, klavír umlkl a hlas také. Ne, zdá se, že Čačua nepracuje. Stiskl jsem zvonek. V tom okamžiku klavír zahřměl znovu a několik mužských hrdel mnohohlase zahalekalo cosi gruzínského. Tak to Čačua nepracuje skoro určitě. A zazvonil jsem ještě jednou.
Dveře se rozlétly a na prahu stanul Čačua osobně — v černých frakových kalhotách s křiklavě barevnými šlemi přes oslnivě bílou košili, jejíž límeček byl rozepnut, tvář poznamenaly jakési chmurné vášně, gigantický nos pokrývaly velké krůpěje potu. Krrruci, tak že by přece jen pracoval?…
„Proboha promiň, že rušim,“ omlouval jsem se s deskami přitiště-nými na prsa.
„Co se stalo?“ zeptal se pln neklidu a zároveň s lehkým podrážděním. „Batono, nemoh by ses stavit později, co ty na to? Mám tam lidi, děláme jak barevný. Třeba tak za dvě hodinky, jo?“
„Ale počkej, ona je to úplná hloupost,“ vyrazil jsem ze sebe a o překot škubal tkanicemi desek. „Tady jsou noty, prosím tě, mrkni se na to, až budeš mít chvíli pauzu …“
Vzal ode mě těch pár listů notového papíru a s nechápavým výrazem ve tváři je pomalu přebíral. Z nitra bytu se ozývaly temperamentní svárlivé hlasy. Jablkem onoho sváru byl nějaký hudební problém.
„No tak jo …,“ zamumlal se zrakem zabořeným do partitury. „A kdo to napsal? Kdes k tomu přišel?“
„To ti řeknu pak,“ řekl jsem a zároveň už zdráhavě couval ode dveří.
„Jak chceš, batono,“ souhlasil okamžitě Čačua. „Radši to necháme napotom. Zaběhnu za tebou sám. Teď mám ještě tak na hodinku na dvě rachoty, pak kope Spartak, no a potom bych k tobě zaběh.“
Zamával mi papíry na rozloučenou a práskl dveřmi.
Když jsem vstoupil do bytu a svlékl se, ze všeho nejdřív jsem hupsnul pod sprchu. Jak jsem se tak otáčel pod pružnými provázky vody, sestavil jsem si program na večer. Především je tu večeře, kterážto mi dnes poslouží i jako oběd. Tu si musím uvařit. Brambory by byly. Smetana by taky byla. Zdá se. Zelený hrášek by byl. Jemináč-ku, a taky hovězí konzerva by byla! Pryč s polévkami! Uvaříme brambory a z plechovky do nich nasypeme to hovězí! Cibuli máme taky, jakož i nakládaný česnek… Ó my se máme! Člověku stačí ke štěstí málo. Nálada se mi zázračně zvedla.
Kdybyste se pídili po důvodu, proč nemám nic proti škrábání brambor, pak je to proto, že hlava je při této činnosti naprosto osvobozená a nezatížená. Mimochodem — nikdo z mých známých neumí brambory škrábat tak dobře a rychle jako já. Díky armádě, soudruzi! Mám za sebou metráky, tuny, vagóny oškrábaných brambor. A jaké to kolikrát byly brambory! Shnilé, hluboko do útrob promrzlé, modrozelené či skrz naskrz pročernalé… O to větším potěšením je mi škrábat takovéto svrchovaně civilní brambory, brambory zaručeně čerstvé, jelikož z trhu přinesené. Bože můj, jak je to nádherné, že do té Lázeňské už nemusím!…
Opláchl jsem žloutkově žluté hlízy ve třech vodách, čtvrtou napustil do kastrůlku a brambory pokrájené na dva až tři dílky do ní naházel. A kastrůlek putoval na sporák.
… Myslete si o tom co chcete, ale celý ten jejich nápad se stanovováním ČT je konina a vyhazování společenských prostředků. Stejně jako většina dalších mudrlantských nápadů souvisejících s literaturou a s uměním vůbec. Jen si to uvědomte: nacpou do jednoho kumbálu almar za dobrých sto tisíc, a to všechno jen proto, aby dokázali, že když se bude nějaký autor vydávat, tak bude mít čtenářů hodně, i když třeba ne tolik, kolik bychom očekávali; zato když ho naopak vydávat nebudeme, když ho, holomka prachšpatnýho, budeme pěkně držet na řetěze, tak ten ničema a zlotřilec nebude mít čtenáře žádné. Nebo ještě jinak — když vydáme dejme tomu Alexandra Sergejeviče Puškina, a můžou to třeba být i méně známé prózy, a zároveň vydáme román Klystýra Klystýroviče Splachovadla o prudkých vášních, spletených do jednoho příběhu s konvertorovou ocelí, tak Puškin bude mít čtenářů mnohem víc. Ale buďme spravedliví, padla tam ještě jedna pěkná myšlenka o tom, že co je dobré, je dobré jednou provždy, zatímco o špatném to tak stoprocentně platit nemusí.
Nebo je něco jinak? Nebo jsem něčemu neporozuměl a teď už neporozumím nikdy? Taky nemusel mluvit jen v narážkách, kdyby přímo řekl, co chce, udělal by nejlíp, protože teď už mě ani nenapadne, abych se tam táhnul — no a brambůrky máme hotové!…
A pak už jsem byl hotov úplně se vším, neslýchaně chutná směs brambor a narudlého hovězího kouřila v hlubokém talíři a po celé kuchyni to vonělo masem a cibulí a bobkovým listem a do baňaté napoleonky proudil koňáček a život se stával slastí a obzory se pro-jasnily a rozzářily příjemnými předtuchami. Scénář mám víc než zpoloviny dokončený, do kožešnictví nemusím, a stejně tak nemusím, hrome hromská, a to už nikdy!, chodit do Lázeňské. Všechny dluhy nechť jsou zaplaceny ještě před slunce západem, jak pravíval mladý mistr Korkan.
Obrátil jsem sklenku do sebe, nacpal si ústa bramborami a masem a natáhl se po televizoru.
Na prvním programu někdo fidlal na housle. Nějaký čas jsem se těšil pohledem na ztrýzněnou tvář fidlalovu a pak jsem to přepnul. Po druhém programu skotačil národopisný soubor zájmové umělecké činnosti, vysoko vyhazoval přepestré suknice, rachotil podpatky, rozpažoval jako jeden muž a stejně svorně zase spínal ruce a čas od času srdceryvně výskal. Znovu jsem si nacpal ústa bramborami a znovu jsem přepnul. Tentokrát sedělo kolem kulatého stolu několik postarších občanů, kteří rozmlouvali. Rozmluva se týkala dosažených úspěchů, rozhodného úsilí někde něco

realizovat, nevyčerpatelné aktivity lidí při rozsáhlé rekonstrukci čehosi neobyčejně železného…
Žvýkal jsem brambory, které náhle ztratily chuť, poslouchal jsem ty řeči a v duchu sprostě klel. Televizor. Vrcholný zázrak našeho dvacátého století. Vskutku fantastický koncentrát úsilí, talentu a vynalézavosti desítek, stovek, ba tisíců nejbáječnějších mozků naší, mé doby! To vše jen proto, aby například v takovéto chvíli, po návratu z práce, desetimilióny utahaných lidí zpitoměle cvakaly tlačítky a společně se mnou si lámaly hlavu úkolem vpravdě neřešitelným — co si vybrat? Masochisticky exaltovaného fidlala? Nebo zpocenou bujnou bandu zájmově uměleckých hopsalů? Nebo snad ty nudné patrony, kteří si šlapou na jazyky kolem kulatého stolu?
Po dlouhém váhání jsem si zvolil fidlala. Nalil jsem si další sklenku a zaposlouchal se. To je snad zlý sen, pomyslel jsem si maně. Od útlého dětství jsem soustavně nadíván vážnou hudbou. Nejspíš kdosi kdesi kdysi prohlásil, že když budeme průměrného občana den co den nadívat klasickou hudbou, tak si na ni pomaloučku polehoučku zvykne, až už se bez ní v životě neobejde, a to bude skvělé. A už to běželo. Bažili jsme po jazzu, šíleli jsme po jazzu — a rdousili nás symfoniemi. Zbožňovali jsme srdceryvné ruské romance a kriminál-nický folklór — a valily se na nás smyčcové kvartety. Drali jsme se na písničkáře — a trávili nás oratorii. Kdyby veškeré titánské úsilí, vynaložené na naočkování hudební kultury do vědomí obyvatelstva, mělo alespoň takovou účinnost jako parní stroj Denise Papina, tak bych dnes žil mezi znalci a ctiteli hudební klasiky a sám bych zřejmě
také byl takovým fanouškem a zapáleným melomanem. Tisíce a tisíce hodin v rozhlase, tisíce a tisíce televizních pořadů, milióny gramofonových desek… A jaký je výsledek? Garik Aghanjan je téměř profesionálním odborníkem na rockovou hudbu. Žora Naumov dodnes shání a sbírá všechny slušné písničkáře, třeba jen v amatérských nahrávkách. Peťulka Brzobohatov, Žužu moje Všesvazové, se k tomuto problému staví stejně jako já — čím míň muziky, tím líp. A Ljoňa Pišiš hudbu přímo nenávidí. Pravda, je tu Valja Děmčenko. Ale ten klasiku miluje od útlého dětství, s tím nemá tahle olbřímí propaganda nic společného…
Zatímco jsem v duchu znovu a znovu omílal tato témata, houslista z obrazovky zmizel, na jeho místo se vecpali hokejisté a jeden z nich bez meškání praštil druhého klackem po hlavě. Kameraman objektivem stydlivě poodjel, to nejzajímavější mi neukázal a já přístroj vypnul. Byl jsem sytý, lehce povznesený a zbývalo mi už jen umýt po sobě nádobí.
Pak jsem se odebral do pracovny a zahájil jsem pomalé defilé podél knihovny, přejížděje prstem po skle.
Vojna a mír. Dnes ne. Je to sotva půl roku.
Čechovova korespondence. To by dnes nebylo to pravé.
Čukovskij. Od Čechova ku dnešku. To jsme četli před pár týdny.
Tak. Tady bychom měli A. P. Čechova osobně, v deseti svazcích. Že bychom to zkusili třeba s Nudným příběhem? Ale ne, schováme si ho na ponuřejší dny.
Michail Bulgakov. Chvíli jsem si prohlížel hnědý, už pomačkaný a místy oloupaný koženkový hřbet… no prosím, tady dole už je dokonce natržený… A dost, tuhle knížku už nikdy nikomu nepůjčíme. Banda jedna nepořádná! „Velký a strašný byl rok tisící devítistý osmnáctý od narození Kristova, od začátku revoluce druhý…“
„Ne,“ rozhodl jsem se tentokrát nahlas. „My si radši přečtem Divadelní román. Protože nic na světě nemůže být lepší nežli Divadelní román, a kdybyste mě do krve ztřískali nebo krájeli na proužky, tak to neodvolám…“
Vyjmul jsem z knihovny další svazeček Bulgakova, polaskal ho v prstech, pohladil dlaní lesklou vazbu a už pokolikáté si vyčinil, jaký je to hřích a že to nejde, chovat se ke knížce jako k živému člověku.
Za zády mi zaburácel telefon a já se zachvěl, protože už jsem neseděl v patnáctém patře paneláku, ale ve špinavé maličké komůrce s divanem, z něhož trčelo péro, dotěrné a neodbytné jako kafkovský zlý sen. Jako na povel se ozval naražený bok, já přitiskl chladivou titulní desku knížky k žebrům, přistoupil jsem ke stolu, posadil se do křesla a zvedl sluchátko.
Byl to Valja Děmčenko. Úplně jsem zapomněl, že Soněčka má v sobotu narozeniny a já jsem srdečně zván. Zaradoval jsem se za prvé proto, že Soněččiny narozeniny se slaví jen ve vybraných letech, a když už se slaví, tak to znamená, že oba Děmčenkovi jsou na tom skvěle, že se pohybují pásmem plného životního zdaru, že mladý kapitánporučík Děmčenko se vynořil z bezedných hlubin a poslal bodrý pozdrav z přístavu Murmanska na březích N-tého moře a že svět je prostě báječný. A za druhé jsem se zaradoval proto, že na So-něččiny narozeniny není zván hned tak někdo.
Při té příležitosti jsme si chvilku popovídali. Zeptal jsem se, jaké jsou šance jeho poslední prózy — Starého trouby. Valja konstatoval, že v Dozorčím čtvrtletníku rukopis po někdejších nepříjemnostech ani nečetli a uskakovali před ním jako před malomocným, kdežto v Guberniálním věstníku, tam ano, tam už se do textu podívali. Ale zatím mlčí a čekají na návrat šéfredaktora. Ten je zrovna ve Švédsku, nebo snad ve Švýcarsku, ale mohlo by to být také Švábsko. Proto si nikdo v redakci Guberniálního věstníku ještě neudělal na román definitivní názor. Jakmile se šéfredaktor vrátí a přečte si ho i on, názor se dostaví, jako když mávne kouzelným proutkem.
Pak jsem se ho zeptal, jak si představuje boj za zachování původního titulu. Odpověděl, že něco takového rozhodně nemá v úmyslu, protože román se teď jmenuje Starý mudrc, ale scénu se sváděním do hrdel a statků tam chce za každou cenu nechat. Uznej sám, chlapče, přece ze sebe nebudu vlastníma rukama rvát nejlepší kusy masa! Ať si je rvou oni, jsou za to placeni. A slušně…
Uklidnil jsem ho ujištěním, že těm se při podobném úkonu ruka ani nezachvěje. Nic nenamítal. Věděl to líp než já. A zeptal se mě, jestli mi už volal Ljoňa. Cože, nevolal? Tak to určitě zavolá. Napsal další větu, ale nemá plnou záruku, že už je to přesně ono…
Zavěsil jsem a začal uvažovat, co bych tak Soněčce měl přinést darem. S dárky jsem odjakživa na štíru. Zvlášť pro ženy. Že by koňak? To se asi moc nehodí, i když ona má koňak moc ráda. Tak parfém? V tom aby se čert vyznal, v téhle kosmetice. Nebo že bych jí vypsal šek z valutového konta? Fuj, takový trapas. Musím jí věnovat knihu, to bude ono. Kdybych tak měl doma nějakou výtvarnou publikaci… nebo aspoň prachy, třeba tři sta padesát rublíků — v Planetě se

prodává Washingtonská galérie, něco k zešílení nádherného!
A ten Washington mě přivedl na mého Dashiella Hammetta. Dávno, pradávno si Soněčka na mého Dashiella Hammetta brousí zuby. Je to jednosvazkový výbor jeho nejlepších věcí, řekl bych něco podobného jako ten můj hnědý svazeček Bulgakova. Je tam Rudá žeň, Maltézský sokol je tam, Skleněný klíč… A všechno to už znám skoro zpaměti — a Soněčka je přitom člověk, který má na takovou knížku přinejmenším stejné právo jako já.
Jakmile jsem dospěl k tomuto rozhodnutí, postavil jsem Bulgako-va na místo, přešel ke knihovně s cizojazyčnou literaturou, odsunul jsem stranou miniaturu dračí lodi, na jakých staří Vietnamci vozili své krále, a vyjmul odtud The Novels of Dashiell Hammett. Takhle to uděláme, liboval jsem si a pomalu listoval stránkami se zlatou ořízkou. Dnes a zítra si v něm naposledy počteme a rozžehnáme se s ním. Opatrně, abych nerozdráždil svůj trpitelský bok, jsem se usalašil na pohovce a knížka se v mých rukou sama od sebe rozevřela přímo na Maltézském sokolovi.
Dočetl jsem až do místa, kde se brzy ráno k Samu Spadovi přiha-raší poručík Dundy a detektiv Tom, a dál už jsem to nemohl vydržet. Odložil jsem knížku, se supěním se zvedl a nohy postavil na podlahu.
Bolel mě bok, ten nešťastný levý bok mě pronásledoval už poněkolikáté. Odplahočil jsem se do koupelny, vytáhl před zrcadlem košili a zahájil prohlídku. Bok byl tučný a ochablý a po nějakých ranách na něm nebylo ani stopy. Jako ostatně i mnohokrát předtím. Odebral jsem se tedy do kuchyně, chrstl do sklenky poslední zbytky koňaku a vypil ho maličkými doušky, jakými Japonci popíjejí saké.
Poprvé jsem si tohle žebro zlámal v pětašedesátém, v Muraších, uprostřed zimy, kdy mi snad sám Satanáš našeptal, abych sjel na finských saních z prudkého kopce až dolů k řece. Vozili se tak všichni a
já si řekl, že přece nejsem o nic horší než oni. Horší jsem byl o to, že asi tak v polovině kopce jsem se začal bát, prostě se mi zdálo, že má rychlost se valem blíží některé z kosmických, a tak abych neuletěl někam ke všem ďasům, samostatně jsem se rozhodl pro katapultáž. A neprodleně jsem toho rozhodnutí uposlechl. Asi tak dvacet metrů jsem na levém boku nadskakoval po hrubě nerovné dráze. „To žebír-ko máme zlomený," potěšil mě chirurg u nás na středisku, když jsem si mu po návratu z Murašů přišel stěžovat na bolesti v boku. To bylo poprvé.
O dva roky později jsem se jednou zastavil v Klubu na oběd. Rozhlížel jsem se a pátral po volném stolku, když na mě ze zálohy zaútočilo silně rozjařené Všesvazové Žužu. V agresivně povzneseném hnutí mysli (vyvolaném honorářem za další ze řady slátanin) mě málem smyslů zbavené obchvátilo dlouhými končetinami jako svého času Herkules uchopil Antea, přizvedlo mě nad matičku zemi a stisklo tak, že chudinka žebro jen žalostně křuplo. „Kamaráde zlatá, to je naštípnutý," řekl mi přítel chirurg, když jsem si přišel postěžovat na bolesti. To bylo podruhé.
Nu a předloni, když jsem se coby člen spisovatelské úderky plavil na kontejnerové lodi z Vladivostoku do Petropavlovska, chytila nás někde v oblasti ostrova Macua osmibalová bouře. Zvratky zbrocená tvůrčí úderka umírala v kajutách, kdežto mě, který mořskou nemocí nikdy netrpěl, samo peklo nakukalo, že bych mohl vylézt na palubu. Stačilo, abych se tam na vteřinku pustil zábradlí, a už to se mnou praštilo o ocelovou stěnu, už tradičně levým bokem. „Obávám se, že to bude menší frakturka," řekl mi lodní lékař, a jak později vyšlo najevo, nebyly to jen plané obavy. Bylo to tedy už potřetí a já měl dojem, že jelikož i Hospodin si potrpí na to, aby všeho dobrého i zlého bylo do třetice, mohly by trampoty mého žebra být touhle epizodou ukončeny. Jak je vidět, dům musí mít čtyři rohy…
Sklíčeně jsem si svět prohlédl skrz prázdnou koňakovou láhev a nacpal ji do skříňky pod dřezem. Dáme si čaj, to uděláme. Postavil jsem vodu na sporák a opřel se čelem o ledové okenní sklo.
No není tohle superškodolibost? Jeden už by býval málem přisahal, že se konečně všechno utišilo a dalo do pořádku, že má ty zatra-
cené starosti za zády, ale kdepak — teď tu máme zase žebro. Ten, který je povolán k tomu, aby řídil mé osudy, pohrdl elegantními a duchaplnými zápletkami a sáhl po otevřeném násilí. Co má prosím vás tohle znamenat? Solidní starší pán, žádný lehkomyslný sportovec, výtržník anebo alkoholik, si uprostřed dne, přímo na území obrovské megalopole zničehonic zlomí žebro! To je smutné, soudruzi. Smutné a nepřístojné…
Vrátil jsem se do pracovny pro Dashiella Hammetta a poskládal jsem se s ním ke kuchyňskému stolu do co nejbezbolestnější pozice. Stejně jako ve všech třech předchozích případech byla nejmilosrdnější oblíbená póza Kátina: kleknout na židli, lokte opřít o stůl, a zadek vystrčit do vzduchu. A v této pozici jsem tedy začal žít dál. V této pozici jsem začal pít čaj a číst si o patnáctikilové sošce sokola z čistého zlata, kterou kdysi nechali zhotovit maltézští rytíři jako dar pro španělského krále a na kterou se v našich osvícených dobách strhl krvavý gangsterský hon. Když jsem se dostal až do místa, kde se do kanceláře Sama Spadá zhroutí kapitán z La Palomy proděravěný deseti kulkami, někdo zazvonil u dveří.
Se supěním a tlumeným posténáváním a taky s obrovskou nechutí jsem se musel se Samem Spadem rozžehnat a odbelhat se do předsíně. Tam jsem si uvědomil, že jsem už nadobro zapomněl na padlého anděla i na Gogu Čačuu, a tak když jsem posledně jmenovaného objevil na prahu svého bytu, zažil jsem šok, neboť Gogova tvář…
Ne, to nebyla tvář. Zbyl po ní jen obrovský světlounce bleděmodrý nos s poněkud tmavšími žilkami nad tlustým knírem, rozděleným uprostřed pěšinkou, bledé chvějící se rty a černé vyhaslé oči, naplněné slzami a zoufalstvím. Zlořečené noty stočené do papírové roličky křečovitě třímal v chlupatých pěstích přimáčknutých na prsa. Mlčel, a ve mně se z neblahých vidin zastavil dech — nezmohl jsem se na jediné slovo a jen jsem ustoupil stranou, aby host mohl dál.
Jako slepý vevrávoral do předsíně, narazil do zdi a nejistými kroky tápal k pracovně. Tam oběma rukama odmrštil noty na stůl, jako by ho ta papírová trubka pálila do dlaní, zhroutil se do křesla a přitiskl si dlaně k očím.
Nohy se pode mnou podlomily, uvízl jsem ve dveřích a opřel se o veřej. Mlčel, a mně se zdálo, že ticho se vleče nesnesitelně dlouho.
Ba co víc, začínal jsem věřit, že neskončí nikdy a já apokalypsu, kterou Čačua přináší, nevyslechnu nikdy.
Jenže Goga promluvil.

„Představ si to …“ Zalkal, odtrhl dlaně od očí a zajel si prsty do husté srsti za ušima. „Ten Spartak už to zase projel! No nezbláznil by ses z toho?“

8. VIKTOR BANEV. OŠKLIVÁ KÁČÁTKA

„Kolik je hodin?“ zeptala se ospale Diana.
Viktor opatrně stáhl břitvou proužek holicího mýdla z levé skráně, podíval se do zrcadla a trochu nepřítomně řekl:
„Jen chrupkej, drobečku, chrupkej. Ještě je brzo.“
„Máš pravdu,“ souhlasila. Postel skřípla. „Teprve devět. Co to tam vyvádíš?“
„Holím se,“ odpověděl Viktor, odkrajující od tváře další porci mýdla. „Najednou to na mě přišlo. Co kdyby ses oholil, říkám si.“
„Jsi cvok,“ zívla znuděně. „Holit ses měl večer. Celou jsi mě tím struhadlem poškrábal. Kaktuse jeden špatná!“
V zrcadle zahlédl, jak pitvorně rozmarnými kroky došla ke křeslu, hupsla do něj, pohodlně podtáhla nohy pod tělo a zadívala se na Viktora. Mrkl na ni. Zase byla jiná, nevýslovně něžná, nevýslovně krotká, nevýslovně laskavá, stočila se do klubíčka jako sytá, hýčkaná, udržovaná a nade všechno povznesená kočka, úplně jiná než ta, co k němu na pokoj vtrhla včera večer.
„Dneska mi připomínáš kočičku,“ oznámil jí. „Dokonce ne kočičku, spíš micinku, micinečku… Co se tak culíš?“
„To nepatřilo tobě, prostě jsem si na něco vzpomněla.“
Zívla a sladce se protáhla. Tonula ve Viktorově pyžamu, z neforemné hromady hedvábí povyjela jen její kouzelná tvář a útlé ruce. Jako z vln. Viktor bezděky holení zrychlil.
„Nechvátej,“ doporučila mu. „Pořežeš se. Stejně už musím jet.“
„Proto taky spěchám.“
„Tak to teda ne, to nemám ráda. Jako kočky někde na střeše… Jak to vypadá s mým šatstvem?“
Viktor sáhl za sebe a dotkl se jejích šatů a punčoch, rozvěšených po vytápěném věšáku na ručníky. Všechno uschlo.
„Kam se tak ženeš?“
„Už jsem ti to přece říkala. K Rosheperovi.“
„Nějak si nevzpomínám. A co máš zase s Rosheperem?“
„Přece se nám poškodil,“ připomněla mu Diana.
„Ach ano,“ vzpomněl si. „O něčem takovém jsi se zmiňovala. Odněkud spadl, že? A namlátil si aspoň pořádně?“
„Ten idiot si usmyslel, že spáchá sebevraždu, a vyskočil z okna. Rozběh se proti oknu jako jelen v říji, prolomil ho, ale nějak si neuvědomil, že je v přízemí. Jen si narazil koleno a teď leží.“
„Co ho to popadlo?“ zeptal se lhostejně Viktor. „Delirium?“
„Asi.“
„Počkej… A kvůli němu jsi u mě dva dny nebyla? Kvůli tomu sta-rýmu valachovi?“
„No jasně. Šéflékař mi nakázal, že u něj mám sedět. Prej se beze mě neobejde. A neobešel, to ti řeknu. Ani vyčurat se sám nemoh. Musela jsem napodobovat pramínek vody z kohoutku a vyprávět mu o pisoárech.“
„Ty tomu tak rozumíš,“ zamumlal Viktor. „Vykládáš mu o pisoárech, a já abych se tu trápil sám, taky jsem byl úplně trop, ani řádku jsem nenapsal. Abych pravdu řekl, to psaní mi nějak leze na nervy. A poslední dobou… Poslední dobou je ten život nějak…“ Zarazil se. Copak ji může tohle zajímat? Spářili se a rozběhli každý po svém. „Diano!… Kdy že se ten Rosheper takhle zničil?“
„Tři dny to je.“
„A bylo to večer?“
„Nojo,“ povrdila se sušenkou v ústech.
„Asi tak v deset,“ upřesňoval Viktor. „Mezi desátou a jedenác-tou.“
Diana přestala žvýkat.
„Správně… A jak to víš? Poslal ti nekrobiotický telepategram?“
„Klid… Teď ti budu vykládat něco moc zajímavého. Ale nejdřív bych potřeboval vědět, cos v tu chvíli dělala ty.“
„Já?… No… Aha. Ten večer, pokud si dobře vzpomínám, jsem trošku magořila. Stáčela jsem obvazy a najednou ti mě popad smutek a bolesti hlavy, ale takový, že by sis nejradši hodil mašli. Padla jsem ksichtem do těch obvazů a rvala jsem — už od dětství jsem tak příšerně nebulela…“
„A najednou to přešlo…,“ napověděl Viktor.
Zamyslela se.
„Ano… Vlastně ne… Vtom začal venku řvát ten Rosheper, hrozně jsem se polekala a vyskočila …“
Chtěla říct ještě něco, ale ozvalo se klepání na dveře, někdo za-lomcoval klikou a z chodby zachroptěl Teddyho hlas.
„Viktore! Probuď se, Viktore! Votevři!“ Viktor strnul s břitvou v ruce. „Viktore!“ řval vysíleně Teddy. „Votevři!“ a zběsile škubal a kroutil klikou. Diana vyskočila a odemkla. Dveře se rozlétly, dovnitř vpadl Teddy, celý mokrý a rozdrásaný, a v ruce držel pušku s upilovanou hlavní.
„Kde je Viktor?“
Viktor vyšel z koupelny.
„Co se děje?“ zeptal se. Srdce se mu v hrudi prudce rozbušilo. Jdou ho zatknout… Vypukla válka…
„Děti odešly,“ řekl přerývavě oddechující barman. „Rychle se sbal, děti jsou pryč!“
„Počkej,“ zkoušel ho uklidnit Viktor. „Jaké děti?“
Teddy praštil puškou o stůl, rovnou do hromady počmáraného, poškrtaného a zmačkaného papíru.
„Vodlákali všechny děti, ty kurvy! Vodlákali je, zparchantělci! Ale už toho bylo dost! Tohle už jim trpět nebudem… Se

srandičkama je konec!“
Viktor zatím nic nechápal, jen viděl, že Teddy je celý bez sebe. Takového viděl hotelového barmana jen jednou — když mu někdo během velké rvačky v lokále vypáčil pokladnu. Zatímco na Teddyho rozpačitě mžoural, Diana shrábla z křesla prádlo, vklouzla do koupelny a přirazila za sebou dveře. Na stolku ostře a chrchlavě zazvonil telefon. Viktor ho zvedl. Byla to Lola.
„Viktore,“ zafňukala. „Já vůbec ničemu nerozumím. Irma někam zmizela, nechala tu vzkaz, že se už nikdy nevrátí, a kolem všichni tvrdě, že děti z města odešly… Hrozně se bojím… Udělej něco…“ Skoro plakala.
„Dobře, dobře, hned to bude,“ uklidňoval ji Viktor. „Nech mě aspoň vlézt do kalhot.“ Odhodil sluchátko a očima našel Teddyho. Ten seděl na rozryté posteli, mumlal si zničeně cosi nesrozumitelného a sléval do sklenice zbytky ze všech lahví. „Čekej,“ křikl ještě jednou do sluchátka. „Hlavně žádnou paniku. Hned to bude…“
Vrátil se do koupelny a spěšně si doškrabával namydlenou bradu, několikrát se přitom řízl, protože pohyby břitvy moc nekontroloval. Diana mezitím vyskočila ze sprchy a šelestila prádlem a šaty hned za jeho zády — tvář měla tuhou a rozhodnou, jako by se chystala někam do rvačky, ale jinak byla soustředěná a klidná.
… Děti kráčely v nekonečném šedivém proudu po šedivých roz-blácených cestách, klopýtaly, smekaly se a padaly, šly tím hrozným lijákem celé sehnuté, shrbené, naskrz promoklé, v sinalých tlapkách svíraly ubohé zmáčené uzlíky, šly maličké, bezmocné, nic nechápající, šly plačky, šly mlčky, šly a ohlížely se, šly a držely se za ruce a za dragouny kabátků, a po stranách kolony vykračovaly černé chmurné postavy bez tváří, místo tváří měly jen černé roušky a nad rouškami se leskly kruté a chladné nelidské oči, ruce obtažené černými rukavicemi svíraly samopaly, a déšť lil na hladkou černou ocel, a třpytivé kapky po ní stékaly a kanuly dolů na zem… Nesmysl, pomyslel si Viktor, nesmysl, tak to není, tohle jsem sice viděl, ale už hodně dávno, tentokrát je to úplně jinak…
… Odcházely radostně a déšť byl jejich kamarád, vesele dupaly do louží horkýma bosýma nohama, vesele štěbetaly, zpívaly a za sebe se ani neohlédly, protože už na všechno zapomněly, protože před sebou viděly už jen budoucnost, protože navždy vymazaly z paměti své chrápající a funící předjitřní město, to smetiště plné štěnicích doupat, to hnízdo malicherných vášniček a malicherných přáníček, poznamenané cejchem odporných zločinců, nepřetržitě, jako mravenčí matka královna vyvrhující zárodky nových ničemností a hnusných záměrů, odcházely s jásavým povykováním a zatímco my, opilí, devastovaní nevyvětraným vzduchem a pronásledovaní nočními můrami, jaké ony nikdy neviděly a už nespatří, spali jako zabití, naše děti zmizely v mlze…
Navlékal jsem si kalhoty a skákal po jedné noze, a v tu chvíli skla zadrnčela a do pokoje pronikl hmatatelný mechanický ryk. Vrhl jsem se k oknu, ale venku bylo vidět jen déšť a prázdnou mokrou ulici, po níž zrovna někdo projel na kole, umáchaný celtový pytel namáhavě komíhající nohama. Skla však drnčela a pocinkávala dál, nízký teskný hukot neustával a asi po minutě se k němu připojily trhavé naří-kavé signály továrních sirén.
„Jdem,“ vybídla ho Diana. Už byla v plášti.
„Ne, počkej,“ zarazil ji Teddy. „Viktore, máš nějakou bouchačku? Aspoň pistoli, nebo radši samopal… Máš?“
Viktor neodpověděl, shrábl svůj pršák a ve třech seběhli do úplně prázdné haly — nebyl tu ani recepční ani portýr. Vypadalo to, jako by v hotelu nezbyl jediný host, jen v restauraci seděl u tradičního stolku doktor R. Quadriga, nechápavě motal hlavou a patrně už dlouho čekal na snídani. Vyrazili na ulici a nalezli do Dianina náklaďáku — všichni tři do kabiny. Diana se vmáčkla k volantu, nastartovala a šílenou rychlostí se rozjela městem. Mlčela, Viktor kouřil a pokoušel se soustředit, kdežto Teddy dál chrlil neuvěřitelné nadávky a kletby, jejichž významu často nebylo rozumět, protože taková slova mohl ovládat jen Teddy, ta sirotčinecká krysa, odchovanec přístavních čtvrtí, později podloudník, překupník narkotik, potom vyhazovač v nevěstinci, pak příslušník pohřebního družstva, bandita a marodér a nakonec barman, barman, barman a zase barman.
Ve městě nebylo téměř nikoho vidět, jen na rohu Sluneční Diana zastavila a naložila do korby zcela zmatený manželský pár. Nízký řev protileteckých sirén i mnohem vyšší hlas sirén továrních neustával a z toho mechanického sténání a vytí nad liduprázdným městem čišelo cosi apokalyptického. Uvnitř v prsou se všechno svíralo a člověku se chtělo někam utéct, nebo se ukrýt, nebo střílet a dokonce i Vesmírní bratři prohánělí svoje meruny po nasáklém trávníku bez obvyklého zaujetí, někteří z nich co chvíli zastavovali a rozhlíželi se s otevřenými ústy kolem, jako by se snažili něčemu porozumět.
Na silnici za městem dojížděli jednotlivé postavy i celé hloučky lidí stále častěji. Většinou šli pěšky, v dešti se málem zalykali, hodně z nich se tvářilo vyděšeně a zřejmě ani dost přesně nevěděli, kam jdou a proč. Tu a tam jel někdo na kole a taky sotva dýchal, protože musel šlapat proti větru a dešti. Minuli i několik opuštěných aut, zřejmě porouchaných nebo ve spěchu nenatankovaných, a jeden vůz skončil v příkopě. Diana pokaždé zastavila a každého naložila, takže po pár minutách byla korba nacpaná do posledního místečka. Viktor s Teddym si také vylezli nahoru a místo v kabině přenechali paní s kojencem v náručí a nějaké ne zcela normální stařeně. Pak nezůstal opravdu ani decimetr volného prostoru a náklaďák se hnal bez zastá-
vek, předháněje a zalévaje gejzíry vody desítky a stovky lidí směřujících k leproserii. Několikrát předjeli i další nákladní vozy natřískané lidmi, motocyklisty, až nakonec jeden kamión dojel je a snažil se jich držet.
Diana byla zvyklá vozit koňak pro Roshepera nebo se jen tak pro potěšení prohánět s prázdným autem, takže cestování nahoře na korbě bylo dost o strach. Sednout si všichni nemohli, nebylo dost místa, a stojící se chytali jeden druhého nebo hlav a ramenou těch, co seděli, každý se neustále snažil dostat co nejdál od bočnic, nikdo si však nestýskal a nehořekoval, všichni jen namoženě funěli, tiše láteřili a jedna žena vytrvale plakala. A lilo — byl to takový déšť, jaký Viktor ještě nikdy v životě neviděl, ani si neuměl představit, že by někde na světě mohly běsnit takové průtrže, takové tropické lijavce, ovšem ne rovníkově teplé, nýbrž ledové, napůl s kroupami, hnané silným větrem hodně šikmo proti směru jejich postupu. Viditelnost byla minimální — tak patnáct metrů dopředu i dozadu — a Viktor se pořád bál, aby Diana někoho nesrazila nebo nevpálila do auta, které by z nějakého důvodu muselo zastavit. Obešlo se to však bez

pohrom, pokud nepočítáme to, že Viktorovi někdo příšerně šlápl na nohu, když Dianini cestující popadali naposled jeden přes druhého a vůz se v táhlém smyku přiřadil k nepřehlednému stádu aut před branou lep-roserie.
Muselo se tu seběhnout snad celé město. Tady u ohrady už nepršelo a vypadalo to, jako by se sem to město přiběhlo zachránit před potopou. Vpravo i vlevo od silnice kam až oko dohlédlo se podél ostnatého drátu roztekl tisícihlavý dav, ve kterém tonuly nepořádně rozeseté a bez ladu a skladu zaparkované automobily — přepychové limuzíny, autobusy, náklaďáky, staré otřískané kabriolety s plátěnými střechami a taky jeden autojeřáb, na jehož výsuvném rameni sedělo několik postav. Nad zástupy se přeléval tlumený hukot, jímž tu a tam vystřelovaly pronikavé výkřiky.
Lidé bez váhání seskákali dolů, Viktor okamžitě ztratil Teddyho a Dianu z dohledu a kolem něj se míhaly jen samé neznámé tváře — podmračené, odhodlané ke všemu, nechápající, plačící, vřískající, s očima nepříčetně vytřeštěnýma a s vyceněnými zuby… Pokusil se nějak prorazit k bráně, ale po několika krocích beznadějně uvízl v tlačenici. Lidé před ním stáli jako nepropustná stěna, nikdo se vydobytého místa nehodlal vzdát, mohli jste do nich mlátit, kopat, strkat a tahat je zpátky, a oni se ani neotočili, jen vtahovali hlavy mezi ramena a pořád se snažili proniknout ještě víc dopředu, dopředu, blíž k vratům, blíž ke svým dětem, stoupali si na špičky, natahovali krky a za tou kolébavou plání kapuci a klobouků nebylo nic vidět.
„Pro kristový rány drahý, co jsme komu udělali! Čím jsme se tak provinili!“
„Banda jedna mizerná! Už dávno jsme je měli vymlátit a vyřezat! Moudrý lidi to tvrděj už kolik let!“
„Kde je starosta? Co dělá ten? Nebo policie? Co dělaj všichni ty pupkáči?“
„Sime, mě tady snad ušlapou… Nemůžu dýchat… Proboha, Sime!“
„Co se jim člověk nastrkal. Ničeho pro ně nelitoval, pro haranty. Sám si utrhoval od huby, a chodil by bos a nahej, jen aby děti měly co na sebe…“
„Když se do těch vrat opřeme všichni naráz, tak jsou venku v cu-ku letu…“
„Prosimvás pani, prstem jsem se ho netkla. Zato jsem viděla, jak vy jste toho vašeho řezali řemenem. To u nás, pani, u nás se nic ta-kovýho nikdy nedělo…“
„Viděls ty kulomety? To snad chtěj střílet do lidí? Který chtěj jen svoje děti?“
„Muničku! Muničku! Muničku můj! Muničku!“
„Co má tohle znamenat, panstvo? Tohle je vyslovené šílenství! Kdo to kdy viděl?“
„Nerozčilujte se zbytečně, přijde Legie a ta už s nima zatočí… Určitě to na ně zkusej z týlu, rozumíš? Votevřou vrata, a pak už to rozjedeme my…“
„A co mašinkvéry na věžích? S těma se, hochu, musí počítat…“
„Pusťte mě! No tak pusťte mě! Dyť já tam mám holku!“
„Chystali se už dávno, všimla jsem si toho, ale člověk se toho dítěte už bál na něco zeptat…“
„Třeba to nakonec nic hroznýho nebude. To nejsou žádný zvířata. Ani okupanti. Ty by je nevedli ani na popravu ani do plynu.“
„Chci vidět krev, zubama je budu rvát!“
„Nojo, je vidět, že stojíme za pěkný hovno, když vod nás vlastní děti utečou k malomocnejm…“
„Ale neblázni, ty šly samy, nikdo je honit nemusel…“
„Hele, pánové, má někdo zbraň? Nastupte si. Kdo má pušku, tak si nastoupí, povídám! Sem ke mně, tady mě máte!“
„Váženej pane, to jsou moje děti, já je zplodil a já taky budu rozhodovat, co s nima bude, a nikdo mi v tom nebude radit!“
„Proboha, kde je ta policie?“
„Já bych to telegrafoval panu prezidentovi. Pět tisíc podpisů snad už něco váží!“
„Voni tu ženskou snad ušlapou! Kruci uhni, pazdráte hnusná! To se nemůžeš rozhlídnout?“
„Muničku můj! Muničku! Muničku!“
„Podívejte se, pane, podle mýho bylo do petic dycky hovno. U nás je panstvo nemá rádo. A mohlo by nám takovou petici setsafra vomlátit vo hlavu…“
„Votevřete ty vrata, kurvy zasraný! Mokroši prašivý! Svině svin-ský!“
„Vrata!“
Viktor se stáhl zpátky. Nebylo to snadné, několikrát ho pořádně nabrali, ale nakonec se z nejhoršího přece jen vysekal, protlačil se až k náklaďáku a vylezl nahoru do korby. Nad leproserií stála mlha, nějakých deset metrů za plotem už nebylo nic vidět. Vrata byla pevně uzavřena, před nimi zůstával pruh volného prostoru a ten kontrolovali rozkročení vojáci se samopaly napřaženými do davu — asi tak deset příslušníků vnitřní stráže v přílbách naražených hluboko do čela. Před strážní budkou stál důstojník a něco vykřikoval, vypětím si až stoupal na špičky, ale slyšet nebylo stejně nic. Nad střechou budky se mlhou drala k nebi dřevěná věž, připomínající obrovský regál, na její horní plošině stál těžký kulomet a kolem něj se hemžili nějací muži v šedivém. Pak za dráty ocelově přehřmotil polopásový obrněný transportér, několikrát nadskočil na drnech a hrbolech a zase zmizel v mlze. Při pohledu na obrněný vůz se dav trochu zarazil a ztichl, takže se tu a tam dalo zaslechnout důstojníkovu namoženou fistuli („… klid a pořádek… mám rozkaz… rozejděte se domů…“), jenže po chvíli halas dosáhl původní intenzity.
Před branou nastal pohyb. Mezi modrými a tmavošedými kabáty a pláštěnkami se zablýskaly nechutně známé měděné helmice a zlaté košile. Rodily se v zástupech jako světelné skvrny, kličkovaly mezi lidmi k volnému prostranství před vojáky a tam se slévaly ve zlatožlutou masu. Hromotluční mladíci ve zlatých halenách až ke kolenům, přepásaných armádním řemenem s masivní zlatou přezkou, v naleštěných měděných přílbách, pro které si legionáři vysloužili přiléhavou předzívku „hasiči“, s krátkými tlustými obušky, a každý z nich je od hlavy až k patě posetý znaky Legie — znak na přezce, znak na levém rukávu, znak na prsou, znak na obušku, znak na přílbě, snad i na hubě, takže kdyby se označovali ještě kontrolním puncem, už by ho nebylo kam umístit, ani na tu sportovně svalnatou tlamu by to nešlo… a

na zbytku volného místa se tísní odznaky, hejna odznaků, Vzorný střelec, Vzorný výsadkář, Vzorný potápěč, a taky odznaky s portrétem pana prezidenta a jeho zetě, zakladatele Legie, a jeho syna, vrchního velitele Legie… a každý má v kapse slzotvorný granát, a stačilo by, kdyby jediný z těch kreténů v poryvu výtržnické euforie ten granát hodil — to pak zarachotí kulomet na věži, zarachotí samopaly, zarachotí všechny palubní zbraně transportéru, ale budou pálit do davu, nebo do zlatých košil. Legionáři už se řadili přímo proti vojákům, před nastoupenou jednotkou odhodlaně pobíhal syno-veček Flamin Juventa, oháněl se obuškem a Viktor se začal zmateně rozhlížet, protože si nevěděl rady; důstojníkovi naštěstí někdo přinesl megafon, on se upřímně zaradoval, do tváře se mu vloudilo cosi jako úsměv a rozeřval se hromovým hlasem: „Prosím pozor! Žádáme všechny shromáž…“, a tím řev skončil, protože přístroj se asi porouchal, pobledlý důstojník zafoukal do mikrofonu a Flamin Juventa, který zpočátku projevil ochotu naslouchat, teď pobíhal a mával obuškem s dvojnásobnou vervou, a dav najednou hrozivě zahučel — jako by se rozkřičeli všichni najednou, jak ti, co hulákali už předtím, tak i ti zbývající, kteří zatím jen mlčeli nebo se polohlasně bavili mezi sebou, nebo se modlili, a řval i Viktor, deptaný představou, co se může stát už v následujícím okamžiku. „Zažeňte ty idioty!“ ječel hystericky. „Vyžeňte hasiče! To je naše smrt. To ne! Diano!“ Nebylo jasné, kdo a co v davu křičí, ale až doposud nehybná masa lidí se začala pravidelně rozkolébávat jako gigantický talíř huspeniny, dů-
stojník megafon upustil a couvl ke dveřím budky, tváře vojáků pod přilbami zkameněly a nalily se živočišnou zlobou, a nahoře na věži už nikdo neposkakoval a nepobíhal, obsluha se sklonila ke kulometu a připravila se k palbě. A vtom se rozlehl Hlas.

Byl jako hromobití, valil se ze všech stran najednou a naráz přehlušil veškeré ostatní zvuky. Byl klidný, až melancholický, zaznívala v něm přezíravá znuděnost a nekonečná shovívavost, jako by hovořil kdosi monumentální, blazeovaný, kdosi otočený k davu zády a trousící svá slova přes rameno, protože se kvůli těmhle dotěrným, otravným maličkostem musel odtrhnout od mnohem důležitější práce.

„Přestaňte proboha řvát,“ řekl Hlas. „Přestaňte vyhrožovat a mávat pěstmi. Copak je tak těžké chvíli nežvanit a raději se na pár minut v klidu zamyslet? Vy přece moc dobře víte, že vaše děti od vás odešly z vlastního rozhodnutí, nikdo je nenutil, nikdo je sem za ucho netahal. Odešly proto, že jste je definitivně omrzeli. Už nechtějí žít tak, jako žijete vy a jako žili vaši předkové. To jen vy s takovou láskou napodobujete předky a považujete to za jednu z největších lidských předností, vaše děti si to nepřejí. Nechtějí, aby z nich vyrostli opilci a požitkáři, ubozí lidičkové, otroci, konformisti a maloměšťáci, nestojí o to, aby z nich někdo nadělal zločince, nechtějí vaše rodiny a váš stát.“

Hlas asi na minutu umlkl. Po celou tu dobu se před ohradou neozval ani hlásek, slyšet bylo jen jakýsi šramot, jako by šelestila mlha plazící se při zemi. Pak se Hlas rozezněl znovu.

„O své děti si naprosto nemusíte dělat starosti. Bude jim dobře, líp než u vás a mnohem líp než vám samotným. Dnes vás nemohou přijmout, ale od zítřka je navštěvujte. V Koňské Úžlabině bude vybudován Návštěvní dům, do kterého můžete přicházet denně od patnácti hodin dál. Každý den budou z náměstí přesně ve čtrnáct třicet odjíždět tři velké autobusy. Bude to málo, přinejmenším zítra, tak ať se vám starosta kouká postarat o nějakou další dopravu.“

Hlas se opět odmlčel. Zástupy se změnily v nehybnou stěnu. Lidé jako by se báli pohnout.

„Ale jedno si uvědomte,“ pokračoval Hlas po chvíli. „Na vás samotných záleží, jestli se děti budou chtít s vámi setkávat nebo ne. V prvních dnech je jistě dokážeme přinutit, aby na schůzku s rodiči
přišly, i když se jim nechce, ale později… později už to bude jen vaše starost. Teď se rozejděte. Překážíte nám, dětem i sami sobě. A dobře vám radím — popřemýšlejte si o tom, pokuste se jednou zauvažovat, co můžete dětem dát. Podívejte se na sebe. Přivedli jste je na svět a teď je mrzačíte k obrazu svému. Přemýšlejte o tom a rozejděte se…“

Tisíce lidí zůstávaly bez pohybu. Zřejmě se pokoušeli přemýšlet. Viktor to taky zkusil. Byly to jen takové útržky. Ne myšlenky, jen cáry vzpomínek, pasáže jakýchsi dávno zapomenutých dialogů, hloupá zmalovaná Lolina tvář… Nebyl by jednodušší potrat? K čemu nám to teď bude dobrý?… Otec se vztekle roztřesenými rty… Já už z tebe člověka udělám, hádě jedno prašivý, i kdybych z tebe měl kůži stáhnout… Mám dvanáctiletou holku, nemohl bys mi pomoct někam ji slušně upíchnout?… Irma se zájmem sleduje demoralizovaného Roshepera… vlastně ne, Roshepera ne, mě sleduje… a já se asi stydím, ale copak ona tomu může rozumět, takový usmrkánek?… Jedeš zpátky!… Tady máš panenku, hezká panenka, co říkáš… Na to máš ještě brzy, až vyrosteš, tak se to dovíš…

„Tak co stojíte?“ zahřímal Hlas. Rozejděte se. Rozejděte se!“

Zpoza plotu nalétl tuhý chladný vítr, udeřil lidi do tváří a zase ustal.

„Jděte!“

A znovu zaútočil vítr, tentokrát o poznání silnější, jako těžká mokrá dlaň, která se vám opře do obličeje, strčí do něj a zase se stáhne. Viktor si otřel obličej a všiml si, že dav začíná ustupovat. Někdo ostře vyjekl, nato se ozvalo pár dosti sebevědomých ohlasů, kolem aut a autobusu už se začínali rojit první zájemci o cestu zpátky do města. Na Dianin náklaďák také nalezli první lidé, po chvíli už se hrnuli ze všech stran a najednou tu nebylo k hnutí, vznikla všeobecná zácpa, lidé se neurvale přestrkovali, cpali se do otevřených dvířek aut, netrpělivě roztahovali spletence kol zaklesnutých do sebe řídítky, naskočily první motory, mnozí prostě odcházeli, jen se každou chvíli ohlíželi za sebe, ale ne po vojácích, ani po transportéru, který se řachtavě vrátil a zastavil s otevřenými průlezy a poklopy všem na očích. Viktor věděl, proč otáčejí a proč tolik spěchají, jemu také hořely tváře a pokud se v tuto chvíli něčeho bál, tak to byl Hlas, který
by znovu mohl vykřiknout své „Jděte!“ a těžkou mokrou dlaní ho ještě jednou štítivě šťouchnout do obličeje.

Houfek tupců ve zlatých košilích zatím ještě nerozhodně přešlapoval před vraty, ale už značně prořídl a k těm zbylým přistoupil impozantní a sebejistý poručík, plnící příjemnou povinnost, něco na ně štěkl a oni taky ucouvli, otočili se a nenápadně se vytráceli, sbírajíce v chůzi poházené šedé a tmavomodré pláště, až tu nezbyla ani jedna zlatá skvrna, a kolem se spěšně valily autobusy a osobní auta, lidé v korbě náklaďáku se neklidně a netrpělivě ošívali a jeden druhého se ptali: „Kde je řidič?“

Pak se odkudsi vynořila Diana, Diana Sveřepá, vyskočila na stu-pátko, podívala se do korby a křikla: „Jen na křižovatku! Auto jede do sanatoria!“, a nikdo se neopovážil nic namítnout, všichni byli vzácně tiší a se vším svolní. Teddy už se neukázal, asi se posadil do jiného auta. Diana obratně otočila a vůz se rozběhl po známé beton-ce, předháněl hloučky chodců a cyklistů, a Dianu zase předjížděly přetížené osobní vozy, které málem vláčely plechová břicha po zemi. Déšť ustal, zbyla jen řídká mlha a drobné mžení. Rozpršelo se až na křižovatce, kde lidé slezli a Viktor si přesedl do kabiny.
Až do sanatoria nepadlo ani slovo.
Diana se okamžitě rozběhla k Rosheperovi — alespoň Viktorovi to při odchodu tvrdila — kdežto Viktor ve svém pokoji odhodil plášť, svalil se jako špalek do postele, zapálil si a upřel oči ke stropu. Možná hodinu, ale možná taky dvě nepřetržitě kouřil, převracel se, vstával, chodil po místnosti, bezmyšlenkovitě civěl z oken, zatahoval a zase roztahoval závěsy, pil vodu přímo z kohoutku, aby ho tolik netrápila žízeň, a zase se kácel na postel.
… Takové ponížení, táhlo mu hlavou. No jistě, co jiného. Zpolíč-kovali tě, vyčinili ti do pacholků a obtížných prosebníků, a všem ostatním taky, i když to koneckonců všechno byly otcové a matky, měli své děti rádi, bili je, ale dali by za ně život, kazili je, to ano, ale neúmyslně, jen z omezenosti… matky je rodily v mukách, otcové je krmili a oblékali, a byli na svoje děti pyšní, chlubili se jimi jeden druhému, často je proklínali, ale život si bez nich neuměli představit… a teď jim zbylo jen to prázdno, jinak nic. Copak to jde, zacházet
s nimi takhle krutě, takhle opovržlivě, tak mrazivě, tak racionálně, a na rozloučenou ještě přidat pár facek?…
… To je odporné opravdu všechno, co v člověku zůstalo ze zvířete? I mateřství, i úsměv Madon, jejich laskavé měkké ruce, nabízející batolátku prs?… Ano, samozřejmě, je to pud, a na tom pudu je vybudováno celé náboženství… a největší smůla tkví v tom, že to náboženství se kdekdo pokouší rozšířit dál, třeba do výchovy, kde žádné pudy nefungují, a pokud fungují, tak rozhodně ke škodě věci… Protože už vlčice svým vlčatům říká: „Kousejte jako já!“, a tím to končí, a zaječice svá zaječata poučuje: „Prchejte jako já!“, a tím to taky končí, kdežto člověk své mládě poučuje: „Mysli jako já…“, což už je zločin… No a tihle, ti… mokroši, bestie, ničemové, jenom ne lidé, v nejlepším případě nadlidé — tak ti říkají co: „Nejdřív se podívej, jak přemýšleli ti před tebou, uvědom si, co z toho povstalo, a to je špatné, protože je to tak a tak, a mělo by to být tak a tak. Podíval ses? Výborně. A teď zauvažuj sám, jak to udělat, aby to nebylo tak a tak, ale tak a tak.“ Jenže já si neumím představit ani první tak a tak, ani to druhé, a vůbec, tohle už tu bylo, to už se zkoušelo, vznikali z toho nepříliš četní ušlechtilí jedinci, ale většina, hlavní masa se tvrdohlavě ubírala starou cestou, pěkně přímočaře, pěkně po našem, obyčejn-sky… Jak jinak mohou vychovávat své děti, když z domova nepamatují výchovu, ale dril? „Rafej kolem sebe jako já a uměj se včas stáhnout jako já!“ A stejně driloval otce dědek, dědka pradědek, a tak to jde až do prajeskynních hlubin lidské historie, až k srstnatým oštěpo-nošům a požíračům mamutů. Já je lituju, ty neochlupené potomky prapůvodních generací, lituju je, protože je mi líto sama sebe — a oni na to kašlou, nás oni k ničemu nepotřebujou a ani se nechystají nás převychovávat, dokonce nepovažují za nutné starý svět bořit, je starý svět nezajímá, mají své starosti a od starého světa požadují jen jedno — aby jim laskavě dal pokoj. Teď už to jde, už je to možné, už se smí kšeftovat s idejemi, už jsou tu mocní ideoví obchodníci, a ti budou své ovečky ochraňovat, celý svět zaženou za ostnatý drát, aby ovečkám nepřekážel, budou je krmit a piplat… budou jim pozorně a láskyplně brousit sekeru, jíž bude nakonec uťata větev, na níž sami sedí.
… Hrom do nich bac, ale svým způsobem je to grandiózní, všechno už bylo vyzkoušeno, jen tohle zatím ne: chladná výchova bez usl-zeného mňoukání a kňourání, bez zbytečného dojetí… ačkoli co to plácám, jak já můžu vědět, jakou výchovu tam uplatňují… i když ta krutost a opovržení, to je nabíledni… A stejně se jim nakonec nic nepodaří, protože… Zkusme to uvážit: Dobře, kultivují hlavně rozum — přemýšlejte si, učte se, analyzujte — ale co mateřské ruce, co laskavé ruce, které zbavují bolesti a zahřívají domov? Nebo drsné strniště táty, který si umí hrát na válku a na tygra, a učí člověka boxovat, a je ze všech nejsilnější a na celém světě nejchytřejší? To je taky rodičovství! Nejen vřeštivé (nebo naopak tiché) sváry, nejen řemen a ožralé žvásty, nejen bezcenné tahání za uši, které je vzápětí vystřídáno křečovitým přidělováním bonbónů a drobných na biograf… Ale jak to můžu vědět, možná vynalezli vlastní ekvivalent pro všechno dobré, co tradiční otcovství a mateřství obsahuje… Jak se Irma dívala na toho mokrocha!… Jaký by asi člověk musel být, aby ho děti obdarovaly takovými pohledy… Bol-Kunac, Irma ani uhrovitý nihilista se sklonem k žalobcovství nikdy nenavléknou zlaté haleny, to je bezesporu… To je ti málo?… Kruci práce, vždyť ty sám ani od lidí víc nechceš!…
… Ale počkej. Teď se sám pro sebe rozhodni v tom hlavním. Jsi pro nebo proti? Bylo by tu ještě třetí východisko — nechat to plavat. Jak já bych si přál být cynik…, jak je to povznášející, prosté a úchvatné, být cynik! A stejně je to k popukání! Celý život ho ze mě dělají, snaží se, vynakládají nesmyslné peníze, plýtvají střelivem, zázraky krasořečnictví i papírem, nelitují pěstí, nelitují lidí, nelitují ničeho, jen aby ze mě udělali cynika, a já ne a ne zabrat… No tak dobře, dobře. A teď si to řeknem — jsem pro nebo proti? Samozřejmě proti, protože nesnáším pohrdání, protože nenávidím každou elitu, nenávidím každou nesnášenlivost a nemám rád, strašně nemám rád, když dostávám pár facek a někdo mě vyhazuje… Ale taky jsem zároveň pro, jelikož mám rád lidi moudré, talentované, a nenávidím pitomce, nenávidím tupce, nenávidím zlaté košile, nenávidím fašis-ty… Takhle ovšem k rozhodnutí nedospějem, protože příliš málo víme a z toho, co víme, do očí bije spíš to špatné — tvrdost, pohrdlivá povýšenost, nelidskost, i třeba ta fyzická zrůdnost… Ale stejně — jak
to tak vypadá, je pro ně Diana, kterou miluju, a Golem, jehož mám rád, a Irma, která je moje všechno, a Bol-Kunac, a uhrovitý nihilista, kdežto proti? Proti je ta stará bestie starosta, ten fašista a demagog policejní komisař, kůže jedna prodejná, a Rosheper Nant, a ta husa Lola, a banda zlatokošiláčů, a Pavor… Pravda, na druhé straně za nimi stojí taky profesionální čahoun, a jistý generál Pferd — nesnáším generály! — a proti je Teddy a určitě moc a moc jemu podobných… Jasně, tohle se hlasováním většinou hlasů vyřešit nedá. Je to něco jako svobodné demokratické volby — většina je vždycky pro pakáž…

Asi ve dvě hodiny přišla Diana, Diana Veselá Normální, namalovaná a učesaná, oblečená do pevně přepásaného bílého pláště.
„Jak jde práce?“ zeptala se.
„Hořím,“ odpověděl jsem. „Hořím, abych svítil jiným.“
„Je z toho dost kouře. Kdybys aspoň otevřel okno… Nechceš baš-tit?“
„To chci, zatraceně!“ Teprve teď si vzpomněl, že ještě nesnídal.
„Tak jdem, zatraceně.“
Sešli dolů. U dlouhých stolů snaživě a v naprostém tichu usrkávali svou dietní polévku Vesmírní bratři s obličeji ztmavlými z nadměrné fyzické námahy. Tlustý trenér v přiléhavém černém svetru přecházel za jejich zády, popleskával je po ramenou a starostlivě nahlížel do talířů.
„Seznámím tě s jedním člověkem,“ slíbila Viktorovi Diana. „Bude s námi obědvat.“
„Kdo je to?“ zeptal se nespokojeně Viktor. Nejraději by u jídla býval mlčel.
„Můj manžel,“ oznámila mu. „Bývalý.“
„Aha,“ zakýval moudře. „To jo. Budiž… To bude jistě moc pří-jemné.“
Co si to zase vzala do hlavy? pomyslel si zbědovaně. K čemu je to dobré? Vrhl po ní vyčítavý pohled, ale ona už ho odváděla ke stolku pro personál, ukrytému v koutě. Manžel už tam seděl, a když se blížili, povstal — byl žlutolící, s hrbatým nosem, ve tmavém obleku a černých rukavicích. Ruku Viktorovi nepodal, jen se uklonil a polohlasně pronesl:
„Dobrý den. Těší mě, že vás poznávám.“
„Banev,“ představil se Viktor s falešnou srdečností, která ho přepadala při každém setkání s manželem.
„Vlastně se už známe,“ poznamenal manžel. „Já jsem Zurzman-sor.“
„Ach ano!“ zvolal Viktor. „Samozřejmě! Musím se přiznat, že paměť není zrovna mou silnou…“ Umlkl. „Počkat,“ řekl pomalu. „Který Zurzmansor?“
„Pavel Zurzmansor. Asi jste mě četl, a nedávno jste se mě dokonce nanejvýš energicky zastal právě v téhle restauraci. A setkali jsme se ještě jednou, mimochodem taky za dost pohnutých okolností… Ale posaďme se.“
Viktor si sedl. Dobře… Dejme tomu. Takže bez roušky vypadají takhle. Koho by to napadlo? Pardon, ale kde má pověstné „brýle“? Tento Zurzmansor, jinak neznámo proč též Dianin exmanžel, jinak též orlonosý tanečník, který si hraje na tanečníka, který je ve skutečnosti mokroch, nebo dokonce čtyři, ne-li hned pět mokrochů, pokud počítáme taky toho ze rvačky s Juventou a zde přítomného, tedy tento Zurzmansor neměl brýle — jako by se mu rozlezly po celém obličeji a zbarvily pokožku do žlutavého latinskoamerického odstínu. Diana se zvláštním, snad až mateřským úsměvem pohlížela chvíli na něj, chvíli na někdejšího manžela. Bylo to nepříjemné. Viktor na okamžik zažil cosi jako žárlivost, která se u něj ve styku s manžely nikdy nedostavovala. Servírka přinesla polévku.
„Irma vás pozdravuje,“ řekl Zurzmansor a ulomil si kousek chleba. „Nemáte si dělat starosti.“
„Děkuju!“ hlesl Viktor automaticky. Uchopil lžíci, pustil se do jídla, ale chuť na jazyku necítil žádnou. Zurzmansor také jedl a chvílemi k Viktorovi od talíře vzhlížel — bez úsměvu, ale tak nějak ironicky. Rukavice si nestáhl, ovšem v tom, jak zacházel se lžící, jak elegantně odlamoval chléb a jak užíval ubrousek, byla znát prvotřídní výchova.
„To znamená, že vy jste ten… ten Zurzmansor?“ zeptal se Viktor. „Ten filozof?“
„Obávám se, že ne,“ poznamenal Zurzmansor a osušil si rty. „Obávám se, že k onomu věhlasnému filozofovi mám hodně daleko.“
Viktor se nezmohl na žádnou odpověď a rozhodl se, že s další debatou chvilku počká. Iniciátorem tohoto setkání nakonec nejsem já, vidět chtěl on mě, tak ať převezme otěže… Mezitím přinesli hlavní jídlo. Viktor si dával obzvlášť pozor na vidličku a nůž, hlavně při krájení masa. U dlouhých stolů družně a nezáludně mlaskali Vesmírní bratři a jejich příbory vesele cinkaly. Já jsem tu ale za blbce všech blbců, pomyslel si Viktor. Vesmírný bráška. Ona ho nejspíš ještě pořád má ráda. Onemocněl, museli se rozejít, i když ona nechtěla, proč by jinak přitáhla do téhle díry, vynášet po Rosheperovi nočníky… Často se spolu vídají, on proniká do sanatoria, snímá si roušku a tančí s ní. Vzpomněl si, jak spolu tancovali — zvláštní podívaná… A stejně. Má ho ráda. Ačkoli co mně je do toho? Něco asi ano. Ať chci nebo nechci. Ale co? Připravili mě o dceru, ale žárlím jinak než zneuznaný otec. Teď mě tu někdo připravuje o milovanou ženu, a já nežárlím jako chlap… Panebože, to je úroveň! Připravili mě o dceru, připravili mě o milovanou ženu… Dceru, která mě poprvé viděla, když byla dvanáct let na světě… nebo už je jí třináct? A tu milovanou ženu taky znám pár dní… Jednoho bychom si ovšem všimnout měli — žárlím, a to ne jako otec a ne jako muž. Jistě, mnohem jednodušší by bylo, kdybych teď vstal a prohlásil: „Vážený pane, všechno je mi známo, pošpinil jste mou čest a mě by zajímalo, jak to uděláme se satisfakcí?“
„Jak jde práce na článku?“ zeptal se Zurzmansor.
„Nijak,“ přiznal se Viktor.
„Docela rád bych si to přečetl.“
„Copak vy víte, jaký to má být článek?“
„Ano. Umíme si to představit. Ale takový vy nenapíšete, že ano?“
„A co když mě přinutí? Mě generál Pferd chránit nebude.“
„Podívejte se,“ naklonil se k němu Zurzmansor, „materiál, jaký od vás starosta očekává, stejně nenapíšete. I kdybyste se moc snažil. Existují lidé, kteří automaticky, nezávisle na své vůli, transponují každý uložený úkol po svém. A k těm vy patříte.“
„To je dobře nebo špatně?“ zeptal se Viktor.
„Z našeho hlediska dobře. O člověkově osobnosti se toho zatím ví moc málo, pokud samozřejmě nepočítáme onu její část, která je vlastně jen souborem reflexů. Pravda, řadový jedinec prakticky ničím
jiným vybaven není. Proto jsou obzvlášť ceněni takzvaní tvůrčí duchové, kteří informace o realitě přetvářejí

individuálně. Srovnáme-li známý a dobře prostudovaný jev s jeho odrazem v tvorbě takové osobnosti, můžeme se poměrně dost dovědět o psychickém aparátu, který zpracovával informace.“
„A nezdá se vám, že to zní trochu urážlivě?“
Zurzmansor podivně zkřivil tvář a pohlédl na Viktora.
„Aha, chápu,“ pokýval hlavou. „Tvůrce je tvůrce, a ne pokusný králík… Zatím jsem vám ovšem přiblížil jen jednu okolnost, která vám z našeho pohledu propůjčuje značnou cenu. Další okolnosti jsou všeobecně známy — zdroj pravdivých informací o objektivní realitě, emoční mechanismus, způsob probouzení fantazijní aktivity, inspirace k aktivnímu soucítění… Vlastně jsem vám chtěl zalichotit.“
„V takovém případě se cítím polichocen,“ ujistil ho Viktor. „Ale všechny tyhle řečičky nemají nic společného se sepisováním trapných paskvilů. Na to stačí poslední projev pana prezidenta, ten se opíše od a až do z, jen výraz ‚nepřítel svobody‘ nahradíme pojmem ‚tzv. mokroši‘, případně ‚pacienti krvavého felčara‘, případně ‚upíři z leproserie‘… což je jednoznačně úkon, na němž se můj psychický aparát nikterak podílet nebude.“
„To se vám jen zdá,“ namítl Zurzmansor. „Vy si ten projev přečtete a především zjistíte, že je příšerný. Myslím stylisticky. Začnete tedy redigovat styl, pokusíte se užít přesnějších formulací, dáte průchod vlastní obrazivosti, z vyčichlé lexiky se vám začne tmít před očima, budete chtít tu lexiku nějak oživit, nahradit zdeúřední lži životnými fakty. A než se nadějete, začnete psát pravdu.“
„Dost možná,“ připustil Viktor. „Ale stejně vám řeknu, že psát takový článek se mi zkrátka nechce.“
„A chce se vám něco jiného?“
„Ano,“ přikývl Viktor a pohlédl mu zpříma do očí. „S radostí bych popsal, jak děti odešly z města. Nového Krysaře hammelnské-ho.“
Zurzmansor potěšeně přikývl.
„Výborný nápad. Napište to.“
Napište to — pomyslel si Viktor s hořkostí. A kdo mi to asi otiskne, ty chytrej? Že by vy?
„Diano, nemohli bychom si tu dát něco k pití?“
Diana okamžitě vstala a odešla.
„A ještě bych s radostí napsal o proklatém městě,“ pokračoval Viktor. „A o nepochopitelných zmatcích kolem leproserie. A o zlých čarodějích.“
„Vy nemáte peníze?“ zeptal se Zurzmansor.
„Zatím mám.“
„Uvědomte si, že se zřejmě stanete laureátem literární ceny lepro-serie za loňský rok. Do závěrečného kola jste se dostal společně s Rotz-Tussowem, ale jeho vyhlídky na konečný triumf jsou mnohem skromnější, to už je zřejmé. Takže peníze mít budete.“
„Podívejme,“ užasl upřímně Viktor. „To se mi snad ještě nestalo. A bude to hodně?“
„Asi tři tisíce… přesně si to nepamatuju.“
Diana se vrátila a beze slova před Viktora postavila láhev a jednu sklenku.
„Tu sklenku bych prosil ještě jednu,“ oslovil ji Viktor.
„Já pít nebudu,“ upozornil Zurzmansor.
„Já vlastně… Hm …“
„Já taky nebudu,“ ozvala se Diana.
„To je za Neštěstí?“ zeptal se Viktor a nalil si.
„Ano. A za Kočku. Takže na takové tři měsíce budete zabezpečen. Nebo na míň?“
„Asi na dva,“ odhadl Viktor. „Ale to není důležité… Mám jinou starost — chtěl bych se podívat k vám do leproserie.“
„To se vám splní,“ slíbil Zurzmansor. „Cenu budete přebírat právě tam. Ale asi vás to zklame. Žádné zázraky nečekejte. Přijdete k nám v neděli. Uvidíte léčebný komplex a deset domků.“
„Léčebný komplex,“ opakoval jako ve snách Viktor. „A kohopak tam léčí?“
„Lidi,“ odpověděl Zurzmansor se zvláštní intonací. Tvář se mu celá svraštila a náhle se s ní stalo cosi příšerného. Pravé oko se vyprázdnilo a sjelo k bradě, ústa se vytvarovala do trojúhelníku, levá tvář i s uchem se oddělila od lebky a visela volně dolů. To vše trvalo jen okamžik. Diana upustila talíř, Viktor se automaticky otočil za zvukem řinčícího porcelánu, a když znovu pohlédl na Zurzmansora,
vypadal jeho protějšek jako předtím — byl žlutý a zdvořilý. Fuj-tajksl, zaklel v duchu Viktor. Odstup, nečistá sílo! Nebo že by se mi to jen zdálo? Nervózně vytáhl krabičku cigaret, zapálil si a začal hypnotizovat svou sklenku. Vesmírní bratři se s velkým rámusem zvedli a bujaře hekajíce se loudali k východu. Zurzmansor pokračoval:
„Rozhodně bychom si přáli, abyste se cítil opravdu klidně. Nemusíte se ničeho bát. Asi už tušíte, že naše organizace má určité postavení a těší se jistým privilegiím. Hodně děláme, a proto je nám hodně dovoleno. Jsou nám umožněny pokusy s počasím, je nám umožněna příprava a výchova mladé generace, našich nástupců, a mnohé a mnohé jiné… Nemělo by smysl šířit se o tom nějak dopodrobna. Někteří pánové jsou přesvědčeni, že pracujeme výhradně pro ně, tak proč jim to rozmlouvat.“ Odmlčel se. „Pište si co chcete a jak chcete, Baneve, a ňafajících vořížků si nevšímejte. Kdybyste měl nějaké potíže s nakladateli nebo jste se dostal do finanční tísně, pomůžeme vám. V krajním případě vás budeme tisknout a vydávat sami. Samozřejmě pro sebe. Takže o vaše nakládané úhoře bude postaráno.“
Viktor se napil a pokýval hlavou.
„Jasně. Zase si mě někdo chce koupit.“
„Když tomu chcete říkat takhle, rozmlouvat vám to nebudu. Postačí mi, když si uvědomíte jedno: je tu čtenářská obec, i když zatím nepříliš početná, která má na vaší práci mimořádný zájem. Potřebujeme vás, Baneve. Potřebujeme vás takového, jaký jste. Nechceme Baneva, který by byl naším přívržencem a pěvcem, takže si nemusíte lámat hlavu s tím,

na čí straně stojíte. Stůjte na té své, jak se na pravou tvůrčí individualitu sluší a patří. To je všechno, co od vás očeká-váme.“
„Ale to jsou velmi kulantní podmínky,“ zamnul Viktor rukama. „S perspektivou otevřeného účtu a celých vagónů nakládaných úhořů. S perspektivou a s hořčičnou omáčkou. Kterápak vdova řekla by mu ne?… A teď, milý Zurzmansore, řekněte, jestli už jste někdy měl příležitost prodat duši i pero.“
„Ano, samozřejmě. A věřte mi, že mi platili skandálně málo. To však bylo před tisíci lety a na jiné planetě.“ Odmlčel se.
„Nemáte pravdu, Baneve. My si vás nekupujeme. My si jen přejeme, abyste
zůstal sám sebou, bojíme se, že vás převálcují. Už převálcovali hodně lidí… Morální hodnoty nejsou na prodej, Baneve. Dají se zničit, ale koupit ne. Každou konkrétní morální kvalitu může vždy zužitkovat jen jedna strana, krást ji nebo kupovat nemá smysl. Pan prezident se například domnívá, že si koupil malíře Rema Quadrigu. Omyl. Koupil si podvodníka Rema Quadrigu, kdežto malíř a umělec mu unikl mezi prsty a zemřel. A my si nepřejeme, aby spisovatel Banev někomu unikl mezi prsty a zemřel, dokonce i kdyby to měly být naše prsty. Potřebujeme umělce, ne propagandisty.“
Vstal. Viktor se taky zvedl, připadal si trošku trapně, ale zároveň se zdálo, že může na sebe být hrdý, a ještě něco, v čem se zatím neuměl vyznat — byla v tom nedůvěra i pocit ponížení, zklamání a velká odpovědnost…
„Děkuji vám za velmi příjemnou debatu,“ řekl mu obřadně Zurz-mansor. „A přeji hodně úspěchů v práci.“
„Na shledanou,“ rozloučil se Viktor.
Žlutolící muž se krátce uklonil a se vztyčenou hlavou odešel — kráčel hrdě, pevně a zeširoka. Viktor se za ním díval, dokud mu nezmizel z dohledu.
„Tak za tohle tě mám ráda,“ řekla Diana.
„Za co?“ otázal se roztržitě.
„Za to, že oni tě potřebujou. Za to, že i tebe, takového děvkaře, mazavku, lajdáka, výtržníka a mizeru přece jen můžou potřebovat takoví lidé.“
Naklonila se přes stůl a políbila ho na tvář. Měl před sebou další Dianu — Dianu Zamilovanou — s ohromnýma suchýma očima Marie z Magdaly, Dianu Vzhlížející.
„To je toho,“ zamumlal pohrdlivě Viktor. „Intelektuálové… Noví chalífové na hodinu.“
Ale to byla jen slova. Realita mu teď připadala podstatně složitější.
Do hotelu se vrátil hned druhý den po snídani. Na rozloučenou mu Diana strčila do ruky košíček jahod — Rosheperovi jich z hlavního města poslali snad deset kilo a ona rozumně usoudila, že pan posla-
nec si s takovým množstvím ani při své abnormální žravosti neporadí.
Zakaboněný vrátný otevřel Viktorovi dveře, ten mu nabídl z košíčku, portýr si několik sladkých plodů vzal, vložil si je do úst, rozkousal je jako chleba a řekl:
„Tak si představte, že to moje štěně prej bylo něco jako náčelník těch harantů.“
„Přece o něm nebudete takhle mluvit,“ pokáral ho Viktor. „Je to ohromný kluk, hlava otevřená, a máte ho dobře vychovaného.“
„Však taky bejval bit jako žito!“ pookřál portýr. „Dělal jsem, co jsem moh.“ A znovu se zasmušil. „Sousedi by mě sežrali… Ale copak já za to můžu? Vůbec nic jsem netušil …“
„Kašlete na sousedy,“ poradil mu Viktor. „Je to báječný kluk. Třeba já jsem moc rád, že ta moje s ním kamarádí.“
„Cha!“ pookřál opět portýr. „Třeba eště jednou budeme přízeň.“
„Proč ne,“ nechal ho při tom Viktor. „To se docela dobře může stát.“ Představil si Bola-Kunace. „Proč ne …“
Zasmáli se tomu oba.
„Neslyšel jste včera tu střelbu?“ zeptal se portýr.
„Ne,“ zbystřil Viktor pozornost. „A co to bylo?“
„Ale… Když jsme se včera rozcházeli, tak jich tam prej pár zůstalo, znáte to, hlavičky, který jsou vždycky ze všech nejchytřejší; pře-stříhali dráty, a dovnitř. A už to do nich šili z kulometů.“
„Kruci práce,“ ulevil si Viktor.
„Sám jsem to neviděl,“ pokračoval portýr, „ale lidi to říkaj.“ Opatrně se rozhlédl, naklonil se k Viktorovu uchu a pošeptal: „Náš Ted-dy se k tomu připlet taky, je raněnej. Vylizuje se z toho doma.“
„To je k vzteku,“ zabručel ohromeně Viktor.
Pohostil jahodami taky recepčního, vzal si klíč a vydal se nahoru na pokoj. Ani se nesvlékal a hned vytočil Teddyho číslo. Barmanova snacha mu sdělila, že je to celkem dobré, škráblo ho to do zadku, leží na břiše a ucucává vodku. Ona sama se chystá do Návštěvního domu, podívat se na syna. Viktor ji poprosil, aby Teddyho pozdravovala, slíbil, že se staví, a zavěsil. Měl ještě zavolat Lole, ale když si představil ty nářky a vzlyky, radši od tohoto záměru upustil a nevolal nikam. Stáhl si plášť, podíval se na jahody, sešel do kuchyně a po
prosil o lahvičku šlehačky. Když se vrátil, našel ve svém pokoji Pa-vora.
„Dobrý den,“ obdařil ho nezvaný host oslnivým úsměvem.
Viktor došel ke stolu, vysypal jahody do zubního kelímku, zalil je šlehačkou, všechno to posypal cukrem a posadil se.
„Když jste tady, tak se teda posaďte,“ utrousil zamračeně. „Copak mi řeknete?“
Ani pohlédnout na něj se mu nechtělo. Za prvé byl Pavor mizera a za druhé se ukázalo, že není příjemné dívat se na člověka, kterého jste udali. I když je to mizera a i když jste ho udávali z těch nejnezištnějších pohnutek.
„Poslyšte, Viktore,“ spustil překotně Pavor, „jsem ochoten se vám omluvit. Oba jsme se chovali nemožně, ale já obzvlášť. Považujte to za přímý důsledek nepříjemností v práci. Snažně vás prosím, abyste mi mé výstřelky prominul. Bylo by mi po čertech nepříjemné, kdybychom se my dva kvůli takové prkotině rozkmotřili.“
Viktor zamíchal jahody se šlehačkou a začal je jíst.

„Musím se vám přiznat, že poslední dobou se mi totálně nedaří," svěřoval se Pavor. „Celý svět bych proklel. Dneska se od nikoho nedočkáte ani porozumění, ani podpory, ten dobytek starosta mě zatáhl do pěkně špinavé historie …"
„Pane Sumane," přerušil ho Viktor, „přestaňte si laskavě hrát na blbečka. Přetvařujete se sice celkem obstojně, ale já vás mám naštěstí přečteného a hodnotit vaše případné herecké ambice mi nečiní pražádné potěšení. Nekažte mi chuť a vypadněte."
„Viktore," pronesl Pavor ukřivděně, „jsme snad dospělí lidé. Přece nemůžeme připisovat takovou důležitost hospodským žvástům. To si opravdu myslíte, že jsem vyznavačem těch nesmyslů, které jsem tam hlásal? Měl jsem migrénu, spoustu nepříjemností, rýmu… Tak co byste od člověka v takovém stavu čekal?"
„Od člověka bych čekal, že mi nebude bubnovat boxerem po keb-uli," vysvětlil mu pohotově Viktor. „A když už ten člověk do mě začne mlátit — připouštím, že to někdy okolnosti vyžadují — tak by si posléze neměl hrát na kamaráda."
„Ach tak, tohle vás tíží," protáhl Pavor zamyšleně. Jeho tvář jako by ve vteřině zestárla. „To vám nakonec taky můžu vysvětlit, Vikto-
re. Byla to naprostá náhoda. Neměl jsem ponětí, co jste zač a že jste to zrovna vy… A pak… Sám jste přece říkal, že okolnosti někdy…"
„Pane Sumane," olízl Viktor lžičku. „Lidi vaší profese jsem nikdy neměl v lásce. Jednoho jsem dokonce zastřelil — měl jste vidět, kolik v něm bylo odvahy, když ve štábu obviňoval kolegy důstojníky z neloajálnosti, zato když ho pak poslali do první linie… Zkrátka se pakujte."
Jenže Pavor se nepakoval. Zapálil si cigaretu, přehodil nohu přes nohu a pohodlně se opřel. No jasně, chlap jako hora, určitě to bude karatista, a k tomu ten boxer v kapse… Teď by to chtělo dostat pořádný vztek… Že ho to baví, kazit mi chuť k jídlu!
„Vidím, že toho víte dost," poznamenal Pavor. „A to je špatné. Myslím pro vás. Co se dá dělat. Jednu věc ale rozhodně nevíte, a sice že vás mám upřímně rád. Jen sebou neškubejte a netvařte se, že se vám dělá zle. Myslím to vážně. A jsem s radostí ochoten vyjádřit své politování v souvislosti s tím boxerovým lapsem. Dokonce se vám přiznám, že jsem věděl, koho jsem to sejmul, ale nic jiného mi nezbývalo. Za rohem už se válel jeden svědek, a najednou si to přihasí-te vy… Takže jediné, co mi zbývalo, bylo pokud možno citlivě vás třísknout, což jsem taky udělal. Ještě jednou se moc a moc omlou-vám."
Pavor učinil aristokratický pohyb rukou. Viktor ho sledoval až zvědavě. V této situaci nacházel cosi neotřelého, nevyzkoušeného a jen těžko představitelného.
„Ale omlouvat se za to, že jsem pracovníkem ministerstva, na které jste tak neomaleně narážel, nemůžu a ani nechci. Hlavně si to prosím vás nepředstavujte tak, že se tam u nás sešli samí hubitelé svobodné mysli a nechutní kariéristé. Ano, jsem kontrarozvědčík. Ano, dělám špinavou práci. Ale práce je vždycky špinavá, čistou práci neznám. Vy ve svých románech větráte vlastní podvědomí, to svoje veleslavné libido, no a já, já vlastně dělám totéž, jen trochu jinak… Do detailů vás zasvěcovat nemohu, ale předpokládám, že to podstatné už jste vyhmátl sám. Ano, zabývám se problematikou leproserie, nenávidím ty mokré zrůdy, bojím se jich — a to nejen jménem vlastním, ale jménem všech lidí, co aspoň za něco stojí. Třeba vaším. Vy totiž vůbec ničemu nerozumíte. Jste svobodný umělec, takový ten senzitivní typ, samé ach a och a tím to pro vás hasne. Jenže v tomhle případě jde o bytí a nebytí našeho zřízení. O osudy lidstva, chcete-li. Třeba vy hrozně rád spíláte panu prezidentovi, pro vás je to diktátor, tyran, omezenec… Jenže teď nám hrozí diktatura, o jaké se takovým jako vy ani nesnilo. Posledně v restauraci jsem hodně věcí přehnal, ale to hlavní sedělo: člověk je bytost se sklonem k anarchismu, a když režim nebude dostatečně tvrdý, anarchie člověka pozře. Ale vaši mokroši slibují takovou tvrdost, že pro obyčejného člověka v tom jejich systému vůbec nezůstane místo. Vy si určitě myslíte, jak je to ohromné, když někdo cituje Hegela nebo Zurzmansora. Jenže to je právě ta kasta lidí, kteří na vás kouknou a vidí akorát tak hromádku hoven, a ani vás nepolitujou, protože pro Hegela jste hovno a pro Zurzmansora taky hovno. Hovno definované. A to, co je za hranicemi této definice, nikoho nezajímá. Pan prezident vás při své vrozené omezenosti nechá zašít, vycinká vám a strčí vás na časek do basy, ale u příležitosti státního svátku vás ze stejně vrozené měkkosrdcatosti amnestuje a ještě vás pozve k sobě na oběd. Kdežto Zurzmansor vás vrazí pod lupu a už vás taxuje: hovno prosté, patrně psí, k ničemu se nehodící, a promyšleně, z přemíry rozumu a v duchu svého nejsvě-tějšího filozofického přesvědčení vás smázne špinavým hadrem do koše na odpadky a okamžitě zapomene, že jste vůbec někdy existo-val…"
Viktor z toho dočista zapomněl dojíst své jahody. Naskytla se mu zvláštní, netušená podívaná. Pavorovy rty se vzrušeně zachvívaly, všechna krev z tváří odtekla a chvílemi málem ztrácel dech. Bylo jasné, že tomu, co říká, věří až za hrob, před očima asi ještě stále měl hrůzyplnou vizi právě popsaného světa. Na toho pozor, nařídil si Viktor důtklivě. To je nepřítel, arcilump. A komediant, který by tě chtěl opít rohlíkem… Najednou pochopil, že z Pavorava dělá většího padoucha, než ve skutečnosti je. Nezapomeň, chlapče, že je to úředník. A ten už ze zásady nemůže mít vlastní světový názor — když vrchnost přikáže, tak zařezává. A když mu zítra nařídí, že má mokro-chy všemožně chránit, tak je bude usilovně chránit. Tuhle verbež známe, už jsme si jí užili ažaž…
Pavor se mezitím ovládl a usmál se.
„Však já vím, co si myslíte. Je vám to vidět na ksichtě, jak se pokoušíte uhodnout: Proč mě ten hajzl otravuje, co ode mě chce? Představte si, že nic. Jen vás upřímně varovat, pomoct vám, abyste se ve věcech zorientoval a postavil se na správnou stranu…" Bolestně se zazubil. „Nechci, abyste se stal zrádcem celého lidstva. Až se konečně vzpamatujete, bude už pozdě… A to nemluvím o tom, že byste měl prostě odjet, přišel jsem, abych na vás v tomto smyslu naléhal a trval na svém. Nastávají těžké časy, nadřízení dostali záchvat profesionální píle a každou chvíli nadhodí: pracujete špatně, pánové, máte tu svinčík… Ale to jsou podružnosti, to nechme stranou. Moc si pře-ju, abyste se zorientoval v meritu věci. Nejdůležitější není, co bude zítra. Zítra ještě budou sedět doma za ostnatým drátem a pod ochranou těch armádních kreténů…" Znovu se zazubil. „Ale za takových deset let…"

Co se stane za deset let se však už Viktor nedověděl. Dveře pokoje se bez klepání otevřely, vstoupila dvojice ve stejných šedivých pláštích a Viktor okamžitě věděl, kdo jsou ti dva. V hrudi pocítil důvěrně známé hrknutí a s pocitem degustiózní pokory a bezmoci se zvedl. Ale bylo mu řečeno „posaďte se“, zatímco Pavorovi bylo řečeno „vstaňte“.
„Pavore Sumane, jste zatčen.“
Bílý, snad až modrobílý Pavor pomalu vstal a chraptivě ze sebe vymáčkl:
„Máte zatykač?“
Ukázali mu nějaký papír, a zatím co se do něj nevidoucíma očima díval, uchopili ho v podpaží, vyvedli na chodbu a zavřeli za sebou dveře. Viktor zůstal mátožně sedět, zíral tupě do kelímku na zuby a opakoval si: „Jen ať se požírají, jen ať se požírají…“ Pořád čekal, že se dole v ulici rozjede auto, že budou bouchat dveře, ale nic takového se nestalo. Tak si zapálil, a když si spočítal, že takhle nečinně sedět už dál nemůže, vyšel na chodbu, protože si potřeboval s někým popovídat, trochu se rozptýlit nebo se aspoň napít něčeho ostrého. To je zajímavé, jak se asi dověděli, že sedí u mě? Vlastně ne, to zajímavé není. Co by na tom taky bylo zajímavého… Nad schody čněl do úctyhodné výšky dlouhý profesionál. Bylo tak neobvyklé vidět ho
sólo, že se Viktor rozhlédl — a opravdu, v koutě seděl na pohovce mladý muž s aktovkou a zrovna rozevíral noviny.
„Á, tady ho máme osobně,“ řekl dlouhán. Mladý muž Viktorovi věnoval krátký pohled, zvedl se a začal noviny zase skládat. „Jdu zrovna k vám,“ pokračoval dlouhán. „Ale když už to dopadlo takhle, pojďte k nám, ono to nakonec bude klidnější.“
Viktorovi bylo jedno, kam půjde, a tak se bez reptání vydal s oběma muži do druhého patra. Dlouhán otevíral dveře číslo 219 dlouho. Měl v ruce velký svazek klíčů a Viktor by nedal moc za to, že při odemykání je vystřídal všechny. Stáli s mladým mužem vedle sebe — mladý muž se tvářil znuděně a Viktorovi táhlo hlavou, co by se asi stalo, kdyby mu teď uštědřil jednu po papuli, vytrhl mu tu slavnou aktovku a uháněl chodbou pryč. Když vstoupili dovnitř, mladý muž okamžitě zmizel v ložnici vlevo, kdežto čahoun Viktorovi řekl: „Okamžik!“ a vstoupil do ložnice vpravo. Viktor se posadil ke stolku z červeného dřeva a začal prstem přejíždět po drsných kroužcích, které na leštěném povrchu zůstaly po sklenicích a lahvích. Kruhů bylo plno, se stolkem se nikdo nepáral a nikdo nebral ohled na to, že je z ušlechtilého dřeva — mimo sklenic a lahví na něj odkládali i hořící cigarety a minimálně jednou na něj ostříkli plnicí pero. Mladý muž se zase vrátil, tentokrát bez aktovky a bez saka, jen v domácích pantoflích, s novinami v jedné ruce a se sklenicí v druhé. Posadil se do svého křesla pod lampou a podíval se po dlouhánovi, který právě vstupoval ze svého pokoje — s podnosem, který co nejrychleji odložil na stůl. Na podnose stála načatá láhev skotské, sklenice a velká čtvercová krabice potažená modrým safiánem.
„Nejdřív si odbydeme formality,“ řekl dlouhán. „Ačkoli ne, nejdřív někde seženeme druhou sklenici.“ Rozhlédl se, vzal z psacího stolu nádobku na tužky, pohlédl do ní, profoukl ji a postavil na podnos. „A teď ty formality.“
Strnul v pozoru, přitiskl ruce ke švům kalhot a přísně vypoulil oči. Mladý muž odložil noviny stranou, taky vstal a upřel znuděné oči do zdi. Viktor chvíli zaváhal, ale pak se taky zvedl.
„Viktore Baneve!“ oslovil ho oficiálně slavnostním hlasem čahoun. „Veleváženy pane! Jménem pana prezidenta na jeho zvláštní pokyn mám tu čest předat vám medaili Stříbrný Trojlístek druhého
stupně jako výraz uznání za zvláštní služby poskytnuté ministerstvu, které mám tu čest zde reprezentovat.“
Otevřel modrou krabičku, obřadně z ní vyjmul medaili na bílé lesklé řádové stuze a jal se ji přišpendlovat k Viktorově hrudi. Mladý muž propukl ve zdvořilý potlesk. Nato dlouhán vtiskl Viktorovi do ruky krabičku a prezidentský výnos, stiskl mu ruku, o krok poodstoupil, pokochal se svým dílem a taky zatleskal. Viktor, který zápolil s dojmem, že vypadá jako idiot, se k potlesku připojil.
„A teď bysme to měli spláchnout,“ rozhodl dlouhán.
Všichni se posadili. Dlouhán nalil whisky — sobě do nádobky od tužek.
„Na zdraví rytíře Trojlístku!“ zvolal.
Všichni znovu vstali, vyměnili si úsměvy, napili se a usedli. Mladý muž v brýlích se neprodleně ukryl za novinami.
„Třetí stupeň už tuším máte,“ zahájil dlouhán nenucenou konverzaci. „Takže zbývá ještě první a máte úplnou kolekci. Tramvaj zadarmo atakdále. Za copak jste dostal ten třetí stupeň?“
„Už se nepamatuju,“ odpověděl Viktor upřímně. „Za něco to ale být muselo, někoho jsem zabil, či jak to tenkrát bylo… Aha, už to mám. Za Kitchiganské předmostí!“
„Ó!“ užasl uctivě dlouhán a dolil. „Vidíte, a já si už nezabojoval, nestihl jsem to.“
„O nic jste nepřišel,“ ubezpečil ho Viktor. „Abych pravdu řekl, ani nevím, za co mi to cingrlátko dali tentokrát.“
„Vždyť vám to říkám — za zvláštní zásluhy.“
„To máte na mysli toho Sumana?“ pousmál se Viktor trpce.
„Nepřehánějte,“ řekl dlouhán. „Však my víme, jak důležitá jste osobnost. Pohybujete se nahoře, v nejvyšších kruzích…“ a neurčitě zarotoval ukazovákem vedle ucha.
„V jakýchpak kruzích…“
„To známe, tuhle skromnost!“ zahrozil na něj laškovně čahoun. „My víme všechno. Generál Pferd, generál Pukki, plukovník Bam-barcha… Jste formát, pane!“
„Ta jména slyším poprvně,“ odsekl podrážděně Viktor.
„Přišel na to plukovník. Nikdo nic nenamítal, proč taky? No a pak byl generál Pferd s hlášením u prezidenta a podstrčil mu při té příle-
žitosti i návrh na vyznamenání.“ Dlouhán se zasmál. „Prý to byla hrozná psina. Dědek se nejdřív rozeřval: Jakej Banev? Ten drnkal? V žádném případě! Ale generál na něj drsně — musí to být, Vaše Excelence. Dědek se najednou rozněžnil a povídá: No tak dobře, tak mu to odpustíme. Co jste to s ním vlastně měl?“
„Ale,“ lezlo z Viktora nepříliš ochotně. „Vedli jsme spolu takovou polemiku — o literatuře?“

„A vy opravdu píšete knížky?“
„Ano. Jako plukovník Lawrence.“
„A jak je to placené — slušně?“
„…“
„Taky bych to měl zkusit,“ rozhodl se vytáhlý profesionál. „Akorát že člověk věčně nemá čas… To máte jedno, pak hned něco další-ho…“
„Máte pravdu, času je málo,“ souhlasil Viktor. Medaile se při sebemenším pohybu rozhoupávala a klepala ho do prsou. Měl z ní pocit asi jako z hořčičné placky. Kdyby ji mohl dát pryč, hned by se mu ulevilo. „Víte co, já bych šel,“ řekl dlouhánovi a vstal. „Už je nejvyšší čas.“
Dlouhán pohotově vyskočil.
„Ale samozřejmě!“
„Na shledanou.“
„Nazdar!“ vybafl dlouhán. Mladý muž v brýlích nechal noviny mírně klesnout a uklonil se.
Viktor vyšel na chodbu a medaili ze sebe okamžitě strhl. Zmocnilo se ho nutkavé přání mrsknout ji do koše, ale udržel se a vrazil ji do kapsy. Seběhl dolů do kuchyně, řekl si tam o láhev ginu, a když se vracel, recepční na něj křikl:
„Pane Baneve, volal pan starosta. Na pokoji jste nebyl, tak jsem…“
„Co chtěl?“ přerušil ho chmurně Viktor.
„Prosí vás, abyste okamžitě zavolal. Říkal, že zrovna odchází na radnici. Já jenom, kdyby volal ještě jednou…“
„Tak ho pošlete do prdele,“ poradil recepčnímu Viktor. „Protože já si nahoře telefon vypnu, a když bude volat, tak mu slovo od slova
vyřiďte: Pan Viktor Banev, nositel Stříbrného Trojlístku druhého stupně vám vzkazuje, pane starosto, abyste šel do prdele.“
Zamkl se v pokoji, vypnul telefon, nalil si gin, ani ho neředil a hodil ho do sebe. Alkohol mu ožehl hrdlo i hltan. Sáhl po lžičce a bezmyšlenkovitě začal polykat zbytek jahod — aniž by si uvědomoval, jakou mají chuť, aniž by si uvědomoval, co zrovna dělá. Když je něčeho moc, tak je toho příliš, řekl si. Já nic nepotřebuju, ani vaše řády, ani honoráře, ani almužny, nepotřebuju ani váš zájem, ani vaši zlobu, ani vaši lásku, nechtě mě na pokoji, mám všeho dost, i sám sebe, a nechci, abyste mě namáčeli do těch vašich šarád… Zabořil hlavu do dlaní, aby už před očima neměl sinalou tvář Pavorovu a ty bezbarvé a nelítostné držky v úděsně stejných pláštích. Na vaše řá-donosná objetí máte generála Pferda, generála Buttocka, generála Ar-schmanna, a Zurzmansora s odlepovacím vzezřením… Pořád se pokoušel pochopit, co to všechno má znamenat. Vrazil do sebe ještě půl sklenice a uvědomil si, že se celý roztřesený ukrývá na dně zákopu, že země pod ním bouří a kvasí, celé geologické vrstvy, gigantické plástve žuly, bazaltu a lávy vytlačují jedna druhou, sténajíce námahou vyhřezají a vyboulují se vzhůru a jen tak mimochodem vynášejí nahoru i jeho, stále výš, nad předprseň, a časy jsou zlé, nadřízené popadl záchvat služební horlivosti, každou chvíli nadhazují, že práce jde prabídně, pánové, a on už je celý nad předprsní, celý nahý, oči přikryté dlaněmi a sám jako na dlani. Kéž by si tak člověk mohl lehnout až na dno, pomyslel si. Až na dno, kde by mě nikdo neviděl a neslyšel. Jako ponorka lehnout až na dno, a někdo mu napověděl: někam, kde mě nikdo nezaměří. A přestat vysílat volací znak. Už nejsem, prostě nejsem. A vy si s tím dělejte co chcete. Proboha proč já v sobě pořád nemůžu vychovat toho cynika? Chtělo by to jak ponorka klesnout až na dno, někam, kde mě nezaměří. A už měl základní rytmus, a začínalo to jít samo: Mám všeho dost, už se unavím snadno… nechci ani jíst ani pít… Nalil si gin a řádně si lokl. Nechce se mi ani zpívat ani psát. Ani ty písně mi nejdou jak dřív… Kde mám banjo? Kam jsem ho krucifix zasel? A na vás kašlu. Kéž bych jak ponorka klesnout moh na dno, někam, kde nikdo mě nezaměří. Rytmicky zabušil do strun a v tom rytmu nejdřív začal podupávat a pokyvovat se stůl, potom pokoj a nakonec celý svět. Všichni generálo-
vé a plukovníci, všichni mokří lidé s odpadávajícími tvářemi, všechna ministerstva vnitra, všichni prezidenti i Pavor Šumán, kterému už určitě někdo zkroutil ruce za záda a mlátí ho do obličeje… Mám všeho dost, už se unavím snadno, ani ty písně mi nejdou jak dřív… kdybych se tak jen unavil snadno, já už jsem unavený od rána do noci, ale to „už se unavím snadno“ zní moc pěkně, takže to tak necháme… kéž bych jak ponorka klesnout moh na dno, někam, kde nikdo mě nezaměří. Ponorka… Chlast a cikorka… Věrka sýkorka… a taky ten zatracenej svět… lágr není žádnej med… takhle nějak by to šlo…
Na dveře někdo bouchal, stále hlasitěji, asi už hodně dlouho. Viktor si to konečně uvědomil a ani se nepolekal, protože ONI takhle nebouchají… Otevřel dveře. Byl to Golem.
„Tak my se tu veselíme, a Pavor byl mezitím zatčen,“ zabručel.
„Já vím,“ odpověděl mu Viktor rozjařeně. „Posaďte se a poslou-chejte…“
Golem si nesedl, ale Viktor stejně udeřil do strun a spustil:
„Mám všeho dost, už se unavím snadno. Ani ty písně mi nejdou jak dřív. Kéž bych jak ponorka klesnout moh na dno, někam, kde nikdo mě nezaměří.
Dál to ještě nemám,“ křikl, „ale dál bude chlast a cikorka. Věrka sýkorka… zatrachtilej všivej svět… lágr není žádnej med… Tak nějak asi… Takhle:
Kamarád nalil mi štamprli velkou. Povídal: Tohleto spraví ti chuť, zejtra tě u vodky seznámím s Věrkou, pak s vodkou usni a s Věrkou se vzbuď.
Všechno je marný, ráno je chladno, z vodky i Verky jen kocovina. Chtěl bych jak ponorka lehnout až na dno a přestat vysílat volací znak.
Lezou mi z krku všichni a všechno, hlasivky tejrat, banjo svý dřít, chtěl bych jak ponorka až na dno lehnout, někam, kde nikdo mě nezaměří.*
To je všechno,“ vydechl a odhodil banjo na postel. Pocítil nesmírnou úlevu, jako by ho najednou bylo moc zapotřebí,

právě ten, nad předprsní, všem na očích — odtrhl dlaně od křečovitě zavřených očí a rozhlédl se po šedivém špinavém poli: všude rezivý ostnatý drát, šedé pytle, které kdysi bývaly lidmi, zbytky ohavného, nečestného aktu, který kdysi býval životem, a na všech stranách se nad předprsněmi ukazovaly další a další postavy, každý se překvapeně rozhlížel a někdo pustil prst ze spouště…
„Vám by člověk pořád záviděl," odtušil Golem. „Ale není už nejvyšší čas sednout si k tomu článku?"
„Ani mě nehne!" zvolal furiantsky Viktor. „Vy mě ještě neznáte, Goleme, já totiž na všechny kašlu. A posaďte se už konečně! Jsem opilý, a vy si teď cvaknete se mnou! Sundejte si ten plášť… Tak dělejte, neslyšíte?" zařval. „A sedněte si! Tady máte sklenici a chlastejte. Vy ničemu nerozumíte, Goleme, i když jste prorok. A to vám nedovolím. Protože nerozumět, to je moje výsada. V tomhle světě všichni chápou až příliš dobře, co musí být, co je a co bude, a o to citelnější je nedostatek lidí, kteří ničemu nerozumějí. Co myslíte, proč já jsem taková vzácnost? Jenom proto, že nic nechápu. Otevírají se přede mnou skvělé perspektivy — a já řeknu, že nechápu. Ohlupují mě teoriemi, a já zase tvrdím: ničemu nerozumím… Proto je mě tolik zapotřebí… Nechcete trochu jahod? Ačkoli ne, to by nešlo, už jsem je sežral. Tak si zapálíme."
Vstal a prošel po pokoji. Golem zůstal sedět a se sklenicí v ruce ho jen očima v chůzi provázel.
„Je to takový pozoruhodný paradox, Goleme. Byly doby, kdy jsem chápal. Bylo mi šestnáct, dosloužil jsem se hodnosti nadrytíře Legie a absolutně všechno mi bylo jasné — a nikdo mě nepotřeboval. V jedné rvačce mi pak prolomili lebku, měsíc jsem proležel v
* Verše Vladimíra Vysockého přeložil Milan Dvořák
nemocnici a všechno běželo jako z partesu — Legie vítězně postupovala kupředu i beze mě, pan prezident se nemilosrdně a nevyhnutelně stával panem prezidentem, a zase bez mého přispění. Všichni se beze mě báječně obešli. Totéž v bleděmodrém se po čase opakovalo za války. Důstojníkoval jsem, koledoval si o řády a vyznamenání, a při tom všem jsem jako kdykoli předtím spolehlivě chápal. Pak mi prostřelili plíce, zase jsem se nějaký čas poválel v lazaretu, no a co myslíte — dělal si někdo nějaké starosti, kde je Banev, kam se poděl náš Banev, náš udatný, všechápající Banev? Nebetyčný kulový! Zato když jsem všemu na světě rozumět přestal, dočkal jsem se zázraku. Všimly si mě všechny noviny. A dobrá půlka ministerstev. Svým laskavým zájmem mě vyznamenal dokonce i sám pan prezident… To je, co?! Uvědomujete si to, jaká je takový nechápavý člověk rarita? Všichni ho znají, dělají si o něj péči generálové i mago… teda majoři, nezbytně ho potřebujou mokroši, je z něj rázem osobnost, rozum z toho zůstává stát! A proč to všechno? Inu proto, pánové, že ten člověk ničemu nerozumí." Viktor se posadil. „Jsem už hodně vzatej?" zeptal se.
„Něco by tam bylo," pokrčil rameny Golem. „Ale nevadí, pokra-čujte."
Viktor jen bezmocně rozhodil rukama.
„To je všechno," přiznal se provinile. „Jsem vyždímanej jako citrón. Nemám něco zazpívat?"
„Zazpívejte," přikývl Golem.
Viktor se chopil svého nástroje a byl k nezastavení. Zazpíval My jsme čačtí hoši, pak Uranové muže, potom o pastýři, jemuž býk vytr-kl oko a který proto nelegálně překročil státní hranici, pak Mám všeho dost, pak Lhostejné město, potom tu o pravdě a lži, pak znovu Mám všeho dost, a nakonec zkusil zazpívat text státní hymny na motiv populární Ach, jak ta má lepé nožky, ale zapomněl slova, popletl sloky a banjo odložil.
„Zase jsem úplně vyždímanej a vyprodanej," podotkl smutně. „Vykládejte mi o tom Pavorovi, říkáte, že ho zatkli? Ale to já vím. Seděl zrovna u mě, tam, co sedíte vy… A víte, co chtěl říct? Akorát že už to nestih… Že do deseti let mokroši ovládnou celou zeměkouli a všechny nás zkrouhnou. Co vy na to?"
„To sotva," zapochyboval Golem. „Proč by nás měli krouhat? My se vyvraždíme sami."
„A mokroši?"
„Možná že nám v tom zabrání… Těžko říct."
„Nebo taky pomůžou, žejo?" zaškytal Viktor opile. „Protože my už ani vraždit neumíme. Deset tisíc let vraždíme a ne a ne být hotovi… Jářku, Goleme, a proč jste mi nalhával, že je léčíte? To přece nejsou žádný nemocný, jsou zdraví jako vy nebo já, jedině že jsou žlutý…"
„Hm," broukl Golem. „A odkud máte tyhle informace? To jsem netušil."
„No dobře, dobře, mě už stejně neoblafnete. Mluvil jsem se Zu-zr… se Zrzu… se Zurzmansorem. A ten mi to všechno řek: O tajným ústavu… a jak se omotali rouškama v zájmu utajení. Víte, Goleme, ten váš spolek si vzal do hlavy, že generál Pferd bude tancovat, jak oni budou pískat, až do aleluja. Jenomže to jsou taky chalífové na hodinu. Sežere je i s chlupama, i s rouškama a rukavicema, až dostane hlad… Krucipísek, já jsem namol, všechno mi před očima plave…"
Opilý byl, ale úmyslně přeháněl. Tu nezdravě kyprou šedivou tvář a maličká, nezvykle bystrá očka viděl dobře.
„Zurzmansor vám řekl, že je zdráv?"
„Ano," přikývl Viktor. „I když — to už si moc nepamatuju… Nejspíš ne. Ale je to na něm vidět."
Golem si poškrábal bradu hranou sklenice.
„Škoda že jste tak opilý. Ačkoli, možná že je to tak dobře. Dneska mám docela slušnou náladu. Mám vám říct, co všechno si myslím a co tuším o mokroších?"
„Jen do toho! Ale už nelžete!"
„Brýlová nemoc je moc zajímavá choroba. Víte, koho postihuje nejčastěji?" Umlkl. „Ale ne, nic vám neřeknu."
„Neblázněte," zatvářil se nešťastně Viktor. „Když už jste začal…"
„To je právě ta blbost, že jsem vůbec začal," namítl Golem. Pohlédl na Viktora a ušklíbl se. „No dobře. Pokládejte otázky. Když budou dost hloupé, s radostí na ně odpovím… Jen do toho, do toho, nebo si to zase rozmyslím…"
Někdo zaklepal.
„Zmizte," vřískl hystericky Viktor. „Mám práci!"
„Promiňte, pane Baneve," ozval se nesmělý hlas recepčního. „Volá vaše manželka."

„Co to brebentíte? Já žádnou manželku nemám… Ačkoli pardon… Zapomněl jsem, že… Vyřiďte jí laskavě, že jí za chvilku zavolám, a děkuju.“ Popadl sklenici, naplnil ji až po okraj, přistrčil ke Golemovi a pobídl ho: „Pijte a na nic nemyslete. Hned jsem zase u vás.“
Zapnul telefon a vytočil Lolino číslo. Jednala s ním s okázalou strohostí: „Promiň, že ruším, ale chci se rozjet za Irmou. Nebyl bys — čistě náhodou — tak láskypln a nepřipojil se ke mně?“
„Ne, tak láskypln bych nebyl. Mám hodně práce.“
„Já bych řekla, že je to tvoje dcera. To už jsi klesl natolik …“
„Mám práci!“ zařval Viktor.
„A to tě vůbec nezajímá, co se děje s tvou dcerou?“
„Přestaň žvanit nesmysly. Pokud se nemýlím, chtěla ses jí zbavit. Což se stalo. Tak co ještě chceš?“
Dala se do pláče.
„Tohle zkoušej na někoho jiného,“ svraštil Viktor trpitelsky čelo. „Je jí tam dobře. Líp než v tom nejlepším dívčím penzionátu. Jeď a přesvědč se na vlastní oči.“
„Jsi hrubý, bezcitný sobecký prase,“ prohlásila nesmiřitelně a zavěsila. Viktor jedním dechem přidušeně vychrlil příval oplzlých nadávek, telefon znovu vypnul a vrátil se ke Golemovi.
„Pokračujme, Goleme… Co to tam s těmi našimi dětmi vyvádíte? Jestli si za sebe chystáte novou krev, tak to teda nesouhlasím.“
„Jakou novou krev?“
„Jakou, jakou… Na to se právě ptám.“
„Pokud vím,“ utrousil Golem otráveně, „jsou děti moc spokoje-né.“
„Děti z toho nemaj rozum… To vím i bez vás, že si připadaj spokojený. Ale co tam dělaj?“
„Copak vám to neřekly?“
„Kdo?“
„No děti.“
„Jak mi to mohly říct, když já jsem tady a oni jsou tam.“
„Budují nový svět,“ řekl Golem.
„Aha… Tak to jo, to mi říkaly. Jenže to je jen takový jalový mudrování… Proč už mě zase taháte za nos, Goleme? Nový svět za ostnatým drátem? Nový svět pod holínkou generála Pferda. A co když se tam nakazej?“
„Čím?“ zeptal se Golem.
„No brýlovou nemocí, to dá rozum.“
„Už pošesté vám opakuju, že dědičné choroby nejsou nakažlivé.“
„Pošestý, pošestý…,“ brblal Viktor, který ztratil nit. „No a co to teda je, ta brýlová nemoc? Co při ní bolí? Nebo je to tajemství?“
„Ne, o tom se naopak všude píše.“
„Tak mi to zkuste přiblížit. Ale bez učeností.“
„Zpočátku se dostavují chorobné změny na kůži. Boláky, puchýře, zvlášť na rukou a nohou… někdy dokonce hnisavé vředy …“
„Heleďte, Goleme, a je tohle důležitý?“
„Důležité pro co?“
„Důležitý pro pochopení podstaty.“
„Pro pochopení podstaty to důležité není. Ale myslel jsem, že vás to zajímá.“
„Chci pochopit podstatu jevu,“ prohlásil Viktor s opilou nadnese-ností.
„Jenže podstatu stejně nepochopíte,“ zvýšil Golem netrpělivě hlas.
„Proč?“
„Především protože jste opilý …“
„To ještě není důvod,“ nesouhlasil Viktor.
„A za druhé proto, že se to zkrátka nedá vysvětlit.“
„To není možný,“ prohlásil Viktor. „Vy o tom prostě nechcete mluvit. Ale já se na vás nezlobím. Podepsal jste prohlášení o služebním tajemství, a na to je vojenskej tribunál… Pavora už sebrali… Vaše věc… Jenom nechápu, proč by děti měly budovat nový svět na území leproserie. To jste si nemohli najít lepší místo?“
„Nemohli. V leproserii žijí stavitelé toho nového světa. A taky po-líři a stavbyvedoucí.“
„Se samopalama, to jsem si všim… Ničemu nerozumím. Jeden z vás lže. Buď vy, nebo Zurzmansor.“
„Samozřejmě Zurzmansor,“ odvětil chladnokrevně Golem.
„Taky byste mohli lhát oba dva. Ale já vám oběma věřím, protože v sobě mátě něco… Jedno mi ještě řekněte, Goleme — co chtějí? Ale upřímně!“
„Štěstí.“
„Pro koho? Pro sebe?“
„Nejen pro sebe.“
„A na čí účet?“
„Taková otázka pro ně postrádá smysl,“ řekl pomalu Golem. „Na účet trávy, na účet mraků, na účet vody… na účet hvězd.“
„Přesně jako my,“ shrnul to Viktor.
„To ne. To dokonce vůbec ne.“
„A proč. My přece …“

„Ne, protože my trávu zdupáváme, oblaka rozptylujeme a vodu zadržujeme a uvězňujeme… Pochopil jste mě příliš doslova tam, kde jde jen o analogii.“
„Nerozumím,“ zakroutil hlavou Viktor.
„Já vám to říkal… Sám zatím mnohému nerozumím, mohu se jen dohadovat.“
„A je někdo, kdo rozumí?“
„Nevím. Sotva. Možná děti… Jenže ty by to chápaly po svém. Až moc po svém.“
Viktor zvedl z pohovky banjo a dotkl se strun. A odložil ho na stůl.
„Goleme, vy jste přece komunista. Tak co prosím vás vyvádíte v leproserii? Proč nejste někde na schůzi? Nebo na barikádě? Za tohle vás Moskva po hlavince nepohladí.“
„Jsem architekt,“ namítl klidně Golem.
„Páni, jakej vy jste architekt? Když ničemu nerozumíte. A vůbec, co mě pořád taháte za kšandu? Už se tu takhle tlučeme hodinu, a co jste mi za tu dobu řek? Chlastáte můj gin a kalíte vodu. Že se nestydíte, Goleme. Lhát jako když tiskne. A takovej starej!“
„Jako když tiskne snad ne,“ bránil se nepříliš přesvědčivě Golem. „No, něco jsem si možná přibásnil. Třeba ty hnisavé vředy.“
„Dejte sem tu sklenici. Už jste si pomlsal dost.“ Stříkl do ní z lahve a napil se. „Hrom aby se ve vás vyznal, Goleme. K čemu vám to je? Tyhle vaše tajný hry… Jestli chcete mluvit, tak laskavě mluvte,
ale pokud je to opravdu tajemství, tak jste to snad neměl ani nakuso-vat.“
„Vysvětlení je nasnadě,“ prohlásil velkomyslně Golem a pohodlně si natáhl nohy. „Sám jste mi začal nadávat do proroků. A proroci jsou na tom vždycky stejně — hodně toho vědí a rádi by to sdělili, je přece příjemné podělit se s příjemným společníkem o informace a zároveň si tak zvýšit prestiž. Jenže jakmile se do toho pustí, začnou si najednou připadat hloupě, trapně… Proto taky lavírují jako pánbu, když se ho ptali, jak je to s tím kamenem.“
„Jak myslíte,“ mávl rukou Viktor. „Rozjedu se do leproserie a všechno si zjistím i bez vaší laskavý asistence. I když aspoň napovědět byste mi moh …“
Se zájmem sledoval, jak přestává cítit ruce i nohy, pomyslel si, že by bylo vhodné dát si pro úplnost ještě jednu, praštit sebou do postele a spát, a pak se probudit a rozjet se k Dianě. A život bude zase celkem dobrý. Ono je na světě vůbec vcelku dobře. Představil si, jak Dianě zazpívá tu novou, o ponorce, a najednou se cítil báječně. Zvedl mokré veslo, které až do této chvíle leželo na zádi, odrazil se od břehu a loďka se na hladině plavně zhoupla. Nepršelo, na západě zářily červánky, on plul přímo do těch červánků a vesla strhávala hřebínky vln… Kéž bych… lehnout moh… Nejraději by si býval lehl rovnou, jenže to se nehodilo, protože u ucha mu dál lenivě hučel hlas doktora Golema:
„… Jsou velice mladí, všechno mají před sebou, kdežto my dva už před sebou máme jenom je. Člověk si jistě jednou podmaní vesmír, ale rozhodně to nebude rudolící bohatýr s vyvinutými bicepsy. Člověk si určitě poradí i sám se sebou, ale to nejdřív bude muset sám sebe změnit… Příroda nikdy neklame, ta své sliby plní, i když třeba jinak, než jsme předpokládali, a hlavně jinak, než bychom si přáli…“
Zurzmansor, který seděl na špici loďky, se ohlédl a bylo vidět, že nemá obličej; ten držel v rukou tak, aby se díval na Viktora — byla to příjemná, poctivá tvář, ale dělalo se z ní nanic. A Golem neustával, hučel dál a dál.
„Jděte si lehnout a spěte,“ zamumlal Viktor a natáhl se na dno loďky. Podlážky ho tlačily do boku a do spánku, bylo to nepohodlné, ale jemu se příšerně chtělo spát. „Lehněte si a spěte, Goleme …“
Když se probral, zjistil, že leží v posteli. Venku byla tma a do okenních skel drobně ťukal déšť. S obtížemi zvedl ruku k lampičce na nočním stolku, ale prsty narazily na chladnou hladkou zeď. Zvláštní, pomyslel si. Kde je Diana? Nebo že bych nebyl v sanatoriu? Zkusil si olíznout rty, ale naběhlý drsný jazyk ho neposlouchal. K smrti rád by si zakouřil, jenže kouřit by asi taky nebylo radno… Aha, nejspíš se mi chce pít. „Diano!“ zavolal. Jasně, tohle není sanatorium. V sanatoriu je po pravé straně lampa, kdežto tady je vpravo zeď… Nojo, to je můj hotelový pokoj!… uvědomil si s tupým nadšením Viktor. Jak jsem se sem dostal? Ležel pod přikrývkou svlečený do prádla. Nějak si nevzpomínám, že bych se byl svlékal. Někdo se o to musel postarat. Ačkoli není vyloučeno, že jsem to zvládnul sám. Pokud mám boty na nohou, tak jsem se svlíkal sám… Otřel chodidlo o nárt. Aha, jsme bosi… Kruci, ruce mě svědí, to ty vřídky. Tohle není hotel, to je štěničárna. Odstěhuju se. Kam já to na té loďce jel?… Aha. Ty breberky mi sem určitě nasadil Pavor… Když si vzpomněl na Pavora, naráz se posadil, ale hlava se mu zatočila tak, že si pro jistotu zase lehl. Fakt je, že takhle jsem se neztřískal už hodně dlouho… Pavor… Stříbrný Trojlístek… Kdy to vlastně bylo, včera? Zaškaredil se a začal si nehty usilovně škrábat levé předloktí. Co teď asi je, večer nebo ráno? Nejspíš ráno… Ale mohl by být i večer. Golem! vybavil si doktorovu tvář. Spařili jsme s Golemem celou láhev. A neředili. A předtím už jsem spolykal půl láhve s čahounem. A předtím už jsem určitě taky někde něco pozřel. Nebo že by to bylo včera? Počkat, ale co je teď — je dneska nebo včera? Měl bych vstát a dopřát si něco na probrání, a tak… Ne, pomyslel si paličatě. Budeme na sebe jako na psa a nejdřív si vzpomeneme.
Golem vykládal něco zajímavého, myslel si, že už jsem nadráto-vanej jako štětka, nic nevnímám, tak mi klidně může všechno vysypat, jak to je. Nadrátovanej jsem byl, to je pravda, ale vzpomínám si, že mi všechno docházelo. Co všechno?… Zuřivě si podrbal hřbet ruky o vlněnou přikrývku. Čekají nás zlé časy… Ne, tohle je zase z Pavora… Aha, už nám svitla jedna moudrost z Golema: Mají všechno před sebou, kdežto my už před sebou máme jenom je. A to s dědičnou chorobou… Proč ne, mohlo by to tak být. Jednou se to stát musí. Možná se něco takového už dávno děje.
Uvnitř druhu vzniká nový
druh a my tomu říkáme dědičná choroba. Starý druh je ideální pro jedny podmínky, tomu novému zase vyhovují docela jiné. Starší epochy vyžadovaly mohutné svalstvo, plodnost, odolnost, agresivitu a takříkajíc praktického ducha. Dnes tyhle vlastnosti ještě taky přijdou k užitku, ale spíš už jen ze setrvačnosti. Když vyhladíme třeba milión praktických jedinců, nic světoborného se nestane. Což je nade vši pochybnost, protože to má lidstvo již bezpočtukrát vyzkoušeno.

Kdosi prohlásil, že kdybychom dějiny připravili o několik desítek, nebo dobře, ať nežeru, několik stovek mozků, okamžitě bychom se ocitli v době kamenné. V krajním případě by to bylo několik tisíc… Co je to asi za lidi? To přece musí být docela jiná rasa, hochu můj zlatá!
Proč bychom nemohli předpokládat, že Newton, Einstein nebo Aristoteles byli mutanti? Prostředí, pravda, nebylo příliš příznivé, dost možná že řada jiných stejně zdatných mutantů vzala za své dřív, než se stačila nějak projevit, například jako ten chlapec z Čapkovy povídky… Takoví lidé jsou nutně výluční a nemají ani praktického ducha, ani normální lidské potřeby a spády… Nebo se to jenom zdá? Že by jejich duchovní mohutnost byla natolik hypertrofovaná, že všechno ostatní jakoby překrývá? Tohles asi přehnal, hochu. Einstein se jednou nechal slyšet, že nejlepším zaměstnáním je strážce majáku — a to přece zní už samo o sobě… Ale stejně by bylo zajímavé představit si, jak se uprostřed naší civilizace a naší doby rodí homo super. Pěkný námět… Kruci, ty ruce ale svrbí nesnesitelně… Mohla by to být utopie ve stylu George Orwella nebo Bernarda Woolfa. Popravdě řečeno by asi pro mě bylo svízelné si takového superčlověka nějak konkretizovat: obrovská holá hlava, chaboučké ručičky a nožičky, téměř impotentní — fuj, to je ale triviální. Ale vypadat by takhle mohl. Každopádně by u něj mělo dojít k posunům v hierarchii hodnot — kořalku nepotřebuje, nějaké vybrané žrádlo taky ne, a další tělesné slasti nebo třeba ženské ho rovněž neoslovují — maximálně tak pro klid duše i těla a jako podpůrný faktor pro dokonalejší soustředění na předmět hlavního zájmu. Ideální objekt potenciálního vykořisťování: dejme mu samostatnou pracovnu, stůl, papír a hromadu knih… možná ještě alej pro peripatetické úvahy, a on vám protihodnotou začne chrlit myšlenky… Jenže takového vám hned schramst-
nou vojáci, a je po utopii. Založí tajný výzkumák, všechny superčlo-víčky tam svezou, zavřou je tam a kolem nastavějí stráže, takhle to dopadne.
Viktor zasupěl, vstal a pleskaje bosýma nohama po chladné podlaze se přesunul do koupelny, roztočil kohoutek a s požitkem se potmě napil vody. Až ho obešla hrůza, když si představil, že by měl rozsvítit. Vrátil se do postele a chvíli se s kletbami a hudráním vztekle škrábal. Námět to ovšem není zlý. Tajný výzkumák, stráže, špióni… vlastenectví vlastenecky založené uklízečky Kláry… brr, takový škvár. Obtíž je v tom, jak zobrazit jejich myšlenky, jejich práci, jejich možnosti — na to bych neměl… Vyloučeno. Šimpanz taky nemůže napsat román o lidech. Tak jak bych já mohl psát něco o tvorech, kteří žijí výhradně duchovními hodnotami? Ale nepodceňujme se zase tolik, něco si snad představit dokážu. Atmosféru. Stav nepřetržité tvůrčí extáze. Pocit všemocnosti, nezávislosti… absenci komplexů… totální neohroženost… Hm, aby člověk něco takového napsal, musel by se nejdřív napěchovat LSD. Pocitový svět superčlo-věka by z normálního hlediska musel vypadat dost patologicky. Jako choroba… Život je chorobou hmoty, rozum je chorobou života. Brýlová choroba…
A vtom se všechno dostalo na svá místa. Tohle měl Golem na mysli! Jsou chytří a jeden vedle druhého talentovaní… Jenomže co by to znamenalo? To by znamenalo, že už to nejsou lidé. A Zurzmansor při rozmluvě se mnou možná jen obratně kličkoval. To znamená, že už to začalo… Nic na světě se nedá ututlat, řekl si spokojeně. Takováhle věc tím spíš. Půjdu za Golemem a poradím mu, aby si přestal hrát na proroka… Musel se toho od nich dost dovědět, to je jasné… U všech všudy, tak tomuhle říkám budoucnost, která zapouští kořeny do srdce dneška! Před sebou máme jenom je… Zmocnilo se ho horečnaté vzrušení. Každá vteřina se tvářila jako historická. Škoda, že to netušil včera, protože včera, nebo třeba před týdnem už byla taky každá vteřina historická…
Vyskočil, rozsvítil, bolestně přimhouřil oči, aby ho tolik nepálily, a začal po hmatu shledávat šatstvo. Moc mu to nešlo, po chvíli si však na prudké světlo zvykl a když sáhl po kalhotách visících přes zadní čelo postele, najednou si povšiml své ruky. Až k lokti ji pokrý-
vala rudá vyrážka, takové pupínky s mrtvolně bílými vrcholky. Některé vřídky už si rozškrábal do krve. A na druhé ruce našel přesně totéž. Co má tohle znamenat? Krev mu stydla v žilách, protože už věděl, co to znamená. Ihned si vybavil symptomy, které mu vyjmenoval Golem: změny na kůži, vyrážka, puchýře, někdy hnisavé vředy… Hnisavé vředy se mu zatím neotevřely, ale po celém těle mu vyrazil chladný pot, kalhoty mu vypadly z rukou a on zničeně dosedl na postel.
To není možné! Že bych i já… Já taky?… Opatrně prsty pohladil pupínkatou pokožku, zavřel oči, zadržel dech a zaposlouchal se do hlasů vlastního nitra. Srdce bušilo pomalu a dutě, v uších jemně zvonila krev, hlava se zdála obrovská, prázdná, necítil bolest, v mozku nepociťoval žádný tlak. Ty pitomečku, zasmál se v duchu sám sobě. Co se chystáš zjistit? To musí být něco jako smrt, ještě před vteřinou jsi byl člověk, pak naráz překročíš onu mez — a jsi bůh, aniž bys to postřehl, a nikdy se toho nedobereš, stejně jako hlupák neví, že je hlupák, nebo jako když moudrý — pokud je opravdu moudrý — netuší, jak je moudrý… Asi se to stalo během spánku. Už proto, že než jsem usnul, připadal mi sukus mokrošství rozplývavý a mlhavý, kdežto teď se dokonale projasnil, je postižitelný pouhou logikou, a já ani nevím, jak se to stalo…
Šťastně se zasmál, vstal, protáhl se a přistoupil k oknu. Tohle je můj svět, řekl si při pohledu na město zkrápěné vodami, a sklo zmizelo, daleko dole utonulo v dešti město znehybnělé děsem i nekonečná mokrá hlína, potom se všechno dalo do pohybu a rozplynulo se někam do stran, aby tu zbylo jen malé bleděmodré klubko s dlouhým blankytným ohonem, a on spatřil obrovitou čočku galaxie, visící šikmo a mrtvě v mihotavém prázdnu, cáry zářivé hmoty, zkroucené silovými poli, a také bezedné propasti v místech, kde světlo chybělo, natáhl ruku, ponořil ji do nadýchaného bílého jádra, pocítil lehké teplo, a když stiskl ruku v pěst, hmota proklouzla mezi prsty jako mýdlová pěna. Znovu se zasmál, cvrnkl svůj odraz ve skle do nosu a jemně přejel po bulkách na naběhlé kůži.
„Při takové příležitosti bychom si snad mohli dopřát panáka," poradil si nahlas.
V láhvi zůstalo ještě trochu ginu, chudák Golem, ten ubožák starý falešný prorok, už zbytek nezvládl… a jako o falešném prorokovi o
něm neuvažuju proto, že se jeho předpovědi nepotvrdily, ale proto, že není nic víc než mluvící loutka. A přesto tě budu mít rád, Goleme, sliboval v duchu Viktor, jsi dobrý a moudrý člověk, ale bohužel právě jen člověk… Vylil do sklenice zbytek čirého destilátu, zkušeným pohybem ji do sebe obrátil a dřív než stačil polknout, už čile uháněl do koupelny.

Udělalo se mu na zvracení. A safra, pomyslel si. Tohle nevypadá dobře. V zrcadle spatřil svůj obličej — celý pomačkaný, lehce rozbředlý, s nepřirozeně velkýma a nepřirozeně černýma očima. A máš po legraci, máš po ptákách, Viktore Baneve, pijane a fan-faróne! Už nebudeš chlastat a hulákat odrhovačky, a nebudeš se chechtat slabomyslnostem, a nebudeš zdřevěnělým jazykem plácat páté přes deváté, nebudeš se prát, řádit a páchat výtržnosti, děsit osamělé noční chodce, dohadovat se s policií a ironizovat pana prezidenta, už nebudeš brát útokem noční bary v doprovodu hlučné společnosti mladých ctitelů… Vrátil se do postele. Kouřit se mu taky nechtělo. Nechtělo se mu nic, ať pomyslel na cokoli, zvedal se mu žaludek a pomalu, ale jistě ho zaplavovala tíseň. Pocit ztráty, zpočátku lehýnký a sotva znatelný jako dotek pavučiny, se rozrůstal a bytněl. Mezi ním a světem, který měl tak rád, vyrůstaly jeden za druhým zátarasy z ostnatého drátu. Za všechno se musí platit, uvědomil si, nic nedostáváme zadarmo, a čím víc je nám dáno, tím vyšší musíme zaplatit cenu, na oltář nového života nutno položit ten starý… Zuřivě si škrábal předloktí, ale to si neuvědomoval.

Diana vstoupila bez klepání, shodila plášť, zastavila se před ním celá usměvavá, svůdná, a zvedla ruce, aby si upravila vlasy.

„Jsem zmrzlá jako preclík. Nenašel by se tu někde koutek, kde bych se mohla zahřát?“

„Ano,“ opáčil tupě a jen stěží chápal, o čem to mluví.

Zhasla, takže ji spíš slyšel než viděl — poslouchal klíč otáčející se v zámku, tiché popraskávání rozepínaných patentek, šelest šatů a dvojí klapnutí střevíčků dopadlých na podlahu, a už se ocitla těsně vedle něj, krásně teplá, hladká a voňavá, jenže ani to ho nezbavovalo dojmu, že je se vším konec — pro něj už je tu jen věčný déšť, polorozpadlé domy se střechami jako řešeto, cizí, neznámí lidé s rouškami přes obličej… a teď je odkládají, svlékají si rukavice, a tváře si také svlékají, ukládají je do zvláštních schránek, a jejich ruce jsou
pokryty zhnisanými ranami — zbyl jen stesk, hrůza a osamělost. Diana se k němu přitiskla a on ji k sobě bezděčně přivinul. Byla stejná jako dřív, kdežto on ne, on už nic nemohl, protože nic takového ani nepotřeboval.

„Co je s tebou, chlapečku?“ oslovila ho laskavě, „Tys přebral, viď?“

Opatrně se vymanil z jejího objetí. Zachvátil ho nepopsatelný děs.

„Počkej,“ řekl. „Počkej.“

Vstal, nahmatal vypínač, rozsvítil a několik vteřin k ní stál zády a nemohl se odhodlat k tomu, aby se otočil. Pak se přece jen rozhoupal. Byla krásná. Byla možná ještě krásnější než obvykle. Vždycky byla krásnější než obvykle, ale tentokrát se stala uměleckým dílem. Obrazem, rozsévajícím hrdost a nadšení nad člověkovou dokonalostí, ale nic víc. Dívala se na něj s překvapeně zdviženým obočím a pak se asi něčeho lekla, protože se bleskurychle posadila a on zjistil, že její rty se daly do pohybu. Něco říkala, jenže on ji neslyšel.

„Počkej,“ opakoval ještě jednou. „Tohle by nešlo. Počkej.“

Oblékal se s horečným spěchem a pořád dokola omílal „počkej, počkej“, i když teď už nemyslel na ni — nešlo přece jen o ni. Vyběhl na chodbu, vrazil do Golemových dveří, které nechtěly povolit, a jemu chvíli trvalo, než pochopil, že jsou zamčené. Nakonec se pracně zorientoval a vyrazil do restaurace. Tohle nepotřebuju, zvonilo mu v hlavě, to nechci, nikoho jsem se o nic neprosil…

Sláva, Golem je naštěstí na místě. Seděl s rukou přehozenou přes opěradlo křesla a proti světlu si prohlížel sklenku koňaku. Doktor R. Quadriga byl brunátný, agresivní a sotva Viktora zahlédl, zaječel na celý lokál:

„To mokroši! Mizerové! Ven!“

Viktor se zhroutil do svého křesla a Golem mu beze slova nalil.

„Goleme,“ vydechl zničeně Viktor. „Proboha Goleme, já jsem se nakazil!“

„To chce výplach!“ prohlásil Rem Quadriga. „Já bych při té příležitosti taky prosil.“

„Dejte si trochu koňačku, Viktore,“ vybídl ho Golem. „Snad hned nemusíte tak nadskakovat.“

„Jděte víte kam!“ řekl Viktor a oči se mu rozšířily hrůzou. „Mám brýlovou nemoc. Co si teď počnu.“

„No dobře, tak máte. Ale stejně se nejdřív napijte.“ Tlustý doktor zvedl ukazovák a přivolal číšníka. „Sodovku a ještě jeden koňak.“

„Goleme!“ volalo z Viktora zoufalství. „Vy to nechápete. Já nevím, jak dál. Onemocněl jsem, rozumíte? Nakazil jsem se! To přece nejde… To jsem nechtěl… A vy jste říkal, že to není nakažlivé …“

Zhrozil se, jak nesouvisle mluví — Golem mu určitě nerozumí a myslí si, že je to delirium. Pro zvýšení dojmu nastrčil doktorovi pod nos své ruce. Sklenka se převrátila, překutálela se přes celý stůl a spadla na podlahu.

Golem nejdřív instinktivně uhnul, ale pak se na vyrážku zadíval, naklonil se blíž, uchopil Viktorova zápěstí a začal zkoumat rozdrá-panou hrbolatou kůži. Prsty měl chladné a pevné. No a je to, ortel bude potvrzen, pomyslel si Viktor, tohle je první prohlídka, pak přijdou další, dočká se falešných slibů, že jistá naděje tu ještě je, dostane nějaké uklidňující medikamenty, zvykne si, prohlídky ustanou, odvezou ho do leproserie, omotají mu obličej černým hadrem — a ámen, vyplň se, osude.

„Nejedl jste jahody?“ zeptal se Golem.

„Ano,“ přiznal se kajícně Viktor. „Zahradní.“

„To jste jich musel spráskat aspoň dvě kila, co?“

„Ale proč vás zajímají jahody?!“ zaječel Viktor a vytrhl se mu. „Udělejte něco! To je snad vyloučeno, aby už bylo pozdě. Teprve to propuklo …“

„Přestaňte vřískat. Máte kopřivku. Alergii. Škodí vám pěchovat do sebe jahody v takovém množství.“

Viktor ještě pořád nerozuměl. Prohlížel si ruce a mumlal: „Sám jste mi to říkal… puchýře… vyrážka …“

„Puchýře vám naskáčou, i když vás kousne štěnice,“ poučil ho Golem. „Trpíte alergií na některé dráždivé podněty. A taky chorobnou obrazotvorností, kterou nejste schopen zvládnout rozumem. Jako většina spisovatelů. Vy mokrochu …“

Viktor si zahanbeně uvědomil, jak ožívá. Nejhorší je zažehnáno, honilo se mu hlavou. Zdá se, že to nejhorší se nám vyhnulo. A když je neštěstí zažehnáno, tak už vím, co udělám — já přestanu kouřit…
„A nelžete mi?“ zeptal se roztřeseným hlasem.
Golem opovržlivě zafuněl.
„Dejte si koňak, člověče. Při alergických stavech se alkohol pít nemá, ale vy si ten koňak dejte. Protože vypadáte jako svoje vlastní mrtvola.“
Viktor hrábl po jeho sklence, zamhouřil oči a vypil ji. A nic! Ještě se nám mírně zvedá žaludek, ale to dobře známe, normální kocovina. Která hned přejde. Prosím, už přešla.
„Milý pane spisovateli,“ řekl Golem. „K tomu, aby se člověk stal architektem, vyrážka nestačí.“
Číšník už servíroval další koňak a sodu. Viktor se zhluboka, uleh-čeně nadechl, vtáhl důvěrně známé aroma a už s požitkem rozlišoval nádherné vůně tabákového dýmu, nakládané cibulky, připáleného tuku a pečeného masa. Život se vrátil.
„Příteli,“ oslovil číšníka. „Prosil bych láhev ginu, citrónový džus a čtyři porce nakládaných úhořů, zaneste mi to na stošestnáctku. A rychle!… Alkoholici,“ oslovil Golema a doktora Rema Quadrigu, „vy si tu třeba shnijte, ale já jdu za Dianou.“ Byl ochoten je oba zulíbat.
Golem prohodil jen tak do vzduchu:
„Ubohé krásné káčátko.“
Viktora se na okamžik zmocnila lítost. Mimoděk si uvědomil, jak obrovské vyhlídky mu kynuly, co všechno asi nakonec propásne. Ale jen se tomu zasmál, odstrčil křeslo a spěchal k východu.

9. FELIX SOROKIN. PROČ VĚČNĚ VĚKŮ NA TRUBKU TROUBÍŠ, MLADÝ MUŽI

A zase se mi zdál sen plný tragických představ, proti kterým se nedá nic podniknout — všechna okna i dveře se rozlétly, jako by se do nich opřela tlaková vlna z dělostřeleckého granátu, tuhý průvan uchvátil z Modrých Desek všechno, co jsem zatím napsal, a unášel to do volného prostoru nad patnáctipatrovou propastí, prozářenou krvavým přísvitem; stránky roznášené větrem kroužily, mihotaly a kotrmelcovaly níž a níž, a v Modrých Deskách nezůstalo nic, ale ještě pořád by stálo za to pokusit se seběhnout dolů a dohonit, posbírat, zachránit alespoň něco, jenže nohy jako by mi nadobro ztuhly a hluboko do těla se vnořily háky, které mě držely kus nad podlahou lodžie. „Káťo!“ vykřikl jsem, usedavě se rozplakal a probudil se — a tak jsem zjistil, že oči mám suché, nohy mě brní a v boku mě nesnesitelně bolí.
Nějaký čas jsem jen tak ležel pod světelnými kosodélníky na stropě, trpělivě pohyboval chodidly, abych se zbavil křeče, a mé myšlenky lenivě plynuly bez ladu a skladu. Napadlo mě, že asi opravdu budu dost na hromadě a že mi nezbývá, než uposlechnout Kátiných rad a dát se v nemocnici řádně vyšetřit… Což mé snahy zabrzdí, ba zastaví, a Modré Desky se nadlouho zavřou.
A ještě jsem si pomyslel, že by nebylo špatné pořídit ještě jednu kopii, abych mohl jeden exemplář svěřit Ritě… i když to už na druhé straně taky není žádná holubička a má nějaké ošklivé problémy s ledvinami nebo s játry… Hrůza pomyslet, že tu vlastně není šance někde, nějak a u někoho spolehlivě uložit rukopis — tak, aby byl opravdu uložen a nikdo do něj nestrkal nos…
Protože je docela dobře možné, že ten můj poslední sen je prorocký: v životě třeba už nic nestihnu dokončit, mé Modré Desky vyrabuje bezcitný průvan a roznese je po příkopech a smetištích. Nezůstane tu ani stránečka, která by se dala vložit do stroje pro účely zjištění indexu ČT…
A když jsem si tak vzpomněl na NPČT (bezděky, nechtěně, díky kruté ironické hře lidského vědomí), najednou se jakoby z ničeho zrodil dohad, suchý a jasný jako přírodní zákon: Oni tam neurčují hodnotu díla, oni předvídají jeho osud!
Tak tohle mi chtěl pořád nějak naznačit ten můj včerejší neveselý známý! Nejpravděpodobnější počet čtenářů textu — co chcete víc! Ten vypovídá jak o nákladech, tak o kvalitě, tak o popularitě a mimochodem i o úrovni čtenářské obce. Člověk může napsat sebegeni-álnější věc, a stroj mu vyhodí prabídný výsledek, protože ta věc se ke čtenáři vůbec nedostane, přečte si to možná autorova žena, několik nejbližších přátel a kamarád redaktor, u kterého to všechno skončí: „Já bych moc rád, hochu, ale znáš to… Pevně doufám, že si to nevykládáš jako moji zlou vůli…“
To je ale mazaný stroječek, pěkná potvůrka! A já mrťafa tam nesu lektorské posudky, odpad, spisovatelskou popelnici.
Posadil jsem se, zamyšleně si objal kolena a dumal dál. O tohle mu šlo. Proto mi stanovil sice neurčitý, ale přece jen termín další schůzky, dá-li se to tak říct. On si představoval, že bych měl přinést něco opravdového, něco podstatného. Abych definitivně uvážil, jak si stojím a jestli v mém případě ještě má smysl dál se rozčilovat, nebo by bylo lepší a rozumnější přestat dělat a začít vydělávat, jako to přede mnou podnikli mnozí jiní…
Z těchto úvah na mě zavanul chlad a mráz, až mi naskočila husí kůže, přetáhl jsem si přes ramena vlněnou deku a zjistil jsem, že si nutně potřebuju zapálit.
Pěkně rafinovaný stroj, pekelný. Ale k čemu to prosím vás potřebují? Jistě, znát budoucnost je odvěký sen lidstva, stejně jako třeba létající koberec nebo sedmimílové boty. Caři, králové i císařové slibovali za podobné vědomosti obrovské peníze. Ale když se nad tím zamyslíme, kladli si vždycky jednu nezbytnou podmínku: ta budoucnost musela být příjemná. Uznejte sami, kdo by stál o nepříjemnou budoucnost? A já si to přihasím do Lázeňské s Modrými Deskami a mašinka mi žoviálně řekne lidským hlasem: „Milej Felixi Alexan-droviči, je to s tebou na pytel. Budeš mít tři čtenáře, a to můžeš bejt rád!“
Odhodil jsem přikrývku a zašátral nohama po pantoflích.
Jenže nejít teď do Lázeňské se taky dost dobře nedá, já už zkrátka chci, musím vědět!.. Ale proč? Proč bych to měl vědět… proč bych měl zjišťovat, že celý můj život a celá ta práce nestály za fajfku tabáku? Vezměte si to však z druhé

strany — je to důvod, aby můj život a má práce nestály za fajfku tabáku? Copak to nejsem já sám, kdo tolik stojí o to, aby se Modré Desky daly spolehlivě ukrýt před zvědavými zpocenými frňáky nějakého Slintina nebo Kejhalina? A pak, zpocený zvědavý nos nějakého Slintina nebo Kejhalina je jedna věc a normální slušný čtenář věc zcela jiná. Nejsem onanista a nepíšu v zájmu vlastního sebeukájení, ale pro lidi. S tím, že Modré Desky za mého života nevyjdou, jsem se přece smířil rovnou, hned na začátku. Ona je to celkem běžná věc, nebudu první ani poslední. Ale představa, že by tenhle rukopis někde jen tak bez užitku zpráchnivěl, zmizel beze stopy, rozplynul se v čase… Ne, na to připraven nejsem. Je to hloupé, to souhlasím, ale s něčím takovým zatím srozuměn nejsem. Proto se bojím.

Myl jsem se, stlal si postel, vařil snídani — a ty myšlenky mě ne a ne opustit. Bylo teprve půl sedmé, ale stejně už bych nemohl ani spát, ani jen tak ležet. Skoro jsem se třásl v mírném amoku, hnán puzením něco okamžitě podniknout nebo se alespoň k něčemu rozhodnout.

To bylo pořád řečí a přesvědčování, že rukopisy nehoří! Hoří, panečku, a jak hoří — jako suchá sláma! Člověk se až bojí odhadovat, kolik jich asi zmizelo ze světa, aniž je kdo viděl… A já svému dílu takový osud nepřeju… Ovšem něco vědět o jeho skutečném osudu taky nechci, zvlášť kdyby měl být takhle neradostný. Pak se divte, že ten můj včerejší známý, jemuž nebylo do smíchu, hovořil jen v mlhavých narážkách, i když mohl rovnou říct, co a jak, jenže on inteligentně usoudil, že když na princip nepřijdu sám, bude ze mě prostě onen příslovečný blahoslavený chudý duchem — no a když pochopím, tak mi nezbude než kajícně přijít, přinést a dovědět se.

Necitelné okolnosti mi jednoznačně prozradily, že sedím u stolů a Modré Desky leží otevřené přede mnou, mé nepokojné prsty zvedají list za listem a šetrně je obracejí zleva napravo, uhlazují a rovnají objemný štůsek papírů, a já si s nevýslovnou trpkostí uvědomil, že včera pozdě večer jsem po sobě dočetl poslední napsanou stránku.

Jak by bylo báječné právě dnes, v tomto okamžiku, ve chvíli největší paniky a nejhlubších nejistot, kdy má cesta neúprosně ústí do neprobádaného rozcestí, tedy jak báječné a skvělé by bylo právě v takové atmosféře číst poslední, zatím bohužel netušenou řádku, která ještě hned tak napsána nebude, a pod tu připojit už jen jediné slovo: KONEC. V takovém případě bych byl plně oprávněn k výroku: „Tohle všechno, vážení a milí, je jen plané filozofování, zatímco já mám v ruce toto!“ A potěžkal bych na rozevřené dlani Modré Desky.

A tolik jsem toužil přiblížit alespoň o zlomek onen dávno očekávaný okamžik, že jsem doslova vytrhl z kufříku stroj, vsunul do něj čistý list papíru a napsal:

„Hodiny ukazovaly tři čtvrtě na tři. Viktor vstal a otevřel okno. V ulicích panovala černočerná tma. Viktor dokouřil cigaretu, vyhodil nedopalek do noci a vytočil číslo recepce. Ozval se neznámý hlas.“

Prsty mi sklouzly z kláves a zmohl jsem se jen na rozpačité podrbání brady. Tohle je normální — když se někdy pokusím vzít práci zteč a budovat na holém, nerozumném nadšení, jsem za chvilku v koncích.

Během následující půlhodiny jsem rukou dopsal „mokrá a černočerná tma“ a ještě jsem dodal, že „v tom čemu jiskřil déšť“. Kdepak, přátelé, když se někdo rozhodne doopravdy pracovat, dělá se to jinak. Například se odjede do spisovatelského domova v Muraších. Nejdřív se už dlouho předem soustředíte, vynaložíte veškeré své duchovní síly, naprosto se odpoutáte od všeho světského a přízemního a důkladně za sebou spálíte všechny mosty. Musíte si neustále uvědomovat, že poukaz na pobyt s plnou penzí už je zaplacen a že ty peníze vám nikdo zpátky nevrátí. A hlavně žádná koketérie s inspirací! Jen každodenní otrocké, vysloveně mechanické házení lopatou až do úpadu. Dřít jako stroj. Jako kůň. Pět stránek dopoledne, dvě odpoledne. V krajním případě čtyři stránky dopoledne, ovšem jedině za předpokladu, že budou následovat tři stránky odpoledne. A žádné koňaky. Žádné kamarádské sedánky. Žádné schůzky. Žádná zasedání. Žádné telefonáty. Žádné mejdany a oslavy narozenin. Prostě sedm stránek denně a večer nanejvýš posedět někde u kulečníku a prohodit pár nezávazných slov s lidmi, které vlastně moc neznáte. Když jste k sobě dost tvrdí a když nedej bože nezačnete sami sebe litovat a hala
sit: „Mordsec hadry, přece mám právo aspoň jednou za tejden…“, tak se po oficiálně uznávaných šestadvaceti dnech tvůrčího pobytu vracíte domů jako úspěšný lovec — ruce a nohy se vám podlamují únavou, ale jste veselí, protože brašna s úlovkem je k prasknutí naditá… Jenže já zatím ani nevím, co bych v té lovecké brašně chtěl mít…

Přesně v osm třicet zaburácel telefon, ale Ljoňa Pišiš to nebyl. Čertví, kdo to byl. Sluchátko dýchalo, pozorně naslouchalo mému popuzenému „Haló, no tak kdo tam? Zkuste zmáčknout puntík!“, a pak ten někdo na druhé straně zavěsil.

Zhnuseně jsem sluchátkem praštil, vytrhl ze stroje načatou stránku, vsunul ji do desek až úplně dolů a stroj jsem zavřel do kufříku. Svítalo, venku už zase řádila vánice, v boku se ozvala nepříjemná bolest a já si lehl. Jsem já to ale cholerik. Vždyť je to sotva pár minut, co jsem se třásl nedočkavostí a zdálo se mi, že na světě není nic důležitějšího než mé Modré Desky a jejich osudy během několika příštích staletí. A teď tu ležím jako rozšlápnutá žába a ze všeho, co by snad mohlo aspirovat na věčnost, si žádám jen věčný klid.

Bok bolel čím dál tím hůř, zalehla mě nebývalá slabost a sebelítost — ničilo mě to tak, až jsem zavzpomínal, více méně jsem se dobrovolně podvolil vzpomínkám, jako se lidé někdy, když už nemají sílu trpět, podvolují mdlobám…

Žila v bytě č. 19, neznámo proč si právě tam obsadila maličký kumbálek, studovala na technice, bylo jí asi devatenáct a jmenovala se Káťa — její příjmení F. Sorokin neznal a už je asi nikdy nezjistí. Přinejmenším v tomto životě.

F. Sorokinovi bylo tenkrát patnáct, po prázdninách ho čekala devátá třída a byl to chlapec krásně rostlý a hezký, i když uši mu proklatě odstávaly. Na hodinách tělocviku stával třetí od začátku, hned za Voloďou Pravďukem (padl roku 1943) a Voloďou Cingerem (dnes velké zvíře někde v leteckém průmyslu). Když se seznámili, byla Káťa stejně velká jako on, a když je rozlučovatelka všech svazků od sebe oddělila, mohl se pochlubit už o půl hlavy větším vzrůstem.

F. Sorokin ji potkával i předtím, než se sblížili — jednou na schodech, jindy u Anastasji Andrejevny, ale při těchto příležitostech v něm nic čistě mužského a osobního neprobouzela. Však to taky byl
smrkáč a trouba, tenhle urostlý a hezký chlapec F. Sorokin. Propast mezi vysokoškolačkou a žákem desetiletky mu připadala nedozírná, tíživé a bezvýsledné dotýkání a ohmatávání s Ljusjou Něverovskou (dnes vdova po admirálovi,

důchodkyně a snad už i prababička) navíc vystavělo hráz mezi jeho tužbami a ostatními ňadry a stehny světa, a to nemluvíme o tom, že v oněch dobách se za nezbytný předpoklad takříkajíc patřičného a plnokrevného vyprázdnění semenovodů považoval dejme tomu průnik do nepřátelského hlavního stanu a zlikvidování nebo zajetí Hitlera či Mussoliniho (o Tódžóvi F. Soro-kin tenkrát nic nevěděl) a vítězoslavné složení jejich hlav k vytouženým střevíčkům.
Psychiatrie by zřejmě uměla najít vysvětlení, proč se ta malá studentka zakoukala do školáka. Běžnější bývá, že polozralí patnáctiletí chlapci vyvolávají dychtivý zájem dam věku spíše středního — ačkoli co já vím o psychiatrii. A najde někdo odvahu tvrdit, že by snad románek F. Sorokina a studentky Káti byl něčím tak unikátním? F. Sorokin to rozhodně nebude (a ani by nemohl, protože je osoba příliš předpojatá). O pár měsíců později Káťa F. Sorokinovi slovy prostými a nehledanými vyprávěla, jak se do něj zamilovala na první pohled hned při prvním náhodném setkání někde na schodišti nebo v průjezde. Možná nemluvila tak docela pravdu, ale F. Sorokinovi to lichotilo.
Za zmínku by v této souvislosti možná stála jedna zajímavá okolnost. Asi tak půldruhého roku před jejich seznámením se Kátě přihodila taková nepříjemnost. Chodila tenkrát do deváté třídy v malém městě nedaleko Leningradu (bylo to Kolpino? Pavlovsk? Tosno?). Jednou, když měla službu, zůstala po vyučování uklízet třídu. Najednou do učebny vpadlo několik spolužáků, chytili ji za ruce, omotali hlavu kabáty a povalili do uličky. Moc se jim to nevyvedlo — snad ze strachu, nebo možná spíš z nezkušenosti. Jen jí opatlali břicho a nohy hojnou dávkou lepkavé břečky a rozutekli se. Káťa zůstala pannou. Fyzicky. Těžko ovšem říct, co na to říkala její psychika.
Budiž pravdě učiněno zadost a rovněž řečeno, že do F. Sorokina už se zamilovala jako žena. Kdo byl ten první, mu nikdy neřekla a jeho ani nenapadlo se na něco takového ptát.
Jednoho parného dne na začátku září se F. Sorokin vrátil ze školy a jako obvykle si šel pro klíč k Anastasje Andrejevně do bytu č. 19. Anastasju Andrejevnu doma nenašel, ale našel lístek, že klíč je u sousedky, u Káti. V šeré chodbě zavalené roztodivnými krámy vyhledal její dveře a zaklepal. Okamžitě se otevřely. A on ji uviděl. A zažil malý šok.
Inu, účel světí prostředky. Stará moudrost navíc praví, že v lásce je každý prostředek dobrý. Samozřejmě už ho očekávala a na toto setkání se patřičně nachystala. Zato on se dostavil totálně nepřipraven. Později pochopil, že stačilo málo (stát se může ledacos) — a on by se buď vrhl na zmatený ústup, nebo by se skácel v mrákotách.
Supě a pohekávaje jsem se zvedl, vlezl pod pohovku a z nejzazší-ho a nejuprášenějšího kouta vyhrabal nedopalek, o němž jsem věděl celý rok. Šel jsem s ním do kuchyně, zapálil si a mimoděk se podivil, že tabákový dým na mě nemá žádný vliv, jako bych ani nevdechoval cigaretový kouř, ale jen teplý voňavý vzduch.
Káťa byla útlounká dívka, s úzkými ramínky a bedry a s okrouhlými stojatými prsy. Měla na sobě pytlovitý šedý župan sirotčinecké-ho střihu, mlčky uchopila F. Sorokina za ruku a zavedla ho dovnitř, pak se vrátila ke dveřím a pomalu a tiše, ale důkladně je zavřela a zajistila zástrčkou, pak se k F. Sorokinovi otočila, ruce nechala bezmocně klesnout a zadívala se na něj. Župánek měla rozepnutý a pod ním už na sobě měla jen holou kůži — F. Sorokin si nejdřív povšiml, že ta kůže je od čela až po ňadra rudá, a teprve potom věnoval pozornost tomu ostatnímu. To byla panečku pastva pro oči pohlavně dozrálého smrkáče, který až doposud viděl nahou ženu jen na reprodukcích Rubense! Vlastně ne, to ne, ještě taky na těch pornografických obrázcích, co mu ukázal Bořka Kutuzov (roztrhán dělostřeleckým granátem v srpnu 1941).
Setkávali se, ne-li denně, pak dosti často a pravidelně. Přesně v dohodnutý den a hodinu, ba v domluvenou minutu F. Sorokin tygřími neslyšnými skoky stoupal ke dveřím bytu číslo 19. Obyčejně to bylo někdy přes den, tak ve tři ve čtyři odpoledne, hned když se vracel ze školy. Samozřejmě nezvonil ani neklepal. Dveře se otevřely
samy. Káťa v sirotčineckém župánku na nahém těle ho chytila za ruku, zavedla dovnitř, tam se zamkli a chvatně a chtivě se opájeli jeden druhým, aby zhruba po dvaceti minutách F. Sorokin jako Indián na válečné stezce obezřetně zdolával nástrahy tmavé chodby, zkušeným pohybem otevíral bezpečnostní zámek a jako stín mizel na schodišti. Mluvili spolu jen málo a výhradně šeptem, a po celou dobu trvání toho trochu jednotvárného, ale neuvěřitelně nasyceného příběhu jejich lásky jim ani jednou nebylo dopřáno, aby spolu strávili víc než půl hodiny najednou…
A příběh byl opravdu neuvěřitelně nasycený — pro F. Sorokina docela jistě, ale pro Káťu s největší pravděpodobností rovněž. Sotva sbíhal po schodech dolů, už se F. Sorokinovi začínalo stýskat. Po jedno či dvoudenní rozluce tento stesk střídala ničivá netrpělivost. Pak už se valem blížila dohodnutá chvíle a všechno v jeho nitru se zachvívalo horečnatou radostí a taky rostoucím strachem, co si počne, kdyby ke schůzce z nějakého důvodu nedošlo (i to se stávalo). Ale nakonec se vždycky dočkal, a po vytouženém sblížení zase přicházel krutý stesk, netrpělivost, radost a strach, a tak pořád dokola. Týden po týdnu, celý podzim, celou zimu, jaro a nakonec i prokleté léto roku jedenačtyřicátého. A F. Sorokin ani jednou nepocítil, že by byl z Káti unavený nebo že by se jí přesytil, jedinkrát se nestalo, že by býval byl před některým setkáním raději, kdyby k němu nedošlo. A to samé se velmi a velmi pravděpodobně odehrávalo i v ní.
Zajímavé je, že právě v této době zahájil F. Sorokin coby žák deváté třídy úspěšnou ofenzívu na frontě vyšší matematiky a sférické trigonometrie, společně se Sašou Aronovem vesele kutil astronomické dalekohledy, tvrdě makal v dílnách Domu techniky mládeže a hravě zvládal veškerá školou předepsaná moudra. Zároveň pokračoval jeho platonický vztah s Ljusjou Něverovskou a po Novém roce k tomu všemu přibyl ještě nevinný flirt s Ninou Choljajevovou (zmizela beze stopy během evakuace) a přišlo ještě mnoho a mnoho všelijakých drobnůstek a nanicovatůstek. F. Sorokin aktivně žil studiem, amatérsky provozovanou vědou, veřejnými i osobními kontakty a ani jednou, za žádných okolností, nikde a nikomu, ani slovem, ba ani v narážce nenaznačil, že existuje Káťa.
Sotva je spojovala jen tělesná žádost, byť by byla sebesilnější: něco takového by nemohlo trvat tak dlouho a přitom být doprovázeno pravidelnými záchvaty stesku, radosti a strachu. A na druhé straně to sotva byl romantický lásky vzlet, o němž tak rádi psávali klasici. Bylo v tom od každého něco — určitě klukovská pýcha ze známosti se skutečnou ženou, a vděčná něha dívky vůči muži, který jí neubližuje a zbytečně se nevypíná, a dost možná i předtucha.
Naposledy se setkali koncem května, na počátku zkouškového období.
F. Sorokin se vrátil ze stavby polního letiště u Kingiseppu někdy kolem desátého července — zmužnělý, s prvním

zabitým člověkem na svém kontě, samozřejmě nepřítelem, fašistou, na což byl nesmírně hrdý. Různými oklikami se mu podařilo zjistit, že Káťa před týdnem odjela s celým ročníkem kopat protitankové zákopy někam ke Gatči-ně (nebo snad ke Pskovu?).
Koncem července dostal domovní důvěrník zprávu, že Káťa zahynula při bombardování.
Slabost. To všechno ta moje slabost. Dnes si připadám obzvlášť zesláblý. Ale proč já si pořád tak umíněně zakazuju na tohle všechno vzpomínat? Až na to jméno — Káťa. To jsem si dopřál. Káťa. Ale jen jméno. Proto jsem asi později už nikdy nikoho nemiloval. F. So-rokin měl od té doby spousty ženských, dvě nebo tři ženy, a ani jedinou lásku.
Rozezněl se telefon a já se pracně vláčel zpátky do pracovny. Byla to Rita — konečně, v pravou chvíli.
Právě se vrátila z toho svého Zapadákova a moc si přála setkat se s oduševnělým reprezentantem literárního světa.
Hlas měla čistý, veselý a zdravý, což bylo báječné, a také já si moc přál okamžitě ji spatřit. Zeptal jsem se jí, jak je na tom s časem, a ona mi odpověděla, že teď normálně sedí v úřadě, kde se zdrží aspoň do oběda, ale po poledni se určitě najde možnost, jak zahnouti kramle. Zajásal jsem a vespolek jsme neprodleně ukuli plán, jak se v patnáct nula nula setkáme v Klubu a splyneme tam spolu v gastronomické extázi. Pro začátek, dodal jsem věcně. A pak se uvidí, odpověděla ona ještě věc-něji.
Tato rozmluva, jak se ostatně dalo očekávat, zcela zásadně změnila můj vztah k fyzicky snadno dosažitelné okolní realitě. Nejbližší okolí se z nepřátelského jako mávnutím kouzelného proutku stalo přátelským, zatímco realita ztratila své základní černé vybarvení a potáhla se všemi myslitelnými odstíny růžovosti a blankytu. I na ulici bylo náhle podstatně světleji a rezavá vánice přešla v nadýchanou, málem sváteční chumelenici. A všechno to, co mě v posledních dnech tak ponuře obstupovalo, všechna ta nepříjemná a podivná setkání, skličující rozmluvy a nevyslovené jinotaje, které se zničehonic odívaly krví a tělem zcela reálných problémů, problémů ještě nedávno povýtce teoretických a abstraktních, veškerá beznaděj, co mě obklíčila jako zlověstný vysoký plot, se najednou rozplynula, odlétla někam dozadu a do stran a udělala místo smaragdové zeleni, slunečné zlatistosti a šmolkové mlžnosti a přes to všechno se s vyzývavým furiantstvím šikmo táhl mihotavě zářící nápis ZVÍTĚZÍME! A bok mě přestal bolet.
Proč věčně věků na trubku troubíš, mladý muži?
Proč místo toho hrob si nehloubíš, mladý muži?
Především jsem se vypravil do koupelny a tam jsem se oholil do takové hladkosti líce, o níž je málo říct, že je dokonalá; Rita totiž nesnáší ani náznak něčeho, co by snad mohlo zavánět strništěm. Pak jsem přejel vlažným hadrem po všech stolech a skříních. Rita nesnáší prach na leštěném nábytku. Taky ložní prádlo jsem okamžitě převlékl. Rita a já uznáváme toliko do tuha a chrastiva naškrobená prostěradla. Přepečlivě jsem vycídil všechny pohárky, sklenky a sklenice a každý kousek puntičkářsky zkontroloval proti světlu, naleštil vidličky, nože i kávové lžičky a závěrem jsem se vzchopil i k tomu, abych vydrbal vanu a záchodovou mísu. Těsně před oponou jsem pak vyrukoval do bytu s vysavačem a vyluxoval jsem podlahu všude, kde v bytě podlahu mám.
Zatímco jsem se zabýval těmito úkony, dvakrát zvonil telefon. Poprvé to byl Ljoňa Pišiš, jehož jsem po standardně pozdravné otázce „Jak se vede?“ prostě nepustil ke slovu, a pak to byl již druhý telefonát onoho stydlivky mlčky dýšícího do sluchátka, jemuž jsem, jak jsem ještě byl v ráži, vyložil, že nabízené pomoci si vážím, ale že v současné době již tuto pomoc nepotřebuji, neboť jsem tady veškeré
své záležitosti uzavřel a v nejbližší době se z této planety a tohoto času vytratím navždy.
Nevím, co si o tom všem chudinka stydlín pomyslel, ale další telefonáty tohoto druhu nenásledovaly.
Vymódil jsem se do svého nejlepšího obleku a z domova vyrazil ve tři čtvrtě na dvě — počítal jsem s tím, že se zastavím ještě na přijímací komisi a odeberu si tam mně náležející dávku čtiva. Pane, smiluj se a ochraniž mě! Výtah nejezdil. Vůbec, ani malá ani velká kabina.
A má obrazotvornost mi vykreslila katastrofický výjev, jak s Ri-tou po dobrém obědě a příjemné procházce zimní Moskvou šplháme pěkně po svých do patnáctého patra, jak mi srdce v hrudním koši zběsile a nepravidelně lomcuje a vyzvání, jak na každém odpočivad-le usedám na lavičku, vyprojektovanou právě kvůli této eventualitě, a Rita, ta krásná žena, dáma mého srdce, má momentálně znejmilejší, má poslední žena ohleduplně štěbetá o hloupostech, s ponižujícím soucitem na mě shlíží shůry a čas od času jen tak mimochodem prohodí: „Prosím tě nespěchej, vždyť nechvátáme …“
Zahnal jsem tuto ostudnou vidinu a vydal se dolů pěšky. A koho nepotkám na odpočivadle mezi šestým a sedmým patrem? Kdo se to tak svižně dere vzhůru, bere schody po dvou a jen zlehka se levou rukou dotýká zábradlí? Kdo to je, ten ruměný junák, pohvizdující si známý motiv z Gershwina a třímající v pravici kabelu s nákupem, lépe řečeno s vyzvednutou objednávkou ze zvláštní zásilkové služby, soudě podle jistých neklamných známek…?
Samozřejmě, je to on! Konstantin Kudinov, básník, ten dozelena vyšisovaný a pozvracený nebožáček, kterého sotva před pár dny odváželi s duší na jazyku, aby mu v Birjulevské nemocnici vypumpova-li žaludek.
„Dědku!“ zahulákal, sotva mě poznal. „To je skvělý, že se potkáváme! Nespěcháš? Tak počítej s tím, že jsem tě zařadil do svý úder-ky. Vyrážíme na BAM. Dvacet dní, patnáct besed, letí se speciálem, tam i zpátky.“
Vskutku — dnešek je, zdá se, můj úspěšný den. Někomu to může připadat zvláštní, ale já, starší, uzavřený a novým známostem se vy-
hýbající člověk, konzervativec a pecivál mám kupodivu velice rád veřejná vystoupení.
Mám rád, když se mohu postavit před nabitý sál a vidět naráz tisíc tváří stmelených v tvář jedinou, stmelených zájmem, dychtivým, skeptickým, ironickým, ohromeným, ale v každém případě je to zájem. Rád publikum šokuji našimi cechovními tajemstvími, rád odhaluji figle redakční a nakladatelské kuchyně, rád nelítostně bořím naivní iluze kolem takových ohmatanych a umaštěných stereotypů jako je inspirace, tvůrčí prozření a boží jiskra. Rád odpovídám taky na písemné dotazy z publika, jemně ironizuji hlupáky — samosebou decentně a zakamuflovaně, aby mě pak nějaká bestie, pokud by se v sále našla, nemohla pronásledovat a popotahovat — rád se procházím po ostří břitvy a manévruji mezi

tím, co si skutečně myslím, a tím, co bych si podle všeobecného mínění jako sovětský spisovatel myslet měl…
A pak, když mám besedu za sebou, rád stávám někde dole v sále nebo ve foyeru obklopen skutečnými ctiteli a příznivci, podepisuji častým používáním odrbané výtisky Moderních pohádek a rozmlouvám se všemi těmi lidmi jako rovný s rovnými, v případě potřeby tvrdě polemizuji a neustále se opájím úchvatným pocitem bezpečí a spolehlivého valu proti hrubému výpadu či netaktní příkrosti, vědomím situace, kdy se člověk nemusí bát nesprávného či nepovedeného kroku a kdy je i vyložená hloupost, kterou člověk v zápalu vypustí z úst, taktně a zdvořile pominuta…
A zvlášť rád mám tohle všechno mimo Moskvu a mimo další metropole administrativní, vědecké i průmyslové, v místech zapadlých, odlehlých, na samé hranici civilizace, kde všichni ti inženýři, technici, operátoři, všichni ti včerejší vysokoškoláci trpí nenasytným hladem po kultuře či prostě po normální inteligentní debatě.
Samozřejmě jsem se s Kosťou hned domluvil, přislíbil účast, vyptal se, kdy se letí a kdo v té partě ještě bude, kdy a kde proběhne instruktáž před cestou, a už jsem mu podával ruku na rozloučenou, jenže on mi najednou spiklenecky sevřel palec, vychytrale přimhouřil očka a téměř koketně zazpíval:
„Řeknu ti, Felixi Alexandroviči, že ty teda umíš riskovat! Tohle jsi navlík ohromně. Ale nemyslíš si, že by ti jednou mohli prachsak-ramentsky zasolit? Až se to jednou šikne!“
Koketně se štířil, pohupoval ve vzduchu mou náhle ochablou pravicí a já cítil, jak se ve mně všechno stahuje neblahým, nedobrým tušením. Asi to způsobil fakt, že tahle slova vypustil z úst zrovna Kosťa Kudinov. Nevím. Ihned mě napadlo, že ta potrhlá komedie s tím… no, jak tomu říkal… s tím zatraceným elixírem, kterou jsem si na vlastní hlavu přivolal sám, asi ještě neskončila. Nic neskončilo, já sice bláhově zapomněl na toho špicla v kostkovaném oboustranném plášti, ale oni na mě rozhodně zapomenout nehodlají, aféra pokračuje, mně se zřejmě mimoděk podařil nějaký obratný tah, asi jsem, já ňouma, něco risknul, ono to vyšlo, ale v budoucnu by mi to někdo mohl setsakra připomenout. Což se rozhodně stane, o tom není pochyb…
Ježíšmarjájózef! Kéž by se ten Kosťa Kudinov jednou konečně propadl do míst, odkud už není návratu! Ten nositel tajemných zed-nářských zvyků a šiřitel odporných narážek a polonarážek! Sotva po minutě debilního pomrkávání, zasvěceného mhouření jednoho i obou očí a pohupování mou pravicí z jeho jinomluvy vyplynulo, že míří do oblasti, kterou jsem si v tuto chvíli rozhodně nevybavil.
Na počátku prosince mi jeden známý redaktor z Moskevského playboye poslal ke zlektorování rukopis jistého Bumbachina, jinak předsedy naší bytové komise. K rukopisu připojil tento komentář: „Jen mu pěkně uraž nudli vod frňáku a ničeho se neboj, náš starej už je z toho Bumbáce málem na infarkt.“ Román byl skutečně příšerný a já zmíněnou nudli urazil. Vod frňáku. A s rozkoší. A těsně před Silvestrem Bumbachina z toho jeho předsednického místa s kraválem vykopli. Samozřejmě ne za to, že píše romány, které jsou schopny přivodit infarkt i muži tak zocelenému a ostřílenému, jako je šéfredaktor Moskevského playboye. To ne, vyhodili ho za to, že pojídal chléb nezákonný a popíjel víno rozkradačů. No a tenhle idiot Kosťa Kudinov, básník, si vykombinoval, že jsem s tím vším předem počítal, ale nebál jsem se vystoupit proti Bumbachinovi už na začátku prosince, kdy se ještě všechno mohlo zvrtnout tak i onak…
Ale to není všechno. Idiot Kosťa Kudinov jinak považoval můj lektorský posudek za čin sice statečný, ale neuvážený, protože měl za to — a jistě ne neprávem — že Bumbachinové neumírají, naopak se vždycky vracejí a nikdy nic nezapomínají a neodpouštějí.
Jenže komu by v naší době bylo příjemné dostat se do podezření, že je hrdina z nerozumu? Byl jsem však Kosťovi tak vděčný za to, že nejspíš docela zapomněl na mé dobrodružství s elixírem života, že jsem ho jen shovívavě poklepal po rameni a dal mu na srozuměnou, že si zbytečně dělá péči a že při mých stycích se nějakých Bumba-chinů rozhodně obávat nemusím. Nechal jsem ho, ať si popřemýšlí, jaké výhody by mohl vytřískat z důvěrné známosti s osobností takového formátu, jako jsem já, a pomalu, možná i majestátně jsem pokračoval v sestupu.
A přece se to neobešlo bez kostkovaného pláště, přece jen mi svou existenci připomněl, i když způsobem poněkud nečekaným.
Když jsem vystoupil na Kropotkinské z metra, spatřil jsem vedle trafiky jednu z největších vymožeností dvacátého století — červeno-žlutou sanitku záchranné služby, zvanou chmelový kombajn. Zadní dveře byly dokořán a dva milicionáři uvrhovali do útrob vozidla kostkovaný oboustranný plášť. Uvrhovaný plášť je statečně odkopá-val zadníma — možné ovšem je, že nikoho neodkopával a že se naopak snažil najít nějakou oporu. Tvář jsem nezahlédl. Víc už jsem neviděl nic, až na brýle. Respektive až na kovové obroučky, jež kolem mě rutinovaně a nezúčastněně pronesl milicionář, který mi vzápětí zmizel za sanitkou. Pak se všechna dvířka zabouchla, auto vypustilo asi tak kubík ohavného smradu a pomalu odjelo. Tím všechno skončilo a já se ani neměl koho zeptat, co se tu odehrálo, protože časy, kdy podobné incidenty lákaly davy čumilů, jsou dávno pryč. Tak jsem si šel po svých.
Do Klubu jsem podle předpokladu vstupoval přesně ve tři čtvrtě na dvě. U vchodu tentokrát neseděla Marja Trofimovna, ale zatím ještě poměrně mladá důchodkyně, která tu za rok bude týden, ale přitom už všechny zná, aspoň mě rozhodně. Vyměnili jsme si pár zdvořilostí, já ji upozornil, že očekávám jednu dámu, odložil jsem si a beze spěchu jsem vešel nahoru do přijímací komise. Černooká a bělolící Zinaida Filippovna, jako vždy velmi ustaraná a velmi zane-prázdněná, mi jen ukázala na knihovnu, kde ve třech policích ležely hromádky děl čerstvých uchazečů. Proboha, je jich jen osm, a už stačili vydat takové hory knih!
„Už jsem vám něco připravila, Felixi Alexandroviči,“ pronesla Zinaida Filippovna a roztržitě se pousmála. „Vy jste přece odborník na vojenskovlasteneckou tematiku, že. Můžete si to vzít, je to nějaký Chalabujev. Zapsané to mám.“
Žalostný a tklivý byl pohled na hromádku, která v sobě zhmotnila ducha a mysl onoho Chalabujeva, o kterém jsem jaktěživ neslyšel. Tři tenoučké výtisky časopisu Praporčík a osiřelá tenoučká brožovaná knížka Severosibiřského nakladatelství, obsahující nevelkou novelu s názvem Střežíme nebe!
Kdopak tě asi doporučil, Chalabujeve? pomyslel jsem si. Kdo byl tak neopatrný, že nám tě předhodil k rozsápání s pouhými třemi časopiseckými povídečkami a jednou novelou? Ona to asi ani nebude novela, spíš jen beletrizovaný

cyklus črt ze života vojenských letců nebo příslušníků raketových jednotek. Ty budeš pro naše gardisty učiněná jednohubka, Chalabujeve, pokud sis už ovšem nestačil zajistit jejich milostivou přízeň. Ale i kdyby sis takovou přízeň zajistil, Chalabujeve, staneš se sotva půlhubkou pro naše odborníky na dějiny francouzského společenského románu 18. století. Kdybys však, Cha-labujeve, měl v sobě tolik prohnanosti, aby sis dokázal zařídit i jejich požehnání, tak ti, Chalabujeve, budiž čest a chvála, tak to, hochu, dotáhneš daleko a je dost pravděpodobné, že za nějakých pět let už se družně budem tísnit u tvého prahu a žebrat o povolení k pronájmu chaty ve spisovatelské osadě někde za Moskvou.
S povzdechem jsem Chalabujeva zastrčil do podpaždí, vybraně jsem se rozloučil se Zinaidou Filippovnou a odebral se rovnou do restaurace.
A stalo se, že i když vzhledem ke klidné odpolední hodině v sále nebylo moc lidí, pohodlný a příjemný stolek byl k mání jen jeden, a když jsem se k němu posadil, zjistil jsem, že po mé pravici se ocitl V. Kapsov, náš proslulý humorista a autor záplavy skečů; seděl tu vyzdoben tradičním motýlkem a zaštítěn listem Morning Star, který pročítal s přísným a nepřístupným výrazem ve tváři, popíjel kávu.
U stolku zleva štěbetaly dvě nepřetržitě přežvykující dámy neurčitého věku a na první pohled lákavého zevnějšku — snad dcespindy, snad žespindy, jak praví klasifikace Žory Naumova (rozuměj „dcera spisovatele“, respektive „žena spisovatele“).
A u stolku přímo přede mnou seděl Apollon Apollonovič Vladi-mirskij a hostil jednu ze svých nesčetných vnuček (možná ale i prav-nuček) bohatým obědem se šampaňským. Všiml si mě a vyměnili jsme si přátelsky srdečné úklony. Byl úplně stejný, jako když jsem ho před čtvrtstoletím spatřil poprvé. Maličká, naprosto holá hlava jako nafukovací balónek na dlouhém řasnatém leguánim krku, obrovské černé oči, snad jen zřítelnice bez duhovek, ochablá, neustále mírně pootevřená ústa a nepravidelně klapající umělý chrup, už jako by žil vlastním životem, plavná gesta dirigenta a ostrý vysoký hlas člověka, kterého názor ostatních nezajímá. To vše uloženo do staromódního oblečku asi tak z počátku století, z jehož saka trčí díky poněkud krátkým rukávům oslnivě bílé manžety košile. Připadal mi jako vetřelec z nepředstavitelně vzdálené, čítankové minulosti; neuměl jsem si představit, že energické, optimistické a bujaré písničky, které se zpívaly a vlastně dodnes zpívají na demonstracích i studentských večírcích už někdy od dob kolektivizace, byly zkomponovány na verše této zkameněliny…
Seděl jsem, jedním okem nakukoval do otevřeného Chalabujeva a druhým sledoval dveře do vstupní haly, odkud se co nevidět měla zjevit Rita. Apollon Apollonovič, protektorsky pozorující, jak jeho mladičká příbuzná pořádá biftek, snad každou minutu elegantním cvrknutím zaháněl jankovité manžety do rukávů a přitom za doprovodu nerytmicky klapajícího chrupu přednášel další kapitolu svých ústních memoárů.
V uplynulých desetiletích jsem se jich naposlouchal do omrzení, proto mé cvičené ucho jen roztržitě registrovalo klíčová místa. Aha, teď právě u Vladimíra Vladimiroviče a jeho vztahu k Osje. Teď se vyprávěním mihl Boris Leonidovič, prohodil cosi roztomile vtipného a okamžitě ho vystřídal Alexandr Alexandrovič, už na smrt nemocný, doslova den před skonem. A samozřejmě Alexej Nikolajevič a onen legendární výrok jeho komorníka, jímž odbyl návštěvníka: „Jeho Jasnost Alexej Nikolajevič ráčil právě odjet na ÚV…“ Samuil Jako
vlevič… Korněj Ivanovic… A Veňa tehdy úplně mladý a hodně hrdo-pýškovský při první návštěvě u Alexeje Maximoviče… Isaak Emma-nuilovič a jeho poslední cesta. „A představ si, že když se měly píchat injekce, tak se všichni spisovatelé rozprchli do lesa a do křoví, sestřičky s injekcemi za nimi, a jen Míša stojí smutně u nemocničního okna a prohodí: Hleďme na ta děvčátka, asi šla do lesa sbírat půl-ky…“ Konstantin Sergejevič… „Abyste jednou neskončil v GUMu, Vladimíre Ivanoviči!…“ Alexandr Sergejevič… (To jsem se zachvěl.)… Vissarion Grigorjevič, a ten jeho syn Josif…
Zvedl jsem oči a pohlédl na Apollona Apollonoviče. Byl nevyčerpatelný. Příbuzná však zůstávala vůči tomuto unikátnímu přívalu informací totálně netečná. Samozřejmě jsem nemohl vyloučit, že to stejně jako já zdaleka neslyšela poprvé. A najednou Apollon Apollo-novič vesele zavolal:
„A tady máme Michaila Afanasjeviče osobně! Comment ça va, Michel?“
Zvedl jsem hlavu.
Jedné zimní roku jedenačtyřicátého, když jsem se při náletu vracel domů z muničního závodu, zasáhla jedna z pum dřevěný dům kousek za mnou. Tlaková vlna mě zvedla do vzduchu, měkce mě přenesla přes litinová kopí parkové ohrady a s mateřskou něhou mě uložila do hluboké závěje — a já ležel tváří k černé obloze a s tupým údivem jsem zíral, jak nad mou hlavou pomalu a důstojně jako námořní lodi proplouvající hořící prkna a trámy.
Tentýž tupý údiv se dostavil i teď, když jsem sledoval svého včerejšího neveselého známého, tentokrát bez modrého pláště, ale ve všem ostatním do puntíku stejného jako včera, Michaila Afanasjevi-če, jak kráčí šikmo přes restaurační sál. Viděl jsem, jak se jeho rty pohnuly, něco Apollonovi Apollonovičovi odpověděl, ale mě buď nepostřehl nebo nepoznal a prošel dál do vestibulu. A když zmizel za dveřmi, do mrtvého ticha, jaké se vždy rozhostí po ohlušivých explozích, zaskřípal slavnostně, ale možná taky s familiérní důvěrností hlas Apollona Apollonoviče.
„Šel do knihovny. Mají tam stranický výbor.“
K svému velkému překvapení už jsem stál na nohou a byl jsem rozhodnut rozběhnout se za ním. Měl jsem pro něj nějaké otázky?
Ano. Měl. Samo sebou. Chtěl jsem ho požádat o radu? Bezesporu. To se rozumí. Vše, co ve mně vykvasilo do dnešního trpkého rána, se ve mně naráz rozbouřilo jako jedovatý lektvar v ježibabině kotlíku. Potřeboval jsem se nutně dovědět, jestli jsem mu onehdy rozuměl správně a pokud ano, tak co si teď s tím svým porozuměním mám počít. Už jen proto stálo za to rozběhnout se za ním, ale to nebylo to nejdůležitější.
Najednou jsem přesně věděl, kdo je ten můj neveselý známý z Lázeňské, kdo je to Michail Afanasjevič. Zdálo se mi to stejně evidentní jako nemožné. Takové setkání bylo věru důstojným vrcholem mého nekontrolovaně fantastického týdne, v jehož průběhu ten, jemuž náleží řídit mé osudy, přede mnou rozprostřel celý vějíř možností, z nichž jsem ani

jednu nedokázal nebo nechtěl využít a realizovat — a to vše zase pominulo, zmizelo to jako voda v písku a nezanechalo to po sobě nic kromě špinavé pěny filistrovské úlevy. Nu a nyní přichází poslední možnost. Zřejmě ta nejnepravděpodobnější. I když je to šance, která mi k mému krajíci chleba s máslem nic navíc nepřidá, tak pokud ji teď propásnu ve jménu soljanky s olivami, ale i ve jménu mé libovonné Rity, nezbude mi už vůbec nic a napříště už nebude mít smysl otevírat Modré Desky.
Jako ve snách jsem zaslechl opovržlivě velkopanské zamečení:
„Prosím vás, tak buď jsem jednou velký ruský spisovatel, anebo vám tu můžu odpomáhat od takovýchhle nudlí …“
Jako ve snách jsem se ohlédl a spatřil nad talířem dlouhou odulou tvář se štítivě odchlípeným rtem, která vzápětí zmizela za shrbenými zády číšníkovými.
A nakonec, tentokrát plně při smyslech, jsem spatřil Ritu v mém oblíbeném kostýmku pískové barvy, jak stojí ve dveřích restaurace, do očí se mi zabodl odlesk její náušnice, jak otáčela hlavou a rozhlížela se po mně, já však zbaběle uhnul pohledem a s tváří pokud možno odvrácenou jsem po běhounu prchal pryč, k těm dveřím, za nimiž zmizel Michail Afanasjevič. Mou hlavou šlehla hořká výtka, že se už zase dopouštím skutku, za který se budu muset dlouho a kajícně omlouvat, ale já tu pochybnost zapudil, protože to všechno přijde až pak, kdežto teď mě čekalo něco nesouměřitelně důležitějšího.
Na stranickém výboru jsem Michaila Afanasjeviče nenašel. Tam seděla jen Tatočka, kulometila na psacím stroji a vedle ní seděl pohodlně rozvalen v křesle, s kulatým, jakoby odlitým bříškem vysvobozeným ze sevření saka rudonosý, rudoretý, zkrátka zdravě červe-ňoučký satyr a s výrazem sjezdového řečníka ve tváři diktoval z papíru:
„…a s abstrakcionistickými manýrami v literatuře musíme bojovat a budeme bojovat stejně nesmiřitelně jako s abstrakcionismem v malířství, sochařství či architektuře…“
„…a v živočišné výrobě!“ zahalekal jsem, abych ho zarazil.
Okamžitě utichl, zjevně oslněn a překvapen tak nenadálým spojením problémů a já se ve vzniklé pauze Tatočky rychle zeptal:
„Není tu někde Michail Afanasjevič?“
„Ne,“ ozvala se, ale kulomet nezastavila. „A dneska už nebude.“ A vyčkávavě se otočila na satyra: „Architektuře a živočišné výrobě… Můžeme dál!“
Michaila Afanasjeviče jsem našel v čítárně časopisů, kde seděl úplně sám a pozorně pročítal poslední číslo Dozorčího čtvrtletníku. To inkriminované číslo. S románem Valji Děmčenka, celým rozdrásaným, rozkrájeným, podrobeným třem rozsáhlým amputacím, a přece živým, neporazitelně a vyzývavě živoucím.
Přiblížil jsem se k němu a zůstal stát, protože jsem nevěděl, co mám říct, jak začít. Zaplavil mě takový pocit nejapnosti všeho, co se tu dělo a mělo stát, že bych býval nejradši odešel, ale on nechal časopis klesnout, tázavě na mě pohlédl a hned se usmál:
„Á, Felix Alexandrovič. Dobrý den. Račte si sednout, je zde zrovna jedna prázdná židle.“
„To je z Čapka?“ zeptal jsem se a poslušně si sedl.
„Ne, z Haška, jen to ‚pane Valeš‘ jsem vynechal. Co pro vás můžu udělat, Felixi Alexandroviči?“
„V literatuře se, jak vidím, orientujete excelentně …“
„Nejen to. Mám literaturu nesmírně rád. Dobrou literaturu.“
„Aha. A když ve vás vzklíčí podezření, že moc dobrá není, vrazíte ji do toho stroje, že?“
„Bože můj, co si to o mně myslíte, Felixi Alexandroviči! Na něco takového snad nevypadám. Ostatně si za to můžu sám. Plácl jsem
hloupost, omlouvám se. Literatura nemůže být dělena na dobrou a špatnou. Literatura je jen dobrá, o všem ostatním bychom měli hovořit jako o makulatuře.“
„Přesně tak!“ chytil jsem se toho jako tonoucí stébla slámy a pokračoval jsem v zoufalstvím diktovaném tlaku. „Je-li něco čerstvé, rozumíme tím naprosto čerstvé. Takže když není ryba naprosto čerstvá, znamená to, že smrdí.“
Zavřel časopis tak, že si stránku založil ukazovákem, a chvíli mě tiše sledoval. Já si zase s až urážlivou zvědavostí prohlížel jeho, žasl jsem nad podobou s portrétem v hnědém svazečku a víc jsem žasl, že ho za celé ty tři měsíce nikdo z našich mlatců prázdné slámy při návštěvách v Lázeňské nepoznal — já vlastně taky ne…
„Felixi Alexandroviči,“ přerušil mé úvahy, „mám takový dojem, že mě považujete za někoho jiného. A dokonce tuším za koho …“
„No dovolte,“ zaútočil jsem živě, protože tak triviální pokus o úhybný manévr se mě dotkl — přece mi nepřipraví takové zklamání! „Snad nechcete popírat…“
„Právě že chci,“ přerušil mě a naklonil se ke mně. „Ano, jsem Mi-chail Afanasjevič a kdekdo tvrdí, že jsem mu nápadně podobný, ale posuďte sám: copak já bych mohl být on? Mrtví umírají navždy, Felixi Alexandroviči. To je stejně nezvratná pravda jako to, že rukopisy můžou shořet na popel a prach. I kdyby ON sebeusilovněji tvrdil opak.“
Cítil jsem, jak se mi obličej zalévá potem. Vytrhl jsem z kalhot kapesník a otřel si alespoň čelo. Hlava se mi točila, v uších zvonilo, asi mi nebezpečně povyskočil tlak a já si zase připadal jako ve snu.
„Víte co, přejděme raději k tomu, co zajímá vás,“ pokračoval Mi-chail Afanasjevič, vytáhl ukazovák z časopisu a položil výtisk vedle sebe. „Jak se dalo očekávat, naprosto správně jste pochopil, že můj přístroj nestanovuje absolutní uměleckou hodnotu díla, nýbrž pouze jeho pravděpodobné osudy v historicky dohledné době.“
Přikývl jsem a znovu jsem si z čela a tváří setřel pot.
„Když jste to pochopil, ocitl jste se před dilematem: Má smysl riskovat a předložit k analýze obsah Modrých Desek, nebo by bylo lepší nechat vše při starém?“
Zase jsem přikývl.
„Tak. A teď se pokusme sestavit takový malý výčet toho, čeho se bojíte a v co doufáte, Felixi Alexandroviči. Bojíte se

samo sebou toho, že přístroj vás za všechno vaše dlouholeté úsilí odmění nějakou komickou cifrou, jako kdybyste k prozkoumání nenabídl své životní dílo, ale nějaký vysloveně fádní posudek, psaný s odporem a výlučně proto, abyste od té trapné záležitosti měl pokoj… samozřejmě pokud jste ho nenapsal vůbec jen pro peníze. A doufáte v to, Felixi Alexan-droviči, že se stane zázrak a přístroj vás vyznamená šestimístným číslem, možná dokonce sedmimístným, a naznačí vám tak, že jste napsal novou Apokalypsu, která se ke čtenářům prodere bez ohledu na jakékoli překážky… Jenže vy, Felixi Alexandroviči, moc dobře víte, že v našem světě se člověk dočká jen hodně ubohých zázraků, takže nejsilnější důvod k naději odpadá jaksi sám sebou. Přejděme k obavám. Jedno si uvědomte: Nejste to nakonec vy sám, kdo Modré Desky dobrovolně odsoudil k pohřbení v útrobách vašeho psacího stolu? Odsoudil předem, Felixi Alexandroviči, ještě před narozením. Sledujete tok mých myšlenek?“
Přikývl jsem.
„A chápete, že jsem jen propůjčil verbální podobu vašim vlastním myšlenkám?“
Nezbylo mi než znovu kývnout a hlasem tak osípělým, až mě to samotného zarazilo, jsem pronesl:
„Pominul jste ještě jednu možnost…“
„Ne, Felixi Alexandroviči, nepominul. Jsem si vědom i vaší dětinské hrozby s ohněm. A abych vás za ni potrestal, vylíčím vám ještě čtvrtou eventualitu, natolik hanebnou a nedůstojnou, že se prostě neodvažujete vpustit ji do svého vědomí, a hrůza z té eventuality se vám usadila někde za humny podvědomí, svraštělá, trapně nahá a páchnoucí… Mám to zkusit?“
Z hrůzostrašné vize svraštělé hrůzy čenichající za humny podvědomí se mi málem zastavilo srdce, skoro jsem se zalkl, ale byl jsem si jist, že tu nemůže být nic, co bych sám nepromýšlel, čím bych se sám už nejmíň třiatřicetkrát netrápil. Zaťal jsem zuby a zahuhlal skrz kapesník přitisknutý k ústům:
„To by mě zajímalo.“
Tak mi to řekl.
Přísahám na svou čest, přísahám při životě své jediné dcery Káti a obou banditů: Skutečně jsem netušil a v životě bych si nedokázal představit, co mi o mně samotném řekne. Což bylo zvlášť ponižující, protože ta má čtvrtá možnost byla tak očividná, tak přízemní, tak na povrchu… že by ji každý normální člověk označil za možnost první… A Žužu Všesvazové za jedinou, jiné nezná… Jedině takoví jako já, takoví bezdůvodně zpychlí individualisté, nabití povýšeností pod takovým tlakem, že už si svou nadutost ani neuvědomují, jedině samozvanci, kteří si o sobě, o svých opusech a o světě, který oblažují pouhou svou existencí, myslí takové bůhví co, že jsou s to ukrýt do sebe tuto možnost tak hluboko, až už sami přestanou mít pojem, že by v sobě něco takového mohli nosit…
A vskutku — jak jsem si já, F. A. Sorokin, tvůrce nezapomenutelného románu Soudruzi důstojníci, vůbec troufal pomyslet, že škodolibý počítač v Lázeňské může na displej vyhodit nikoli sed-mimístné uznání mých, tedy páně Sorokinových zásluh, či naopak poustevnicky hrdou trojku, která by svědčila o tom, že světová kultura ještě nedozrála natolik, aby byla do svého lůna schopna vstřebat obsah Modrých Desek, ale třeba kulatých a spolehlivých 90 000, které by naznačovaly, že mé Modré Desky šťastně prošly schvalovacím řízením, byly šťastně schváleny a že knížka šťastně vyjela z tiskařských a knihařských strojů, aby dolehla na regály okresních knihoven po boku dalšího podobného papírového odpadu a nezanechá po sobě ani žádnou stopu v literatuře, ani vděčnou čtenářskou vzpomínku a bude pochována nikoli v čestném sarkofágu psacího stolu, ale v typizovaných, uniformních knihovních přebalech z levného kartonu.
„Nezlobte se prosím,“ skončil trochu zkormouceně. „Tuto možnost jsem však nemohl ponechat stranou ani v případě, že bych neměl v úmyslu vás trochu vytrestat.“
Beze slova jsem zakýval hlavou. Pokolikáté už. Démon nebes tvrdě olámal rohy mé pýchy.
„Zastavme se na okamžik u vaší hrozby, že Modré Desky spálíte a zapomenete na ně. Musím se přiznat, že jsem ji za dětinskou označil trochu unáhleně. Ve skutečnosti je to hrozba vážná, hodně vážná. Ale Felixi Alexandroviči! Celé mnohatisícileté dějiny literatury neznají
případ, kdy by autor vlastníma rukama spálil své MILOVANÉ dítě. Jistě, někteří pálili. Ale pálili jen to, co v nich vyvolávalo odpor a podráždění, co v nich vyvolávalo stud… Kdežto vy své Modré Desky nezřízeně milujete, žijete jen jimi a pro ně… Tak jak byste se mohl odhodlat něco takového spálit jen proto, že nevíte, jaká je čeká bu-doucnost?“
Samozřejmě měl pravdu. To s tím pálením a zapomněním byly jen ubohé tlachy… Nemluvě o tom, že mám doma ústřední topení. Nerv-ně jsem se uchichtl: možná se u nás tolik šmejdu tiskne proto, že ve městech už skoro vymizela normální kamna.
Michail Afanasjevič se taky zasmál, ale ihned zase zvážněl.
„Chtěl bych, abyste mi správně rozuměl, Felixi Alexandroviči. Vy jste si za mnou přišel pro soucit a radu. Právě za mnou, jak vám se zdá za jediným člověkem, který vám může poradit a projevit upřímné porozumění. Vy nechcete pochopit ani to, že nic takového se nestane a ani stát nemůže, nedočkáte se ani rad ani soucitu. Nemůžete se smířit s představou, že já před sebou vidím jen zpoceného a opovážlivého brunátného chlapa s ochablými vlhkými prsty a cévami staženými tak, že mu hrozí náhlá srdeční příhoda, omšelého a opotřebovaného člověka, který už si svoje užil, člověka nepříliš chytrého a nepříliš moudrého, obtěžkaného zahanbujícími vzpomínkami a úzkostlivě potlačovaným strachem z fyzického konce. Jistě chápete, že takový jedinec nevyvolává potřebu politovat ho nebo mu udílet rady. Proč taky? Pochopte konečně, Felixi Alexandroviči, že mně do vašich vnitřních zápasů, do vašich etických katastrof ani do vašich — promiňte mi ten výraz — záchvatů sebeobdivu nic není. Jediné, co mě zajímá, jsou vaše Modré Desky a to, aby román byl dokončen. Nejsem ani literární vědec ani váš životopisec, takže mě nezajímá ani to, jak a za jakou cenu román dopíšete. Lidem je samozřejmě vlastní očekávat odměnu za své snahy a svou trýzeň a přísně vzato na to mají právo, ale jsou i výjimky. Nikdo se nedočká a ani nemůže dočkat odměny za tvůrčí muka. Ta totiž nesou odměnu sama v sobě. Proto nečekejte ani světlo ani klid a mír, Felixi Alexandroviči. To jsou věci, kterých se dočkat nemůžete.“

A nastalo ticho. Jako bych ohluchl. Do toho hluchého ticha ne-zvučně vstoupila knihovnice v doprovodu nějakých dvou stařen,
všechny tři ženy v nezvučné debatě přistoupily ke skříni, nezvučně ji otevřely, začaly nezvučně vytahovat na stůl staré svázané ročníky nějakých novin. Nejzvláštnější na tom však nebylo to ticho, ale fakt, že se směrem k nám ani jednou nepodívaly a chovaly se, jako bychom tu vůbec nebyli.
A v tom tichu najednou zazněl zastřený příjemný hlas Michaila Afanasjeviče. Nemluvil, nevyprávěl, on nahlas předčítal z neviditelné knihy…
„Město na ně hledělo prázdnými okny — bylo celé potažené plísní, slizké, ztrouchnivělé, jako by mnoho let hnilo na mořském dně a teď ho někdo konečně vytáhl na světlo boží, slunci ku posměchu, a když se slunce dosyta vynasmálo, jalo se ho dobíjet. Střechy měkly a odpařovaly se, z plechu a tašek stoupala rezavá pára a ztrácela se přímo před očima. Ochable se podlamovaly a táhly pouliční lampy, novinové stánky a reklamní stojany jako by se rozpouštěly přímo ve vzduchu — všechno tu tiše popraskávalo, syčelo, pórovatělo, prů-zračnělo, měnilo se v závěje špíny a mizelo beze stopy…“
Michail Afanasjevič umlkl, unaveně se opřel a zavřel oči. A já už věděl, odkud to četl a proč mi to připadá tak známé. Ještě to nebyl úplný konec, nešlo o poslední odstavec a poslední řádky, ale už jsem ten závěrečný výjev viděl, už jsem měl před očima i vytouženou poslední řádku, po níž už nepřijde nic, jen slovo KONEC a možná letopočet.
Celá klubová restaurace sledovala, jak známý autor vo-jenskovlasteneckých próz Felix Sorokin, urostlý, snad už poněkud obtloustlý stříbrovlasý krasavec s bujnými černými kníry a lesklým laureátským odznakem v klopě saka volně prošel mezi stolky, přistoupil k hezké paní v elegantním kostýmku pískové barvy a políbil jí ruku. A celá restaurace uslyšela, jak zřetelně a nahlas požádal číšníka Míšu:
„Přáli bychom si jakékoli maso. Hlavně aby to nebyla psina! Psiny už jsem se nažral v životě dost a dost, Míšo!“
Půlka přítomných nevěnovala těmto slovům pozornost, druhá polovina výrok považovala za špatný vtip a Apollon Apollonovič jen
pokýval želví hlavičkou a zamumlal: „Zvláštní… Kdy ten chlap stih-nul…“
Felixe Sorokina však ani nenapadlo žertovat. Namazat se taky ještě nestihl, to ho teprve čekalo. Prostě byl odsouzeníhodně, nepřístojně a nemotorně šťastný a sám ani pořádně nevěděl, proč vlastně.

10. VIKTOR BANEV. EXODUS

Rok po válce byl poručík B. pro zranění demobilizován. Pověsili mu na prsa medaili Victoria, do zubů strčili poslední měsíční žold a kartónovou krabici s darem pana prezidenta — uvnitř byla flaška trofejního šnapsu, dvě plechovky štrasburské paštiky, dvě kola točeného koňského salámu a trofejní hedvábné podvlékačky, to aby měl něco do začátku, až bude zakládat rodinu. Poručík se po návratu do metropole nedá ničím zaskočit. Je obratný mechanik a kdykoli by ho vzali do práce v univerzitních dílnách, odkud jako dobrovolník odcházel na frontu, ale do zaměstnání nespěchá — obnovuje staré známosti, navazuje nové a v pauzách propíjí haraburdí zabavené nepříteli v rámci válečných reparací. Na jednom večírku se setkává se ženou jménem Nora, mimochodem moc podobnou Dianě. Popis večírku: ohrané předválečné desky, doma zušlechtěný denaturák, americké hovězí v konzervách, hedvábné blůzky rovnou na holé tělo a mrkev ve všech podobách. Poručík cinkající medailemi hravě rozežene všechny civily, vytrvale Noře nabízející přídavek vařené mrkvičky, a zahajuje pravidelné obléhání. Nora se chová podivně. Na jedné straně je jasně pro, ale na druhé straně neustále naznačuje, že začít si s ní něco je dosti nebezpečné. Exporučík rozdychtěný denaturákem však nechce o nějakých překážkách nic vědět ani slyšet. Opouštějí večírek a odcházejí k Noře. Poválečná metropole v noci — pouliční lampy svítí jen tu a tam, vozovky jsou rozbité, všude ohrazené trosky a zbořeniště, nedostavěný cirkus, ve kterém zaživa hnije šest tisíc zajatců, střežených dvěma invalidy, v temné boční uličce je právě někdo bez-ostyšně olupován. Nora žije ve starém dvoupatrovém domě, schodiště je úděsně zasviněné, na jedněch dveřích je nápis: „Tady bydlí ně-meckej čokl.“ V dlouhé chodbě zavalené všemožnými krámy uskakují do stínu nějaká dvě vyzáblá individua. Nora hřmotí klíči a odemyká dveře, pobité zázračně zachovalou lesklou kůží. V předsíni ho ještě jednou varuje, ale B. se domnívá, že za tím bude jen nějaká běžná kriminálničina nebo periferní pasák a odpovídá, že je zvyklý útočit holýma rukama proti tankům. Byteček je navzdory době čistý
a útulný, vévodí mu obrovská válenda. Nora na poručíka hledí s jakousi nesrozumitelnou lítostí, na chvilku mizí a pak se vrací s načatou lahví koňaku a oblečená je do fantasticky svůdného prádélka. Ukazuje se, že mají k dispozici maximálně půl hodiny. Když půlhodina uplyne, plně uspokojený poručík odchází a doufá, že bude mít příležitost zastavit se znovu. Na konci chodby už na něj někdo čeká — ta dvě vyzáblá individua ze stínu. Nepříjemně se škaredí, zastupují mu cestu a oznamují mu, že by si s ním rádi promluvili. Poručík začne bez dlouhých cirátů oba dva mlátit a dosahuje nečekaně hladkého vítězství. Vyzáblá individua sražená do prachu poručíku B. skrze posmrkování a pochichtávání vysvětlují jeho novou situaci. Pan exporučík mlátil našince, ke kterým teď sám patří. Nora není jen svůdná ženština. Nora je královna velkoměstských potvor štěnicích. Už je s váma ámen, pane důstojníku, setkáme se v Atakanu, všichni se tam scházíme, každou noc. Běžte domů, a až to nebudete moct vydržet, tak přijďte, máme votevříno do rána…
Na západním konci města žije v činžovním domě vedle chemičky mnohadětný titulární rada B. Úmyslně podrobný a úmyslně nudný popis hrdinových rodinných záležitostí — tři pokoje, kuchyň, předsíň, opotřebovaná manželka, pět nazelenalých dětiček, kyrysnice stará tchyně, která se přistěhovala z venkova. Chemička odporně páchne, dnem i nocí nad ni stoupají různobarevné dýmy, z jedovatého puchu umírají stromy, žloutne tráva, divoce a nečekaně mutují mouchy. Titulární rada už několik let vede kampaň, která by měla továrnu srazit na kolena: hněvivé požadavky na adresu vedení podniku, slzavé petice nejrůznějším institucím, zničující fejetony do všech listů, neplodné pokusy

vyvolat stávku a postavit na vrátnice hlídky. Závod však odolává jako pevnost. Na nábřeží před továrnou jeden po druhém umírají otrávení strážníci, kteří podnik hlídají, v blízkém okolí hynou domácí zvířata, celé rodiny opouštějí své byty a přidávají se k tulákům bez domova, noviny přinášejí nekrolog náhle zesnulého ředitele továrny. Titulárnímu radovi B. zemře nejdřív žena, děti jedno po druhém onemocní bronchiálním astmatem. Jednou, když jde do sklepa pro dříví, objeví tam starý minomet, ukrytý už od dob odboje, a obrovské zásoby munice. Ještě téže noci přetáhne minomet na půdu a otevírá vikýř. Závod před ním leží jako na dlani: v ostrém
světle reflektorů pobíhají dělníci, popojíždějí vláčky, a nad tím vším plují žlutá a zelená klubka jedovatých par. Zabiju tě, šeptá titulární rada a zahajuje palbu. Toho dne nejde do práce a následujícího taky ne. Její a nespí, sedí v podřepu pod vikýřem a střílí. Čas od času palbu přerušuje, aby hlaveň minometu mohla trochu vychladnout. Už z toho rachotu ohluchl a téměř oslepl z kouře po spáleném střelném prachu. Občas se mu zdá, že chemický puch slábne, a tehdy se usmívá, olizuje si okoralé rty a šeptá: Zabiju tě! Pak vysíleně upadne a usíná, a když se probudí, zjistí, že mu zbyly tři poslední miny. Odpálí je a vystrčí z vikýře hlavu. Rozlehlý tovární dvůr je posetý trychtýři, všude zejí rozbitá okna, na stěnách obrovských ocelových nádrží je vidět velké promáčkliny, dvůr je celý rozparcelovaný složitou soustavou zákopů, a těmi se krátkými přískoky přemisťují dělníci, vláčky jezdí ještě rychleji než předtím, řidiče ještěrek chrání důmyslný pancíř, a když vítr mračna par trošku rozežene, je na cihlové stěně kancelářské budovy vidět čerstvý bílý nápis: „Pozor! Během dělostřeleckého přepadu je tato strana zvlášť nebezpečná …“
Viktor si přečetl poslední stránku, zapálil si a pohlédl na papír zastrčený do stroje. Zatím tam měl jen půldruhé řádky: „Novinář B. vyšel z redakce a chtěl si vzít taxík, ale rozmyslel si to a seběhl do metra.“ Viktor věděl naprosto přesně, co se s novinářem B. stane dál, ale psát nemohl. Hodiny ukazovaly tři čtvrtě na tři. Viktor vstal a otevřel okno. V ulicích panovala mokrá černočerná tma. Viktor dokouřil cigaretu a vytočil číslo recepce. Ozval se neznámý hlas. Viktor se zeptal, který je vlastně dneska den. Neznámý hlas si dal na čas a pak mu sdělil, že je noc z pátku na sobotu, Viktor vytřeštil oči, zavěsil a rezolutně další list papíru ze stroje vytrhl. Píše osmačtyřicet hodin bez přestávky, ani záda nenarovná, nikoho nevidí, s nikým nepromluví, telefon má vypnutý, na klepání neodpovídá, žije tu sám, bez Diany, bez pití a snad i bez jídla, jen čas od času vleze do postele, aby si ve snu lépe prohlédl královnu metropolních potvor štěnicích, jak sedí, číhá a pohybuje černými kníry… Dost. Novinář B. počká na nástupišti, až přijede vlak s nápisem Souprava jede do depa. Nic se mu nestane. A my si zatím dopřejeme něco na zub, to jsme si namouduši zasloužili…
Viktor sklidil stroj, schoval rukopis do stolu a prohrabal prázdný bar. Dlouho pak žvýkal ztvrdlou housku s džemem a hořce si lál, že včera vylil do umyvadla půl láhve brandy, aby se tak vyhnul nebezpečným svodům, ale taky se radoval, že povídkový cyklus Za kulisami velkoměsta se rozbíhá, a ne právě špatně, rozbíhá se báječně, naprosto uspokojivě. Ačkoli, tohle všechno bude asi třeba přepsat. A stejně je to divné, že tohle se ze mě valí zrovna teď. Proč to nešlo před rokem, nebo přede dvěma, když se tenhle nápad zrodil. Teď bych měl psát o chcípáčkovi, který si vzal do hlavy, že je superman, to je téma dneška. Taky jsem tím začal. Což vlastně není nic zvláštního, to se mi stalo víckrát. A když se nad tím člověk tak zamyslí a pořádně se rozpomene, zjistí, že je to tak vždycky. Což je důvod, proč se nedá psát na objednávku. Začnete psát román o mládí pana prezidenta, a ze stroje vám leze neobydlený ostrov, na němž žijí zvláštní opice, které se neživí banány, ale myšlenkami trosečníků… No dobře, v tomhle případě je tu alespoň určitá vnějšková souvislost. A ta je koneckonců k mání taky vždycky. Stačilo by se trochu podívat pod povrch, jenže kdo by měl chuť nimrat se v podtextech, když má po dvou dnech abstinence žízeň jako trám. Zaběhnem si v klidu dolů do recepce, ten chlap tam určitě bude něco mít. Jen to dožvýkáme a jde se… Viktor se náhle zachvěl a přestal zápolit s houskou. Z černé propasti za oknem sem s pleskáním deště dolehly zvuky, jako když se udeří kladivem do prkna. Střelba, pomyslel si s údivem Viktor. Pár vteřin se napjatě zaposlouchával do noci.
… Dejme tomu, ale co chtěl básník říci těmito svými díly? K čemu to je, křísit těžká poválečná léta, kdy se tu a tam ještě narazilo na nakažené štětky a jiné lehkomyslnice? Možná ale autor chtěl ukázat a vyzpívat statečnost a odolnost metropole, která pod vůdcovstvím Jeho Excelence… Ale tohle už vůbec ne, pane Baneve! To nedovolíme! Celý svět přece ví, že na přímý pokyn pana prezidenta byla na majitele chemických kombinátů znečišťujících ovzduší uvalena pokuta ve výši… Že díky osobní neutuchající péči pana prezidenta na sto tisíc dětí ročně odjíždí do škol v přírodě v klimaticky vyhovujících oblastech… že v souladu se zásadami nomenklatury nemají úředníci s hodností nižší než dvorní rada právo shromažďovat podpisy pod petice…
Světlo zhaslo. „A safra!“ řekl nahlas Viktor a žárovka se rozsvítila znovu, tentokrát však už sotva na půl výkonu. „Co má zase být to-hle,“ pokračoval Viktor v samomluvě, ale světla nepřibylo. Chvíli počkal a pak ještě jednou zavolal do recepce. Nikdo se neozýval. Možná bychom mohli zkusit elektrárnu, ale to bychom nejdřív museli někde najít seznam, a kde ho hledat — teď, když je stejně nejvyšší čas uložit se ke spánku. Což by nutně chtělo šláftruňk. Viktor vstal a v tom zaslechl nějaký šramot. Někdo šátral po dveřích rukama. A pak se pokusil do nich strčit. „Kdo je to?“ křikl Viktor, ale odpovědi se nedočkal, dál slyšel jen nejasné supění a šramot. Viktorovi z toho nebylo dobře po těle. Stěny ozářené narudlým světlem pohaslých žárovek se zdály cizí a nezvyklé, stíny v koutech nápadně zhoustly a za dveřmi funělo a přešlapovalo něco velkého, tupého a iracionálního. Čím ho tak vzít? zauvažoval horečně Viktor a rozhlédl se po pokoji, ale to už se za dveřmi ozval sípavý šepot: „Baneve, no tak Baneve, jseš tam?“ Viktor polohlasně zaklel: „Idiote!“, vyšel do předsíně a otočil klíček. Do dveří vpadl Rem Quadriga. Byl v županu, vlasy zježené, oči mu zmateně těkaly.
„Zaplaťpánbu, aspoň ty jsi na místě,“ vyhrkl okamžitě. „Já jsem strachem celý bez sebe… Poslyš, Baneve, musíme pryč… Pojď, co říkáš? Pojď pryč, Baneve!“ Chytil Viktora za košili a táhl ho do chodby. „Pojď, takhle to dál nejde…“
„Tys načisto zcvoknul,“ vytrhl se mu Viktor. „Plav spát, raple. Jsou tři ráno.“
Ale Quadriga ho zase obratně čapl za ruku a Viktor s údivem zjistil, že doktor honoris causa je dokonale střízlivý, dokonce z něj ani netáhlo.
„Teď nemůžeme spát,“ naléhal Quadriga. „Z tohohle zatraceného baráku musíme pryč. Vidíš to světlo? Tady chcípnem… A vůbec, musíme pláchnout i z města. Mám ve vile auto. Jdem. Už dávno bych zdrhal sám, ale bojím se

ven.“
„Počkej a nesahej na mě,“ okřikl ho Viktor. „A uklidni se.“
Vtáhl ho do pokoje, posadil ho do křesla a sám zašel do koupelny pro sklenici vody. Jeho nenadálý host okamžitě vyskočil a utíkal za ním.
„Zůstali jsme tu sami dva. Nikdo jiný tu není. Golem je pryč, portýr je pryč, ředitel pryč …“
Viktor roztočil kohoutek. V trubkách to zavrčelo a do sklenice vyklouzlo pár kapek.
„Co tu pořád honíš?“ zeptal se Quadriga. „Potřebuješ vodu? Pojď se mnou, mám celou láhev. Ale musíme rychle, a spolu.“
Viktor zalomcoval kohoutkem, vyklepal z něj ještě několik kapek a vrčení ustalo.
„Co se děje?“ zeptal se Viktor a po zádech mu přeběhl mráz. „Není to válka?“
Quadriga mávl rukou.
„Ale kdepak válka… Musíme mazat, dokud není pozdě. A pán se začne vyptávat na válku…“
„Jak mazat?“
„No kudy to půjde,“ poučil ho Quadriga a slabomyslně se uchech-tl.
Viktor ho odstrčil loktem, vyšel do chodby a rozběhl se dolů do recepce. Quadriga cupital za ním.
„Poslouchej, Baneve,“ kuňkal mu prosebně do zad. „Pojď zadním vchodem… Hlavně abychom se dostali ven, ve vile už mám ten auťák… Už naloženej a natankovanej… Já to cítil, na mou duši… Dáme si po panáku vodky a vyrazíme, protože tady už není ani hlt…“ V chodbě slabě žhnula stropní svítidla, ale na schodišti byla úplná tma, a dole ve vestibulu taky, jen v recepci skomírala jedna malá žárovka. Někdo tam seděl, ale recepční to nebyl.
„Pojď, pojď,“ šeptal Quadriga a táhl Viktora k východu. „Tam ani nelez, to není nic pro nás …“
Viktor se mu vytrhl a rozhodně vykročil k recepčnímu pultu.
„Co je to tu za chaos?…“ zahartusil, ale hned zase umlkl.
Na místě pana recepčního seděl Zurzmansor a rychle cosi zapisoval do tlustého sešitu.
„Baneve,“ oslovil ho s hlavou dál schýlenou nad linkované stránky. „Takhle tedy vypadá konec, Baneve. Sbohem. A nezapomeňte na naši rozmluvu.“
„Já se zatím nikam pryč nechystám,“ obořil se na něj Viktor. Hlas mu přeskočil. „A rád bych se dověděl, co se děje s proudem a vodou… To je vaše práce?“
Zurzmansor zvedl žlutou tvář.
„Ne. My už nepracujem. Sbohem, Baneve.“ Podal mu přes pult ruku v rukavici. Viktor ji automaticky uchopil, pocítil stisk a opětoval ho. „Takový je život,“ řekl Zurzmansor. „Budoucnost sice vytváříme, ale ne pro sebe. To už jste snad pochopil. Nebo brzy pochopíte. Vás se to týká víc než nás. Sbohem.“
Lehce kývl a znovu začal psát.
„Zmizme!“ zasyčel Viktorovi u ucha Quadriga.
„Už zase ničemu nerozumím!“ zaburácel Viktor na celou halu. „Co se to tu odehrává?“
Nechtěl, aby v hale bylo ticho. Nepřál si vypadat tu jako cizí. On tu není cizí. A Zurzmansor nemá ve tři ráno v hotelové recepci co dělat. Mě hned tak někdo nevyleká, nejsem Quadriga… Zurzmansor ho však neslyšel nebo nechtěl slyšet. Viktor tedy okázale pokrčil rameny, otočil se a zamířil do restaurace. Ve dveřích zkameněl.
V sále matně svítily stolní lampy, matně zářil lustr, matně svítila nástěnná svítidla. Jídelna byla plná. U stolků seděli mokroši… Všichni byli stejní, jen pózy, které zaujali, se lišily. Jedni četli, druzí spali a mnozí jen zcepeněle zírali přímo před sebe. Jejich holé hlavy se v tlumeném světle mírně leskly a nad nimi se vznášely vůně všudypřítomné vlhkosti a nějakých léků. Okna byla dokořán, na podlaze se místy černaly obrovské louže. Slyšet nebylo nic, jen zvenčí jemný šelest deště.
K Viktorovi odněkud přistoupil Golem — celý napjatý, usouzený a náhle zestárlý.
„Proč jste ještě tady?“ zeptal se polohlasně. „Odjeďte, tady zůstat nemůžete.“
„Jak to že nemůžu?“ rozčilil se znovu Viktor. „Já se chci napít!“
„Nevřískejte,“ požádal ho unaveně doktor. „Myslel jsem, že už jste pryč. Klepal jsem u vás. Kam se teď chystáte?“
„K sobě do pokoje. Koupím si tu flašku a vrátím se na pokoj.“
„Tady žádné pití nenajdete,“ zklamal ho Golem.
Viktor mlčky ukázal prstem na bar, kde se slibně třpytily řady lahví. Golem se tím směrem podíval.
„Ne. Bohužel.“
„Já se chci napít!“ trval tvrdohlavě na svém Viktor.
Ale uvnitř žádnou zarytou umíněnost nepociťoval. Prostě se producíroval. Mokroši se po něm začali ohlížet. Ti co četli, pustili knížky do klína, zcepenělí jako by se probrali z letargie, a jen spáči spali dál. Dívaly se na něj desítky lesklých oči zavěšených do načervena-lého soumraku.
„Nechoďte do pokoje, Viktore. Odjeďte z hotelu. Třeba k Lole. Nebo k doktorovi do vily… Ale potřebuju vědět, kde budete. Zajedu pro vás. Nechtě zbytečného kohoutění a dělejte, co vám říkám. Teď není na řeči čas, to by bylo vysloveně neslušné. Škoda že tu není Diana, ta by vás snad přesvědčila…“
„A kde je?“
Golem se opět podíval na hodinky.
„Ve čtyři… možná v pět bude na zastávce autobusu u Sluneční brány.“
„Já chci vědět, kde je teď?“
„Teď má práci.“
„Aha,“ řekl Viktor a taky se podíval na hodinky. „Ve čtyři nebo v pět u Sluneční brány.“ Nejraději by se býval hned sebral a odešel, bylo nesnesitelné ocitnout se v ohnisku zájmu tohoto tichého shromáždění.

„Možná až v šest," upozornil ho doktor.
„U Sluneční brány," opakoval Viktor. „To je tam, co má chaloupku náš milý doktor h.c.?"
„Přesně tam," potvrdil Golem. „Běžte s ním a počkejte tam."
„Mám takový dojem, že se mě chcete prostě zbavit."
„Správně," přikývl Golem. Najednou si Viktora změřil opravdu se zájmem. „Victoire, to opravdu nemáte ani jednu chuť odtud vypad-nout?"
„Chce se mi spát," odbyl ho Viktor. „Dvě noci jsem prakticky oka nezamhouřil." Chytil Golema za knoflík a vyvedl ho do haly. „Dobře, odejdu. Ale nejdřív mi prozraďte, co je tohle za pandemonium. Vy tu máte sjezd?"
„Ano."
„Nebo jste rozpoutali povstání?"
„Ano."
„Nebo je to válka?"
„Ano," řekl ještě jednou Golem. „Ano. Ano. Ano. Vypadněte od-sud."
„Jak račte," zapitvořil se Viktor. Už chtěl odejít, ale ještě jednou se zarazil. „A co Diana?" zeptal se ještě jednou hlasem plným nedůvěry.
„Nic jí nehrozí," ujistil ho tlustý doktor. „A mně taky ne. Nikomu z nás nic nehrozí. Přinejmenším do šesti. Možná i do sedmi."
„Ručíte mi za ni," řekl Viktor tiše.
Golem vyjmul kapesník a otřel si krk.
„Já tu ručím za všechno," řekl prostě.
„Ale prosím vás! Mně by víc vyhovovalo, kdybyste ručil jen za Dianu."
„Lezete mi na nervy," řekl Golem. „Kdyby vy jste tak věděl, jak strašně mi lezete na nervy, krásné káčátko. Diana je u dětí, v naprostém bezpečí. A jděte už konečně. Musím pracovat."
Viktor se otočil a zamířil ke schodišti. Zurzmansor už v recepci nebyl, jen nad tlustým sešitem v tvrdých deskách slabě blikala žárovka.
„Baneve," zavolal z tmavého kouta haly Rem Quadriga. „Kam se ženeš? Jdeme."
„Přece se v takovém lijáku nepovleču v pantoflích," odsekl roz-durděně Viktor a ani se po Quadrigovi neohlédl. „Tak nás vyhazujou. Z hotelu. A z radnice už nás možná taky vylili. Možná i z města… Co asi bude dál?" Na pokoji se rychle převlékl a natáhl si plášť. Quadri-ga se mu neustále pletl pod nohama.
„To se opravdu chystáme jít v županu?" zeptal se ho Viktor.
„Je teplý," odpověděl Quadriga. „A doma mám ještě jeden."
„Jdi se obléknout, blboune."
„Nepůjdu!"
„Mám tě doprovodit?" nabídl se Viktor.
„Ne. Stejně nejdu. A nedělej si starosti, to přežiju… Jsem na to zvyklej…"
Quadriga byl jako pudlík, který si vroucně přeje být vyvenčen. Poskakoval, nahlížel Viktorovi prosebně do očí, dýchal nahlas, tahal ho za šaty, běhal ke dveřím a zase se vracel. Přesvědčovat ho nemělo smysl. Viktor mu strčil do rukou svůj starý plášť a zamyslel se. Pak vytahal ze stolu doklady a peníze, rozestrkal si všechno po kapsách, zavřel okno a zhasl světlo. A svěřil se do péče doktora R. Quadrigy.
Doktor h.c. sklonil hlavu a překotně ho vlekl nejdřív do chodby, pak zadním schodištěm pro personál, kolem vystydlé kuchyně, vystrčil ho do temného lijavce a vyběhl za ním.
„Zaplať pánbu, dostali jsme se z toho! A teď utíkáme!" Jenže utíkat neuměl. Po pár krocích byl celý zadýchaný a taky jim vadila tma, ve které museli postupovat málem po hmatu a neustále se držet někde při zdi. Podle pouličních lamp se dal nanejvýš určit přibližný směr, protože i ty svítily jen na zlomek výkonu, a tu a tam pomohla nazelenalá záře v oknech zatažených záclonami. Déšť město bičoval bez ustání, ale ulice nebyly úplně pusté. Někde poblíž si pár hlasů vyměňovalo tiché věty, zaknílal kojenec, několikrát kolem přejela těžká nákladní auta, dokonce i selský povoz zarachotil po asfaltu těžkými obručemi. „Všichni prchaj," mumlal si pod nos Quadriga. „Všichni berou roha. Jenom my se vlečeme bůhvíkam…" Viktor mlčel. Pod nohama mu neustále čvachtalo, boty měl promáčené, po obličeji se nepříjemně plazila vlažná voda. Quadriga se na něj věšel jako klíště, všechno to bylo uhozené a hloupé, čekalo je trmácení přes celé město, a to je v takové tmě cesta téměř bez konce. Narazili na okapovou rouru, Quadriga se ho leknutím pustil a hned plačtivě zaječel: „Baneve, kde jsi?" Zatímco tápali mokrou tmou a hledali jeden druhého, nad hlavami jim mlasklo otevírané okno a přidušený hlas se otázal: „Tak co, co je slyšet?" „Je tu hrozná tma, já bych někoho zabil…," odpověděl Viktor. „Moje řeč," chopil se jeho poslední poznámky vděčně ten hlas. „A voda taky neteče, eště že jsme ňákou stačili nachytat do necek. „A co asi bude dál, co myslíte?" zeptal se Viktor, který musel přidržovat Quadrigu, deroucího se neustále kupředu. Hlas po chvíli mlčení pronesl: „Určitě vyhlásej evakuaci, uvidíte… To je ale život!" A okno se zabouchlo. Vlekli se dál, Quadriga, který už se Viktora držel oběma rukama, začal nesouvisle vykládat, jak se probudil hrůzou, sešel dolů a tam uviděl tu maškarádu… Ve
tmě narazili do nějakého nákladáku, opatrně kolem něj přeručkovali a na druhé straně objevili člověka s těžkým břemenem. Quadriga zase zaječel. „Co je?" zeptal se sveřepě Viktor. „Málem by mě zmr-začil," sdělil mu dotčeně jeho souputník. „Bacil mě rovnou do ledvin. Bednou." Po chodnících stály zaparkované automobily, lednice, kredence, celé džungle domácích květin v truhlicích a květináčích. Quadriga jednou zmizel ve skříni s velkým zrcadlem na prostředních dveřích, pak se mu zase pod nohy připletlo nějaké kolo. Viktor z toho pomalu tumpachověl. Na jednom rohu je někdo zastavil a posvítil si baterkou. Ve tmě pableskovaly mokré vojenské přílby a hrubý hlas se silným jižním akcentem zahartusil: „Vojenská patrola. Předložte doklady!" Quadriga přirozeně žádné neměl, a tak začal vřískat, že je doktor h.c.,

že je laureát, že se osobně zná… Hrubý hlas ho pohrdavě zarazil: „Podělaný civilové. Pustit!“ Přešli přes náměstí. Před policejním komisařstvím se shlukla auta s rozsvícenými světly. Zmateně se tu míhali zlatokošiláči, jejichž měděné přilby jako by se také staly zdrojem alespoň chabého světla, ozývaly se ryčně nesrozumitelné povely. Viktorovi bylo jasné, že panika ve městě se řídí odtud. Záře automobilových reflektorů jim chvíli usnadňovala další postup, ala pak je znovu pohltila tma.
Quadriga už neříkal nic, jen hekal a pofňukával. Několikrát upadl a strhl i Viktora. Špinaví byli jako prasata. Viktor nadobro otupěl a už neměl sílu ani nadávat, mozek jako by potáhla mázdra pokorné apatie, věděl, že je třeba jít, jít, jít dnes, jít zítra, odstrkovat neviditelné kolemjdoucí, znovu a znovu zvedat Quadrigu za límec kabátu, který už celý nabobtnal — hlavní bylo nezastavovat a v žádném případě se nevracet zpátky. Něco se mu maně vybavovalo, něco, co se stalo dávno, v ostudné, trpké, neuvěřitelné minulosti, jenže tehdy svítalo, tu lidskou kaši v ulicích bylo vidět, v dálce to hřmělo a bouchalo, největší hrůza zůstala někde vzadu, za ním, a kolem stály opuštěné domy s přelepenými okenními skly, do tváře vanul drobný popel a puch spáleného papíru, a přede dveře nádherné vily s obrovskou vztyčenou státní vlajkou vyšel vysoký plukovník v úchvatné husarské uniformě, sejmul si brigadýrku a zastřelil se, a my, odraní, zkrvavení, zrazení a prodaní, taky v husarských uniformách, ale už ne husaři, spíš zrádci, zběhové, jsme propukli v pískot a hurónský
řehot, halekali jsme jako blázni a někdo plukovníkovu mrtvolu zabodl ulomeným hrotem své šavle…
„A teď stát, panstvo!“ přikázal šeptem kdosi ze tmy a opřel se Viktorovi do prsou něčím důvěrně známým. Viktor bezmyšlenkovitě zvedl ruce.
„Co si dovolujete!“ vypískl Rem Quadriga za jeho zády.
„Koukej držet hubu,“ řekl hlas.
„Pomoc!“ zaječel Quadriga.
„Ticho, debile!“ okřikl ho Viktor. „Klid, já se vzdávám,“ řekl do tmy, odkud se mu do prsou zabořila hlaveň samopalu a odkud přilétal těžký dech.
„Nebo střelím!“ upozornil polekaně hlas.
„To nemusíš,“ řekl Viktor. „My se přece vzdáváme.“ V hrdle mu vyschlo.
„A teď se rychle svlíkni!“ zavelel hlas.
„Jak to myslíš?“
„Sundej si boty, plášť, kalhoty …“
„A proč?“
„Nevyptávej se a dělej!“
Viktor se před sebe zadíval pozorněji, pustil ruce dolů, uskočil o krok stranou, chytil pravičkou samopal a trhl hlavní energicky vzhůru. Lupič vypískl, nadskočil, ale spoušť kupodivu nestiskl. Oba funěli námahou a snažili se jeden druhému zbraň vykroutit. „Baneve! Kde jsi?“ ječel Quadriga, jako když ho na nože bere. Na omak i podle typického pachu byl útočník voják, samopalník. Chvíli se ještě pokoušel vzdorovat, ale Viktor byl silnější.
„Hotovo, mladej,“ zavrčel urputně. „Hotovo… A neškubej sebou, nebo ti urazím glóbus.“
„Tak mě pusťte,“ vypískl voják, který už se skoro nebránil.
„A k čemupak jsou ti moje kalhoty? Co jsi zač?“
Voják jen těžce oddechoval. „Viktore!“ úpěl už někde dost daleko Quadriga. „Haló!“ Zeza rohu vyjelo auto a na vteřinku ozářilo známou pihovatou tvář a oči kulaté strachem a hnalo se dál.
„A hele, tebe znám,“ podivil se Viktor. „Jak to, že teď kradeš? Dej sem ten samopal!“
Voják si neobratně přetáhl řemen přes velkou přilbu a poslušně zbraň odevzdal.
„Tak k čemus potřeboval moje kalhoty? Chceš dezertovat?“
Voják supěl. Takový sympatický vojáček to byl, tvář samá piha.
„No tak, co mlčíš?“
Vojáček se usedavě rozplakal, chvílemi jako by až vyl.
„Teď už je mi všechno jedno,“ mumlal. „Stejně mě popravěj. Utek jsem ze stráže. Normálně jsem opustil strážní stanoviště, tak co si teď mám počít… Pane, buďte tak hodnej a pusťte mě, co vy na to? Já jsem to nemyslel zle, přece byste mě neměl za nějakýho vrahouna, že mě neprásknete, co vy na to?“
Pobrekával, posmrkoval a ve tmě si nejspíš utíral nos rukávem vojenského kabátu — ubohý jako všichni zběhové, vylekaný jako všichni zběhové a zřejmě taky ke všemu odhodlaný.
„No tak jo,“ svolil Viktor. „Půjdeš s námi. My tě neudáme, neboj se. A něco na sebe se pro takovýho fešáka taky najde. Ale pojď už, hlavně nezůstávej pozadu.“
Vydal se směrem, odkud před chvílí vykřikoval Quadriga, a vojáček, který ještě pořád vzlykal, se pomalu táhl za ním. Doktora h.c. našli poměrně snadno podle psovského skučení. Na krku teď Viktorovi visel samopal, za levou ruku se ho držel tiše vzlykající vojáček, pravé se křečovitě chytal zdušeně vyjící Quadri-ga. Příšerná noční můra. Ono by se sice dalo vytáhnout ze samopalu zásobník, vrátit ho tomu cucákovi a nakopnout ho do zadnice. Jenže to nejde, člověku je ho líto. Smrkáče je mi líto, a samopal by se mohl docela dobře hodit… My jsme si to tady probrali, poradili jsme se s lidem a byl tu názor, že odzbrojení by zatím bylo předčasné. Automat se nám v příštích bojích, které nás čekají, ještě jistě vyplatí…
„Přestaňte kvičet, oba dva,“ osopil se na ně Viktor. „Nebo se na nás seběhnou patroly.“
Utichli a asi po pěti minutách před nimi nejasně zazářila světla benzínové pumpy. Quadriga táhl Viktora někam vpravo a radostně bublal: „Tak jsme tady, chvála bohu na výsostech!“
Klíč od branky samozřejmě zapomněl v hotelu, v kalhotách. S velkým láteřením přelezli přes plot, s láteřením se chvíli motali v mokrém šeříku, div nespadli do fontány, nakonec se přece jen dostali

ke vchodu, vyrazili dveře a vevalili se do prostorné haly. Cvakl vypínač a halu prozářilo nachové polosvětlo. Viktor se zhroutil do nejbližšího křesla. Zatímco Quadriga pobíhal po domě a shledával a snášel suché ručníky a suché šatstvo, vojáček se čiperně svlékl do spodního prádla, smotal mundúr do uzlu a kopl ho pod pohovku. Teprve teď se trochu uklidnil a přestal vzlykat. Quadriga se vrátil a všichni se dlouho a důkladně utírali ručníky a převlékali se do suchého.
V hale vládl nepředstavitelný chaos. Všechno tu bylo nohama vzhůru, rozházené a zaneřáděné od bláta. Po podlaze se válely knihy pomíchané s uprášenými hadry a stočenými plátny. Pod nohama praskalo sklo, tu a tam mlaskla tubička barvy, prázdným okem obrazovky na ně zíral televizor, stůl uprostřed místnosti někdo zavalil špinavým nádobím se zbytky jídla. Méně zaneřáděné byly jen kouty, ale je dost možné, že to v té tmě prostě nebylo tolik vidět. Celým domem se šířil takový puch, že to Viktor nevydržel a vykopl okno.
Quadriga se ujal role hostitele. Nejdřív naklonil stůl a všechno, co na něm stálo, sesypal s obrovským rámusem a řinčením na podlahu. Pak stolní desku otřel mokrým županem, někam odběhl, vrátil se s třemi broušenými starožitnými poháry a dvěma hranatými lahvemi. Roztřesený nedočkavostí vyrval zátky a všem nalil.
„Tak na vaše …," zamumlal nezřetelně, popadl svůj pohár a dychtivě se k němu přisál, už předem obraceje oči v sloup očekávanou slastí.
Viktor se s pochopením ušklíbl, jak se tak na něj díval, a v prstech mnul provlhlou cigaretu. Vtom se však Quadrigova tvář v okamžení proměnila a naznačovala nepopsatelný údiv, smíšený s pocitem křivdy.
„Tady taky …," konstatoval s odporem.
„Co se stalo?" zeptal se Viktor.
„To je voda," ozval se nesměle vojáček. „Normální voda. Stude-ná."
Viktor usrkl ze své sklenice. Ano, byla to voda, čistá, chladná, možná dokonce destilovaná voda.
„Čím nás to napájíš, Quadrigo?" zeptal se pobaveně.
Quadriga beze slova popadl druhou láhev a nahnul si rovnou z hrdla. Jeho tvář se zkroutila odporem. Odplivl si, řekl jen „Můj ty smutku!", předklonil se a po špičkách vyšel ven. Vojáček už zase natahoval. Viktor si prohlédl viněty na lahvích — whisky a rum. Znovu se napil ze svého poháru, ale byla to doopravdy voda. Tohle zavánělo nějakou normální rošťárnou, ale najednou málem samy od sebe zaskřípaly parkety a kůže na zádech zasvrběla jako od upřeného pohledu čichsi očí. Vojáček se zavrtal do límce obrovského Quadri-gova svetru a ruce zatáhl hluboko do rukávů. Oči měl celé vytřeštěné a strnule jimi sledoval Viktora. Ten se ochraptěle zeptal:
„Co tak čumíš?"
„A co vy?"
„Já nic, ale ty se mi nějak nechceš líbit. Co tak vejráš?"
„Jen tak, ale vy… Bojím se… Nedělejte to …"
Klid, řekl si Viktor. Nic se neděje. Jsou to přece superlidi. A ti dokážou onačejší věci. Ti, hochu, dokážou, co si usmyslí. Vodu mění ve víno a víno ve vodku. Sedí si klidně v hospodě a všechno mění. Mění základy, boří úhelné kameny. Abstinenti jedni, aby je čert vzal…
„Copak, ty se bojíš?" zeptal se vojáčka. „Ty jsi ale posránek."
„To je, pane, taková hrůza!" ožil vojáček. „Vám se to řekne, ale já tam zkusil… To třeba stojíte v noci ve stráži, a von vyletí ze zóny, podívá se shora na vás a frčí dál. Jeden náš kaprál se jednou na hlídce podělal. Kapitán pořád vykládal: Na to si zvyknete, mládenci, služba je služba, jednou jste složili přísahu, a tak… Jenže na něco takovýho si zaboha nezvyknete. Tuhle taky jeden přiletěl, posadil se na střechu strážní budky a kouká, kouká… ani ty voči nemá lidský, celý červený, svítěj mu, a na hony z něj táhne takovej sirnej smrad …" Vojáček vyprostil pravou ruku z rukávu a pokřižoval se.
Z útrob vily se znovu vynořil Quadriga, pořád ještě předkloněný a našlapující na špičky.
„Samá voda," zakroutil hlavou. „Viktore, musíme zdrhat. Auťák je v garáži, benzínu dost, stačí otočit klíčkem a tradá. Co ty na to?"
„Nepanikař," nesouhlasil Viktor. „Zdrhnout stihneme vždycky… Ačkoli, jak chceš. Já teď rozhodně nikam nejdu, ale ty si beze všeho táhni. A tady toho kluka vezmeš s sebou."
„Ne," řekl Quadriga. „Bez tebe nejedu."
„Tak se přestaň klepat a přines něco k jídlu," nařídil mu Viktor. „Chleba v kámen se ti snad neproměnil."
Chléb se v kámen neproměnil. Konzervy také zůstaly konzervami a chutnaly docela obstojně. Jedli a vojáček vyprávěl, kolik strachu si užil během posledních dvou dnů, vyprávěl o létajících mokroších, o vpádu dešťovek, o dětech, z nichž byli za pouhé dva dny dospělí lidé, o svém kamarádovi vojínu Kruppmanovi, chlapci sotva devatenáctiletém, který si radši sám prostřelil nohu… a taky jak přinesli na strážnici oběd, postavili ho ohřát na plotnu, stál tam dvě hodiny a nic, neohřál se, tak to museli jíst studené… „No a pak jsem nastoupil do stráže já, v osum večer, lilo jako z konve, kroupy, nad zónou zářily nějaký světla, který tam neměly co dělat, ozvala se taková nelidská hudba, a nějakej hlas pořád mluví a mluví, mluví a mluví, ale rozumět není ani slovo. Pak ze stepi přiletěly takový otáčivý sloupy, a rovnou do zóny. A jen tam zalítly, otevřou se vrata, ze zóny se vyřítí auto pana kapitána, ani jsem nestačil zasalutovat, vidím jen, že pan kapitán je vzadu bez čepice a bez pláště, mlátí zezadu šoféra a řve na něj: A žeň, ty sráči! Žeň! Jako by mi tady vevnitř něco prasklo a zároveň jako bych zaslech: Utíkej, mladej, utíkej, nebo s tebou bude zle. Tak jsem utíkal. Ale ne po silnici, vzal jsem to rovnou přes pole, stepí, roklema, div jsem nezůstal v močálu, novou celtu jsem tam někde ztratil, včera jsme je fasovali, jenže dojdu k městu, a tady všude patroly. Jednou jsem se jim sotva vyhnul, podruhý jsem měl vysloveně namále, až jsem se dostal sem k benzínce a koukám — lidi se hrnou z města ven, civily pouštěj normálně, kdežto naše kluky jen na propustku, jinak kulový. Tak jsem si řek …"
Dovyprávěl svůj příběh, stočil se do kolečka v křesle a okamžitě usnul. Trýznivě střízlivý Quadriga už zase pořád dokola omílal, že je třeba zdrhat, a hned. „Podívej se na tady toho chlapa," píchal vidličkou do vzduchu směrem ke

spícímu vojákovi. „Ten z toho rozum má… Jenže ty jsi beran, Baneve, beznadějnej beran. Jak je možný, že to necítíš, já to vstřebávám přímo fyzicky, jak se to na mě od severu valí… Věř mi… nojo, tys mi nevěřil nikdy, ale teď to prosím tě udělej, protože já to přece tvrdím už dávno, že se tu nedá zůstat… To ten Golem ti takhle pobláznil hlavu, korala jeden nosatej… Pochop, že
zatím je cesta volná, všichni čekaj na svítání, ale pak se mosty ucpou jako ve čtyřicátým… Jsi beran paličatej, Baneve, a takovej jsi byl už na gymplu …“ Viktor mu nakázal, aby buď chrápal, nebo táhnul k ďasu. Quadriga se nafoukl, dojedl konzervy, lehl si na gauč a zamotal se do teplého plédu. Chvíli se ještě převracel, supěl, huhlal apokalyptické výstrahy a nakonec utichl. Byly čtyři ráno.
Ve čtyři deset světlo naposledy bliklo a zhaslo úplně. Viktor se natáhl do dvou sražených křesel, naházel na sebe zbylé suché hadry, tiše ležel a zaposlouchával se do zvuků venku. Vojáček ze sna těžce vzdychal, ucaprtaný doktor h.c. pochrupoval. Někde kousek odtud, asi u benzínové stanice, se jeden po druhém rozeřvaly motory a nesrozumitelně vykřikovaly nějaké hlasy. Viktor se pokusil logicky vydedukovat, co se asi děje, a dospěl k závěru, že mokroši se nakonec s generálem Pferdem nepohodli, vyhnali ho z leproserie, přenesli svou rezidenci do města a teď si myslí, že když dokážou měnit lihoviny a víno ve vodu a pouštět na lidi hrůzu, tak se můžou postavit i pravidelné armádě… ale co armádě, moderní policii! Idioti. Poboří město, zařvou sami a lidi nechají bez střechy nad hlavou. A děti? Děti zahubí taky, bestie! Ale proč? Co chtějí? Že už by se zase pakáž prala o moc? A to by si chtěli říkat superlidi. To by se chtěli tvářit jako mudrci a géniové… a přitom je to stejná sebranka jako my. Další nový pořádek, a čím je pořádek novější, tím je horší, to už je známá věc. Irma… Diana… Vyskočil, našel i potmě telefon a zvedl sluchátko. Mlčelo. Zase už někdo neví, jak by si rozdělil moc a majetek, a my, co nestojíme ani o jedny ani o druhé, co si přejem jen aby nám všichni dali pokoj, tak my abychom se zase zvedli, dupali jeden po druhém, zachraňovali se útěkem nebo se nedej bože přidali k jedné z těch dvou stran, přestože nic nevíme, nic nechápem, ale chce se po nás, abychom věřili na slovo, a kolikrát ani ne na slovo, ale hrom ví na co, abychom po sobě stříleli a abychom si šli po krku.
Jak je to pořád stejné. Takhle jsem si mořil hlavu snad už tisíckrát. To mám dokonale naučeno. Odmalička. Buď hurá hurá, nebo táhněte všichni do háje, nevěřím nikomu. Vy zkrátka neumíte myslet, pane Baneve, v tom to je. Proto zjednodušujete. Ať v životě narazíte na sebesložitější sociální tendence, vždycky se je především snažíte zjednodušit. Buď vírou, nebo nevírou. Když člověk věří, tak až ke
zpitomělým mrákotám, až po oddané štěněčí kničení. A když nevěří, tak s rozkoší plivne na jakýkoli ideál, jak na falešný, tak na ten nejryzejší. Perry Mason říkával: Důkazy jako takové hrůzu nenahánějí, hrůzu nahání jejich nesprávná interpretace. A s politikou je to stejné. Podvodníci si interpretují, jak se jim to zrovna hodí do krámu, a my prosťáčci jim na ten hotový špek skočíme. Protože neumíme, nedokážeme a ani nechceme přemýšlet sami. A když pak prosťáček Ba-nev, který v životě nic jiného než politické podvodníky neviděl, začne interpretovat sám, ocitá se z deště pod okapem, protože je negramotný, opravdu myslet ho nikdo nenaučil a v jiné než v té pod-vodnické terminologii nic vyložit neumí. Nový svět, starý svět, a hned se nabízejí asociace: neue Ordnung, alte Ordnung… Dejme tomu, ale prosťáček Banev přece po tomto světě nechodí první den, ledacos už viděl a lecčemu se přiučil. Zatím snad ještě není totální marasmatik. Je tu taky Diana, Zurzmansor, Golem. Proč bych měl věřit fašistovi Pavorovi, nebo tomuhle usmrkanému vesnickému pískleti, nebo střízlivému Quadrigovi? Proč musí všechno nutně končit krví, hnisem, hnusem? Mokroši se vzbouřili proti Pferdovi? Výborně! Tak ho poženem! To jsme měli udělat už dávno… A dětem oni ublížit nedají, na to nevypadají… protože na sobě hystericky nervou šaty, nevyzývají k národnímu sebeuvědomění, nerozdmychávají atavistické pudy… To, co je nejpřirozenější, člověku sluší nejméně — správně, Bol-Kunaci, jsi hlavička otevřená… A je docela dobře možné, že to bude nový svět bez nového pořádku. Je to o strach? Vypadá to studeně? Ano, ale tak to musí být. Budoucnost tvoříme my, ale ne pro sebe. Jen si vzpomeň, jak jsi vyváděl, když ti naskákaly cejchy budoucnosti, jak jsi žadonil, aby tě někdo pustil zpátky k úhořům a kořale… Člověku se dělá zle, ale tak to přece muselo být. Ano, nenávidím starý svět. Nenávidím jeho hloupost, nevzdělanost, omezenost, fašismus. Ale co jsem bez toho všeho já sám? Vždyť je to můj chléb a má voda. Když někdo svět kolem mě vyčistí a udělá ho takový, jaký ho chci mít, je po mně veta. Vychvalovat neumím, vychvalování si z duše protivím, a nadávat nebude na co, nebude co nenávidět, což bude nuda a zhouba… Nový svět, svět přísný, spravedlivý, moudrý, sterilně čistý, ten mě nepotřebuje, v tom nic neznamenám. Potřeboval mě, když jsem za něj bojoval… a když už mě nepotřebuje, tak já ho taky nepotřebuju, ale když mě nepotřebuje,
nepotřebuje, tak já ho taky nepotřebuju, ale když mě nepotřebuje, tak proč za něj bojuju?… Kdepak jste, vy staré dobré časy, kde se za vybudování nového světa dal položit život, ale to zároveň znamenalo zemřít v tom starém. Vývoj se zkrátka ve všem urychluje… Ale přece není možné bojovat proti něčemu, aniž bychom zároveň bojovali za něco? Nojo, prostě to tentokrát znamená, že když kácíme les, nejhůř to odskáče ta větev, na které sami sedíme…
… Kdesi v obrovském prázdném světě plakalo děvčátko a žalostně opakovalo: Já nechci, nechci, nechci, to je nespravedlivé, kruté, co na tom, že to pak bude lepší, tak ať to radši zůstane horší a ať tu zůstanou oni, když to nejde zařídit tak, aby v tom novém a lepším mohli být s námi, jak je to hloupé, jak nesmyslné… Ale to je přece Irma! napadlo Viktora. „Irmo!“ vykřikl a probudil se.
Quadriga chrápal. Déšť za oknem ustal a tma jako by zprůzračně-la. Viktor zvedl hodinky k očím. Světélkující ručičky ukazovaly tři čtvrtě na pět. Zvenku vanul lezavý chlad, bylo třeba vstát a okno zavřít, ale cítil, že se konečně zahřál, nejraději by se býval ani nepohnul a víčka sama klouzala zpátky na oči. Možná to viděl ve snu, ale možná doopravdy někde blízko projížděla auta, jedno za druhým, vlekla se po špinavé vytlučené silnici, nekonečným špinavým polem, pod šedivým špinavým nebem, kolem nachýlených telegrafních tyčí se zpřetrhanými dráty, kolem rozdrceného děla s hlavní vyvrácenou vzhůru k obloze, kolem ohořelého komína, na němž seděly syté vrány, a lezavá sychravost se vkrádala pod plachtu, pod kabát, a člověku se nesnesitelně chtělo spát, jenže spát se nedalo, protože měla přijet Diana a branka je zamčená, okna nesvítí, myslela si, že tu nejsem, a jela dál — a vyskočil oknem ven, z posledních sil se

rozběhl za autem a křičel tak, až mu na krku praskaly žíly, ale kolem burácely tanky, jely, rachtaly a hřmotily, takže se neslyšel ani on sám, a Diana odjela daleko dopředu, až k provizornímu přívozu, kde všechno hoří a kde ji zabijí, a on zůstane sám, jenže v tom se z ničeho zrodil sveřepý, pronikavý kvil padající pumy, zařízl se rovnou do temene, rovnou do mozku… Viktor se vrhl do příkopu a probudil se vedle křesel na podlaze.
Kvílel doktor R. Quadriga. Stál rozkročený u otevřeného okna, díval se na nebe a kvičel jako ženská, kvičel na nějaké světlo, ale to
světlo nebylo denní: na zaneřáděnou podlahu se uložily jasné čtyřú-helníky světla. Viktor se rozběhl k oknu a vyhlédl ven. Zdrojem světla byl měsíc, ledový, maličký a oslnivě jasný měsíc… Kromě záře se z něj linulo ještě cosi nevýslovně příšerného, zpočátku nemohl pochopit, co konkrétně. Nebe bylo stejně jako předtím zatažené mraky, ale v těch mracích kdosi vyřízl dokonalý čtverec, v jehož středu zářil měsíc.
Quadriga už neječel. Strhal si hrdlo a teď vyluzoval jen jakési skřípavé steny. Viktor namáhavě polkl, zhluboka se nadechl a najednou jím zacloumal vztek. To si snad začali z města dělat cirkus, nebo co? Za koho mě mají?… Quadriga pořád skřípal.
„Přestaň," štěkl nenávistně Viktor. „Tos ještě neviděl čtverec? Mazale zasraná! Slouho jeden panská!"
Hrábl po huňatém plédu, který měl Quadriga přes sebe a mocně s ním zaškubal. Quadriga padl na podlahu a znehybněl.
„Dobře," řekl doktor h.c. nečekaně jasným a srozumitelným hlasem. „Já tady končím."
Postavil se na všechny čtyři a z tohoto postoje jako sprinter vyrazil z domu ven. Viktor vyhlédl z okna. V hloubi duše doufal, že se mu to jen zdálo, ale naskýtala se mu stejná podívaná jako před chvílí, v pravém dolním rohu čtverce dokonce zahlédl droboučkou hvězdičku, téměř utonulou v měsíční záři. Nádherně bylo vidět mokré šeříky, nefungující fontánu s mramorovou rybou, kovová bohatě zdobená vrata a za branou černou stuhu silnice. Viktor se posadil na parapet, dal si pozor, aby se mu alespoň na chvíli přestaly třást prsty, a zapálil si. Jen tak mimochodem si všiml, že vojáček už v hale není — buď se vypařil, nebo se schoval pod pohovku a tam umřel strachy. Samopal každopádně ležel na svém místě a Viktor se hystericky uchichtl, když si v duchu porovnal tenhle kousek železa s gigantickými silami, které prorazily čtvercovou studnu v oblačnosti. To jsou mi kouzelníci. Takže pokud má nový svět zahynout, ten starý určitě taky dostane co proto… A stejně je dobře, když má člověk po ruce samopal. Je to sice hloupé, ale připadám si s ním klidnější… Ostatně stačí se nad tím zamyslet pořádně, a nic hloupého na tom neshledáme. Další vývoj je jasný — očekává se velké prchání, už to visí ve vzduchu a kdykoli se strhne velké prchání, je nejjistější držet se stranou a mít v ruce zbraň.
Někde v zahradě zaburácel motor, zeza rohu se vyhoupla obrovská, dlouhatánská limuzína (osobní dar pana prezidenta za nezištné služby oddaného štětce), cesta necesta vyrazila přímo k bráně, s třeskem povalila vrata, vyřítila se na silnici, prudce zabočila a zmizela z dohledu.
„Tak přece zdrhnul, dobytek jeden," zabručel Viktor s jistou závistí v hlase. Sklouzl z okna na podlahu, samopal si pověsil přes rameno, hodil přes sebe plášť a zavolal na vojáčka. Neozýval se. Viktor nahlédl pod pohovku, ale tam našel jen šedý uzel svázaný z uniformy. Viktor vylovil z kapsy další cigaretu a beze spěchu vyšel na dvůr. V šeřících vedle vyvrácených vrat našel poněkud bizarní, ale pohodlnou lavičku, z níž byl výborný výhled na silnici, usadil se tam, přehodil nohu přes nohu a zavinul se úžeji do pláště. Silnice byla ještě chvíli prázdná, pak projelo jedno auto, druhé, třetí a on pochopil, že prchání začíná.
Město se provalilo jako nádor. V čele prchali vyvolenci, prchal magistrát a policie, prchal velkoprůmysl a obchod, prchal soud, finance a školství, prchaly spoje, prchaly zlaté haleny — prostě všichni, v mračnech výfukových plynů, rozcuchaní, agresivní, vzteklí a tupí lichváři, mamonáři, sluhové lidu, otcové města, kteří sami sebe vyprovázeli kvílením sirén a hysterickým vytrubováním automobilových houkaček. Silnice řvala, gigantický vřed se vyprazdňoval, a když odtekl všechen hnis, vyvalila se krev, obyčejní lidé: na přecpaných nákladačích, v povážlivě nakloněných autobusech, v soumar-sky naložených a ověšených lidových vozítcích, na motorkách, na kolech, s potahem, s ručními vozíky, prohýbajíce se pod tíží ranců nebo jen tak pěšky s prázdnýma rukama, kráčeli ponuře a tiše, připadali si ztracení, protože za zády nechávali své domovy, své štěnice, své nekomplikované štěstíčko, zaběhaný život, svou minulost i svou budoucnost. Za občanstvem ustupovala armáda. Pomalu přejel transportér s důstojníky, pak další, pak dvě nákladní auta s vojáky a naše polní kuchyně, údajně nejlepší na světě, a jako poslední polopásový obrněný vůz s kulomety otočenými dozadu.
Svítalo, měsíc pobledl, strašlivý čtverec se rozplynul a blížilo se jitro. Viktor počkal ještě čtvrt hodiny a když se ničeho nedočkal, vyšel branou ven. Po asfaltu se povalovaly špinavé hadry, ležel tu
něčí rozšlápinutý kufr — moc pěkný kufr, hned bylo znát, že ho ztratilo nějaké panstvo — kolo od vozu a o kousek dál se naklonil do příkopu samotný vůz se starým prošoupaným otomanem a fíkusem. Uprostřed silnice přímo naproti bráně se uvelebila stará galoše. Jinak tu bylo pusto a prázdno. Viktor se zadíval k benzínové pumpě. Ani tam nezahlédl jediné vozidlo, jediného člověka. V zahradách se rozezpívali ptáci, nad obzor se majestátně zvedalo slunce, které Viktor neviděl už čtrnáct dní a město několik let. Za jeho zády znovu zavr-něl motor, ze zatáčky vyjel autobus a Viktor ustoupil na krajnici. Byli to Vesmírní bratři — propluli kolem a všichni jako na povel k němu otočili lhostejné prázdné tváře. A je to, pomyslel si Viktor. Jeden panák by neškodil. Kde je asi Diana? Pomalu se vracel zpátky do města.
Slunce měl po pravé ruce, chvílemi se ztrácelo za střechami vil, chvílemi se v mezerách mezi domy objevovalo znovu, místy prostři-kovalo teplé světlo skrz větvoví poloshnilých stromů. Mraky zmizely a nebe bylo podivuhodně čisté. Ze země stoupala lehká pára. Bylo naprosté ticho, v němž Viktor zaslechl zvláštní, sotva slyšitelné zvuky, které jakoby zaznívaly z nitra země — takové slabounké po-praskávání to bylo, takový šramot a třesk. Pak si na zvuky zvykl a přestal si jich všímat. Zaplavil ho neuvěřitelný pocit bezpečí a klidu. Šel jako opilý a skoro pořád se díval k obloze. Na Prezidentově třídě vedle něj zabrzdil džíp. „Posaďte se," řekl Golem.
Byl šedivý, k smrti utahaný a jaksi rozmáčklý, vedle něj seděla Diana, taky unavená, ale přesto krásná, nejkrásnější z

unavených žen. „Slunce," usmál se na ni Viktor. „Podívejte se na to slunce!" „Nepojede," řekla Diana. „Já vám to říkala, doktore." „Proč bych nejel?" podivil se Viktor. „Pojedu. Ale nač spěchat?" Neovládl se a znovu zvrátil obličej k nebi. Potom se ohlédl za sebe, na prázdnou ulici. Všechno tonulo ve slunečních paprscích. Kdesi daleko v polích se vlekli uprchlíci, řinčelo ustupující vojsko, prchalo panstvo, vznikaly zácpy, nad davem poletovaly nadávky a kletby, zněly nesmyslné povely a hrozby, od severu se k městu blížili vítě-
zové, ale tady bylo pusté pásmo bezpečí a klidu, několik kilometrů prázdna, v němž stálo auto se třemi lidmi.
„To přichází nový svět, Goleme?"
„Ano," přikývl Golem a dál si Viktora prohlížel zpod napuchlých víček.
„A kde jsou vaši mokroši? Ti jdou pěšky?"
„Mokroši nejsou," odpověděl starý doktor.
„Jak to, nejsou?" nerozuměl Viktor. Pohlédl na Dianu, ale ta se jen beze slova odvrátila.
„Mokroši nejsou," opakoval Golem. Hlas měl stísněný a Viktor by nedal moc za to, že se každou chvíli rozpláče.
„Můžete si myslet, že nebyli a nebudou."
„Budiž," konstatoval Viktor. „Nechcete se projít?"
„Tak pojedete nebo ne?" zeptal se mdle Golem.
„Jel bych," usmál se Viktor. „Ale musím zajít do hotelu a vzít si tam rukopisy. A vůbec se tu trochu rozhlídnout. Řeknu vám, Goleme, že teď se mi tu líbí."
„Já tu taky zůstanu," rozhodla se najednou Diana. „Co bych tam dělala?"
„A co budete dělat tady?" zeptal se skepticky Golem.
„Nevím," pokrčila rameny. „Teď na světě nemám nic kromě tohohle člověka."
„No dobře," řekl Golem. „Ten ničemu nerozumí. Kdežto vy moc dobře chápete …"
„Aspoň podívat se na to musí," namítla Diana. „Přece neodjede, aniž by to viděl."
„Přesně tak," přidal se Viktor. „Začbych stál, kdybych se aspoň nepodíval. To je moje povolání — dívat se."
„Tak mě poslouchejte, děti," oslovil teď Golem oba dva. „Uvědomujete si, do čeho jdete? Vám jsem radil, Viktore, abyste zůstal na své straně, pokud chcete, aby z vás byl nějaký užitek. Na své!"
„Na své straně jsem celý život, Goleme."
„Ale tady to nepůjde."
„Uvidíme," řekl Viktor.
„Bože můj," zahořekoval Golem, „jako bych já zůstat nechtěl! Ale ono se občas musí přemýšlet hlavou! Snad jste natolik dospělí, abys
te rozlišovali mezi vlastními přáními a nutností…," snažil se je přesvědčit, ale jako by spíš přesvědčoval sám sebe. „Vy jste mi ale… Tak si tu zůstaňte… Přeju hodně příjemných zážitků!" Zařadil rychlost. „Kde je sešit, Diano?… Aha, tady. Ten si vezmu s sebou. Vy ho nebudete potřebovat."
„Ano," přikývla Diana. „Takhle si to přál."
„A proč vy vlastně utíkáte, Goleme?" zeptal se doktora Viktor. „Vy jste si přece tenhle svět tolik přál…"
„Neutíkám," opravil ho přísně Golem. „Odjíždím. Odjíždím z místa, kde už mě není zapotřebí, jinam, kde se mé znalosti ještě mohou hodit. Ne jako vy. Sbohem."
A odjel. Diana s Viktorem se vzali za ruce a vydali se vzhůru Prezidentovou třídou, do prázdného města, naproti postupujícímu vítězi. Nemluvili, jen se zhluboka nadechovali, mhouřili ve slunci oči a ničeho se nebáli. Město na ně hledělo prázdnými okny — bylo celé potažené plísní, slizké, ztrouchnivělé, jako by mnoho let hnilo na mořském dně a teď je někdo konečně vytáhl na světlo boží, slunci ku posměchu, a když se slunce dosyta vynasmálo, jalo se je dobíjet. Střechy měkly a odpařovaly se, z plechu a tašek stoupala rezavá pára a ztrácela se přímo před očima. Ve stěnách se hrozivě rozrůstaly nepravidelné díry, rozlézaly se dál a dál a odhalovaly tak vybledlé tapety, otřískané postele, kulhavý nábytek a pokroucené rodinné fotografie. Ochable se podlamovaly a tály pouliční lampy, novinové stánky a reklamní stojany, jako by se rozpouštěly přímo ve vzduchu — všechno tu tiše popraskávalo, syčelo, pórovatělo, průzračnělo, měnilo se v závěje špíny a mizelo beze stopy. Radniční věž v dálce taky měnila obrysy, potom se celá zamlžila a po chvíli se slila s nebeskou modří. Na obloze pár vteřin visely věžní hodiny, oddělené od všeho pozemského, a pak zmizely i ty…
Moje rukopisy jsou v trapu, pomyslel si vesele Viktor. Kolem už žádné město nebylo — jen tu a tam trčely ze země neduživé keře, nemocné stromy a trsy zelené trávy, jen daleko za mlhou se ještě daly matně tušit nějaké budovy, zbytky budov, přeludy budov a nedaleko bývalé vozovky seděl na kamenné terásce, která už k žádnému domu nepatřila, barman Teddy, nemocnou nohu si natáhl před sebe a berle si uložil hned u pravé ruky.
„Ahoj, Teddy," pozdravil ho Viktor. „Tak jsi tady zůstal?"
„Jo."
„Pročpak?"
„Ať mi jdou do háje," zavrčel barman. „Namačkali se do auťáku jako sardinky do piksly, nohu nemám kam natáhnout, tak snaše povídám: Prosím tě, nač potřebuješ ten příborník? A vona na mě začne řvát… Tak jsem se na ně vyflajz a zůstal jsem tady."
„Půjdeš s námi?"
„Jen běžte sami. Já si tu posedím. Na chození mě teďka moc neužije, a co se se mnou má stát, to mě stejně nemine …"
Šli dál. Začínalo být horko, a tak Viktor odhodil plášť, který už k ničemu nepotřeboval, otřepal ze sebe rezavé zbytky samopalu a úlevně se usmál. Diana ho políbila a řekla: „Krása!" Nic nenamítal. Šli a šli pod modrou oblohou, pod horkým sluncem, po zemi, která už se zazelenala mladou trávou, a došli až na místa, kde stával hotel. Nezmizel docela, zůstala tu po něm obrovská krychle z drsného železobetonu a Viktora napadlo, že je to buď pomník, nebo možná taky

hraniční kámen mezi starým a novým světem. Sotva si to stačil pomyslet, vynořila se nad betonovým kvádrem nehlučná stíhačka se znakem Legie na trupu, mihla se jim němě nad hlavou, pak ještě pořád v naprostém tichu nasadila k oblouku a zmizela někde vedle slunce — teprve pak se přiřítil pekelný svištivý řev, udeřil je do uší, do tváře i do duše, ale to už proti nim kráčel Bol-Kunac s vybledlým knírkem v opálené tváři, a kousek za ním Irma, taky už skoro dospělá, bosá, v prostých lehkých šatech a s proutkem v ruce. Podívala se za stíhačkou, zvedla proutek, jako by jím na něco mířila a řekla: „Pic!“

Diana se rozesmála. Viktor se po ní podíval a zjistil, že je tu ještě jedna Diana, úplně nová, jaká ještě nikdy nebyla — nikdy nepředpokládal, že taková Diana je vůbec myslitelná, Diana Šťastná. Pohrozil si v duchu prstem a pomyslel si: Je to nádherné, ale na jedno pozor — jen abych se nezapomněl vrátit.

Z KRONIKY NESKOTAČIVÝCH OSUDŮ

Tvorba Arkadije a Borise Strugackých se v Sovětském svazu, ale i jinde po světě (naši zemi nevyjímaje), už dlouhá léta těší vzácně vytrvalému čtenářskému zájmu. Vytrvalí zájemci se přitom zdaleka nerekrutují jen z řad fanatiků polykajících světovou sci-fi literaturu bez ladu a skladu. Bratry Strugacké čtou i milovníci literatury velké, skutečné, seriózní, kteří jinak čtení tohoto žánru považují za zbytečnou ztrátu času.

Tajemství nevšedního ohlasu Strugackých a jejich díla mezi čtenáři všech věkových kategorií a z nejrozmanitějších společenských vrstev snad nejlépe objasňuje výrok staršího z bratří Arkadije: „Uvědomte si, že všechno, co píšeme, je fantastika jen formálně, protože my se zajímáme o jevy a věci, které v té či oné míře vzrušují a zajímají každého vzdělaného člověka. Jde jen o to, že ten člověk z mnoha důvodů třeba není schopen si své úvahy pregnantně zformulovat a postihnout jejich širší, závažnější dosah, a my se tak můžeme stát jakýmsi reproduktorem hlasů jeho vnitřního světa. Při setkání se čtenáři proto vždy znovu opakuji: Nic nového vám nesdělujeme, my jen zhmotňujeme v hotová slova a příběhy to, o čem vy sami neustále přemýšlíte.“

Přičteme-li k této základní charakteristice jiné autokritické úvahy obou bratří (tvrdí například, že „dobrodružná fabule a vědeckofantastický inventář jsou oním trojským koněm, který nám pomáhá dostat čtenářovo uvažování pod povrch problémů mnohem hlubších, než na počátku našich příběhů možná sám tuší“; „na formě tolik nesejde, domníváme se, že za třicet let spisovatelské práce jsme řemeslo zvládli [!], protože pro nás je nejpodstatnější myšlenkové poselství“), získáme i základní představu o nesporných přednostech, ale také určitých slabinách jejich rozsáhlého díla, tvořeného téměř třiceti velkými prózami, několika filmovými scénáři a mnoha povídkami (ty Strugačtí psali hlavně v počátcích své spisovatelské kariéry). Tam, kde je stěžejní nápad dostatečně nosný a košatý, takže skýtá možnost dalšího bohatého myšlenkového a asociačního větvení,

trojští koně fabulačního umu a příslovečně lehkého pera zaručují většinou výsledek opravdu excelentní; v případě děl méně zdařilých stejné zbraně vytvářejí jen základní epickou kostru neobalenou živou tkání plnokrevných idejí, kostru, jíž závany dychtivého čtenářova zájmu volně a bez překážek projdou, aby se nejednou změnily v rychle se rozplývající obláček nechápavého roztrpčení… (Týká se to nejen takových věcí jako dejme tomu Hotel U mrtvého horolezce /Otel u pogibšego alpinista, 1978/, ale třeba i Ošklivých káčátek /Gadkije lebedi, 1969/, která se svého času dočkala slávy téměř živa-govské, se všemi důsledky z toho vyplývajícími. Ale o tom později.)

Přes tuto jistou nevyrovnanost dosavadního díla obou bratří, již připouštějí téměř všichni vykladači tvorby A. a B. Strugackých, řadí se dnes tato spisovatelská dvojice plným právem k takovým mistrům soudobé SF literatury jako Ray Bradbury, Isaac Asimov či Stanislaw Lem, tedy k autorům, kteří se nestali jen konjunkturálními psavci světové literární periférie, ale velkými a bez výhrad uznávanými be-letristy.

Bratři Strugačtí se narodili v rodině advokátského synka Natana Zinovjeviče Strugackého, komisaře legendární Rudé jízdy a později také politického pracovníka Frunzeho štábu, ale především univerzálně vzdělaného a erudovaného kunsthistorika, a Alexandry Iva-novny Litvinčevové, prosté, původně nepříliš vzdělané venkovské dívky z rodiny drobného ruského hokynáře, jíž sňatek se „židákem“ přinesl ze strany nejbližšího okolí hodně ústrků.

Starší z obou bratří Arkadij (1925) na počátku války absolvoval desetiletku a rovnou ze školních škamen odešel pracovat do jedné z továren obleženého Leningradu, kde se vyráběly ruční granáty. V lednu 1942 se maminka, která tehdy pracovala na Vyborgském okresním výkonném výboru, zasadila o to, aby Arkadij a jeho otec, oba na pokraji smrti hladem, byli jedním z prvních transportů odsunuti po „cestě života“, vedoucí přímo po ledovém pancíři Ladožské-ho jezera, někam na Velkou zemi. Natan Zinovjevič cestu nepřežil… Arkadij žil nějaký čas v dětském domově v severoruské Vologdě a v lednu 1943 jako ani ne osmnáctiletý narukoval do Rudé armády. Původně byl zařazen do pěchotního učiliště v Akťubinsku a zřejmě by se tam stal zdatným velitelem minometné čety, nebýt dvou dost pod statných okolností: za prvé se mu nešťastnou náhodou rozbily brýle, což byla pro příštího poručíka od minometů ve válečném Akťubin-sku při jeho krátkozrakosti skutečná pohroma, a za druhé byl jako nedávný maturant a jazykový talent vybrán ke studiu na Vojenské vysoké škole cizích jazyků, kde vystudoval orientalistiku. Ta se mu na dlouhá léta stala profesí a na celý život pak milovaným koníčkem; dnes je mimochodem považován také za úspěšného a uznávaného překladatele a odborníka na středověkou japonskou literaturu. Když deset let po skončení války nebylo pro japanistu v armádě žádné uplatnění, rozhodl se vojenskou službu opustit.

Mladší Boris (1933) strávil celou válku s matkou v těžce zkoušených Benátkách severu a po maturitě studoval na fakultě fyziky a mechaniky na Leningradské státní univerzitě. Studium ukončil v roce 1955, kdy starší bratr Arkadij definitivně odložil důstojnický stejnokroj. Nadšený sportovec a velký snílek Boris se stává aspirantem na slavné Pulkovské hvězdárně v Leningradě a začíná se věnovat svému životnímu poslání — studiu vzniku hvězd a mlhovin v naší Galaxii.

Když se oba bratři, rozdělení na dlouhá léta nejen osmiletým rozdílem ve věku, ale pak také válkou a Arkadijovými služebními povinnostmi, uprostřed padesátých let konečně mohou víc poznat a sblížit, ten starší s údivem zjišťuje, že bratříček Boris už dávno vyrostl z klukovských kalhot a že se z něj stal sebevědomý mladý vědec, naděje moderní

sovětské astronomie. Nekonečné společné debaty o všem možném, ale hlavně o literatuře, pak vytvářejí ono podhoubí, z něhož zakrátko vyrostla světoznámá spisovatelská dvojice.
Na počátku jejich literárních osudů stojí román Planeta nachových mračen (Strana bagrových tuč, 1959, česky 1962), který vznikl v roce 1957 údajně jako výsledek mladicky nerozvážné sázky obou bratří s několika přáteli, že není nic světoborného napsat do půl roku sci-fi román alespoň na takové úrovni, jaká byla tehdy v Sovětském svazu považována za slušný průměr. Sázka byla uzavřena, román napsán, již coby rukopis odměněn cenou ministerstva kultury za nejlepší literární dílo pro mládež o úspěších vědy a techniky — a za dva roky se dočkal knižní premiéry a jednoznačně příznivého hodnocení čtenářů a kritiky. Oba tyto tábory rychle pochopily, že se Strugac-kými bude napříště třeba počítat nejen v rámci víceméně odpočinkového žánru, ale i v kontextu moderní sovětské prózy vůbec.
Povzbuzeni úspěchem své prvotiny postupně vydávají několik dalších větších próz, pojatých v tradičním vědeckofantastickém duchu a líčících krásné komunistické zítřky. Nové v těchto románech jsou snad jen mnohem plastičtější, životněji překreslené postavy, vybavené podstatně lidštějšími proporcemi, než bývalo v sovětské sci-fi zvykem, a také důsledná, téměř seriálová kontinuita jednotlivých příběhů, jejichž hrdinové se často stěhují z knihy do knihy a nejednou prodělávají pozoruhodný psychologický a světonázorový vývoj.
Planeta nachových mračen byla tedy počátkem cyklu, nápadně korespondujícího s tehdy marnotratně frekventovaným propagandistickým úslovím „příští generace bude žít v komunismu“; prozíraví Strugačtí ovšem éru komunismu odkazují do epoch časově mnohem odlehlejších než nedočkavá oficiální místa. Romány Cesta na Amalteu (Puť na Amaltěju, 1960, česky, 1962), Tachmasib letí k Saturnu (Stažory, 1962, česky 1965) a novela Ničivá vlna (Daljokaja raduga, 1963, česky 1965) tvoří společně s povídkami z tohoto období důležitý odrazový můstek, z něhož oba bratři startují mnohem podstatnější a závažnější části svého rozsáhlého díla. Sami pochopili, že „sci-fi metodě je imanentně vlastní sociálně filozofický princip, bez něhož je jakákoli opravdová literatura nemyslitelná“.
Vědomí imanentních potencí žánru Strugacké postupně přivádí k poněkud jinému typu vědeckého fantazírování, jehož pozdější plody jednu čtenářku vedly až k těmto mírně denunciantským řádkům: „V prvních knížkách těchto autorů, adresovaných podle mého názoru především dětem, je jasně řečeno, že děj se odehrává v epoše Komunismu. V dalších dílech včetně těch posledních se již nic takového nezdůrazňuje, ba ani nenaznačuje. Čím to vysvětlit? Znamená to snad, že autoři připouštějí jinou, třetí variantu sociálního vývoje lidstva? Nebo se snad pokoušejí naznačit, že reálná společnost oné doby se bude od našich představ diametrálně lišit?“
Ta čtenářka má do jisté míry pravdu. Uprostřed šedesátých let autoři napsali dvě knihy, které dokumentují programový posun k úvahám o nejpalčivějších problémech současných i příštích dějin lidstva.
Jestliže však první z nich, román Dravci mého století (Chiščnyje veš-či věka, 1965, česky 1985) ještě nese pečeť snad až hysterické snahy po mesianistickém moralizování nad západní konzumní společností, ta druhá, novela Je těžké být bohem (Trudno byť bogom, 1964, česky 1985) nastoluje otázky patřící do kompetence filozofie dějin. Poprvé se v jejich tvorbě objevuje narážka na fenomén progresorství (později zkoumaný doslova ze všech stran) a jeho nositele, progresora, tedy Pozemšťana, jehož úkolem je napomáhat urychlení vývoje civilizací, které jsou prozatím (alespoň z pozemského hlediska) na nižším vývojovém stupni než lidstvo. Hlavní hrdina historik Anton, jinak vážený don Rumata, studuje se skupinou svých kolegů poměry srovnatelné s pozemským středověkem na planetě Arkanar (badatelský tým v zájmu co nejobjektivnějších výsledků experimentu splyne s místním obyvatelstvem). Anton ovšem ještě není čistým strugackovským progresorem a naopak má zůstat jen nestranným pozorovatelem. Uprostřed všech těch hrůz, násilí a nespravedlnosti však nakonec nevydrží, nezůstane nezúčastněným bohem a zasáhne zbraní. Motiv „vývozu revoluce“ a násilného prosazování určitých etických a světonázorových představ patří v tvorbě bratří Strugac-kých podnes k nejdůležitějším.
V období od poloviny šedesátých do poloviny sedmdesátých let vznikají zatím nejzásadnější a nejzajímavější věci těchto autorů. Patří sem román Les (Ulitka na skloně, 1966—1968, česky 1983), politická satira Pohádka o Trojce (Skazka o Trojke, 1968, česky 1989), román Obydlený ostrov (Obitajemyj ostrov, 1971, česky 1985) a v neposlední řadě román Piknik u cesty (Piknik na obočině, 1972, česky 1974), který se stal předlohou pro legendární film režiséra Andreje Tarkovského Stalker.
Bez ohledu na to, kdy se děj jednotlivých próz odehrává, těžiště zájmu obou autorů se jednoznačně orientuje na konflikty, které mají co říct především současnému či nedávno minulému sovětskému světu. Nejprogramovějším dílem v tomto ohledu je bezesporu ostrá politická satira na stalinské praktiky Pohádka o Trojce (starším sovětským občanům nikdo nemusí vysvětlovat, jak hrozivý zvuk měl pojem „trojka“ v Sovětském svazu druhé poloviny třicátých let).
Velmi poučný je i osud této prózy v sovětské vydavatelské a nakladatelské praxi.
Pohádka o Trojce vyšla roku 1968 v sibiřském almanachu Angara v asi dvoutřetinové verzi (almanach ihned po zveřejnění Trojky zanikl, ostatně téměř stejné katastrofální následky mělo uvedení druhé části románu Les pro sibiřský literární měsíčník Bajkal), knižní podoby se prozatím nedočkala a už dvacet let koluje ve strojopisných a xeroxových kopiích, takže se za tu dobu stačila stát nefalšovanou legendou. Teprve současný proces radikálního přehodnocování sovětských dějin přinesl před dvěma lety nejdřív ostýchavě periferní reedici v podobě četby na pokračování v listě Komsomolec Kirgiz-stana a roku 1987 pak triumf v podobě zveřejnění úplné, nekrácené verze této prózy v mládežnickém ústředním čtrnáctideníku Směna.
Proč Trojka tolik popudila tehdejší mocipány literární i jiné? Vysvětlení je prosté — je to groteskní líčení marného boje proti zbytnělé, bezduché byrokratické mašinérii, která se lhostejně převalí přes cokoli a která má v každé době a každé společnosti jednu nebezpečnou vlastnost — jakmile se dopracuje skutečné moci, je prakticky nezničitelná a musí se rozpadnout sama od sebe.
Stejný osud jako Pohádka o Trojce potkal i román Les, podle názoru autorů i řady literárních kritiků a čtenářů umělecky

i myšlenkově nejzralejší a nejpropracovanější dílo Arkadije a Borise Strugackých. První ze dvou základních linií tohoto dvojrománu líčí strastiplné zážitky jazykovědce Perece, kterého osud zavane do jistého Ústavu pro záležitosti lesa, do lůna olbřímí, bohaté strukturované pseudovědecké instituce, v níž vám už nikdo ze zaměstnanců neumí vysvětlit, jaké je její poslání a čím se vlastně tento moloch zabývá. Hrdina druhé linie, biolog Candide, se pohybuje přímo v onom zkoumaném lese, v podivuhodné živé džungli, osídlené trochu prostoduchými, dobrosrdečnými domorodci s obavami sledujícími počínání plemene superinteligentních žen, které si předsevzaly zbořit odvěký řád pralesa a přebudovat ho od základu po svém… Třebaže zejména „candidovské“ linii, která vyšla o dva roky dříve než publikace v Bajkalu, je někdy vyčítána malá srozumitelnost a sdělnost, bdělé oko cenzorů všechny průhledné i méně průhledné paralely se sovětskou realitou zaznamenalo, a tak se román v kompletní podobě
dočkal zatím jen zahraničních vydání (včetně českého a slovenského)…
Na počátku sedmdesátých let vzniká román Obydlený ostrov, vydaný v nakladatelství pro děti a mládež Dětgiz, a proto přepracovaný z menší novely v rozsáhlý, dobrodružný a epicky bohatě vypravený text. Přestože má jít hlavně o napínavé čtení pro dětí a mládež, je některými západními odborníky právě Obydlený ostrov vykládán v díle Strugackých jako vůbec nejtvrdší a nejucelenější alegorie stalinsky a neostalinsky deformovaného sovětského světa. (Z četných rekvizit, jimiž autoři putování svého hrdiny, progresora Maxima Kammerera, po planetě Sarakš doprovázejí, si připomeňme alespoň síť propagandistických vysílačů, které dvakrát denně chrlí přímo do mozků občanstva impulsy k nadšené státotvorné euforii.)
Přiřadíme-li k tomuto výčtu také již zmiňovanou novelu Ošklivá káčátka, která se nakonec coby „rukopis v Modrých Deskách“ stala románem v románě Kulhavý osud, ale která nejdřív vyšla bez vědomí autorů na Západě, bude soupis „hříchů“ Arkadije a Borise Strugac-kých úplný. (Pro pořádek dodejme, že v SSSR už Ošklivá káčátka nedávno také vyšla — v časopiseckém vydání a pod názvem Čas deště /Vremja dožďa, 1987/ .)
Věru neskotačivé osudy obou bratří v druhé polovině šedesátých a přinejmenším ještě po celá sedmdesátá léta dostávají stále dramatičtější ráz. Strugačtí se ocitají v kategorii spisovatelů málem disident-ských, přestože v četných rozhovorech pro zahraniční a nepočetných rozhovorech pro domácí novináře se důsledně označují za přesvědčené komunisty, kteří kritické ostří svého literárního díla zaměřují proti každé totalitě, zvůli, byrokratické zkostnatělosti, strnulosti a bezcitnosti. Jejich nová díla tudíž knižně téměř nevycházejí a ta stará se objevují (i když často ve slušných nákladech) jen v malých periferních nakladatelstvích. Starší z bratrů Arkadij si na přelomu šedesátých a sedmdesátých let musí nějaký čas vydělávat na živobytí jako překladatel japonské patentové literatury ve Výzkumném ústavu elektromechaniky. O mladším Borisovi dokonce kolují nesmyslné fámy, že se chystá emigrovat… Přesto, či spíše právě proto jejich popularita mezi čtenáři, především mezi intelektuály, dále roste a je
srovnatelná snad jen s martýrskou slávou písničkářů Kima, Galiče a Vysockého.
Tvorbě bratří Strugackých z posledního období tedy bylo souzeno spatřovat světlo světa (až na čestné výjimky) v podobě četby na pokračování v časopisech, které s literaturou zdánlivě nemají nic společného. O to, že si tato jejich díla i přes neuvěřitelné potíže dál nacházela cestu k sovětským čtenářům, se zasloužila taková populárně-vědná periodika jako například Znanije — sila (Vědění je síla), Chi-mija i žizň (Chemie a život) či dokonce Izobretatěl i racionalizator (Vynálezce a zlepšovatel); budiž vzdán dík všem poctivým redaktorům, kteří se i v dobách, kdy Brežněvova éra spěla ke svému vrcholu, snažili domácí čtenářskou obec seznamovat s neúprosně logickou kontinuitou vývoje uměleckého myšlení Arkadije a Borise Strugac-kých. V neliterárních časopisech a almanaších sci-fi, určených spíš pro mladé a začínající autory, tak postupně vyšla další díla — druhá část trilogie o Maximu Kammererovi Brouk v mraveništi (Žuk v mu-ravejnike, 1979, česky 1980), pozoruhodná, téměř realistická novela Miliardu let před koncem světa (Za milliard let do konca světa, 1976—1977, česky 1985) o postojích dnešních vědců a intelektuálů vůči zdánlivě nezdolným silám (lhostejno zda společenským, přírodním či jiným) a konečně i závěr kammererovského triptychu Vlny ztišují vítr (Volny gasjat větěr, 1985-1986, česky 1985), v němž se Strugačtí už poněkolikáté obírají oblíbeným problémem elit a jejich faktických a možných funkcí uvnitř lidské společnosti. Potíže s vydáváním nových próz jdou tak daleko, že bratři několik textů publikují pod pseudonymem S. Jaroslavcev…
Mnohaleté ovzduší podezřívání, nejapných narážek i otevřených útoků (na nichž se krátce před smrtí bohužel podílí i klasik sovětské sci-fi a v neposlední řadě idol a vzor naší spisovatelské dvojice I. A. Jefremov), a samozřejmě také výroky typu „Strugacké nebudeme vydávat tak dlouho, dokud na ně lidi nezapomenou“ (jak bláhový ouřadovský sen!), inspirovaly bratry na počátku osmdesátých let ke svérázné, silně autobiograficky motivované próze Kulhavý osud (Chromaja suďba, 1986, Vremja dožďa, 1987).
Tento román je zpovědí v podstatě úspěšného scenáristy Felixe Alexandroviče Sorokina, muže v nejlepších letech, který s notnou
dávkou sebeironie a sarkasmu líčí a komentuje své „úspěchy“: celý život píše především šedivé scénáře k filmům a televizním seriálům s takzvanou „vojenskovlasteneckou tematikou“, a tento trochu trudný „umělecký“ úděl si oslazuje mnohem úspěšnějšími, i když oficiálně i neoficiálně podceňovanými Moderními pohádkami. Především se však zamýšlí nad tím, proč jeho umělecký osud tak beznadějně zchroml. Láme si hlavu nad bizarními praktikami kulturního života, který se proměnil jen v řadový resort přísně hierarchizovaného a in-stitucionalizovaného světa. Je to resort se vším všudy — s „minister-stvy“ a „generálními ředitelstvími“ literatury, divadla, hudby a dalších druhů umění, resort s dojemnou zabedněností usilující o řízení uměleckých procesů a dokonce i o „absolutně objektivní měření“ kvalit uměleckého díla… Felix Sorokin si trpce uvědomuje všechny své životní prohry — jak ty, jimž se tváří v tvář všemocnému administrativnímu molochu mohl vyhnout jedině tak, že by na žádná oficiálně respektovaná literární kolbiště vůbec nevstupoval, tak i ty, k jejichž zažehnání by bývala stačila větší dávka kumštýřské a občanské statečnosti. Ony druhé prohry přirozeně bolí víc — vždyť Sorokin má podobně jako mnoho jiných jeho kolegů v zásuvce psacího stolu již léta rozepsaný román, „rukopis v Modrých Deskách“, možná vrcholné životní dílo, s nímž si

ovšem do nakladatelských redakcí netroufá a patrně nikdy netroufne přijít.
Svéráznou replikou Sorokinova osudu je osud románového hrdiny Viktora Baneva. (Jak jsme se již zmínili, románem v románě jsou v případě Kulhavého osudu ona Ošklivá káčátka, která svého času Strugackým přinesla tolik nepříjemností.) Rukopis v Modrých Deskách sice líčí radosti a strasti odbojného intelektuála v blíže nespecifikované západní zemi a jeho zápas s reprezentanty málo osvíceného, původně revolučního režimu, který se, opojen sám sebou, postupně hrouží do stále hlubší propasti tupého sebeuspokojení a kultu osobní i neosobní moci (to vše na pozadí spíše pohádkové než fantastické zápletky s generací geniálních dětí, které by se snad mohly stát základem nové společnosti), ale zdá se, že i některé peripetie Banevovy životní pouti mohou být inspirovány autobiografickými reminiscencemi.
Ať tak či onak, románová bilance jednoho typického spisovatelského údělu je velmi zajímavým pokusem o přiblížení atmosféry literární a umělecké Moskvy let sedmdesátých a osmdesátých. Mnohé narážky tu, jako ostatně v každém podobném díle, pochopí jen zasvěcení, což ovšem této zprávě o stavu jedné kultury a literatury neubírá nic na závažnosti, globální sdělnosti a širší platnosti řečeného. Celek je jednoznačně inspirován Bulgakovovým Mistrem a Mar-kétkou, což se autoři nijak nesnaží zakrýt, spíš naopak (viz rozsáhlé pasáže s tajemným literárním arbitrem Michailem Afanasjevičem)…
Značně okleštěná redakce „sorokinovské“ linie Kulhavého osudu, která před třemi lety vyšla v leningradském literárním časopise Něva, nevyvolala prakticky žádný kritický ohlas, a to je v případě takovéhoto bilancujícího románu opravdu škoda. Připišme to tradičnímu, až okázalému ignorování tvorby bratří Strugackých v „seriózním“ sovětském literárním tisku. Uvidíme, až román konečně vyjde celý knižně…
V posledním roce prožívají Arkadij a Boris Strugačtí druhé jaro své spisovatelské kariéry. V kulturní atmosféře, v níž došlo k prvnímu sovětskému vydání světoznámého Zamjatinova románu My, vyšly v časopiseckých verzích hned dvě prózy z poslední doby — or-wellovsky laděný román Město proklaté (Grad obrečennyj, 1988) a novela s mnohoslibným názvem Obtěžkaní zlem aneb po čtyřiceti letech (Oťagoščonnyje zlom ili sorok let spusťa, 1988), tentokrát v předních literárních časopisech Něva a Junosť. Pevně doufejme, že je to první signál konce téměř dvacetiletého období, o němž jeden upřímný čtenář v dopise redakci časopisu Uralskij sledopyt napsal:„Myslím si, že díla bratří Strugackých jsou naší pýchou a nesporným kulturním statkem a že jejich autory bychom měli považovat za lidi s obrovským občanským uvědoměním a Spisovatele s velkým S. Každý, kdo jejich tvorbu od šedesátých let sleduje, si s bolestí musí uvědomit, jak ostudné je ostýchavé zamlčování a opomíjení jejich zásluh či skutečnost, že některá jejich díla u nás nevyšla vůbec nebo jen v minimálním nákladu. Vždyť tito muži už dávno, řečeno eufemisticky v dobách ne právě příznivých, veřejně hlásali to, co dnes zaznívá ze sjezdových tribun.“

Libor Dvořák

KLUB ČTENÁŘŮ ODEON SVAZEK 606 ARKADIJ STRUGACKIJ BORIS STRUGACKIJ KULHAVÝ OSUD
Z ruských originálů Chromaja suďba, vydaného v časopise Něva, Leningrad 1986, a Vremja dožďa, vydaného v časopise Daugava, Riga 1986, přeložil Libor Dvořák. Doslov napsal Libor Dvořák. Typografie Milan Grygar.
Vydal Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění, n. p., jako svou 4 838. publikaci v redakci krásné literatury. Praha 1989.
Odpovědný redaktor Kamil Chrobák.
Výtvarný redaktor Vladimír Národník.
Technická redaktorka Jana Marysková.
Vydání první.
Náklad 26 000 výtisků.
13/34. 01-054-89. Cena váz. 24 Kčs.
přeložil Libor Dvořák
PŘELOŽIL LIBOR DVOŘÁK
© ČASOPIS NĚVA, LENINGRAD 1986, 8–9 (1. ČÁST)
ČASOPIS DAUGAVA, RIGA 1986, 1–9 (2. ČÁST)
TRANSLATION AND EPILOGUE© LIBOR DVOŘÁK, 1989
ISBN 80-207-0480-9

Autoři považují za svou povinnost čtenáře upozornit, že ani jediná z postav tohoto románu ve skutečnosti neexistuje a nikdy neexistovala. Proto případné pokusy uhodnout, kdo je kdo, nemají pražádný smysl. Smyšlené jsou taktéž veškeré úřady, instituce a organizace zmiňované v textu.